No 27792

27792

27792

TELUGU BOOK

తెలుగు పుస్తకం

No 2 7 7 9 2

LIBRARY
Academy of Sanskrit Research
MELKOTE

ACADEMY OF ... RESEARCH
MEDI...
Acc. No 27792
Date

No 27792

శ్రియైనమః.

శ్రీమతే శ్రీలక్ష్మీహయవదన పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

శ్రీమన్నిగమాన్త మహాదేశికన్ అరుళిచ్చెయ్ద

శ్రీమద్రహస్యత్రయసారమ్

ఎట్టుమ్ తిరుమన్త్రార్థమ్.

ద్వితీయ సంపుటమ్.

శ్రీ శ్రీకృష్ణ బ్రహ్మతన్త్ర పరకాల మహాదేశికేన్ద్రన్

దివ్యనియమనత్తిల్ పేరిల్

తూప్పుల్ వేఙ్కటాచార్యరాల్

శ్రీమత్సారదీపికాది ప్రాచీన వ్యాఖ్యానఙ్గళ్ సఙ్గ్రహిక్కప్పట్టు

సత్సమ్ప్రదాయార్థజ్ఞాపనతత్పరాళాన మహాన్గళిన్

ద్రవ్యసహాయత్తైక్కొణ్డు

తూప్పుల్ వేఙ్కటాచార్యర్ అణ్డ్ సన్స్, అవర్కళాల్

బెంగళూరు సిటి వె. బి. సుబ్బయ్య అండ్ సన్స్, అవర్కళిన్

ఎమ్. బి. డి. పవర్ ముద్రాయన్త్రాలయత్తిల్

ప్రథమవారమ్ అచ్చిడప్పట్టు ప్రకటితమాయిఱ్ఱు.

1936.

Copy Right Reserved.

ఇదానిమిదిన్ సమ్భావనై రూ. **3-8-0.**

శ్రీః.

ప్రథమ సంపుటస్థాధికార సఙ్గ్రహ శ్లోక కారికానాం సూచీ.

శ్లోకాః	పుటసఙ్ఖ్యా	శ్లోకాః	పుటసఙ్ఖ్యా
అత్రరక్షాభరన్యాసః	94	ప్రపదనమయే	32
అభీష్టే మస్వాధే	82	ప్రకృత్యాత్మభ్రాన్తి	161
అర్థిత్వేన సమర్థితా	1	ధియస్స్వయం	211
ఆత్మైక్యం దేవతైక్యం	271	ప్రపన్నాదన్యేషాం	392
ఆహోపోద్వాపతస్యుః	266	ప్రఖ్యాతఃపంచపాఙ్గ	78
ఆదౌ ప్రాప్యం	119	ప్రవృత్తిరనుకూలేషు	115
ఆధేయత్వప్రభృతి	88	ప్రాప్యంబ్రహ్మసమస్త	155
అభగవత్తః	46	భక్త్యాదౌశక్త్యభావః	16
ఇయానిత్థం	19	మణివర ఇవ శౌరేః	49
ఉపాయస్స్వప్రాప్తే	395	ముముక్షుత్వే తుల్యే	361
ఉపయుక్తేషు వైశద్యం	263	ముముక్షుమాత్రసామాన్యం	94
ఉపాసిత గుణాదే	399	యద్వైతంయతిసార్వ	117
ఏతేష్వ్యామపోఢ	34	యుగ్యస్యన్దన	,,
కర్మబ్రహ్మాత్మకే	47	విషమధుబహిష్కుర్వన్	357-8
కర్మావిద్యాదిచక్రే	69	శాఖానాముపరిస్థితేన	84
కర్మజ్ఞానముపాసనంచ	419	శ్రుతి పథవిపరీతం	73
కాలావర్తాన్ ప్రకృతి	332	స్వతన్త్రాఙ్గప్రపత్తిఖ్యాం	363
గురుభ్యస్తద్గురుభ్యశ్చ	3	స్వనిర్భరత్వపర్యన్త	97
జనపదభువనాది	328	హృద్యాహృత్పద్మ	37

అధికారసఙ్గ్రహ గాథా సూచీ.

అమైయాదివై	83	అళుమడైకళ్	48
అన్దణరన్దియర్	13	ఇన్బత్తిల్	10
అత్తివిత్తనర్	75	ఎన్నుయిర్ తన్దళిత్తవరై	30
అఱవేపర	116	కాళంవలమ్బురియెన్న	42
ఆరణనూల్వళి	40	తిరువుడన్ వన్ద	68

గాథాః	పుటసఙ్ఖ్యా	గాథాః	పుటసఙ్ఖ్యా
తేరవియమ్బినర్	265	పురుడన్ మణివర	218
నిన్ఱనిలైక్కుఱ	418	పొరుళ్లో నైననిన్ఱ	154
నిన్ఱపురాణ	356	పొయ్ కైముని	6
నిలైత్తన్దతారక నాయ్	115	వాడియర్ పున్నుమ్	327
నీళవనిన్దఱ	41	వేణ్డుమ్ పెరుమ్పయన్	391

ప్రథమసంపుటస్థ శ్రీ శఠకోపాది గాథా సూచి.

అకలకిల్లేన్	(తి 6_10-10)	126	ఒరునాళ్ కాణ	(తి 6-9-4)	412
అన్నాళ్ నీతన్ద	(,, 3-2-1)	142	కణ్డుకేట్టు	(,, 4-9-10)	247
అమలన్	(అ 1)	233	కణ్ణన్ కణ్ణల్లదు	(,, 2-2-1)	316
అఱ్పుశారఙ్గళ్	(తి 3-2-6)	346	కళైవాయ్	(,, 5-8-8)	,,
ఆవిత్తైక్కఱ	(,, 6-9-9)	144	కాణుమాయరు	(,, 8-1-2)	412
ఆవికోఱర్	(తి 10-10-3)	317	కొళ్ళకుఱైవు	(,, 3-9-5)	368
ఇఙ్గేత్తిరినే	(,, 8-10-4)	384	కోలత్తిలిరుమా	(,, 6_9-3)	125
ఇచ్చువైత్తవిర	(తిరుమాలై 2)	,,	తరుతుయిరమ్	(పెరు 5-1)	317
ఇనైవినిలై	(తి 1-3-6)	257	తిణ్ణమఴున్ద	(తి 6-1-5)	142
ఉణర్ ముఴ్ఱ	(తి 1-1-2)	126, 233	తిరుకణ్డేన్	(మూన్ఱాన్తిరు1)	322
ఉయర్ వరఉయర్	(,, 1-1-1)	129	తీర్త్తనులక	(తి 2-8-6)	313
ఉన్ తామరై	(,, 9-2-3)	126	నమకుఱమ్ పూవిన్	(,, 4-5-8)	52
ఉన్నిత్తు	(,, 4-6-10)	274	నన్దావిళక్కే	(పె 3-8-1)	126, 233
ఎరుత్తుకొఱడి	(పె 5-3-6)	314	నప్పాలయోత్తి	(తి 7-5-1)	378
ఎమ్బెరుమానుణ్డు	(,, 11-6-2)	312	నానునైయన్ఱి	(నాన్ముకన్ 7)	109
ఏరార్ ముయల్	(శిరియతిరు 16)	384	నాన్ముకనై	(,, 1)	312
ఒత్తైవిడైయనుమ్	(పె 4-10-4)	314	నిన్ తిరువరుళుమ్	(తి 9-2-1)	126
ఒన్ఱుమ్ తేవమ్	(తి 4-10-1)	274	నిన్నైయేతాన్	(పెరు 5-9)	310
ఒణ్డొడియాళ్	(తి 4-9-10)	52, 125, 326	నీయుమ్ తిరు	(మొ॥ అన్దాది 86)	125
			నోయ్కుఱమరు	(పె 5-3-6)	314

గాథా:		పుటసంఖ్యా	గాథా:		పుటసంఖ్యా
పారురవిల్	(తిరునెడు 27)	319	మూలమాకియ	(పె 4-5-4)	321
పితకవాడై	(పె 5-2-8)	18	మేవిత్తొళుమ్	(తి 10-10-3)	312
పుకలొన్నిల్లా	(తి 6-10-10)	12	వణ్మైయెయావదు	(పె 5-1-3)	378
పేశనిన్ఱ	(,, 4-10-4)	314	వల్ వినై	(తి 8-1-8)	129
పొఙ్గోదమ్	(నాచ్చి 11-3)	65	వానవర్ తమ్మై	(,, 3-6-4)	313
మఱ్ఱుమోర్	(పె తి 8-10-3)	318	శార్ వునమక్కు	(మూన్ఱామ్॥ అన్దాది 100)	322
మునియే	(తి 10-10-1)	414	శూழ்న్దతనిల్	(తి 10-10-10)	233
ముకిలురువుమ్	(తిరునెడు 3)	320	శెన్ఱాల్ కుడైయా	(మొ॥అన్దాది 53)	52

సంజ్ఞాక్షర వివరణమ్ :—పె=పెరియాழ்వార్ తిరుమొழி, అ=అమలనాది పిరాన్, పె తి=పెరియ తిరుమొழி, పెరు=పెరుమాళ్ తిరుమొழி, తి=తిరువాయ్ మొழி, శిరియతిరు=శిరియ తిరుమడల్, మొ॥ అన్దాది=మొదల్ తిరువన్దాది, మూన్ఱాన్తిరు=మూన్ఱామ్ తిరువన్దాది, నాన్ముకన్=నాన్ముకన్ తిరువన్దాది, తిరునెడు=తిరునెడున్దాణ్డకమ్, నాచ్చి=నాచ్చియార్ తిరుమొழி.

ప్రథమసంపుటస్థ శుద్ధాశుద్ధపత్రికా

పుటే	పంక్తౌ	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
14	3	గురురసి	"త్వమేవబన్ధుశ్చ గురు స్త్వమేవ" ఎన్ఱుమ్ గురురసి
48	2	మాళు	మూళు
135	1	క్రీడలో॰	క్రడతో॰
144	6	ప్రాపం	పాపం
215	4	మస్తు	మస్సు
216	1-2	దహంజాగ్ర+తుావి	నాస్తి
219	3	యిచి	యుచి
221	4	అప్రకా	అప్రా
283	3	దేవే	దేవా
284	9	నాసాః	వాసాః
291	4	న్ఛొన్నాన్	చ్ఛొన్నాన్
378	6	వణ్"ఎన్ఱుమ్-వనెన్ఱుమ్ ["వణ్మై"	[వణ్మై"
43 (పరకర)	4	త్వక్త్వా	త్యక్త్వా
61	3	భిమానిత్తుక్క	భిమానిత్తు(క్క) [పాఠాన్తరం=భిమానిక్క]
82 (సాఙ్గ)	12	అమూ=భీ-మూ॥	అభీ

శ్రీయైనమః

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః

ద్వితీయసంపుటస్థ అధికారసఙ్గ్రహ శ్లోకకారికానాం
అకారాదిక్రమసూచీ

శ్లోకాః	పుటసఙ్ఖ్యా	శ్లోకాః	పుటసఙ్ఖ్యా
అకృతేతుభరన్యాసే ...	330	క్రిత్వనఙ్గతయాయేతు ...	439
అతస్త్రైవర్ణికత్వాదేః ...	319	చాతుర్వర్ణ్యచతుర్విధా ...	456
అతశ్శ్రీరామమిశ్రాద్యైః ...	330	జ్వలనదివసజ్యోత్స్నా ...	193
అతోజార్ష్ణికృష్టాయాః ...	417	జితకౌస్తుభచౌర్యస్య ...	335
అత నిరపరాధేన ...	452	జ్ఞానాన్మోక్షోపదేశోహి ...	338
అతోయదర్థంస్వభరః ...	304	తత్త ద్ధై తుక హైతుకే ...	399
అధర్మపరిహారేపి ...	444	తేనైవ సర్వేలీయన్తే ...	302
అనిచ్ఛాతోనివర్తేత ...	437	దహరకుహరేదేవ ...	190
అనుతాపానుపరమాత్ ...	144	నచాచారం వినాకిఞ్చిత్ ...	451
అనుజ్ఞాయాప్రవృత్తేపి ...	107	నప్రాగ్వృద్ధి పూర్వాఘే ...	128
ఆనుజ్ఞామాత్రం ...	108	నాథేనస్తృణమన్య ...	89
అవివేకప్రభుత్వాదేః ...	135	నిత్యం శ్రియా సమేతస్య ...	73
అవిశ్రాన్తశ్రద్ధా ...	242	నిత్యకామ్యస్వరూపైక్యే ...	108
ఆకిఞ్చన్యభరన్యాసో ...	331	పరశేషత్వధీమాత్ర ...	339
ఆచారప్రభవోధర్మో ...	451	ప్రకృల పాసనన్యాయాత్ ...	436
ఆచారాత్మగుణోపాయ ...	455	ప్రణయినమివ ప్రాప్తం ...	62
ఆనుకూల్యపరిత్యాగం ...	444	ప్రత్యవాయపరీహారే ...	107
ఆనుజ్ఞాతిలఙ్ఘనేయస్య ...	451	ప్రతర్దనాదివిద్యాసు ...	293
ఆజ్ఞానుజ్ఞావిభాగేన ...	106	ప్రతిసన్ధానతోపిన్యాత్ ...	452
ఆజ్ఞానుపాలనే తత్తత్ ...	437	ప్రతిపత్తివిశేషార్థ ...	411
ఆజ్ఞావిరోధిభిస్స్వార్హ ...	,,	ప్రపత్తేర్లక్షణే మన్త్రే ...	304
ఆహారగృహమన్త్రార్థ ...	454	ప్రపత్తిప్రతిసన్ధాన ...	451
ఇత్థం ప్రపత్తివిద్యాయాం ...	293	ప్రపన్నమధికృత్యైవ ...	444
ఏవమేవరూణాంవా ...	145	ప్రపన్నస్యనిషిద్ధే ...	451
ఐకరస్యజుషోశ్శ్రైషీ ...	293	ప్రాయశ్చిత్తాన్తరాశక్తః ...	446

శ్లోకాః		పుటసఙ్ఖ్యా
పౌరద్వేతరపూర్వపాప	...	146
ప్రసాదనస్యోపాయత్వే	...	303
పితృపథఘుటీయన్త్రా	...	210
పూర్వసిద్ధస్య దేశాదేః	...	305
పూర్వస్మిన్ వాపరస్మిన్	...	144
భక్తిప్రపత్తిప్రముఖం	...	302
భగవతిహరౌ	...	13
భరన్యాసారరహితం	...	293
భావాభావౌనధర్మాణాం	...	439
మనసికరణగ్రామం	...	164
ముకున్దే నిక్షిప్య	...	92
యత్రైకాగ్ర్యం	...	149
యథాధికరణం	...	312
యదర్థంతు కృతో న్యాసః	...	208
యుగపదఖిలం	...	251
రాగద్వేషమదాదికై	...	483
వాక్యమాత్రేణసిద్ధత్వాత్	...	339
వితమసిపదే	...	214
విశ్రామ్యద్భిరుపర్యుప	...	308

శ్లోకాః		పుటసఙ్ఖ్యా
వైష్ణవత్వేన మాన్యత్వం	...	417
శిలాదేస్త్రీత్వాదిః	...	461
శ్రుతిస్మృత్యాచారై	...	110
సన్తోషార్థం విమృశతి	...	32
సన్దృష్టస్వారవాగ్వ్రిత్	...	243
సమర్థేసర్వజ్ఞే	...	1
సమస్త పురుషార్థానాం	...	302
స్వచ్ఛస్స్వామ సదా	...	113
స్వతన్త్రి స్వామిత్వాత్	...	65
స్వతన్త్రిన్యాస నిష్ఠానాం	...	303
స్వరూపోపాయార్థే	...	15
స్వరూపం యద్వ్యాదృగ్గుణ	...	404
స్వాపోద్భోధవ్యతికర	...	29
సాకాశీతినచాకశీతి	...	162
సాయుజ్యముభయోరత్ర		230
స్వామీ స్వశేషం	...	281
సాధ్యోపాయోత్తరఙ్గేణ	...	302
సుషుప్త్యేరేణశోచేద్యః	...	439
హవిస్సమర్పణాదత్ర	...	329

ద్వితీయ సంపుటస్థ అధికార సఙ్గ్రహగాథాసూచీ.

ఆరాదవరుళముదం	...	158
ఉత్తమవమర్త్తలం	...	150
ఊణ్ మైయురైక్కుమ్	...	482
ఊళిదానవల్ విళైక్కు	...	145
ఏటియెళుల్ పదనం	...	241
కణ్ణనడియిణై	...	159
తకనాల్ తఱిక్కిట్ట	...	456
రనక్కుము	...	161
నడైఅవఙ్గై	...	209

నన్నిలమామునఙ్గక	...	189
మన్నుమనైత్తుఅవాయ్	...	307
నిన్ఱనమున్భడై	...	109
మన్ననర్ విణ్ణవర్	...	12
ముక్కియమన్దిరం	...	28
వరిక్కిన్ఱనన్బరణ్	...	397
విణ్ణవర్ వేణ్డి	...	60
వేదమరిన్ద	...	88

శ్రీయైనమః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః.

విషయసూచికా

పుటే

1 శ్రీరహస్యత్రయసారార్థసఙ్గ్రహః (ద్వితీయఃపరిచ్ఛేదః) 29

2 కృతకృత్యాధికారః ... 1

3 శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థరత్నావలీ 14, 30, 64,
[91, 112, 148, 194, 191, 130, 246, 309, 401, 459

4 స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారః ... 15

5 ఉత్తరకృత్యాధికారః ... 32

6 పురుషార్థ కాష్ఠాధికారః ... 65

7 శాస్త్రీయనియమనాధికారః ... 92

8 అపరాధ పరిహారాధికారః ... 113

9 స్థానవిశేషాధికారః ... 149

10 నిర్యాణాధికారః ... 165

11 గతిచిన్తనాధికారః ... 193

12 పరిపూర్ణబ్రహ్మానుభవాధికారః ... 214

13 ద్వావింశత్యధికారార్థసఙ్గ్రహశ్లోకః ... 243

14 సిద్ధోపాయశోధనాధికారః ... 249

15 సాధ్యోపాయశోధనాధికారః ... 312

16 ప్రభావ వ్యవస్థాధికారః ... 404

17 ప్రభావరక్షాధికారః ... 469

శ్రీః

ద్వితీయసంపుటస్థ శ్రీ శఠకోపాది గాథా సూచీ.

గాథాః		పుటసఙ్ఖ్యా
అడియార్కు నై	(అ 1)	76
అమరరోడు	(తి 1-3-11)	196
అళియనమ్ పైయల్	(తిరుమాలై 37)	143, 256
అటివనేలుమ్	(పె. తి. అన్దాది 37)	42
అన్నైత్తులకమ్	(తి 6-7-10)	216
ఆవికో్కుర్	(,, 10-10-3)	43
ఆవితిక్కైకకు	(,, 6-9-9)	58
ఆళ్ కిన్దార్	(,, 10-4-3)	482
ఇత్తనైయడి	(తిరుమాలై 4)	477
ఇరుళ్ తరు	(తి 10-6-1)	176
ఇరుళకత్తు	(పె 4-9-3)	55, 196
ఇరుళిరియ	(పెరు 1-1)	38
ఇన్దైనై	(తి 10-8-9)	258
ఇనిపో్పయ్	(పె 5-3-3)	390
ఈన్దోళి	(తిరువాశిరియం 6)	391
ఉణ్ణానాళ్	(పె 5-1-6)	37
ఉణర్ ముళు	(తి 1-1-2)	217
ఉయిరళి	(తిరు విరుత్తం 1)	44
ఉళదెన్దు	(ఇరణ్డాన్తిరు 45)	25
ఉఱ్ఱతిరు	(తి 10-10-2)	76, 297
ఉన్నిత్తు	(తి 4-6-10)	390
ఊనక్కు	(తిరుప్పావై 29)	37
ఊనేరు	(పెరు 4-1)	38
ఎణ్ణక్కణ్ణ	(పె 4-4-3)	37
ఎమ్మానొళర్	(తిరువిరుత్తం 54)	54
ఎన్నడియార్	(పె 4-9-2)	447
ఎన్నాఱ్ఱశెయ్	(తి 5-8-3)	42
ఏత్తియుగు	(నాన్ము 18)	394
ఏణ్ణయే	(పె తి 5-8-1)	43
ఏఱాళు	(తి 4-8-1)	221
ఒబ్రువిల్	(,, 3-3-1)	36
కడైత్తలై	(తిరుమాలై 38)	174
కణ్ణకణ్ణళ్	(అ 10)	50
కరున్తడ	(పె 4-4-7)	151
కఱ్ఱైకళ్	(తిరుప్పావై 28)	43
కళైవాయ్	(తి 5-8-8)	,,
కులఙ్గళాయ	(తిరుచ్చన్ద 90)	43, 319, 420
కులన్తరుమ్	(పె తి 1-1-9)	408
కుళిత్తు	(తారుమాలై 25)	43, 453
కున్దమెడు	(తి 7-4-11)	393
కూఱైశోఱు	(పె 5-1-4)	390
కేశవఱ్ఱ	(తి 2-7-1)	406
తమరుకన్ద	(మొ॥ అన్దాది 44)	50
తరుతుయరం	(పెరు 5-1)	43
తఱ్ఱాళిణై	(తి 7-5-10)	56
తన్నడియార్ తిరత్తు	(పె 4-9-2)	
తనక్కేయాక	(తి 2-9-4)	37, 388
తామరైయాళ్	(మొ॥ అన్దాది 67)	298
తిరుమాల్	(తిరువిరుత్తం 88)	482
తిరుమాలిరుం	(తి 10-8-1)	259
తిరువుకుఱం	(పె తి 7-7-1)	297

గాధాః		పుటసఙ్ఖ్య
తుప్పుడై	(పె 4-10-1)	183
తేరార్	(శిరి॥ మడల్ 7)	195
తేవఙ్	(తి 2-2-4)	390
తోళవనై	(మొ॥అన్దాది 63)	37
నడువే	(తి 1-7-5)	259
నమ్మఙ్	(పె 5-4-3)	178
నయవేఙ్	(మొ॥అన్దాది 64)	37
నఙ్ మైతీమైకళ్	(పె 5-1-3)	42
నన్ఱుశెయ్దార్	(„ 4-10-2)	448
నాక్కునిన్నై	(„ 5-1-1)	37
నాడాదమలర్	(తి 1-4-9)	36
నాయినేఙ్	(తిరుచ్చన్ద॥ 111)	445
నినైక్కుమాట్టేఙ్	(పె 4-10-1)	187
నిరన్తరం	(తిరుచ్చన్ద 101)	38, 385
నీళ్ ణాకం	(పె తి 11-7-1)	38
నెడుమాఱ్కు	(తి 8-10-1)	139
నోఱ్ఱనోన్బు	(„ 5-7-1)	42
పణ్డైక్కు	(పె 1-1-4)	409
పణ్డైనాళా	(తి 9-2-1)	56
పయిలుమ్	(„ 3-7-1)	139
పళ్ళికొళ్ళు	(నాచ్చి 4-1)	37
పఱ్ఱేఱ్ఱలోన్ఱు	(పె తి 1-9-9)	43
పామ్బోడు	(„ 11-8-3)	465
పీదకవాడై	(పె 5-2-8)	40
పుకలొన్ఱిల్లా	(తి 6-10-10)	43
పూశిత్తుమ్	(నాన్మ॥ 63)	386
పేశువార్	(పె 4-4-10)	78
పాజ్ఞ్గం	(తి 8-10-4)	36
పోయ్నిన్ఱ	(తిరువిరుత్తం 1)	44
పోయ	(తిరుప్పావై 5)	177
పోయినాల్	(పె 4-5-2)	56

గాధాః		పుటసఙ్ఖ్య
పోనకమ్	(తిరుమాలై 42)	427
మరణమానాల్	(తి 9-6-5)	177
మఱ్ఱొన్ఱిజోక్కుర్	(పె తి 11-6-6)	391
మఱ్ఱుమోర్	(„ 8-10-3)	76
మఱన్తిక్కుమ్	(పెరు 1-7)	387
మన్నుఞ్కుడు	(పెరి॥ మడల్ 16)	195
మాయమ్శెయ్యేల్	(తి 10-10-2)	176
మాళుమోర్	(„ 1-3-8)	45
ముడియానే	(„ 3-8-1)	46
మొయ్త్త	(తిరుమాలై 4)	377, 477
వడివిణై	(తి 9-2-10)	36
వణ్పుకఴ్	(„ 1-2-10)	56
వరుదేవర్	(పె తి 8-10-2)	392
వాశిత్తుమ్	(నాన్మ॥ 63)	35
వాఝువనై	(మొ॥ అన్దాది॥)	37, 392
వాయినాల్	(పె 4-5-2)	224, 395
విణ్ణులకమ్	(తి 10-6-3)	175
విల్లిపుదువై	(నాచ్చి 10-10)	54
వేరిమాఱాద	(తి 4-5-11)	288
వైకున్దమ్పుకు	(„ 10-9-9)	200
శణ్డమణ్డ	(తిరుచ్చన్ద 67)	196
శరణమాకుమ్	(తి 9-6-5)	177
శన్మశన్మాన్తరం	(„ 3-7-7)	56
శిన్తైమఱ్ఱు	(„ 7-10-10)	392
శీర్కలన్ద	(పె॥ తిరువన్దాది 86)	35
శూఴ్విశుమ్బు	(తి 10-9-1)	258
శెయ్యేల్ తీవినై	(„ 2-9-3)	445
శొన్నాల్విరోదమ్	(„ 3-9-1)	392
శొల్లమవిడు	(జ్ఞానసారం 40)	429

శ్రీయైనమః.

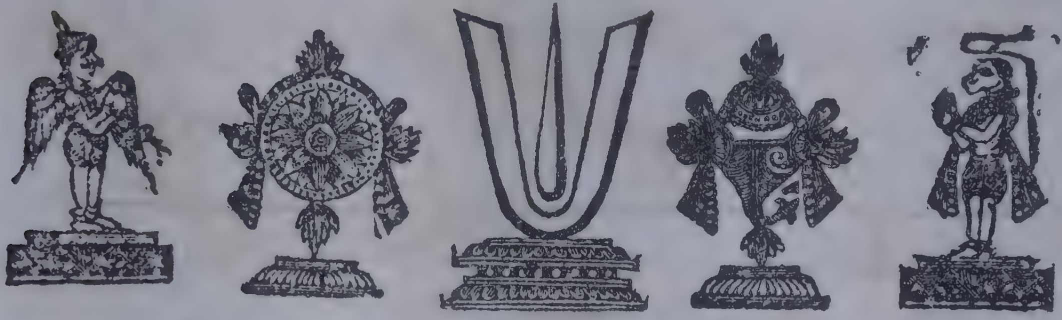

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే

(ద్వితీయ సమ్పుటమ్.)

కృతకృత్యాధికారః.

సమర్థే సర్వజ్ఞే సహజసుహృది స్వీకృతభరే

శ్రీః॥ (దీ) త్రయోదశే ప్రపన్నస్య యథాఽధ్యధికారిణః । ఈశే స్వస్వభరత్వేన దర్శ్యతే కృతకృత్యతా॥ (ప్ర) స్వరూపోపాయార్థేషు ప్రధానప్రతితన్త్రాధికారమారభ్య అధికారాష్టకేన అధికారిణః స్వరూపం తదుపయుక్తాంశ్చోక్త్వా అనన్తరం ద్వాభ్యా మధికారాభ్యా మనుష్ఠేయ ముపాయం సపరికరం నిరూప్య అనన్తరం దశభి స్తత్ఫలం నిరూప్యతే. తత్ర స్వనిర్భరస్య పశ్చాత్తస్య భరన్యాసస్య ఫలత్వేన కృతార్థత్వమేవేతి స్వానుష్ఠాన కథనముఖేనాహ (సమర్థే) ఇతి. యద్వా, (సం) నన్వప్రతిషిద్ధమాత్రేణ సిద్ధోపాయతయా ఉపస్థితే భరన్యసనమితి యదఙ్గతయా కిఞ్చిత్కర్తవ్యం స్యాత్తదా కైఙ్కర్యమపి కిమప్యకరణీయమేవ, స్వస్వభరస్వ కైఙ్కర్య కర్తృత్వయోః పరస్పర విరోధాత్; యది భరస్వీకర్తా ప్రకాశితేతి తత్కరణీయం; తర్హి తత్కరణయో ర్భరసమర్పణం పశ్చాత్తనానుకూలత్వాత్సాఙ్గకమేవ భవేదితి కథం నైర్భర్యసిద్ధిః? ఇత్యత్రాహ (సమర్థే) ఇతి. అసమర్థేవా అజ్ఞేవా ఉదరేవా భరమస్వీకుర్వతి వా కృతమపి సమర్పణ మకిఞ్చిత్కరమితి పునస్తత్ర

యదర్థం కర్తవ్యం న పునరిహ యత్కిఞ్చిదపి నః ।
నియచ్ఛన్తస్తస్మిన్నిరుపధిమహానన్దజలధౌ
కృతార్థీకుర్మస్స్వం కృపణమపి కైఙ్కర్యధనినః ॥౩౦॥

కర్తవ్యాన్తరమస్తీతీమాని విశేషణాని. యదర్థం స్వీకృతభరస్తదర్థమితి శేషః. ఇహ - అకిఞ్చనప్రపత్తౌ, నః-అకిఞ్చనానామ్, పునస్తదఙ్గత్వేన కర్తవ్యం యత్కిఞ్చిదపి, న. నహి యావద్దేహపాతమనుష్ఠేయోపాయే ఽకిఞ్చనస్యాధికారోఽస్తీతి భావః. (దీ) సమర్థే-సర్వశక్తౌ, సహజసుహృది-స్వతస్సిద్ధే, ఆజ్ఞాతిలఙ్ఘనా త్కుపితనానాలుమ్ ప్రపత్తియాల్ వశీకృతనాన భగవాన్, స్వీకృతభరే - స్వేనార్పితమాన ఆత్మరక్షాభరత్తై స్వీకరిత్తుళ్ళవిల్, యదర్థమ్ - యాతొరు స్వీకృతభరభగవదర్థమాక, భగవద్వశీకరణార్థమాక వేణ్టపడ. పునః కర్తవ్యమ్, ఇహ - ప్రపత్త్యుత్తరకాలత్తిల్, నః - అస్మాకమ్, యత్కిఞ్చిదపి నాస్తి. యద్వా-యదర్థమ్- యాతొరు ప్రయోజనాన్తర నిమిత్తమాక కర్తవ్యముపాయాన్తరఙ్గళుణ్డో, అన్త ప్రయోజనాన్తర మిని నమక్కొన్ఱుమిల్లై యిఱేయేకాలై. తద్యత్కిఞ్చిదపి న పునరస్తి (వి॥ పునః - భరస్వీకారానన్తరమ్.) తస్మిన్ నిరుపధి మహానన్ద జలధౌ-భగవతి విషయే. (ప్ర॥ శేషత్వస్య స్వరూపానుబన్ధిత్వా చ్ఛేషవృత్తిరూప కైఙ్కర్యస్య చ నిరుపాధికత్వమ్, తస్య చ నిరుపాధికత్వా జ్జలధివ దపరిచ్ఛిన్నత్వమ్, సర్వోత్కృష్టస్వామిప్రతిసమ్బన్ధికత్వా న్మహానన్ద రూపత్వమ్.) స్వమ్-ఆత్మానమ్, నియచ్ఛన్తః-నియమైన వర్తమానం కుర్వన్తః, (ప్ర॥ స్వంనియచ్ఛన్తః-ఆత్మానం విషయాన్తరానుభవ శూన్యతయా ఏకాగ్రం కుర్వాణాః.) (వి॥ తత్రై)వ కైఙ్కర్యం కుర్మో నాన్యత్రేత్యైకాన్త్యం స్వీకుర్వన్త ఇతి భావః.) ఏకాన్తినోఽవయమ్, కృపణమపి-ఇతః ప్రాక్ కైఙ్కర్యదరిద్రమాత్మానమిదానీం భగవత్కైఙ్కర్య ధనినో భూత్వా కృతార్థీకుర్మః-కృతార్థనాక పణ్ణక్కడవోమేఱ్కై. (వి) కైఙ్కర్యలాభజనిత బహుమానేన స్వాత్మని బహువచనమ్. కృతోపాయానుష్ఠానత్వం కృతకృత్యత్వమ్, అనుష్ఠితోపాయస్య కైఙ్కర్యరూప పురుషార్థవత్త్వం కృతార్థత్వమితి భేదః. (ప్ర) కృపణమపిస్వమ్-ప్రపదనాత్పూర్వం భగవదనుభవకారిత కైఙ్కర్యప్రాప్త్యభావేన శోచ్యమాత్మానం కైఙ్కర్యరూప స్వరూపప్రాప్త పురుషార్థానుభవేన కృతార్థీకుర్మ ఇత్యర్థః. ॥౩౦॥

ఇవ్వుపాయనిష్ఠన్ ప్రపత్తిక్కు అనన్తరకాల స్సుకజ్జిత్తా నిదుక్కు కోలినఫలత్తైప్పఱ్ఱి తనక్కు కర్తవ్యాంశత్తిల్ అన్వయమిల్లామైయాలుమ్ కర్తవ్యాంశమ్ సకృదనుష్ఠానత్తా లే సిద్ధమాకైయాలుమ్ స్వతన్త్రనాయ్ సత్యసఙ్కల్పనాన ఫలప్రదన్ 'మాశుచః' ఎన్ఱరుళిచ్చెయ్కైయాలుమ్ తనక్కు ప్పిఱన్ద భరన్యాసరూపదశైయై ప్పార్త్తు నిర్భయనాయ్ 'మామేకంశరణంవ్రజ' ఎన్గిఱపడియే సిద్ధోపాయత్వేన స్వీకృత నాన సర్వేశ్వరన్ 'అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయి ష్యామి' ఎన్ఱు ఫలప్రదాన సఙ్కల్పత్తై ప్పణ్ణుకైయాలే ఇప్పః

అ॥ (వి) అథ స్వస్యానుష్ఠితోపాయత్వే త్వపిః కర్తవ్యాన్తరాభావాత్సత్యసఙ్కల్పేన భగవతైవ 'మాశుచ' ఇతి శోకనిషేధాత్ నిర్భరస్సన్ మోక్షయిష్యామిసఙ్కల్పస్య భగవతా కృతత్వాత్తస్య సామర్థ్యాది పర్యాలోచ్య ఫలప్రాప్తౌ నిస్సంశయస్సన్నితరపురుషార్థాభాససాధకాన్ సవాసనం త్యక్త్వా స్వప్రాప్యకైఙ్కర్య పురుషార్థహృష్టమనాస్సన్ దేవాదిబుభుక్షాభావేన తత్సమ్బద్ధం విహాయ నిత్యకర్మస్వప్యగ్నీన్ద్రాదిశరీరక పరమాత్మారాధనతయా అగ్నీన్ద్రాదిశబ్దానాం సాక్షాద్భగవద్వాచకత్వ పక్షాశ్రయణేన సాక్షాత్పరమాత్మారాధనతయా వా కైఙ్కర్యం కుర్వన్ముక్తతుల్యస్తిష్ఠే దిత్యుపపాదయతి (ఇవ్వుపాయే) త్యాదినా. ప్రపత్తికనన్తరకాలన్తుకజ్జి-ప్రపత్త్యనన్తరకాలమారభ్య, (కర్తవ్యాంశత్తి) లితి. మోక్షసాధనతయా కర్తవ్యే ఽన్వయో నాస్తి, స్వయం ప్రయోజనతయా కర్తవ్యే ఽన్వయో ఽస్త్యేవేతి జ్ఞాపనార్థ మంశపదమ్

(దీ) మున్దఱ నిర్భరనాకైయిల్ హేతుక్కళై క్కాట్టుకిఱార్ (ప్రపత్తిక్కనన్తరకాల) మిత్యాదియాల్. స్వతన్త్రనాయ్ సత్యసఙ్కల్పనాన ఎన్ఱతు అమోఘసఙ్కల్పత్వ హేతుక్కళ్. నిస్సంశయత్వత్తిలుమ్ నిర్భయత్వత్తిలుమ్ హేతువై క్కాట్టుకిఱార్ (మామేక) మిత్యాదియాల్.

విశ్వసనీయనుమాయ్ సమర్థనుమాయ్ ఉపాయభూతనుమాన ఈశ్వరనైప్పర్త్తు ఫలసిద్ధియిల్ నిస్సంశయనుమాయ్ నిర్భయనుమాయ్ కడైయఱవిట్ట అన్యపురుషార్థఙ్గళైయుమ్ కామ్యఅవిట్ట ఉపాయాన్తరఙ్గళైయుమ్ అకిఞ్చనన్ అయత్నమాక మహానిధిగైప్పెఱుమాప్పోలే తాన్ పెఱప్పుకుకిఱ పరమపురుషార్థత్తైయుమ్ పార్త్తు హృష్టమనావాయ్ "దేవర్షిభూతాత్మనృణాం పిత్రూణాం నకిఙ్కరో నాయ మృణీ చ రాజన్। సర్వాత్మనా యశ్శరణం శరణ్యం నారాయణం లోకగురుం

అ॥ (వి) నను ప్రపదనమ ప్యుపాసననాయేన పునఃపునః కర్తవ్యం స్యాదిత్యత్ర పూర్వోక్తం సకృత్త్వం స్మారయతి (సకృ) దితి. (దీ) హృష్టమనావాయిరుక్కైక్కుయిల్ హేతుక్కళై యుపన్యసిక్కిఱార్ (కడైయఱ) విత్యాదియాల్. (ప్ర) కడైయఱవిట్ట-సవాసనంత్యక్తాన్. (వి) కడై-వాసనా, అఱ-యథాభిన్నా స్యాత్తథా, విట్ట-త్యక్తాన్, సవాసనం త్యక్తానిత్యర్థః. (ప్ర) కామ్యఅవిట్ట-స్వసాధనైస్సహత్యక్తాన్. (వి) కామ్య సాధనాని, అఱ-యథా నస్యుస్తథా, విట్ట-త్యక్తాన్, సాధనైస్సహత్యక్తానిత్యర్థః. కడైయఱవిట్ట ఉపాయాన్తరఙ్గళైయుమ్ కామ్యఅవిట్ట అన్యపురుషార్థఙ్గళైయు మితి క్రమస్సూచితః. (ప్ర) తాన్ పెఱప్పుకుకిఱ-స్వేనప్రాప్తవ్యమ్, ముముక్షోస్స్వస్య భగవత్కైఙ్కర్య వ్యతిరిక్త పురుషార్థాపేక్షాభావాత్ తత్సాధనైస్తత్ప్రద దేవతాన్తరైశ్చ సమ్బన్ధాభావాత్కైఙ్కర్యార్థం చ సకృదేవకర్తవ్యస్య భరన్యాసస్య కృతత్వాత్తస్యచ పరాపేక్షాభావేన తదర్థం కర్తవ్య శేషాభావాత్ "శరణంవ్రజ। సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి" తివక్తురపి "సత్యకామ స్సత్యసఙ్కల్పః" "అప్యహం జీవితం జహ్యామ్" "మిత్రభావేన సంప్రాప్తం నత్యజేయం కథంచన। దోషోయద్యపి తస్యస్యాత్సతామేతదగర్హితమ్" "రామోద్విర్నాభిభాషతే" ఇత్యాదిభి స్సత్యప్రతిజ్ఞత్వావగమాచ్చ స్వయంకృతకృత్య ఇతి నిర్భరో భవేదేవేతి భావః.

ప్రపన్నః" ఎన్గిఱ శ్లోకత్తిల్ పడియే ప్రజాపతి పశుపతి యెన్నా
ప్పోలే పేరిట్టుక్కొణ్డిరుక్కిఱ సజాతీయరాన క్షేత్రజ్ఞర్కై
ప్పఱ్ఱ వోరో రవసరజ్గళిలే కైంకర్యంకొళ్ళాలే శిల ఉపాధిక
ళడియాక వెళ్ళుతామత్తైయిలే యేఱిట్టు కిడక్కిఱ పడియై
త్తీట్టుమ్ ముదల్ మాళాదే పోలిశైయిట్టుప్పోవుకిఱ తనిశు

అ॥ (ప్ర) నను "జాయమానోవై బ్రాహ్మణ స్త్రిభి ర్ఋణవా జ్జాయతే బ్రహ్మచర్యేణ ఋషిభ్యో యజ్ఞేన దేవేభ్యః ప్రజయా పితృభ్యః" "ఋణాని త్రీణ్యపాకృత్య మనో మోక్షే నివేశయే" దితి ఋణత్రయాపగమా దృణాపాకరణార్థం కర్తవ్యమస్తీత్యత్రాహ (దేవర్షిభూతాత్మే) త్యాదినా. దేవభూతా ఆత్మానః ఋషిభూతా నరశ్చ, తేషామిత్యర్థః. (స్వా) అయం ప్రపన్నాధికారీ, దేవానామృషీణామ్, భూతాఖ్యాశ్చతే ఆత్మానశ్చ భూతాత్మానామ్, నృణాంచ న కింకరః, దేవయజ్ఞాదికళిలే దేవాన్తర శేషవృత్తి పణ్ణక్కడవనల్లన్, దేవానాం ఋణాపకరణము పణ్ణక్కడవనల్లన్, సర్వాత్మనా-సర్వప్రకారేణ, ప్రాప్యత్వేన ప్రాపకత్వేనచ. (ప్ర) దేవానాం న కింకర ఇత్యుక్తే నిరుపాధిక దేవభూత భగవత్కైంకర్యస్య కింకరత్వస్యాపి నిషేధప్రసక్తి రితి తన్నిరాకృత్యర్థ మాత్మనామిత్యుక్తిః. "ఆత్మనాం పతతాముధః" "ఆత్మానః పరమాత్మనః" ఇత్యాదిషు జీవేషు ప్రసిద్ధత్వాత్. ఆచార్యకైంకర్యనిషేధ వ్యావృత్త్యర్థో ఋషిశబ్దః. "ధ్యానేన యో వేద తత్పరం బ్రహ్మ విభాతీతి నిర్వాణం న తత్ర దేవా న ఋషయో న పితర ఈశతే ప్రతిబుద్ధ స్సర్వం బుధ్యతి" "యస్త్వేవం బ్రాహ్మణో విద్యాత్, తస్య దేవా అసన్వశే" ఇత్యాది శ్రుత్యనుసారేణ భూత దేవర్షి భూతాత్మేత్యాది వచనా దృణాభావావగమా త్తదర్థమపి కర్తవ్యం నాస్తీత్యర్థః. (వి) ఎన్నాప్పోలే-ఏవం ప్రకారేణ, నాయం దృష్టాన్తతయా నిర్దేశః, కిన్తు ప్రదర్శనపరతయా. పేరిట్టుక్కొణ్డిరుక్కిఱ - నామధృత్వా ఉపస్థితవతః, క్షేత్రజ్ఞర్కైప్పఱ్ఱ జీవాన్ప్రతి, కైంకర్యంకొళ్ళాలే-సేవనోపాధినైవ, శిలవుపాధిక

తీట్టు జీక్కఱ్త్తిరువనాక్కైయాలే పఞ్చమహాయజ్ఞాదికళాన నిత్యనై మిత్తికఙ్గళిల్ అవర్కళ్ పేర్ శొల్లుమొప్పొదు "యే యజన్తి పితౄన్ దేవాన్ బ్రాహ్మణాన్ సహుతాశనాన్। సర్వభూతా

శడియాక - "జాయమానోవై బ్రాహ్మణః... పితృభ్యః" "ఏషవా అనృణో యః పుత్రీయజ్వా బ్రహ్మచారివాసీ" తి శ్రుత్యా బ్రాహ్మణ్యాద్యుపాధి మూలకత యా, ఎழுదా మఱ్ఱైయిలే - లేఖనానర్హే అకృత్రిమే వేదే ఇతి యావత్. ఏఱిట్టుక్కిడక్కిఱ - ఆరోపితతయాస్థితస్య, అడిమైయోలై - దాస్యజ్ఞాపక పత్ర భూతస్య. (ప్ర)ఏఱిట్టుక్కిడక్కిఱ వడమైత్తీట్టు-తదేకదేశతయా న్తర్భావితస్య "త్రిభి ర్ఋణవా జాయతే" "యథాపశు రేవం సదేవానా" మిత్యాదే ర్దాస్య బోధక పత్రస్థానీయస్య వాక్యస్య, ముదల్ మాళాదే పొలిశై ఊట్టుప్పోరు కిఱ - స్వేనస్వీకృతసమసంఖ్యాకప్రదానేపి మూలద్రవ్యం యథా దత్తంనస్యా త్తథా వర్తమానతయావస్థితత్వ సూచకస్య, లనిశుతీట్టుమ్-ఋణజ్ఞాపక పత్రస్థా నీయస్య,"కుసీదమేకే విహార న్తిసర్వం య ఆశీర్వదన్తో దదతీహ కిఞ్చిత్। పర్య న్తలోకా స్త్వహ తే భవ న్తి అనాశిష స్తు విజయా యానన్తాయ" "దేహి మే దదామితే" "త్రిభి ర్ఋణవాజాయతే" ఇత్యాది శ్రుతివాక్యస్య, కిఴిత్తిరువనాక్కై యాలే-ఛేదకత్వాత్, తదవిషయత్వా దిత్యర్థః. (దీ) ఎழுదా - ఏట్టిలే యెழுదప్పడాద, మఱ్ఱైయిల్ - వేదత్తిలే, ఏఱిట్టువైత్త, అడిమైయోలై-తన్నై కింకరనాక వెழுదిక్కొడుత్తశీట్టు, ఇవన్ ప్రతిదినమ్ తత్తద్భజనాదిరూప భృత్యకృత్యం పణ్ణక్కడవనెన్ఱు కిఱశీట్టుమ్; ముదల్ - మూలధనమ్, పొలిశై - వృద్ధి, కిఴిత్తిరువనాక్కైయాలే ముక్తరైప్పోలే కిఞ్చిత్కరనా యెన్ఱన్వయమ్.

అ॥ (వి) ననుఋణిత్వా దేవతాన్తరసమ్బన్ధాభావేపి కైఙ్కర్య భూత నిత్యకర్మణా దేవతాన్తర సమ్బన్ధో ఒవర్జనీయ ఇత్యత అహ (పఞ్చ మహాయజ్ఞాదికళా) నేతి. అఱుదియిట్టపడియే - మహర్షిభి ర్నిశ్చితప్రకారేణ, శట్టైమేలే-కఞ్చుకస్యోపరి, ఇట్టాలుమ్ - ప్రక్షేపేపి,శట్టైయిల్ తువక్కఱ్ఱ్ఱు- కంచుకేన సహ సమ్బన్ధం త్యక్త్వా, కంచుకార్థత్వాభావేనేతి భావః. (దీ) తెళ్ళి న్దిరుక్కుమాప్పోలే నిఱ్కిఱ నిలైయైయుడైత్తెన్ఱన్వయమ్. నిత్యనైమిత్తికఙ్గళై యనుష్ఠిక్కుమ్పొదు తత్తద్దేవతాశరీరక పరమాత్మయజనే ప్రమాణం "యేయజన్తీ"త్యాది. యే-ఏకాన్తినః, పిత్రాదీన్యజన్తి తేసర్వభూతాన్తరాత్మానం విష్ణు

స్తరాత్మానం విష్ణుమేవ యజన్తితే” ఇత్యాదికళిల్ మహర్షిక ళఱుదియిట్టపడియే రాజసేవకర్ రాజావుక్కుచ్చట్టైమేలేమాలైయైయుమ్ ఆభరణత్తైయు మిట్టాలుమ్ శట్టైయిల్ తువక్కఱ్ఱు రాజావిన్ ప్రీతియే ప్రయోజనమాక త్తెన్గిరుక్కుమాప్పోలే యజ్ఞాగ్రహారాధ్యాయాదికళిలుమ్ శ్రీహస్తిగిరి మాహాత్మ్యత్తిలుమ్ “సాక్షాదప్యవిరోధం జైమినిః” ఎన్గిఱ సూత్రత్తిలుమ్ శొల్లుకిఱపడియే దేవర్కళ్ పిత్రుక్కళ్ ఎన్గిఱ శబ్దైకళోడు తువక్కిన అన్యో శబ్దఙ్గళ్ అవయవశక్తిపౌష్కల్యఙ్గళాలే ఈశ్వరన్ పక్కలిలే నారాయణాది శబ్దఙ్గళ్ పోలే నిత్యనిరైయైయుమ్ కణ్డు అవన్ సిన్నుడైయ ఉచ్చారణాది

మేవయజన్తి నదేవతామాత్రమ్. ప్రకారవిషయోపచారఙ్గళాల్ ప్రకారిక్కు ప్రీతియెన్ను మదిల్ లోకదృష్టాన్తం (రాజసేవక) రిత్యాది. తత్తచ్ఛబ్దఙ్గళై సాక్షాత్పరమాత్మ విషయమాక్కి యజిక్కలామెన్నుమ్ పక్షత్తిల్ ప్రమాణమ్ (యజ్ఞాగ్రహారాధ్యాయే)త్యాది. శ్రీమహాభారతత్తిల్ యజ్ఞాగ్రహారాధ్యాయమ్. (స్వా) “ఏవమేవ మహాభాగః పద్మనాభ స్సనాతనః । యజ్ఞేష్వగ్రహరః ప్రోక్తో యజ్ఞధారీచ నిత్యదా” ఇత్యాదిక ముక్తమెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥ తత్ర సర్వశబ్దానాం సాక్షాద్భగవత్పరత్వమేవావయవశక్తిపౌష్కల్యాదుక్త మితిభావః.) (శ్రీహస్తిగిరీతి) “నయష్టవ్యామయాయాయం కదాచిదపి దేవతాః। అన్యేనాపి భవామ్యేభిం తద్గుతామేన కేనచిత్” “దత్తంయుష్మన్ముఖాద్భక్త్యా హవిస్స్వర్గాదికాంక్షిభిః। ముముక్షుభి స్తథాభుక్తే స్వయమేవజనార్దనః” ఇత్యాదిక ముక్తమెన్ఱు కరుత్తు. (ఏతద్విస్తరస్సార ప్రకాశికాయాం ద్రష్టవ్యః.)

అ॥ (స్వా)దేవతాన్తర శబ్దఙ్గళుక్కు పర్యవసానవృత్తి యణ్డియిలే సాక్షాద్భగవద్వాచకత్తైయిల్ ప్రమాణం కాట్టుకిఱార్ (సాక్షా)దితి. (అవయవశక్తీతి) అగ్నిశబ్దే “అన్వగ్ని స్తేఽగ్రంనయ” త్యిత్యాది ప్రకారేణాగ్రనేతృత్వమ్ వైశ్వానరశబ్దే విశ్వనేతృత్వమ్ ప్రజాపతిశబ్దే ప్రజాపతిత్వ మిత్యాద్యవయవార్థపౌష్కల్యస్య భగవత్యేవసత్త్వా ద్యోగవృత్త్యా ఈశ్వరనే యనుసన్ధేయనాయాగాయ్యనాకిఱానెన్ఱు కరుత్తు. (శ్వేతేతి.) శ్వేతద్వీపనివాసి శుద్ధయాజికళు

కళిల్ శ్వేతద్వీపవాసికళాన శుద్ధయాజికళుక్కు-ప్పోలే తన్ పరమైకాన్తిత్వమ్ కులైయాతే నిఱ్కై-ప్పడియై నిరూపిత్తు తన్ వర్ణాశ్రమనిమిత్తగుణాద్యధికారత్తుక్కు- అనురూపమాక అడిమైకొళ్ళ సఙ్కల్పిత్తిరుక్కు-మ్ శాసితావాన శేషియిను డైయ శాస్త్రవేద్యాజ్ఞానుజ్ఞాపరిపాలనరూప కైఙ్కర్యముఖ త్తాలే ప్రత్యక్షవిదిత పరమపురుషాభిప్రాయరాన ముక్తరై-ప్పోలే కిఞ్చిత్కారనాయ్క్కొణ్డు ముక్తతుల్యనాయ్ ఉపాయపూర్త్తియాలే కృతకృత్యనెన్నుమ్ పురుషార్థ పూర్త్తియాలే కృతార్థనెన్నుమ్ శాస్త్రజ్ఞర్కళాలుమ్ తన్నిష్ఠరాలుమ్

క్కుమ్ సాక్షాద్భగవద్వాచక నారాయణాది శబ్దోచ్చారణత్తిల్ ఘటకతయా నారాదిశబ్దోచ్చారణత్తిల్ పారమైకాన్త్య భఙ్గమిల్లాదాప్పోలే ఉద్దేశ్య దేవతాభిప్రాయ మిల్లామైయాలే విరోధమిల్లై యెన్ను కరుత్తు. (దీ) శుద్ధయాజికళ్-దేవతాన్తరం కలశాద్ధే స్వరూపేణావస్థితత్వాచ్ఛుద్ధనాన పరమాత్మావై యజిక్కుమవర్కళ్. (ప్ర) శక్త్యైకళోడు కూడక్కు-మ్-కంచుకస్థానీయ దేవతాన్తర ద్వారత్వాభావేన. (వి) కంచుకతుల్య దేవతా ప్రతిపాదన సమ్బన్ధం పరిత్యజ్య, కులైయాదే నిఱ్కుమ్పడిక్కై, అవినశ్య విద్యమాన స్థితిమ్, అగ్నీన్ద్రాది శబ్దానాముగ్రసయానాద్యవయవశక్తిశూన్యత్వాత్ భగవత్యేవ విద్యమానత్వాదగ్నీన్ద్రాది శబ్దప్రతిపాదనమఙ్గీకృత్య సాక్షాదేవ భగవద్వాచకత్వమితి న్యాయార్థః. (స్వా) వర్ణః బ్రాహ్మణత్వాదిః, తద్ధర్మః-సన్ధ్యాస్నానాదిః, ఆశ్రమః, బ్రహ్మచర్యాదిః, తన్నిమిత్తధర్మః భిక్షాదిః, నిమిత్తం పుత్రజననాదిః. (దీ) గుణః-కృష్ణకేశత్వాదిః. ఆదిశబ్దేన జీవనాదిగ్రహణమ్. (వి) చతురవత్తత్వాదిరాది శబ్దార్థః. (ప్ర) అడిమైకొళ్ళ, కైఙ్కర్యం స్వీకర్తుమ్. (శాస్త్రజ్ఞర్కళాలుమ్ తన్నిష్ఠరాలు) మితి. "యోఽసమసా సస్వధ్వరః" "సస్వధ్వర ఇతీరితః" "నార్హన్తి శరణస్థస్య కలాం కోటితమీమపి" ఇత్యాదిభి శ్శాస్త్రైః "శయ్యాద వేళ్వి యక్ శత్తిరప్పిలవర్" ఇత్యాదిభి స్తన్నిష్ఠ వాక్యైశ్చ కృతకృత్యత్వేనస్తుతా ఇత్యర్థః.

కొణ్డాడుమ్పడియిరుక్కుమ్. ఇవనుడైయ కృతకృత్యత్వాను సన్ధానత్తై "అతస్త్వం తవ తత్త్వతో మద్జ్ఞాన దర్శన ప్రాప్తిషు నిస్సంశయస్సుఖమాస్స్వ" ఎన్ఱు శరణాగతిగద్యత్తిలే నిగమిత్తరుళినార్. ఇదుక్కుక్కరుత్తు 'అనాదికాలమ్ అజ్ఞాతిలం ఘనమడియాక వుణ్డాన భగవన్నిగ్రహత్తాలే సంసరిత్తుప్పోన్ద నమక్కు అవసరప్రతీక్షైయాన భగవత్కృపైయడియాక వుణ్డాన సదాచార్య విషయీకారత్తాలే వన్ద ద్వయోచ్చారణానూచ్చారణత్తాలే ప్రపత్త్యనుష్ఠానమ్ పిఱన్దపిన్బు శరణ్యప్రసాదనజ్గళిల్ ఇదుక్కుమేలొన్ఱిల్లామైయాలే నిగ్రహ

(వి) కృతం, కృత్యమ్ - కర్తవ్యోపాయః యేన స తథోక్తః. కృతోఽర్థః- కైఙ్కర్య రూపప్రయోజనం యేన స తథోక్తః. ఎన్ఱుమ్-ఇతిచ, కొణ్డాడుమ్పడి- స్తుతస్సన్, ఇరుక్కుమ్-తిష్ఠేత్.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడియానాల్ శరణాగతిశాస్త్రప్రవర్తకరాన భాష్యకారర్ శరణాగతి గద్యత్తిలే "మనోవాక్కాయై" త్యాదినా అనిష్టనివృత్తీష్ట ప్రాప్తిరూప ఫలమ్ శొల్లియిరుక్కుమిడత్తిల్ కృతకృత్యతయా నిర్భరత్వానుసన్ధానాదికళై యరుళిచ్చెయ్యామలిరుక్క ఇజ్గు ఫలరూపతయా నిర్భరత్వాద్యనుసన్ధానం శొన్నతువుమ్ ఇన్నిష్ఠరాలుమ్ కొణ్డాడప్పట్టిరుక్కుమెన్ఱు శొన్నతువుమ్ కూడుమో? ఎన్నవరుళ్ (ఇవనుడైయ) విని. (దీ) తత్త్వతో మద్జ్ఞాన దర్శనప్రాప్తిషు—మద్విషయజ్ఞానే, దర్శనే-సాక్షాత్కారే, ప్రాప్తౌచ. నిగమిత్తరుళినార్-శ్రీభాష్యకారరెన్ఱు శేషమ్.

అ॥ (ప్ర) ఉపాత్తవాక్యైః భగవద్జ్ఞానదర్శనప్రాప్తిషు సంశయాభావః ప్రతిపాద్యతే సతు కృతకృత్యత్వ మిత్యత్రాహ (ఇదుక్కుక్కరు) త్తిత్యాది. అస్యాభిప్రాయ ఇత్యర్థః. (వి) కరుత్తు-తాత్పర్యమ్. (దీ) కృతకృత్యత్తైయిఉడైయ అనుసన్ధానప్రకారత్తై యనువదిక్కిఱార్ (అనాదికాల) మిత్యాది ఉచ్చారణత్తినుడైయ అనూచ్చారణమ్ - ఆచార్యోచ్చారణత్తై యనువదిక్కై, ప్రసాదనజ్గళిల్-ప్రసాదనోపాయజ్గళిల్. (ప్ర) ఇదుక్కు మేలొన్ఱిల్లామైయాలే.

హేతుక్కళైయెల్లామ్ క్షమిత్తు త్తీర్న్దవడియవర్ తమ్మై త్తిరుత్తి ప్పణికొళ్ళవల్ల సర్వశేషియాన శ్రియఃపతి, తన్ పేఱాక త్తానే రక్షిక్కుమెన్ఱు తేఱి నిర్భయనాయిరు’ వెన్గై. ఇదు “మా శుచః” ఎన్గిఱ శరణ్యవాక్యత్తిలుమ్ తీర్న్ద (తిరణ్డ) పొరుళ్.

అస్మిన్ భరన్యాసే ఽనుష్ఠితే ఽనన్తర ముపాయతయా ఽనుష్ఠేయస్య కస్యాప్యభావాత్, తీర్న్దవడియవర్...వల్ల - సఏవ ప్రాప్యః ప్రాపకశ్చేత్యధ్యవసాయవతాం సర్వపాపనివర్తనపూర్వకం స్వకైఙ్కర్యకారయితా, తేఱి - అధ్యవస్య, “మా తే భూదత్ర సంశయః ‘అనృతం నోక్తపూర్వం మే నచ వక్ష్యే కదాచన’ ‘రామోద్విర్నాభి భాషతే’ ‘సకృదేవప్రపన్నాయ...వ్రతంమమ’ ‘సర్వ ధర్మాన్ పరిత్యజ్య...మాశుచ’ ఇతి మయైవమ్యుక్త” మిత్యుక్త్వా “అతస్త్వం తవ తత్త్వత” ఇతివాక్యస్యోక్తైర్నైర్భర్య జ్ఞాపకత్వేన కృతకృత్యత్వ మత్ర వివక్షితమితిభావః. (దీ) తీర్న్దవడియవర్ తమ్మై - తుణిన్దవాశ్రితరై, తిరుత్తి - విరోధి నివృత్త్యా పరిశుద్ధరాక్కి, పణికొళ్ళవల్ల - కైఙ్కర్యం కొళ్ళ శక్తనాన తేఱి - తెళిన్దు, విశ్వసిత్తు. (వి) నిర్భరనా యిరువెన్గై - నిర్భరోభూత్వా స్థాతవ్య మిత్యర్థః. ప్రపత్త్యనన్తరం కర్తవ్యాభావా ద్భగవానేవ నిగ్రహహేతూన్ సర్వాన్ క్షమిత్వా స్వాశ్రితైః కైఙ్కర్యం కారయితుం సమర్థతయా సర్వశక్తిమత్తయాచ స్వప్రయోజనాయ స్వయమేవ రక్షిష్యతీతి నిర్భరస్తిష్ఠేతి శరణ్యవాక్యస్య భావ ఇతిభావః.

అ॥ (ప్ర) ననూదాహృతవాక్యేష్వపి సత్యప్రతిజ్ఞత్వా త్సంశయాభావ శ్శోకాభావశ్చ ప్రతిపాద్యతే నతు నైర్భర్యం కృతకృత్యత్వంవేత్యత్ర “మా శుచ” ఇతి శోకనివృత్తేః కృతకృత్యత్వ జ్ఞానాభావే ఽనుపపత్తే స్తత్రనైర్భర్య జ్ఞాపకం కృతకృత్యత్వం వివక్షిత మిత్యభిప్రేత్యాహ (ఇదు) ఇతి. (వి) తిరణ్డ పొరుళ్-నిష్కృష్టార్థః “మాశుచ” ఇత్యత్రాపి శోకనివృత్తేః కృతకృత్యత్వ జ్ఞానాభావే ఽనుపపత్తేః కృతకృత్యత్వ నిర్భరత్వ బోధన ఏవ తాత్పర్య మితి భావః. (దీ) తీర్న్దపొరుళ్—నిర్ణయిత్తవర్థమ్.

అ॥ (వి) నను పూర్వం శోకసత్త్వే తత్ర కృతకృత్యత్వానుసన్ధాన నిర్భరత్వబోధనేన శోకనివారణ మితిస్యాత్; పూర్వం శోకాభావే కథం తత్సిద్ధిః? కించ ఉపాయ నిష్పత్త్యనన్తర మపి కస్యచిచ్ఛోకఏవ దృశ్యతే? తస్యకథం

ఇవనుక్కు ప్రపత్తిక్కు మున్బుళ్ళ శోకమ్ అధికారత్తిలే శేరుకు కైయాలే మున్బు శోకిత్తిలనాకిల్ అధికారి యల్లామైయాలే "కారణాభావాత్ కార్యాభావః" ఎన్గిఱ న్యాయత్తాలే ఉపాయనిష్పత్తి యుణ్డాకాతు. ఉపాయస్వీకారమ్పణ్ణినానాక త్తన్నై నినైత్తిరున్దపిన్బు శరణ్యోక్తియిలే నెకిళ్చ్చియుణ్డైయనాయ్ శోకిత్తానాకిల్ "కార్యాభావాత్ సామగ్ర్యభావః" ఎన్గిఱ న్యాయత్తాలే పూర్ణోపాయ నల్లామైయాలే ఫలమ్ ఉపాయపూర్త్తిసాపేక్షమాయ్క్కొణ్డు విళమ్బిక్కుమెన్ఱఱియలామ్. మున్బు ప్రసక్తశోకనాయ్ పిన్బు "మాశుచః" ఎన్ఱు

కృతకృత్యత్వానుసన్ధానమ్? కథంవా నిర్భరత్వ? మిత్యత్ర ప్రపత్తేః పూర్వం శోకాభావే ఽధికార ఏవ న స్యాత్; ఉత్తరత్ర శోకనివృత్త్యభావే ఉపాయపూర్తిరేవ న స్యాత్; అతః కృతకృత్యత్వానుసన్ధానేన శోకనివృత్తౌ ఉపాయపూర్తి ర్జాయత ఇత్యభిప్రేత్యాహ (ఇవనుక్కు)తి. మున్బుళ్ళ శోకమ్ - పూర్వం విద్యమాన శోకస్య, అధికారత్తిలేశేరుకైయాలే-అధికారశరీరే ప్రవిష్టతయా, మున్బు శోకిత్తిలనాకిల్ - పూర్వం న శోచతి చేత్, కారణాభావాత్కార్యాభావః - అనధికారి కృతస్యా కృతప్రాయత్వ మితిభావః. తన్నై-స్వాత్మానమ్, ఉపాయ స్వీకారమ్పణ్ణినానాన - ఉపాయస్వీకారం కృతవానితి యథాస్యాత్తథా, నినైత్తు-జ్ఞాత్వా, ఇరున్దపిన్బు-స్థిత్యనన్తరమ్, శరణ్యోక్తియిలే నెకిళ్చ్చియుణ్డైయనాయ్-"మోక్షయిష్యామి మాశుచః" "దదామ్యేతద్వ్రతం మమ" "అనృతంనోక్తపూర్వంమే" "రామోద్విర్నాభి భాషతే" ఇత్యాది శరణ్యోక్తౌ సన్దేహవాన్సన్, శోకిత్తానాకిల్-శోకవాన్ భవతి చేత్, కార్యాభావాత్సామగ్ర్యభావః, అనుమీయత ఇతి శేషః. ఉపాయపూర్తిః పుష్కలంకారణం శోకనివృత్తౌ, తదభావాదుపాయ పూర్త్యభావో ఽనుమీయత ఇతి శోక నివృత్త్యభావే సతి ఉపాయపూర్త్యభావ ఏవేతి భావః. (దీ) అత్తాల్ ఫలవిళమ్బముమనుమిక్కలామెన్నై.

అ॥ (సం) తర్హి పూర్ణోపాయత్వరూప కృతకృత్యత్వ జ్ఞాపకం కిమిత్యపేక్షాయాం సముఖేన నైర్భర్యాఖ్యలింగం నిగమయతి (మున్బు) ఇతి.

ప్రతిషేధిత్తిరుక్కి-అపడియే వీతశోకరానవర్ కృతకృత్యర్
ఎన్ఱు అరుళిచ్చెయ్యుగిఱార్.

మున్నవర్ విణ్ణవర్ వానోర్ గళ్ (ఎన్ను)యెణ్ణుమ్ వాన్ కరుత్తో
రన్నవర్ వేళ్వియనైత్తుమ్ ముడిత్తన రన్బుడైయార్
క్కెన్నవర న్తరవెన్ను నమ్మత్తికిరి త్తిరుమాల్
మున్నమ్ వరున్ది యడైక్కల జ్గొణ్డ నమ్ముక్కియరే ॥ ౨౦॥

(వి)తతః కృతకృత్యత్వానుసన్ధానం శోకనివృత్త్యర్థం నైర్భర్యార్థం చ కార్య మితిభావః.

అ॥ (టీ) స్వోజ్జీవనత్తిల్ కృషిపణ్ణిన ఈశ్వరన్ పక్కల్ న్యస్తభరరానవర్ కృతకృత్యరెన్ఱరుళిచ్చెయ్గిఱార్ ఇప్పాట్టాల్. (మున్నవ)రిత్యాది. అన్బుడైయార్క్కు—స్వవిషయస్నేహముడైయార్క్కు (వి॥ భక్తిమతామ్.) ఎన్నవరన్తరవెన్నుమ్-కృతార్థనాక్కియు మిన్నుమెన్న వరన్దరక్కడవో మెన్ఱిరుప్పరాన, (వి॥స్వకైఙ్కర్యరూపపరమపురుషార్థం దత్వాపి "ఐశ్వర్యమక్షరగతిం పరమం పదంవే" తి న్యాయేన కం వరందదామీతి ప్రతీక్షమాణేన.) నమ్మత్తికిరి త్తిరుమాల్-నమ్ముడైయ శ్రీవరదరాజర్. (వి॥ అస్మదీయ హస్తిగిరి స్వామినా.) మున్నమ్ వరున్ది-ఇవనుక్కు మున్నే యుపనుజ్జీవనత్తుక్కాక కృషిపణ్ణి. (వి॥ పూర్వమేవ కరణకళేబరదాన యాదృచ్ఛికసుకృతసమ్పాదన జాయమాన కటాక్షాదిభి స్స్వయమేవ యత్నం కృత్వా.) వరున్దుకై ప్రయాసప్పడుకై. అడైక్కలజ్గొణ్డ-రక్ష్యవస్తువాక పరిగ్రహిత్త, (వి॥ రక్ష్యవస్తుతయా స్వీకృతాః.) నమ్ముక్కియర్—నమ్ముడైయ స్వామికళాన ప్రపన్నర్. (వి॥ అస్మత్స్వామినః ప్రపన్నాః.) మున్నవర్-శ్రీవైష్ణవ రాజాక్కళ్. (వి॥ "సస్వరాడ్భవతీ" త్యుక్తా రాజానః. అకర్మవశ్యాః; ముక్తా ఇత్యర్థః.) విణ్ణవర్-భూదేవర్, వానోర్ గళ్-నిత్యసూరి నిర్వాహకర్, ఒన్ఱుమ్, ఒన్ఱుకిఱ వసిక్కిఱ, పరమపదత్తిల్ అభిలాషముడైయవర్. కరుత్తు-ఇష్టాభిలాషమ్. (ప్ర॥ విణ్ణవర్, నిత్యాః, వానోర్ గళ్-తేషాంస్వామీనారాయణః, ఎన్నుమ్ వాన్ కరుత్తోర్-ఏవంనిర్దిష్టాఃపరమాకాశే ప్రతిష్ఠితచిత్తాః, అన్నవర్-ఏతేషాం సదృశా ఇత్యర్థః.) అన్నవర్, పరమహంసర్, వేళ్వియనైత్తుమ్ ముడిత్తనర్ - శెయ్యవేణ్డుమ్ కృత్యమెల్లామ్ ముడిన్ద పరిపూర్ణరానకృతకృత్యరెన్గై. "తేషాం రాజన్ సర్వయజ్ఞాః సమాప్తాః." (వి) వేళ్వి-యజ్ఞాన్, అనైత్తుమ్-శిత్వాన్, ముడిత్తనర్-సమాపితవన్తః, కృతసర్వయజ్ఞాః. ॥౨౦

భగవతి హరౌ భారం గన్తుం భరన్యసనం కృతం
పరిమితసుఖప్రాప్త్యై కృత్యం ప్రహీణమకృత్యవత్ ।
భవతి చ వపుర్వృత్తిః పూర్వైః కృతైర్నియతక్రమా
పరమిహ విభోరాజ్ఞాసేతుర్బుధైరనుపాల్యతే ॥౩౧॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్రస్వతన్త్రస్య శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్య కృతిషు శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే కృతకృత్యాధికారస్త్రయోదశః.

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

అ॥ (ప్ర) యద్యపి ప్రపన్నస్య సంసారనివృత్త్యర్థం కర్తవ్యాన్తరం నాస్తి, అథాపి యావచ్ఛరీరపాత ముపభోగార్థం ద్రవ్యార్జనాదికం కర్తవ్య ముస్త్యేవేతి కథం కృతకృత్యత్వ? మిత్యత్ర పూర్వాధికైశ్వర్యోపభోగార్థం సాధనానుష్ఠానం కార్య మిత్యుచ్యతే వా? దేహధారణమాత్రార్థ ద్రవ్యసిద్ధ్యర్థం సాధనానుష్ఠానం కార్యమిత్యుచ్యతే వా? ఇతి వికల్ప్య ప్రథమస్యాకృత్యత్వ త్త్యాజ్యత్వం దర్శయన్ ద్వితీయపక్షేపి సంసారనివృత్తివదేవ సిద్ధసాధనత్వాదేవ న కార్యమస్తీత్యాహ (భగవతిహరౌ) విత్యాదినా. (దీ) పారంగన్తుమ్-సంసారపారమాన పరమపదత్తై అడైవదఱ్కు, భగవతి హరౌ భరన్యసనం కృతమ్. (స్వా॥ భగవతి-రక్షణోపయుక్త సకల కల్యాణగుణ పరిపూర్ణే, హరౌ-విరోధి నిరసనక్షమే పరమపురుషే.) ఆకైయాల్ తదర్థమాక వొన్ఱుమ్ శెయ్య వేణ్డా. పరిమితసుఖప్రాప్త్యై- ఐశ్వర్య కైవల్యప్రాప్త్యర్థమ్, కృత్యమ్-తదుపాయానుష్ఠానమ్, (స్వా॥ కామ్యంకర్మ సర్వం ముముక్షోరనిష్టఫలత్వావిశేషాత్, అకృత్యవత్ - నిషిద్ధకర్మవత్.) ప్రహీణమ్-పరిత్యక్తమ్, దేహయాత్రా చ, పూర్వం కృతైః కర్మభిర్నియతక్రమా భవతి, (ప్ర॥ నియతాః క్రమాః-క్రమేణ సిద్ధపరిపాకైః, నియతిశబ్దవాచ్య సుకృత దుష్కృతై రిత్యర్థః. తైః క్రమై ర్యాని సమ్పాదనీయాని తాని తైర్భవన్తీ త్యర్థః.) అతః. అను-ప్రపత్తేరుత్తర కాలే, బుధైః-జ్ఞానిభిః ప్రపన్నైః, పరం-కేవలమ్, విభోరీశ్వరస్య, ఆజ్ఞాసేతుః-ఆజ్ఞారూప శ్రుతిస్మృత్యుక్త సదాచారపద్ధతిరేవ పరిపాల్యతే ఎన్ఱై.

(స్వా) ఇదినాలే స్వరూపజ్ఞానాన వధికారిక్కు ఆజ్ఞాతిక్రమత్తిల్ "ఏవం విలఙ్ఘ్య యస్తు మర్త్యో మర్యాదాం వేదనిర్మితామ్। ప్రియోఽపి న ప్రియోఽసౌ మే మదాజ్ఞావ్యతివర్తనాత్" "ఇహైవైషాం కేచి దుపప్లవా భవన్తి" ఎన్గిఱపడియే స్వాద్యభిమతానువర్తనరూప పురుషార్థహానిమాత్ర మన్ఱిక్కే యథోచిత దణ్డరూప బాధకముమ్ వరుకైయాలే భగవదాజ్ఞా పరిపాలన మవశ్యం కర్తవ్యమెన్ఱు కరుత్తు. ||౩౧||

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యానసఙ్గ్రహే
కృతకృత్యాధికార స్త్రయోదశః.

శ్రీః.

శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావళీ.

(౧) న్యాసోపాసోపయుక్తానితి దురధిగమాన్ బోధయిత్వార్థవర్గా
న్నిశ్శఙ్కం దేశికేన్ద్రైః పరమకరుణయా శిష్యశిక్షైకచిత్తైః।
పశ్చాత్తస్యాధికారైర్దశభిరపి ఫలం పర్వభేదా ద్వివక్షు
ర్దేహాత్యే సప్తభిః ప్రాగుపదిశతి ఫలం తద్వ్యపాయే త్రిభిశ్చ ||౭౦||

(౨) త్యాజ్యత్వే కామచారః పరిపతతి సదా నిత్యనైమిత్తికానా
మన్యత్రైకాన్త్యభఙ్గస్స్ఫుట ఇతరసుపర్వాదికామాభిలాషాత్।
పశ్చాత్కర్తవ్యసత్త్వం యదిచ భగవతి న్యస్తరక్షాభరస్య
స్వానైర్భర్యం కథం వేత్త్యపనుదతి మృదుప్రజ్ఞచేతఃకళఙ్కమ్ ||౭౧||

(౩) కర్తవ్యోపాయసిద్ధ్యా భగవతి సుహృది స్వాత్మనో ముక్తయేసౌ
నిస్స్నేహః ఫలాప్త్యై దధదపి కృతకృత్యత్వనైర్భర్యబుద్ధిమ్।
ఆరాధ్య శ్రీశపద్మాఖిలతను రనఘైర్నిత్యనైమిత్తికైస్స్వై
ర్నస్యాదైకాన్త్యభఙ్గస్తదనతి విమృశన్వీతశోకశ్చరిష్ణేత్ ||౭౨||

ఇతి శ్రీరహస్యత్రయసారార్థ రత్నావల్యామ్
కృతకృత్యాధికార స్త్రయోదశః.

శ్రీః.

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

అథ స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారః.

స్వరూపోపాయార్థేష్వవితథనివిష్టస్థిరమతేః

శ్రీః ॥ (దీ) చతుర్దశేఽస్యాధన్యస్య స్వరూపోపాయసిద్ధిషు । స్వనిష్ఠాయా అభిజ్ఞానం దర్శ్యతే హేతుభిర్నిజైః ॥ (వి) ఏవం నైర్భర్యహేతుభూతయా కైఙ్కర్యపరమ్పరయా కృతకృత్యత్వానుసన్ధానముక్త్వా భగవదనన్యార్హశేషత్వ పారతన్త్ర్యాది విశిష్టస్వరూపనిష్ఠాజ్ఞానం స్వతన్త్రస్వామ్యభిమత కైఙ్కర్య ప్రవృత్తౌ ప్రతికూలాచరణనివృత్తౌ చ హేతుః, పరమపురుషార్థతయాఽవగత భాగవతపర్యన్తభగవత్కైఙ్కర్యరూప పురుషార్థనిష్ఠాజ్ఞానం ప్రాప్యాన్తర వైరాగ్యద్వారా తదుపాయనివృత్తౌ హేతుః, ఉపాయనిష్ఠాజ్ఞానం మోక్షోపాయనివృత్తౌ హేతురితి కృతార్థత్వహేతుత్వేన ఉపాయనివృత్తిద్వారా కృతకృత్యతా హేతుత్వేన చ స్వరూపోపాయ పురుషార్థ నిష్ఠాజ్ఞానమావశ్యకమిత్యాహ (స్వరూపే) తి. (స్వ) స్వరూపమ్. వక్ష్యమాణాచిద్వైలక్షణ్యాది స్వాత్మస్వరూపమ్, ఉపాయః–వక్ష్యమాణ రహస్యత్రయప్రతిపాద్యప్రపత్తిః, అర్థః–అర్థ్యత ఇతి వ్యుత్పత్త్యా మోక్షరూప పరమపురుషార్థః, ఏతేషు విషయే, అవితథమ్-న విద్యతే వితథం-అనృతం, యథా భవతి తథా; నివిష్టా-యథావస్థితాకారవిషయిణీ, స్థిరా–ఉపాయానుష్ఠానోత్తరకాలేప్యనువర్తమానా, కుయుక్తిభిః ప్రతిబన్ధానర్హా; (సం॥ మతేరవితథత్వం యాథార్థ్యమ్, నివిష్టత్వమ్–యావద్ధర్మాన్వితతయా ధర్మివిషయకత్వమ్, స్థిరత్వమచఞ్చలత్వమ్.) మతిః-నిశ్చయవిశేషో యస్య సః;

స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానం సుభగ మపవర్గాదుపనతాత్ ।
ప్రథిమ్నా యస్యాసౌ ప్రభవతి విసీతస్స గణితుం

తథాభూతస్యాధికారిణః, అవితథనివిష్ట స్థిరమతిత్వరూపస్వనిష్ఠాయాః అభిజ్ఞానమ్-అభిజ్ఞాయతేఽనేనేత్యభిజ్ఞానమ్, తత్కార్యతయా తదనుమాపక సమీచీన లిఙ్గజాతమ్, యద్వా-నిరుక్తస్వనిష్ఠాయా అభిజ్ఞానమ్-తత్కార్యసమీచీనలిఙ్గైరనుమితిరూపనిశ్చయః, (వి॥ స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానమ్-స్వస్యనిష్ఠా భగవదనన్యార్హ శేషత్వపారతన్త్ర్య విశిష్టతయా ప్రమాణప్రతిపన్నే స్వరూపే యుక్త్యాదిభిర్విపరీతప్రకారతాఽధ్యవసాయోత్పాదనానర్హత్వరూపా; ఉపాయే స్వతన్త్రోపాయతయా ప్రమాణావగత భగవద్వ్యతిరిక్తే యుక్త్యాదిభిరుపాయత్వ నిర్ణయోత్పాదనానర్హత్వరూపా; పురుషార్థే పురుషార్థతయా ప్రమాణావగతభాగవతకైఙ్కర్యపర్యన్తభగవత్కైఙ్కర్య వ్యతిరిక్తే యుక్త్యాదిభిః పురుషార్థత్వాధ్యవసాయోత్పాదనానర్హత్వరూపా. తస్యాభిజ్ఞానమ్-ఏతాదృశానర్హత్వం మమాస్తీతిజ్ఞానమ్.) **ఉపనతాత్** - జన్మాన్తరవ్యవధానమన్తరేణ ఏతద్దేహావసాన ఏవాపవర్గో భవిష్యతీతి బుద్ధిస్థతయా సమీపస్థితా దపవర్గాత్, సుభగమ్ - (ప్ర) అత్యన్తభోగ్యమిత్యర్థః; స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానస్య భరన్యాససఫలత్వా త్కృతకృత్యత్వముపపద్యత ఇతిభావః. (సం) సుగమమ్-సుష్ఠుజ్ఞాతుం శక్యమిత్యర్థః. సుభగమితిపాఠే అపవర్గోపనత ధర్మవర్గ ఫలకత్వాత్సర్వస్యాన్యేషాంచ మనోహరమిత్యర్థః. (వి) ప్రాప్తమోక్షాదప్యత్యన్తభోగ్యమిత్యర్థః. తాదృశస్వనిష్ఠాభిజ్ఞాన మానన్దహేతుర్భవతీతి భావః. (స్వా) సంసారదశైయిల్ రాగద్వేషదుఃఖాదికం సమ్భవితమాయిరుక్క- విస్తస్వనిష్ఠాభిజ్ఞానదశైక్కు అపవర్గాపేక్షయా భోగ్యతైయెఙ్గనే? ఎన్నవకర్ (ప్రథిమ్నా)తి. యస్య-స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానస్య, ప్రథిమ్నా స్వనిష్ఠాంప్రతి కార్యతయా, సమీచీనలిఙ్గత్వప్రభావేనేత్యర్థః. ప్రథిమ్నా-(దీ॥వృద్ధ్యా) (ప్ర॥ దార్ఢ్యేన.) (వి॥సామర్థ్యేన.) యద్వా-స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానస్య సమీచీనలిఙ్గజనితత్వ

గభీరాన్దుష్పారాన్ గగనమహతశ్ఛిద్రనివహాన్ ॥ ౩౨ ॥

ఇప్పడి తనక్కు నిష్ఠైయుణ్డాన్ను తానఱియుమ్బడి యెఙ్ఙనే
యెన్నిల్? పరరాలే పరిభవాదికళ్ణ్డామ్బోదు తన్ దేహాది
కళైప్పఱ్ఱి పరిభావకర్ శొల్లుకిఱ కుఱ్ఱఙ్గళ్ తన్ స్వరూ
పత్తిల్ తట్టాదపడికణ్డు విషాదాదికళ్ అఱ్ఱిరుక్కైయుమ్ (౧)

ప్రభావేనేత్యర్థః. అసౌ—ప్రపన్నాధికారీ. ఆదావెన్గిఱపాఠత్తిల్ అసావిత్యధ్యాహారః. అసావాదావేవ, వినీతస్య—వినయవిశిష్టస్య. (వి) ఆచార్యైరేతాదృశజ్ఞానవత్తయాశిక్షితః ప్రపన్నః, గభీరాన్—ఏతావత్ప్రమాణా ఇతి జ్ఞాతుమశక్యాన్, భయఙ్కరానితిభావః. దుష్పారాన్—ప్రతివిధాతుమశక్యాన్, గగనమహతః—అతివిస్తీర్ణాన్, ఛిద్రనివహాన్—అన్యాభిగమన అన్యార్థోపాదానఅస్యచిన్తాదిరూపాన్, అన్యోపాయపరిగ్రహాదిరూపాన్ అనుకూలాసంచరణ ప్రతికూలాచరణరూపాంశ్చ. ఆదౌ—ఉత్పత్తికాలఏవ, (సం॥ కామాదివిషయకయతోత్పత్తేః పూర్వమేవ. (ప్ర॥ భరన్యాసోత్తరకాలే.) స్థగయితుం. ఆచ్ఛాదయితుమ్, (సం॥ ప్రతిరోద్ధుమ్, నివర్తయితుంవా.) ప్రభవతి—అనర్థా యథా నోత్పద్యేరన్ తథా కర్తుం శక్నోతీత్యర్థః. (సా) ఏవంభూతానన్తచ్ఛిద్రాణ్యేషు యాపి స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానస్య పృథుత్వేన తేనాచ్ఛాదయితుం, ప్రభవతి—సమర్థో భవతీత్యర్థః. ఆకైయాలిప్పడిప్పట్ట స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానమతిమహతామపి ఛిద్రాణాం నిరాసక్షమమాకైయాలే, ఇన్దవధికారిగ్గు ముక్తతుల్యనాకక్కొణ్డు కైయిలైయేత్తపడి.
(దీ) సమర్థోభవతి తత్పగమమిత్యస్యయః. స ప్రాపమేన్నై. ॥౩౨॥

అ॥ (దీ) "స్వరూపోపాయార్థేషు" ఎన్గిఱశ్లోకత్తిల్ శొన్న స్వరూపాదికళిల్ తనక్కు నిష్ఠై యుణ్డానతైయుమ్బడియై ప్రశ్నపూర్వకమాక వెళియిడుకిఱార్ (ఇప్పడితనక్కు) ఇత్యాదియాల్.. నిష్ఠై—దృఢాధ్యవసాయమ్. ఇన్ద స్వరూప నిష్ఠాభిజ్ఞానహేతుక్కళై [illegible] (పరరాలే) ఇత్యాదియాల్. (ప॥ పరిభవాదికళ్ణ్డామ్బోదు—పరిభవోత్పాదనసమయే, కుఱ్ఱఙ్గళ్—దోషాః, రక్తాస్థి ఇత్యాది దూషణాని, శరీరం ప్రత్యేవైవ దోషాః, [illegible] [illegible]—[illegible] రూపే, తట్టాదపడికణ్డు—[illegible]. రక్తాత్వం శరీరధర్మః, ప్రత్యక్త్వం [illegible], [illegible]. విషాదాదికళ్ అఱ్ఱిరుక్కైయుమ్—విషాదాదీనా [illegible].) [illegible]

"శప్యమానస్య యత్పాపం శపన్త మధిగచ్ఛతి" ఎన్గిఱ పడియే పరిభవాదికళాలే తన్ పాపత్తైవాఙ్గిక్కొళ్ళుకిఱ మదికేడరైప్పడి "బద్ధవైరాణి భూతాని ద్వేషం కుర్వన్తిచేత్తతః। శోచ్యాన్యహో౽తిమోహేన వ్యాప్తానీతి మనీషిణా। ఆత్మద్రుహ మమర్యాదం మూఢ ముజ్ఝితసత్పథమ్। సుతరామనుకమ్పేత నరకార్చిష్మదిన్ధనమ్" ఎన్గిఱపడియే కరైపురణ్డ కృపైయుమ్ (౨) "అమర్యాదః క్షుద్రః" ఎన్గిఱ శ్లోకత్తాలుమ్ "వాడినేన్ వాడి" ముదలాన ఆళ్వార్కళ్ పాశురఙ్గళాలుమ్ తనక్కనుసన్ధేయమాక ఉదాహరిత్త దోషఙ్గళై పరివాదాదికళాలే మఱవాదపడి పణ్ణినార్కళెన్గిఱ ఉపకార

విషాదాభావముమ్ (౧) ఆఱ్యో ఇవన్ కెట్టుప్పోకిఱానేయెన్ఱు కృపైయుమ్ (౨) స్వదోషఙ్గళై మఱవాదపడిపణ్ణినా నెన్ఱు ముపకారస్మృతియుమ్ (౩) కర్మానుగుణమా యీశ్వరప్రేరితరాయ్ పణ్ణుకిఱార్కళెన్ఱు నిర్వికారచిత్తైయుమ్ (౪) ప్రారబ్ధకర్మం కఴికిఱదెన్గిఱ సన్తోషముమ్ స్వరూపనిష్ఠాభిజ్ఞానహేతుక్కళెన్గిఱార్ (పర రాలే) ఇత్యాదిమహావాక్యత్తాల్. విషాదాభావాదికళిల్ హేతువానపరమార్థానుసన్ధానత్తై కాట్టుకిఱార్ (తన్ దేహాదికళై) ఇత్యాదియాల్. విషాదాదియెన్ఱు కోపాది ఆదిశబ్దార్థమ్- (౧) అవర్కళ్ పక్కల్ కృపైక్కు హేతువై కాట్టుకిఱార్ (శప్యమానస్యే) త్యాదియాల్. అన్యోన్యం బద్ధవైరాణి, యదా స్వస్మిన్ బద్ధవైరాణి, తతః—అన్యోన్యస్మిన్, స్వస్మిన్ వా, ద్వేషం తత్కార్యద్రోహంవా కుర్వన్తిచేదహో అతిమోహేన వ్యాప్తానీమానీతి మనీషిభిశ్శోచ్యాని శోచితుంయోగ్యాని భవన్తి యెన్గై. (ఆత్మద్రుహ) మితి—స్వస్వరూపాదిషు మూఢమ్, తతఏవోజ్ఝితసత్పథమ్, తతఏవామర్యాదమ్, అతస్స్వద్రోహిణమ్, అతఏవనరకాగ్నేరిన్ధనభూతం నరం విద్వాన్ భృశ మనుకమ్పేత—అనుగృహ్ణీయాత్ ఎన్గై. (వి॥ మతికేడరైప్పడి—బుద్ధిభ్రష్టాన్ ప్రతి.) కరైపురణ్డ ఉద్వేలమాన (౨) ఇని ఉపకారస్మృతిపణ్ణుమ్ ప్రకారత్తై కాట్టుకిఱార్ (అమర్యాదః క్షుద్ర) ఇత్యాది. "కూడియిళైయవర్ తమ్మోడ" త్యాది "అవియేయముదేయెననినైన్దురుకియవరవర్" ఇత్యాది "నీశనేన్ నిఱైయొన్ఱుమిలేన్" ఇత్యాది ఆదిశబ్దార్థమ్. (వి॥ ముదలాన—ఇత్యాదిభిః, పాశురఙ్గళాలుమ్-వాక్యైశ్చ, మఱవాదపడి-మదీయా

స్మృతియుమ్ (3) ఆత్మాక్కళుక్కెల్లామ్ స్వరూపానుబన్ధి
యాన భగవత్పారతంత్ర్యత్తైయుమ్ క్షేత్రజ్ఞరెల్లారుమ్ కర్మ
వశ్యరాయిరుక్కిఱ నిలైయైయుమ్ పార్త్తు నమక్కుమ్
నమ్మళవిల్ పరిభవాదికళ్ పణ్ణుకిఱ చేతనరుక్కుముళ్ళ కర్మా
నుగుణమాక ఇన్బుఱు మివ్విళైయాట్టుడైయనాన స్వతన్త్ర
శేషియాలే ప్రేరితరాయవర్కళ్ పరిభవాదికళ్ పణ్ణుకిఱార్
కళెన్ఱు అవర్కళ్ పక్కల్ నిర్వికారచిత్తత్తైయుమ్ (౪) ప్రార
బ్ధపాపవిశేషమ్ శిక్షైయుఱుక్కిఱదెన్ఱిఱ సన్తోషముమ్ (౫)
నడైయాడిన్ఱాకిల్ ప్రథమమధ్యమపదఙ్గళిలే శోధితమానపడి
యేఅచిద్వైలక్షణ్యత్తైయుమ్ సర్వభూతానుకూల్యాదికళుక్కు
యోగ్యమానజ్ఞానత్తైయుమ్ సర్వతోముఖమాన ఆకిఞ్చన్యత్తై

శోపాన్తైః కిమర్థ ముద్ఘాటితాః ? మమ విస్మృతిర్న స్యాదిత్యేదర్థ ముద్ఘాటితా
ఇత్యుపకారస్మృతి మిత్యర్థః.) (3) నిర్వికారచిత్తత్తైక్కు హేతువైక్కాట్టుకి
ఱార్ (ఆత్మాక్కళుక్కెల్లా) మిత్యాదియాల్. ఆత్మాక్కళుక్కెల్లామ్-నిత్య
ముక్తాదికళుక్కు మట్పడ, (వి॥నమ్మళవిల్. అస్మద్విషయే, ఇన్బుఱు మివ్విళైయా
ట్టుడైయనాన-ఆనన్దహేతుభూత లీలావతా,)ఇన్బుఱుకై-ప్రియప్పడుకై, అదాకిఱ
విళైయాట్టు స్వకర్మకృతమాకైయాల్ పరిభావకరై వెఱుక్కక్కడవదిల్లై. (౪)
సన్తోషత్తుక్కు హేతువైక్కాట్టుకిఱార్ (ప్రారబ్ధేత్యాదియాల్)శిక్షైకణక్కాల్
ఉమన్దధనత్తిలే శేషమ్. (ప్ర) శిక్షైయుఱుక్కిఱదెన్ఱిఱ. అనుభవైకవినాశ్యేఽభ్యు
పగతప్రారబ్ధే ఏకదేశః ఫలజననాద్వినశ్యతీతి. (౫) (వి) నడైయాడిన్ఱాకిల్
వర్తతేచేత్,(ప్రథమమధ్యమపదఙ్గళి)లితి. ప్రథమపదం ప్రణవః. అత్ర తృతీయాక్షరే
మకారే జీవస్య జ్ఞానస్వరూపత్వ జ్ఞానాశ్రయత్వబోధనా దచిద్విలక్షణస్వరూపం
శోధితమ్. ప్రథమద్వితీయాక్షరాభ్యాం సర్వాన్తర్యామిణం ప్రత్యేవ శేషత్వ
బోధనాత్సర్వభూతానుకూల్యాదియోగ్యజ్ఞానవత్త్వం శోధితమ్, సర్వభూతస్య
భగవచ్ఛరీరత్వాత్తద్విషయే స్వస్యానుకూల్యేనవర్తితవ్యమితి జ్ఞానసమ్భవాత్.
ద్వితీయం నమఃపదమ్, తత్రోపాయోపి నమమేతి యోజనాయా మాకిఞ్చ
న్యస్య స్వరూపం శోధితమ్. ఆకిఞ్చన్యస్య సర్వతో ముఖత్వం నామ

యుష్మత్స్వత్వస్వసమస్తాయ కర్మానురూపఫలప్రదనాన స్వతం
త్రశేషిణః ఇష్టవినియోగార్హ స్వాప్తి అనన్యార్హ శేషత్వ
పారతంత్ర్యజ్ఞైః యమ్ "యద్ధితం మమ దేవేశ" ఇత్యాది
కల్పిన్వితయో పరాధీన హితసిద్ధ్యైయు ముక్త్యైయ తత్స్వ

"నిత్యకైంకర్యస్య ప్రాప్యస్య ఉపాయభూతా భక్తిస్తదుపాయే" ఇత్యాద్యుక్త తద్ధేతుపర్యాప్తిప్రయత్నమ్. (ప్రాయశ్చ మకారార్థో హి మకారార్థస్యైవ స్యానన్యార్హ శేషత్వబోధకప్రథమపదోక్తైవ తద్వ్యక్త్యాయతయా కృత్స్నస్య భగవదనన్యార్హశేషత్వ బోధనా దర్శనస్వస్య యత్కించిత్ప్రవృత్త్యపి శేషిత్వ భావనయా సర్వతోముఖమాకించన్యం ప్రథమపదపదే ప్రతీయత ఇత్యర్థః.) స్వాతన్త్ర్యపదాధ్యాహారేణ యోజనయా పారతన్త్ర్యస్వరూపం పరాధీనహిత సిద్ధిమత్త్వస్వరూపం చ శోధితమితి భావః. అయమత్ర క్రమః-విషాదాద్యభావో నిర్వ్యతే చేదచిత్త్వానుకూల్యస్వరూపనిష్ఠాస్తీతి విజ్ఞాతుం శక్యతే, కృపాఽస్తి చేదానుకూల్యజ్ఞానకార్యత్వాత్ తత్ప్రాప్త్యుపాయాంతరకారణభూతసర్వభూతానుకూల్యయోగ్య జ్ఞానవత్త్వస్వరూపే నిష్ఠాఽస్తీతి నిశ్చేతుం శక్యతే, ఉపకారస్మృతిశ్చేత్సర్వతో ముఖాకిఞ్చన్యస్వరూపే నిష్ఠాస్తీతి జ్ఞాతుం శక్యతే, స్వయోగ్యత్వానుసన్ధానే స్వదోషకీర్తనస్య ఉపకారస్మృతికార్యత్వసిద్ధేః; నిర్వికారచిత్తతాఽస్తి చేత్ కర్మానురూప ఫలప్రదస్య సర్వశేషిణః ఇష్టవినియోగార్హప్రకారేణానన్యార్హ శేషత్వపారతన్త్ర్యస్వరూపే నిష్ఠా నిర్ణేతుం శక్యతే, తాదృశానుసన్ధానం వినా నిర్వికారచిత్తతాఽసిద్ధేః; సన్తోషోఽస్తి చేత్ పరాధీనహితసిద్ధిస్వరూపే నిష్ఠాస్తీతి జ్ఞాతుం శక్యతే. "దుఃఖాని భక్తేభ్యో హితబుద్ధ్యా కరోతి హి। శస్త్రక్షారాగ్నికర్మాణి స్వపుత్రాయ యథా పితా" ఇత్యుక్తరీత్యా. యద్ధితం మమ దేవేశ—దుఃఖరూపమపి మమ హితం చేత్తదాజ్ఞాపయ, తేనాభ్యుపగతప్రారబ్ధస్యానుభవైకనాశ్యస్య నాశాత్సన్తోషవ వేతి జ్ఞానాత్సన్తోషసత్త్వే పరాధీనహితసిద్ధిస్వరూపే నిష్ఠాజ్ఞానసమ్భవాత్; అత ఏవ పూర్వం "ప్రారబ్ధపాపవిశేషమ్ శక్తియలిక్కుఱి" దిత్యుక్తమ్. (సం)(సర్వభూతే)తి. సర్వభూతానుకూల్యమేవ జ్ఞానస్య ప్రయోజనమితి జ్ఞాతే మధ్యమపదోక్తమాకిఞ్చన్యం స్వాతన్త్ర్యాభావరూపం సర్వతోముఖం భవతి తస్య సర్వతోముఖత్వం పరిభవాదినివర్తనేపి శక్తిశూన్యత్వమ్, ఇష్టవినియోగార్హస్యమే పరిభవో ప్యప రాధానగుణోఽయం భగవదిష్ట ఇతి ధియోపి శేషత్వపారతన్త్ర్యధీఫలత్వముభి

రూపత్తిలే నిష్ఠైయుణ్డాన్ఱఱియలామ్. సర్వేశ్వరనైయొళ్ఱియ త్రాణమ్ పిఱరుమ్ తనక్కు త్తఞ్జమన్ఱెన్ఱ బుద్ధియుమ్ (౧) మృత్యుపర్యన్తమాన భయహేతుక్కళైక్కణ్డాల్ “ప్రాయేణాకృతకృత్యత్వాన్మృత్యోరుద్విజతేజనః। కృతకృత్యాః ప్రతీక్షన్తే మృత్యుం ప్రియమివాతిథి” మెన్ఱిప్పడియే ఈశ్వరరానవర్కళ్ అప్పడప్పోకుకిఱోమెన్ఱు అఞ్జాతొళిగై (౨) అభిమతాసక్తియాలే ప్రీతనాయిరుక్కైయుమ్ (౩) “గజం వా వీక్ష్యసింహం వా వ్యాఘ్రం వాపివరాననా। నాహారయతిసంత్రాసం బా

ప్రేత్య ‘స్వతస్సర్వసమనా’ యిత్యాద్యుక్తమ్. (దీ) సర్వభూతానుకూల్యాది కళుక్కు. సర్వభూతఙ్గళుక్కు మానుకూల్యాదికళై స్వనిష్ఠైక్కు, పరాధీనహితసిద్ధియుమ్. హితస్య—ఉపాయస్య, సిద్ధిః, పరాధీనా చాసౌ హితసిద్ధిశ్చ.

అ॥ఇత్థం స్వరూపనిష్ఠాపరిజ్ఞానోపాయ ఉక్తః, అథోపాయనిష్ఠాపరిజ్ఞానచిహ్నాన్యాహ (సర్వేశ్వరనై) ఇత్యాదినా. (దీ) భగవద్వ్యతిరిక్తరానవర్కళ్ తఞ్జమల్లరెన్ఱ బుద్ధియుమ్ (౧) మరణభయహేతుక్కళిల్ అఞ్జాతొళిగైయుమ్ (౨) అభిమతఫలాసక్తియాల్ ప్రీతనాయిరుక్కైయుమ్ (౩) రక్షకావస్థైత్తాళుత్తానతేఱ్ఱముమ్ (౪) భరన్యాసవిషయే స్వయత్ననివృత్తియుమ్ (౫) ఫలముపరక్కైయదే ఎన్ఱిరుక్కైయుమ్ (౬) ఉపాయత్తిల్ స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానహేతుక్కళ్. (వి॥ఒఴ్ఱియ-వినా, తఞ్జమ్-రక్షకః. మృత్యుపర్యన్తఙ్గళాన-మరణపర్యన్తాః.) మరణభయహేతుక్కళ్-సింహవ్యాఘ్రచోరసర్పాదికళ్. ఇత్తాల్ సంసారభయహేతుక్కళై వ్యావర్త్తిక్కిఱదు. (ప్రాయేణే)తి—జనఙ్గళ్ బహుశః అకృతకృత్యత్వాత్-అననుష్ఠితోపాయత్వాత్, మృత్యోస్సకాశాదుద్విజతి, కృతోపాయానుష్ఠానాస్తు, మృత్యుమ్-మరణమ్, ప్రియమతిథిమివ ప్రతీక్షన్తే-కదా ఆయాస్యతీతి గృహస్థా వైశ్వదేవాన్తే అతిథిమివ. (వి॥ఎప్పడప్పోకుకిఱోమ్-కీదృశం పతనం ప్రాప్స్యామః, ఎన్ఱు-ఇత్యుక్తమ్, కణ్ణైతలఱ్ఱు-భయం విహాయ.) అభిమతమ్-ఇష్టమాన మోక్షమ్. రక్షకావస్థైత్తాళుళ్ల తేఱ్ఱముదలానవర్క్కు పిరాట్టి దృష్టాన్తమ్. పిరాట్టియుడైయ తేఱ్ఱముదలానవైకళిల్ ప్రమాణఙ్గళ్ కాట్టుకిఱార్ (గజం వే)త్యాది. ఇదిల్ తేఱ్ఱమ్ శొల్లిఱ్ఱు. సత్వానురియొన్ఱు స్వయత్ననివృత్తి శొల్లిఱ్ఱు.

హూరామస్య సంశ్రితా" ఎన్ఱుమ్ "అసందేశాత్తురామస్య తపసశ్చానుపాలనాత్ । నత్వా కుర్మి దశగ్రీవ భస్మభస్మార్హతేజసా" ఎన్ఱుమ్ "శరైస్తు సఙ్కులాం కృత్వాలఙ్కాం పరబలార్దనః । మాం నయేద్యది కాకుత్స్థస్తత్తస్య సదృశంభవేత్" ఎన్ఱుమ్ పిరాట్టినడత్తిక్కాట్టిన రక్షకాపస్తమ్భత్తాలుళ్ళ తేఱ్ఱముమ్ (౪) తాన్ భరన్యాసమ్పణ్ణిన విషయత్తిల్ స్వయత్నమఱ్ఱిరుక్కైయుమ్ (౫) అదిల్ అనిష్టనివృత్తియుమిష్టప్రాప్తియుమ్ అవన్ కైయ్యదే యెన్ఱిరుక్కైయు(౬) ముణ్డాయిఱ్ఱాకిల్ తాన్ కోలిన సకలఫలత్తుక్కుమ్ సాధనమాకవఱ్ఱాయ్ చరమశ్లోకత్తిల్ పూర్వార్ధత్తిలే విహితమాయ్ ద్వయత్తిల్ పూర్వఖణ్డత్తిల్ అనుసన్ధేయమాయ్ తిరు

సంత్రాసంనాహరయితి-నప్రాప్నోతి,అదిల్ హేతు 'బాహూ'ఇత్యాది.అసన్దేశాత్ అనుజ్ఞాయా అభావాత్,తపసః-పాతివ్రత్యరూపస్య, అనుపాలనాత్-అనుపాలనస్యకర్తవ్యత్వాత్,కుర్మి-కరోమి,ఆర్షంరూపమ్. భోభస్మార్హ-భస్మీకర్తుంయోగ్య, తేజసా-పాతివ్రత్యరూపేణ-త్వాభస్మనకరోమి,ఎన్కై.ఇదిల్ సఙ్కులాంకృత్వా మాంనయేత్,ఎన్ఱుక్రమేణఅనిష్టనివృత్తీష్టప్రాప్తిశొల్లిఱ్ఱు.సఙ్కులామ్-విహ్వలామ్ తత్ శత్రూన్ జిత్వా మన్నయనమ్, తస్య-రామస్య స్వరూపానురూపం స్యాత్. పణ్ణిన విషయత్తిల్ మోక్షరూపఫలార్థమ్. (వి॥పిరాట్టి-సీతయా-నడత్తిక్కాట్టిన అనుష్ఠాయప్రదర్శితేన రక్షకాపస్తమ్భత్తాల్ రక్షకాపస్తమ్భేన, ఉళ్ళ-విద్యమానమ్ తేఱ్ఱముమ్ధైర్యంచ.(సం॥తేఱ్ఱమ్ అనిష్టనివృత్తి మిష్టప్రాప్తించసఏవస్వాధీనతయాకరోతీత్యధ్యవసాయః.) స్వయత్నమఱ్ఱిరుక్కైయుమ్స్వయత్నంపరిత్యజ్యావస్థానమ్, అవన్కైయదే ఎన్ఱిరుక్కై-తదేకసాధ్యత్వాధ్యవసాయేన స్థితిః. (ప్ర॥ఏతేన 'శరైస్త్వి' త్యస్యార్థఉక్తః.)ఎన్ఱిరుక్కైయుమ్-ఇతిస్థితిశ్చ,ఉణ్డాయిఱ్ఱాకిల్-విద్యతేచేత్, సాధనమాకవఱ్ఱాయ్-సాధనతయాప్రాప్తే, మధ్యమపదత్తిత్ వివక్షితమాన-స్థూలయోజనాయాం పరయోజనాయాంచ వివక్షితఇత్యర్థః. ఉపాయత్తిల్-సాధ్యోపాయే సిద్ధోపాయే చ.ధైర్యప్రమాణం 'గజం'వేతి. స్వయత్ననివృత్తౌ 'నత్వాకుర్మ్మ'తి. తాదధీన్యే 'శరై'స్త్వితి. (స్వా)॥చరమశ్లోకత్తిలెన్ఱు ప్రథమ మెడుత్తదు సర్వధర్మస్థానాపన్నతయా సకలఫలసాధనత్వముమ్

మన్త్రత్తిల్ మధ్యమపదత్తిల్ వివక్షితమాన ఉపాయత్తిలే తనక్కు నిష్ఠైయుణ్డెన్నఱియలామ్. “ఉత్పత్తిస్థితి నాశానాం స్థితౌ చిన్తాకుతస్తవ। యథోత్పత్తిర్యథా నాశః స్థితిస్తద్వద్భవిష్యతి” “అచేష్టమానమాసీనం శ్రీః కఞ్చిదుపతిష్ఠతి। కర్మ కర్మానుస్మృత్యాన్యోన్న ప్రాశ్యమధిగచ్ఛతి” ఎన్గిఱవడియే ప్రా

దుష్కర కర్మాన్తరనైరపేక్ష్యముమ్ అసకృదావర్తనీయోపాయాన్తరాశక్త్యాశోచన్తం ప్రత్యుపదేశతయా క్షణకాలసాధ్యత్వముమ్ స్పష్టమాకత్తోన్ఱుకైయాలుమ్ విధివాక్యమాకైయాలుమెన్నపడి. కరణమన్త్రమాకైయాలే విహితమెన్ను శొల్లాతే ద్వయత్తిల్ పూర్వఖణ్డత్తిలే యనుసన్ధేయమాయెన్ను సిద్ధేశిత్తతు. “సర్వమష్టాక్షరాన్తస్థం యచ్చాన్యదపి వాఙ్మయమ్” ఎన్ను సర్వసంగ్రాహకమూలమన్త్రత్తిలే యిల్లాద్యుపాయం ద్వయత్తిలుమ్ చరమశ్లోకత్తిలుమ్ సిద్ధిక్కై-అదెఙ్కైవిరుద్ధముణ్డో? ఎన్నవ+ర్ (తిరుమన్త్రత్తి) లితి. అదిలు మిదు వివక్షితమాకైయాలే విరోధమిల్లై యెన్నుకరుత్తు.

అ॥(వి) అథ దేహయాత్రాదివిషయే శ్రమాభావః (౧) అత్యాయాసేపి భగవత్సఙ్కల్పంవినా నప్రాప్నోతీతిబుద్ధిః (౨) శాస్త్రావిరుద్ధే స్వయమాగతవిషయేప్రతిషేధమకృత్వాఽనుభవః (౩) ఐహికహానివృద్ధిషు శోకహర్షాభావః (౪) ప్రాప్యరుచిః (౫) ప్రాప్యత్వరాచ (౬) ఇత్యేతాఙ్ఙ పురుషార్థనిష్ఠాజ్ఞాపకానాహ (ఉత్పత్తిస్థితీ)తి. (దీ) దేహయాత్రాదికళిల్ కరైతలఱ్ఱిరుక్కైక్కు హేతువైసప్రమాణమాకక్కాట్టుకిఱార్ (ఉత్పత్తిస్థితీ) త్యాదియాల్. ఉత్పత్తిస్థితినాశానాం మధ్యే ఉత్పత్తినాశచిన్తైయైవిట్టు నడువే స్థితియిల్ విశేషమాక ఉనక్కుచ్చిన్తైయేఙ్ఙ, ఉత్పత్తియుమ్ నాశము మెప్పడి తానేయుణ్డాకిఱతో అప్పడియే స్థితియుమ్ తానే యుణ్డాకాతోవెఙ్ఙకై. అచేష్టమాన మితి—ఒరు పురుషనై వ్యాపారమ్పణ్ణా తిరుక్కచ్చెయ్ తేయుమ్సమ్పత్తుస్వయమేవశేరానిన్నతు, అన్యః. వేఱొరువఙ్ఙ, కర్మ-వ్యాపారవాఙ్ఙ, (స్వా॥ దేహయాత్రార్థవ్యాపారవానపి) కర్మ-వ్యాపారంకృత్వాపి, ప్రాశ్యమ్-అశనమ్, (సం॥ యవాగుమ్.) నాధిగచ్ఛతి-అడైకిఱిలఙ్ఙ. (స్వా॥ దేహయాత్రాయాః జన్మాన్తరప్రారబ్ధ కర్మరూపభగవత్సఙ్కల్పాధీనత్వాదితిభావః. వచనేకర్మానుస్మృత్యేత్యేతత్తృతీయాన్తమే

రబ్ధకర్మ విశేషాధీనమాంక ఈశ్వరఙ్ శెయ్యుమ్ దేహయో
గాదికళిల్ కరైదల్ అల్లు (౧) త్తాఙ్ కరైన్దాలుమ్ "ఉత్ప
తన్నపిచాకాశం విశన్నపి రసాతలమ్। అటన్నపి మహీం కృ
త్స్నాం నాదత్తముపతిష్ఠతే॥యత్కిఞ్చిద్వర్తతేలోకేసర్వం
తన్మద్విచేష్టితమ్। అన్యోహ్యన్యచ్చిన్తయతి స్వచ్ఛన్దంవిద
ధామ్యహ" మెన్గిఱపడియే ఈశ్వరఙ్ నినైవిన్పడి యల్లదుఒన్ఱు
మ్నడవాదెన్ఱు ప్రతిసన్ధానమ్పణ్ణి (౨) "అప్రయత్నాగతా
స్సేవ్యా గృహస్థై ర్విషయాస్సదా। ప్రయత్నేనాపికర్తవ్య
స్స్వధర్మ ఇతి మే మతిః" "నాహారం చిన్తయేత్ప్రాజ్ఞోధర్మ
మేవానుచిన్తయేత్। ఆహారోహిమనుష్యాణాం జన్మనాసహ
జాయతే" ఎన్ఱుపరాశరగీతాదికళిలుమ్,నసన్నిపతితంధర్మ్యము
పభోగంయదృచ్ఛయా। ప్రత్యాచక్షే నచాప్యేన మనురున్ధే

కంపదమ్ జన్మాన్తరీయ కర్మానుసారపరమ్;దృష్టవ్యాపారపరత్వేకర్మత్వేతద్వైఫ
ల్యంస్యాత్, తథాచ భగవత్సఙ్కల్పవిరుద్ధ దృష్టయత్నేకృతే ఫలాసిద్ధౌ కరైయ
నిమిత్తమిల్లై ఎన్ఱపడి.) (వి॥కరైతలల్లు.ఆసక్తింత్యక్త్వా.) (సం) కథంభవిష్య
తీత్యనుతాపరూపాం చిన్తాంత్యక్త్వా.)(౧)ప్రయాసప్పట్టాలుమ్ ఈశ్వరసఙ్కల్ప
మిల్లాదపోదు ఒన్ఱుమ్సిద్ధియాదెన్నుమదిల్ ప్రమాణఙ్గళ్టుకిఱార్(కరైన్దాలు)మి
త్యాదియాల్. (వి॥కరైన్దాలుమ్-ఆసక్తికరణేపి) నాదత్తమ్-పూర్వజన్మత్తిలిట్టువై
యాదవస్తుసిద్ధియాతెఙ్గై (వి॥నినైవిఙ్పడియల్లదు-భగవతాసఙ్కల్పితప్రకారం
వినా,ఒన్ఱుమ్నడవాదు-ఏకమపినప్రవర్తేత,ఎన్ఱు-ఇతి,ప్రతిసన్ధానమ్పణ్ణి-ఏవమనుసన్ధా
య)(౨) ఇనిశాస్త్రావిరుద్ధమానస్వయమాగతవిషయఙ్గళైవిలక్కాతేఅనుభవిక్కైయి
ల్ ప్రమాణఙ్గళ్ (అప్రయత్నాగతా) ఇత్యాది-విషయఙ్గళ్తాఙ్ ప్రయాసప్పడాదే
ఇరుక్క స్వయమాగలఙ్గళాకిల్ సేవ్యఙ్గళ్, ధర్మమానాల్ ప్రయాసప్పట్టాకిలుమ్
సేవ్యమెన్ఱుశ్లోకార్థమ్. (నాహారమితి) విషయఙ్గళ్అప్రయత్నాగతమాకవేణుమెఙ్
కైయిల్ ప్రమాణమ్.విలక్కాదేఅనుభవిక్కైయిల్ప్రమాణం(నసన్నిపతిత)మితి.
ధర్మ్యావిరుద్ధభోగం యదృచ్ఛయాప్రాప్తమాకిల్,నప్రత్యాచక్షే-తళ్ళేఙ్ (వి॥నత్య
జామి) సుదుర్లభమప్యేనముపభోగంనాప్యనురున్ధే-కిడైయాదతైయాశైప్పడేఙ్.
(వి॥నకాంక్షే.) (సం॥నప్రత్యాచక్షేనపరిత్యజేయ,సుఖేనలబ్ధుమశక్యంనానురున్ధే

సుదుర్లభ” మెన్ఱు అజగరోపాఖ్యానత్తిలుమ్ శొల్లుకిఱపడియే శాస్త్రవిరుద్ధమల్లాద విషయజ్గళ్ తానోరువిరకు శెయ్యాది రుక్క భగవత్సఙ్కల్పత్తాలే తానే వరకడవదు ప్రారబ్ధకర్మ ఫలమాన తనక్కు తీరుకిఱతెన్ఱువిలక్కాదే అనుభవిక్కైయుమ్ (౩) ఇప్పడి కర్మవిశేషాధీనమాక వరుకిఱ ప్రాప్యాన్తరలాభాలాభజ్గళిల్ “తయో రేకతరో రాశి ర్యద్యేనముపసన్నమేత్। నసుఖం ప్రాప్య సంహృష్యేద్దుఃఖం ప్రాప్య నసంజ్వరేత్” ఎన్ఱుమ్ “ఉళ్ళతెన్ఱిఱుమాంవార్” ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱపడియే హర్షశోకజ్గళఱ్ఱు (౪) స్వరూపానురూపమాన పరమప్రాప్యత్తైప్పఱ్ఱిలే రుచియుమ్ (౫) స్తోత్రత్తిలుమ్ శ్రీవైకుణ్ఠగద్యాది

నమ్పృగయామి.) అజగరోపాఖ్యానమ్ మహాభారతే. ఇత్తాల్ విషయానుభవమ్ భోగేనకర్మక్షపణమాకైయాల్ పురుషార్థనిష్ఠాకార్యమెన్ఱతాయ్త్తు. (వి॥ఒరువిరకుశెయ్యాతేయిరుక్క. తదర్థంస్వయమేకంయత్నమకుర్వాణఏవఽ్థితే, పర-ప్రాప్తా,తనక్కుతీరుకిఱదెన్ఱు-ప్రారబ్ధకర్మఋణంనివర్తతఇతి,విలక్కాదే-అప్రతిషిద్ధైప,అనుభవిక్కైయుమ్-అనుభవశ్చ.) (౩) ఐహికహానివృద్ధికళిల్ హర్షశోకముఱుక్కైయిల్ ప్రమాణఙ్గళ్ (ఇప్పడికర్మ) త్యాదియాల్. తయోరితి-తయోః-సుఖదుఃఖరాశ్యోర్మధ్యే,ఉపసన్నమేత్-ప్రాప్నుయాద్యది, తదాసుఖంప్రాప్య నసంహృష్యేత్,నసంజ్వరేత్-నోద్విగ్నోభవేత్.(వి)ఉళ్ళదెన్ఱిఱుమావారెన్ఱుమ్-మమైతదస్తీతి గర్వితానభవన్తీతి. అఱ్ఱు ఇత్యక్త్వా,(సం)‘ఉత్పత్తీ’ త్యాదినా‘హర్షశోకజ్గళఱ్ఱి’త్యన్తేనస్వభోగార్థోపాదేయభోగ్యజాతస్యపరమప్రాప్యరుచిత్వరావిరోధిత్వాత్తస్య పరమపురుషార్థ నిష్ఠానువృత్తిహేతుత్వమ్ “ఉదుత్తుకడైన్ద” “త్వయోపభుక్తస్రగ్గన్ధ” ఇత్యాద్యుక్తవిధయా దాస్యానుగుణ శాస్త్రీయ భగవదారాధనార్థముపాత్తభగవద్భుక్తశిష్టోపభోగస్య శాస్త్రానుమతస్య పరమప్రాప్యరుచిత్వరావిరోధిత్వాభావాత్తన్నిష్ఠానువృత్తిహేతుత్వం చోక్త్వా ‘స్వరూపానురూపమాన’ విత్యాదినా పరమపురుషార్థస్వరూపం తన్నిష్ఠాభిజ్ఞానచిహ్నముక్తమ్.) (౪) ప్రాప్తియిల్ త్వరైక్కు ప్రమాణఙ్గళ్ కాట్టుకిఱార్ (స్తోత్రత్తిలు)మిత్యాదియాల్. ఆళవన్దార్ స్తోత్రత్తిల్ “కదానుసాక్షాత్కరవాణిచక్షుషా” “కదాపునః” “కదాఽహమైకాన్తికనిత్యకిఙ్కరః” ఎన్ఱుమ్, శ్రీవైకుణ్ఠగద్యాదికళిలుమ్

కళిలుమ్ "కదాకదా" ఎన్ఱు వాయ్పులఱ్ఱప్పణ్ణుకిఱ ప్రాప్తియిల్ త్వరైయుమ్(౬)నడైయాడిఱ్ఱాకిల్ తిరుమంత్రత్తిల్ నారాయణశబ్దత్తిల్ చతుర్థియాలుమ్ ద్వయత్తిల్ చతుర్థీనమస్సుక్కళాలుమ్ చరమశ్లోకత్తిల్ "అహంత్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి" ఎన్గిఱ వాక్యత్తాలుమ్ కడలైక్కైయిట్టు క్కాట్టుమాప్పోలే కాట్టప్పట్ట అపరిచ్ఛేద్యమాన పరమపురుషార్థత్తిలే నిష్ఠైయుణ్డాన్తడియలామ్ ఇప్పడి యవ్వోల అడైయాళఙ్గళాల్ "అహమాత్మా నదేహోఽస్మి విష్ణుశేషోఽపరిగ్రహః। తమేవశర

"కదాఽహం భగవన్తం నారాయణం మమ నాథం సాక్షాత్కరవాణిచక్షుషా, కదాఽహం భగవత్పాదామ్బుజం శిరసా సఙ్గ్రహిష్యామి, కదాఽహం భగవత్పాదామ్బుజద్వయ పరిచర్యాశయా నిరస్తసమస్తేతరభోగాశస్తత్పాదామ్బుజద్వయం ప్రవేక్ష్యామి, కదాఽహం తత్పాదా పరిచరిష్యామి, కదామాం భగవాన్ పరిచర్యాయా మాజ్ఞాపయిష్యతి." (ప్ర॥ "క్రీడన్తం రమయాసార్ధం లీలాభూమిషు కేశవమ్॥ మేఘశ్యామంవిశాలాక్షం కదాద్రక్ష్యామి చక్షుషా" "కదాద్రక్ష్యామహే రామంజగతశ్శోకనాశనమ్" "వజ్రాఙ్కుశధ్వజసరోరుహశఙ్ఖచక్రమత్స్యసుధాకలశకల్పక కల్పితాఙ్గమ్। త్వత్పాదపద్మయుగళం విగళత్ప్రభాభిర్భూయో ఽభిషేక్ష్యతి కదాను శిరోమదీయ" మిత్యాది రాదిశబ్దార్థః.) (వి॥ వాయ్పులఱ్ఱప్పణ్ణుకిఱ-"కదాద్రక్ష్యామిచక్షుషే" త్యేవం యథాప్రలపేత్తథా కుర్వన్త్యామ్, తాదృశాత్యన్తాభిలాషవిషయాయామ్ ప్రాప్తియిల్-ప్రాప్తౌ, నడైయాడిఱ్ఱాకిల్ వర్తేతచేత్.) చతుర్థీనమస్సుక్కళాలుమ్, చతుర్థియిల్ పురుషార్థముమ్ నమస్సిలనిష్టనివృత్తిప్రార్థనైయుమ్ శొల్లిఱ్ఱిఱే. (వి) కడలై+ప్పోలే—అపరిచ్ఛేద్యం సముద్రంహస్తేనాయం సముద్రఇతి యథాప్రదర్శయన్తి తథాచతుర్థ్యాదిభిః; కాట్టప్పట్ట-ప్రదర్శితే, అయంభావః అపరిచ్ఛేద్యస్యాపి సముద్రస్య ఏకదేశస్యైవహస్తేనయథాప్రదర్శనం తద్వద్భిక్ప్రదర్శనరీత్యేతి.) ॥౬॥

అ॥ ఇనిస్వనిష్ఠాభిజ్ఞానత్తిన్ ప్రయోజన విశేషఙ్గళై క్కాట్టుకిఱార్ (ఇప్పడీత్యాదియాల్. అడైయాళఙ్గళ్-పరపరిభవాదిషు విషాదాభావాదిలిఙ్గఙ్గళాలేన్తై. (అహమాత్మేతి) అహం-జీవః, జ్ఞానస్వరూపః, దేహాద్విలక్షణోఽస్మి, ఇతుప్రణవత్తిల్ మకారార్థమ్. విష్ణోశ్శేషభూతః. లుప్తచతుర్థ్యర్థమ్. అపరిగ్రహః-శేషభూతవస్తు

ణంప్రాప్తస్తస్మై కైఙ్కర్యచికీర్షయా" ఎన్గిఱపడియే మూలమ న్త్రాదికళైక్కొణ్డు స్వరూపోపాయ పురుషార్థఙ్గళిల్ తన్నుడై యనిష్ఠైయైయుణర్న్దు పోరుమివ్వధికారిక్కు "నైషాపశ్యతి రాక్షస్యో నేమాన్ పుష్పఫలద్రుమాన్ । ఏకస్థహృదయానూనం రామమేవానుపశ్యతి" ఎన్ఱిఱపడియే విరోధియోడే కూడియిరుక్కిఱ తనక్కు పాక్షికమాక సంభావితమాన బ్రహ్మ విదపచారాది వ్యతిరిక్తఙ్గళాన ఏదేనుమొరు భీతిహేతుక్కళిలుమ్ స్వరూపప్రాప్తకైఙ్కర్యవ్యతిరిక్తఙ్గళాన ఏదేనుమొరుప్రీతిహేతుక్కళిలుమ్ కణ్ణోట్టముణ్డాకాదు. యదృచ్ఛయా ఉణ్డానాలుమ్ అవఱ్ఱాల్ భీతియుమ్ ప్రీతియుముణ్డాకాదు.

రహితః, నరుస్సినర్థమ్. 'తమేవశరణంగతః-నరుస్సిన్నమూలరోజనార్థమ్. తస్మైకైఙ్కర్య చికీర్షయా-దేశవిశేషేనిత్యకైఙ్కర్యం కర్తుమిచ్ఛయా, శరణంప్రాప్తః ఎన్ఱన్వయమ్. ఉత్తరచతుర్థ్యర్థమ్. విష్ణుశేషఇతి స్వరూపముక్తమ్. శరణమిత్యుపాయః, తస్మైకైఙ్కర్యేతిపురుషార్థ ఉక్తః- మూలమన్త్రాదికళైక్కొణ్డుతెళిన్దవిస్తుశేషమ్. చికీర్షయా ఎన్గిఱపడియే తెళిన్దనిష్ఠైయైఅడైయాళఙ్గళాలేఉణర్న్దైన్నన్వయమ్.
(పి: తన్నుడైయనిష్ఠైయైయుణర్న్దుపోరుమ్-స్వనిష్ఠాంజ్ఞాత్వా గచ్ఛతః.) నైషాపశ్యతీతి-ఏషా-అశోకవనిక్కైయిలిరున్ద పిరాట్టి, రాక్షసీః. భీతిహేతువాన రాక్షసికళైయుమ్, కాణాళ్-పుష్పఫలద్రుమాన్-ప్రీతిహేతుక్కళైయుమ్,పారాళ్,కింతు రామేస్థితహృదయా-మనస్సాల్ పెరుమాళైయే కాణానిన్ఱాళెన్ఱు. విరోధి-శరీరాది, పాక్షికత్వేన.పక్షాన్తరత్తిల్, (వి: కాదాచిత్కతయా)ఆదిశబ్దమ్భగవదపచారాదిగ్రాహకమ్. భీతిహేతుక్కళ్ బన్ధువియోగాది. ప్రీతిహేతుక్కళ్ క్షేత్రపుత్రలాభాది- భగవదప్రీతిహేతుక్కళ్ వరిల్ శియ్వదెన్నెన్ఱు చిన్తైయుమ్ ప్రియబన్ధువియోగాదికళ్ వరిల్ శియ్వదెన్నెన్ఱు చిన్తైయుమ్ ప్రీతిహేతుక్కళ్ వేణుమెన్గిఱ చిన్తైయుముణ్డాకాదు. ఉణ్డానాలుమ్ బన్ధువియోగక్షేత్రలాభాదికళాల్ భీతిప్రీతికళుణ్డాకాదెన్ఱు. (వి: కణ్ణోట్టమ్, అపేక్షా, భీహేతుషునిర్

ముక్కియ మన్తిరమ్ కాట్టియ మూన్ఱిల్ నిలైయుడైయార్,
తక్కవై యన్ఱి త్తకాతవై యొన్ఱు న్తమక్కిలైయార్,
ఇక్కరుమఙ్గళ్ ఎమక్కుళ (దే) వెన్ను మిలక్కణత్తాల్
మిక్కవుణర్త్తియర్ మేదిని మేవియ విణ్ణవరే॥ ॥౨౧॥

నార్థపరామర్శః, ప్రీతిహేతుషు పరిగ్రహార్థ పరామర్శశ్చ. ఉణ్డాకాదు-నజాయతే. వాసనావశా త్కదాచిత్కత్వే వాదగ్ధపటన్యాయేన కార్యకారిణీ న భవతీత్యర్థః. అవత్తాల్-ఏతైః. (సం) బ్రహ్మవిదపచారాదివ్యతిరిక్తజ్ఞానవిత్యుక్తిస్సర్వభూతానుకూల్య మేవస్వనిష్ఠాజ్ఞాన ఫలమితి విదితప్రపన్నస్య బ్రహ్మవిదపచారాది సర్వథా న సమ్భవతీత్యభిప్రాయేణ. (ప్ర॥ప్రతిష్ఠితో దేవతాన్తర సమ్భవే ఆదిశబ్దార్థః) భీతిహేతవః-అకృత్యకరణ కృత్యాకరణరూపా వ్యాఘ్రాది దర్శనవర్గాశ్చ. ప్రీతిహేతవ ఉపాయవర్గాస్స్వార్థోపభోగాశ్చ. కణ్ణోట్టమితి-తాన్నగణయతీత్యర్థః. యదృచ్ఛయేతిపాక్షికతోక్తిః. ఏతేన బ్రహ్మవిదపచారాదిష్వభీతిః కైఙ్కర్యాదిష్వప్రీతిశ్చ నిష్ఠాత్రయవతో భవతీతిసిద్ధమ్.

అ॥(స్వా) నిరన్తరభగవదనుభవరసిక నిత్యసూరినిబిడనిత్యవిభూతియై విట్టు ఇన్దప్రాకృతభూమియిలె వసిక్క-అవనుక్కు మోక్షాదప్యధికానన్దము మఙ్గియాకళిద్రనిరాసముమ్ ముక్తతుల్యతైయుమ్ కూడుమో? ఎన్గిఅశఙ్కైయిల్ అధికారార్థత్తైస్సఙ్గ్రహియా నిన్ఱుకొణ్డు ప్రాకృతభూమియిలే తత్తుల్యర్కళాక స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానముడైయవర్కళై ఒరుపాట్టాలే, స్తుతిక్కిఱార్ (ముక్కియే)తి. (వి) ముక్కియ మన్తిరమ్-ముఖ్యమన్త్రః "మన్త్రాణాంపరమో మన్త్రః" ఇత్యుక్తరీత్యా ముఖ్యమూలమన్త్రేణ, కాట్టియ-ప్రకాశితేషు, మూన్ఱిల్ - స్వరూపోపాయ పురుషార్థేషుత్రిషు, నిలైయుడైయార్.నిష్ఠావన్తః, తక్కవై - ఉచితమ్,"నచలతి నిజవర్ణధర్మతో యః+విష్ణుభక్తః" ఇత్యుక్తరీత్యాస్వోచిత భగవత్కైఙ్కర్య భాగవతకైఙ్కర్యాదిధర్మమ్, అన్ఱి-వినా, తకాదవై-అనుచితాని నిషిద్ధాని, ఒన్ఱు-కిఞ్చిదపి, తమక్కు-స్వాత్మనామ్, ఇలైయార్-అనిచ్ఛన్తః, ఇక్కరుమఙ్గళ్-నిషిద్ధకామ్యేభ్యో నివృత్తిరూపావ్యాపారా విహితేషు ప్రవృత్తిరూపాశ్చవ్యాపారాః, ఎమక్కు-అస్మాకమ్, ఉళదు.విద్యన్తే, ఎన్ఱు-ఇతి, ఇలక్కణత్తాల్-లక్షణేన, (స్వా॥జ్ఞాపకలిఙ్గఙ్గళాల్) మిక్కవుణర్త్తియర్,అధిక స్వనిష్ఠాజ్ఞానవన్తః, మేదిని-భూమ్యామ్, మేవియ-భగవద్విభూతిత్వప్రీత్యావర్తమానాః విణ్ణవరే-నిత్యసూరయఏవ. (స్వా) భూమియిలే భగవదవతారస్థలత్తిల్ వాసరుచియైయుడైయ నిత్యసూరికళెన్ఱపడి॥ ॥౨౧॥

స్వాపోద్బోధవ్యతికరనిభే భోగమోక్షాన్తరాళే
కాలం కంచి జ్జగతి విధినా కేనచి త్స్థాప్యమానాః।
తత్త్వోపాయప్రభృతివిషయేస్వామిదత్తాంస్వనిష్ఠాం

అ॥ఇప్పడి యివ్వధికారి నిత్యసూరితుల్యనాకిల్ "కామాతఙ్గ మపేత్య కోపదహనంనిర్వాప్య శీవిత్తస్పృహావేతాళీంవ్యపనీయ బాన్ధవకథాగర్తం సముత్తీర్య చ। సర్గోత్తంసితవాసనాసహచరస్సంసారశారాటవీనిర్గత్య క్రమపాదుకాంతను మనుద్విగ్నో మునిః శామ్యతి" (సఙ్కల్పసూ+యే) ఎన్గిఱపడియే అత్యన్తబాధకస్వభావకారాగృహతుల్యశరీరస్తనై యనుద్విగ్ననాయ్కొణ్డు ఇన్నమ్ శిలకాల మిరుక్కవేణు మెన్ఱిశైయక్కూడుమో? ఇప్పడి ప్రకృతిశరీరత్తిలే యనాదిదుర్వాసనా సహచరితనాన వివనుక్కు స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానస్తాన్, స్వయత్నత్తాలేసిద్ధిక్కుమో? ఎన్గిఱశఙ్కైమై శ్లోకత్తాలె పరిహరిక్కిఱార్ (స్వాపే)తి. స్వాపః-నిద్రా, ఉద్బోధః.నిద్రానన్తర జాగరణమ్, ఏతదుభయోర్వ్యతికరః-నిద్రాజాగరసమ్పృక్తస్వాపావస్థా, తత్సదృశే-తద్వదల్పకాలావస్థాయిని సంసారమోక్షాన్తరాళకాలే, (దీ॥సంసారః-ఇదు నిద్రాస్థానీయమ్."అనాదిమాయయాసుప్తః" ఎన్గైయాల్. మోక్షమ్," జాగృవాగ్ంసస్సమిన్ధతే" ఎన్గైయాల్ జాగరస్థానీయమ్, తయోర్మధ్యే (ప్ర॥జ్ఞానాజ్ఞానశబళముముక్షుత్వావస్థైయిలె ఎన్నపడీ) కంచిత్కాలమ్-అల్పకాలమ్, కేనచిద్విధినా ప్రారబ్ధాన్తర్గతేనకేనాపిభాగ్యవిశేషేణేత్యర్థః. " సత్యంశపే వారణశైలనాథ వైకుణ్ఠవాసేపినమేఽభిలాషః" ఇత్యాదిప్రకారేణార్చావతారప్రేమ కాలక్షేపరుచ్యాది రూపభాగ్యవశేన. (దీ॥విధిశబ్దత్తాలిఙ్గు భగవత్కృపైశొల్లుకిఱదెన్ఱు సమ్ప్రదాయమ్) స్థాప్యమానాః,సాంసారికభోగరుచ్యాదిభిర్దేహస్థాపనాభావాన్మోక్షాదన్యధికాననర్గజనకార్చావతారప్రేమ కాలక్షేపరుచ్యాదిభి స్థాపితత్వాన్నవిరోధః. స్వామిదత్తామ్-కేవలస్వయత్న సాధ్యత్వాభావేపి స్వయత్నలేశప్రీతభగవతైవ "సఙ్కల్పాదేవ భగవాంస్తత్త్వతో భావితాత్మనామ్। వ్రతాన్త మఖిలం కాలం సేవయాత్యవ్యతేనతు" ఇతిన్యాయేనదత్తామ్, స్వనిష్ఠామ్ (దీ॥తద్గుణదైయప్రవృత్తి

శేషాం కృత్వా శిరసి కృతినశ్శేషమాయుర్నయన్తి॥ ॥౩౩॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్రస్వతన్త్రస్య శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య శ్రీమద్వేదాన్తాచార్యస్య కృతిషు శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారశ్చతుర్థః.

విశేషతస్తే శిరసి, శేషాం కృత్వా శేషాపటీంకృత్వా, కృతినః-కృతకృత్యాస్సన్తః, శేషమాయుః.ఆయుశ్శేషకాలమ్, నయన్తి.యాపయన్తీత్యర్థః-(సం) ఏతద్దేహావసానే ప్రాప్యభగవత్పాద నిత్యపరిచర్యాసామ్రాజ్యాభిషేక చిహ్నస్వనిష్ఠారూఢ పరివట్టాఖ్య శేషాపటీ శేషాపర శరీరాత్మికా శిరసిధార్యేతి తథోక్తమ్. కృతినః అపరాధభీతాస్స్వయం ప్రయోజనకైఙ్కర్య రతిమన్తస్సన్తశ్శేషమాయుర్నయన్తీత్యర్థః॥ ॥౩౩॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యాసఙ్గ్రహే
స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారశ్చతుర్థః.
శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః.

శ్రీమద్రహస్యత్రయసారార్థ రత్నావలీ.

(౧) నిన్దావాక్యైర్యథార్హైర్హృదయకలుషతా మృత్యుహే
తుప్రసక్తావత్యర్థం భీతిరేవం విషమసమయతో దేహా
యాత్రార్థచిన్తా। నిశ్చిన్తావస్థితిస్తత్కథమిహ భవితేత్యత్ర
చోద్యే స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానే సిద్ధిరస్యాఇతి గణయతి తల్లిఙ్గమ
స్మిన్ సమగ్రమ్॥ ॥౨౩॥

(౨) శోకక్రోధాద్యభావశ్శ్రుతిజడమతౌ స్వాత్మమార్గోక్తి
ర్వివేకాత్తత్రాకమ్పానుకమ్పావ్యపకరణమతిస్స్వాంహసాం

స్మారకత్వాత్। అద్రోహాభావేఽపి నిఘ్నం సకలమితి ధియా భూరిపాపేఽపిచేతస్స్యత్త్వా ప్రారబ్ధంనశ్యతీతి స్వయమనుమినుయా దాత్మనిష్ఠాం స్వనిష్ఠామ్॥ ॥౨౪॥

(౩) శాస్తానాన్యో ముకున్దాదితి మతిరభయం మృత్యుహేతౌ ప్రసక్తే ప్యత్యాసన్నేతి ముక్తి ర్ద్యుదితహృదయతా తత్ర విశ్వాసదార్ఢ్యమ్। తత్సిద్ధ్యైచ స్వయత్నత్యజన మభిమతావాప్త్యనిష్టోపరోధే స్వామ్యాయత్తత్వధీశ్చ ప్రసరతిఫలితోపాయనిష్ఠేతి విద్యాత్॥ ॥౨౫॥

(౪) నోసఙ్కల్పం వినాస్యాత్క్వమపి భగవతో వస్త్వితి స్వాన్తదార్ఢ్యా న్నైశ్చిన్త్యం దేహయాత్రాం ప్రతి సముపనమద్ధర్మ్యభోగానుభూతిః। తల్లాభాలాభయోరప్యవికృతమతితా ప్రాప్యకైఙ్కర్యతృష్ణా తత్రాప్తౌచ త్వరాచేద్విలసతి పురుషార్థేహినిష్ఠాహ్యసిద్ధా॥ ॥౨౬॥

(౫) ఇత్థం నిష్ఠాత్రయేఽస్మిన్ విశదమవగతే స్వామితద్భృత్యవర్గేష్వాగోభిన్నాప్రపన్నే మనసినగణయే ద్భీతిహేతూన్ ప్రసక్తాన్। తత్తైఙ్కర్యాతిరిక్తాన్ నియతమపి తథాప్రీతిహేతూనుపాత్తాన్నీతిః ప్రీతిశ్చ నస్యా దథపరిగణనే వాసనాయా వశేన॥ ॥౨౭॥

ఇతి శ్రీరహస్యత్రయసారార్థ రత్నావల్యామ్

స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారశ్చతుర్దశః

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయనమః.

శ్రీః.

శ్రీమతే వేదాన్త మహాదేశికాయనమః.

సక్తోపార్థం విమృశతి ముహుస్సద్భి రధ్యాత్మవిద్యాం
నిత్యంబ్రూతే నిశమయతిచ స్వాదు సువ్యాహృతాని ।

(దీ) ఏవం స్వనిష్ఠాభిజ్ఞాతు రస్య ప్రపదనా త్పరమ్। కర్తవ్యానిచ కర్మాణి ప్రదర్శ్య శ్రేష్ఠభూతలే॥ (ప్ర) ఏవం స్వనిష్ఠాభిజ్ఞస్య ప్రపన్నస్య కృతకృత్యత్వా "దుత్పత్తిస్థితి నాశానాంస్థితా చిన్తా కుత స్తవ। యథోత్పత్తి ర్యథా నాశస్థితి స్తద్వద్భవిష్యతీ" త్యుక్తప్రకారేణ దేహయాత్రార్థస్య కృత్స్నస్యాభ్యుపగత ప్రారబ్ధకర్మానుగుణ భగవత్సఙ్కల్పా దేవసిద్ధే ర్మోక్షవ్యతిరిక్తాముష్మికనిరపేక్షత్వా న్మోక్షార్థంచ భరన్యాసస్యానుష్ఠానా త్తత్ఫలభూత నిత్యనైమిత్తికానవరుద్ధ కాలే అచేతనవ దవస్థితిరెవస్యా దిత్యత్ర నిత్యనైమిత్తికకైఙ్కర్యరతస్యాపి విపరీతజ్ఞాన విపరీతప్రవృత్తి హేతు ప్రకృతిమణ్డలే కర్మవశా త్స్థితస్య తూష్ణీ మవస్థానకాలే వాసనావశా త్స్వోత్కర్ష పరనికర్షానుసన్ధానం తద్ధేతుభూతం స్వస్య పూర్ణత్వానుసన్ధానం అక్షాణాం విషయాన్తరసఞ్చారాదికం భగవదనుభవన్యూనతా నిత్యకైఙ్కర్యవైకల్యంచ స్యాదితి తన్నివృత్త్యర్థం భగవద్గుణ ప్రతిపాదన ప్రధానాధ్యాత్మ శాస్త్రానుసన్ధానం కార్యమ్; తత్రాశక్తౌ స్వనిష్ఠాభిజ్ఞసకల శాస్త్రవిశారద భాగవత సహవాసపూర్వకం తదనుష్ఠితాజ్ఞానుజ్ఞాకైఙ్కర్యేషు యావచ్ఛక్య మనుష్ఠేయ మిత్యుత్తరకృత్యం దర్శయ న్నధికారార్థం సఙ్గృహ్ణాహ (సక్తోపార్థ) మిత్యాదినా-(స్వ) ప్రపన్నః-ప్రపత్త్యనుష్ఠానత్తాలే కృతకృత్యనానపురుషన్, దృష్టాదృష్టస్వభరవిగమే దృష్టదేహయాత్రాభరస్య ప్రారబ్ధకర్మాధీనతయా అదృష్టమోక్షభరస్య భగవతాస్వీకృతత్వాత్తదుభయవిగమే-తదర్థంస్వస్యకర్తవ్యాభావె; దత్తదృష్టిః-సావధానదృష్టియాయ్, ప్రపత్త్యనన్తరం మోక్షార్థకర్తవ్యత్తిలుమ్ దేహయాత్రైయిలుమ్ ప్రసక్తినామాకిల్ స్వస్యనిష్పన్న స్వరూపోపాయ పురుషార్థనిష్ఠాభిజ్ఞానత్తుక్కు- విరుద్ధమాకైయాలే తదుభయ భరాభావత్తిల్ సావధానదృష్టియాయిన్నవడి ఇదినాలే పూర్వాధికారద్వయార్థ మనువదిక్కప్పట్టదెన్నుకరుత్తు.

అఙ్గీకుర్వ న్ననఘలలి తాం వృత్తి మాదేహపాతాత్
దృష్టాదృష్టస్వభరవిగమే దత్తదృష్టిః ప్రపన్నః॥ ౩౮॥
ఇప్పడి కృతకృత్యనాయ్ స్వనిష్ఠైయై త్తెళిన్దు శరీరత్తోడిరున్ద

ఆదేహపాతాత్-దేహత్యాగపర్యన్తమ్, అనఘలలితామ్-అపరాధలేశశూన్యతయా అనఘైయాయుమ్, బన్ధకఫలాన్తరసఙ్గరాహిత్యేన శేషత్వస్వరూప ప్రయుక్తతయా స్వయం ప్రయోజనతయా చ లలితైయాయుమ్ సుభగైయాయుమిరుక్కిఱ, వృత్తియై-వర్ణాశ్రమాచారరూపవృత్తియై, అఙ్గీకరియానిన్ఱు కొణ్డెన్ఱపడి. కృతకృత్యాధికారిక్కుపాయార్థమాక వర్ణాశ్రమధర్మం కర్తవ్యమల్లావిట్టాలుమ్, దేహపాతపర్యన్తం వర్ణాశ్రమసమ్బద్ధ దేహసమ్బన్ధ మాత్మావుక్కు ఇరుక్కైయాలే తత్ప్రయుక్తాజ్ఞానుజ్ఞారూపకైఙ్కర్యం కర్తవ్యమెన్ఱు కరుత్తు.

సన్తోషార్థమ్ భగవత్కల్యాణ గుణానుభవజనిత సన్తోషార్థమెన్ఱపడి. (ప్ర॥ భాగవతకైఙ్కర్య పర్యన్త భగవదనుభవజనిత ప్రీత్యర్థమ్) (సం॥ శేషిణశ్చిత్తరఞ్జనార్థం స్వానుభవపూర్త్యర్థం చేత్యర్థః.) అధ్యాత్మవిద్యామ్-శారీరకభాష్యమ్, సద్భిః-"అస్తి బ్రహ్మేతి చేద్వేద సన్తమేనం తతో విదు" రిత్యుక్త ప్రకారేణ శ్రీభాష్యపరిచయశాలిభిస్సహ ముహుర్విమృశతి. (వి॥ నిత్యకర్మానవరుద్ధకాలే విచారయతి.) శ్రీభాష్యవిమర్శ ముపాయోపయుక్తజ్ఞానార్థ మనపేక్షితమానాలుమ్ స్వయం ప్రయోజన భగవత్కల్యాణ గుణానుభవార్థం కర్తవ్యమెన్ఱపడి.

శ్రీభాష్యవిమర్శమ్ బహుప్రజ్ఞరుక్కల్లదు ఇతరర్కళుక్కు దుశ్శకమన్ఱో? ఎన్నవరిల్ (నిత్యంబ్రూత) ఇతి. స్వాదుసువ్యాహృతాని-"పరాశర ప్రబన్ధాదపి...సద్యః పరమాత్మని చిత్తరఞ్జకతమైః" ఎన్ఱిలిపడియే శెవిక్కినియ శెఞ్జొల్లాన శ్రీశఠకోపాది దివ్యసూరి దివ్యసూక్త్యాత్మకాని సర్వోపజీవ్య భాషాప్రబన్ధాదీని శిష్యేభ్యో నిత్యం బ్రూతే, సన్తోషార్థమితి సర్వత్రానుషఙ్గః, నిత్యం గురుసకాశాన్నిశమయతి చ. యద్వా "బోధయన్తః పరస్పరమ్" "అన్యోన్యస్య గురవో విప్రా" ఇత్యాది ప్రకారేణ శ్రవణశ్రావణజనిత కల్యాణగుణానుభవేన కాలం క్షిపన్తి ఎన్ఱపడి. (దీ) ఇదు ఉత్తరకృత్యమాన సర్వత్తుక్కు ముపలక్షణమ్.

అ॥ ఉత్తరకృత్యత్తై విభజిత్తు నిరూపిక్కిఱోమాలి అదిల్ ప్రమాణ ఙ్కాట్టానిన్ఱుకొణ్డు సామాన్యాకారఙ్గళాలే ఉద్దేశిక్కిఱార్ (ఇప్పడి కృతకృత్యనా) యిత్యాదియుడైవాక్యత్తాలే, 'కృతకృత్యస్సన్ స్వనిష్ఠైయై త్తెళిన్దు' ఎన్ఱుపూర్వాధికార

కాలమ్ పణ్ణిత్తిరువిడైయాట్టత్తిలే శిఱిదిడత్తై యడైత్తుక్కొణ్డి
రుప్పారైప్పోలే ఒరుపడి తువక్కఱ్ఱిరుక్కై యివ్వధికారిక్కు
ముక్తరుడైయ కైఙ్కర్యపరమ్పరైపోలే స్వాదుతమమాకై
యాలే స్వయంప్రయోజనమాయ్ శాస్త్రవిహిత కాలవిశేష
నియతమాయ్ ఉత్తరకైఙ్కర్యత్తుక్కు అవసరలాభార్థమాన

ద్వయానువాదమ్ సఙ్గతిప్రదర్శనార్థమ్. తిరువిడైయాట్టమ్-క్షేత్రమ్, పూర్వ క్షేత్రమెన్నపడి; ప్రాప్తత్తిల్ ఎన్నదా యిప్పోదుక్రయిక్కప్పట్టదు, క్రయిత్తస్య క్షేత్రత్తిల్, శిఱిదిడత్తై-ఏకదేశత్తై, కేవలం వాసార్థమాక వపట్టిప్పిత్తు కొణ్డిరుక్కుమ్ లౌకికరైప్పోలే ఒరుపడి తువక్కఱ్ఱు. అదావదు —గృహక్షేత్రాదికళిల్ భగవదీయత్వబుద్ధ్యా శేషత్వబుద్ధి తవిర్న్దాలుమ్ భగవద్దత్తోపాధికస్వామిత్వబుద్ధియైయుడైయనా యెన్నపడి. (ప్ర)"ఈశ్వరాయ నివేదితు" మిత్యుక్తప్రకారేణ జీవానాం స్వసమాశ్రయణం భూయాదితి కర్షకవత్ప్రీతిపూర్వకం పునః పునస్సృజలోదుహిలాక్షుహన్తు ర్భగవతో ఽనాదివిభూతిభూతమితి, 'విడైయాడర్త్తు పడి యుమ్మవర్ పణ్ణుమ్బన' మిత్యుక్తేః పూర్వం స్వేన సాకల్యేనాధిష్ఠితే భగవద్గ్రామాదౌ కర్షణార్థ మేకదేశం స్వీకృత్యేతర ద్విహాయావస్థిత భృత్యన్యాయేన స్వస్య ప్రాకృతగుణత్రయాత్మ దృణిత్వరూపసమ్బన్ధాభావేన శేషత్వబ్రాహ్మణ్యాది నిమిత్తకా జ్ఞానుజ్ఞారూపసమ్బన్ధవత్త్వేన చ వర్తమానస్య. (సం) భగవత స్తాత్కాలిక భోగోపకరణదేశే తద్భోగవిరోధేన వర్తనస్య ప్రపన్నానుచితత్వాత్ప్రకారైయవిత్యుక్తిః. తద్దేశేష్వస్య నస్వార్థత్వేన సఙ్గః, కింతుస్వామికైఙ్కర్యార్థత్వేన సఙ్గః కార్యఇతసిద్ధాన్తే స్వీకరిష్యన్ క్రియాస్వపి తథైవాస్యాధికారిణస్సఙ్గః కార్యఇతిఫలితమ్. (స్వా) ఏర్ణాల్ ముథన్న మసాయనిష్పత్త్యర్థ మాకైయాలే కృతకృత్యనుక్కు అనాపత్య మెన్నో? ఎన్నవర్ (ముక్తరుడైయ) విత్తి. (వి)స్వయం ప్రయోజనమాయ్ అజ్ఞానుపాలనమెన ప్రయోజన మితిభావః. (స్వా) ఆనాల్ ముక్తరైప్పోలే కాలాదినియమ మిన్ఱిక్కే ఐచ్ఛికమాక కైఙ్కర్యానుష్ఠానం ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవర్ (శాస్త్రే)తి. ఆనాల్ శాస్త్రానుమత కాలత్తిలే కైఙ్కర్యవిచ్ఛేదమ్ ప్రసజ్జియాదో? ఎన్నవర్ (ఉత్తరే)తి శాస్త్రోక్తప్రకారేణ బ్రాహ్మముహూర్తాదారభ్య ప్రథమయామే సాఙ్గ మభిగమనం సమాప్య ద్వితీయయామే ఉపాదానం తృతీయే ఇజ్యాం తుర్యే స్వాధ్యాయంచ సమాప్య

పూర్వకైఙ్కర్యమ్ తలైక్కట్టవేణ్డుమ్పడి శక్తిలిత్తువక్కాయ్ స్వామిసంప్రీతిక్కు కారణముమాయ్ కార్యముమాయ్, "వాశిత్తు క్కేట్టుమ్ వణఙ్గి వళిపట్టుమ్ పూశిత్తుమ్పోక్కినేన్ పోదు" ఎన్నుమ్ "శీర్కలన్ద శొల్ నినైన్దు పోక్కారేల్ శూళ్ వినైయై నాళ్ తుయరై యెన్నినైన్దు పోక్కుఱువిప్పోదు" ఎన్నుమ్

అనన్తరం బ్రాహ్మముహూర్తపర్యన్త యోగతదుపయుక్త నిద్రాదిక మిత్యేవం రూపేణ శృఙ్ఖలావత్పరస్పర సంసక్తమాయెన్నపడి. ఇదినాలే నిరన్తరకైఙ్కర్యమాకైయాల్ ముక్తకైఙ్కర్యతుల్యమెన్నుకరుత్తు. (వి) తలైక్కట్టవేణ్డుమ్పడి. సమాపయితు ముపేక్షితం యథాస్యాత్తథా, శక్తిలిత్తువక్కాయ్-శృఙ్ఖలావత్పరస్పర సమ్బన్ధభూత్వా. (స్వా) కైఙ్కర్యం క్రియానుష్ఠానాత్మకమాయ్ క్లేశాత్మకమాకైయాల్ పురుషార్థరూపమల్లామైయాలే స్వయం ప్రయోజనమాక మట్టుమో? ఎన్నవర్ (స్వామీ)తి. శేషత్వరసికనుక్కు స్వామిసంప్రీతి పురుషార్థమానపడియాలే తత్సాధనతయా ఇదువుమ్ పురుషార్థమెన్నపడి. పురుషార్థసాధనత్వాత్పురుషార్థమాకిల్ కైఙ్కర్యమ్ స్వామిసంప్రీతివత్పరమసాధ్యమల్లామైయాలే యపురుషార్థమాక ప్రసజ్గియాదో? ఎన్నవర్ (కార్యముమా) యితి. ఇదుక్కు సాధనాన్తరమ్ వేఱిల్లామైయాలే యుత్తరకైఙ్కర్యం ప్రతి పూర్వకైఙ్కర్యజనిత స్వామిసంప్రీతేరేవ సాధనతయా పరమసాధ్యతయా చ ఇదువుమ్ పురుషార్థమెన్నపడి (దీ) కారణముమాయ్-సంప్రీత్యుత్పాదకమాకైయాల్; కార్యముమాయ్-సంప్రీతియడియాక వరుకైయాల్. ఇని ఉత్తరకృత్యఙ్గళిల్ ప్రమాణఙ్కాట్టుకిరార్ (వాశిత్తు క్కేట్టు)మిత్యాది. (స్వా) వాశిత్తుమ్-పఠిత్తుమ్, కేట్టుమ్-శ్రవణమ్పణ్ణియుమ్, భగవద్గుణప్రతిపాదక శ్రీభాష్యాదిగ్రన్థఙ్గళై పఠిత్తుమ్ శ్రవణమ్పణ్ణియు మెన్నపడి. వణఙ్గి-ప్రహ్వీభవిత్తు, ప్రణామమ్పణ్ణి యెన్నపడి. వళిపట్టుమ్-అదుతానే యాత్రైయాయ్, పూశిత్తుమ్-తిరువారాధనమ్పణ్ణియుమ్, పోదుపోక్కినేన్-కాలత్తైవ్యర్థమాకాదే సార్థకమాక పోక్కినేనెన్నై. (ప్ర॥ భగవన్నామాని ధ్యానవలోక్యాచార్య సబ్రహ్మచారిభ్యశ్శ్రుత్వా ప్రణమ్య శాస్త్రసక్తః) కాలేన నిరన్తర మారాధ్య చ కాలక్షేప ముకరవమితి.) శీరిత్యాది—శీర్-భగవత్కల్యాణగుణఙ్గళోడే, కలన్ద శొల్-భగవత్కల్యాణ గుణప్రతిపాదక ప్రబన్ధసూక్తికళై, నినైన్దు-అనుసన్ధిత్తు, శూళ్వినైయై, శూళ్-ఆత్మావై వ్యాపిత్తిరుక్కిఱ, వినైయై-పాపఙ్గళైయ కార్యమాన, నాళ్ తుయరై-అగాధముకిఖలత్తై, దుఃఖాగ్నిగళైయుమెన్నపడి. పోక్కుఱువిప్పోదు-పోక్క

"ఒழிవిల్ కాలమెల్లాముడనాయ్ మన్నివழுవిలా వడిమై శెయ్యవేణ్డునామ్" ఎన్ఱుమ్ "ఇఙ్గేழ் పుకழ్కళ్ వాయవాయ్ పులన్ కొళ్ వడివెన్ మనత్తతాయ్ ఇఙ్గేమలర్కళ్ కైయవాయ్ వழிపట్టోడ వరుళిల్" ఎన్ఱుమ్ "నాడాతమలర్ నాడి"ఎన్ఱుమ్ "వడివిణైయిల్లా మలర్ మకళ్ మఱ్ఱై నిలమకళ్ పిడిక్కు మెల్లడియై క్కొడువినైయేనుమ్ పిడిక్క" ఎన్ఱుమ్

సంసారదశైయిలే పోక్కవేణుమ్,పోక్కురేల్-పోక్కాదేపోనార్కళేయాకిల్, ఇఙ్గనఙ్గళితి శేషః.ఎన్నినైన్దు-ఎత్తైయనుసన్ధిత్తు,పోక్కువర్-కాలక్షేపం నాదుః ఖాది నిద్రాపనోదక మొన్ఱుమిల్లై యెన్ఱపడి. (సం) శీర్-కల్యాణగుణాః, తత్ప్రతిపాద నైక ప్రవృత్తాం ద్రమిడశ్రుతి మనుసన్ధాయ ప్రబలపాపార్జితానగాధాన్ దుఃఖ సాగరాన్నివర్తయన్తిచే త్తర్హి కిమనుసన్ధాయ తాన్నివర్తయన్త్యస్మిన్ యుగే. (వి)-ఒழிవిల్ కాలమెల్లామ్. విచ్ఛేదరహితం కృత్స్నం కాలమ్, ఉడనాయ్-అను వర్తమానం,సర్వకాలేషుస్థితం,(దీ॥స్వా॥సర్వదేశత్తిలుడన్ నిన్ఱు.)మన్ని-దృఢం, సర్వావస్థాస్వత్యాజ్యమ్, అழிవిలా-క్షయరహితమ్, (స్వా॥వழுవిలా-స్వాధీన స్వార్థక ర్తృత్వభోక్తృత్వాది దోషమిల్లాద.) అడిమై-కైఙ్కర్యమ్, శెయ్య- కర్తుమ్,వేణ్డుమ్నామ్-వయమపేక్షామహే, పొఙ్గేழிత్యాది—పొఙ్గు-ఉద్వేలంయథా తథా,ఏழ்-వర్ధమానాః, పుకழ்కళ్-కల్యాణగుణాః, వాయవాయ్-వాగ్విషయా యథాస్యుస్తథా, గుణప్రతిపాదకశ్రీసూక్త్యుచ్చారణం యథాసమ్భవేత్తథేతి భావః.పులన్-ఇన్ద్రియాణామ్, కొళ్-ఆకర్షకః, వడివు-దివ్యమఙ్గళ విగ్రహః, ఎన్ మనత్తదాయ్ - మన్మనో విషయోయథాస్యాత్తథా, ఇఙ్గే-ఇహలోకే, మలర్ కళ్-సమర్ప్యమాణపుష్పాణి, కైయవాయ్-హస్తగతాని యథాస్యుస్తథా, వழி పట్టు-ఏతన్మార్గమాశ్రిత్య. (స్వా॥వழிపట్టోడ-ఇదువే యాత్రైయాక క్కొణ్డు నడక్కుమ్పడి.) ఓడ-యథాగచ్ఛేయుస్తథా, అరుళిల్-కృపాంకరోతిచేత్, ఇఙ్గే తిరిన్దేర్క్కు-ఇழுక్కు-ఱ్ఱెన్నిత్యన్వయః ఇహైవలోకే సంచరతాం ప్రాప్నువ దవ ద్యంకిమ్? నకించిదపి. ఇహైవ కాయికమానసికవాచికకైఙ్కర్యం లభ్యతేచే న్నకశ్చిదపిదోషఇత్యర్థః.(ప్ర)నాడాదమలర్ నాడి-దుర్లభమపిపుష్పంసమ్పాద్య. వడివిణైయిత్యాది. (వి)వడివు-సౌన్దర్యే,ఇణైయిల్లా-అద్వితీయయా,మలర్మకళ్- పద్మవాసిన్యాశ్రియా, మఱ్ఱై-ఇతోఽన్యయా, నిలమకళ్-భూదేవ్యాచ, పిడి క్కుమ్-సంవాహ్యమానమ్, మెల్లడియై-మృదుపాదమ్, కొడువినైయేనుమ్-క్రూర

*“తనక్కేయాక వెనైక్కొళ్ళుమీదే” ఎన్నుమ్ “ఉనక్కేనా మాళ్చెయ్వోమ్” ఎన్నుమ్ “పళ్ళికొళ్ళుమిడత్తడికొట్టిడక్కొళ్ళు మాకిల్” ఎన్నుమ్ “ఎణ్ణక్కణ్డవిరల్ కళ్” ఎన్నుమ్ “ఉణ్ణానాళ్ పశియావ తొన్నిల్లై యోవాదే నమోనారణా వెన్నెణ్ణానాళు మిరుక్కెశు చ్చామ వెద నాణ్మలర్ కొణ్డు ఉన్ పాతమ్ నణ్ణా నాళవై తత్తు ఉమాకిల్ అన్నైనక్కవై పట్టినినాళే” ఎన్నుమ్ “నాక్కు నిన్నై యల్లా లఱియాదు నానతఞ్జువనెన్ వశమన్ను” ఎన్నుమ్ “వాయవనైయల్లదు వాళ్త్తాదు” ఎన్నుమ్ “తోళ వనైయల్లాల్ తొళా” ఎన్నుమ్ “నయవేన్ పిఱర్ పొరుళై”

పాపోఽహమపి, పిడిక్క—యథాసంవాహయామితథా. తనక్కేయాక.(సం॥ కేవలంస్వార్థమేవ) తత్స్వార్థమేవ, ఎనై-మామ్, దాస్యంకార్యమిత్యేతత్, ఉనక్కే—తవైవ, త్వత్స్వార్థమేవ. నామ్-వయమ్, ఆళ్ శెయ్వోమ్-కైఙ్కర్యంకుర్మః. పళ్ళి-శయ్యాయాః,కొళ్ళుమిడత్తు-స్వీకారదశాయామ్, అడికొట్టిడ-పాదమర్దనంయథాసమ్భవేత్తథా, కొళ్ళుమాకిల్-గృహ్ణాతిచేత్. ఎణ్ణక్కణ్డవిరల్ కళ్-ఎణ్ణ - భగవన్నామాని సంఖ్యాతుం, కణ్డ - దృష్టాః, విరల్ కళ్ - అఙ్గుళయః. ఉణ్ణానాళ్+పట్టినినాళే—ఉణ్ణానాళ్-భోజనరహితదివసే, పశియావదు—క్షుదితి, ఒన్నిల్లై-కిఞ్చిదపినాస్తి, ఓవాదే-విచ్ఛేదాభావేన - నమోనారణా వెన్ను-నమోనారాయణేతి, ఎణ్ణానాళుమ్-ఆస్మరణదివసాఅపి, ఇరుక్కెశుచ్చామ వేదనాణ్ మలర్-ఋగ్యజుస్సామరూప పరిమళయుక్తపుష్పాణి,కొణ్డు-స్వీకృత్య, ఉన్ పాదమ్-తవశ్రీపాదమ్, నణ్ణానాళ్-ఆరాధయితుమననుకూలా దివసాఅపి, అవై-ఇత్యేతే దివసాః, తత్తుఉమాకిల్-ప్రసక్తాశ్చేత్,అవై-తేదివసాః-ఎనక్కు-మమ, పట్టినినాళ్-ఉపవాసదివసాః. (నాక్కి)త్యాది. నాక్కు—జిహ్వా,నిన్నైయ ల్లాల్-త్వాంవినా, త్వదీయస్తోత్రకరణంవినా; అఱియాదు-అన్యత్కిమపి నజానాతి,నాన్-అహమ్,అదు-తస్య,అఞ్జువన్, బిభేమి-త్వద్విషయే మమవాక్ఛద్ధ భావాత్కిం వాఽవద్యంస్యాదితి బిభేమీత్యర్థః. ఎన్ వశమన్ను-వాగిన్ద్రియం మదధీనం నభవతి. (సం॥మజ్జిహ్వాత్వాం వినానజానాతి. నానితి=భగవదన్యంస్తోతుంభీతోఽస్మి, భగవత్యేవసక్తా జిహ్వాపి నమద్వశా.)వాయ్+వాళ్త్తాదు,వాయ్ వాగిన్ద్రియమ్, అవనైయల్లదు-తంవినా, వాళ్త్తాదు—నస్తౌతి.తోళితి-తోళ్. హస్తౌ, అవనైయల్లాల్-తంవినా, తొళా-అన్యస్యాఞ్జలిం నకురుతః. (నయవేనితి)

ఎన్నుమ్ "నిరన్దరమ్ నినైప్పతాక నీ నినైక్క-వేణ్డుమే" ఎన్నుమ్ "ఇరుళిరియ, ఊనేఱు శెల్వత్తు, నీ ఆకమ్ శుళ్ కిల్" ఎన్గిఱ తిరు మొழிకళిలుమ్ "పత్యుః ప్రజానా మైశ్వర్యం పశూనాం వా నకామయే। అహం కదంబో భూయాసం కుందో వా యమునాతటే" ఎన్నుమ్ "కురుష్వ మా మనుచరం వైధర్మ్యం నేహవిద్యతే। కృతార్థోఽహం భవిష్యామి తవ చార్థః ప్రకల్పతే" "అహం సర్వం కరిష్యామి జాగ్రతః స్వపతశ్చ తే" "పరవానస్మి కాకుత్స్థ త్వయి వర్షశతం స్థితే। స్వయన్తు రుచిరే దేశే క్రియతామితి మాం వద" "కామయే వైష్ణవత్వన్తు సర్వజన్మసు

పిఱర్-పరేషామ్, పొరుళై-అర్థమ్, నయవేన్-నాపేక్షే. (నిరన్తర) మితి. నిరన్తరమ్ సన్తతమ్, నినైప్పదాక-త్వాం యథా. చిన్తయేయం తథా, నీ-త్వయా, నినైక్క-వేణ్డుమ్-సఙ్కల్పయితవ్యమ్. సకలశ్రుతికానాం దశగాథానాం తిరుమొழிసంజ్ఞా, 'ఇరుళిరియ' ఇత్యుపక్రమ ఏకస్తిరుమొழிః ఇరుళిరియ-అజ్ఞాననివృత్తయే. 'ఊనేఱు శెల్వమ్-దేహమాంసవర్ధక మైశ్వర్యమ్, 'ఊనేఱు శెల్వ' మిత్యుపక్రమ ఏకస్తిరుమొழிః. 'నీ ఆకమ్ శుళ్ కిల్' ఇత్యుపక్రమ ఏకస్తిరుమొழிః. ఎన్గిఱ తిరుమొழி కళిలుమ్-ఇత్యుక్తతిరుమొழிషు, ఉక్తప్రకారేణేతి శేషః.

అ॥(స్వా) ఇని సమ్ప్రదాయ విరోధకఙ్కళైయిల్ సమ్ప్రదాయత్తైయుపన్యసిక్కు శాస్త్రమూలమల్లాద సమ్ప్రదాయమ్ ప్రమాణ మల్లామైయాలే సమ్ప్రదాయత్తుక్కు ప్రామాణికతాసిద్ధ్యర్థం మూలభూతప్రమాణవచనఙ్గళై యుపన్యసిక్కిఱార్ (పత్యుః ప్రజానా)మిత్యాదినా. ప్రజానాంపత్యుః-ప్రజాపతేర్బ్రహ్మణః, పశూనాంపత్యుః-రుద్రస్య చ, ఐశ్వర్యం నకామయే, కింతు శ్రీకృష్ణచరణసఞ్చార పవిత్రితే యమునాతటే తదభిమతకదమ్బకున్దరూపస్థావరజన్మభాగ్భూయాసమిత్యర్థః. అనేన విషయవాసరూపం కైఙ్కర్య ముక్తమ్. కురుష్వేతి శ్రీరామం ప్రతి రామానుజవాక్యమ్ మాం, అనుచరమ్-కింకరం, కురుష్వ, ఇహ-మదనుచరత్వస్వీకారే, తవ, వైధర్మ్యమ్-అనౌచిత్యమ్, నవిద్యతే, అహం-త్వదేకశేషత్వస్వరూపః, శేషవృత్తిలాభేన కృతార్థో భవిష్యామి, తవచ శేషభూతాత్ప్రీతోజ్జీవనరూప ప్రయోజనమపి భవతి. అహంసర్వం కైఙ్కర్యం కరిష్యామి, త్వయి వర్షశతం స్థితే సతి తావత్పర్యన్తం పరవానస్మి-పరతన్త్రోఽస్మి. వైష్ణవత్వమ్-విష్ణు

కేవల" మెన్నుమ్ "వర్తమానస్సదాచైవః పాఞ్చకాలికవర్త్మనా। స్వార్జితైర్గన్ధపుష్పాద్యైః శుభైః శక్త్యనురూపతః। ఆరాధయన్ హరిం భక్త్యా గమయిష్యామి వాసరాన్" ఎన్నుమ్ శొల్లుకిఱపడియే స్వరూపానురూప కాలక్షేపార్థమాన ఉత్తర కృత్యమిరుక్కుమ్పడి :—

ఃంకరత్వమ్, ఇదంజితన్తావచనమ్. (దీ) పాఞ్చకాలికానాం వర్త్మనా-అభిగమనాదిమార్గేణ, స్వైరార్జితైః, శుభైః-ప్రయోజనాన్తరాదిదోషరహితైః. (స్వా॥ ఎన్ఱుశొల్లుకిఱపడియే+కాలక్షేపార్థమాన ఇతి-ఇదినాలే కృతకృత్యాధికారిక్కు సామాన్యతః పూర్వోక్త వాచిక మానసిక కాయిక కైఙ్కర్యమిల్లావిట్టాల్ స్వాధికారవిరూపానేకచ్ఛిద్రప్రసక్త్యా స్వామిసమ్ప్రీణనత్వ మాత్రప్రయుక్తత్వమున్ఱిక్కే స్వరూపానురూప కాలక్షేపార్థమాకవుమివ్వుత్తరకృత్యం కర్తవ్యమెన్ఱపడి.)

అ॥ఇప్పడి స్వప్రమాణమాక సామాన్యతః ఉపదేశిత్త వుత్తర కృత్యఙ్గళై వివరిక్కిఱార్ (ఉత్తరకృత్యమిరుక్కుమ్పడి) ఇత్యాదియాల్. (౧) జ్ఞాతవ్యాంశఙ్గళిల్ జ్ఞాతాంశఙ్గళై ఆచార్యప్రకాశాత్ ప్రత్యభిజ్ఞైక్కైయుమ్ (౨) ఇవ్వర్థనిష్ఠరుడనే కలన్దుపరిమారుక్కైయుమ్ (౩) అపరోక్షానుష్ఠానత్తిల్ నిష్కర్షిత్త వాచారత్తిల్ తన్ వర్ణాశ్రమాద్యనురూపమనుష్ఠిక్కైయుమ్ (౪) అనుష్ఠానాదికళై యుడైయోమెన్ఱు గర్వమడైయాతే స్వోత్కర్షపరనికర్షానుసన్ధానరూప శత్రుఙ్గళిల్ విళా దొళిక్కైయుమ్ (౫) తనక్కు భగవత్ప్రసాదత్తాల్ భగవత్సాక్షాత్కారాదికళ్ ఉణ్టాకిలుమ్ కార్పణ్యభేదఙ్గళై కైవిడామైయుమ్ (౬) కర్త్రిన్దస్వానర్థఙ్గళైనినైత్తు దుఃఖియాదే అవతారరహస్యసిద్ధ భగవత్ప్రలభ్యానుసన్ధానత్తాలే తేఱి గతత్తుక్కు శోకియాదే గతమానపరయోగ్యతైగళైప్పార్త్తు కలఙ్గుమ్పారాదే ఇప్పోదుళ్ళ ఆన యోగ్యతైయై అనుసన్ధిత్తుక్కొణ్డు ఇవ్వవస్థైక్కనురూపమాన వాజ్ఞానుజ్ఞైకైఙ్కర్యరసత్తై ఇழవాదే ఆహారశుద్ధియాలే ఇన్ద్రియఙ్గళై భగవత్సేవా యోగ్యఙ్గళాక్కి ప్రాప్తకైఙ్కర్యఙ్గళిల్ మూట్టి అయోగ్యవిషయఙ్గళిల్ నిన్ఱుమ్ తిరుప్పి భగవత్ప్రీత్యర్థమాక వనుష్ఠిక్కు మాజ్ఞాకైఙ్కర్యత్తిలుమ్ ఫలార్థమాక వనుష్ఠిప్పార్ తప్పాదే యథాశాస్త్రమనుష్ఠిక్కుమాప్పోలే కాలవిశేషాది నియతమాక వనుష్ఠిక్కైయుమ్ (౭) అనన్యప్రయోజనమాక పుకన్దు పణ్ణుకైయుమ్ (౮) అర్చావతారత్తిల్ పావనత్వభోగ్యత్వాది గుణఙ్గళై యనుసన్ధిత్తు అపచారాదికళుక్కు అఞ్సు

తన్నిష్ఠైకానురూపమాక త్తెళియవేణ్డుమ్ అర్థజ్ఞళిల్ తనక్కు
త్తెళియాదనిలజ్ఞళై నామ్ కృతకృత్యనెన్ను అనాదరిత్తిరాదే అను
భవపూర్తి యుణ్డామ్బోతు తెళివుమ్ ప్రేమముమ్ వేణ్డుకై
యాలుమ్ "తత్పాదభక్తిజ్ఞానాభ్యాం ఫలమన్యత్కదాచన।
నయాచేత్పురుషో విష్ణుం యాచనా న్నశ్యతి ధ్రువమ్"
ఎన్గిఱపడియే జ్ఞానభక్తికళైయపేక్షిత్తాల్ కుఱ్ఱమిల్లామైయా
లుమ్ తనక్కు శేషివిషయత్తిలే చిత్తరఞ్జనమ్ పిఱక్కైక్కాక
"శీతకవాడైప్పిరానార్ పిరమగురువాకివన్దు" ఎన్నుమ్బడి
నిఱ్కిఱ తెళివుడైయ పరమైకాన్తికళ్ పక్కలిలే "తద్విద్ధి ప్రణి
పాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా। ఉపదేక్ష్యన్తి తే జ్ఞానం జ్ఞానిన
స్తత్త్వదర్శినః" ఎన్గిఱకట్టళైయిలే కేట్టు,

రూపమాకప్పణ్ణుకైయుమ్ (౯)ఇన్ద భృత్యసేవై పణ్ణుమ్బోదు న్యాయార్జిత ద్రవ్య
జ్ఞళాల్ నడత్తుకైయుమ్ (౧౦) ఇత్తై యుపకారమ్పణ్ణినదాక వెణ్ణాదే తన్
స్వరూపలాభమాత్రమాక వెణ్ణుకైయుమ్ (౧౧) ఇవైయెల్లామాచార్యసమ్బన్ధత్తాలు
ణ్డాయిఱ్ఱెన్ఱు అవర్గళ్ పక్కల్ కృతజ్ఞతైయుమ్ (౧౨)ఇవ్వాచార్యసమ్బన్ధత్తుక్కుమ్
మూలం భగవత్సహజకారుణ్యమెన్ఱు తెళిన్దు అవ్విషయత్తిలుమ్ కృతజ్ఞనాయిరు
క్కైయుమ్ ఇవై యుత్తరకృత్యమ్.

అ॥(౧) జ్ఞాతవ్యార్థజ్ఞళి లజ్ఞాతాంశజ్ఞళై ఆచార్యసకాశా చ్ఛ్రవిక్కై
యైయున్దవర్ (తన్నిష్ఠైకానురూపమాక)విత్యాదియాల్. (పరిశుద్ధజ్ఞాననా)
యిత్యన్తత్తాల్. అనాదరిత్తిరాదే తెళియక్కేట్టెన్ఱన్వయమ్. (వి॥అనాదరిత్తి
రాదే. అనాదరమకృత్వైవ.) ఇదుక్కు హేతు చిత్తరఞ్జనం పిఱక్కైక్కాక-వెన్గి
ఱపడివుమ్. చిత్తరఞ్జనమ్-మనస్సన్తోషమ్, తెళివు-జ్ఞానవైశద్యమ్.(వి॥కుఱ్ఱమ్-దో
షః.) జ్ఞానమాచార్యమూలమాక వేణుమెన్గిఱతు(శీతకవాడై) యిత్యాదియాల్.
శీతకవాడైప్పిరానార్-శీతావల్లభనాన ఉపకారకన్, పిరమగురువాకి-బ్రహ్మో
పదేష్టావాన ఆచార్యనాకవన్దు. ఆచార్యానువర్తనత్తైక్కాట్టుకిఱార్. (త
ద్విద్ధి)తి-ప్రణిపాతః-దీర్ఘప్రణామః, పరిప్రశ్నః-ఉచితకాలే అపేక్షితప్రశ్నః,

“ మన్దోఽప్యమన్దతామేతి సంసర్గేణవిపశ్చితః । పఙ్క్తిచ్ఛిదః ఫలస్యేవ నికషేణావిలం పయః ” ఎన్గిఱపడియె పరిశుద్ధజ్ఞాననాయ్ “ యస్యానుభవపర్యన్తా బుద్ధిస్తత్త్వే ప్రతిష్ఠితా । తద్దృష్టిగోచరాస్సర్వే ముచ్యన్తే సర్వకిల్బిషైః ” ఎన్గిఱపడియే ఇవ్వర్థజ్ఙ్ఙళిల్ నిష్ఠైయుడైయవర్ కళుడనే నెరుఙ్గివర్త్తిత్తు అవర్కళనుష్ఠానఙ్గళిల్ “యావానర్థ ఉదపానే సర్వతస్సంప్లుతోదకే” ఎన్గిఱప్రకారత్తిలే తన్ వర్ణాశ్రమజాతిగుణాదికళుక్కు అనురూపమాన కర్తవ్యాంశత్తైనిష్కర్షిత్తు అనుష్ఠిత్తు ఇవ్వనుష్ఠానాదికళై యుడైయోమెన్నుమ్ భావనైయడియాకవరుమ్ స్వోత్కర్ష పరనికర్షానుసన్ధానఙ్గళాకిఱ పడుకుఴికళై త్తవ్విప్పడి తన్ మున్నడిపార్త్తు నడక్కవుమ్

సేవా-శుశ్రూషా, మన్దోపీతి—పఙ్క్తిచ్ఛిదః ఫలస్య-తేత్తామ్విత్తైయినుడైయ, నికషః-తేయ్క్కై, ఆవిలమ్-కలఙ్గినజలమ్.

(౨) ఇనియివ్వర్థనిష్ఠరుడన్ కలన్దువర్త్తిక్కైయిల్ ప్రమాణఙ్కాట్టుకిరార్ (యస్యానుభవే) తి—యాదొరుపురుషనుడైయ, తత్త్వే ప్రతిష్ఠితా బుద్ధిః-తత్త్వవిషయజ్ఞానమానదు, అనుభవ పర్యన్తా-భగవదనుభవపర్యన్తైయా యిరుక్కిఱదు, భోగరూపైయాయిరుక్కుమెన్గై.

(3) తన్ వర్ణాశ్రమాద్యనురూపమాక వనుష్ఠిక్కైక్కుమ్యైయరుళిఱ్ (అవర్కళనుష్ఠానఙ్గళి) లిత్యాదియాల్. తన్ వర్ణాశ్రమాద్యనురూపమాన వెన్నదిల్ ప్రమాణం ‘యావానర్థ’ ఇతి. సర్వతః పరిపూర్ణోదకమాన, ఉదకే-తటాకాదియిల్, యావానర్థః-ప్రయోజనమ్, తావదేవ గ్రాహ్యమెన్గై-(వి॥ నెరుఙ్గి-ఆవిశ్లేషమ్) జాతి. గోత్రమ్, పురశ్చరణత్వాదికళాదల్ (ప్ర॥వర్ణః—బ్రాహ్మణ్యాదిః, ఆశ్రమః-బ్రహ్మచర్యాదిః, జాతి, ర్దేవత్వాదిః-గుణః జ్ఞానశక్త్యాదిః, చరణాదిరాదిశబ్దార్థః) అనుష్ఠిత్తు-లక్ష్యప్పాలేవిధివివక్షితమ్.

(౪) జ్ఞానానుష్ఠానఙ్కళాల్ వరుమ్ అహఙ్కారమమకారాదికళై పరిహరిక్కైమైక్కాట్టుకిరార్(ఇవ్వనుష్ఠానాదికళై)ఇత్యాదియాల్.(వి॥అనుష్ఠానాదికళైయుడైయోమ్-అనుష్ఠానాదిమన్తః, పడుకుఴికళై—ఉపరిపిధానయుక్తగర్తాని(సం॥స్వనాశకగర్తాన్) “గర్తంపతిష్యామీత్యేవమనృతా దాత్మానంజుగుప్సే ” దిత్యుక్తేః త్వా (ప్ర॥అస్మిన్నిపతేయమిత్యుపరి పిధానపూర్వకం కృతగర్తైపతసంయథా నభవేత్తథా.) మున్నడిపార్త్తునడక్కవుమ్ పురః పాదన్యాస దేశందృష్ట్వా

తనక్కు శరణ్యప్రసాదవిశేషమూలమాకినమ్మాళ్వార్ నాథ మునికళ్ళిట్టారుక్కుప్పోలే సాత్త్వికాదికళాకిఱుక్కుమ్ మహాత్మాక్కళ్ వన్దాలుమ్ "నన్మై తీమైకళొన్ఱుమఱియేన్" ఎన్నుమ్ "అఱివనేలు మిలై యెల్లామెన్నాల్ అడైప్పు నీక్కొణ్ణా" ఎన్ఱుమ్ నిశ్చయిత్తు ఫలాధీనస్వరూపస్థితిప్రవృత్తియానతన్నధికారత్తిలే శేరుకిన అకిఞ్చన్యత్తై యఱియమాట్టాదే "అహమస్మ్యపరాధానామాలయో౽కిఞ్చనో౽గతిః" ఇత్యాదికళ్ళై యడియొత్తినడక్కు మ్"నోఱ్ఱ నోన్పిలేన్ నుణ్ణఱివిలేన్" "ఎన్నాన్ శెయ్ కేన్"

వర్తనమపి, ప్రాప్తమితి చూర్ణికాన్తస్థితేనాన్వయః, ప్రాప్తమాచిత్యాదిసిద్ధమిత్యర్థః (సం॥ తాన్ మున్నడి-నిరపరాధోత్తరకృత్తిమ్) స్వోత్కర్ష పరనికర్షానుసన్ధానం యథా న ప్రసజ్జేత్తథా సావధానేన వర్తేతేతి భావః.)

(౫) కార్పణ్యభేదఙ్గళై క్కై విడామై యొఴియక్కాట్టుకిరార్ (తన) క్కిత్యాదియాల్ (వి॥ ఉళ్ళిట్టార్క్కుప్పోలే. నాథముని ప్రభృతీనామివ.) మహాఫలత్తినుఴమః. అజ్కురమ్, 'నన్మై తీమై' ఇత్యాది కార్పణ్యానుసన్ధాన ప్రకారఙ్గళై. నన్మై-శుభమ్, తీమై-అశుభమ్, తిరునామోచ్చారణత్తిల్ నన్మైయైయుమ్ తీమైయైయుమఱియేన్ (వి॥ భవదీయనామోచ్చారణాదిషు శుభమశుభం వా కిమపి న జానామీత్యర్థః) అఱివనేలుమిత్యాది. అఱిన్దేనాకిలుమివై యెల్లామ్-నన్మై తీమైయెల్లామ్, ఎన్నాల్ ప్రాపిక్కైక్కుమ్ త్యజిక్కైక్కుమ్ శక్యమల్లవెన్ఱై (వి॥ అఱివనేలుమ్-జ్ఞానవత్త్వేపి, ఇవై యెల్లామ్-ఏతేషాం శుభాశుభానాం కృత్స్నానామ్ ఎన్నాల్-మయా, అడైప్పు-ప్రాప్తిః, నీక్కు-నివారణమ్, ఒణ్ణాదు - న ఘటతే మయా స్వీకర్తుం పరిహర్తుం వా న శక్యత ఇత్యర్థః. అహం స్వతన్త్రో న భవామి, సర్వత్ర త్వమేవ కారణ మిత్యేతాదృశానుసన్ధానమాకించన్యద్యోతక మితి భావః ఎన్ఱుమ్ నిన్ఱ-ఏవం ప్రకారేణ స్థితమ్, శేరుకిన-ప్రవిష్టమ్.) అఱియమాట్టాదే-అఱియప్పడివిల్లాదే, (వి॥ యథా నష్టం స్యాత్తథా౽నివార్య) కవుడుకళ్-శాఖైకళ్, భేదఙ్గళ్-ఇవత్తై యనుసన్ధిక్కుమ్ ప్రకారఙ్గళ్ 'అహమస్మీత్యాదికళ్. అడియొత్తి-అనుసరిత్తు, (ప్ర॥ మూలతయా స్వీకృత్య ప్రవర్తమానాసు) నోఱ్ఱనోన్పిలేన్ - అనుష్ఠిక్కప్పట్ట ఒరు వ్రతము మిల్లాదవడియేన్, నుణ్ణఱివిలేన్-సూక్ష్మమాన వాత్మజ్ఞానము మిలేన్. ఎన్నాన్ శెయ్ కేన్. నాన్ ఎత్తైచ్చెయ్వేన్. (ప్ర॥ జ్ఞానాదిరహితో౽హం కిం కుర్యాం సాధనమ్) కాల్ ముఴక్కుమ్ నీట్టుమవనభీనమాకైయాలె నట్టపడి.

“కళైవాయ్ తున్బఙ్గళై యాతొழிవాయ్ కళైకణ్ మఱ్ఱి
లేన్ పుకలొన్ఱిల్లావడియేన్” “ఆవిక్కోర్ పఱ్ఱుక్కొమ్బు నిన్న
లాలఱికిన్ఱిలేన్” “కణ్ణైనకళ్ పిఱశెన్ఱు” “కుళిత్తుమూన్ఱనలై
యోమ్బుమ్” “కులఙ్గళాయవీరిరణ్డిల్” “ఏழைయేతిలన్” “ప
ழ் శేలొన్ఱుమిలేన్” “తరుతుయర న్తడాయేల్” ఎన్గిఱపాట్టుక్క
ళిలుమ్ “నధర్మనిష్ఠోఽస్మి” ఎన్గిఱశ్లోకత్తిలుమ్ ఇవర్కళరుళిచ్చెయ్ద
కార్పణ్యత్తిన్ కవడుకళైయెల్లామ్ అపలమ్బిత్తుక్కొణ్డుపోరవుమ్

కళైవాయిత్యాది. భోస్స్వామి? నీతున్బమ్-సంసారదుఃఖత్తై, పోక్కువాయ్, కళై యాదొழிవాయ్-అన్ఱియేపోక్కాదొழிవాయ్, వేఱురక్షకాన్తరమెన్ఱక్కిల్లై ఎన్గై. (ప్ర॥దుఃఖంనివర్తయమానాత్త్వద్వ్యతిరిక్తః కోపిమమదుఃఖనివర్తకోనాస్తి) పుక లొన్ఱిల్లావడియేన్-శరణ్యాన్తరమిల్లాదవడియేన్, (ప్ర॥వి॥గత్యన్తరశూన్యోఽ హమ్) ఆవిక్కోర్పఱ్ఱుక్కొమ్బు-ఎన్నాత్మావుక్కోరు అవలమ్బనశాఖై, నిన్నలాలఱికిన్ఱి లేన్- దేవరీరై యల్లామలఱియేన్. (ప్ర॥ఆత్మన ఉపఘ్నతయా ఆశ్రయణీయం త్వద్వ్యతిరిక్తం కంచన నజానామీత్యర్థః) కణ్ణైనకళ్ పిఱశెన్ఱు-(స్వా॥కేవలము దరపోషణార్థమ్, కణ్ణైనకళ్-గోక్కళై, పిఱశెన్నెన్ఱపడి. (వి) గవాంపశ్చా ద్ధావనంకృత్వా) కుళిత్తిత్యాది, కుళిత్తు-స్నానమ్పణ్ణి, మూన్ఱనలై-త్రేతాగ్నియై ఓమ్బుకై-పరిచరిక్కైక్కు-యాకిఱ, కుఱికొళన్దణమైతన్నై-సావధానత్తోడే నడత్త వేణ్డుమ్ బ్రాహ్మణకర్మత్తై, ఒళిత్తిట్టేన్-పరిత్యజిత్తేన్. ఎన్కణిల్లై-ఎన్నెన్ఱాత్మ స్వరూపమ్. ఆత్మస్వరూపజ్ఞానముమిల్లై. నిన్కణుమ్-దేవరీరిడత్తిలుమ్, పత్తన ల్లేన్-భక్తియైయుడైయేనల్లేన్- కులఙ్గళాయవీరిరణ్డిల్- బ్రాహ్మణాదివర్ణఙ్గళాకిఱ నాలిలుమ్, పిఱన్దవనల్లేన్. ఏழைయిత్యాది. ఏழை-భీరు, అజ్ఞరెన్ఱపడి. ఏదిలన్- విద్వేషి, కీழ்మకన్-హీనజాతి. పழ்శేలిత్యాది, ఇఙ్గుపழ்శాపదు సుకృతమ్. అపాశ్రయమానాలొన్ఱుమిల్లాదవన్. తరుతుయర న్తడాయేల్-కర్మ న్తరుకిఱదుః ఖత్తైనీపోక్కాయేలుమ్, నిన్శరణల్లాల్ శరణిల్లై-దేవరీర్ తిరువడికళైయొழிయ వేరోరు ఉపాయమిల్లై. ఇవర్కళ్-ఆచార్యర్కళ్, (స్వా॥కీழ்చ్చొన్న నమ్మాழ் వార్ నాథమునికళుళ్ళిట్టార్. కవడుకళ్-శాఖైకళ్, భేదఙ్గళై యెన్ఱపడి (వి) కార్పణ్యప్రకారభేదానిత్యర్థః. అపలమ్బిత్తుక్కొణ్డుపోరవుమ్ ప్రాప్తమిత్య న్వయః.)

ఇప్పడి తనక్కనాదికాలమ్ పిఱన్ద అనర్హత్తైయుమ్ అతడియా కవీఴన్దకైశ్వర్యత్తైయుమ్ పార్త్తు "పొయ్‌నిన్ఱఞానముమ్ పొల్లావొఴుక్కుమ్ అఴుక్కుడమ్బుమ్" ఎన్ఱలఱ్ఱప్పణ్ణుమ్ నిర్వేదప్రాచుర్యత్తాలే అవసన్ననాకాదే "ఉయిరళిప్పా నెన్నిన్ఱ యోనియుమాయ్ప్పిఱన్దా యిమైయోర్ తలైవా" ఎన్గిఱపడియే ఎతిర్ శూఴల్ పుక్కునిఱ్కు అశరణ్యనుడైయ తాయ్ములైప్పాల్ పోలే పథ్యతమముమాయ్ ప్రియతమముమాన ఉపదేశత్తాలే తెళిన్దు అవతారరహస్యాదికళాకిఱ తీర్థఙ్గళైయవగాహిత్తుత్తేఱి

---

(౬) కఴిన్ద స్వానర్హత్తైయై నినైత్తుదుఃఖియాదే యొన్ఱత్తై కాట్టుకిఱార్ (ఇప్పడితనక్కు) త్యాదియాల్. (వి॥ఇఴన్దకైశ్వర్యత్తైయుమ్-విస్సృష్టకైశ్వర్యమపి) పొయ్‌నిన్ఱఞానముమ్-దేహత్తిలాత్మజ్ఞానాదికళ్, పొల్లావొఴుక్కుమ్-తత్ప్రయుక్తదురాచారముమ్, (వి॥నాశరహిత దుర్వాసనేతి కేచిత్) అఴుక్కుడమ్బుమ్-తద్ధేతుకమాన మలిన శరీరముమ్ - ఇన్నిన్ననీర్మై-ఇప్పడినిన్ఱసాంసారిక స్వభావత్తై ఎన్ఱై. అలఱ్ఱ-వాయ్‌వులత్త. (వి॥ఏవంప్రలాపకర నిర్వేదబాహుళ్యేన, అవసన్ననాకాదే-కార్పణ్యమనాపన్నవన్నేవ- గతేశోకోన కర్తవ్య ఇతి న్యాయాదవసాదస్య ప్రయోజనాభావాత్కైంకర్యవిరోధిత్వాచ్చేతిభావః.)

అ ౬॥ / ౧ అవతారరహస్యసిద్ధ భగవత్సౌలభ్యానుసన్ధానత్తాల్ తేఱియెన్ఱత్తైయరుళి+ర్ (ఉయిరళిప్పా) నిత్యాదియాల్. (వి॥ఉయిరళిప్పాన్-సంసారిచేతన సంరక్షణార్థమేవ, ఎన్నిన్ఱయోనియుమాయ్-దేవతిర్యఙ్మనుష్యాద్యనేక జాతిమాన్, పిఱన్దాయ్-అవతీర్ణవాన్, ఇమైయోర్తలైవా-నిత్యసూరీణాంస్వామిన్. ఎదిర్ శూఴల్ పుక్కు-నిఱ్కు-అ-పలాయమాన గ్రహణార్థమభిముఖమాగత్య స్థితవత్సన్నిహితస్య.)ఇవనెన్ద జాతియిలేపుక్కాలుమన్ద జాతియిలే ఎదిరవళైత్తువరుకై ఎన్గిఱశూఴల్. ఉపదేశత్తాలే-"బహూని మేవ్యతీతాని జన్మానితవచార్జున.' త్యాదిరూపత్తాలె ఎన్ఱై. అవతార రహస్యమావదు "అవతారస్య సత్యత్వమజహత్స్వస్వభావతా" ఇత్యాదికళ్. (వి॥ప్ర॥ద్వావిమౌపురుషౌలోకే+బిభర్త్యవ్యయ ఈశ్వరః॥యోమామేవమ సమ్మూఢో-కృతకృత్యశ్చభారత" ఇత్యుక్త పురుషోత్తమ విద్యా ఆదిశబ్దగ్రాహ్యా.) తేఱి-పూర్వత్తిలిఴివు మఱక్కుమ్పడి ఆశ్వసిత్తుక్కొణ్డు.

"ఉత్తమేచే ద్వయసి సాధువృత్తః" ఎన్నుమ్ "దురాచారోపి సర్వాశీ కృతఘ్నో నాస్తికః పురా। సమాశ్రయే దాదిదేవం శ్రద్ధయా శరణంయది॥ నిర్దోషం విద్ధితంజన్తుం ప్రభావాత్పరమాత్మనః" ఎన్నుమ్ "యద్బ్రహ్మకల్పనియుతానుభవే ప్యనాశ్యం తత్కిల్బిషం సృజతి జన్తురిహ క్షణార్ధే। ఏవం సదా సకలజన్మసు సాపరాధం క్షామ్యస్యహో తదభిసన్ధి విరామమాత్రాత్" ఎన్నుమ్ "ప్రవహత్యేవహి జలే సేతుః కార్యో విజానతా" ఎన్నుమ్ "మాళుమోరిడ త్తిలుమ్ వణక్కుడు మాళ్వదువలమే" ఎన్నుమ్ శొల్లుకిఱ న్యాయత్తాలే గతత్తుక్కు శోకియాదే గతమాన అయోగ్యతైయై క్కణ్డాకలవుమ్పారాతే అపర్యనుయోజ్యమాయ్ అనవధికమాన శరణ్యప్రభావత్తాలే ఇప్పోదుపిఱన్ద యోగ్యతైయై

అ ॥ ౬ ॥ / ౨-౪-౪ గతమానవయోగ్యతై యైక్కణ్డాకలామైయైయుమ్, ఇప్పోదు పిఱన్దయోగ్యతైయై అనుసన్ధిక్కైమైయుమ్ ఆగామిక్కైఙ్కర్యత్తై ఇఴవామైయైయుమ్ సప్రమాణమాక కాట్టుకిఱార్ (ఉత్తమేచే) దిత్యాదియాల్. "యద్యాపనేచరతి విభ్రమేణ సద్వాఽసద్వా యాదృశంవాయథావా। ఉత్తమేచేద్వయసిసాధువృత్త స్తదేవాస్యభవతి నేతరాణి" ఎన్నుబోధాయన వచనమ్. (స్వా॥ 'ప్రవహత్యేవహి' ఎన్నదు ఇన్ద్రియాణాం విషయాన్తర సఞ్చారరూప కైఙ్కర్య విరోధినిరసనేన కైఙ్కర్యావిచ్ఛేదే ప్రమాణమ్) మఱ్ఱయవై ఇతరఙ్గళిల్ ప్రమాణమ్. ఉత్తమేవయసి-వార్ధకే, సాధువృత్తనానాకిలుమ్, సభగవాన్ తదభిసన్ధి విరామమాత్రాత్-కిల్బిషాభిసన్ధియై విట్టమాత్రత్తాల్ మాళుమోరిడత్తిలుమ్ మరణావస్థైయిలేయాకిలుమ్, వణక్కుడు-భగవత్సమాశ్రయణత్తోడే, మాళ్వదు మరిప్పదు, వలమ్-శ్రేష్టమ్. (వి॥ అకలవుమ్పారాదే-ఏతావత్పర్యన్తం వృథైవకైఙ్కర్యధనం నప్రాప్తవానితి విశ్లేషమువిచారైయ్యవ.) అపర్యనుయోజ్యమితి— (స్వా॥ "నిర్దోషం విద్ధి తంజన్తుం ప్రభావాత్పరమాత్మనః" ఎన్ఱ ప్రభావమ్ "స్వాతన్త్ర్యమైశ్వర మపర్యనుయోజ్యమాహుః" ఎన్ఱపడియే పర్యనుయోగానర్హమెన్నపడి. (సం) అనువృత్తాపరాధినమపి నివృత్తాపరాధతయాఽనాదిసిద్ధయోగ్యతాస్వభావ మప్యత్యన్తయోగ్యత్వేన, అనాదితయాఽతివృత్తకైఙ్కర్యాధిక మప్యనువృత్తకైఙ్కర్యాదిమత్తయా స్వీకరణానుగుణత్వం ప్రభావస్య

కళ్ణువరుకిఱనీరుకళైకోలుమ్ కణక్కిలేయివ్వవస్థైకళను రూపమాన ఆజ్ఞానుజ్ఞానువర్తనమాకిఱ కైఙ్కర్యానుభవత్తై యిఴవాదే ముడియానిల్ పడియే విడాయ్ త్తకరణఙ్గళై సాత్వికాహార సేవాదికళాలే యోగ్యఙ్గళాక్కి ప్రాప్తఙ్గళాన అనుభవఙ్గళిలేమూట్టి అయోగ్యవిషయాన్తరఙ్గళిల్ పట్టిపుకవాసనైకళై మాళ్ ఱువిక్కవుమ్-అక్కరైయిల్ అభిమత దేశత్తుక్కప్పోక ఓడమ్ పార్ త్తిరుప్పార్ నినైత్తపోదు విడవొణ్ణాద పణబన్ధద్యూతత్తిలి ఴియాదే వేణ్డినపుట్టిలే తరైకట్టుకై

పర్యనుయోజ్యత్వ మనవధికత్వంచ.)పర్యనుయోగత్తుక్క. పరిచోదనత్తుక్క విషయమాయ్; యోగ్యమైయైక్కణ్డణుకి ఎన్ఱుశేషమ్. (వి॥వరుకిఱనీరుకళై కోలుఙ్కణక్కిలే-ఆగమిష్యజ్జలధారణార్థసేతుబన్ధన్యాయేన) ఇవ్వవస్థై-ముముక్షుత్వావస్థై.(వి॥ఇఴవాదే-అత్యక్త్వైవ.)

అ॥ ౬॥
౫– ఇని యిన్ద్రియఙ్గళై భగవత్సేవాయోగ్యమాక్క కైయైకాట్టుకిఱార్ (ముడియానిల్ వడియె) ఇత్యాది. ముడియానే ఎన్ఱతిరువాయ్ మొఴియిల్ పడియే. ఇది లాఴ్వారుడైయ కరణఙ్గళ్ విడాయ్ త్తపడి శొల్లుకిఱదు. “ఎన్ఱుకిడక్కుమెన్నెఞ్జమే” “ఎన్ఱుమెప్పోదుమెన్ వాశకమే” “ఎన్ఱుతడవుమెన్ కైకళే” ఇత్యాదియాల్ భగవదనుభవాలాభత్తాల్ విడాయ్ త్తవైయై, సాత్వికాహారసేవాదికళ్-వివేక విమోకాదికళ్ అనుభవఙ్గళిలే-అనుభవకైఙ్కర్యఙ్గళిల్ మూట్టియెన్ఱపడి. (వి॥పట్టిపుక వాసనైకళై మాళ్ ఱువిక్కవుమ్.స్వరసతో విషయేషు ప్రసరద్వాసనా నివర్తనంచప్రాప్తమితిసమ్బన్ధః. గవాదీనాంనివారకాభావే స్వేచ్ఛయా సస్యాదిభక్షణం ‘పట్టిపుక’ శబ్దార్థః.)

అ॥ ౬॥
౭– ఇనిభగవత్ప్రీత్యర్థమాక వాజ్ఞానుజ్ఞాకైఙ్కర్యఙ్గళై యథాశాస్త్రమనుష్ఠిక్కవేణుమెన్నైయైకాట్టుకిఱార్ సదృష్టాన్తమాక. మున్దదృష్టాన్తత్తై కాట్టుకిఱార్ (అక్కరైయి) లిత్యాదియాల్.(వి॥అక్కరైయిల్-పరతీరె, అభిమతదేశత్తుక్కప్పోక- అభిమతదేశగమనాయ, ఓడమ్పార్ త్తిరుప్పార్-పరతీరగత తర్యాగమనంప్రతీక్షమాణా రాజకుమారాః, తాఙ్నినైత్తపోదు.స్వసఙ్కల్పితసమయే, విడవొణ్ణాద-త్యక్తుమయోగ్యే, పణబన్ధద్యూతత్తిలే, ఇఴియాదే-అప్రవిశ్యైవ, పణబన్ధద్యూతే ప్రవిష్టాశ్చే త్పమయబన్ధానురోధేన సమాప్తేః ప్రాగ్విహాయ గమనాయోగాదితిభావః. వేణ్డినపుట్టిలే-అపేక్షితకాలే, తరైకట్టుకై

క్రీడాన విహారద్యూతత్తిలే యుఴిన్దాలుమ్ ద్యూతశాస్త్రత్తిన్ పడియే యడితప్పాదే కరువికళ్ వైక్కుమాప్పోలే అనుష్ఠానుష్ఠేకళాలే యడిమైకొళ్ళుకిఱ శాసితావినుడైయ శాసనత్తుక్కుప్పొరున్దిన కాలవిశేషాదినియతమాన కైఙ్కర్యత్తై పిత్త పరిహారార్థమాక క్షీరసేవై పణ్ణువారై ప్పోలన్ఱిక్కే అయత్నలబ్ధమాన ఔషధత్తాలే అవిళమ్బితమాక ఆరోగ్యమ్ పెఱువార్కళ్ పోల్ వాత్తుణ్ణుమాప్పోలే ఉకన్దు పణ్ణవుమ్-అప్పోదు "నిత్యసిద్ధే తదాకారే తత్పరత్వే చ పౌష్కర| యస్యాస్తి సత్తా

కాణుమ్ - దృష్టసమాప్తికే, విహారద్యూతత్తిలే-విహారద్యూతే.) ఇత్తాల్ దార్ష్టాన్తికత్తిల్ ప్రపన్నన్ ఫలాన్తరసాధన రూపానుజ్ఞాకైఙ్కర్యత్తిల్ ఇఴియిల్, తన్ ప్రారబ్ధభోగమాత్రావసానత్తిల్ ప్రాప్యదేశత్తుక్కుప్పోక పరిదాయిరుక్కైయాల్ స్వయం ప్రయోజన రూపాజ్ఞానుజ్ఞా కైఙ్కర్యత్తిల్ ఇఴియక్కడవనెన్ఱు తోన్ఱుకిఱదు. ఇదు కాలజ్జోలాద ప్రపన్ననిల్ చొన్నదు. (వి॥ ద్యూతశాస్త్రత్తిన్ పడియే-ద్యూతశాస్త్ర ప్రకారేణ, అడితప్పాదే-మూలానతిక్రమేణ కరువి-శారకాన్,) కరువికళ్-రథగజతురగపదాతిరూపసాధనఙ్గళ్, ఇవత్తిల్-రథత్తిన్ గతి మూలైయడియేనడత్తవేణుమ్, గజత్తినడి కోవైయాక నడత్తవేణుమ్ తురగత్తినడి వక్రగతియాక నడత్తుకై; అప్పడియే ఇఙ్గుమ్ భగవచ్ఛాస్త్రాదికళిల్ శొన్న కాలవిశేష దేశవిశేషాదికళోడే కైఙ్కర్యఙ్గళై నడత్తవేణుమ్. (వి॥ వైక్కుమాప్పోలే-యథాపాతయన్తి తథా, అడిమైకొళ్ళుకిఱ-కైఙ్కర్యం స్వీకర్తుః, శాసితావినుడైయ-శాసకస్య భగవతః, పొరున్దిన-అనుగుణః, యః కాలవిశేషాది స్తేన నియతం-నియన్త్రితమ్. (ప్ర) కాలవిశేషాదీతి దేశాధికార్యాది రాదిశబ్దార్థః.)

అ॥ ౬॥

ఇని స్వయంప్రయోజనమాక పణ్ణిక్కవేణుమెన్ఱు మత్తై కాట్టుకిఱార్ (పిత్తపరిహారార్థమాక) విత్యాదియాల్. పిత్తపరిహారార్థమాక క్షీరసేవై పణ్ణువారుడైయ క్షీరసేవై పిత్తపరిహారరూప ఫలాన్తరార్థమాయ్ ఇరుక్కుమ్; అప్పడియన్ఱిక్కే. అయత్నలబ్ధేత్యాది=ఇత్తాల్ దార్ష్టాన్తికత్తిల్ లభిత్తర్ధమ్ సులభమాన వీశ్వర కృపైయాకిఱ ఔషధత్తాలే రోగనివృత్తియై పెఱువార్కళ్ ప్రపన్నర్. ఇవర్కళుమ్ స్వయం ప్రయోజనమాక వుకన్దు పణ్ణవేణుమెన్ఱై. పెఱువార్కళ్-ప్రాప్తరానవర్కళ్.

౭॥అ॥ ఇని యుక్కైఙ్కర్యఙ్గళై అర్చావతారత్తిలే పణ్ణవేణుమెన్నకొలి ఒరధికారవిశేషత్తుక్కాక అర్చావతారమ్ సాన్నిధ్యత్తైస్సొణ్ణుమదిల్ ప్రమాణజ్జా

హృదయే తస్యాసౌసన్నిధింవ్రజేత్ " ఎన్ఱుమ్ "యథా సా
ముద్రమమ్భోభద్రైస్సంప్రాప్తమేత్యుపభోగ్యతాం। తథైవహిము
నుష్యాణాంభక్తైస్సమ్భావితోహరిః" ఎన్ఱుమ్ శ్లోకఙ్గళిల్ పడియే
ఓరధికారివిశేషత్తుక్కాగ సాన్నిధ్యాదికళైప్పణ్ణి పరమైకా
న్తియాన తన్నై యుకన్దువన్దు అర్చావతారమ్ పణ్ణియిరు
క్కిఱ ఎమ్బెరుమాన్ పక్కలిలే "సర్వాతిశాయి షాడ్గుణ్యాం
సంస్థితం మన్త్రబింబయోః" ఎన్గిఱ పూర్త్తియుమ్"

ట్టుకిరార్ (అప్పోది) త్యాదియాల్. అప్పోదు-స్వయం ప్రయోజనత్వేన పణ్ణు మ్బోదు. నిత్యసిద్ధఇతి—ఇదు పౌష్కరసంహితైయిల్ బ్రహ్మావైక్కుఱిత్తుభగవద్వచనమ్. భోపౌష్కర-బ్రహ్మన్, యాదోరువధికారిక్కు, నిత్యసిద్ధే-పరవాసుదేవస్యతస్య భగవతోదివ్య మఙ్గళవిగ్రహే, తస్యభగవతః పరత్వేచ; యద్వా తస్య విగ్రహస్య స్వరూపాదిభ్యః పరత్వేచవిషయే, హృదయే సత్తాఽస్తి-అస్తీతి సత్తావిషయ బుద్ధిరస్తి, తస్యమహాత్మనః, అసౌ-భగవాన్, సన్నిధింవ్రజేత్-విగ్రహపరత్వాభ్యాం విశిష్టస్సన్నర్చా రూపేణసన్నిధత్తేఎన్గై.

ఇని యొరుమహాత్మావాన వధికారిత్తైక్కుఱిత్తు సన్నిహితనాన వర్చారూపియాన భగవాన్ సర్వోపజీవ్యనా మెన్నుమిడత్తైసదృష్టాన్తమాకక్కాట్టుకిరార్ (యథే)తి. సాముద్రమ్-లవణత్వేన అనుపజీవ్యమాన సముద్రజలముమ్ మేఘఙ్గళాల్ స్పృశిక్కప్పట్టు స్వాదుత్వత్తై యడైన్దుసర్వర్క్కుముపజీవ్యమామ్; అప్పడియే భక్తిమాన్గళాన మహాభాగవతరాల్ సమ్భావిక్కప్పట్టు, అర్చారూపేణ ప్రతిష్ఠాపిత్తు సమారాధిక్కప్పట్టభగవాన్. ఇన్దవంశం సాన్నిధ్యం పణ్ణుకైయిల్ సమ్మతి. సర్వర్క్కుముపభోగ్యతైయై ఆజ్ఞానుజ్ఞాకైఙ్కర్యఙ్గళాల్ సేవ్యత్వత్తై యడైయుమెన్గై, ఓరధికారి విశేషత్తుక్కాగ- దేవర్షిసిద్ధమనుష్యర్కళిల్ ప్రహ్లాదనారదభృగుమార్కణ్డేయాదికళుమ్ శ్రీనాథముని యామున యతివరాదికళుమాకిఱవివర్కాగ, తన్నైయుకన్దు అర్చావతారమ్పణ్ణి యిరుక్కిఱ-అవ్వో అధికారికళై వ్యాజీకరిత్తు తన్నైయుజ్జీవిప్పిక్కైక్కాగ వెళ్ళున్దరుళినదాక వెణ్ణవేణుమెన్నుకరుత్తు. అప్పడిప్పట్ట వెమ్బెరుమాన్ పక్కలిలెన్గై. (ప్ర॥తన్నైయుకన్దుపన్ద-స్వస్మిన్నితి ప్రీత్యాఽగత్య.)

ర॥అ॥ ఇని అర్చావతారత్తిన్ గుణపూర్త్తి, పావనత్వ విరోధినివర్త్తకత్వ ఆశ్రితపారతన్త్ర్యభోగ్యత్వాదికళ్ విఞ్జియిరుక్కైయిల్ ప్రమాణఙ్గళై యడైపేకాట్టుకిరార్ (సర్వాతిశాయ) త్యాదియాల్. మన్త్రబిమ్బయోః-(స్వా-మాన్త్రే, బిమ్బే-బిమ్బధిష్ఠాతరిచ,) షాడ్గుణ్యమ్-(స్వాశ్రేష్యఙ్) సర్వాతిశాయి॥

"ఆపీఠాన్మౌళిపర్యంతం పశ్యతః పురుషోత్తమమ్ । పాతకాన్యాశు నశ్యంతి కింపునస్తూపపాతకమ్" ఎన్నిఱ పావనతమత్వత్తైయుమ్, "సందర్శనాదకస్మాచ్చ పుంసాం సమ్మూఢచేతసామ్ । కువాసనా కుబుద్ధిశ్చ కుతర్కనిచయశ్చయః ॥ కుహేతుశ్చ కుభావశ్చ నాస్తికత్వం లయం వ్రజేత్" ఎన్నిఱపడియే ప్రత్యక్షాదిప్రమాణత్రయత్తిలుమ్

పద్ధులాః; సర్వేభ్యః పరత్వాదిభ్యోఽతిశాయి, సమ్యార్థం స్థితమెన్ఱపడి. పావనత్వే ప్రమాణ "మాపీఠా" దితి=ఆపీఠాత్-శ్రీపాదపీఠమారభ్య, మౌళిః-కిరీటమ్, కేశబంధో వా; ఆపాదతలమస్తకం పురుషోత్తమం పశ్యతః పుంసః పాతకాని మహాంత్యపి నశ్యన్తి, వ్యామోహాది విరోధి నివర్తకత్వే ప్రమాణం సందర్శనాదితి = సమ్మూఢచేతసామ్ - పామరాణామపి, పుంసామాకస్మిక సందర్శనత్తాలుమ్ కువాసనాదికళ్ నశిక్కుమెన్ఱపడి. ప్రత్యక్షత్తిల్ హేతుత్వేన వరుమ్ కువాసనైయుమ్ అదిల్ ఫలమాన కుయుక్తియుమ్, అనుమాన విషయత్తిల న్వర్హేతువాన కువ్యాప్తియాల్ వరుమ్ కుభావముమ్ కుత్సితసాధ్య నిశ్చయముమ్, ఆగమత్తిల్ కుతర్క సమూహత్తాల్ వరుమ్ కువాక్యార్థ నిర్ణయముమెన్ఱపడి. యద్వా ప్రత్యక్షత్తాల్ వరుమ్ కుబుద్ధియుమ్, కువాసనైయుమ్, అనుమానత్తాల్ వరుమ్ కుహేతుక్కళుమ్ మత్తాల్ వరుమ్ కుతర్కజాలముమ్, అగమత్తాల్ వరుమ్ కుభావముమ్ భక్త్యభావముమ్, అత్తాల్ వరుమ్ నాస్తికత్వముమాతల్. హేతుఫలభావత్తాలే-కార్యకారణ భావత్తాలెన్ఱపడి. మఱియక్కుమ్- బుద్ధివ్యామోహమ్, మఱుప్పాయ్ — నివర్తకమాయెన్ఱపడి. కువాసనా (స్వా॥ కుబుద్ధిరూప) ప్రత్యక్షభ్రమహేతుః - కుబుద్ధిః ప్రత్యక్షభ్రమః, కుతర్కనిచయః అనుమానభ్రమహేతుః, కుహేతురనుమానభ్రమః, కుభావో నాస్తికత్వహేతుశ్చిత్తదోషః, నాస్తికత్వం యథావస్థితశాస్త్రార్థవిపరీతభ్రమః. (వి) ప్రత్యక్షాది ప్రమాణత్రయత్తిలుమ్ హేతు ఫల భావత్తాలే వరుమ్ - ప్రత్యక్షాది ప్రమాణత్రయే హేతుతయా ఫలతయా చ ప్రాప్తానా, మితి వ్యామోహ విశేషణమ్. తత్ర ప్రత్యక్షాది ప్రమాణే కువాసనాకరణదోషః, తత్ఫలం కుబుద్ధిః, అనుమానప్రమాణే కుతర్కః - వ్యాప్త్యభావస్తర్కః కరణదోషః, తత్ఫలం కుభావః — విపరీత తాత్పర్యజ్ఞానమ్. అత్రకు

హేతుఫలభావత్తాలే వసమ్ మదిమయక్కుక్క శెల్లాత్తుక్కుమ్ వరు
న్దాయిరుక్కిఱ పడియైయుమ్ "యేయథా మాం ప్రపద్యన్తే తాం
స్తథైవ భజామ్యహమ్" ఎన్నుమ్ "తమరుకన్దదెవ్వురువమ్" ఎన్గిఱ
పాట్టిలుమ్ శొల్లుకిఱపడియే వాఙ్మనసాపరిచ్ఛేద్యమాన ఆశ్రిత
పారతన్త్ర్యత్తైయుమ్ "కణ్డుకణ్కళ్ మఱ్ఱొన్ఱినైక్కాణావే" ఎ

వాసనయాదేహాత్మ భ్రమః కుతర్కమూలకః, సావయవత్వే అనిత్యత్వ మితినైకుం
ఠ మప్యనిత్య మిత్యాదినిశ్చయః. కుహేతుభావః కుభావశ్చ "తత్వ మస్యా"ది
సర్వేషాం వాక్యానా మద్వైతే బ్రహ్మణి తాత్పర్య మిత్యాది నిశ్చయః. తత్ఫలం
నాస్తికత్వంచ లయం వ్రజేదిత్యర్థః. మతిమయక్కుక్క శెల్లాత్తుక్కుమ్ —బుద్ధి
వ్యామోహానాం సర్వేషామ్. (స్వా॥) కుహేతు రనుమాన భ్రమః, కుభావస్తాత్ప
ర్య భ్రమః, నాస్తికత్వమ్ - నాస్తికత్వహేతు ర్వాక్యార్థభ్రమః) ఇని ఆశ్రిత పా
రతంత్ర్య ప్రమాణమ్ "యేయథా॰" మితి = యే - కేచన, యథా - కాల
తో దేశత ఉపకరణైశ్చావసరేఽనవసరేవా యోగ్యదేశే ఽయోగ్యదేశేవా అ
ర్ఘ్యాదిమాత్రేణవా హోమోపకరణేనవా స్వయంవాఽన్యేనవా, మామారాధయ
న్తి, తాం స్తథైవభజామి - తత్తచ్చిత్తానుగుణమేవ ఆరాధన విషయోభవామి ఎన్గై.
(వి) తమర్ - ఆశ్రితైః, ఉకన్దదే - అభిలషితమేవ, ఉరువమ్ - విగ్రహః, తది
చ్ఛానుసారి విగ్రహవానితి తదర్థః. (దీ) తమర్ - ఆశ్రితర్, ఉకన్ద దెవ్వురువమ్-
ఎత్తైత్తై తిరుమేనియాక వుకన్దార్కళ్ అత్తైయే తనక్కు తిరుమేనియాక,
ఆళియాన్ - చక్రాయుధన్, నిఱ్కుమ్ తమరుకన్దదెప్పేర్ - ఎన్న తిరునామత్తై
యుకన్దార్కళ్, అప్పేరైయుడైయ నామ్ సర్వేశ్వరన్. తమరుకన్ద దెవ్వణ్ణమ్ -
ఎన్న ప్రకారత్తై పరనాకవాపల్ సులభనాక వాపల్ నియన్తావాకవాపల్ నియా
మ్యనాక వాపలుకప్పర్, శిన్దిత్తు - అనుసన్ధిత్తు, ఇమైయాదే - ఇమైక్కొట్టాదె
అధ్యవసిత్తు, ఇరుప్పర్ - ఇరుప్పారాకిల్. యద్వా నీలమేఘశ్యామత్వేన హిర
ణ్మయ విగ్రహత్వేనవా అన్న ప్రకార విశిష్టనేయామెన్గై. ఇని భోగ్యతామూ
లాకర్షకత్వత్తై యరుళిచ్చెయ్కిరార్ (కణ్డుకణ) ళిత్యాదియాల్ అణియరఙ్గత్తై
న్న మునైక్కణ్డుకణ్ణళ్ మత్తొన్ఱినైక్కాణా - భూలోకాలఙ్కారభూతనాన

No 2 7 7 9 2

గ్గిఱ ఆకర్షకత్వత్తైయు మనుసంధిత్తు "సతీవప్రియభర్తారం జననీవ స్తనన్ధయమ్ । ఆచార్యంశిష్యవ న్మిత్రం మిత్రవ ల్లాళయేద్ధరిమ్॥ స్వామిత్వేన సుహృత్వేన గురుత్వేనచ సర్వదా । పితృత్వేన తథా భావ్యో మాతృత్వేనచ మాధవః ॥ యథా యువానం రాజానం యథాచ మదహస్తినమ్ । యథా ప్రియాతిథిం యోగ్యం భగవంతం తథాఽర్చయేత్ ॥ యథాచ పుత్రం దయితం తథైవోపచరేద్ధరిమ్". ఎన్గిఱపడియే అవ్వోసమ్బన్ధవర్గ పరత్వసౌలభ్యాదికళుక్కు- అ

అఱ్జునాకిఱ ఎనక్కు-సాధారణామృతత్తై అనుభవిత్త కణ్ణానదు మత్తొరు విషయత్తై ఒరు శరక్కాక కాణ్ కిఱదిల్లై ఎన్గై (వి॥ ఎన్నముదనై - ఏతదమృతమ్, కణ్డకణ్గళ్ - పశ్యతీ చక్షుషీ, ఇని - ఇతః పరమ్, మత్తొన్ఱు - ఇతోఽన్యత్, కాణావే - నపశ్యతః.) ఆకర్షకత్వమ్ - మనోహరత్వమ్. ఇని అవ్వోసమ్బన్ధాఙ్కళుక్కు-నురూపమాక వర్తిక్క-వేణుమెన్ఱు మదిల్ ప్రమాణఙ్కాట్టుకిరార్. అదిల్ సర్వవిధ బన్ధుత్వేన సమర్చ్యత్వే ప్రమాణఙ్గళ్ సతీవేత్యాది = సతీ - పతివ్రతై, లాళయేత్ - ఉపచరేత్, ఆరాధన వేళాయాంభావ్యః - అనుసన్ధేయః (స్వా) సతీవేత్యాది - సతీ, పతివ్రతా - లాళయేత్, ఉపచరేత్. భావ్యః = ఆరాధన వేళాయాం మాతృత్వాదినాఽనుసంధేయః. సంబంధ వర్గానురూపారాధనే ప్రమాణ మిదమ్. పరత్వాను రూపత్వే ప్రమాణం యథాయువాన మితి రాజా నంహి భీత్యా రాధయంతి, మదహస్తిన మపి తథా. సౌలభ్యాను రూపత్వే ప్రమాణం యథాప్రియాతిథిమితి. ప్రియాతిథింహి సౌలభ్యాది గుణాను సంధాన జనిత భక్త్యాఽఽరాధయంతి. ఆదిశబ్ద గ్రాహ్య స్నేహ విశేషారాధనత్తిల్ ప్రమాణమ్ యథాచ పుత్రమితి. ఆకైయాల్ షాడ్గుణ్య పూర్తి పావనత్వ దువాసనాదివిరోధి నివర్తకత్వాశ్రిత పారతంత్ర్య చిత్తాలంబన సౌకర్యాది వైలక్షణ్య యోగత్తాలే పరవిగ్రహాదికళైక్కాట్టిల్ అర్చైయిలే తానే కైంకర్య ముచిత మెన్ఱు కరుత్తు. జననీవస్త నంధయమిత్యాదికళుమ్ తత్తత్సంబంధ సౌలభ్యాది గుణాను రూపారాధన ప్రాపకఙ్గళాకైయాలే విరోధముమిల్లై యెన్ఱు కరుత్తు. (వి) సంబంధ

ACADEMY ... RESEARCH
ME... LIBRARY
A...
No 2 7 7 9 2

నురూపమాన వృత్తియైపణ్ణవుమ్; అప్పోదు "తదాహి యత్కార్య

ముపైతి కించి దుపాయనంచోపహృతం మహార్హమ్ । స పాదుకా

వగే స్వామిత్వ సుహృత్త్వ సర్వవిధ బంధుత్వాదే ర్భగవతి ప్రమాణ సిద్ధత్వా

త్తత్తదాకారానుగుణ పరత్వ సౌలభ్యా ద్యనుసారేణ "యథాయువానం రాజాన"

మిత్యాద్యుక్త ప్రకారేణ కైంకర్యం కర్తుముచిత మిత్యర్థః, సతీ ప్రియభర్తా

రం యథానురాగాదుపచరేత్, జననీ స్తనంధయం యథావాత్సల్యాదుపచరేత్

వత్సే ధేనోరివ ప్రీతిర్వాత్సల్యమ్. ఆచార్యం శిష్యోయథా భక్త్యోపచరేత్, మిత్రం

యథాస్నేహేన పరిచరేత్, యథా రాజానం మపహస్తినంచ భీత్యాపరిచరేత్,

యథా ప్రియాతిథి మాపరాత్పరిచరేత్, యథావయితం పుత్రం ప్రేమ్ణాపరిచరే త్త

థాహరింపరిచరే దితిభావః. (సం) స్వైనైవనిర్వాహ్యత్వే ప్రేమ్ణా స్వప్రయోజనత్వ

బుద్ధ్యాచ లాలనీయత్వాయ జననీవేత్యుక్తిః, అలభ్యమిదం లబ్ధమిత్యతి సంతో

షేణ లాలనీయత్వాయ మిత్రం మిత్రవ దిత్యుక్తిః - శాస్త్రాభి మతం భగ

వదభిప్రాయ మనురుధ్య ఛందానురోధే నార్చనీయత్వాయ యువానమిత్యుక్తిః -

అసావధానతాయాం స్వనాశభీత్యాసహార్చనీయత్వాయ మపహస్తినమిత్యుక్తిః -

ఇదీ)అప్పోసమ్బన్ధపర్గమ్ - ప్రియభర్తృత్వాది అప్పోదు - అనురూప వృత్తిపణ్ణుకి

(పోదు,(స్వా॥ అర్చావతారత్తిలే వృత్తియెప్పణ్ణుమ్బోదు,) రాజ్ఞి సేవకవృత్తియై,

పణ్ణక్కడవనెన్ఱు మనిల్ ప్రమాణమ్ (తదాహి) ఇత్యాది. తదా- పాదుకాంపురస్కృ

త్యరాజ్యపాలనసమయే, సః - భరతః, (స్వా॥ యత్కిఞ్చిత్కార్య ముపైతి- ప్ర

సక్తం భవతి, లౌకికం వైదికంవా వష్టనిగ్రహశిష్టపరిపాలనాదికమ్, మహార్హమ్ -

అతిశ్లాఘ్యమ్, ఉపాయనమ్ - కరద్రవ్యమ్, సామన్తరాజభి రుపహృతమ్. (సం॥

తత్తద్దేశాదాగత ముపహారంచ) తత్సర్వం పాదుకాభ్యాం ప్రథమం నివేద్య - వి

జ్ఞాప్య, పశ్చాద్యథావత్ - యథాశాస్త్రమ్, శాస్త్రోక్త నియమ పురస్సరం తత్త

దుచితం కర్మచకారవెన్గై. ఎన్ఱు - ఎన్ఱు శొల్లప్పడుకిఱ, తిరువడి నిలైకళ్ -

శ్రీమత్పాదుకైకళ్, ఇదినాలే అనుమతి వ్యఞ్జకవాగభిలాపానర్హా శ్రీమత్పాదుకా

విషయత్తిల్ భరతాళ్వార్ లౌకికవైదిక కృత్స్న వ్యాపారఙ్గళైయుమ్ విజ్ఞాపన

పురస్సరమాక పణ్ణుకిఱాప్పోలే అర్చావతారత్తిలేయుమ్ పణ్ణక్కడవైయిల్లై ఎన్ఱు

కరుత్తు

భ్యాం ప్రథమం నివేద్య చకార పశ్చాద్భరతో యథావత్" ఎన్ఱు తిరువడినిలైకళ్ విషయత్తిల్ శ్రీభరతాழ్వాన్ నడత్తిన రాజసేవకవృత్తియై న్యాయార్జితద్రవ్యఙ్గళాలే నడత్తవుమ్; ఇవ్వృత్తియై వాழ్క్కైప్పట్ట వధూవిన్ మంగల్యసూత్రాది రక్షణమాత్రమాక నినైత్తిరుక్కవుమ్; ఇప్పడి భగవదుపక్రమమాయ్ భాగవతపర్యన్త

---

(౯) అ॥ "ఇవ్వృత్తియై ప్పణమొ్బదు శుద్ధ ద్రవ్యత్తాలే నడత్తవేణుమెన్ఱిఱార్. (న్యాయార్జితే)తి. (స్వా॥ రాజ సేవకేతి - రాజ సేవక వృత్తి యావదు? రాజ సన్నిధియిలే విజ్ఞాపన పురస్సరమ్ లౌకిక వైదిక కృత్స్న వ్యాపారాణాం తదర్థతయా కరణమ్. న్యాయేతి = "అన్యాయార్జిత విత్తేన యో౽ర్చయే త్పురుషోత్తమం । నస తత్ప్రతిగృహ్ణాతి విఫలం తస్య తద్భవే" దితిన్యాయేన శాస్త్రావిరుద్ధ దృష్ట వ్యాపారఙ్గళుమ్ శాస్త్రీయ ద్రవ్యాది నియమయుక్తమాయ్ క్కొణ్డు శాస్త్రీయ మాకైయాలే భగవద్విషయత్తిల్ విజ్ఞాపన పురస్సరమ్ తదర్థమాక పణ్ణవేణ్డిన రాజసేవకవృత్తియాకైయాలుమ్ శాస్త్రీయ కైంకర్యోపయుక్తమాకైయాలే భగవదర్చన రూప మాకైయాల్ అన్యాయార్జిత ద్రవ్యత్తాలే పణ్ణక్కూడాదెన్ఱు కరుత్తు.)

(౧౦) అ॥ ఇవ్వృత్తియై తాన్ భగవానుక్కుపకారమ్పణ్ణినదాక నినైయాదే స్వరూప ప్రాప్తమెన్ఱు నినైక్క వేణుమెన్ఱిఱార్ (ఇవ్వృత్తియై) ఇత్యాదియాల్. (స్వా॥ "మఙ్గల్య సూత్ర వస్త్రాదీన్ సంరక్షతి యథావధూః । తథా ప్రపన్న శ్శాస్త్రీయ పతి కైంకర్య పద్ధతిం" ఎన్ఱపడియే వాழ్క్కప్పట్ట వధూవుక్కు మఙ్గల్య సూత్రాది రక్షణత్తిలే స్వయం పురుషార్థమెన్ఱ బుద్ధియుమ్, అతిక్రమత్తిల్ స్వవైధవ్యాద్యనర్థ శంకైయుమ్, రక్షణత్తిల్ తాత్కాలిక స్వాలక్కార బుద్ధియుమ్, పతియినుడైయ ఉకప్పే స్వపురుషార్థమెన్ఱ బుద్ధియుమ్, ప్రత్యుపకార బుద్ధి యన్ఱిక్కే స్వరూపప్రాప్తమెన్ఱ బుద్ధియు మిరుక్కిఱాప్పోలే ప్రపన్ననుక్కు మిన్ద వృత్తియిలే యిన్దబుద్ధి పణ్ణవేణుమెన్ఱపడి. మాత్రశబ్దత్తాలే భక్త్యాది కార్యాన్తరత్తిల్ మంగళ్య సూత్రాది రక్షణమాత్ర బుద్ధియిల్లై—కింతు సాధనత్వ బుద్ధియుమ్ కలశి యిరుక్కుమెన్ఱపడి.

మాక వరుకిఱ కైఙ్కర్యాఖ్య పురుషార్థసిద్ధిక్కు ప్రధానకారణమ్ "పాపిష్ఠః క్షత్రబన్ధుశ్చ పుణ్డరీకశ్చ పుణ్యకృత్ । ఆచార్యవత్తయా ముక్తౌ తస్మాదాచార్యవాన్భవేత్" ఎన్ఱుమ్ "ఎమ్మాళర్ విణ్ణోర్ పిరానార్ మాశి న్మలరడిక్కీ ళెమ్మైచ్చేర్ విక్కుమ్ వణ్డుకళే" ఎన్ఱుమ్ "విల్లిపుత్తువై నకర్ నమ్బివిట్టుశిత్తర్ తఙ్గళ్ తేవరై వల్లపరిశు వరువిప్పరే లదుకాణ్డుమే" ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱపడియే సదాచార్యసమ్బన్ధమే ఎన్ఱు విశ్వసిత్తు అభిషేకమ్ పణ్ణప్పుకుకిఱ రాజ

---

(౧౧) అ॥ ఇక్కైఙ్కర్యసిద్ధిక్కెల్లామ్ ప్రధానకారణమ్ సదాచార్య సమ్బన్ధమెన్ఱు నినైత్తిరుక్కవుమ్ వేణుమెన్ఱు సప్రమాణమాక వుపపాదిక్కిఱార్ (ఇప్పడి భగవ) దిత్యాదియాల్. (స్వా॥ ఎమ్మాళర్ — అస్మత్స్వామీ, అస్మదుపలక్షితోభయవిభూతినాథనెన్ఱపడి. విణ్ణోర్ — నిత్యసూరికళుక్కు, పిరాన్ — ఉపకారకర్, ఉభయవిభూతి నిర్వాహక స్వామియినుడైయ, మాశు — దోషమ్, ఇన — ఇల్లాద, హేయప్రతిభటమాన. మలరడి — కమల కుసుమ సదృశమాన తిరువడికళుడైయ, కీళ్ — పరిసరత్తిలే, ఎమ్మై — అడియోఙ్గళై, శేర్ విక్కుమ్ — ప్రాపిక్కుమ్, వణ్డుకళ్ — పుష్పత్వేనరూపిత భగవచ్చరణైకరసికతయా ఆచార్యర్ భ్రమరత్వేన నిరూపితరెన్ఱపడి. (విల్లిపుదువై) ఇత్యాది=(వి) విల్లిపుదువై నకర్ నమ్బి — శ్రీవిల్లిపుత్తూర్ నగరేస్థితాః; విట్టుచిత్తర్ — విష్ణుచిత్తాః, భట్టనాథాః. తఙ్గళ్ తేవరై — స్వందేవమ్, వల్లపరిశు — ఆశ్రయితుం సమర్థేన సాధనేన, వరువిప్పరేల్ — పయాళుమ్ కుర్వన్తిచేత్, భగవన్తమారాధయితుం వశీకుర్వన్తిచేత్తత్పశ్యామః. (స్వా॥ దీ॥) వరువిప్పరేల్ — నామ్ కైఙ్కర్య మ్పణ్ణుమ్పడి వశీకృతరాక్కువారాకిల్. (సం॥) వల్లపరిశు అదు వితి సామానోక్తిర్గఙ్గాకృతా. (వి) పురుషార్థసిద్ధిక్కు ప్రధానకారణ మాచార్య సమ్బన్ధమెన్ఱు విశ్వసిత్తిత్యనేనాన్వయః(దీ) అవర్కళ్ కొడుత్త జ్ఞానక్కైఙ్కర్యఙ్గళై యనుసన్ధిక్క వేణుమెన్నిఱార్ (అభిషేకమ్పణ్ణ) విత్యాది=అభిషేక్ష్యమాణనాన వేళైయై. (స్వా॥ అభిషేకేతి=శ్వోఽభిషేక్ష్యమాణ రాజకుమారనుక్కు పూర్వరాత్రియిలే రాజ పరిజనఙ్గళ్ విశక్కత్తిలైక్కి

కుమారనుక్కు రాత్రియిల్ విళక్కేన్ఱ్ త్రివైక్కువాప్పోలే తనక్కు వక్కాళ్ పణ్ణిన వెళిచ్చిప్పైయుమ్ అతడియాక త్తనక్కువన్ద పైజ్కార్యఙ్గళైయు మనుసన్ధిత్తు అవర్కళ్ పక్కలిలే కృతజ్ఞనాయిరుక్కవుమ్; ఇవైయెల్లాత్తుక్కుమ్ సాధారణమాన ప్రధానకారణముమాయ్ ముక్తదశైయిల్ అత్మానుబన్ధియాన భగవదనుభవత్తైప్పన్ఱ అపర్యనుయోజ్య స్వాతంత్ర్యమడియాక శఙ్కితమామ్ విచ్ఛేదత్తుక్కు ప్పరిహారమాయిరుప్పదు "ఇరుళకన్ఱు మెరికతిరోన్ మణ్డలత్తూడేన్ఱి

అవుపచారత్తాలే శ్వఃకరిష్యమాణాభిషేకత్తిల్ నిస్సందేహత్తైయుమ్ తన్మూల హర్షముమ్ త్వరైయుమ్ తదనుగుణ ప్రవృత్తియు మిరుక్కిఱాప్పోలే ఇఙ్గుమ్ ముక్తైశ్వర్యదిన పూర్వరాత్రియాన సంసారత్తిల్ భగవదన్తరఙ్గాచార్యదత్త తత్వజ్ఞానము ముహామూర్తస్థానముఖత్తాలే నిస్సందేహతా హర్ష త్వరావర్ధకతయాచ ముక్త్యుపకారకమెన్నపడి. వెళిచ్చిరప్పు—తత్వజ్ఞానమ్) రాత్రియిలెన్నత్తాల్ దార్ష్టాన్తికత్తిల్ సంసారకాళరాత్రి సూచితమ్

(౧౨) అ. శ్రియఃపతి విషయత్తిలుమ్ కృతజ్ఞనాయిరుక్కవేణుమెన్ఱు మత్తైక్కాట్టుకిఱార్ (ఇవైయెల్లా) మిత్యాదియాల్. (స్వా) ఇవైయెల్లాత్తుక్కుమ్—ఆచార్య సమ్బన్ధమ్ముదలాన ముక్తిపర్యన్త సర్వత్తుక్కుమెన్నపడి. వ్యాజవిశేషమ్ ప్రతిబన్ధక దురితనివర్తనమాత్రోపయుక్తమాకైయాలే ఇష్టప్రాప్తిక్కు సహజకారుణ్యమే ప్రధానకారణమెన్ఱు కరుత్తు. ఇని యనిష్టనివృత్తి విశేషత్తిలు మిదుప్రధాన కారణమెన్ఱరుళిచ్చెయ్కిఱార్. ముక్తదశైయిలితి=ఆత్మానుబంధియాన—యావదాత్మభావియాన. ఇరుళకత్తు మిత్యాది—ఇరుళ్—అంధకారత్తై, అకత్తుమ్=పోక్కుమవనాయ్. ఎరి—ఎరిక్కుప్పడుమ్, విక్షేపిక్కుప్పడుమ్. కతిరోన్—కిరణత్తైయుడైయ సూర్యనుడైయ, మండలత్తోడు=మండల మధ్యత్తాలె, ఏత్తి=పరమపత్తిలె యేత్తి, వైత్తు—తిరుమామణి మణ్డపత్తిలే స్థిరమాకవైత్తు, ఏణివాజి, ఏణి=పునశ్చ ఎఱఙ్గుకైక్కు సాధనమాన స్వసంకల్ప మాకిఱ ఏణియై మాత్తివన్నైక్కు. పోయినాల్=పరమపదత్తుక్కు ప్పోనాల్, పరమపదత్తై ప్రాప్తనానాలెన్నపడి. పిన్నై—పునశ్చ, ఇత్తిశైక్కు—ఇన్ద సంసార రూప ప్రాకృత దేశత్తుక్కు, ఇదుక్కు ప్పోకవొట్టా —ని—రత్తోడే యన్వయమ్. ఎన్ఱుమ్—ఒరుకాలత్తిలుమ్, పిన్నైక్కొడుక్కి

వైత్తేశివాఙ్గి" ఎన్నుమ్ "పోయినాల్ పిన్నై యిత్తిశైక్కేన్నుమ్ పిన్నై కొణ్డుక్కిలుమ్ పోకవైట్టార్" ఎన్నుమ్ "వణ్ పుకళ్ నారణన్ తిణ్ కళ ల్" ఎన్నుమ్ "శన్మ శన్మాన్తర జ్ఞాత్తడి యూఙ్కళై క్కొణ్డుపోయ్తన్నై పెఱుత్తి తన్దాళిణైక్కీళ్ కొళ్ళుమప్పన్" ఎన్నుమ్ "తన్దాళిణైక్కీళ్ శే ర్త్తవన్ శెయ్యుమ్ శేమమ్" ఎన్నుమ్ శొల్లుకిఱపడియే అపునరావృ త్తియుమ్ మున్బుసంసరిప్పిక్కైయిల్ పోలే సత్యసఙ్కల్పనాయ్ శేశ్శ యాన శ్రియఃపతియానవనుడైయ "పణ్డైనాళాలే నిన్ తిరువరుళుమ్ పఙ్గ యత్తాళ్ తిరువరుళుఙ్కొణ్డు నిన్కోయిల్ శీయ్త్తు" ఎన్నుశొల్లపట్టి

~~~~~~

లుమ్-అడియే నొరుకాల్ ప్రకృతిమణ్డలత్తిలే పోయ్ పునశ్చ సాంసారికభోగ త్తై అనుభవిత్తు తిరుమ్బి వరుడితిరూకవరుకిఱేన్, పెరియపిరాట్టియారుమ్ పిన్నైఎన్ను ప్ర తిజ్ఞావైక్కొడుత్తాలుమ్ పోకవొట్టార్-పునరావృత్తిపణ్ణుకిఱతిల్లై ఎన్నపడి. వ ణ్పుకళిత్యాది. వణ్=విలక్షణమాన, పుకళ్=కీర్త్యాది కల్యాణగుణఙ్కళైయుడై య నారాయణనుడైయ, తిణ్—దృఢమాన, ముక్తరై పునస్సంసరిక్క వొట్టాదప డి స్థైర్యత్తైయుడైయ, కళల్- తిరువడికళై ఎన్నై. శన్మ శన్మాన్తర మిత్యాది. తన్నడియార్కళై శన్మ శన్మాన్తరమ్ వారాదపడి కాత్తు, పరమపదత్తిలేరక్కొణ్డు పోయ్, తన్నై- తన్నుడైయ స్వభావత్తై, స్వస్వరూపావిర్భావత్తై. పెఱుత్తి= ఉణ్డాక్కి, తన్ తాళిణైక్కీళ్=స్వపదద్వంద్వాధస్తాత్, స్వపదరేఖైపోలే పిరి యాదపడి పాదోపధానమాక. కొళ్ళుమ్ - స్వీకరిక్కుమ్, అప్పన్ - నిరుపాధిక పితావైన్నై. తన్ తాళిణైయిత్యాది. తన్ తాళిణైక్కీళ్ - స్వచరణద్వంద్వ పరిసరత్తిలే, శేర్త్తు - ప్రాపిత్తు. అవన్ శెయ్యుమ్ =అవన్ పణ్ణుమ్, శేమత్తై= క్షేమత్తై, పరిపాలనత్తై; అపునరావృత్త్యాది రూపరక్షణత్తై యెన్నపడి. శొలుకి ఱపడియాలే=శొల్లుకిఱ ప్రక్రియైయాలే, మున్బితి —మున్బు కర్మపరతన్త్రనాయ్ క్కొణ్డు సంసరిక్కైయిల్ సత్యసఙ్కల్పనానాప్పోలే ఇప్పోదు సహజ కారు ణ్యపరతన్త్రనాయ్క్కొణ్డు అపునరావృత్తియిలుమ్ సత్యసఙ్కల్పనెన్నపడి. పణ్ డైనాళితి—పణ్డైనాళాలే=పూర్వకాలత్తిలే యుణ్డాన, సహజైయాన వెన్నప డి. నిన్తిరువరుళుమ్ = దేవరీరుడైయ శ్రీమత్కృపైయుమ్, పఙ్గయత్తాళ్ తిరువ
~~~~~~

సహజకారుణ్యమెన్ఱు తెళిన్దు అవ్విషయత్తిలుమ్ కృతజ్ఞనాయ్ పక్ష-
వుమ్ ప్రాప్తమ్ - ఇవ్వుత్తరకృత్యత్తిల్ మనోవాక్కాయఙ్గళెన్ఱు శొ
ల్లుకిఱకరణఙ్గళ్ మూన్ఱాలుమ్ పరిహరణీయఙ్గళిలుమ్ పరిగ్రాహ్యఙ్గళి
లుమ్ సారమిరుక్కుమ్పడి శొల్లుకిఱోమ్. "విషస్య విషయాణాంచ
దూర మత్యన్తమన్తరమ్ । ఉపభుక్తం విషం హన్తి విషయాస్స్మ

రుళుమ్=పంకజ వాసినియాన పెరియపిరాట్టియినుడైయ కృపైయుమ్, కొణ్డు =
అవలంబ్య, నిన్ కోయిల్ = త్వత్సన్నిధి దివ్యవిమానాదికళిలే, శీయ్త్తు = తిరువల
కుశీయ్త్తు, తిరువలకు శేర్క్కై ముదలాన కైంకర్యఙ్గళైప్పణ్ణి యెన్నపడి. అపునరా
వృత్తి సఙ్కల్పత్తుక్కుమ్ సహజ కారుణ్యమే నిదాన మెన్నపడి. సహజేతి=ప్రధాన
కారణముమాయ్ విచ్ఛేదత్తుక్కుమ్ పరిహారమాయిరుప్పదొరు సహజకారుణ్యమెన్ఱు
తెళిన్దెన్నన్వయమ్ (వి) నిన్ కోయిల్=త్వన్మన్దిరే, శీయ్త్తు=సమ్మార్జనాది కైఙ్కర్యం
కృత్వా (సం) "ప్రధానకారణ" మిత్యస్య "సహజకారుణ్య" మెన్ఱు తెళిన్దిత్యనే
నాన్వయః. మున్బితి=పూర్వ మచిదవిశిష్టానాం పునః కరణకళేబరాది ప్రదానే య
థాసహజకారుణ్యమేవ సాధారణ ప్రధానకారణం తథా ఽ పునరావృత్తావపీ
త్యర్థః. స్వరూపానుగుణ స్వభక్త విషయే సఙ్కల్ప స్స్వవిరోధి సఙ్కల్పాన్తర
శూన్య ఇతి సత్యసఙ్కల్పనాయిత్యుక్తిః. శేషిత్వం స్వార్థ ప్రవృత్తత్వమ్, ఏవం
విధః కారుణిక స్స్వకృపయైవ ముక్తంకథం పునరావర్తయే దితిభావః.

(అ॥ ప్ర) ఏవం సామాన్యేన భగవదభిమతస్య కర్తవ్యతోక్తే రనభిమత
స్యాకర్తవ్యత్వాత్తేషు కర్తవ్యేషు చావశ్యకా నప్యాహ (ఇవ్వుత్తరకృత్యఙ్గళి
లిత్యాదినా (యద్వా॥ సం) ఇత్థ ముత్తరకృత్యం. నిరూప్య. తత్రాపి సారనిష్క
ర్షమాహ (ఇవ్వుత్తరకృత్యత్తి) లిత్యాదినా (వి) శొల్లుకిఱోమ్ = వక్ష్యామః.

(అ॥ దీ) మునమనస్సుక్కు పరిత్యాజ్యఙ్గళిల్ ప్రధానఙ్కాట్టుకిఱార్
(విషస్యే) త్యాదియాల్. విషస్యచ, విషయాః = శబ్దాదయః, తేషాంచ,
అన్తరమ్ = తారతమ్యమ్. (స్వా॥) విషయాః = కామిన్యాదయః, తేషాం
చాన్తరమ్ = బాధకతాయాం తారతమ్యమ్, అత్యన్తం దూరమ్ = అత్యన్త
మహత్తరమ్. ఏతదుపపాదయత్యుత్తరార్ధమ్. ఉపభుక్తమిత్యాది = విషముప
భుక్తం సదుపభోక్తారమేవహన్తి, నస్మరణమాత్రాత్, నాన్యంచ; విషయాస్తు

రణాదపి" ఎన్నుమ్ "ఆవిత్తికైక్క వైవర్కుమైక్కుమ్ శిఱ్ఱిన్పమ్ పావియేనై ప్పల నీకాట్టి ప్పడుప్పాయో" ఎన్నుమ్ శోల్లుక్కైయాలే పరమపురుషార్థరుచి కులైయామైక్కాక మఱక్కవేణ్డు మవఱ్ఱిల్ ప్రధానమ్ విషయాస్వాదమ్; కృతఘ్నతై వారామైక్కాక నినైక్కవేణ్డు మవఱ్ఱిల్ ప్రధానమ్ ఆచార్యశేయ్‌ద ప్రథమకటాక్షమ్ ముదలాన ఉపకారమ్. కార్పణ్యమ్ కులైయామైక్కాక చ్చొల్లాదొ ళియవేణ్డు మవఱ్ఱిల్ ప్రధానమ్ ఆత్మోత్కర్షమ్; ఉపాయనిష్ఠైయై మఱవామైక్కాక "సదైవవక్తా" ఎన్గిఱపడియే శోల్లవేణ్డు మ

స్మరణమాత్రాదపి, స్మరణస్య తత్రాకర్షకత్వాత్; ఆవి తికైక్కవిత్యాది = (వి॥ ఆవి = ఆత్మని, మనసి; తికైక్క = స్ఖలతి, (స్వా॥ విలక్షణోఽయం విషయ ఇతి విస్మయిత్తిరుక్క) ఐవర్ = పంచేంద్రియేషు, కుమైక్క = బాధకేషుసత్సు, శిఱ్ఱిన్బమ్ = స్వల్పశబ్దాది సుఖమ్, కాట్టి = ప్రదర్శ్యేత్యన్వయః. (స్వా॥ పల = బహువాకక్కాట్టి. పావియేనై = పాపిష్ఠనానవైన్నై, పడుప్పాయో - పడుత్తవాయో వేణ్డై.) పరమ పురుషార్థేత్యాది = స్మరిత్తాల్ పురుషార్థరుచి కులైయుమ్, కులైయామైక్కు. (స్వా) విషయస్మరణమ్ మోక్షరుచి కులైయుమ్పడి విషయకామనైయై యుణ్డాక్కవదాకైయాలే స్వాధికారనాశకతయా విస్మరణీయేషు ప్రధానమెన్నపడి. (అ॥దీ॥) ఇని అవశ్య స్మరణీయత్తై క్కాట్టుకిఱార్ (కృతఘ్నతై) ఇత్యాది (స్వా॥ కృతఘ్నతేతి = "కృతఘ్నే నాస్తినిష్కృతిః ॥ ప్రథమం పాతకినర్గం కృతఘ్న ఏకోహి కృతఘ్న మతిశేతే" ఎన్గిఱ కృతఘ్నతానివారకతయా ఆచార్యోపకార స్మరణమ్ "గురుం ప్రకాశయేధీమాన్ మన్త్రం యత్నేన గోపయేత్" ఎన్గిఱపడియే ముముక్షువుక్కు స్మరణీయేషు ప్రధానమెన్నపడి.)

అ॥ ఇని వాచికమాన త్యాజ్యోపాదేయత్తై యరుళి + ర్ (కార్పణ్య)మిత్యాదియాల్. ఆత్మోత్కర్షమ్ శోల్లిల్ కృపాజనక వృత్తియాన కార్పణ్యమ్ కులైయుమ్, అదు కులైయిల్ అహఙ్కార మమకారఙ్గళ్ వరుమ్, అదు వారామైక్కు. ఉపాయేత్యాది = ద్వయం శోల్లాదపోదు ఉపాయనిష్ఠైయై మఱన్దవ

వర్క్ళిల్ ప్రధానమ్ ద్వయమ్. ఉకన్దుపణికొళ్ళుపురియవాన వెమ్బెరుమాన్ తిరవుళ్ళమ్ ఉలామైక్కాక కరణత్రయత్తాలుమ్ "శెయ్యాదన శెయ్యోమ్" ఎన్నుమవర్క్ళిల్ ప్రధానం బ్రహ్మవిదపచారమ్. పురుషార్థసాగరమ్ వర్క్ళుదల్ వరైయిడుదల్ శెయ్యామైక్కాక కరణత్రయత్తాలుమ్ కర్తవ్యఙ్గళిల్ ప్రధానమ్ భగవత్కైంకర్యత్తిల్ ఎల్లైనిలమాయ్ శాస్త్రానుజ్ఞాతమాన ఆచార్యాది భాగవతకైంకర్యమ్. స్వయంప్రయోజనమాన ఇవ్వుత్తరకృత్యముమ్ రహస్యత్రయత్తిల్

నామ్, ఉపాయనిష్ఠైయై మరక్కైల్ తన్నధికారత్తుక్కిడాన త్యాజ్యోపాదేయఙ్గళై నిర్ణయిక్కప్పోకాదు.

(అ॥ స్వా) ఇని వాఙ్మనసయోరైక రూప్యమన్తరేణ కాయమాత్రేణ ప్రధానతయా కర్తవ్య వర్జనీయయోర్దుర్లభత్వా త్కరణత్రయత్తుక్కుమ్ పరిహరణీయ పరిగ్రాహ్యఙ్గళైక్కాట్టుకిరార్ (ఉకన్ది) త్యాదినా. (ప్ర) ఉకన్దు పణికొళ్ళుపురియవాన = ప్రీతిపూర్వకం కైఙ్కర్యం స్వీకర్తు ముచితతయా స్థితస్య, ఎమ్బెరుమాన్ = భగవతః, (వి) అస్మత్స్వామినః, తిరువుళ్ళమ్ ఉలామైక్కాక = హృదయం యథా నిగ్రహోన్ముఖం నస్యాత్. (స్వా) భాగవతాపచారే పణ్ణుకిఱ కైఙ్కర్యత్తాలే ప్రీతియు ముదియామల్ భగవతోకృప రూపానర్థము ముణ్డామెన్నపడి. సకలకైఙ్కర్యఫలోచ్ఛేదకత్వే సత్యనర్థజనకతయా వర్జనీయే భాగవతాపచారమ్ ప్రధాన మెన్నపడి. భాగవత విషయత్తిల్ మనోవాక్కుకళ్ విరూపఙ్గళాయిరుక్కైయిల్ కాయమాత్రేణ భాగవతాపచారవర్జన మపచారవర్జన మన్నెన్నుకరుత్తు.

(అ॥ దీ) కరణత్రయత్తుక్కుమ్ కర్తవ్యఙ్గళిల్ ప్రధానమరు + ర్ (పురుషార్థసాగర) మిత్యాదినాల్. వత్తుదల్ = నిశ్శేషమాక శోషిత్తల్, వరైయిడుదల్ = పరిచ్ఛిన్నమాక్కై. (స్వా) భాగవత కైఙ్కర్యాభావే భాగవత కైఙ్కర్యపర్యన్త భగవత్కైఙ్కర్యస్యైవ పురుషార్థసాగరతయా తస్యనిశ్శేష శోషస్స్యాత్, కరణత్రయే ష్వన్యతరేణ భాగవతకైఙ్కర్యే అపూర్ణతా రూపపరిచ్ఛిన్నతా స్యాదెన్ను కరుత్తు.

(ఆ॥ దీ) ఇవ్వుత్తరకృత్యమ్ రహస్యత్రయత్తిలనుసన్ధిక్కుమ్ స్థలత్తై కాట్టుకి

ఫలప్రతిపాదకఙ్గళాన ప్రదేశఙ్గళిలే అనుసంధేయమ్.

విణ్ణవర్ వేణ్డి విలక్కిన్ఱి మేవు మడిమైయెల్లామ్,
మణ్ణులకత్తిల్ మకిళ్న్దడైన్దనర్ వణ్డువరై।

రార్ (స్వయం ప్రయోజనమాన) విత్యాది. ఫలప్రతిపాదకమాన ప్రదేశఙ్గళ్ = తిరుమన్త్రత్తిల్ వ్యక్తచతుర్థ్యాదికళ్.

(అ॥ స్వా) ఇప్పడి యివ్వధికారత్తాలే అయత్నలబ్ధమాన ఔషధత్తాలే అవిళంబితమాక వారోగ్యమ్ పెఱ్ఱవర్కళ్ పాల్ వాత్తుణ్ణుమాపోలే యుకన్దు పణ్ణవుమ్ ప్రాప్తమెన్ఱు శొన్నదు కూడుమో? లోకత్తిలే ప్రపన్నర్కళెల్లారుమిన్ఱు కైంకర్యమ్ అకరణత్తిల్ ప్రత్యవాయకరమాకైయాలే యవశ్యమ్పణవేణుమెన్ఱు బుద్ధియాలే యన్ఱో పణ్ణుకిరార్కళ్, ఆకైయాలే లోకానుష్ఠాన విరుద్ధమాక ఇప్పడి శొల్లక్కూడుమో? వెన్న లోకత్తిలే సాధారణమాక ద్రమిడ వేదాంత పరిచయరూప సామగ్రీవికలరాన ప్రపన్నర్ ప్రత్యవాయ పరిహార బుద్ధ్యా పణ్ణినాలు మధ్యానుసంధానత్తోడే సద్యః పరమాత్మని చిత్తరంజక తమ ద్రమిడవేదాన్త పరిచయముళ్ళ ప్రపన్నోత్తమర్ పరమ పదత్తిలే నిత్యసూరికళ్ పోలే యుకన్దు ప్పణ్ణువరెన్ఱు అరుళిచ్చెయ్కిరార్. (విణ్ణవ) రిత్యారినా = వణ్డువరై, వణ్ = అళకియతాయ్, విలక్షమాన. తువరై = ద్వారకైయిలే, ణకారస్యతకారేటకారా దేశః. నిత్య వాస మ్పణ్ణా నిర్కుఱ. కణ్ణన్ = సంకల్పమాత్రత్తాలే విలక్షణ ద్వారకా నగర నిర్మాణ మ్పణ్ణుమ్పడి అఘటిత ఘటనాశక్తియుక్త శ్రీకృష్ణనెన్నపడి. అడైక్కలజ్జోర్కళ్ళ = భర స్వీకారమ్పణ్ణ, సమర్పిత భరస్వీకారమ్పణ్ణుకైయాలే యెన్నపడి. కడఙ్గళ్ = దేవర్షి పితృ ఋణఙ్గళై, కళిత్తియ = తీర్త్తవరాన, నమ్ = నమ్ముడైయ, పణ్ణమరుమ్, పణ్ = గాన భేదఙ్గళ్ మర్న్దిరుక్కుమ్, తమిళ్ వేదమ్ = ద్రమిడ వేదాన్తత్తై, అఱిన్ద. = సాధారణమాకవనుసంధిక్కుఱ, పకవర్కళ్ = వేదాంత పరిచయసిద్ధ భగవత్కల్యాణగుణానుభవ జనిత నిరతిశయ ప్రేమశాలికళాన, భగవచ్ఛబ్దసూచిత సార్వజ్ఞశక్తియుక్త ప్రపన్నోత్తమాళెన్నపడి = నన్తమిళ్ వేదమఱిన్ద పకవర్కళ్ = శ్రీరఙ్గరాజ దివ్యాజ్ఞాలబ్ధవేదాంతాచార్యపదరాన తమ్ముడైయ సిద్ధాన్తబహిర్భూతాళ్ నిక్కే తామరుళిచ్చెయ్ద ద్రమిడవేదాంత తాత్పర్యార్థ నిష్ఠైయై యుడైయ భాగవతాళెన్నపడి. "ఆద్యస్య నః కులపతేః" ఎన్ఱు ప్రసిద్ధకూటస్థ సంప్రదాయనిష్ఠర్కళై నమ్ముడైయవ

కణ్డు నడైక్కొలజ్జోళ్ళ కడజ్గళ్ కళైన్దియ,నమ్ పణ్ణమరు న్తమిళ్ వేద మఱిన్ద పకవర్ కళే ॥ ౨౨ ॥

రెన్ఱు కొణ్డాడుకిఱదాకవుమామ్. విణ్ణవర్, విణ్ = పరమాకాశమ్, అదిలే వసిక్కిఱవర్ విణ్ణవర్; నిత్యముక్తాళెన్ఱపడి. వేణ్డి = ప్రార్థిత్తు, విలక్కిన్ఱి = అంతరాయమన్ఱిక్కే నిరంతరమాక, మేవుమ్ = ప్రీతియోడు పణ్ణుమ్, అడుమైయెల్లామ్ = కైంకర్యజ్గళైయెల్లామ్, మణ్ణులకత్తిల్ = ఇన్ద భూలోకత్తిలే ఇరున్దు, మకిళ్న్దు = స్వయంపురుషార్థమాక వనుభవిత్తు సంతుష్టరాయ్, అడైకిన్ఱనర్ = అడైయా నిఱ్కిఱార్కళ్. వర్తమాన నిర్దేశత్తాలద్యాపి కాణానిఱ్కిఱోమెన్ఱపడి.

(వి) వణ్ = శ్రేష్ఠాయామ్, తువరై = ద్వారకాయామ్, స్థితేన; కణ్ణన్ = కృష్ణేన, అడైక్కలజ్జోళ్ళ = రక్ష్యవస్తుతయా స్వీకృతాః, అతఏవ కడజ్గళ్ = ఋణాని, కళైన్దియ = అపాకృత్య వర్తమానాః, నమ్ = అస్మాకమ్, అస్మదీయా ఇతిభావః. పణ్ణమర్ తమిళ్ వేదమఱిన్ద, పణ్ = "పాఠ్యే గేయేచ మధుర" మిత్యుక్త ప్రకారేణ గానేన, అమర్ = అన్వితాన్, తమిళ్ వేదమ్ = ద్రామిడవేదాన్, అఱిన్ద = జానన్తః, పకవర్కళే = భగవన్తః, ఉత్పత్త్యాదిజ్ఞానవన్తః. విణ్ణవర్ = నిత్యసూరిభిః, వేణ్డి = అత్యాదరేణ, విలక్కిన్ఱి = అప్రతిఘాతేన, మేవుమ్ = స్వీక్రియమాణాని, అడుమై = కైఙ్కర్యాణి, ఎల్లామ్ = సర్వాణి, మణ్ణులకత్తిల్ = భూలోకే, మకిళ్న్దు = అతిప్రీత్యా, అడైకిన్ఱనర్ = ప్రాప్నువన్తి, ప్రపన్నా నిత్య సూరిలభ్య కైఙ్కర్యాణి భూలోక ఏవ ప్రాప్నువన్తీతిభావః. ॥౨౨॥

(అ॥స్వా) ఇప్పడి నిత్యముక్తర్కళైప్పోలే స్వయంపురుషార్థమాక మకిళ్న్దడైకిన్ఱనరెన్ఱు శొన్నదు కూడుమో? నిత్యముక్త రభిముఖమాక వీశ్వరనైయుమ్ తన్నైయుమ్ యథావత్తాక సాక్షాత్కరిక్కైయాలే నిరతిశయ ప్రేమరూపానుభవజనితస్వయంపురుషార్థ కైంకర్యజ్గళై ప్పణ్ణినాలు మిజ్గుళ్ళ ప్రపన్నర్ సాక్షాత్కృతపరావరతత్వరల్లామైయాలే అభిముఖ శేషి సాక్షాత్కారస్థలత్తిల్ పోలే ప్రేమపరవశరాయ్ స్వయంపురుషార్థ కైంకర్య మ్పణ్ణక్కూడుమో? ఎన్న లోకదృష్టాంతత్తాలే సమర్థిక్కిఱార్ = (ప్రణయిన మివే)తి=యథాకాచి త్ప్రియా భర్తరి నిరతిశయ ప్రీతిమతీ, భర్తు రనుగుణం మమ సౌందర్య మస్తినవేతి నిర్ధారయితుం స్వచ్ఛనిర్మలే మణిమయదర్పణే మమదర్శనేసతి దర్పణస్థ మత్ప్రతిబింబే స్వానుగుణ

ప్రణయినమివ ప్రాప్తం పశ్చాత్ప్రియా స్వసమన్వితం మహతిముహురామృష్టే దృష్ట్వా మనౌ మణిదర్పణే। ప్రపదనధనాస్సన్తశ్శుద్ధైః ప్రభుం పరిభుంజతే ప్రసృమరమహామోదస్మేరప్రసూనసమైః క్రమైః॥ ॥ ౩౫ ॥

సౌందర్యాదిక మాలోక్య మాం ప్రీణయేద్వా నవేతి శోధయితుం పశ్చాదాగతం స్వసమన్వితం నాయకం దృష్ట్వా తత్క్షణోద్భూత శృంగార రస పరివాహతయా చందన కుసుమాదికం వికిరంతీసతీ అనుభవతి, అభిముఖనాయక దర్శనేతు స్వసమన్విత నాయక దర్శనాభావేన నైతాదృశ శృంగారరసావిర్భావ ఇతి భావః. ఏవమేవ ప్రపదనధనాః = ప్రపన్నాస్సంతః, ద్రమిడవేదాంతశ్రవణేన స్వపర స్వరూప వివేకవంతః; ముహురామృష్టే = సదాచార్యోపదిష్ట ప్రకారేణార్థ వత్తయా చింతతే, అన్యత్ర మాలిన్యాప సరణాయ విమృష్టే; మనౌ = మంత్రే, మూలమంత్రాఖ్యేమణిదర్పణే, స్వ సమన్వితం ప్రభుం భగవంతం స్వశేషిభూతం దృష్ట్వా బహుశో మంత్రార్థ మననవశేన ప్రత్యక్ష సమానాకార విశదజ్ఞానం లబ్ధ్వా, శుద్ధైః = సాత్త్వికత్యాగ యుక్తైః, అన్యత్ర శుభ్రైః; ప్రసృమరో = విసృత్వరో, మహామోదో = మహానంద, స్స్వయం పురుషార్థతా బుద్ధిర్యేషాంతైః. అన్యత్ర నారాయణ శబ్దత్తిల్ నారజ్గళ్ మున్నేయుమ్ ఈశ్వరర్ పశ్చాత్తోత్తుకైయాల్ శొల్లిత్తు. యద్వా ప్రణవేశాబ్ద ప్రాధాన్యం జీవస్య అర్థప్రాధాన్యమీశ్వరస్యేత్యభిప్రాయేణ పశ్చాత్ప్రియుక్తిః ॥ ౩౫।

(అ-సం—) ప్రపన్న పరమాత్మనో శృంగార రసోక్త లోకాధిక నాయికానాయక భావాదపి ప్రపన్నస్యేయ ముత్తరకృత్యాత్మికావృత్తి ర్భోగ్యతమతయాఙ్గీకార్యేతి సదృష్టా నమాహ (ప్రణయినమివే)తి= ప్రియయా = సౌందర్య లావణ్యభూషణాది మహతి దర్పణ విశేషేచే ద్యథావస్థితాదపి ద్విగుణితతయా పరిదృశ్యత ఇతి తథాదర్శనోత్కణ్ఠయా ప్రీత్యా పశ్చాద్భాగే మణిదర్పణావలోకన దశాయాం ప్రాప్తమ్, ప్రభుం ప్రణయినమ్, స్వసమన్వితం = స్వాభి మతానురూప సౌందర్యలావణ్య భూషణభోగ్యాసక్త్యాది సమన్వితమ్, ప్రియా దర్పణే దృష్ట్వా తం ప్రణయినం ప్రీత్యతిశయ కృత ప్రసూనకన్తుక విహారాదినా యథా పరిభుఙ్క్తే, తథాత్రాపి దాసభూతస్య కించిత్కార స్వీకారే ప్రణయినమ్ = సస్నేహ కుతూ

ఇతికవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్రస్వతన్త్రస్య శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్యకృతిషు శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
ఉత్తరకృత్యాధికారః పంచదశః
శ్రీమతేనిగమాన్తమహాదేశికాయనమః.

హాలినమ్, ప్రాప్తం పశ్చాత్ = "అకారోకార మకార ఇతి తాన్యేకధే" త్యుక్త పాఠక్రమాద్బలీయసా "మ ఆయ" ఇత్యుక్తార్థ క్రమేణ మకారేణ స్వరూపజ్ఞానాత్పశ్చాద్బుద్ధి మధిరూఢమ్, స్వసనున్వితం = స్వగతా నన్యార్హ శేషత్వానన్య భోగ్యత్వా ద్యనుగుణ నిరుపాధిక శేషిత్వ నిరుపాధిక నిరతిశయ భోగ్యత్వాదినా స్వేన సమ్యగన్వితమ్, మకారమాత్రేణ జ్ఞానస్వరూపత్వ జ్ఞానగుణకత్వాదినైవ పరిదృశ్యతే. ముహురామృష్టే = శశ్వద్విచారితే, మహతిమనౌ మణి దర్పణ త్వోక్తి స్సకల దిగ్వర్తి యావదర్థ ప్రదర్శకత్వాత్; మనురూపే మణిదర్పణేతు మకారార్థో ఽనన్యార్హ శేషత్వా నన్య భోగ్యత్వా నన్యాధేయత్వాదినా. అకారార్థస్తు నిరుపాధికశేషిత్వ సర్వవిధభోగ్యత్వ సర్వవిధకైంకర్యప్రతి సంబంధిత్వాదినా ద్విగుణితతయా పరిదృశ్యత ఇతిభావః. ప్రణయీచ ధనీచేదేవ ప్రియాయాఅపి పరమా ప్రీతి రిత్యత్రచ తథేత్యాహ (ప్రపదనధనా) ఇతి = ధనమ్=ఆభరణమ్, ప్రణయినైవ దత్త ప్రపదన ధనాస్సంత ఇత్యర్థః. కర్తృత్వా దిత్యాగాన్వితతయా శుద్ధైః, పరమార్థైక స్వభావతయా మనోహరతయా సుఖరూప తయాచ ప్రసూనసమైః, ప్రసిద్ధ ప్రసూన వైలక్షణ్యాయాహ (ప్రసృమర మహామోదస్మేరే)తి = "యద్యదాచరతీ" త్యుక్త దేశకాలా సంకుచిత ప్రసరవత్త్వాదస్య ప్రసృమరత్వమ్. సర్వ వైదికసన్తోషకరత్వా దామోదవ ద్దుర్విషయ ప్రవృత్త్యాగ రూప దుర్గంధాభి భావకత్వా న్మహా మోదవత్త్వమ్. స్వస్య స్వస హృదయానాం శేషిణశ్చ చిత్తాకర్షకత్వా న్మనోహరత్వమ్, పఞ్చధా విభక్త తత్తత్కాల ప్రతినియత క్రమవత్త్వా దుత్తర కృత్యానాం క్రమైరిత్యుక్తిః. ఏవం విధోత్తర కృత్యాత్మికయా వృత్త్యా శృంగారరసోత్తరనాయికానాయకభావశబళయా ఽనన్యార్హ శేషత్వాదినా శ్రియా సామ్యమధ్యవస్యంతః ప్రపన్నాః ప్రణయినం జగత్పతిం పరిభుంజతే ॥ ౩౫॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసారవ్యాఖ్యాసఙ్గ్రహే
ఉత్తరకృత్యాధికారః పఞ్చదశః.

శ్రీరహస్యత్రయసారార్థ రత్నావలీ.

(౧) ఉక్త్వా ప్రాసఙ్గికం ప్రాగధికరణ ఉపక్షిప్త కృత్యం వి
వక్షు ర్భక్త్యఙ్గత్వా త్ప్రపత్తే రనుప కరణతో బన్ధకత్వా త్ఫలేన। ఆ
జ్ఞానుజ్ఞే విహాయ స్వయ మిహ విచరే త్కేవలం క్షుత్పిపాసా శాన్తిం
కుర్వన్ ప్రపన్నస్త్వితి కలుషధియో బోధయ త్యాప్తవాక్యైః॥౭౮॥
(౨) శృణ్వన్ జ్ఞాతవ్య మర్థం విబుధసవిధత స్తైర్విదిత్వా ఽ
నుతిష్ఠ న్కర్తవ్యం స్వీయవర్ణాద్యుచిత మపి విధిం స్వామిసత్ప్రీతి
హేతోః। స్వోత్కర్షస్యాపకర్షా మనసి పరిహర న్విస్మర న్నైవ నైజా
కిఞ్చన్యం చాపి నాథాదివదపి సుకృతై స్స్వామిభోగస్యసిద్ధా ॥౭౯॥
(౩) ప్రాచ్యానర్థత్వచిన్తాం జహ దిహ భగవ ద్దైవభవా
త్స్వస్య సద్యో య్యోగ్యత్వాప్త్యై ప్రహృష్య న్కరణమపి దధ త్సా
త్త్వికాహార శుద్ధమ్। బిమ్బే షాడ్గుణ్యపూర్తిం సకల సులభతాం చా
నుసన్ధాయ కుర్యా చ్ఛక్త్యా కైఙ్కర్య మర్థై ర్విధివ దుపహృతై ర్మి
త్రసత్కారరీత్యా ॥ ॥౮౦॥
(౪) ఏషా ఽ శేషాభినన్ద్యా భవతి నిజదశా ఽఽచార్యదృ
ష్ట్యా కృపాస్యా మూలం కూలంకషా శ్రీకమితురితి తయో స్స్యా
చ్చ నిత్యం కృతజ్ఞః। ఆగో రాగోల్బణై స్సైవ స్త్రిభిరపి కరణై ర్వర్జ
నీయేషు ముఖ్యం పూజ్యే త్యాజ్యేతరేషు త్విహ వరివసనం స్వా
మి కైఙ్కర్యకాష్ఠా ॥ ॥౮౧॥

ఇతి శ్రీమత్కౌశిక కులతిలక
కపిస్థలరంగాచార్య ప్రణీతాయామ్
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారార్థ రత్నావల్యామ్
ఉత్తరకృత్యాధికారః పఞ్చదశః.
శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

స్వతన్త్రస్వామిత్వాత్స్వబహుమతిపాత్రేషు నియతం

(దీ) అథాధికారిణోఽస్యైవ కైఙ్కర్యం స్వామి చోదితమ్। తదీయగాస్య పర్యన్త మితిషోడశ ఉచ్యతే॥ (ప్ర) ఏవం త్రిభి రధికారై ర్భరన్యాసాసాధారణఫలం నిరూప్య అనన్తరం సప్తభిరధికారైః ప్రపన్నైఫలత్వేనాన్వితాన్ భక్తానామపి సాధారణా నర్థా న్నిరూపయతి. తత్ర సాధారణేషు “మమమద్భక్త భక్తేషు ప్రీతిరభ్యధికాభవే” దిత్యాదిభిః ప్రధానఫలత్వేనోక్తం భాగవతకైఙ్కర్యం ప్రథమం నిరూపయతి. పూర్వాధికారాన్తే ఆచార్యాదిభాగవతకైఙ్కర్యం కర్తవ్య' మిత్యుక్తమ్. తదేవోపపాదయత్యస్మిన్నధికారే.

నన్వనన్యార్హ శేషభూతేన అనన్యప్రయోజనేన స్వామ్యతిశయాధానం విహాయ భాగవత కైఙ్కర్య కరణస్య విరుద్ధత్వా దన్యం ప్రతి భృత్యకృత్యస్య దుఃఖరూపత్వ దర్శనాచ్చ తత్కృతేరేవాను పపన్నత్వా త్తస్య పురుషార్థత్వం దూరనిరస్తమితి కథం తస్య ప్రధాన పురుషార్థత్వ? మిత్యత్ర భాగవత కైఙ్కర్యస్య పురుషార్థత్వం సహేతుకం విస్తరేణ ప్రదర్శయిష్య న్నధికారార్థం సఙ్గృహ్యాహ (స్వతన్త్రస్వామిత్వా)దితి.

(స్వా) శ్రియః కాన్తః— యాసర్వైరాశ్రీయతే తస్యా అపిపతిః, తయైకరస్యం ప్రాప్తః, అనేన శ్రియో వైమత్యేన భగవాన్ కిఞ్చిదపికర్తుం నక్షమత ఇతివ్యజ్యతే. సదేవః— జగత్సృష్ట్యాది లీలా ప్రవృత్తః, ఖలుప్రసిద్ధా. యద్వా; సః-ప్రసిద్ధః, (ఖ॥ “యే యథామాం ప్రపద్యన్తే తాంస్తథైవ భజామ్యహమ్॥ ఇమౌస్మమునిశార్దూలౌ కిఙ్కరౌ సముపస్థితౌ” ఇత్యాదిషు భక్తాభిమానిత్వేన ప్రసిద్ధః.) ఖల్విత్యస్యవినియుఙ్క్తే ఇత్యత్రాన్వయః. “శ్రద్ధయాదేవో దేవత్వ మశ్నుతే” ఇత్యాది ప్రమాణా చ్ఛ్రీవిశిష్టతయా సృష్ట్యాదిలీలా ప్రవృత్త ఇతి ప్రసిద్ధః. స్వతన్త్రస్వామిత్వాత్ - స్వతన్త్రత్వాత్స్వామిత్వాచ్చేత్యర్థః. స్వతన్త్రత్వా త్పరతన్త్రాన్వినియోక్తుం శక్తః, స్వామిత్వా త్ప్రాప్తశ్చేతిభావః. చిదచితౌ—స్వశేషభూతం సర్వమ్, “వరద సకలమేత త్సంశ్రితార్థం చకర” ఇతి ప్రకారేణ; స్వబహుమతిపాత్రేషు— “అహం సచమమప్రియః॥ ఉదారాస్సర్వఏవైతే జ్ఞానీత్వాత్మైవమేమత” మితిస్వాత్యన్త బహుమత భాగవతేషు, నియతం వినియుఙ్క్తే.= నియమేన యావదాత్మ భావితయా మచ్ఛేషభూతం సర్వం భాగవత శేషం భవత్వితి వినియుఙ్క్తే. అనేన భగవదనన్యార్హ శేషభూతస్యాపి స్వతన్త్రస్వామి వినియు

శ్రియఃకాన్తో దేవస్స ఖలు వినియుఙ్క్తే చిదచితౌ । య
థాలోకామ్నాయం యతిపతిముఖై రాహితధియాం త
తో నః కైంకర్యం తదభిమతపర్యంత మభవత్ ॥ ౩౬ ॥

ఇత్థం భగవత్కైంకర్యత్వే భాగవతకైంకర్య పర్యన్తమాక

క్తతయా భాగవతశేషత్వం స్వామినోత్యన్తాభిమతతయా నవిరోధీవ్యజ్యతే.

నను శేషత్వసిద్ధావపి భాగవతకైఙ్కర్యం కథంసిద్ధ్యేత్? శేషత్వస్య పారతన్త్ర్యరూపతయా శేష్యభిమతాచరణ రూపకైఙ్కర్యాభావేపి పారతన్త్ర్యరూప శేషత్వసిద్ధేరిత్యతఆహ (యథే)తి, = యథాలోకేరాజాన స్వభృత్యవర్గం స్వాలఙ్కారభూత భూషణాదికంచ స్వాన్తరఙ్గపుత్రాద్యతిశయార్థతయా వినియుఞ్జతే, యథావేదే "సర్వేఽస్మైదేవాబలిమావహన్తి॥ అచార్యదేవోభవ॥ తస్మాన్మద్భక్తభక్తాశ్చ పూజనీయా విశేషతః" ఇతి భాగవతకైఙ్కర్యార్థతయా వినియుజ్యతే, తదానుగుణ్యేన; యతిపతిముఖైః— ముఖశబ్దోవిష్ణుముఖా ఇతివత్ప్రధానవచనః. "పత్యుస్సంయమినాం ప్రణమ్య చరణౌ తత్పాదకోటీరయోస్సమ్బన్ధేన సమిధ్యమానవిభవాన్ ధన్యాంస్తథాఽన్యానురూన్" ఇత్యుక్తప్రకారేణ శ్రీభాష్యకారోత్తమాఙ్గచరణయుగళాన్యతరసమ్బన్ధేన ధన్యతయా ప్రసిద్ధైస్తత్ప్రధానకైః పూర్వోత్తరై ర్యామునార్య ప్రణతార్తిహరాచార్య ప్రభృతిభిస్తద్గుణసఙ్జ్ఞాన బహువ్రీహ్యా శ్రీభాష్యకారైశ్చ, ఆహితధియామ్— "పరగతాతిశయాధానేచ్ఛయా + పరశ్శేషీ" తి శేషత్వస్వరూపే శిక్షితధియామ్, (వి॥మూలమన్త్రాదినా శిక్షిత తత్త్వజ్ఞానానామ్)నః- అస్మాకమ్,, తతః- భగవతా భాగవత శేషతయా వినియుక్తత్వాత్, కింకరవృత్త్యభావే శేష్యతిశయాసిద్ధే శ్శేషత్వస్వరూపోచ్ఛేదప్రసఙ్గా ద్భగవదిష్ట భాగవత శేషత్వస్య భాగవత కైఙ్కర్యమన్తరేణాసిద్ధే స్తదభిమత భాగవతపర్యన్తం కైఙ్కర్య మభవ దిత్యర్థః. ॥౩౬॥

అ॥ (ప్ర॥ శ్లోకే స్వగృహీతం విస్తరేణోపపాదయన్ ప్రథమం కైఙ్కర్యస్య భాగవత పర్యన్తత్వే నిబన్ధనం ప్రశ్నపూర్వకమాహ(ఇత్థం) ఇత్యాదినా = (సం॥) ఇత్థం- ఉత్తర కృత్యాధికారే, (స్వా॥ ఉత్తర కృత్యఙ్గళిలే) అడ- ఉపపత్తిర్మానంచ. (స్వా॥ చేతసస్య భగవపననార్హ శేషత్వా చ్ఛేషత్వస్య పారతన్త్ర్యరూపత్వే కైఙ్కర్య ప్రయోజకత్వాభావా ద్భగవత్కైఙ్క

చొల్లుకైక్కడి యెన్నెన్నిల్? "పరగతాతిశయాధానేచ్ఛయా ఉపాదేయత్వమేవ యస్యస్వరూపం స శేషః పరశ్శేషీ" ఎన్ఱు వేదార్థసంగ్రహత్తిలే అరుళిచ్చెయ్దపడియే సర్వేశ్వరనైప్పఱ్ఱ శేషభూతనాన విన్ఱ అతిశయాధానమ్పణ్ణప్రాప్తమ్. అవ్వతిశయంతాన్ వస్తుశక్తియై అనురోధిత్తు వరవేణుమ్ - ఆనాల్ జీవనుక్కు పరనైప్పఱ్ఱ శక్యమాన అతిశయమేదెన్ఱు పార్త్తవిడత్తిల్ శరీరత్వాది

ర్యస్యైవా ప్రాప్తౌ భాగవతకైఙ్కర్యపర్యన్తత్వం కుత ఇతి ప్రశ్నతాత్పర్యమ్.)

అ॥ శేష్యభిమతత్వం సద్వారకశేషత్వంచోపపత్తిరితివక్తు ముపోద్ఘాత సఙ్గత్యా శేషలక్షణం తస్యసర్వలక్ష్యానుగతి ప్రకారంచాహ (పరగతే) తి. (స్వా) పరః-శ్శేషీ, తద్గతోయోఽతిశయ స్తదాధానేచ్ఛయా, శేషిగతయా శేషగతయా ఉభయగతయా మధ్యస్థగతయావా స్వీకార్యత్వమేవ యస్యస్వరూపం సశేషః, పరః— ప్రతిసమ్బన్ధీ, శేషీత్యర్థః. శేషిగతేచ్ఛైపాత్త శేషిత్వత్తుక్కుదాహరణం గ్రహోపకరణాదికళ్. శేషగతెచ్ఛాయత్తుక్కు యాగప్రతికర్తా ఉదాహరణమ్. ఉభయేచ్ఛాయత్తుక్కు రాజానం ప్రతి భృత్యో ఉదాహరణమ్. మధ్యస్థేచ్ఛాయత్తుక్కు యాగంప్రతి ప్రయాజాదిరుదాహరణమెన్ఱుకరుత్తు (వి॥ పణ్ణప్రాప్తమ్- కర్తుంయోగ్యః.) (అత్రసారప్రకాశికాయాం శేషలక్షణవాక్యార్థవిస్తరోఽనుసన్ధేయః)

అ॥ ఇప్పడియానా లీశ్వరనైప్పత్త యచిత్తుక్కు శేషత్వ మిల్లాదొழிయాదో? అచేతనమీశ్వరనుక్కు ప్రీణనరూపాతిశయత్తై ప్పణ్ణవిల్లైయే? ఎన్న వ+ర్ (అవ్వతిశయన్తా) నితి. అచేతనతయా ప్రీణనవ్యాపారాశక్తత్వా త్తదభావేపి నక్షతిః ఎన్ఱుకరుత్తు. (వి॥ వస్తుశక్తియై = శేషభూతవస్తుయోగ్యతామ్, అనురోధిత్తు - అనుసృత్య, వరవేణుమ్, - ఆగచ్ఛేత్.)

అ॥ ఆనాలుమ్ చేతననుక్కుమ్ శరీరత్వా పృథక్సిద్ధ విశేషణత్వ ప్రయుక్తాతిశయమాత్రేణాపి శేషత్వం సిద్ధిక్కైయాలే శేషత్వ ప్రయుక్తమాక కైఙ్కర్యం సిద్ధిక్క విల్లైయే? ఎన్నవ+ర్ (ఆనా)లితి. పొదువాయిరున్దదితి = అచిద్వ్యావృత్తమాక భగవద్గత్త చిచ్ఛక్తియైయుడైయ చేతననుక్కు అచేతనతు

ముఖత్తాలే అతిశయాధానమ్పణ్ణుకై ఇవనుక్కుమ్ అచిత్తుక్కుమ్ పొదువాయిరున్దదు. ఇవఱ్ఱై విశేషిత్తుప్పణ్ణు మతిశయమ్ చైతన్యముఖత్తాలే యాయిరుక్కుమ్. అది లివఱ్ఱై శాస్త్రవిరుద్ధమాక వర్తిక్కుమ్బోదు శాసితావాయ్ దండధరనాన ఈశ్వరనుక్కు లీలారసమాత్రత్తైయుణ్డాక్కి అమ్ముఖత్తాలే అతిశయాధాయకనామ్. శాస్త్రా

ల్యమాన వతిశయాధాయకత్వమాత్రం పర్యాప్తమన్నెన్నపడి. (వి॥ పార్త్తవిడత్తిల్ - పర్యాలోచనదశాయామ్, పొదువాయిరుక్కుమ్ - శరీరత్వాదేశ్చేతనాచేతన సాధారణత్వాదితిభావః (ది) శరీరత్వాదీత్యాదిశబ్దేన లీలోపకరణత్వాదిగృహీతమ్)

అ॥ ఆనాలివఱ్ఱై శరీరత్వాది కృతాతిశయ మన్ఱిక్కేశెయ్యు మతిశయముణ్డో? ఎన్నవ + ర్ (ఇవ) నితి. చైతన్యముఖేనాతిశయాధాయకత్వ మచేతనత్తోడు తుల్యమల్లామైయాలే. ఇదసాధారణ మెన్నపడి.

అ॥ ఆనాలుమ్ చైతన్య ముఖేనాతిశయాధాయకత్వం భగవత్ప్రీతి సమ్పాదనరూపమాకిల్ ఐచ్ఛికసఞ్చార మ్పణ్ణుకిఱ నాస్తికనుక్కు అచిద్వ్యావృత్త శేషత్వ మిల్లాదొழియప్రసజ్గిక్కుమ్. ఐచ్ఛిక సఞ్చారముఖేన లీలారసోత్పాదనరూపమాకిల్ కైఙ్కర్య రూపాతిశయాధానాభావేపి శేషత్వసిద్ధే ర్భగవత్కైఙ్కర్యోచ్ఛేదమ్ ప్రసజ్గిక్కుమ్. శాస్త్రీయానుష్ఠాన రూపాతిశయ సమ్పాదకత్వం వివక్షితమాకిల్ నిత్యముక్తాళుక్కు శేషత్వాభావమ్ ప్రసజ్గిక్కు మిత్యాది శఙ్కైయి లధికారిభేదేన శేషత్వప్రయుక్తాతిశయాధానం భిన్నభిన్న ప్రకారమెన్నరుళిచ్చెయ్‌కిఱార్ (అదిలివ) నిత్యాదినా. నాస్తికానాం లీలారసమాత్రరూపాతిశయాధాయకత్వం కామకామానాం తత్తత్ఫలహేతు భగవత్ప్రీతి సమ్పాదనముఖేన భగవదౌదార్య ప్రకాశనరూపాతిశయాధాయకత్వం నిత్యముక్తానాం సాక్షాత్కృత భగవత్ప్రీత్యైక ప్రయోజన కైఙ్కర్యముఖేన భగవతో భోగరూపాతిశయాధాయకత్వం బద్ధానాం పరమైకాన్తినామపి భగవత్ప్రీత్యైక ప్రయోజనక శాస్త్రీయ కైఙ్కర్యానుష్ఠానముఖేన లీలానువిద్ధ భగవద్భోగ రూపాతిశయా ధాయకత్వ మిత్యాద్యూహ్యమ్. (సం॥ శాస్త్రవిరుద్ధమాక - అవైదిక మర్యాదయా, శాస్త్రానుగుణమాక - ముముక్షు వైదికమర్యాదయా) శుభ ఇతి = అ

నుగుణమాక వర్త్తిక్కుమ్పోదు "శుభేత్వసౌ తుష్యతి దుష్కృతే తు నతుష్యతే ఽసౌ పరమ శ్శరీరీ" ఎన్గిఱపడియే ఈశ్వరనుక్కు సంతోషత్తైయుణ్డాక్కి అవనుడైయ ఔదార్యాదిగుణఙ్గళ్ కుమరిరాతపడి అమ్ముఖత్తాలే "ఉదారా స్సర్వ ఏవైతే" ఎన్నవన్ తానే కొణ్డాడుమ్పడి అతిశయాధాయకనామ్ - అప్పడియే నిత్యరుమ్ ముక్తరుమ్ ఈశ్వరాభిప్రాయత్తై సాక్షాత్కరిత్తుప్పణ్ణుకిఱ కైఙ్కర్యఙ్గళాలే "ప్రహర్షయిష్యామి సనాథజీవితః" ఎన్గిఱపడియే భోగవిశేషత్తై ఉత్పాదిత్తు అమ్ముఖత్తాలే అతిశయాధాయక రావర్కళ్. ఇప్ప్రకారమ్ శాస్త్రముఖత్తాలే ఈశ్వరాభిప్రాయత్తై యఱిన్దు కైంకర్యమ్పణ్ణుకిఱ కృతకృత్యనుక్కుమ్ సమానమ్. ఇవన్ఱ్రిల్ శాస్త్రవిరుద్ధఙ్గళాలే ఈశ్వరనుక్కు లీలారసమాత్రత్తై యుణ్డాక్కుమ్పోదు తనక్కు అనర్థపర్యవసితమాయిరుక్కుమ్. బద్ధదశైయిల్ శాస్త్రత్తా

సౌ-పరమాత్మా, శుభేకర్మణి చేతనేన క్రియమాణే, తుష్యతి, నిషిద్ధేక్రియమాణేన తుష్యతి ఎన్గై. కుమరిరాదపడి - వ్యర్థమాయిరాదపడి. పణ్ణిఇతి శేషః. (వి॥ కుమర్ - అభర్తృక కన్యకా, సావ్యర్థాభవతి తథానస్యురితిభావః అవన్ తానే - తేనైవభగవతా, కొణ్డాడుమ్పడి - మదౌదార్య వైయర్థ్యాభావకారకా ఏతేమహోదారాఇతి యథాశ్లాఘ్యేత తథా ఇవన్ అతిశయాధాయకనామిత్యన్వయః.) భోగోనామ రాజాదేశ్చన్దనాదిజనిత ప్రీతి విశేషవత్ఫలహేతుసన్తోషా ద్విలక్షణ సన్తోషః.

అ॥ ఇప్పడి చైతన్యముఖేన వతిశయాధాన మపేక్షితమాకిల్ ముక్తతుల్యనాన కృతకృత్యనుక్కుమ్ శాస్త్రవిరుద్ధాచరణేన భగవల్లీలా రసాతిశయాధాయకతయాఽపి స్వస్వరూప శేషత్వసిద్ధేర్భగవత్కైఙ్కర్యమ్ సిద్ధిక్కక్కూడుమో? ఎన్ఱిఆశఙ్కైయి లుపోద్ఘాతమాక వస్తుస్థితియైయరుళి+ర్ (ఇవత్తి) లిత్యాదివాక్యద్వయత్తాలే. ఇవత్తిల్ - పూర్వోక్తాతిశయాధాయకత్వ భేదఙ్గళిల్, తనక్కు అనర్థేతి = అభక్ష్య భక్షణాదికళిల్ తాత్కాలికసుఖాభాస స్వపురుషార్థమిరు

లుమ్ ముక్తదశైయిల్ ప్రత్యక్షత్తాలుమ్ ఈశ్వరాభిప్రాయత్తై క్కణ్డు తదనురూపమాక వర్తిక్కుమ్బోదు ఈశ్వరనుడైయ లీలాదిపురుషార్థత్తుడనే ఆనుషంగికమాక త్తనక్కుమ్ స్వాభిమతపురుషార్థముణ్డామ్ - ఆనపిన్బు చేతననాంవివర్గ్ బుద్ధిపూర్వకమాక ప్రెరు ప్రివృత్తిపణ్ణుమ్బోదు తన్ పురుషార్థముమ్ ఆనుషంగికమాకవాకిలుమ్ పుకిరవేణ్డియత్తా లదువరుమ్బోదు ఈశ్వరాభిప్రాయ విశేషమడియాక వరవేణ్డుకైయాలే అదుక్కాక ఈశ్వరాభిప్రాయత్తై యారాయ్న్దవిడత్తిల్ భాగవతకైంకర్యమ్ అవనుక్కు సర్వత్తిలుమ్ అభిమతమాయిరున్దదు. ఇవ్వర్థత్తిల్ "ఆరాధనానాం సర్వే

ష్టాలుమ్ అత్యుత్కటనరకాది రూపస్వానర్థపర్యవసితమా మెన్రపడి. (దీ) లీలాదీత్యాదిశబ్దమ్ భోగాదిగ్రాహకమ్. ఆనుషజ్గికమిత్యాది = శేష్యతిశయమాత్రమే ఉద్దేశ్యమాకిల్ లీలారస మెప్పోదు ముణ్డాకైయాల్ మోక్షతదుపాయ ప్రవృత్తి వ్యర్థమా మెన్గై. స్వప్రయోజనముమ్ పరార్థమాకైయాల్ "తనక్కేయాకవెనైక్కొళ్ళు" మెన్నిఱ వను సన్ధానముమ్ కూడుమ్.

అ॥ (స్వా) ఆనాలు మానుషజ్గిక స్వపురుషార్థాన్వయి శాస్త్రీయ ప్రవృత్తి వేణ్డినాలుమ్ భాగవతకైజ్కర్యముమ్ తత్ప్రాధాన్యముమ్ సిద్ధిక్కు క్కుడుమో? ఎన్నవ + ర్ (ఆనపిన్బి) తి. (వి) ఆనపిన్బ - ఏవంసతి. (సం) తదభిప్రాయాననుగుణవృత్తౌ స్వానర్థపర్యవసానాత్. (దీ) ఈశ్వరాభిప్రాయమ్ - ఈశ్వరాభిమతమ్, సర్వత్తిలుమ్ - సర్వాభిమతజ్గళిలుమ్. అత్యన్తాభిమతా విష్ణో స్స్వజనా శ్శాస్త్రచక్షుషామ్। అతస్తద్దాస్యపర్యన్తం భగవద్దాస్య మిష్యతే॥ (వి)ఆనుషజ్గికమాకవాకిలుమ్ - ఆనుషజ్గికత్వేనాపి, పుకి ఱవేణ్డి - ఫలేఽన్వర్థాభవత్వేనాపేక్ష్య, అత్తాలదువరుమ్బోదు - అజ్ఞానదశాకాలికాతిశయవిలక్షణాతిశయాధానేచ్ఛయా తత్కైజ్కర్యప్రాప్తిసమయే, అభిప్రాయ + వేణ్డుకైయాల్ - ఈశ్వరాభిప్రాయ మూలకతయా ప్రాప్తు మపేక్షితత్వాత్, ఆరాయ్న్దవిడత్తిల్ - విమర్శదశాయామ్, సర్వత్తిలుమ్ - సర్వస్మాదపి.

అ॥ (దీ)ఇవ్వర్థత్తిల్ ప్రమాణ జ్కాట్టుకిరార్ (ఆరాధనానా) మిత్యా

షాం విష్ణో రారాధనం పరమ్ । తస్మాత్పరతరం ప్రోక్తం తదీయా
రాధనం పరమ్ ॥ మమ మద్భక్తభక్తేషు ప్రీతి రభ్యధికా భవే
త్ । తస్మాన్మద్భక్తభక్తాశ్చ పూజనీయా విశేషతః॥ మద్భక్తజన
వాత్సల్యం పూజాయాంచానుమోదనమ్। మత్కథాశ్రవణే భక్తి
స్స్వరనేత్రాఙ్గవిక్రియా ॥ స్వయ మారాధనే యత్నో మమార్థేడం
భవర్జనమ్ । మమానుస్మరణం నిత్యం యచ్చ మాం నోపజీవతి ॥
భక్తిర ష్టవిధా హ్యేషా యస్మిన్ మ్లేచ్ఛేఽపి వర్తతే। సవిప్రేంద్రో
మునిః శ్రీమాన్ సయతి స్సచ పండితః ॥ తస్మై దేయం తతోగ్రా
హ్యం సచపూజ్యో యథాహ్యహమ్॥ అనన్యదేవతాభక్తా యేమద్భ
క్తజనప్రియాః। మామేవ శరణంప్రాప్తా స్తేమద్భక్తాః ప్రకీర్తితాః॥

ది. = తస్మాత్పరమ్ - తస్మాదుపరి, తదియానా మారాధనం పరతర మేకగై. మ
ద్భక్తజనేతి = పూజాయామ్ - మద్భక్తపూజాయామ్, స్వరవిక్రియా - గద్గదత్వమ్,
నేత్రవిక్రియా - ఆనన్దాశ్రూద్గమః, అఙ్గవిక్రియా - పులకోద్గమః, అనుస్మ
రణమ్ - శేషత్వానుసన్ధానమ్, మాం నోపజీవతి - మత్సకాశాత్ప్రయోజనాన్తరా
పరిగ్రహః. సవిప్రేన్ద్రఇతిమన్తవ్యః, శ్రీమాన్ - శేషత్వజ్ఞాన సమ్పద్యుక్తః, య
తిః - నిగృహీతేన్ద్రియః. తస్మైజ్ఞానందేయమ్, తతః - తస్మాత్, జ్ఞానమ్ -
సంశయే నిర్ణయ రూపం గ్రాహ్యమ్, పూజ్యః - బహుమన్తవ్యః, అన్యదేవతా
భక్తానభవన్తీ త్యనన్య దేవతా భక్తాః. (స్వా॥ భాగవతకైఙ్కర్యే ప్రమాణము
పన్యస్య భాగవత భక్త కైఙ్కర్యస్య తస్మాదాధిక్యే ప్రమాణ మాహ (మమ
మద్భక్త భక్తే) ష్వితి. మమసామాన్యత ఆరాధకేషు సత్సు ప్రీతిర్భవతి, మ
యి భక్తిమత్సుసత్సు అధికా ప్రీతిర్భవతి, మద్భక్తవిషయే భక్తిమత్స్వభ్యధి
కా ప్రీతిర్భవేత్. యతస్తస్మా న్మదధిక ప్రీతివిషయాపేక్షయా మదభ్యధికప్రీ
తివిషయా విశేషతః పూజనీయా ఇత్యర్థః. అథభగవద్భక్తలక్షణమాహ (మ
ద్భక్తజనే) త్యాది = మద్భక్తే విద్యమానస్యాపి దోషస్యాదర్శనమ్. మునిః-
మననశీలః, తస్మైదేయమ్ - జాత్యన్తరత్వాద్దివ్యదానా సమ్భవేన జ్ఞానందేయ
మ్. అనన్యదేవతాభక్తాః - దేవతాన్తరభక్తా భాగవతభక్త్యభావేచ భగవద్భ

తస్య యజ్ఞవరాహస్య విష్ణో రమిత తేజసః। ప్రణామం యేపి కుర్వన్తి తేషామపి నమోనమః ॥ తదాశ్రయస్యాశ్రయణా త్తస్య తస్యచ తస్యచ। సం సేవనా న్నరా లోకే పూయన్తే సర్వపాతకైః” ఇత్యాది ప్రమాణఙ్గళై యారాయ్న్దాల్ రాజకుమారోపలాళనమ్పోలే భాగవతకైంకర్యమ్ భగవానుక్కు అభిమతమాయిరుక్కైయాల్ శేషభూతనాన వివర్ శెయ్యుమ్ కిఞ్చిత్కారఙ్గళిల్ భాగవతకైంకర్యమ్ ప్రధానమాయిరున్దదు. ఇవ్విడత్తిల్ తత్వవిత్తుక్కు ప్రమాణసరణియై ప్పార్త్తాల్ “యే యజన్తి పితౄన్ దేవాన్ బ్రాహ్మణాన్ సహుతాశనాన్। సర్వభూతాన్తరాత్మానం విష్ణుమేవ యజన్తితే” ఇత్యాదిగళిల్పడియే ఈశ్వరన్ భాగవతశరీరకనాయ్క్కొణ్డుమ్ ఆరాధ్యనామ్. “సచమమప్రియః” ఎన్గిఱపడియే పరమైకాన్తివిషయత్తిల్ ప్రీతిపరతన్త్రనాన ప్రకారియినుడైయ నినవైప్పార్త్తాల్ “జ్ఞానీత్వా

త్తేః పూర్ణతానాస్తీతిభావః. భాగవతభక్తి ప్రకారమాహ (తస్యే)తి. భాగవతకైఙ్కర్యస్య సర్వపాపనాశకత్వమప్యాహ (తదాశ్రయస్యే)తి. తస్య తస్య చేతి తచ్చరమావధిదాసస్య సంసేవనా ల్లోకే నరా స్సర్వపాతకైఃపూయన్తే-పరిముచ్యన్త ఇత్యర్థః. ఇవ్వర్థత్తిల్ ప్రమాణఙ్గళైయారాయ్న్దా లిత్యన్వయః. అభిమతమాయిరుక్కైయాలితి = సర్వత్తిలు మితి శేషః. (వి॥ ఆరాయ్న్దాల్ - పరామృశతిచేత్.)

అ॥ ఇప్పడి భగవదనన్యార్హ శేషభూతనాన యివ్వధికారి భాగవతోపచార కైఙ్కర్యఙ్గళైప్పణ్ణిల్ అన్యారాధనప్రయుక్తమాక వనన్యత్వ విరోధమ్ వారాదో? ఎన్నవ + ర్ ; (ఇవ్విడత్తి), లితి = శేషత్వసమ్బన్ధ మన్జిక్కే విధిమాత్రప్రేరితనాయ్ భాగవత కైఙ్కర్యమ్ పణ్ణుమిడత్తిల్. తథాచ నిత్యకర్మసు అగ్నీన్ద్రాద్యారాధనస్య తదన్తర్యామి భగవదారాధనమ్పోలే ఇదువుమ్ భాగవత శరీరక భగవదారాధనమాకైయాలే అనన్యత్వవిరోధమిల్లైయెన్నుకరుత్తు. భాగవ

త్తై శ్రీనమేమతమ్" ఎన్గిఅపడియే భాగవత కైంకర్యత్తై భగవాన్ త స్నన్తర్యామిపక్కలిలే పణ్ణినదాక ఉకక్కుమ్. ఇప్పడి శేషికక్కు అభిమత మెన్గిఱ వళవేయన్రు; శేషత్వమాకిఱ సమ్బన్ధమ్ తాన్ సద్వారకమాకవు ముణ్డాకైయాల్ కైఙ్కర్యముమ్ సద్వారకమాకవుమ్ ప్రాప్తమ్. అదెజ్జనేయెన్నిల్; నిత్యాం శ్రియా సమేతస్య భర్తై రాత్మ

త శరీరకనాయకొణ్డుమితి = "సాక్షాదప్యవిరోధం జైమినిః" ఎన్గిఱన్యాయత్తాలే అద్వారకమాకవుమ్ ప్రమాణబలత్తాలే సద్వారకమాకవు మారాధ్యనామెన్రపడి.

అ॥ ఇప్పడి భాగవతారాధన మన్తర్యామిదృష్ట్యా భగవదారాధనమాక లగ్నిద్వారాది పదఘటిత భగవదారాధనమ్పోలే ఇదువు మొరు సద్వారక భగవదారాధనమాకైయాలే ఇదుక్కు ప్రాధాన్య ముణ్డువ దెజ్జనే? యెన్నవ + ర్ (సచమమప్రియ) ఇత్యాదినా. సర్వాన్తర్యామిక్కు వేరొరుఅన్తర్యామి యిల్లావిట్టాలు మన్తర్యామివ దతిప్రీతివిషయత్వా ద్భాగవతస్య సాక్షాత్స్వారాధనాపేక్షయా భాగవతద్వారక స్వారాధనమ్ భగవానుక్కు అత్యన్త తుష్టికర మెన్రపడి. (వి॥ పణ్ణినదాక ఉకక్కుమ్ - స్వాన్తరాత్మవిషయే కృతమివసన్తుష్యేత్, అతస్తద్విషయే స్వారసికీ ప్రీతిర్జాయత ఇతి ప్రీతిప్రేరితత్వమ ప్యస్తీతి భావః.)

అ॥ (ప్ర) ఏవం భగవచ్ఛేషత్వస్యైవ భాగవతకైఙ్కర్యానుష్ఠాపకత్వముక్త్వా భాగవత శేషత్వమపి తదనుష్ఠాపక మిత్యాహ (ఇప్పడి)త్యాదినా. (వి॥ అభిమతమెన్గిఱ వళవేయన్రు - అభిమతమిత్యేతావన్మాత్రమేవ నభవతి, సమ్బన్ధాన్ - సమ్బన్ధస్య, సద్వారక ముణ్డాకైయాలే - సద్వారకస్యవిద్యమానత్వాత్, కైఙ్కర్యంచ సద్వారకతయాపి ప్రాప్తమ్, అవాన్తరశేషిభూత భాగవతనిష్ఠాతిశయాధానే భగవచ్ఛేషభూత భాగవతనిష్ఠాతిశయాధానస్య శేష్యతిశయావహత్వా త్పరమ శేషిణోఽతిశయ స్సిద్ధ్యతీతి భావః.)

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి చేతనగత శేషత్వ సమ్బన్ధమ్ సద్వారకమాక క్కూడుమో? సర్వప్రధాననాన ఈశ్వర నద్వారకమాక సాక్షా దేవ శేషియాకిల్ శేషత్వముమ్ తదనురూపమాక అద్వారకమాకవే యిరుక్క వేణ్డావో? ఎన్ను శఙ్కిక్కుత్తరమ + ర్ (అదెజ్జనేయెన్ని) లిత్యాదినా. నిత్యమితి నిత్యమ్; శ్రియా-

లక్ష్మ్యా, సమేతస్య భక్తైరాత్మవతఇతి విశేషణద్వయముమ్ విధేయత్తిల్ యథా క్రమ మన్వయిక్కి-ఱదు. శ్రియాసమేతస్య సహ శేషిత్వం - శ్రీసాహిత్యేన సాక్షా త్సర్వశేషిత్వంస్యాత్. “అస్యామమచ శేషంహి విభూతిరుభయాత్మికా॥ ఉభయాధిష్ఠానంచైకం శేషిత్వమ్” ఇత్యాద్యనుసారత్తాలే శ్రియోడేకూడవే శేషిత్వమ్. ఇవన్నిక్కే- శ్రీద్వారకమాకవాదల్ శ్రీనైరపేక్ష్యేణవాదల్ శేషిత్వమిల్లైయెన్నపడి. భక్తైరాత్మవతః, మా—నవిద్యన్తే, పరే, యస్మా త్సపరమః, సచాసా వాత్మా, తస్య, భక్తై, రాత్మవతః = “జ్ఞానీత్వాత్మైవ మేమత” మితి జ్ఞానిన మాత్మాన—మన్తర్యామిణంమన్వానస్య, ఇఙ్గుత్కృష్టాన్తరశూన్య నాన పరమాత్మా జ్ఞానియై ఆత్మావాక వుడైయనావదు? జ్ఞానియై స్వోత్కృష్టనాక వెణ్ణానిర్కై. స్వతస్సర్వజ్ఞనానవన్ జ్ఞానియై వుత్కృష్టనాక వెణ్ణుకైయావదు? తత్ప్రీణనవ్యాపారత్తై స్వప్రీణనవ్యాపారాపేక్షయా స్వస్యోత్కృష్ట ప్రీణనమాక వెణ్ణుకై. ఆకైయా లిన్నబుద్ధి విశేషత్తైయుడైయ పరమాత్మావుక్కు- సద్వారక శేషిత్వ ముపపన్నమ్. స్వప్రీణన వ్యాపారా పేక్షయా స్వభక్తప్రీణనవ్యాపారే౽ధిక ప్రీతిమత్వరూప శేషిత్వమానదు స్వభక్తస్యకైఙ్కర్య జనిత ప్రీతిరూపాతిశయ భాక్త్వరూప శేషిత్వ మన్తరేణాను పపన్నమన్నో; ఇప్పడి శేషిత్వం సద్వారక మాకైయాలే శేషత్వ సమ్బన్ధముమ్ సద్వారకమాకక్కు-డైయిల్లై యెన్నుకరుత్తు. భక్తైరాత్మవత్వముమ్ ప్రమాణాన్తరాను గుణ్యత్తాలే శ్రీవిశిష్టనుక్కే-యాకైయాలే సద్వారక శేషిత్వముమ్ శ్రీవిశిష్టనుక్కే-న్నుమిడముమ్ సిద్ధమ్.

(దీ) నిత్యమితి = భక్తైరాత్మవతః, నిత్యం శ్రియా సమేతస్య పరమాత్మనః అద్వారకేణ శేషిత్వేనసహ సద్వారకంచ శేషిత్వంస్యాత్, ఆత్మవపత్యన్తాభిమతత్వా ద్భక్తశేషత్వేనవినియోజన మాత్మవత ఇత్యనేన వివక్షితమ్. ఇన్దవిశేషణత్తాలే సద్వారకత్వ ముపపాదితమామ్. నిత్యం శ్రియాసమేతస్య పరమాత్మన శ్శేషిత్వ మెన్నవిత్తాల్ శ్రీవిశిష్టమే సద్వారకాద్వారక శేషియాయ్ త్తు. యద్వాసహచ శేషిత్వం సద్వారకంచ శేషిత్వం స్యాదిత్యన్వయః. శ్రియాసమేతస్య= శ్రీవిశిష్టరూపేణ శేషిత్వమ్, భక్తైరాత్మవతః— భక్తద్వారా శేషిత్వం స్యాదిత్యర్థః, యద్వా భక్తైరిత్యత్ర సమేతస్యేత్యనుషఙ్గః, ఆత్మవత ఇతి ప్రతిసమ్బన్ధి నిర్దేశోనషష్ఠ్యన్తః, జ్ఞానినః ప్రతీత్యర్థః.

(ప్ర) భగవదనన్యార్హ శేషభూతస్య భాగవత శేషత్వంవాకథ? మిత్యత్ర సదృష్టాన్తం యుక్తితో వచనతశ్చ సమర్థయతె (అదెఙ్గనేయెన్ని) లిత్యాదినా.

నిత్యమితి = "హ్రీశ్చతేలక్ష్మీశ్చపత్న్యౌ॥ అహోరాత్రే పార్శ్వే॥ విష్ణోశ్శ్రీరనపాయినీ॥ జ్ఞానీత్వాత్మైవే" త్యాదిభి శ్శ్రియో భాగవతానాంచ నిత్యయోగాన్తరాత్మత్వోక్త్యాఽత్యన్తాభిమతత్వావగమా త్స్వశేషభూతానాం స్వాత్యన్తాభిమత విషయే శేషత్వాపాదనస్య లోకేపిదర్శనా త్తైస్సహ సదాసాక్షాచ్ఛేషిత్వం తేషామపి శేషిత్వా త్తద్ద్వారాచ సదాశేషిత్వమస్తీత్యర్థః.

(వి) అనన్యార్హభగవచ్ఛేషస్య కథ మవాన్తరశేషత్వ? మితిశఙ్కాపూర్వకం యథారాజ్ఞా స్వశేష భూతాభరణ మాలికాదికం స్వగజాదిషు నిక్షిప్య స్వయంతదలఙ్కారోఽనుభూయతే తద్వత్ "అస్యామమచ శేషంహి విభూతిరుభయాత్మికా॥ ప్రభవో భగవద్భక్తా మాదృశాం సతతం ద్విజ॥ మమ మద్భక్త భక్తేషు ప్రీతిరభ్యధికా భవేత్" ఇత్యాది ప్రమాణై స్స్వతన్త్రేణ భగవతైవ స్వభక్త శేషతయా వినియుక్తత్వస్యా వగతత్వా త్సద్వారక శేషత్వం జీవస్య సద్వారక శేషిత్వం పరమాత్మనశ్చోపపన్నమితి సమర్థయతే (అదెజ్జనేయెన్ని) లితి - నిత్యమితి. నిత్యం శ్రియాసమేతస్య భక్తైస్సదా ఆత్మవతః - భక్తైష్వన్తరాత్మత్వేన అభిమానవతః, తైర్వినా స్వరూప సత్తానాస్తీతి మన్యమానస్యేత్యర్థః. శేషిత్వమ్, సహ - అద్వారక శేషిత్వేన సహ, - సద్వారకంచస్యాదిత్యర్థః. (కారికాదర్పణే = యథా"దేవదత్తస్యగృహమిద" మిత్యత్ర తత్పత్న్యాస్తదాత్మజానాంచ శేషిత్వమవర్జనీయ మేవమజస్రావినాభావా దత్యన్త ప్రీతివిషయ లక్ష్మీముఖేనేవ స్వాత్మతయా లక్ష్మ్యపేక్షయా ప్యత్యన్త ప్రీతివిషయ భక్తజన ముఖేనాపి శేషిత్వం ప్రణాడ్యాపి భగవతస్సిద్ధ్యతీతిభావః) భక్తైరాత్మవతః శ్రియాసమేతస్యేత్యనేన భగవచ్ఛేషత్వం భాగవత శేషత్వ పర్యన్తమా మిత్యన్వయః, "అప్యహం జీవితం + విశేషతః" ఇత్యుక్తరీత్యా లక్ష్మ్యపేక్షయా భాగవతానాం భగవదత్యన్తాభిమతత్వం వ్యఞ్జితమ్. తథాచ తచ్ఛేషత్వం భగవదభిమతమితి భగవదనన్యార్హ శేషత్వస్య నవిరోధ ఇతిభావః.

(సం) నను భగవత స్సద్వారక శేషిత్వేసతిహి చేతన స్సద్వారక శేషస్స్యాత్? తదసిద్ధేరిదమప్యసిద్ధ మిత్యభిప్రాయేణ "అదెజ్జనేయెన్ని" లితిశఙ్కామవతార్య పరిహరతి (నిత్య) మితి సాక్షాచ్ఛేష్యేవ భగవాన్నిత్యం లక్ష్మ్యా సమేతఇతి యథా లక్ష్మ్యాసహైవ లక్ష్మీద్వారాఽపి శేషీత్యనుమన్యసే తథా "పితా పుత్రేణ పితృమా" నితివత్ "జ్ఞానీత్వాత్మైవ మేమత" మితిస్వాన్తరా

వత స్సదా । సహస్రశ్వారకంచస్యా చ్ఛేషిత్వం పరమాత్మనః ॥ స్వ తన్త్రినాయ్ స్వచ్ఛందలీలనాన రాజా తాన్ పూణ్డ ఆభరణత్తైయుమ్ ఇట్టమాలైయైయుమ్ అడియార్కళుడైయవుమ్ ఆనైకుతిరైకళు డైయవుమ్ కళుత్తిలే యిడుమాప్పోలే "అడియార్క్కెన్నై యా ట్పడుత్తవిమలన్" ఎన్నుమ్ "నారదో ఽహ మనుప్రాప్త స్త్వద్దర్శ నకుతూహలాత్ । ప్రభవో భగవద్భక్తా మాదృశాం సతతం ద్విజ" ఎన్నుమ్ "మత్తుమోర్ తెయ్వ ముళతెన్ని రుప్పారో డొత్తిలే నున్ఱను మున్నడియార్క్కడిమై" ఎన్నుమ్ శొల్లుకిఱపడియే అత్యన్త

త్మతయా సదాపరమ ప్రీతివిషయ భాగవతైస్సహచ శేషీ, తథా భాగవతద్వా రాఽపి శేషీతి కైముతికన్యాయేన సిద్ధ మనుమన్తవ్య మితిభావః. పుత్రేపితృమ త్త్వం కాదాచిత్క మిత్యస్య తద్వైషమ్యద్యోతనాయ సదేత్యుక్తిః.

అ॥ ఏవం భగవచ్ఛేషత్వస్య భాగవత శేషత్వ పర్యన్తతాం లోకామ్నా యాభ్యా మపిదర్శయన్నుక్తారంవివృణోతి (స్వతన్త్రనా) యిత్యాదినా. (వి) తాన్ పూణ్డ ఆభరణత్తైయుమ్—స్వయమలఙ్కృతమాభరణమ్, ఇట్టమాలైయై యుమ్ ధృతమాలికాంచ, అడియార్కళుడైయవుమ్ - దాసానాంచ, ఆనైకుదిరైక ళుడైయవుమ్ - గజా శ్వాదీనాంచ, కళుత్తిలే - కణ్ఠే, ఇడుమాప్పోలే - ప్రక్షేప వత్. అస్య యథేష్ట వినియోగేత్యనేన సమ్బన్ధః. గజాదిమూర్ధ్ని మాలా ప్రక్షే పతుల్య భాగవతాధీన కరణతా రూప యథేష్ట వినియోగార్హతయా చేతనస్యేతి భావః. (దీ) ఇడుమాప్పోలే - ఇష్టమానపడి వినియోగిక్కైక్కు అర్హతైయాలే యెన్ఱర్థమ్. యద్వా ఇదు మిడత్తిల్ పోలే ఎన్ఱర్థమ్. (స్వా) స్వతన్త్రనాకై యాలే స్వశేషవస్తువై యన్యత్ర వినియోగిక్క శక్తనెన్ఱపడి. నిష్ప్రయోజన మా క విప్పడి వినియోగిక్క కూడుమో? ఎన్గిఱ శఙ్కావారణార్థం "స్వచ్ఛన్దలీ లవానేతి; లీలారసం ప్రయోజనమెన్ఱుకరుత్తు. అడియార్క్కిత్యాది = అడియా ర్కు - స్వదాస భూతభాగవతర్కళుక్కు, ఎన్నై - అడియేనై - ఆళ్ పడుత్త- దాససూతనాకప్పణ్ణిన, విమలన్ - నిర్మలన్. మత్తుమోర్ తెయ్వమ్ - అన్యమొ రుదైవమ్, ఉళతెన్ఱు - ఉణ్డెన్ఱు, ఇరుప్పారోడు - దేవతాన్తర భక్తాళోడు, ఒత్తి లేన్ - సంసర్గియేన్, ఉన్ఱదుమ్ - అఙ్గీకరిత్తదుమ్, ఉన్నడియార్క్కడిమై -

పారతన్త్ర్యాదికళ్ అడియాక భగవదిష్ట వినియోగార్హ్హతైయాలే భగవచ్ఛేషత్వమ్ తాన్ యావదాత్మభావియాన కట్టళైయిలే భాగవతశేషత్వపర్యన్తమాయిఱ్ఱు. ఇజ్జు భాగవతత్వ మడియాక స్వరూపప్రయుక్తమాకవుమ్ "గుణైర్దాస్య ముపాగతః" ఎన్గిఱ న్యాయత్తాలే గుణజ్ఞాన మడియాక స్వేచ్ఛైయాలుమ్ వన్ద భాగవత శేషత్వమ్ "భగవద్భక్తాః - మాదృశామ్" ఎన్గిఱ ఇరణ్డుపదత్తాలుమ్ సూచితమ్.

త్వద్దాస భూత భాగవత దాస్యమ్. (పారతన్త్ర్యాద్దీత్యత్రాదిశబ్దేన (ప్ర॥ ఆవిర్భూత భగవచ్ఛేషత్వమ్) గుణజ్ఞానాదికం గృహ్యతే.) (ప్ర॥ అత్యన్తపారతన్త్ర్యదీతి = చేతనస్య భగవదత్యన్త పారతన్త్ర్యం భాగవత శేషత్వ నిబద్ధనమితి తస్య యావదాత్మ భావిత్వా దస్యాపి యావదాత్మ భావిత్వమిత్యర్థః. (దీ) యావదాత్మ భావియాన కట్టళైయిలే యెన్దత్తాల్ భగవచ్ఛేషత్వమ్ కాలత్తిల్ కొళ్ళునువిట్టాప్పోలే సమ్బన్ధి పర్యన్తం కొళ్ళున్దువిట్టపడి శొల్లిత్తు.

ఆ॥ (స్వా) ఇప్పడి భాగవత శేషత్వం సిద్ధమానాలుమ్ "ప్రభవో భగవద్భక్తా మాదృశాం సతతం ద్విజ" ఎన్గిఱ ప్రమాణత్తిలే "మాదృశాం భగవద్భక్తాః ప్రభవః నత్వన్యేషా" మెను సిదికొళ్ళయాలే సర్వర్క్కుమ్ భాగవత శేషత్వం సిద్ధిక్కవిల్లైయే? ఎన్నవ+ర్ (ఇజ్జి)తి. ఒరుత్తనుక్కు భాగవతత్వ ముణ్డాకి లవనుక్కు సర్వముమ్ శేషమాకక్కడవదెన్ఱు భాగవతత్వ మడియాక భగవదిష్ట వినియోగసిద్ధమాయుమ్ భాగవత విషయత్తిల్ తనక్కుగుణాధిక్యదర్శనత్తాలే స్వేచ్ఛయా వన్దదాయుమ్ భాగవత శేషత్వ మిరణ్డు విధమ్. "మాదృశా" మెన్గిఱత్తుక్కు భాగవతవిషయత్తిల్ గుణాధిక్య దర్శనత్తైయుడైయ వెజ్గళుక్కెన్నర్థమాకైయాలే "భగవద్భక్తాః - మాదృశా' మెన్గిఱ విరణ్డుపదత్తాలుమ్ క్రమేణద్వివిధ శేషత్వం సూచితమాకైయాలే సర్వర్క్కుమ్ భగవదిష్ట వినియోగ సిద్ధ శేషత్వం సిద్ధమెన్ఱుకరుత్తు (ది॥ సూచితమ్ - క్రమేణ ఎన్దపడి. (వి॥గుణజ్ఞానమ్ - భాగవతనిష్ఠా జ్ఞానభక్తి వైరాగ్యది జ్ఞానమ్)

ఆ॥ ఇప్పడి భాగవత శేషత్వమ్ సిద్ధిత్తాలు మిదు భగవచ్ఛేషత్వా పేక్షయా ఉత్కృష్ట మెన్నదు కూడుమో? భగవచ్ఛేషత్వమ్ భగవానుక్కు స్వకీయదాస్యపర్యన్త వినియోగార్హమాయిరుక్కిఱాప్పోలే భాగవత శేషత్వం భాగవతను

ఇబ్భాగవతశేషత్వమ్ క్రయమే శెల్లునృడియై "పేశువా రడియార్ కళెన్దమ్మై విఱ్కవుమ్ పెఱువార్కళ్" ఎన్ఱు కల్పసూత్ర వ్యాఖ్యాతావాన పెరియాళ్వార్ అరుళిచ్చెయ్దార్ - ఇదు మధ్యమపద

~~~~~~

త్తుక్కు స్వేష్టవినియోగ పర్యన్త మల్లామైయాలే తదపేక్షయా నికృష్టమన్ఱో? ఎన్నవ + ర్ (ఇబ్భాగవతశేషత్వ) మితి. పేశువా రడియార్కళ్ - నామసఙ్కీర్తన పరరాన శ్రీవైష్ణవర్కళుడైయ, అడియార్కళ్ - దాసభూతర్, భాగవత దాస్యరసికరానః భాగవతర్కళ్, ఎన్దమ్మై-నమ్మై విఱ్కవుమ్ పెఱువార్కళ్ - విత్తుక్కొళ్ళవుమ్ సమర్థరెన్ఱపడి. (ది॥ కల్పసూత్రవ్యాఖ్యాతాక్కళెన్ఱత్తాలిబ్భాగవతశేషత్వాది ధర్మశాస్త్రసిద్ధమానమైతోఱ్ఱుమ్.) కల్పసూత్రేతి- అఙ్గాఙ్గికళుడైయ శేషశేషిభావస్వరూపముమ్ స్వత్వత్యాగాత్మక యాగాన్తర్గత స్వత్వస్వరూపముమ్ సోమక్రయణాన్తర్గత క్రయవిక్రయ స్వరూపముమ్ వినియోగప్రకారమ్ముదలాన వర్థఙ్గళై సమీచీనన్యాయఙ్గళాలే నిర్ణయమ్పణ్ణి కల్పసూత్ర వ్యాఖ్యానమ్పణ్ణిన పెరియాళ్వారెన్ఱపడి. (ప్ర॥ నిత్యనైమిత్తికే కస్యాప్యంశస్యాపరిత్యాగేన అనుష్ఠాన ప్రకార ప్రతిపాదన పరత్వాత్కల్పసూత్రాణాం తద్వదేవ కృష్ణేన మథురాగమనమారభ్య యావద్వైకుణ్ఠగమన మనుష్ఠిత కృత్స్న వ్యాపారాణాం స్వప్రబన్ధే తేనైవ క్రమేణ ప్రతిపాదనా చ్ఛ్రీభట్టనాథానాం కల్పసూత్రవ్యాఖ్యాతృత్వమితి భావః) ఆకైయాల్ భగవచ్ఛేషత్వం భాగవతశేషత్వమ్పోలే క్రయవిక్రయ పర్యంత వినియోగార్హమల్లామైయాలే తదపేక్షయా భాగవతశేషత్వమే ఉత్కృష్ట మెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ స్వరూపశోధనైపమ్పర్య ప్రవృత్తమూలమన్త్రత్తిలే యవధారణత్తాలే భగవానుక్కే ఇవ్వాత్మా శేషమెన్ఱు సిద్ధియానిఱ్క తద్విరుద్ధమాక భాగవత శేషత్వ కల్పన జ్యుక్కుడుమో? ఎన్నవ + ర్ (ఇది)తి. మధ్యమ పదత్తుక్కు - నమస్సుక్కెన్ఱపడి, నమస్సు అత్యన్త భగవత్పారతన్త్ర్య పరమాకైయాలే స్వతంత్ర శేషిక్కిష్ట వినియోగార్హనెన్ఱు సిద్ధిక్కైయాల్ మూలమంత్రత్తిలుమ్ స్వతంత్ర శేషిక్కు ఇష్టమాన భాగవతశేషత్వం సిద్ధిక్కిఱదెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ భాగవత శేషత్వం ప్రమాణబలత్తాలే సిద్ధిత్తాలుమ్ భాగవత కైఙ్కర్యమ్ సిద్ధిక్కవిల్లైయే? "ఆరాధనానాం సర్వేషా" మిత్యాది ప్రమాణబలత్తాలే యదువుమ్ సిద్ధిక్కుమెన్ఱి లన్దప్రమాణసిద్ధ భాగవత కైఙ్కర్య ము
~~~~~~

త్తుక్కు త్తాత్పర్యార్థమ్. ఇవ్వర్థత్తై యనుసన్ధిత్తా లిశ్శేషత్వమ్ స ద్వారకమాకవుమ్ అద్వారకమాకవుమ్ నిన్ఱనిలైయిలే శేషవృత్తి యాన కైఙ్కర్యముమ్ నిఱ్కుమ్. ఆకైయాల్ తన్ శక్తిక్కనురూప మాక భగవత్కైఙ్కర్యత్తినుడైయ సాధ్యాకారవివృద్ధియాన పురుషార్థత్తిల్ ఎల్లైనిలత్తై త్తరిశుతూర్ విడాతొ్ళియ ప్రాప్తమ్.

తత్కృష్టసుకృత విశేషమాయ్కొణ్డు "యేయజన్తీ" త్యాది ప్రమాణబలత్తాలే భాగవతాంతర్యామ్యారాధనరూప భగవత్కైఙ్కర్యమాకవే సిద్ధిక్కైయాల్ భాగవతకైఙ్కర్య రూపత్వమిల్లైయే? ఎన్నవ+ర్ (ఇవ్వర్థత్తై)ఇతి. ఇవ్వర్థత్తై - భగవదత్యంత పారతంత్ర్యసిద్ధ భగవత్టవినియోగార్హతారూప మధ్యమపదార్థత్తైయె న్నపడి. శేషత్వం నిన్ఱనిలైయిలేఇతి = శేషత్వ పురస్కారమన్ఱిక్కే ప్రమాణబల త్తాలే భగవదత్యన్తాభిమతత్వ బుద్ధ్యా పణ్ణిన భాగవతారాధనమ్ "యేయజన్తీ" త్యాద్యనుసారత్తాలే కేవల భగవత్కైఙ్కర్యమానాలుమ్ భగవచ్ఛేషత్వ పారతన్త్ర్యాదికళడియాక వంద భాగవత శేషత్వద్వారకమాకిల్ తదాకార్య శేష్యభిమతా చరణరూప కైఙ్కర్యము మవాంతరశేషి భాగవత ప్రీణనరూప భాగవత కైఙ్కర్యమాయ్కొణ్డే పరమశేషి భగవత్కైఙ్కర్యమా మెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ (ప్ర) ననేవం భగవత్కైఙ్కర్యస్యేవ భాగవతకైఙ్కర్యస్యాపి ఫలత్వే సాధ్యద్విత్వప్రసఙ్గః, భాగవతానా మనంతత్వాదేకైకం ప్రత్యేకైక కైఙ్కర్యస్యాపి కృత్వా నిర్వర్తయితు మశక్యత్వా "న్నహ్యశకనీయ మర్థం వేదోవిధత్తే" తిన్యాయా న్మంత్ర ప్రతిపాద్యత్వం నోపపద్యత ఇత్యత్ర యథాప్రాభాకరమతే పరమాపూర్వస్యైవ పరమసాధ్యత్వేపి స్వర్గస్యాపి సాధ్యవివృద్ధిరూపత్వేన సాధ్యాంతర్భావః; మతాంతరేపి స్వర్గస్యసాధ్యత్వే తత్రకాలాంతరభావి ప్రక్చ ననాద్యను భవస్య తదనువృత్తేశ్చ సాధ్యవివృద్ధిరూపత్వేన సాధ్యాంతర్భావ స్త ద్వదేవ భాగవత కైఙ్కర్యస్య సాధ్యవివృదిరూపత్వ మేవేత్యభిప్రేత్య భగవత్కైఙ్కర్యే యథాశక్త్యనుష్ఠేయత్వవ ద్భాగవత కైఙ్కర్యేపి యథాశక్త్యనుష్ఠేయత్వస్యైవ విధితాత్పర్య విషయత్వా ద్రహస్యత్రయే ఫలప్రతిపాదకాంశేవ న తస్యాపి ప్రతిపాదన మిత్యాహ (ఆకైయాలి)తి. (దీ॥ సాధ్యాకారవివృద్ధి - శేషసూతనాల్ సాధ్యం భగవత్కైఙ్కర్యమ్, అదినుడైయవాకార వివృద్ధి - సీ

ఇదు "భర్తుర్భృత్యగణస్యచ" మ్బ్ఱుమ్ "ఆప్తో విష్ణో రనాప్తశ్చ ద్విధా పరికర స్స్మృతః । నిత్యో నన్యో నచానిత్యః కర్మవశ్యో ముముక్షుభిః" ఎన్ఱు శ్రీపౌష్కరాదికళిల్ శొన్న న్యాయత్తాలే పతి వ్రతాధర్మమ్బోలే యిరుక్కిఱ పరమైకాన్తిత్వత్తుక్కు మికవుమ్ ఉచితమాన పతిచిత్తానువర్తనమ్. ఆకైయాల్ హేత్వన్తరత్తాలన్ఱిక్కే అనన్యార్హ శేషత్వ జ్ఞానమడియాక వరుకైయాలే ఇవ్వనన్య శేషత్వమ్

మాభూమియాన భాగవత కైఙ్కర్యత్తై యెణ్ణై.) తరిశుతూర్ విడాదొ శ్రీయ - సీమాంతవ త్వసాక్ష్యనధ్యారణ్యాం యథానథవేత్త థాకర్తుం యోగ్యమ్. యథాక్షేత్రాదినాం కర్షణాదిపూర్వకానుభవాభావే కిఞ్చిత్కాలానన్తరం కర్షణాదే స్స్వరూపాయోగ్యమహారణ్యంభవే దేవమేవ భాగవత కైఙ్కర్యస్య యావచ్ఛక్త్యనుష్ఠానాభావే భగవత్కైఙ్కర్య కరణే స్వరూప యోగ్యతాప్యపేయాదితి భావః. (వి॥ ఎల్లైనిలత్తై - పరమావధిమ్)

అ (ప్ర) ఏవ మస్య భాగవతశేషత్వే "తేచైవానన్యదేవతా" ఇత్యుక్తపారమైకాంత్య విరోధ స్స్యాదిత్యత్ర యథాపతి వ్రతాయా భర్తృభృత్యానాంచ పరిచరణేపి నపాతివ్రత్యవిరోధః ప్రత్యుత పతిచిత్తాను వర్తనరూపత్వేన పాతివ్రత్యానుగుణ్య మేవ మేవ భాగవతపర్యంత శేషత్వస్య తచ్ఛేషత్వానుగుణ్యమేవేతి నపారమైకాంత్య విరోధ ఇత్యాహ (ఇదు భర్తుర్భృత్యగణస్యచే) త్యాదినా. "నదోషోహియథాలోకే భర్తుర్భృత్యగణస్యచ । మానసాద్ధర్మపత్నీనాం సమక్షేవా పరోక్షతః" ఇతిపౌష్కరసంహితాయా మైకాన్త్యాక్షేప సమాధాన పరమిదం వచనమ్. ధర్మపత్నీనాం భర్తుర్భృత్యగణస్యచ శుశ్రూషా యథానదోష స్తద్వన్నదోష ఇత్యర్థః. (దీ) ఆప్తఇతి. విష్ణు విషయైయ పరికరమ్ - భృత్యవర్గమ్, ఆప్తమెన్ఱు మనాప్తమెన్ఱు మిరణ్డువిధమ్. అదిలాప్తోనిత్యః భాగవతాది స్సముముక్షుభిరారాధనీయః; అనిత్యరాయనాప్తరాన బ్రహ్మాదికళ్ కర్మవశ్యతయాఽవంఱ్యర్.

అ॥ ఉపపాదితత్తై యుపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయాలి)తి. (స్వా) ఆకైయాల్ - మికవు ముచితమాన పతిచిత్తానువర్తనమాకైయాల్, హేత్వంతరత్తాల

విరుద్ధమన్రు. ఇబ్భాగవత శేషత్వమ్ స్వాభావికమో? ఔపాధిక మో' వెన్నిల్ కర్మానుప్రాపితకళఱ "నిత్యాభివాఞ్ఛితపరస్పరనీచ భావై:" ఎన్గిఱపడియే యావదాత్మభావియాయ్క్కొణ్డు ముక్తదశైయిలు మనువర్తిప్పతొన్రాకైయాలే స్వాభావిక మెన్నవుమామ్ - భగవత్సంబన్ధ జ్ఞానవిశేషనిబన్ధనమాకైయాలే ఔపాధికమెన్నవుమామ్. ఇప్ప

న్నిక్కు-ఇతి = అనన్యార్హభగవచ్ఛేషత్వ జ్ఞానమడియాక వన్ద నన్య శేషత్వమే విరుద్ధమన్రు; భర్త్రనుబన్ధి విషయత్తిల్ పతివ్రతైక్కు హేత్వన్తరత్తాలే వన్ద శేషత్వమ్పోలే భాగవత విషయత్తిలుమ్ హేత్వన్తరత్తాల్ వన్ద శేషత్వం పరమైకాన్తిక్కు విరుద్ధమెన్రుకరుత్తు. ఇఙ్గు భాగవతనుక్కు భాగవత శేషతాయామ్ ప్రతిసమ్బన్ధీ భాగవత నెన్గిఱ బుద్ధియుమ్ స్వస్యభగవచ్ఛేషతా బుద్ధియుమ్ నిమిత్తమ్. ప్రతిసమ్బన్ధీ భాగవతనెన్గిఱ బుద్ధియిల్లావిట్టాల భాగవత శేషత్వం ప్రసజ్గిక్కుమ్. స్వస్య భగవచ్ఛేషత్వ జ్ఞానాభావే స్వతన్త్ర శేషిష్టవినియోగార్హతా జ్ఞానాభావేన భాగవత శేషత్వ జ్ఞానాసమ్భవాదెన్రు కరుత్తు. (దీ॥ హేత్వంతరత్తాల్ - కర్మత్తాలెన్రపడి. (సం॥ క్షుద్రప్రయోజనాన్తరాత్) "నచానిత్యః" ఎన్రునిషేధిక్కైయాలనన్యార్హ శేషత్వజ్ఞాన మడియాకవుమ్ దేవతాన్తర శేషత్వ మాకాదెన్రుతోన్రుకిఱదు.)

అ॥ ఆనాలు మిబ్భాగవత శేషత్వమ్ భగవచ్ఛేషత్వమ్పోలే స్వాభావికమాకిల్ వస్తుస్వరూప ప్రయుక్తతయా భగవచ్ఛేషతాజ్ఞాన ప్రయుక్తత్వాభావాత్స్వస్యానన్యార్హ భగవచ్ఛేషత్వమ్ విరోధిక్కుమ్. ఔపాధికమాకిల్ ముక్తిదశైయిలు మనువర్తియాదే దేవతాన్తరశేషత్వమ్పోలే యపురుషార్థమాక ప్రసజిక్కు మెన్రు తాత్పర్యత్తాలే శజ్కిత్తుత్తరమరుళి + ర్ (ఇబ్భాగవతశేషత్వ) మితి. (దీ) నిత్యేతి = అభివాఞ్ఛితః, అన్యోన్యం ప్రతినీచభావః—శేషత్వమ్, ఏషాంతైః ఎన్గై. (స్వా) ముక్తిదశైయిలుమితి = ముక్తిదశానువర్తమానతయా స్వాభావికమెన్రు శొల్లప్పడుమ్. స్వరూపప్రయుక్తం స్వాభావికమన్నెన్రపడి. భగవత్సమ్బన్ధేతి = (దీ॥ భగవతా సహ భాగవతానాం యస్సమ్బంధజ్ఞానవిశేష స్తన్నిబంధనత్వాదెన్గై. యద్వా స్వస్యయో భగవతాసహసమ్బన్ధజ్ఞానవిశేష స్తన్నిబంధనం భాగవతశేషత్వ మిత్యర్థః) భగవత్సమ్బంధ జ్ఞానప్రయుక్తత్వేన స్వ

డియాకిల్ ఇరువరుక్కుమ్ భాగవతత్వముణ్డానాల్ ఒరువరై ప్పఱ్ఱి ఒరువర్క్కు శేషత్వముమ్ శేషిత్వముమ్ వరుకై విరుద్ధమన్రో? వెన్నిల్ పరస్పరోపకార్యోపకారక భావాదికళిల్ పోలే ఇజ్ఞుమ్ విరోధమిల్లై. అధికార్యవస్థైయిలే క్రియైక్కు శేషియానవన్దానే కర్తృ

రూపప్రయుక్తత్వాభావాదనన్యార్హ శేషత్వ విరోధమిల్లై దేవతాంతరాది శేషత్వన త్క్కర్మాద్యుపాధిక మల్లామైయాలే పురుషార్థత్వముమ్ ముక్తిదశానువృత్తియుమ్ కూడుమెన్నుకరుత్తు.

అ॥ (వి) నను భాగవతానాం పరస్పర శేషశేషిభావే ఏకస్యైవ శేషత్వం శేషిత్వంచ విరుద్ధ మిత్యాశఙ్క్య పరస్పరోప కార్యోపకారకత్వాదిష్వివ క్రియావ్యక్తి భేదేన నవిరోధఇతి పరిహృత్యావస్థాభేదేనాపి దృష్టాంత ప్రదర్శనముఖేన పరిహారతి (అధికార్యవస్థైయిలే)ఇతి = యద్వా (స్వా) ఇనిభాగవతయోః పరస్పరం శేషశేషిభావోత్పత్త్యా విరోధమ్ ప్రసజ్జియాదో? ఎన్గిఱశఙ్కైయై అనువదిత్తుప్పరిహరిక్కిఱార్ (ఇప్పడియాకి)లిత్యాదినా. ఇప్పడియాకిల్ — (దీ) భాగవత శేషత్వ ముణ్డానపక్షత్తిల్. (సం) భాగవత శేషత్వస్య స్వాభావికత్వేన సదాఙ్గీకరణీయత్వే. యస్యయంప్రతి శేషిత్వం తస్యైవ తంప్రత్యేవ శేషత్వంచస్యాదితి విరోధఫలకత్వాదయం నప్రామాణిక ఇతిభావః. ఇమంవిరోధమపి దృష్టాన్తేన పరిహారతి (అధికారీ)తి = (దీ) యక్ష్యమాణనుక్కు ప్రథమ మధికార్యవస్థై, పిన్బుకర్తృత్వావస్థైవరుమ్. అఙ్గధికారియా యిరుక్కుమ్పోదు ఫలిత్వత్తాలే కర్మత్తైక్కుఱిత్తు శేషియాన యజమానన్ తానే కర్మోత్పాదనరూప కర్తృత్వావస్థైయిల్ కర్మత్తుక్కు శేషమాయిరుక్కు మెన్ఱఙ్గీకరిత్తార్కళెన్గై. (యద్వా)

(స్వా) పరస్పర ప్రతిద్వంద్వినోర్ధర్మయో రేకనిరూప్యయో రేకత్రవిరోధమో? నోచేదేకప్రతియోగిక శేషత్వ శేషిత్వయోర్విరోధమో? ఎన్ఱువికల్పిత్తు ఆద్యపక్షత్తిలుత్తరమ + ర్ (పరస్పరే)తి. ద్వితీయపక్షత్తిలుత్తరమ + ర్ (అధికార్యవస్థైయిలే)ఇతి = ప్రథమం ఫలకామనాయ్ స్వస్యఫలిత్వసిద్ధ్యర్థం యాగక్రియై విహితైయాకైయాల్ ఫలిత్వేన యజమాన నందక్రియైక్కు శేషియానాన్. ఫలార్థమ్ క్రియైయై ప్పణ్ణుమ్పోదు కర్తృకారక మన్ఱియిలే క్రియైనిష్పన్నైయల్లా

త్వావస్థైయిలే అదుక్కు శేషవాయ్ నిల్లానిన్ఱాల్ - అప్పడియే అ
న్యోన్యమ్ పణ్ణుమ్ అతిశయఙ్గళై యుపజీవియాదే ఒరుత్తరుక్కొరు
త్తర్ అతిశయధానమ్పణ్ణినాల్ అతిశయాధాయకత్వ వేషత్తాలే ఇ
రువరుక్కుమ్ శేషత్వముణ్డామ్. అతిశయత్తుక్కు ఆశ్రయమానవేష
త్తాలే ఇరువరుక్కుమ్ శేషిత్వముణ్డాకక్కడవైయిల్ లై - ఇప్పడి ఈశ్వ
రేచ్ఛయాలే ఇరువరుమ్ పరస్పరం అతిశయాధాయకరాక వినియు
క్తరాకైయాలే ఇరువరుక్కుమ్ భాగవత శేషత్వసంబన్ధమ్ ప్రామా
ణికమ్ - గుణవశీకృతనాన తన్నినైవాలే భగవద్విషయత్తిలుమ్ భా

స్మైయాలే క్రియైక్కు కర్తృత్వేన శేషమానానెన్ఱు న్యాయవిన్నిర్ణీత మెన్ఱపడి.

అ॥ (దీ) ఉక్తార్థత్తైదార్ష్టాన్తికత్తిలే త్తుకిఱార్ (అప్పడియే)ఇత్యాదియా
ల్. (స్వా) యజమాననుక్కు క్రియై శేషమాయుమ్ శేషియుమాయు మిరుక్కి
రాప్పోలేయుమ్ క్రియైక్కు యజమానన్ శేషమాయుమ్ శేషియాయు మిరు
క్కిరాప్పోలేయుమ్ శేషశేషిత్వఙ్గళ్ కూడుమెన్గైయిల్ దృష్టాన్తమ్. అ
న్యోన్యమ్పణ్ణు మతిశయఙ్గళై యుపజీవియాదే ఎన్గిఱత్తుక్కు దృష్టాన్తమన్ఱు; ఫ
లనిష్పాదనాతిశయత్తై యుపజీవిత్తన్ఱో యజమానన్ క్రియానిర్వృత్తియైప్పణ్ణుకిఱ
దెన్ఱు కరుత్తు. (వి॥ ఉపజీవియాదే - కృతప్రతికృత బుద్ధిం విహాయ, తథాత్వే
ఽతిశయాసిద్ధ్యా శేషత్వాభావప్రసఙ్గాత్; (దీ) కృతత్తుక్కు ప్రతికృతమాక వె
ణ్ణిచ్చెయ్యిల్ విలైయా మిత్తనై యెన్గై.)

అ॥ (స్వం) ఏవ మవిరుద్ధే ఈశ్వరేచ్ఛాయత్తే భాగవతశేషత్వే న్రామా
మాణికతామ్ పీత్యాహ (ఇప్పడీ)తి.

అ॥ చేతనగత శేషత్వస్య దాసత్వే పర్యవసన్నత్వా త్తన్నిర్గుణం విరు
ద్ధ గుణం ప్రతిచచే ద్దుఃఖాయస్యాదితి శేషత్వ విశేషణాతం భోగవర్ధక దా
సత్వం విశేష విషయం పర్యవసాయయతి (గుణవశీకృతనాన)వితి. (దీ)నినైవాలే-
ప్రీతియాలే. (వి॥ తన్నైత్తమాయిరుక్కుమ్ - స్వస్యాతిశయావహం భవతి, ప్రద
ర్శిత రీత్యా విరోధాభావేన భగవదిచ్ఛాసిద్ధం భాగవత పరస్పర శేషత్వం భ

గవతవిషయత్తిలుమ్ వరుమ్ దాసత్వమ్ భోగవర్ధకమాయ్ కొణ్డు తన్నేన్ఱిరుమాయిరుక్కుమ్ - ఇవ్విడత్తిల్ ఈశ్వరన్ స్వాతన్త్ర్యసహకృతైయాన తన్ ఇచ్ఛైయాలే భాగవతర్ క్కెల్లామ్ శేషిత్వత్తైయు

గవత్ప్రీతిహేతు కైఙ్కర్య పర్యన్తం ప్రమాణసిద్ధం స్థాపితమ్. గుణవశీకృతస్యేచ్ఛాధీన శేషత్వంతు "క్షీరం శర్కరయా యుక్త"మితి న్యాయేన మహనీయదాస్యస్య లోకే సుఖకరత్వ దర్శనా దత్యన్తానన్దావహత్వేనా త్యుత్కృష్టమితి "ఇప్పడి ఈశ్వరేచ్ఛైయాలే' ఇత్యాదివాక్యద్వయస్య ఫలితార్థః.

అ॥ (ప్ర) నన్వేవం రాజాదిభి స్స్వవాహనాదౌ స్వధృతమాల్యాదివినియోగవ త్సర్వస్వామీ శ్రియఃపతి స్స్వభక్తాన్ స్వకీయశేషత్వేన శేషిత్వేనచ వినియుఙ్క్తేచే త్తద్వత్సంసారిణః ప్రత్యపితథా వినియుఞ్జీత, తేషామపి తథా భగవద్విభూతిత్వా విశేషాత్; ఏవంచ ప్రపన్నై స్సంసార్యా శ్రయాతిశయ జననప్రసఙ్గః, నచేష్టాపత్తిః; "మూఢైః పాపకృతైః + నశ్యత్యేతైస్తు సఙ్గమ" ఇత్యాదివిరోధ ప్రసఙ్గాదిత్యత్ర "మమ మద్భక్త భక్తేషు॥ ఆరాధనానాం సర్వేషామ్॥ తదాశ్రితస్యాశ్రయణాత్ + సర్వపాతకై" రిత్యాది ప్రమాణై స్స్వతన్త్ర స్స్వామీ భాగవతానేవ శేషిత్వేన శేషత్వేనచ వినియుఙ్క్తే ఇత్యవగమా న్నాతి ప్రసఙ్గ ఇత్యభిప్రేత్యాహ (ఇవ్విడత్తి)లిత్యాదినా.

యద్వా॥ (స్వా) ఇప్పడి ఈశ్వరేచ్ఛైయాలేవన్ద శేషత్వమ్ తవిర గుణకృతమాయ్ స్వేచ్ఛాయత్త శేషత్వ ముణ్డాకి లన్ద శేషత్వ ప్రతిసమ్బన్ధి శేషిత్వముమ్ స్వేచ్ఛైయాలే వన్తదాకి లిదు స్వరూప విరుద్ధమన్ఱో? కించ, భాగవత శేషత్వమధికప్రీతిజనకతయా ఈశ్వరేచ్ఛాదిసిద్ధమానాలుమ్ శేషిత్వ మీశ్వరేచ్ఛా సిద్ధమల్లామైయాలే శేషిత్వ మప్రామాణికము మాకాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఇవ్విడత్తిలీశ్వర)నితి. భాగవత శేషత్వవ దధికప్రీతి జనకత్వాభావేపి స్వస్వాతన్త్ర్యాదేవ భాగవతర్కళుక్కు శేషిత్వత్తై యుణ్డాక్కు మెన్దపడి. (టీ) తన్నిచ్ఛైయాలే ఎన్నునాన్ శేషియాక వేణుమెన్ఱు శేషియాకిఱవనుడైయ విచ్ఛైయైవ్యావర్తిక్కిఱదు. (వి) రాజాదిభి స్స్వవాహనాదౌ స్వధృతమాల్యాది వినియోగవ త్స్వవిభూతిత్వా విశేషా త్ప్రాకృతాత్మనః ప్రత్యపి కిం నవినియుఙ్క్తే ఇత్యత్రోక్తమ్ "స్వాతన్త్ర్యేణేతి"—"స్వాతన్త్ర్య మైశ్వర ముపర్యనుయోజ్యమాహు"

డాక్కుమ్ - ఇవర్ కళిచ్చై ఛైయైయు జ్కూట్టిక్కొణ్డు ఇవర్ కళుక్కు భాగవత శేషత్వత్తై యుణ్డాక్కుమ్ - ఇప్పడి స్వామిక్కు ఇష్టవిని

రితి తత్ర పర్యను యోగోనిరర్థక ఇతి భావః. నను తతఏవ విపరీత వినియోగోపి కింనస్యాదితి చెన్న, "జ్ఞానీత్వాత్మైవ మేమత" మితి భక్తాభిమానిత్వస్యైవైతా పృశస్వాతన్త్ర్యనియామకత్వాదితిధ్యేయమ్.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడియానాల్ గుణకృత భాగవత శేషత్వత్తుక్కు స్వేచ్ఛైయే ప్రయోజకైయాకైయాలే యీశ్వరేచ్ఛాధీనత్వ మిల్లామైయాలే అప్రామాణికత్వం ప్రపసక్తియాదో? భగవదనభిమతత్వా త్స్వరూప విరుద్ధత్వముమ్ ప్రసక్తియాదో? ఇష్టాపత్తియెన్నిల్ స్వేచ్ఛాయత్తం శేషత్వ మెన్నదు విరోధియానో? ఎన్నవ + ర్ (ఇవర్ కళిచ్ఛైయైయు) మితి. తథాచ గుణాధిక్య:దర్శనస్థలే ఉభయేచ్ఛా సిద్ధ శేషత్వ మన్యత్. భగవదిచ్ఛామాత్ర సిద్ధ :శేషత్వంచాన్యత్, ప్రమాణ సిద్ధ ప్రయోజకేచ్ఛా భేదవత్త్వాత్; శేషిత్వస్యతు ప్రయోజకేచ్ఛా భేదాభావాదేకత్వ మెన్ను కరుత్తు. ఉభయేచ్ఛాసిద్ధతయా భగవదభిమతమాయాలే స్వరూప విరోధమిల్లై యెన్నుకరుతు.

అ॥ ఆనాలుమ్ భాగవతర్ కళుక్కు పరస్పర శేషత్వవహనమ్ స్వరూప ప్రాప్తమానాలుమ్ శేషిత్వవహనమ్ మమకారరూపమాకైయాలే స్వరూపవిరుద్ధ మన్నో? ఎన్నవ + ర్ :(ఇప్పడిస్వామిక్కి)తి. ఇరువర్క్కుమ్ శేషిత్వమ్ స్వతన్త్రస్వామి భగవదభిమతమాకైయాలే తద్వహనమ్ స్వరూపలాభరూపమెన్నుకరుత్తు. (సి॥ శేషికళాయ్ నిఱ్కై తన్నాలే - శేషితయాస్థితత్వాత్, పెత్తార్ - ప్రాప్తవన్తః.)

(సం) ఏవం వస్తుస్థితి ముక్త్వా తతశ్శఙ్కాచతుష్టయస్యాపి పరిహృతత్వం క్రమేణ హేతుబలా దాహ (ఇప్పడీ) త్యాదినావాక్యచతుష్టయేన. "శేషిత్వంచేదనుమతం తదా సర్వభాగవతశేషత్వరూప స్వరూపోచ్ఛిత్తిస్స్యాత్ (౧) అసఙ్కుచిత పురుషార్థకాష్ఠాలాభోపి నస్యాత్ (౨) శేషిత్వస్య ఈశ్వరభోక్తృత్వ యో రాకర్షకత్వా ద్భగవతి తదుభయమ ప్యసఙ్కుచితంనసిద్ధ్యేత్. (౩) శేషిత్వానుమతిమతో భోక్తృత్వ మప్యనుమతమేవేతి పురుషార్థకాష్ఠానిరహఙ్కారా నసిద్ధ్యే (౪) దితి శఙ్కాచతుష్టయమ్.

యథావర్తనం స్వామినః ఇష్టం తథావర్తనమేవ స్వరూప మితి నస్వరూ

యోగార్హరాయ్క్కొణ్డు శేషికళాయ్నిత్తై తన్నాలే యిరువరుమ్ స్వరూపమ్ పెత్తార్కళ్. స్వాభీష్టమాన భాగవతశేషత్వముమ్ అదిన్ఫలమాన భాగవత కైంకర్యముమ్ సిద్ధిక్కైయాల్ ఇరువరుమ్ పురుషార్థకాష్ఠై పెత్తార్కళ్ - ఇరువరైయుమ్ ఇప్పడి పరస్పర శేషశేషికళాక నియమిత్తు రసిక్కైయాలే ఈశ్వరన్ తన్ ఈశ్వరత్వముమ్

పోచ్చిత్తిః (౧) మన్త్రార్థదానాదిరూపకైఙ్కర్యేణ పరేషు భాగవతేషు మన్త్రార్థాదిజ్ఞానరూపో ऽతిశయఆధీయతఇతి నపురుషార్థకాష్ఠాసఙ్కోచోపి. (౨) నిరుపాధిక శేషిత్వస్యైవ తదుభయాకర్షకత్వాత్తద్వ్యత్యేవ తదుభయమపీతి స్వార్థమేవేత్థం నియన్తరి తయోర్నసఙ్కోచలేశస్యాప్యాపత్తిః. (౩) పరస్పరం శేషత్వ శేషిత్వే భగవద్భోక్తృత్త్వైకార్థేఇతి నిర్ధారణాన్నసా హాఙ్కారతా పురుషార్థకాష్ఠాయా (౪) ఇతి క్రమేణ శఙ్కాచతుష్టయ పరిహార ఇతిభావః

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి భాగవత శేషత్వ శేషిత్వవహాన మిరణ్డుమ్ స్వరూపలాభాత్మక మాకైయాల్ భాగవత శేషత్వవహానమ్ పురుషార్థ కాష్ఠారూప మెన్గిఱ విశేషోక్తి శేరుమో? కైఙ్కర్యమ్ పరమోద్దేశ్యమాయిరుక్క భాగవత శేషత్వత్తుక్కు పురుషార్థకాష్ఠారూపత్వ మెజ్జనే? ఎన్నవ + ర్ (స్వాభీష్టమానే)తి. (వి॥ కాష్ఠై—ఉత్కర్షమ్.) భాగవత శేషత్వ శేషిత్వవహానయో రుభయో స్స్వరూపలాభాత్మకత్వేపి శేషత్వస్య తత్కార్యకైఙ్కర్యస్యచ స్వేచ్ఛావిషయతయా పురుషార్థకాష్ఠారూపత్వమ్ కూడుమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి యిరువరుక్కుమ్ పరస్పర శేషిత్వముమ్ పురుషార్థకాష్ఠాభాక్త్వము మణ్డాకి లీశ్వరనుడైయ నిరుపాధిక సర్వశేషిత్వత్తుక్కుమ్ తత్సమనియతేశ్వరత్వత్తుక్కు మదిన్ ఫలమాన భోక్తృత్వత్తుక్కుమ్ న్యూనతైవారాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఇరువరైయు మిప్పడి)తి. భాగవతర్కళుక్కు పరస్పర శేషత్వ శేషిత్వముమ్ కైఙ్కర్యరూప పురుషార్థ భాక్త్వము మీశ్వర రసానుభవహేతువాకైయాలు మీశ్వరనియమనాధీనమాకైయాలు మీశ్వరత్వ భోక్తృత్వఙ్గళుక్కు న్యూనతైయిల్లైయెన్ఱుకరుత్తు. (వి॥ భోక్తృత్వమ్ — కైఙ్కర్యానుభవితృత్వమ్.)

భోక్తృత్వముమ్ పెఱ్ఱాల్ - ఇప్రకారత్తాలే తఙ్గళుక్కు వన్ద శేషత్వ శేషిత్వాదిక ళెల్లామ్ ఈశ్వరనుడైయ భోక్తృత్వత్తుక్కు శేషమెన్ఱు తెళిగైయాలే ఇరువరుక్కుమ్ కోదఱ్ఱపురుషార్థకాష్ఠై ఉణ్డాకిఱదు. ఇప్పడి నిశ్చితార్థరాయ్ సారవిత్తుక్కళాన కృతకృత్యరుక్కు అపరాధరుచియుమ్ అతిశఙ్కైయుమ్ అన్యదేవతాస్పర్శముమ్ ఆత్మానీనభోగముమ్ ఆత్మార్థభోగముమ్ ఆకిఱ పఴుదిల్లాద పరమైకాన్తికళుడైయ ప్రసాదమే ఎప్పోదుమ్ స్వయంప్రయోజనమాక అపేక్షణీయమ్.

అ॥ ఇప్పడి భాగవతర్కళుడైయ పరస్పరశేషత్వ శేషిత్వఙ్గ ళీశ్వరభోక్తృత్వ శేషమాకి లివర్క్కుమ్ పురుషార్థకాష్ఠైయెఙ్ఙనే? ఎన్నవ + ర్ (ఇప్రకారత్తాలే) ఇతి. ఇప్రకారత్తాలే—భగవన్నియమనత్తాలే. (దీ॥ వి॥) భోక్తృత్వత్తుక్కు శేషమ్ - భోక్తృత్వాపాదకమ్, కోదత్త—దోషమత్త, ఋజీషంపరిహృత్యస్థితా; స్వార్థభోక్తృత్వాది దోషరహితేత్యర్థః (దీ॥ కోదు - అసారాంశమ్, భగవత్ప్రీత్యైక ప్రయోజనమాకామై)

అ॥ (వి) ఏవం భాగవతనిష్ఠావతో౽పరాధరుచ్యాదిరహితానాం పరమైకాన్తినాం ప్రసాద ఏవాపేక్షణీయో నాన్య ఇతి నిగమయతి (ఇప్పడినిశ్చితే)తి. (స్వా॥ఇప్పడి నిశ్చితార్థరాయ్—ఉక్తప్రకారేణ భాగవత శేషత్వ నిశ్చయత్తైయుడైయరాయెన్నపడి.) (దీ) ఇప్పడి నిశ్చితార్థరాయ్, అతఏవ సారవిత్తుక్కళాన, భగవద్భాగవతవిషయాపరాధ రుచియుమ్. (సం) అతిశఙ్కై—"కర్తవ్యంసకృదేవే" త్యాదినోక్తా. (దీ) పఴుదు—మోఘమ్, కుత్తమెన్నపడి. ప్రసాదమ్—ఉకప్పు, ఇప్పడి స్వయప్రయోజనమాక - ప్రసాదం సాధనమాయ్ అదుక్కొరు సాధ్యాంశత్తై యెణ్ణాదే ఎన్గై (సం) ఇల్లాద ఇత్యనేన తద్వతాం తద్విరహితేష్వేవ వృత్తివిశేషేణ విశేషప్రసాదో౽నాపేక్షణీయ ఇతి ఫలితమ్. అనేన శుద్ధాన్త సిద్ధాన్తినామితి సఙ్గ్రహశ్లోకస్థపదం వివృతంభవతి, కృతకృత్యనుక్కత్యన్తేన సిరధియా మిత్యస్యార్థఉక్తః. ప్రసాద మపేక్షణీయ మిత్యస్య ప్రసాదార్థం తత్కైఙ్కర్యం సర్వదా కార్య మిత్యభిప్రాయః. అనేన ప్రసత్తిం లభేమహీత్యంశఉక్తః.

వేదమఱిన్ద పకవర్ వియక్క విళఙ్గియశీర్
నాద఩్ వకుత్త వకై పెఱు నా మవనల్లడియార్
కాదరమిక్క వడిమైయిశై న్దశ్రీయామఱైనూల్
నీదినిఱుత్తి నిలైకులైయావకై నిన్ఱనమే ॥౨౩॥

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి భాగవత కైఙ్కర్య ఙ్కర్తవ్యమెన్ఱు శొన్నదు కూడుమో? అప్పోదు పిత్రాది కళుక్కు ముత్తమాశ్రమికళుక్కుమ్ బ్రాహ్మణ భాగవతర్కళుక్కుమ్ పుత్రశిష్య గృహస్థ భాగవత శూద్ర భాగవతవిషయత్తిలుమ్ వన్దనోపసర్పణాది కైఙ్కర్యమ్ ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవధికారార్థత్తైప్పార్త్తాలే సఙ్గ్రహియానిన్ఱుకొణ్డు శఙ్కైయెప్పరిహరిక్కిఱార్ (వేదమఱిన్ద)వితి. వేదమఱిన్ద పకవర్ - అనుష్ఠానపర్యన్త వేదాన్తార్థజ్ఞానముడైయ భాగవతర్కళ్, వియక్క - విస్మయిక్క, ఆశ్చర్యప్పడుమ్పడి. విళఙ్గియ - విశేజ్ఞానిక్కిఱ, శీర్ - కల్యాణ గుణఙ్గళైయుడైయ, సర్వస్మాత్పర నెన్ఱపడి. నాద఩్—నాథ఩్, స్వతన్త్రస్వామి యెన్ఱపడి. వకుత్త - స్వేచ్ఛైయాలే వినియోగిత్త, వకై—భాగవత శేషత్వత్తై, (వి॥ భాగవత భజనాత్మకం ప్రకారమ్) పెఱునామ్—పెత్తవరాననామ్, అవ఩్ - అన్దస్వామి యినుడైయ, నల్లడియార్క్కు - అపరాధరుచ్యాది దోషరహిత భగవద్దాస భూతాళుక్కు, ఆదరమ్—గుణాధిక్య దర్శనత్తాలే వన్దరాగాత్కట్యమ్, మిక్క - ప్రచురమాన, అడిమైయిశెయ్న్ద—శేషత్వకార్యకైఙ్కర్యత్తైయఙ్గీకరిత్తు, అఴియా మఱైనూల్—నిత్యమాన వేదత్తినాలే, నీదినిఱుత్త—నీతియోడేవ్యవస్థాపిక్కప్పట్ట, నిలై-స్థితి, శాస్త్రీయ తత్తద్వర్ణాశ్రమ గురుశిష్యపితృపుత్రాదివ్యవస్థిత ధర్మాచారమ్, కులైయావకై - కులైయాదప్రకారత్తిలే, నిన్ఱనమ్—ప్రతిష్ఠితాళానోమెన్ఱపడి. పుత్రశిష్యాదికళుక్కు భాగవతత్వ మిఱున్దాలుమ్ వర్ణాశ్రమాది విరుద్ధమల్లాద భాగవత కైఙ్కర్యమే భగవదభిమతమాక శాస్త్రసిద్ధమాకైయాలే పుత్రాదివిషయత్తిల్ పిత్రాదికళుక్కు వన్దనోపసర్పణాది ప్రసక్తియిల్లై యెన్ఱుకరుత్తు. ॥౨౩॥

అ॥ (సం) "ఇప్పడి నిశ్చితార్థరా" యితి వాక్యార సఙ్గ్రహిత మధికారార్థం స్వాభిసన్ధ్యాశాసనాభ్యాం సహృదయ హృదయారోహాయ సఙ్గృహ్ణాతి (నాథేన) ఇతి. (స్వా)నః—భాగవత శేషత్వరసికానాం సారవిదా మస్మాకమ్,

నాథేన స్తృణ మన్య దన్య దపివా తన్నాభినాళీకినీ
నాళీకస్పృహణీయసౌరభముచా వాచా నయాచామహే ।
శుద్ధానాం తు లభేమహి స్థిరధియాం శుద్ధాంతసిద్ధాంతినాం
ముక్తైశ్వర్య దినప్రభాతసమయాసక్తింప్రసక్తిం ముహుః ॥32॥

నాథే - పరమశేషిణి, తన్నాభినాళికినీత్యాది సమభివ్యాహారేణ చతుర్ముఖోత్పాదకతయా ప్రసిద్ధే సర్వస్మాత్పరేచ స్వతన్త్రస్వామితయా భాగవతశేషత్వ కైఙ్కర్య కరణపర్యన్తతయాఽస్మద్వినియోజన సమర్థే, విషయసప్తమీ. భగవద్విషయే; తృణ - మైహిక పశుపుత్రాదికమ్, అన్యత్ - ఇన్ద్రాది దేవపదమ్, అన్యత్ —బ్రహ్మపదమ్, అపి - కైవల్యమ్, వా—మోక్షమపి, తస్యనాభిరేవనాళికినీ = పద్మినీ, తస్యాముత్పన్నం నాళీకమ్—పద్మమ్, చతుర్ముఖోత్పాదకమ్, తేనస్పృహణీయం సౌరభం యస్యాస్సా—తయావాచా, నాళీకస్య చతుర్ముఖోత్పాదకతయా తత్థ్సానతయాచ దేవతాన్తర సంసర్గేణ పారమైకాన్త్యాభావేన భాగవత వాచో దేవతాన్తర ప్రయోజనాన్తరాభావేన తత్సౌరభాపేక్షోచితేతి భావః ఏవం భూతయావాచానయాచామహే - యాచనాంనకుర్మః, ఏతాదృశ ఫలార్థమ్ యాచ్ఞోపలక్షిత ప్రపత్తింనకుర్మః అత్రైహికాది పురుషార్థ సమభివ్యాహారో దృష్టాన్తార్థః. యథైహికాది పురుషార్థనిమిత్తం స్వరూపవిరుద్ధత్వాద్భగవన్తంనయాచామహే తథా మోక్షమపి నయాచామహే, భాగవతప్రసాదస్యైవ సాక్షాదుపేయత్వా త్సారవిదా మస్మాకం భగవత్కైంకర్యరూప మోక్షయాచనమపి నోచితమితి భావః.

తర్హి కిమ పేక్ష్యత? ఇత్యత్రాహ (శుద్ధానా) మితి. శుద్ధానామ్—అపరాధరుచిరూప దోషరహితానామ్, స్థిరధియామ్—మహావిశ్వాస విరోధిశఙ్కా ప్రపఞ్చకరూపాది శఙ్కారహితానామ్, శుద్ధాన్త సిద్ధాన్తినామ్, శుద్ధాన్తాః - అన్తః పురస్త్రియః, తేషాం సిద్ధాన్తః - పాతివ్రత్యమ్, పారమైకాన్త్య మేషామస్తీతి శుద్ధాన్త సిద్ధాన్తినః, అన్తఃపురస్త్రియోహి పాతివ్రత్యశాలిన్యః పరస్వరభోగాః పత్యధీనభోగాశ్చ. తథాచాత్మాధీనభోగా త్మార్థభోగరహితానాం పరమైకాన్తినామ్; యద్వా ఆత్మాధీనభోగాత్మార్థభోగరూప దోషరహితత్వమపి శుద్ధానా మిత్యత్రవివక్షితమ్ శుద్ధాన్త సిద్ధాన్తినామిత్యత్ర పారమైకాన్త్యం వివక్షితమ్. ఏవం భూతానాం భాగవతానామ్. ముక్తైశ్వర్యదిన ప్రభాత సమయాసక్తిమ్ - ముక్తా

ఇతికవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్రస్వతన్త్రస్య శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్యకృతిషు శ్రీమద్రహస్య త్రయసారే పురుషార్థకాష్ఠాధికార ష్షోడశః.

శ్రీమతేనిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

నామైశ్వర్యమ్ - పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవః, తదేవదినమ్ - "సకృద్దివా హైవాస్య భవతీ" తిశ్రుతేః; తస్యదినస్య ప్రభాత సమయాసత్తిః - ప్రాతఃకాలాసత్తిరూపామ్, ప్రసత్తిమ్—ప్రసాదమ్, ఏతాదృశభాగవత ప్రసాదేసతి ప్రభాతేసతి దినాగమనవ న్మోక్షస్స్వతఏవ భవతీతిభావః. (దీ॥ ప్రభాతసమయాసక్తిమ్ — ప్రాతః కాలాసక్తిరూపైయాన. (వి) ప్రభాతసమయాసత్తిమ్—ప్రాతః కాల సమ్బన్ధరూపామ్) స్వతన్త్ర నిష్ఠాపేక్షయా భాగవత నిష్ఠాయా వరిష్ఠోపాయత్వాద్భాగవత ప్రసాద మేవహి ముహూర్తభేమహి—ఉపాయత్రయా ఫలత్రయాచ లభ్యే మహీత్యర్థః. (దీ) ఇత్తాల్ పరమైకాన్తి ప్రసాదత్తిల్ మోక్షస్యాచిరభావిత్వం సూచితమ్. భాగవత ప్రసాదమ్ స్వయం ప్రయోజనమాకైయాలే ఇదిల్ మోక్షసాధనత్వోక్తి యథావస్థితమాన భాగవత్ప్రసాద ప్రభావపరమిత్తనై. ప్రసత్తిమ్-ఉకప్పైయేయడిక్కడి పెరక్కడవోమెన్గై. (విస్తరస్సారాస్వాదిన్యామేవ విశేషతోఽను సన్ధేయః.)

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసారవ్యాఖ్యాసఙ్గ్రహే
పురుషార్థకాష్ఠాధికారష్షోడశః.
శ్రీమతేనిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రీరహస్య త్రయసారార్థరత్నావళీ.

(౧) శుశ్రూషా స్వామిభృత్యే భవతి విరచితా స్వామికై
ఙ్కర్యకాష్ఠేత్యుక్తి ర్నోసఙ్గతా స్యా దుదయతిహి తదా పారమైకా
న్త్యభఙ్గః । కించైవం దేవవర్గే ప్రసజతి వరివస్యాపి వేధోముఖాదౌ త
ద్భృత్యత్వావిశేషాదితి బహుముఖత స్సన్నిరున్ధేఽత్ర శఙ్కాః ॥౪౨॥
(౨) దాసేన స్వామ్యభీష్టాచరణ కుతుకినా భావ్య మిత్యేతదా
ర్యం కార్యం తస్మా న్మురారేః పరమహిత తదీయార్చనం తస్యదా
సైః । తద్బుద్ధ్యైవ స్వశక్యం కథమివ భవితా తావతైకాన్త్యహానిః
పత్యుర్బన్ధూపచారో భవతిఖలు గుణ స్సన్మతీనాం సతీనామ్ ॥౪3॥
(3) క్షుద్రాణాం దేవతానాం క్వచనతు పరతాపాతకీగోచరా
ణాం మోహా త్స్వారమ్యబుద్ధ్యా విఫల యతనతా స్వాత్మహానిశ్చ సి
ద్ధ్యేత్ । ఇత్థం హారీతముఖ్యైః శ్రుతిహృదయవిదా మగ్రగణ్యై ర్నిషి
ద్ధే తద్గేహాన్తః ప్రవేశే హరిచరణజుషాం కైవ కైఙ్కర్యవార్తా ॥౪౪॥
(౪) భక్తిద్వారాపి సాక్షాదివ భువనపతే శ్శేషతాయాః ప్ర
మాణై స్స్వస్మిన్సిద్ధ్యా తదర్చా ప్యుపనిపతతి తద్ద్వారతః పారత
న్త్ర్యాత్ । స్వేచ్ఛాతోఽప్యస్తి సిద్ధం గుణకృతభగవద్భక్తశేషత్వమస్య
త్తస్మా ద్దాసస్య ఏషాం విరచిత దురితౌఘావసాదః ప్రసాదః ॥౪౫॥

ఇతి శ్రీమత్కౌశిక కులతిలక కపిస్థల రంగాచార్య విరచితాయామ్
శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థరత్నావల్యామ్
పురుషార్థకాష్ఠాధికార షోడశః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రీమైనమః

శ్రీమతేనిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

ముకుందే నిక్షిప్య స్వభర మనఘో ముక్తవ దసౌ

స్వతంత్రాజ్ఞాసిద్ధాం స్వయ మవిదితస్వామిహృదయః ।

(దీ) అథోత్తరదియ పర్యన్త కైఙ్కర్యనియతస్యతు । పుంస శ్శాస్త్రీయసర ణి రనురోద్ధ్యేతి వర్ణ్యతే॥ (ప్ర) ఏవం కృతకృత్యేన స్వనిష్ఠాభిజ్ఞేన ప్రపన్నే న భగవద్భాగవత విషయే౽త్యాదరేణ కర్తవ్యస్య కైఙ్కర్యస్య భగవద్భాగవత ప్రీత్యైక ఫలకతయా నిషిద్ధైరపి యదిభాగవతానాం స్వస్యవా ప్రీతిర్భవే త్తదా తై రపి కైఙ్కర్యం కర్తవ్యం స్యా దిత్యాశఙ్క్య శాస్త్రాను గుణ్యేన కర్తవ్యత్వం స మర్థయతే.

ప్రపన్నేన నిత్యసూరిభిరివ భగవదత్యన్తాభిమతస్యైవ కర్తవ్యత్వా ద్యావ చ్ఛరీరపాతం ముక్తానామివ భగవదభిప్రాయ సాక్షాత్కారాభావా చ్ఛాస్త్రాప ర్యాలోచనేన కరణే నిషిద్ధస్యాప్యనుప్రవేశసమ్భవా త్తదనుష్ఠానేచ, "యద్య దాచరతి శ్రేష్ఠ స్తత్త దేవేతరో జనః" ఇత్యాద్యుక్తప్రకారేణే తరేషాం శాస్త్రీ యనియమాతిలఙ్ఘన హేతుత్వేన స్వస్య పరేషాంచ "మద్భక్తోపి న వైష్ణవ" ఇ త్యుక్తభగవదప్రీతి విషయత్వాపాతా దవశ్యం శాస్త్రీయనియమో౽ నుసరణీయ ఇ త్యాహ (ముకున్ద)ఇతి. (దీ॥ అసౌ—వధికారీ, ముకున్దే స్వరక్షణభరం నిక్షి ప్య, అనఘః - సర్వ పాపేభ్యోముక్తః, (స్వా॥ వినష్టాశ్లిష్ట పూర్వోత్తరపాపత యా౽ఘరహితః) అతఏవ నిర్భరతయా ముక్తవత్స్వయంప్రయోజనం కైఙ్క ర్యం కుర్వాణః. ఏతావన్మాత్రే ముక్తానాం దృష్టాన్తత్వమ్. నతు ముక్తానాం శా స్త్రీయ సరణ్యనుసారః. యద్వా ముక్తవ దవిదితస్వామి హృదయః - వ్యతిరేక దృష్టాన్తో౽యమ్. ముక్తాస్తువిదిత స్వామి హృదయా స్స్వయం శాస్త్రంవినా ప్రత్యక్షేణ విదిత స్వామి హృదయాః, హేతుగర్భమిదంపదమ్; అవిదితస్వామి హృదయత్వాదితి. స్వతన్త్రస్య—భగవతః, ఆజ్ఞయా - శ్రుతిస్మృతిరూపయా, సిద్ధామ్ - విహితామ్, అతఏవా లఙ్ఘ్యామ్, లఙ్ఘనే ప్రత్యవాయం దర్శయతి

పరిత్యాగే సద్య స్స్వపరవివిధానర్థజననా దలంఘ్యా మామోక్షా దనుసరతి శాస్త్రీయసరణిమ్ ॥౩౮॥

ఇశ్శేషత్వసమ్బన్ధ మడియాక భగవద్భాగవతవిషయఙ్గళిల్ ఇవర్ పణ్ణుమ్ కైఙ్కర్యమ్ శాస్త్రసాపేక్ష రుచియాలేయో? శాస్త్రనిరపేక్షరుచియాలేయో? ఎన్నిల్ ఇరుళ్ తరుమాఞాలత్తిలిరుక్కుమ్ వివనుక్కు శాస్త్రమ్ కైవిళక్కాక వేణ్డుకైయాలే యథాశాస్త్రమాయ్ శాస్త్రం వికల్పిత్తవిడత్తిల్ యథారుచియాకక్కడవదు. అదెఙ్ఙనే

(పరిత్యాగ) ఇత్యాదినా. శాస్త్రీయ నియమత్యాగే, సద్యః - తత్రైవజన్మని, స్వస్య పరేషాంచ వివిధానా మనర్థానామ్—ప్రత్యవాయానామ్, జననాత్; అనర్థా ఇహ భగవదప్రీతి పరమవైదికనిందా, పరత్ర నరకపాతాదయః. శాస్త్రీయ పద్ధతిమ్-శాస్త్రోక్తనియమ మార్గమ్, ఆమోక్షాత్ - ఏతద్దేహావసాన పర్యన్తమ్, అనుసరతి - అనుసరేదితి విధి ర్వివక్షితః. అత్రాలఙ్ఘ్యామిత్యనేన "ఏవం విలఙ్ఘయన్ మర్త్యో మర్యాదాం వేదనిర్మితామ్। ప్రియోపి న ప్రియోఽసౌ మే మదాజ్ఞావ్యతివర్తనా" దిత్యాదివచనం సూచ్యతే. అనుసరతీతి వర్తమాన నిర్దేశేన అవిచ్ఛిన్న సమ్ప్రదాయాగతత్వ సూచనేన సత్సమ్ప్రదాయప్రమాణమపి సూచితమ్. పూర్వార్ధేన అనన్యథాసిద్ధలిఙ్గం శాస్త్రానుసరణే ప్రమాణ ముపన్యస్తమ్. ఆమోక్షాదిత్యనేన కృతకృత్యత్వేప్యనఘత్వేపి స్వతో వర్ణాశ్రమాదిరహిత స్వస్వరూపనిష్ఠావత్వేపి వర్ణాశ్రమాద్యనుబద్ధ దేహసమ్బన్ధస్యైవ శాస్త్రవశ్యతాయాం నిమిత్తత్వా దిత్యపి సూచ్యతే ఎన్నుకరుత్తు. ॥౩౮॥

అ॥ ఇప్పడి శాస్త్రీయమార్గానుసరణ ముణ్డుమో? "స్వస్యచ ప్రియ మాత్మనః॥ ఆత్మనస్తుష్టిరేవచ" ఎన్ను స్వాత్మరుచ్యను గుణమాకవే కైఙ్కర్యానుష్ఠాన మ్పణ్ణవేణుమెన్ను ప్రమాణమ్ శొల్లుకైయాలుమ్ కృతకృత్యతయా శాస్త్రవశ్యతై యిల్లామైయాలుమ్ శాస్త్రానుసరణ ముణ్డుమో? ఎన్గిఱవభిప్రాయత్తాలే శఙ్కిత్తు శ్లోకత్తాలే సఙ్గ్రహితార్థత్తై విస్తరేణోపపాదిక్కిఱార్ (ఇశ్శేషత్వే) త్యాదియాల్. ఇరుళ్ - అజ్ఞానత్తై, తరు—తరానిఱ్కుమ్, మా-మహత్తాన, ఞాలత్తుళ్ - లోకత్తిల్, భగవత్స్వరూపతిరోధానకరియాన ప్రకృతి మణ్డలత్తుక్కుళ్ళేయెన్నపడి. (వి) కైవిళక్కాక - హస్తస్థదీపత్వేన. (ది) యథాశాస్త్రమాయ్ -

మెన్నిల్ ఎమ్బెరుమానార్ తిరునాట్టు క్కెఱున్దరుళుకిఱపోదు శ్రీ పాదత్తిలే సేవిత్తిరున్ద ముతలికళుడైయ ఆర్త్తియైక్కణ్డు ఇవర్కళైయ ళైత్తరుళి "యెన్నుడైయవియోగత్తిల్ దేహత్యాగమ్పణ్ణి నారుణ్డాకిల్ ఆళవన్దార్ శ్రీపాదమే, ఎన్నోడవర్కళుక్కు సంబన్ధమిల్లై" యెన్ఱరుళిచ్చెయ్య ఇవర్కళు మిత్తైక్కేట్టు మికవుమ్ శోకార్త్తరాయ్ ఇని యెఙ్గళుక్కుచ్చెయ్య వకుప్పదేదెన్ఱు విణ్ణప్పమ్శైయ్య ఇవ రరుళిచ్చెయ్తరుళినవార్త్తై "ఒరువన్ ప్రపన్ననానాల్ అవనుడైయఆత్మయాత్తై భగవదధీనైయాకైయాలే అదిలవనుక్కు అన్వయమిల్లై ఉణ్డెన్ఱిరున్దానాకిల్ ఆత్మసమర్పణమ్ పొయ్యామిత్త

అవికల్పిత స్థలత్తిల్ యథాశాస్త్రం కర్తవ్య వ్యవస్థై, "తండులైర్వాయవైర్వా జుహుయా" దెన్ఱు వికల్పిత స్థలత్తిల్ తన్రుచియాలే ఒన్ఱు కర్తవ్య మామ్.

అ॥ (ప్ర) నన్వేవం శాస్త్రీయ నియమాను సర్తవోక్తి ద్దర్శనప్రవర్తక రామానుజాచార్య వచన విరుద్ధా స్యాత్? శిష్యప్రశ్నోత్తరే శైశాస్త్రీయమేవ కర్తవ్య మిత్యనుక్త్వా భాష్యప్రవర్తనాదే రేవ కర్తవ్యతోక్తే? రిత్యత్ర తేషాం శాస్త్రీయత్వా చ్చాశాస్త్రీయేషు కేషాంచి దుక్తే స్సర్వోప లక్షణత్వా న్నవిరోధ ఇత్యాహ (అదజ్జనేయెన్ని) లిత్యాదినా = శాస్త్రీయస్యావశ్య కర్తవ్యత్వం కథమిత్యర్థః. (వి) తిరునాట్టుక్కు—పరమపదస్య, ఎఱున్దరుళుకిఱపోదు—గన్తుమఙ్గీకృత్యస్థితి సమయే, ముదలికళుడైయ—ప్రధాన శిష్యాణామ్, కణ్డరుళి-ద్రష్టుం దయాంకృత్వా, అళైత్తరుళి—సమీపాగమనాయదయాంకృత్వా, ఆహూయేతియావత్. ఆళవన్దార్ శ్రీపాదమే—యామునాచార్య శ్రీపాదో భవద్భి రతిక్రాన్తస్స్యాదితి భావః. (స్వా॥ శ్రీపాదత్తైయెన్ఱపడి.) ఉణ్డెన్ఱిరున్దానాకిల్ - ఉపాయాన్వయో స్తీతి విద్యతేచేత్, పొయ్యామిత్తనై - మృథాస్యాత్. (సం॥ అననుష్ఠితా స్యాత్) కైయవేణ్డా—ఖేదో న కార్యః, కైదానాకిల్ - శోచతిచేత్, నాస్తికనా మిత్తనై—నాస్తికోభవతీత్యేత న్మాత్రమ్, (సం॥ నాస్తికతా కర్మాద్యనభ్యుపగమ పర్యవసాన నిబన్ధనా) వేణ్డిత్తుచ్చెయ్దు - అపేక్షితం కుర్వన్,

నై. దేహయాత్రై కర్మాధీనైయాకైయాలే యదుక్కుక్కవలైయ వేణ్డా - కవలైన్దానాకిల్ నాస్తికనామిత్తనై. ఆకైయాల్ ఉభయయాత్రైయుజ్గొణ్డవనుక్కు కార్యమిల్లై - ఆనాల్ మనోవాక్కాయజ్గళాకియ త్రివిధకరణజ్గళైయుజ్గొణ్డు వేణ్డిత్తుచ్చేయ్దు తిరియ వమైయుమోవెన్నిల్ అదుఇవనుక్కుస్వరూపమన్ను, ఉపాయాంశత్తిల్ అన్వయమిల్లావిట్టాలుమ్ ప్రాప్తమానకైంకర్యత్తిలే యివన్ కైయన్వయిప్పిక్కుమత్తనై. అది లివనుక్కిరున్దనాళ్ పణ్ణలామ్ కైజ్కర్యమ్ అజ్గుణ్డు - అవైయావన? భాష్యత్తైవాశిత్తు ప్రవర్తిప్పిత్తల్, అతుక్కు యోగ్యతైయిల్లైయాకిల్ అరుళిచ్చెయలైక్కేట్టు ప్రవర్తిప్పిత్తల్, అతుక్కుయోగ్యతైయిల్లైయాకిల్ ఉకన్దరుళిన దివ్యదేశజ్గళుక్కు అముదుపడి శాత్తుప్పడి తిరువిళక్కు త్తిరుమాలైకళైయుణ్డాక్కుత్తల్, అతుక్కు యోగ్యతైయిల్లైయాకిల్ ద్వయత్తినుడైయ అర్థానుసన్ధానమ్పణ్ణుదల్, అతుక్కు యోగ్యతైయిల్లైయాకిల్ ఎన్నుడైయవనెన్ఱు అభిమానిప్పానొరు శ్రీవై

తిరియవమైయుమో—యథేచ్ఛం సఞ్చరేత్కి మిత్యర్థః. స్వరూపమన్ను—స్వరూపానురూపం నభవతి. (౧) ఉపాయాంశత్తిలిత్యాది. ఇవనుక్కిజ్గు శెయ్యవేణ్డువదిరణ్డు; మోక్షోపాయానుష్ఠానముమ్ కైజ్కర్యముమ్. అదిలివనుక్కు ఉపాయాంశత్తి లన్వయ మిల్లా విట్టాలుమ్ శాస్త్ర ప్రాప్తమాన భగవదాది కైజ్కర్యజ్గళిల్ మనోవాక్కాయజ్గళై అన్వయిప్పిక్కు మత్తనై ఎన్ఱపడి. (వి॥ అజ్గు-పఞ్చ, ఉణ్డు—సన్తి) వాశిత్తు—ఆచార్యసకాశాత్పఠిత్తు, (స్వా॥ ఉకన్దరుళిన—ఆళ్వార్కళుకన్దరుళినదివ్యదేశత్తుక్కు ప్రాధాన్యం శొన్నపడి.) దివ్యదేశజ్గళుక్కు—దివ్యదేశస్థనాన వెమ్బెరుమానుక్కు, అముదుపడి - నివేదనోపయుక్త ద్రవ్యజ్గళ్, శాత్తుప్పడి—తిరుప్పరియట్టమ్ తిరువాభరణ మ్ముదలానవై ఎన్నుడైయవనిత్యాది = ఒరు భాగవతనుక్కు పరతన్త్రనాయ్ తత్కైజ్కర్యనిరతనాయ్ నర్తిక్కై ఎన్ఱపడి. (వి॥ అరుళిచ్చెయ్యలై—శఠకోపాదిభిః ప్రవర్తిత

ష్ణవనుడైయ అభిమానత్తిలే యొదుఙ్గి వర్త్తిత్తల్ శెయ్యలామ్ - ఇప్పడి వర్త్తిక్కుమ్ అధికారిక్కు మున్నడిపార్త్తు వర్త్తిక్కవేణ్డువన మూన్ఱువిషయముణ్డు. అవైయావన? అనుకూల రెన్ఱుమ్ ప్రతికూలరెన్ఱుమ్ అనుభయరెన్ఱుమ్. అనుకూలరావార్ శ్రీవైష్ణవర్కళ్. ప్రతికూలరావార్ భగవద్విట్టుక్కళ్. అనుభయరావార్ ఇవ్విరణ్డుమిల్లాద సంసారికళ్. ఇదిల్ అనుకూలరైక్కణ్డాల్ చన్దనకుసుమాదికళైప్పోలవుమ్ నిలవుమ్ తెన్ఱలుమ్పోలవుమ్ అభిమత

ద్రామిడదివ్య ప్రబన్ధాత్. ఎన్నుడైయ ఇ—మదీయః, ఎన్నభిమానిప్పాత్ - ఇత్యభిమానవతః, ఒదుఙ్గివర్త్తిత్తల్—అనుగుణవర్తనంవా, శెయ్యలామ్ - వర్తనమ్.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి యుత్తర కృత్యం స్వశక్త్యనుగుణమాక లళితమాకిల్ సర్వేషా ముత్తరకృత్యం పూర్ణమాక ప్రసజ్జియాదో? ఎన్న దుర్లభవిశేష మరు + ర్. (ఇప్పడి)ఇతి. (ప్ర) మున్నడిపార్త్తు - పురతః పాదనిక్షేపస్థల మవలోక్య, యథాపురతోఽనవలోక్యగమనే గర్తాదిసమ్భావనే తత్రనిపతేయు రేవంశాస్త్రతోఽనుబన్ధ మనాలోచ్య నిషిద్ధానుష్ఠానేఽనర్థస్స్యాదితి శాస్త్రనిషిద్ధం తద్వ్యతిరిక్తంచజ్ఞాత్వా నిషిద్ధ పరిహారేణైవ కైఙ్కర్యం కుర్వాణై ర్వర్త్తితవ్య మిత్యర్థః. వర్తిక్కవేణ్డున మూన్ఱువిషయ ముణ్డు—అవస్థాతుం యోగ్యం విషయత్రయమస్తి

అ॥ తేకేవిషయాః? తేషు కథంవా వర్తితవ్య? మిత్యాకాఙ్క్షాయా మాహ (అవైయావనే)తి—తేకేవిషయా ఇత్యర్థః. చన్దనేత్యాది = ప్రథమోదాహరణేన భోగసాధనత్వమ్; ద్వితీయోదాహరణేన "నిరన్తరం నిర్విశత స్త్వదీయ" మిత్యుక్త ప్రకారేణ చిరకాలానుభవేప్యనుక్షణ మత్యన్తభోగ్యత్వమ్, తృతీయోదాహరణేన "యస్యాయం నిరతిశయప్రియ స్సఏవాస్య ప్రియతమోభవతి॥ స్వపరిచరణభోగై శ్శ్రీమతి ప్రీయమాణ" ఇత్యుక్త ప్రకారేణ ప్రీయమాణత్వేసతి భోగ్యతమత్వంచ వివక్షితమ్. భోగ్యభూత చేతనస్య ప్రీత్యభావజ్ఞానే భోక్తుర్భోగ్యతమోనస్స్యాదితి తత్ప్రీతిరపి భోగోపయుక్తా. ఏవంచ సర్వప్రకారేణాపి

విషయఙ్గళ్ పోలవుమ్ ఉకన్దు వర్త్తిప్పార్. ప్రతికూలరైక్కణ్డాల్ సర్వాగ్నికళైక్కణ్డాఱ్పోలే వెరువి వర్త్తిప్పార్ - అనుభయరైక్కణ్డాల్ కాష్ఠలోష్టాదికళైక్కణ్డాఱ్పోలే తృణవత్కరిత్తు వర్త్తిప్పార్. ఇవర్కళ్ అనుకూలిప్పార్కళాకిల్ ఇవర్కళుక్కు జ్ఞానత్తైయుణ్డాక్కవుమ్ ఇవర్కళ్ అనుకూలియార్కళాకిల్ అయ్యోవిన్నివర్కళ్ పక్కలిలే క్రుపైపణ్ణియిరుక్కవుమ్ అడుక్కుమ్. ఇప్పడి శైయ్య వొట్టావొఴుకిఱను అర్థకామఙ్గళిల్ ప్రావణ్యమ్ - అర్థకామఙ్గళడియాక శ్రీవైష్ణవర్కళై అనాదరిత్తిరుక్కుమాకిల్ సార్వ

భాగః తా భోగ్యతమా ఇతి భావః. (వి॥ నిలవుమ్ తెన్రలుమ్పోలవుమ్—చన్ద్రికామిఞ్చ మలయమారుతమిఞ్చ, అభిమతవిషయఙ్గళ్ పోలవుమ్ - సున్దరభార్యాపుత్రాదీనిఞ్చ) (దీ) చన్దనాది దృష్టాన్తత్తుక్కు భగవత్కైఙ్కర్యరూప భోగఃర్థకత్వత్తిల్ తాత్పర్యమ్, నిలవు తెన్రల్ దృష్టాన్తత్తుక్కు సాంసారికతాపహరత్వత్తిల్ తాత్పర్యమ్, అభిమతవిషయ దృష్టాన్తత్తుక్కు స్వయమ్భోగ్యరాయ్ కైఙ్కర్యప్రతిసమ్బన్ధికళా యిరుక్కైయిల్ తాత్పర్యమ్. వెరువి—భయప్పట్టు, తృణవత్కరిత్తు—అనాదరిత్తు. ఇవర్కళ్—ప్రతికూలానుభయర్. (ప్ర) సర్వశబ్దేన సమ్బన్ధవిశేషేణ బాధకత్వం వివక్షితమ్. అగ్నిశబ్దేన సమ్బన్ధమాత్రేణ వినాశకత్వం వివక్షితమ్ (వి॥ అడుక్కుమ్ - యుక్తమ్)

అ॥ (స్వా) అనుకూలాదికళైక్కణ్డాల్ లక్షస్వభావత్తాలే ఉకన్దు వర్త్తిక్కైయుమ్ వెరువి వర్త్తిక్కైయుమ్ తృణవత్కరిక్కైయుమ్ స్వతః ప్రాప్తమాకైయాలే విధిక్కవేణుమో? ఎన్న + ర్ (ఇప్పడి) ఇతి. అర్థకామోపాధికమాక అన్యథా వర్తనమ్ ప్రసక్తమాక తన్నివృత్త్యర్థం విధిక్కవేణుమెన్నుకరుత్తు. (వి॥ ఇప్పడి శైయ్యవోట్టావొఴుకిఱను —ఏవం ప్రకారేణాకరణమ్. హేతుహేతుమతోర్భేదవ్యపదేశః. అర్థకామప్రావణ్యం స్వోక్తవిపరీతార్థానుష్ఠానే హేతురతస్తత్పరిత్యాజ్య మితి భావః.

అ॥ అన్యథా వర్తనత్తిల్ బాధకముణ్డాకిలన్రో ఇప్పడి వర్త్తిక్క వేణ్డువదు? అదిల్ బాధకమ్ ఏదెన్నవ + ర్ (అర్థకామఙ్గళడియాక) ఇత్యాదినా. (వి)

భౌమనాయిరుప్పా నొరాజావినుడైయ పుత్రర్కళై రాజసన్నిధి యిలే పరిభవిత్తాల్ రాజా వెఱుక్కుమాప్పోలే ఎమ్బెరుమాన్ తిరు వుళ్ళమ్ శీఱుమ్. అర్థకామఙ్గళడియాక ప్రతికూలరై ఆదరిక్కుమాకి ల్ రాజా సార్వభౌమనాయిరుక్క రాజమహిషీ క్షుద్రజన్తుక్కళ్ పక్కలిలే మడిప్పిచ్చైపుక్కాల్ రాజావుక్కు అవద్యమాయ్ అ త్తాలేయవళై యవన్ వెఱుక్కుమాప్పోలే ఎమ్బెరుమాన్ తిరువు ళ్ళమ్ వెఱుత్తిరుక్కుమ్. అర్థకామఙ్గళడియాక అనుభయరై ఆద రిక్కుమాకిల్ రత్నత్తుక్కుమ్ పాషాణత్తుక్కుమ్ వాశియఱియాతా ప్పోలే ఇవనుక్కుప్పిఱన్ద జ్ఞానమ్ కార్యకరమాచ్చుదిల్లై యాకాతే యెన్ఱు అవనళవిలే ఎమ్బెరుమాన్ అనాదరిత్తిరుక్కుమ్ - ఇప్పడి శ్రీ

అనాదరిత్తిరుక్కుమాకిల్ - అనాదృత్యస్థితశ్చేత్, వెఱుక్కుమాప్పోలే—యథాకు ప్యతితద్వత్, శీఱుమ్—కుప్యేత్. క్షుద్రజన్తుక్కళ్ పక్కలిలే - క్షుద్రజనవిషయే, మడిపిచ్చైప్పుక్కాల్—వస్త్రాఞ్చలం ప్రసార్య భిక్షాం యాచమానాయామ్. అవళై—మహిషీమ్, అవన్—రాజా, వెఱుక్కుమాప్పోలే—యథాకుప్య తితథా, వెఱుత్తిరుక్కుమ్—కుపితోఽవతిష్ఠేత్. వాశియఱియాదాప్పోలే—తా రతమ్య మజానతాం జ్ఞానమివ, ఆకాదే—అస్యోత్పన్నం జ్ఞానంనభవతీతి, ఎ న్ఱు—ఇతి, అవనళవిలే—తద్విషయే. అనాదరిత్తిరుక్కుమ్—అనాదృత్యతిష్ఠేత్. ఏతత్పర్యన్తం శ్రీభాష్యకారోపదేశవాక్యాని.

అ॥ నను"కులటాషణ్ఢే"త్యాది శాస్త్రైరేవ ప్రతికూలవిషయాదే స్సర్వ స్యాపిజనస్య నిషిద్ధత్వా ద్విపక్షే భగవన్నిగ్రహాదిబాధోపన్యాసపూర్వకం భాష్య కారోపదేశస్యకిం ప్రయోజన? మిత్యత్రాహ (ఇప్పడి శ్రీభాష్యకార)రితి. య ద్వా (దీ) ఇదు శాస్త్రసాపేక్షరుచియిల్ ప్రమాణమానపడి ఎజ్జనే? ఎన్నవిడిన్ తాత్పర్యార్థత్తై కాట్టుకిరార్ (ఇప్పడి శ్రీభాష్యకార)రిత్యాదియాల్ (నిజకర్మాది) ఎన్ఱుమవాక. ధర్మవిరుద్ధార్థకామఙ్గ ళడియాక విపరీతానుష్ఠానమాకాదెన్ఱుమదు స్పష్టమాకైయా లిజ్జునక్తవ్యమల్లామైయాల్ ధర్మావిరుద్ధార్థ కామఙ్గళడియాకవు మనుకూలాదికళిల్ విపరీతానుష్ఠాన మాకాదెన్ఱు తాత్పర్య మెన్నై. ధర్మవిరుద్ధా

భాష్యకార రరుళిచ్చెయ్ద ఉత్తరకృత్యత్తిల్ "కులటాషండపతిత వైరిభ్యఃకాకణీమపి। ఉద్యతామపి గృహ్ణీయా న్నాపద్యపి కదాచ న॥ పరరంధ్రేషు జాత్యన్ధాః పరదారే ష్వపుంసకాః। పరీవాదేషుయే మూకా స్తేతీవ దయితా మమ" ఇత్యాదికళిల్పడియే ధర్మవిరుద్ధార్థకామజ్గళ్ దూరత్తో నిరస్తజ్గళానపడియాలే ధర్మావిరుద్ధజ్గళాన అర్థకామజ్గళ్ ఉపాధియాకవుమ్ అనుకూల ప్రతికూలో దాసీన విషయజ్గళిల్ తాఙ్ నిన్ఱనిలై కులైయలాకాతెన్ఱు తిరువుళ్ళమ్. అదిల్ అనుకూలరై అనాదరిక్కలాకాదెన్ఱు మిడమ్ శ్రీశాణ్డిల్యస్మృతియిలే "అనాదృతసుతం గేహీపురుషం నాభినన్దతి। తథాఽనర్చితసద్భక్తం భగవాన్నాభినన్దతి" ఎన్ఱు శొల్లప్పట్టదు. ప్రతికూల సంసర్గమాకాదె

ర్థకామజ్గళాకాదెన్ఱు మిడత్తి లర్థవిషయే ప్రమాణం "కులటే"త్యాది. కులటా-వ్యభిచారిణీ వేశ్యాచ, షణ్డః—నపుంసకః, (సం॥ వైరిణః - విష్ణుద్వేషిణః) కాకణీ—క్షుద్రధాన్యాంశః (స్వా॥ ఏతేభ్యః కదాచిదపి నగృహ్ణీయా దాపద్యపి నగృహ్ణీయా త్కాకణీమపి నగృహ్ణీ యాదితి సర్వప్రకారేణ నిషేధా దయ మర్థాగమో ధర్మవిరుద్ధః ఎన్ఱు కరుత్తు.) పరరన్ధ్రాణి—అపవాదస్థానాని, అపుంసకాః—నపుంసకాః. కామవిషయే ప్రమాణమ్ "పరదారే"ష్వితి. ధర్మావిరుద్ధేతి = సర్వాధికారివిషయమాక నిషేధమిల్లా మైయాల్ ధర్మావిరుద్ధమెన్నిఅదు. తాఙ్ నిన్ఱనిలై కులైకైయావదు—శాస్త్రోక్తవిపరీతానుష్ఠానమ్. (ప్ర॥ స్వోచితస్థితి భ్రంశేన నభవితవ్యమితి భావఇత్యర్థః.)

అ॥ (వి) భాష్యకారవాక్యేషు పక్షపాతోక్తిత్వ శఙ్కావ్యావృత్త్యర్థం ప్రమాణాన్యాహ. (దీ) తత్రానుకూలరిడత్తి లనాదరమ్పణ్ణలాకాదెన్ఱు మదిల్ ప్రమాణమ్ కాట్టుకిరార్ (అనాదృతే)తి. గేహీ—గృహస్థస్సన్, (స్వా॥ స్వారాధకమపి) అనాదృత స్స్వసుతో యేనతమ్ - అన్నపురుషమైస న్తోషియాదాప్పోలే, అనర్చిత సద్భక్తమ్ —(సం॥ ధర్మావిరుద్ధార్థాదినిమిత్తేనచా నర్చితేత్యర్థః.) భాగవతరై పూజియాదవనై, భగవాన్ సుకవానెన్ఱై. ప్రతికూలసంసర్గమాకాదెన్ఱు మి

న్డుమిడమ్ మహాభారతత్తిలే "యే ద్విషన్తి మహాత్మానం నస్మరన్తి చ కేశవమ్। నతేషాం పుణ్యతీర్థేషు గతిస్సంసర్గిణామపి" ఎన్ఱుశొల్లప్పట్టదు. అప్పడియే "మూఢైః పాపరతైః క్రూరై ర్భగవచ్ఛాస్త్రదూషకైః। సమ్బన్ధం నాచరేద్భక్తి ర్నశ్యేత్తైస్తుసఙ్గమే" ఎన్ఱు ప్రతికూలసంసర్గమ్ భగవద్భక్తిమత్తైయళిక్కుమెన్ఱు శొల్లప్పట్టదు. ఉదాసీనరై తృణవత్కరిక్కవేణుమెన్ఱుమిడమ్ "అద్యప్రభృతి హేలోకా యూయం యూయం వయం వయమ్। అర్థకామపరా యూయ

డత్తిల్ ప్రమాణం. యేద్విషన్తీతి = (స్వా॥ స్మరణాభావరూప కార్యపర్యన్త ద్వేషంకుర్వన్తి) తత్సంసర్గిణామపి పుణ్యతీర్థేషు గతిర్నాస్తి ఎన్ఱై. (స్వా॥ ఏతేషాం పుణ్యతీర్థేషు, గతిః — ప్రాప్యంఫలమ్, నాస్తి, అత్రసంసర్గశబ్దేన తత్కారణీభూత ఆదర ఉపచర్యతే. ప్రతికూలే ఆదరవతాం శుద్ధ్యాపాదకతీర్థే గత్యభావోక్త్యా భగవత్కోపస్యానన్య నిర్వర్త్యత్వం ద్యోతితమాకిఱదు. ఇది నాలే వెఱుత్తిరుక్కుమెన్ఱిఱదుపపన్నమ్. (సం॥ సంసర్గిణామపి — ధర్మావిరుద్ధాద్యర్థ సంసర్గిణామపి.)

॥ కృతకృత్యనుక్కు ప్రతికూలసంసర్గత్తిల్ బాధకమేదెన్నవ + ర్ (అప్పడియే) ఇతి. మూఢైః — ఆత్మజ్ఞానరహితరాయ్ భగవచ్ఛాస్త్రత్తై దూషిక్కుమవరాయ్ అథవా భగవానైయుమ్ తత్ప్రతిపాదక శాస్త్రత్తైయుమ్ దూషిక్కుమవరాయుళ్ళ క్రూరపురుషరోడు వివాహాదిసమ్బన్ధం పణ్ణవొణ్ణాదు. (స్వా॥ బుద్ధిపూర్వకసంసర్గంనాచరేత్) సమ్బన్ధమ్ పణ్ణిల్ భగవద్భక్త్యాదికళ్ నశిక్కుమెన్ఱై. అద్య ప్రభృతీతి. లౌకికాన్ ప్రతినారదవచనమ్. (స్వా) అత్ర 'నాస్తి సఙ్గతిరస్మాకం యుష్మాకంచ పరస్పరం' మితిసిద్ధవన్నిర్దేశేన అర్థకామపరైర్జనై రాయమపర స్సమ్బన్ధం నకుర్యాదితి విధిః కల్ప్యతే. ప్రతికూలసంసర్గాపేక్షయోదాసీనసంసర్గస్య న్యూనపాతకత్వేనా నాదరిత్తిరుక్కుమెన్ఱుశొన్నదెన్ఱు కరుత్తు. యూయం యూయమితి = యూయం యూయమేవ, నత్వస్మద్గోష్ఠీ ప్రవేశేనవయమిత్యుక్త్యర్హా ఇత్యర్థః. వయం వయమ్ — భాగవతగోష్ఠీ ప్రవిష్టతయాసర్వేషాం భాగవతానాం వయమిత్యుక్త్యర్హాః, నతు యూయమిత్యుక్త్యర్హాః ఎన్నపడి. భాగవతా భాగవతలక్షణం "అర్థకామే'త్యాది. తత్ర హేతు ర్వయం త్వితి.

No 27792

యం నారాయణపరావయమ్ ॥ నాస్తి సంగతి రస్మాకం యుష్మాకంచ పరస్పరమ్ । వయంతు కిఙ్కరావిష్ణో ర్యూయ మింద్రియకింకరాః" ఇత్యాదికళిలే ప్రసిద్ధమ్. ఇప్పడి మున్నడిపార్త్తు నడక్కవేణుమెన్రరుళిచ్చెయ్ద అర్థమ్ శాస్త్రైకవేద్యమాకైయాలే శాస్త్రీయఙ్గళుక్కు ఉపలక్షణమాక సారోద్ధారమ్గళ్ణె ఇవరరుళిచ్చెయ్ద కైంకర్యఙ్గళుమ్ తాఙ్ వేణ్డినపడి శెయ్యవొణ్ణామైయాలే శాస్త్రోక్తమాన నియమత్తోడే శెయ్దాల్ కైఙ్కర్యమామెన్రు సూచితమ్ - వేణ్డిత్తుచ్చెయ్ను తిరియవమైయుమోవెన్నిల్ అదు ఇవనుక్కు స్వరూపమన్రెన్ఱరుళిచ్చెయ్తపడియాలే "అశాస్త్రమాసురంకృత్స్నం" ఎన్రు ఆళవన్దారరుళిచ్చెయ్దపడియే శాస్త్రవిరుద్ధఙ్గళ్ దేవప్రకృతియాన ఇవఙ్కు స్వ

అ॥ (వి) ననుభాష్యకారైః శాస్త్రీయమేవ కర్తవ్య మిత్యనుక్తే ర్యథాకథంచి త్క్రియమాణమపి కైఙ్కర్యం కింనస్యా? దిత్యాశఙ్కాయాం "మున్నడిపార్త్తు నడక్కవేణ్డు" మిత్యుక్తే శ్శాస్త్రానురోధేన వర్తితవ్య మిత్యభిప్రాయకత్వా చ్ఛబ్దగ్రాహికయా సర్వమపి క్రియమాణం శాస్త్రానుసారేణ కృతం చేదేవ కైఙ్కర్యం నోచేదపరాధరూపమితి సూచితం భవతీత్యాహ (ఇప్పడిమున్నడి) తి (ప్ర॥ అనుబన్ధమపేక్ష్యేత్యర్థః) (టీ॥ మున్నడిపార్త్తు వర్తిక్కై- శాస్త్రైకవేద్యమాకైయాలే ఎన్నపడి. (స్వా) శాస్త్రైకవేద్యమాకైయాలే ఎన్గిఱత్తుక్కు సూచితమెన్గిఱతోడెయన్వయమ్. ఉపలక్షణమితి = శ్రీభాష్యప్రవర్తనస్యాపి శాస్త్రీయతయా తదుక్తే శ్శాస్త్రీయ సర్వ స్వాశ్రమ ధర్మోపలక్షణత్వ మెన్రు కరుత్తు. శ్రీభాష్యప్రవర్తనాదికమ …చార్య శిష్యకృత్యాధికారోక్తనియమమన్రిక్కే శెయ్దాల్ శేష్యనభిమతాచరణ రూపతయా కైఙ్కర్యమాకమాట్టాదెన్రు కరుత్తు. (టీ॥ సారోద్ధారమ్గళ్ - సారాంశత్తై యెడుత్తుదాహరిత్తరుళి, కైఙ్కర్యఙ్గళ్ —శ్రీభాష్యప్రవర్తనాదికళుమ్ నిత్యనైమిత్తికాదికళుమ్.)

అ॥ (సం) "ప్రీత్యైవకారిత" ఇత్యుక్త్యా శాస్త్రీయనియమమతిక్రమ్య స్వరుచ్యాకృతమపి కైఙ్కర్యతామేతీత్యేవ సూచితం కింనస్యాదిత్యాశఙ్కాం భాష్యకృద్యామునాచార్య శరణోక్తిభి ర్విరోధప్రదర్శనేన పరిహరతి (వేణ్డిత్తి)

ACADEMY ... RESEARCH
No 27792

రూపత్తుక్కుప్పొరున్దామైయాలుమ్ “శ్రుతిస్స్మృతిర్మమైవాజ్ఞా యస్తా ముల్లంఘ్య వర్త్తతే। అజ్ఞాచ్ఛేదీ మమద్రోహీ మద్భక్తోపి నవైష్ణవః” ఎన్ఱు అడిమైక్కొళ్ళుకిఱవన్ అరుళిచ్చెయ్దపడియాలుమ్ ఇవన్ శరీరత్తోడిరున్దకాలమ్ శాస్త్రవశ్యనాయ్ అడిమై శెయ్యవేణుమెన్ఱు తిరువుళ్ళమ్. “నిజకర్మాదిభక్త్యన్తం కుర్యాత్ప్రీత్యైవకారితః। ఉపాయతాం పరిత్యజ్యన్యసే ద్దేవేతు తామభీః” ఎన్ఱు శ్రీగీతార్థసఙ్గ్రహత్తిల్ “ప్రీత్యైవ” ఎన్గిఱ అవధారణత్తాలే సాధనత్వబుద్ధియై వ్యవచ్ఛేదిత్తారెన్ఱిడమ్ “ఉపాయతాంపరిత్యజ్య” ఎన్ఱు వివరిక్కైయాలేసువ్యక్తమ్-శాస్త్రీయకైంకర్యత్తినుడైయ ప్రేరకత్వాతిశయమ్ వివక్షితమానాలుమ్ “నిజకర్మాదిభక్త్యన్తం” ఎన్గిఱ వివక్షైయిల్ స్వరూపత్తుక్కు-శాస్త్రమే ప్రమాణమెన్ఱిడమ్ నిజకర్మశబ్దత్తాలే దర్శితమాయిన్ఱు.

త్యాదినా. (ప్ర॥ ఆళవన్దార్—యామునాచార్యాః.) (దీ) గీతార్థసఙ్గ్రహత్తిలరుళిచ్చెయ్దపడియేన్గై. పొరున్దామై—యోగ్యమల్లామై, మమాజ్ఞాచ్ఛేదీ మమద్రోహీచసన్. (స్వా) అడిమైక్కొళ్ళుకిఱవనితి = శాస్త్రాతిక్రమమ్పణ్ణుకిఱవన్ మద్భక్తనాయిరున్దాలుమ్ మమద్రోహీ ఎన్ఱుమ్ వైష్ణవనన్ఱెన్ఱుమ్ శేషియాన శరణ్య నరుళిచ్చెయ్కైయాలే శాస్త్రవిరుద్ధం స్వామ్యనభిమతమాకైయాలే కైఙ్కర్యమాక మాట్టామైయాలే శాస్త్రానుగుణమాక వర్త్తిక్కవేణుమెన్ఱు కరుత్తెన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ “నిజకర్మాదిభక్త్యన్తం కుర్యాత్ప్రీత్యైవ కారితః” ఎన్ఱుఆళవన్దార్ శ్రీగీతార్థసఙ్గ్రహత్తిలే తామే శాస్త్రత్తై న్యక్కరిత్తు “ప్రీత్యైవ” ఎన్ఱుఐచ్ఛికమాక కైఙ్కర్యమ్ పణ్ణవేణుమెన్ఱు శొన్నదు విరోధియాదో? ఎన్న +ర్ (నిజకర్మాదీ) తి. “(దీ) ప్రపన్నన్ నిజకర్మమారభ్య భక్తియోగపర్యన్తం కేవలం ప్రీత్యైవప్రేరితఃకుర్యాత్. క్రియమాణేకర్మణ్యుపాయత్వబుద్ధింపరిత్యజ్యకుర్యాత్, తా ముపాయతా మభీరయం దేవే భగవతితు న్యసేత్. “సాధనత్వబుద్ధియై” ఇత్యాది = ప్రీత్యైవ ఎన్ఱవధారణత్తాలే శాస్త్రీయసరణి ర్నవ్యావర్త్యతే ఎన్ఱుకరుత్తు.

ఇశ్శాస్త్రీయనియమమ్ - "అవిప్లవాయధర్మాణాం పాలనాయకులస్య చ । సంగ్రహాయచలోకస్య మర్యాదాస్థాపనాయచ ॥ ప్రియాయ మమ విష్ణోశ్చ దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః । మనీషీ వైదికాచారం మనసాఽపి నలంఘయేత్" ఎన్ఱు ప్రపత్త్యధ్యాయత్తిలే ప్రసిద్ధమ్ - ఇదు తవి

~~~~~~

అ॥ (స్వా) "ప్రీత్యైవ కారితః" ఎన్ఱు శబ్దస్వారస్యత్తాలే శాస్త్రప్రేరితనన్ఱిక్కే ప్రీతియినాలేతానే ప్రేరితనెన్ఱు తోన్ఱువిల్లైయో? ఎన్నవ + ర్ (శాస్త్రీయే)తి. శాస్త్రవశ్యత్వై యిల్లైయాకిలిన్నకర్మమ్ నిజమ్ ఇన్నకర్మమ్ నిజమన్ఱెన్ఱు శొల్లక్కూడామైయాలే నిజకర్మశబ్దత్తాలే శాస్త్రైకవేద్య స్వవర్ణాశ్రమధర్మమే శొల్లప్పడుకిఱదెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ "శ్రుతిస్మృతిర్మమైవాజ్ఞా + నవైష్ణవః" ఇత్యాదికళ్ భక్తియోగనిష్ఠవిషయమాయుమ్ నిర్వాహిక్కలాయిరుక్క ప్రపన్నవిషయత్తిల్ శాస్త్రవశ్యతానియామక ప్రాతిస్వికవచనము మిల్లాదేయిరుక్క ప్రపన్ననుక్కు శాస్త్రవశ్యతై శొల్లక్కూడుమో? ఎన్న + ర్ (ఇశ్శాస్త్రీయనియమ) మితి. మనీషీ —(దీ॥ ధీమాన్) ప్రపన్నః, ధర్మాణామ్ —వేదవిహితానామ్, అవిప్లవాయ —అనుచ్ఛేదాయ, కులస్య —పుత్రాదేః, లోకస్య —అతత్త్వవిదః, సఙ్గ్రహాయ —అనుసరణాయ, మర్యాదాస్థాపనాయ - బ్రాహ్మణనియమోఽయమ్ క్షత్రియస్యైనియమోఽయమ్ (దీ॥ ఇత్యాదివేదవిహితమర్యాదైయై పరిపాలియాద పోదు వర్ణసఙ్కరాదికళ్ వరు మెన్ఱుకరుత్తు) ఇతి వ్యవస్థాపనాయచ, మమ —లక్ష్మ్యాః, విష్ణోశ్చ సన్తోషార్థం వైదికాచారం మనసాపినలఙ్ఘయేత్, కిముత కాయతః? ప్రపత్తీతి —ప్రపత్త్యధ్యాయ పఠితతయా ఇదువే ప్రపన్నవిషయత్తిల్ ప్రాతిస్వికవచనమెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ ఉక్తవచనత్తిలే ధర్మాద్యవిప్లవాది ఫలార్థమాకవన్ఱో శాస్త్రీయానుసరణం శొల్లప్పడుకిఱదు? అదుకామ్యమాకైయాల్ స్వరూపవిరుద్ధమన్ఱో? కిం చ అన్యఫలాభిసన్ధియిల్లాద వధికారిక్కు శాస్త్రీయానుసరణమ్ వేణ్డాదే ఐచ్ఛికసఞ్చార ప్రసక్తియాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఇదుతవిర్ నవో)దితి. లఙ్ఘయన్ —విచ్ఛిన్దయన్, ప్రియోఽపి - పూర్వంప్రియోఽపి, అసౌ —ప్రపన్నః, ఇదానీమాజ్ఞాతిక్రమాన్నప్రియోభవతి —నిగ్రాహ్యోభవతీత్యర్థః. (ప్ర॥ ఇదుతవిర్న్దపోదువ
~~~~~~

ర్న్దపోదువరుమ్ అనిష్టమున్ "యథాహి వల్లభో రాజ్ఞో నదీం రాజ్ఞాప్రవర్తితామ్ । లోకోపయోగినీం రమ్యాం బహుసస్యవివర్ధనీమ్ ॥ లంఘయన్ శూలమారోహే దనపేక్షోఽపి తాం ప్రతి । ఏవంవిలంఘయన్మర్త్యో మర్యాదాంవేదనిర్మితాం ॥ ప్రియోపినప్రియోఽసౌమే మదాజ్ఞావ్యతివర్తనాత్" ఎన్ఱు అనన్తరమ్ శొల్లప్పట్టను. ఇన్ద భగవదప్రీతిక్కు తుమైకొణ్డిలనాకిల్ ముక్తనావదఱ్కుమున్నే అధికారానురూపమాక ఏదేనుమొరు అనిష్టత్తైవిళైప్పిక్కుమ్. అనునిఱ్కు సత్వప్రకృతియాన ఇవనుక్కు భగవదప్రీతిక్కు మేల్ప

రుమ్—ఏతత్పరిత్యాగే సమ్భవత్, శాస్త్రీయనియమపరిత్యాగే ఉదయమానమిత్యర్థః.) ఆనుకూల్యసఙ్కల్పాద్యఙ్గపఞ్చకవ్యతిరిక్తానపేక్ష ప్రపత్తి ప్రకరణ పఠితత్వా త్ప్రపన్నార్థత్వమితిభావః)

అ॥ ఇప్పడి శాస్త్రాతిక్రమమ్ పణ్ణిన ప్రపన్నన్ భగవన్నిగ్రహవిషయనాకిల్ నిగ్రహఫలభూత నరకాదివివిధానర్థానుభవనిమిత్త మనన్త జన్మప్రసక్త్యా ఏతద్దేహావసానత్తిల్ కోలిన మోక్షమ్ ప్రతిబద్ధమాక ప్రసజ్గియాదో? ఎన్నుమ్ + ర్ (ఇన్దభగవదప్రీతి) తి. అధికారేతి = భక్త్యధికారియాకిల్ జన్మాన్తర విమ్బమవిరుద్ధమ్, కాలజ్కురియాదే ప్రపన్ననానాలుమ్ జన్మాన్తరం విరుద్ధమన్ఱు; ఏతద్దేహావసానత్తిల్ మోక్షార్థం ప్రపన్ననుక్కు మిద్దేహత్తుక్కుళ్ళే "అన్ధాభవన్తి" త్యాదికళిల్పడియే ఉపక్లేశాదికళైయుణ్డాక్కుమ్, సర్వథా "నఖలు భాగవతా యమవిషయంగచ్ఛన్తి" తి ప్రమాణత్తాలే నరకమిల్లై ఎన్ఱుకరుత్తు. (దీ॥ తుమైకొణ్డిలకినాల్—పునః ప్రపత్త్యత్తుమిప్పిక్కిలనాకల్, అధికారానురూపమ్ - ప్రపన్ననానవివనుడైయ నధికారత్తుక్కేడాక, అన్దజన్మతిల్ కాణత్వఖఞ్జత్వాదికళ్ లేదాకిలు మొరుప్రత్యవాయత్తై విళైప్పిక్కుమ్; ఇతరరుక్కు జన్మాన్తరాకదిళై ఎన్గై; తుమైకొళ్ళిల్ పరిహృతమామ్.) (వి॥) విళైప్పిక్కుమ్-ఉత్పాదయేత్.

అ॥ నను భగవదప్రీతిర్భవతు? నరకపర్యన్తంనభవతి ఖ్యాలత ఆహ (అదునిన్కే) తి. తస్యాం భగవదప్రీతౌ సత్యామిత్యర్థః.—(దీ॥ కాణత్వాదిప్రత్యవాయ మిరున్దుళ్ళ విలెన్గై.) ఇవనుక్కు—భగవత్ప్రీత్యైకప్రయోజనస్య, అప్రీ

ట్టనరకమిల్లై. అన్ద భగవద ప్రీతిశమిప్పదుమ్ పిన్బు క్షమైకొళ్ళిల్ "సుహృదంసర్వభూతానా" మెన్నుమ్పడి నిసర్గసుహృత్తాన ఈశ్వరనుడై య అప్రీతిశమిప్పిక్కుమళవు మివనుక్కు అరున్తుదమాయిరుక్కుమ్. ఇజ్ఞనిరాదవనుక్కు స్వామివిషయత్తిల్ ప్రావణ్యముమ్ కైంకర్యరూ

తిక్కు మేల్పట్ట నరకమిల్లై—భగవద్వైముఖ్యా దధికోనరకోనాస్తి, "యస్త్వ యాసహ సస్స్వర్గో నరకోయస్త్వయావినా" ఇత్యుక్తరీత్యా ప్రీతేరేవ పరమ పురుషార్థత్వా న్న కేవలం తదభావఏవ, అప్రీతిరప్యధికా చేత్కిముదృశ స్తతో నరకో నామేతి భావః. "దివివాభువివా మమాస్తువాసో నరకేవా నరకాన్తక ప్రకామమ్। అవధీరితశారదారవిన్దౌ చరణౌ తే మరణేఽపి చిన్తయామి" ఇతినరకేఽపి భగవత్ప్రీత్యనుకూలవ్యాపారశ్చ నానర్థః. అతస్తదభావో నరకాదప్యధిక ఇతి కి ముత తదప్రీతేర్నరకత్వ మితిఫలితార్థః. (దీ॥ అప్రీతియై అనర్థమాక క్కొళ్ళా దాదిల్ ప్రీత్యైక ప్రయోజనత్వమిల్లామైయాల్ పురుషార్థనిష్ఠైకళైన్ద యథావస్థి త ముముక్షుత్వ మిల్లైయెన్నుకరుత్తు.)

అ॥ అతఏవ వివేకినో మరణపర్యన్తమపి భగవదప్రీతి ర్హృదయశూలతయా వర్తతఇతి శీఘ్రంక్షామణే ప్రవృత్తిరిత్యభిప్రేత్యాహ (అన్దభగవదప్రీతీ)తి. పిన్బు- అపరాధాన్తరమ్, అప్రీతిశమిప్పదుమ్-అప్రీతిం శమయితుమ్, క్షమైకొళ్ళిల్— క్షమోపాయంస్వీకరోతిచేత్, అప్రీతిశమిక్కు మళవుమ్—అప్రీతిశమనపర్యన్తమ్, అరున్తుదమాయిరుక్కుమ్—మర్మస్పృగ్భవతి. అప్రీతీతి కర్తృపద మధ్యాహార్యమ్. లోకేప్యౌపాధిక సుహృదప్రీతిరప్యనిష్టతయా దృశ్యతే, కిముతనిసర్గసుహృదప్రీ తే రనిష్టత్వమిత్యభిప్రేత్య "సుహృదం సర్వభూతానా" మిత్యుక్తమ్. అతశ్శీ ఘ్రం క్షామణం కుర్యాదితి భావః.

అ॥ అప్రీతే రనిష్టత్వాభావే ప్రపత్తిరేనతస్య నిషిద్ధేత్యభిప్రేత్యాహ (ఇ జ్ఞనిరాదవనుక్కు)తి. యద్వా॥ (సం) యస్యభగవదప్రీతిర్నారున్తుదా తస్యా ధికారో నాస్తీత్యాహ (ఇజ్ఞనిరాదవనుక్కు) త్యాదినా. నహీదృశం నాస్తికాన్ప్రతి శాస్త్రీయ మర్యాదాం శిక్షయామ ఇతి భావః. (వి) శజిక్కక్క డవుక్కు—సన్నిహితామ్, దృఢతయానసిద్ధ్యతః.

అ॥ ఏతచ్ఛాస్త్రీయ నియమస్య మన్త్రేఽను సన్ధేయ స్థలం దర్శయతి

పమాన మోక్షత్తిల్ అభిరుచియుమ్ శక్తిక్కు అనుకూలమ్. ఇవ్వా
జ్ఞాతిలఙ్ఘనమ్ "ప్రహర్షయిష్యామి" ఎన్ఱు ఉద్దేశ్యమాన భగవత్ప్రీతి
క్కు విరోధియానపడియాలే ఇశ్శాస్త్రీయనియమమ్ రహస్యత్రయత్తి
ల్ విరోధినివృత్తియై యనుసన్ధిక్కుమిడఙ్గళిలే అనుసన్ధిక్కప్రాప్తమ్.
ఇన్ద నియమానువర్తనమ్ పూర్ణోపాయరల్లాద అధికారికళుక్కు
ఉపాయపూర్తివిరోధియై శమిప్పిత్తుక్కొణ్డు భగవత్ప్రసాదనమాయి
రుక్కుమ్. పూర్ణోపాయరుక్కు అతిలఙ్ఘనహేతుకాప్రీతిపిఱవాదపడి
పణ్ణిక్కొణ్డు భగవత్ప్రీణనమాయిరుక్కుమ్. ఆజ్ఞానుజ్ఞావిభాగేన ద్వి
ధా శాస్త్రీయపద్ధతిః । నిగ్రహానుదయాయాద్యా పరాతత్తత్ఫలాప్తి

(ఇవ్వాజ్ఞే)తి. (వ్యా॥ ఆజ్ఞాతిలఙ్ఘనమ్ పురుషార్థరూప భగవత్ప్రీతిక్కు విరోధియానపడియాలే ఆజ్ఞారూప శాస్త్రీయ నియమానుసరణమ్ విరోధినివృత్తిరూపమాకైయాలే విరోధినివృత్త్యనుసన్ధానస్థలఙ్గళిలే (దీ॥ నమశ్శబ్దాదికళిల్) యనుసన్ధేయ మెన్ఱుకరుత్తు)

అ॥ (దీ) ఇశ్శాస్త్రీయ నియమానువర్తనత్తుక్కు తత్తదధికారివిషయత్తిల్ కృత్యత్తైయరుళి + ర్ (ఇన్దనియమానువర్తన) మిత్యాదియాల్. (వి) ప్రసాదనమ్—ప్రసాదజనకమ్, అప్రీతిపిఱవాదపడి—అప్రీతిర్యథా నోత్పద్యేత తథా, పణ్ణిక్కొణ్డు—కుర్వన్, ప్రీణనమ్—ప్రీతిజనకమ్.

అ॥ ఆజ్ఞానుజ్ఞారూప ద్వివిధకైఙ్కర్యేపి శాస్త్రీయనియమోఽనుసర్తవ్య ఇతి క్తుం ప్రథమంతద్భ్యనమాహ (ఆజ్ఞానుజ్ఞే)తి. (కా॥ వ॥ శాస్త్రీయపద్ధతిః, శాస్త్రీయస్య—కైఙ్కర్యస్య, పద్ధతి—ర్మార్గః, ప్రవృత్తిరితియావత్, ఆజ్ఞానుజ్ఞావిభాగేనద్విధా—ఆజ్ఞాకైఙ్కర్యమనుజ్ఞాకైఙ్కర్యంచేతిద్విరూపమ్) నిగ్రహానుపయేత్యర్థం లక్షణపరమ్, నిగ్రహానుపయఫలక శాస్త్రీయకర్మాజ్ఞాకైఙ్కర్యమ్ తత్తత్ప్రకరణోక్త ప్రీతిమాత్రఫలక శాస్త్రీయకర్మానుజ్ఞాకైఙ్కర్యమితిభావః ॥౧౦॥

అ॥ అనుజ్ఞాకైఙ్కర్యేపి శాస్త్రవిహితస్యార్ఘ్యపాద్యాచమనీయ గన్ధపుష్పధూపదీపాది సమర్పణేషు క్రమత్వాత్తదతిక్రమే ప్రత్యవాయస్స్యాదితి తత్రాపి శాస్త్రీయ నియమ అవశ్యక ఇత్యాహ (అనుజ్ఞయా ప్రవృత్తేపీ)తి. క్రమకోపః—

యే ॥౧౦॥ అనుజ్ఞయాంప్రవృత్తేపి కర్మకోపాదిసంభవే । ఆజ్ఞాతిక్రమ
దోషస్స్యాన్నియమోఽతో దురత్యయః ॥౧౧॥ ప్రత్యవాయపరీహారే

విహితక్రమ వ్యత్యాసః, ఆదిశబ్దేన దేశకాలవస్తు స్వభావాద్యతిలఙ్ఘనాని వివక్షితాని. అశుచిదేశేనకర్తవ్య మితిదేశనియమః. ప్రాతరేవపుష్పావ్చనం కర్తవ్యమితి కాలనియమః, ధుత్తూరాదినా నకర్తవ్యమితి వస్తునియమః, అస్నాతేన నకర్తవ్యమిత్యవస్థానియమ ఇత్యాదీనిబోద్ధ్యాని (స్వా॥ కామ్యకర్మణ్యపి విహితక్రమదేశకాలాద్యతిక్రమే "అశాస్త్రమాసురం కృత్స్నం" మిత్యాజ్ఞాతిక్రమే యో భగవన్నిగ్రహః స్తాదృశభగవన్నిగ్రహస్స్యాత్, అతో నియమ—శ్శాస్త్రీయనియమః, దురత్యయః—దురతిక్రమః, ఇదినాలే అనుజ్ఞాకైఙ్కర్యేపి శాస్త్రానుసరణమావశ్యకమెన్నపడి). ॥౧౧॥

అ॥ నను భగవద్భక్త్యా భగవన్ముఖోల్లాసాయ క్రియమాణం కర్మకైఙ్కర్యమ్, అతోఽనుజ్ఞాకైఙ్కర్యం ఫలాన్తరంవినా భగవన్ముఖోల్లాసైక ప్రయోజనతయా క్రియతే. అతస్తత్ర భక్తిరేవ వినియోజికా, నత్వాజ్ఞా; నిత్యాదికంతు ప్రత్యవాయపరిహారాయానుష్ఠీయమాన మాజ్ఞామాత్రప్రయుక్త మాజ్ఞాకైఙ్కర్యమ్, తత్రాజ్ఞావినియోజికా; నభక్తిః. ఏవంచాజ్ఞామాత్రప్రయుక్తం భక్తియుక్తత్వాభావా త్కైఙ్కర్యం నభవే దిత్యాశఙ్క్య తస్యోభయప్రయుక్తత్వస్యాపి "అహరహ స్సన్ధ్యా ముపాసీతే" తి "ప్రియాయ మమ విష్ణోశ్చ దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః" ఇతి ప్రమాణవశేనోభయఫలకత్వస్యాపిసత్త్వా ద్భగవన్ముఖోల్లాసాయ ప్రీత్యాక్రియమాణత్వేన నకైఙ్కర్యత్వక్షతి రిత్యభిప్రేత్య నిత్యకామ్యాగ్నిహోత్రాదిషు ద్వినియోజక భేదేపి కర్మైక్యా దేకస్మాదేవ ప్రీత్యర్థానుష్ఠానా త్ప్రత్యవాయ నివృత్తిశ్చ ఫలంసిధ్యతీతి సద్భిరనుష్ఠాన ప్రసక్తిరితి న్యాయప్రదర్శనపూర్వక మాహ (ప్రత్యవాయ పరీహార) ఇతి కారికాద్వయేన. నిత్యనైమిత్తిక కర్మసు ప్రత్యవాయపరిహారకే ఫలాన్తరసమన్వితే—భగవత్ప్రీతిరూప ఫలాన్తరేణ సమన్వితేసతి, భక్త్యాజ్ఞారూప వినియోజకయోః పృథక్త్వేపి శబ్దాన్తరాభ్యాసాది కర్మభేదకప్రమాణాభావా త్కైఙ్కర్యైక్యే కర్తృకాలాద్యభేదా త్ప్రయోగైక్యేచ సమ్భవతి ప్రత్యవాయ పరిహార భగవత్ప్రీతిరూపాధికార భేదేపి జీవనస్వర్గాద్యధికారభేదేఽపి నిత్యాగ్నిహోత్రాదావివాధికారాః సంకలితా శ్శాస్త్రజ్ఞా భణన్తి; సకృదనుష్ఠితాదేవ తస్మా త్ఫలద్వయసిద్ధే రధికారస్య సంకలితత్వమ్. అతో న పృథగనుష్ఠాన మితిభావః ॥౧౨॥

ఫలాన్తరసమన్వితే । తతో సంవలితం ప్రాహు రధికారం విచక్షణాః ॥౧౨॥ నిత్యకామ్యస్వరూపైక్యే వినియోగపృథక్త్వతః । ఫలార్థం క్రియమాణేఽపి నిత్యం భవతి తన్త్రితః ॥౧౩॥ అనుజ్ఞామాత్రసి

అ॥ నను తర్హి "సన్ధ్యా ముపాసతే యేతు సతతం సంశితవ్రతాః। విధూత పాపాస్తేయాన్తి బ్రహ్మలోక మనామయమ్॥ ప్రాజాపత్యం గృహస్థానాం బ్రాహ్మం సన్న్యాసినాంస్మృత" మితి నిత్యకర్మణామపి ఫలోక్తేః ప్రత్యవాయ పరిహారాయ్యైరానుష్ఠానాదపి బ్రహ్మలోక ప్రాప్త్యాదిఫల మపరిహార్యంస్యా? దిత్యత ఆహ (నిత్యకామ్యే)తి. ఏకస్యతూభయత్వేన సంయోగపృథక్త్వన్యాయేన "దధ్నేన్ద్రియ కామస్య జుహుయా" దితి ఫలార్థ విహితదధ్నా నిత్యాగ్నిహోత్ర సిద్ధివత్ఫలార్థం క్రియమాణసన్ధ్యావన్దనాదేరేవ నిత్యప్రయోజనసిద్ధిః, తన్త్రతః-సకృత్క్రియమాణ మనేకోపకారకంహి తన్త్రమ్, నతునిత్యాత్కామ్యసిద్ధిః, కామ్యేఫలకామనాయా అనధికారీ, ఫలకామనావిరహేఽనధికారిణాకృత మకృతమితి కామ్యాభావాన్నతత్ఫలసిద్ధిరితి భావః. ప్రకృతేచ ప్రపన్నస్య కామనావిరహాన్న నిత్యాత్కామ్యసిద్ధి రిత్యత్రతాత్పర్యమ్, అతో నాస్యశ్లోకస్య ప్రకృతా సఙ్గతిః, నచప్రపన్నేతరస్యాపి ప్రత్యవాయానుత్పత్తి కామనావిరహే కామ్యసన్ధ్యావన్దనాదే ర్ననిత్యత్వసిద్ధి స్స్యాదితివాచ్యమ్, నిత్యేవిహితకాలజీవన శుచిత్వబ్రాహ్మణ్యాదేరేవాధికారతయా తత్కామనావిరహేఽపి తత్సిదేరవర్జనీయత్వాత్;

నను ప్రపన్నస్య యదికామనా నాస్తి తర్హి ప్రీత్యర్థం ప్రత్యవాయ పరిహారార్థంచ కర్మానుష్ఠాన మేవన సిద్ధ్యేత్, అథాజ్ఞాభక్తిభ్యాం తత్సిద్ధ్యతీతిచేత్ త్వహ్యాజ్ఞానతి లఙ్ఘనంకార్య మిత్యేవం రూపస్యాను కూల్యసఙ్కల్పరూపస్య ప్రాతికూల్యవర్జన సఙ్కల్పరూపస్యచాభిలషితత్వాత్కామనాప్రయుక్తత్వస్యా వశ్యకత్వాత్, భక్తిశ్చ మహనీయ విషయే ప్రీతి స్తయా భగవత్ప్రీతి ముద్దిశ్య క్రియమాణత్వాత్తదాకారస్యాపి కర్మణః కామనాప్రయుక్తత్వా త్కామనాప్రసఙ్గఇతిచేత్సత్యమ్. స్వార్థం కామనాయా ఏవ నిషిద్ధత్వాత్; తస్మాదాజ్ఞాభక్తిప్రయుక్తం కర్మానుష్ఠేయమితిసిద్ధమ్. అతఏవ భగవదాజ్ఞయా భగవత్ప్రీత్యర్థమితి సాంప్రదాయికసఙ్కల్పస్సమీచీనః పన్థా ఇతి సర్వం సమఞ్జసమ్. ॥౧౩॥

అ॥ నన్వనుజ్ఞాకైఙ్కర్యస్యాప్యకరణే ప్రత్యవాయస్స్యా చ్ఛాస్త్రీయత్వావిశేషా? దిత్యత్రాహ (అనుజ్ఞామాత్రసిద్ధే) ష్వితి. విపక్షేదణ్డపర్యన్తేచ్ఛా ఆజ్ఞా

ద్ధేషు కైంకర్యేషు విచక్షణైః । అకృతౌ తత్ఫలాలాభో నతు దోష ఇతీరితమ్ ॥౧౪॥

నిన్ఱన మన్బుడైయానోర్ నిలైయిల్ నిలమళన్దాన్
నన్ఱిదు తీయదిదెన్ఱు నడత్తియ నాన్మఱైయాల్
ఇన్ఱు నమక్కిరవాదలి లిమ్మదియిన్నిలవే

త్తద్రహితాఙ్గీకారోఽనుజ్ఞేతి భేదః. శాస్త్రేప్యకరణే ప్రత్యవాయానుక్తేః మాలాకరణాదిష్వనుజ్ఞాకైఙ్కర్యత్వ మత్రాస్త్రత్ర నదోషః. తత్ర క్రమాదినియమస్యైవాజ్ఞాసిద్ధత్వాత్తదతిక్రమే దోష ఇతి భావః. తత్ర క్రమాదివిశిష్ట గన్ధపుష్పాది సమర్పణ మాజ్ఞానుజ్ఞోభయసిద్ధమ్, అతః క్రమాద్యంశవ్యవచ్ఛేదాయ మాత్రేత్యుక్తమ్. (టీ॥ మాత్రశబ్దేన ఆజ్ఞావ్యావర్త్యతే.) ॥౧౪॥

అ॥ (ప్ర) నిసర్గసుహృదా భగవతైవ త్యాజ్యోపాదేయవివేకపూర్వకం స్వకైఙ్కర్యకరణే ప్రతిష్ఠితానా మస్మాకం యావచ్ఛరీరపాతం భగవదభిప్రాయ సాక్షాత్కారాభావా త్తజ్జ్ఞానార్థం పరమభోగ్యం శాస్త్రమేవ స్వీకార్య మిత్యభిప్రేత్యాహ (నిన్ఱన) మిత్యాదినా. (వి) నిలమళన్దాన్, నిలమ్—భూమిమ్, అళన్దాన్—ఆక్రమతా త్రివిక్రమేణ, ఆశ్రితానాశ్రితవిభాగానాదరేణ సర్వేషాం స్వచరణారవిన్ద ప్రదానేన నిరవధిక సర్వవిషయ కృపావతా. (స్వా॥ నిలమళన్దాన్—త్రివిక్రమావతారం పణ్ణి జగత్తై యళన్దస్వామీ) ఇదు—ఇదమ్, నన్ఱు—సమీచీనమ్, ఇదు—ఇదమ్, తీయదు—అనిష్టసాధనమ్, ఎన్ఱు—ఇతి, నడత్తియ—ప్రవర్తితేన, నాన్ మఱైయాల్—వేదచతుష్టయేన, అన్బుడైయానోర్ నిలైయిల్—భక్తిమతాం పరమపదవాసినాం స్థితౌ నిరపరాధకైఙ్కర్యే, నిన్ఱనమ్—ప్రతిష్ఠితాస్స్మః, నిత్యసూరీణామివ భగవదభిప్రాయసాక్షాత్కారాభావేఽపి తత్ప్రణీత వేదేనైవ తదభిప్రాయం జ్ఞాత్వా కైఙ్కర్యే ప్రతిష్ఠితా అస్మామేతి భావః.

సంసార రాత్ర్యాం వేదజన్యజ్ఞాన చన్ద్రికాదివిరహే నిరపరాధకైఙ్కర్య కరణే కోప్యుపాయో నాస్తీత్యాహ (ఇన్ఱు) ఇతి. ఇన్ఱు—అద్య, ప్రారబ్ధకర్మకృతైతచ్ఛరీరస్థితిసమయే; నమక్కు—భగవదభిప్రాయ సాక్షాత్కారరహితానా మస్మాకమ్, ఇరవాదలిల్, ఇరవు—రాత్రిః, ఆదలిలితి పఞ్చమ్యర్థః. సంసారస్య రాత్రితుల్యత్వా దపేక్షితార్థప్రతీతి ప్రతిబన్ధకాజ్ఞానవశాదితి భావః.

అన్ని యడిక్కడి యారిరుడీర్ క్కవడియుళదే ॥ ॥౨౯॥

శ్రుతిస్మృత్యాచారైస్స్వమతిగతిభి శ్శుద్ధమనసాం సుసంకల్పైర్ధర్మ్యైః కులచరణ దేశాదిసమయైః । నియోగైర్యోగ్యానాం

ఇమ్మదియిన్నిలవే యన్ని—ఏతచ్ఛాస్త్రజన్యమతిచన్ద్రికాంవినా, అడిక్కడి—పదే పదే, అరిదల్ తీర్క్క—పరిపూర్ణార్థకారనిన్త్సాయ, అడి—కారణమ్, ఉళదే—అస్తికిమ్, ఇతికాకుః; నాస్తీతిభావః. (స్వా॥ ఆర్—అభిసన్ధ్రమాకానిర్కిఱై. వేదత్తుపజీవి ప్రమాణఙ్గళన్నిక్కే అత్యన్తాతీన్ద్రియార్థత్తిలే ఆప్తవాక్యానుమానాదికళుమ్ ప్రమాణమాకమాట్టాదెన్నపడి. ప్రమాణమాకిల్ వేదత్తుపజీవిస్మృత్యాద్యుపజీవియాకక్కొణ్డే ప్రమాణమెన్నుకరుత్తు.) ॥౨౮॥

అ॥ ననువేదానా మనన్తత్వా త్ఖిలత్వాచ్చ శాస్త్రీయనియమోజ్ఞాతుంన శక్యతే? ఇత్యత్రాహ (శ్రుతీ) త్యాదినా. (స్వా) శ్రుతిః—“యావజ్జీవ మగ్నిహోత్రంజుహోతీ” త్యాదిః. ఏతాదృశ శ్రుత్యా అగ్నిహోత్రాదికం భగవదభిమతమితి ప్రథమం ధర్మప్రతిపత్తిః, తదభావే తదవిరుద్ధతయా “అష్టకా కర్తవ్యా” ఇత్యాది స్మృత్యా భగవ దభిమతం జానాతి; స్మృతే రభావే తదుభయావిరుద్ధాచారేణ ధర్మం జానాతి, ఆచారస్య శబ్దాత్మకత్వాభావేపి శ్రుత్యాద్యనుమాపకతయా జ్ఞానసాధనత్వమితిభావః. శ్రుత్యాదిభి ర్ధర్మస్వరూపప్రతిపత్తావపి వికల్పితస్థలే, స్వమతిగతిభిః—“స్వస్యచ ప్రియమాత్మన” ఇత్యుక్తాత్మతుష్టిభి, ర న్యతరస్య భగవదభిమతత్వావగతిః. శుద్ధమనసాం సుసఙ్కల్పైః—అన్తఃకరణ ప్రవృత్తిభిః, “సతాంహి సన్దేహపదేషు వస్తుషు ప్రమాణ మన్తః కరణ ప్రవృత్తయ” ఇత్యుక్తేః; యద్వా—సుసఙ్కల్పైః—శోభన సఙ్కల్పైః, సతాంశ్లాఘనీయతాహేతు గుణవిశేషవ్యఞ్జకైః క్లృప్తైః. ధర్మ్యైః—ధర్మాదనపేతైః, అనిషిద్ధైరితియావత్ “ధర్మపథ్యర్థన్యాయాదనపేతై” రిత్యుక్తేః; ఏతే“నాత్మన స్సమ్యక్సఙ్కల్పజఃకామ” ఇత్యంశో వ్యాఖ్యాతః. కేషాంచి త్కులచరణాదిభిర్భగవదభిమత్వావగమ ఇత్యాహ (కులచరణే) త్యాదినా. కులాచార శ్చతురావర్తిత్వపఞ్చావర్తిత్వాదయః, (దీ॥ కులసమయః—స్వవంశసఙ్కేతః, యథాపురశ్చ్యాడత్వాది) చరణాచారః—ఋగ్యజుస్సామవేదిత్వ ప్రయుక్త శ్చత్వారింశ త్సంస్కారేషు స్ఫుటః; (దీ॥ చరణసమయః—యజుర్వేదికై శ్శ్రావణపౌర్ణమాస్యాం

నియమయితు రాదే రభిమతం నిమిత్తస్వప్నాద్యైరపి నిపుణ మన్విచ్ఛతిబుధః ॥౩౯॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్రస్వతన్త్రస్య
శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య శ్రీమద్వేదాన్తాచార్యస్య కృతిషు
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
శాస్త్రీయనియమనాధికార స్సప్తదశః.
శ్రీమతేనిగమాన్తమహాదేశికాయనమః.

వేదోపాకరణం బహ్వృచైశ్శ్రవణే సామగైర్హస్త ఇతి. దేశసమయః—నర్మదాతీరదక్షిణవాసినాం కర్కటకమాసేతూపాకర్మ, ఉత్తరతీరవాసినాంతు సింహ ఇతి దేశసఙ్కేతితా ఆచారాశ్చసన్తి) ఆదిశబ్దేన యుగధర్మాగృహ్యన్తే. యోగ్యానామ్—మహతామ్, మేవంకుర్వితినియోగైః, నిమిత్తైః—ధర్మసన్దేహే అన్యతరానుష్ఠానోద్యోగవేళాయాం దక్షిణాక్షిస్ఫురణాదిభిః, స్వప్నైశ్చ—ఆదిశబ్దేనోప శ్రుత్యాదిగ్రహణమ్. (వి॥ స్వప్నః—స్వప్నాధ్యాయోక్తలక్షణవాతపిత్తదోషమూలరహితశ్చతుర్థయామోత్పన్నత్వాది ష్టరూపః, ఆదిశబ్దేన భగవత్సన్నిధా వభిమత పత్రపరీక్షాదిగృహ్యతే.) అర్చకనియోగస్యవా గ్రహణమ్. ఏతైః, శ్రుత్యాసాక్షా దితరైశ్శ్రుత్యనుమానద్వారా. ఆదేర్నియమయితుః—(సం॥ జగత్కారణభూతస్యనియమయితుః), అభిమత, మన్విచ్ఛతి—జానాతీత్యర్థః. (ప్ర॥ క్వచి ద్భగవదభిమతేషు నిమిత్తస్వప్నాదేస్తద్రూపత్వావగమః, త్రిరూపోహి సమాచష్టే మనుష్యాణాం కలౌహరిః । గురుశ్చ స్వప్నదృష్టశ్చ పూజాన్తే చార్చకాననా" ఇత్యుక్తన్యాయేన ఇజ్యాకాలేహరి తత్కారణార్చకోక్త్యాదిరాదిశబ్దార్థః. నిపుణమన్విచ్ఛతి—సమ్యఙ్నిశ్చినోతీత్యర్థః. ఉక్తేషు కేనచి త్కర్తవ్యతయా నిశ్చితమేవాత్యన్త ప్రీతిపూర్వక మనుష్ఠేయ మితి భావః.) ॥౩౯॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసారవ్యాఖ్యాసఙ్గ్రహే
శాస్త్రీయనియమనాధికార స్సప్తదశః.
శ్రీమతేనిగమాన్తమహాదేశికాయనమః.

శ్రీయైనమః.

శ్రీమద్రహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావళీ.

(౧) హన్తైవంచే న్నిషిద్ధప్రణాయి బుధజన ప్రీతిహేతోః కదాచి త్కర్తవ్యం తచ్చ భాష్యప్రవచన ముఖ సత్ప్రశ్నకర్మోప దేశాత్ ॥ అన్తే శ్రీభాష్యకారై స్త్యజన మనుమతం నిత్యనైమిత్తికానా మిత్యేవం కామచారే ఽవతరతి దృఢయత్యత్ర శాస్త్రానురోధమ్ ॥

(౨) తైరేవాస్య స్వకామానుగుణ విహరణం స్వస్వరూపానురూపం నైవేత్యుక్తంచ పఞ్చప్రకథన మపి తత్కర్మణాం వైదికానామ్ । అన్యేషాంచ ప్రదృష్ట్యైన యది కథమియం యుజ్యతే శేషిదమ్పత్యుక్తి ర్ద్రోహీమమాజ్ఞాహాతికృదపి హితో నప్రియోఽసౌమమేతి ॥ ॥౮౭॥

(3) తస్మాత్కార్యం ప్రపన్నైరపి పరిచరణం స్వామినశ్శాస్త్రవశ్యై రాజ్ఞానుజ్ఞావిభాగా దివముభయవిధం ప్రత్యవాయాపనుత్త్యై ఆద్యం తత్రాన్తిమం స్యా దభిలషితఫలావాప్తయే తచ్చ కుర్యాత్కామే శాస్త్రావిరోధా ద్విఫల మితరథా ప్రత్యవాయోఽనపాయః ॥ ॥౮౮॥

ఇతి శ్రీమత్కపిస్థలమ్ రంగాచార్య విరచితాయామ్
శ్రీరహస్యత్రయసారార్థ రత్నావల్యామ్
శాస్త్రీయ నియమనాధికార స్సప్తదశః.
శ్రీమతేనిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

స్వచ్ఛ స్వాదు సదావదాత సుభగాం దైవా దయం దేహభృ న్మాలిన్యప్రశమాయ మాధవ దయామందాకినీం విన్దతి ।

శ్రీః॥ (దీ) అథాస్య శాస్త్రనిష్ఠస్య క్వచిత్ స్ఖలనసమ్భవే । పునః ప్రపదనం విష్ణోః శక్తేఽన్యదపి నర్స్యతే ॥ (ప్ర) పూర్వాధికారే "నియమోఽతో ఽప రత్యయ" ఇత్యుక్త శాస్త్రీయ నియమే నియమపద వ్యావర్త్యతయా ప్రస్తుతస్య "యే ద్విషన్తి మహాత్మానం నస్మరన్తిచ కేశవమ్ । నతేషాం పుణ్యతీర్థేషు గతిస్సంసర్గిణామపి ॥ నారాయణే సదాభక్తి గ్నశక్త్యైతైస్తు సజ్జమే ॥ ప్రియోఽపి నప్రియో సౌమే మదాజ్ఞావ్యతివర్తనా" దిత్యాదిషూక్తస్యా పరాధస్య పరిహర్తవ్యత్వం విస్తరేణోప పాదయత్యేత దధికారే. అత్ర ప్రాధాన్యేన ప్రతిపాదితస్యా పరాధ పరిహారస్యా వశ్యకత్వా దవిస్మరణాయ తత్రతత్రాధికారాన్తరే పునః పునః కీర్తనమ్. "సచమమప్రియః" ఇత్యుక్తరీత్యా ఽఽ శ్రితవిషయేఽతి ప్రీతి యుక్తస్య ఆశ్రిత విషయే క్రౌర్యరహితతయా "ఆనృశంస్యం పరోధర్మ స్త్వత్తఏవమయాశ్రుత" ఇత్యాదిభిరవగతస్య "అనృతం నోక్తపూర్వం మే॥ రామోద్వి ర్నాభిభాషతే" ఇత్యాదిభి స్సత్య ప్రతిజ్ఞతయా ఽవగతస్య భగవత స్సఙ్కల్పా దశ్లిష్ట పుణ్యపాపస్య నిషిద్ధానుష్ఠానేపి నదోష ఇత్యాశఙ్క్య "ఇహైవైషాం కేచి దుపప్లవాభ నన్తీ"త్యాదిభి స్తేషామ ప్యపక్లేశానగమా త్తన్నివృత్త్యర్థో నిషిద్ధపరిహారో ఽవశ్యం భావీత్యాహ (స్వచ్ఛస్వాదు సదావదాతే) త్యాదినా. దయాయా స్స్వచ్ఛత్వం స్వార్థనిరపేక్షత్వమ్, స్వాదుత్వంచోప కర్తాస్మీతిధియా సామానాధికరణ్యాభావః, సదాఽవదాతత్వంచ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘేఽపి క్రోడీకృతకాలే మోక్షహేతుత్వమ్. (స్వా) అయం దేహభృత్; దైవాత్ - యాదృచ్ఛికాది సుకృత విశేషాత్, సదాచార్య కటాక్షాది ద్వారా ప్రాప్తివిరోధి పాపరూప మాలిన్య ప్రశమాయ, స్వచ్ఛా - హేయగుణ సంసర్గరహితా, అన్యత్ర మలరహితా; స్వాదు-ఆశ్రయణ దశాయా మపి భోగ్యభూతా, అన్యత్రమధురా, సదాఽవదాతా - పాపనివర్తికా, అన్యత్రశుక్లా; సుభగా-ఇష్టప్రాపికా, శోభనగుణవతీ; ఏవం భూతాం, మాధవ దయామన్దాకినీం, విన్దతి - ఉపాసనతయా విన్దతి, ప్రపన్న ఇత్యర్థః. యద్యప్యేవ మిత్యుత్తరాఘా సమ్భావితత్వ మ్యోతకః, అథాపి తత్సమ్భావితత్వమాహ (అసా) విత్యాదినా=అసౌ - ప్రపన్నః,

యద్యప్యేవ మసావసార విషయస్రోతః ప్రసూతైః పునః పఙ్కైరేవ కళఙ్కయ న్నిజతనుం ప్రాజ్ఞైర్న సంశ్లిష్యతే ॥ ॥౪౦॥

ఇప్పడి భగవచ్ఛేషత్తైక స్వభావనాన చేతనాయాలే శాస్త్రనియత తత్తత్కైఙ్కర్యకరణమాన ఇవ్వధికారిక్కు పిన్బు అనాపత్తిల్ బుద్ధిపూర్వకమాన అపరాధమ్ వరుకై ప్రక్రియిన కైఙ్కర్యనిష్టైక్కు విరుద్ధమాకైయాలే ప్రాయేణ సమ్భావితమన్ఱు; ప్రారబ్ధ కర్మవిశేష వశత్తాలే దేశకాలావస్థా వైగుణ్య హేతుకమాకవుమ్ ప్రామాదిక

~~~~~~

వృత్తప్రపన్నః; ప్రారబ్ధాంశే ఏతద్దేహానుభావ్య సదసత్ఫలజనక ప్రారబ్ధ మభ్యుపగమ్య స్థిత ఇత్యర్థః ప్రారబ్ధవశాదేవ; అసారా—స్సారరహితాః, విషయాః—శబ్దాదివిషయానుభవాః. తేషాం స్రోతాంసి—దుర్వాసనాః. (దీ॥ స్రోతాంసి—పెరుక్కుకళ్, యద్వా విషయేషు స్రోతాంసి—అనుభవప్రవాహాః,) తాభిః ప్రసూతైః, పఙ్కైః—పాపైః, కళఙ్కయన్—నిజశరీర మనపహానం కుర్వన్ యది, ప్రాజ్ఞైః—మహద్భిః, నసంశ్లిష్యత ఏవ, సాధుబహిష్కార్య ఏవ భవతీత్యర్థః; నతు పరమఫల ప్రతిబన్ధ ఇతి భావః. యద్వా ప్రాజ్ఞైరేవ న సంశ్లిష్యతే—శిష్టైరేవాసంవ్యవహార్యతయా త్యజ్యతే, నతు స్వీకృతభరేణ శరణ్యేనేతి భావః మహిషతుల్యః కశ్చిత్పురుషో మలీమసతను ర్యదృచ్ఛయా గఙ్గాప్రవాహమజ్జనేన విగతతనుమాలిన్యోఽపి స్వస్వభావవశేన పునశ్చ పఙ్కిలజలపూర్ణ తుచ్ఛగర్తపరివర్తనేన పఙ్కిలగాత్ర శ్శృఙ్గారిభిః పురుషైర్న సంశ్లిష్యత ఇత్యప్రస్తుతస్తూపార్థా సమాసోక్తిరలఙ్కారః. (సం) నసంశ్లిష్యత ఏవ—మదీయత్వేన నసంవ్యవహ్రియత ఏవ, యావన్నిష్కృతీతి శేషః. (ప్ర) భాగవతైర్భోగ్యతయా నస్వీక్రియత ఇత్యర్థః. ॥౪౦॥

అ॥ (వి) నను శాస్త్రజన్య విశేషజ్ఞానవతః కృతప్రపదనస్య కైఙ్కర్యనిష్ఠస్యాపరాధ ప్రసక్త్యభావా త్కథం పరిహర్తవ్యత్వ? మిత్యాశఙ్కాయాం తత్ప్రసక్తిముపపాదయతి (ఇప్పడి) త్యాదినా. (స్వా॥ కృతకృత్యనాకైయాలే ముక్తతుల్యనాన ఐచ్ఛిక సఞ్చారేణాపరాధమ్ సమ్భావితమన్ఱో? ఎన్నిల శఙ్కావారణార్థమ్ పూర్వాధికారార్థత్తై స్మరిప్పిక్కిఱార్ (శాస్త్రే)తి.) పిన్బు—ప్రపత్త్యనన్తరమ్, అనాపత్తిల్—అనాపది, ఆపది బుద్ధిపూర్వాపరాధోఽపి నశ్లిష్యతీతి భావః. ప్రత్తిన కైఙ్కర్యనిష్టైక్కు—ప్రాప్తకైఙ్కర్యనిష్ఠాయాః, ప్రాయేణ సమ్భావితమన్ఱు—ప్రాయేణ నసమ్భవతి, తాదృశనిష్ఠాయాం సత్యా మపరాధేషు బుద్ధిర్న ప్రసరతీతి
~~~~~~

మాకవుమ్ సుషుప్త్యాద్యవస్థైకళిలుమ్ వరునుపరాధ లేశఙ్గళుళ్ళవై అశ్లేష విషయమాయ్ కళఞ్జిన్దు పోమ్. బుద్ధిపూర్వక పాపారంభక పాపఙ్గళుక్కుళ్ళే అనైయుఙ్కళఞ్జియవేణుమెన్ఱు ప్రపత్తిపణ్ణాదే పామ్బా డారు కూఱైయిలే పయిన్ఱాఱ్పోలే ప్రకృతియోడే కూడవిరుక్కిఱ

భావః. ప్రాయేణేత్యనేన క్వచిత్సమ్భావ్యత ఇతి జ్ఞాయతే. తదేవానుపదం బుద్ధిపూర్వేతి మహావాక్యేన ప్రపఞ్చయిష్యతే.

అ॥ (స్వా) అనాపత్తిల్ బుద్ధిపూర్వకమాక నపరాధమ్ సమ్భావితమానా లుమ్ ఆపద్దశైయిల్ బుద్ధిపూర్వకమాకవుమనాపద్దశైయిలబుద్ధిపూర్వకమాకవుమ్ సుషుప్త్యాదిదశైకళిలుమ్ సమ్భావితాపరాధత్తాలే ఈశ్వరన్ కైవిడానో? ఎన్నవ + ర్ (ప్రారబ్ధే)తి. పాపమూల పాపమన్ఱిక్కే ఉత్తరాఘ మూదిక్కుమో? ఎన్గిఱ శఙ్కా పారణార్థం ప్రారబ్ధేత్యుక్తిః. దేశవైగుణ్యమ్—మరుకాన్తారాదిః, కాలవైగుణ్యమ్—దుర్భిక్షకాలః, అవస్థావైగుణ్యమ్—వార్ధక్యరోగాదిః, ప్రామాదికమాకవుమితి—(సం॥ చికీర్షా మన్తరేణ ప్రాప్తం ప్రామాదికమ్) జాగ్రద్దశైయి లజ్ఞాతయాపృచ్ఛిక సుకృతమ్బోలేవరుమ్ పాపమెన్ఱపడి. సుషుప్త్యాద్యవస్థైకళిలుమితి—మహాభాగవతాద్యాగమనే అభ్యుత్థానాభావాదిరూపపాపమెన్ఱపడి. ఆదిశబ్దేన మూర్ఛాస్వప్న సఙ్గ్రహః. (వి॥ లేశఙ్గళుళ్ళవై—లేశాత్మనావిద్యమానాని, అశ్లేషవిషయమాయ్—అశ్లేష శాస్త్రస్య విషయ భూతాని సన్తి (సం॥ అశ్లేషః—ప్రతిబద్ధశక్తిత్వమ్) కళఞ్జుపోమ్-నివర్తనే, పద్మపత్రే పయాంసీవనశ్లిష్యన్తీతి భావః)

అ॥ ఆనాలుమ్ ప్రారబ్ధవిశేషత్తాలే అనాపత్తిల్ బుద్ధిపూర్వకమాకవుముత్తరాఘమ్ సమ్భావితమన్ఱో? పాపారమ్భకపాపముమ్ నశిక్కవేణుమెన్ఱు ప్రపత్తిపణ్ణినార్కు మూలముచ్ఛిన్నమాకైయాలుత్తరాఘ ముడియాదన్ఱిలప్పడి ప్రపత్తిపణ్ణాదార్కుత్తరాఘమ్ సమ్భావితమాకైయాలనర్కళై యీశ్వరన్ కైవిడానో? ఎన్నవ + ర్ (బుద్ధిపూర్వకే)తి. (టీ॥ బుద్ధిపూర్వక పాపారమ్భక పాపఙ్గళుక్కుళ్ళే అనైయుమ్ కళఞ్జియవేణుమెన్ఱు కోలి యఱియిలే ప్రపత్తిపణ్ణినాల్ బుద్ధిపూర్వకపాపఙ్గళ్ ఉణ్డాయాదు, అదు శెయ్యాదే ఎన్ఱై) పాపారమ్భక పాపముణ్డానాలుమ్ వివేకాదిమూలాత్మగుణపూర్త్యా ప్రతిబద్ధశక్తికమాకైయాలే బుద్ధి…యనాన పినరుక్కుత్తరాఘ ఉణ్డామో? ఎన్గిఱ శఙ్కాపారణార్థమ్ "ప్రా మ్బా శే" ఇతి. (వి॥) పామ్బాడు—సర్పేణసహ, ఒరుకూఱైయిలే—ఏకస్మిన్

వివనుకు- ఆత్మగుణపూర్త్తి యిల్లామైయాలే మన్దధైర్యరాన ఋషిక ళుక్కు-ప్పోలే బుద్ధిపూర్వకమాకవుమ్ శిల స్వనిష్ఠావిపరీతఙ్గళ్ వన్దా లుమ్ నిసర్గసుహృత్తాన శ్రియఃపతి రక్షణోన్ముఖనాయ్ నిత్రైక్క-యాలే ఇవ్విపరీతానుష్ఠానఙ్గళ్ మిన్నొళిమాత్రమాయ్నిలై నిఱ్కు- మవైయ న్ఱిక్కే- అక్కాలత్తిల్ పిఱన్ద స్వనిష్ఠావైపరీత్యమాకిఱ విఴవైక్కు-మక

సర్రే, పయిల్వార్పోలే—వాసవత్, శరీరరూప ప్రకృత్యాసహ వాసవతః ప్రారబ్ధకర్మవశాత్ప్రపత్త్యనన్తరమపి పాపానిసమ్భవన్తి, అభ్యుపగత ప్రారబ్ధనివృత్త్యర్థం ప్రపత్త్యకరణేఽపి అగ్రిమపాపోత్పత్తి హేతుః తాభ్యుపగవత ప్రారబ్ధైక దేశపాపాన్యపి నిఃర్త్తన్తామితి యది ప్రథమ ప్రపత్తి వేళాయాం సఙ్కల్పః య దివా తదర్థం పృథగేవ ప్రపత్తి స్తత్రపాపానినోత్పద్యన్తే, తద్ధేతుభూత పాపనాశాత్సామగ్రీవిరహాత్; యదితథానసఙ్కల్ప స్తదా ప్రారబ్ధవశా దప్సరోపర్యనేతపః కుర్వతా మృషీణామివ ప్రకృతి సమ్బన్ధమహిమ్నా (సం॥ ఆత్మగుణపూర్త్తియిల్లాదేతుక్తిః ప్రకృత్యభి ాతస్వధర్మకత్వకృతా) మన్దధైర్యాణాం పాపాని సమ్భవన్తీతి భావః. "వన్దాలు" మిత్యనేన పాపసమ్భవ ఉక్తః. (స్వా) ఇప్పడిపాముణ్డానాల్ "పాపం ప్రజ్ఞాం నాశయతి క్రియమాణం పునః పునః । నష్టప్రజ్ఞః పాపమేవ పునరారభతే నరః" ఎన్గిఱపడియే నిగ్రహప్రవృత్తేశ్వర సఙ్కల్పత్తాలే ఉత్తరాఘం నిలైనిన్ఱు దుర్వాసనాజనకమాకిల్ అనుతాప మిల్లామైయాలే ప్రాయశ్చిత్తావలమ్బన ముణ్డాకక్కూడుమో? ఎన్గిఱ శఙ్కా-పరిహారార్థమ్ "నిసర్గసుహృత్తానే" త్యాదికమ్. అత్యన్తవిరోధి విషయత్తిల్ పోలే నిగ్రహప్రవృత్తనన్ఱిక్కే "దుష్కర్మ్మోద్భట కర్మకోటి నిబిడోప్యాదేశవశ్యః కృతి" ఇత్యాది ప్రకారేణ రక్షణోన్ముఖ నాకైయాలే అనుతాపాదిద్వారేణ ప్రాయశ్చిత్తావలమ్బనత్తుక్కు-క్కు-డైయిల్లై యెన్ఱుకరుత్తు. (ప్ర॥ మిన్నొళిమాత్రమాయ్ — విద్యుత్ప్రకాశవద్భూత్వా, నిలైనిఱ్కు- మవైయన్ఱిక్కే—స్థైర్యాభావేన (వి) విద్యుత్ప్రకాశాదిరివాల్పసుఖప్రదానేన ఆశునాశీని యథాభవన్య స్తథా భగవతో రక్షణోన్ముఖతయా నరకపర్యన్తాభావే ఽత్యల్పఫలప్రదానమపి యథానకుర్యాత్తథా పాయశ్చిత్తావలమ్బనముణ్డా" మితి సమ్బన్ధః.

ప్రాయశ్చిత్తాధికారప్రకారం దర్శయతి (అక్కాలత్తి)లితి. స్వనిష్ఠావైపరీత్య

అనుసన్ధిత్తు యథోచితమాక లజ్జానుతాపఙ్గళ్ పిఱన్దు "అపాయ సంప్లవేసద్యః ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్। ప్రాయశ్చిత్తిరియం సాత్ర యత్పునశ్శరణంవ్రజేత్ ॥ ఉపాయానా ముపాయత్వ స్వీకారే ప్యేత దేవహి। అజ్ఞానా దథవా జ్ఞానా దపరాధేషు సత్స్వపి। ప్రాయశ్చిత్తం క్షమస్వేతి ప్రార్థనైకైవ కేవలమ్ ॥ విదితస్సహిధర్మజ్ఞ శ్శరణాగతవత్సలః। తేనమైత్రీభవతు తే యదిజీవితుమిచ్ఛసి॥ప్రసాదయస్వత్వాం

మాకిఱ విఞ్జై—స్వనిష్ఠావైపరీత్యరూపన్యూనతామ్, కడుక—శీఘ్రమ్, ఇదం లజ్జానుతాపోత్పత్తి హేతుతయోక్తమ్.

(స్వా) ఆనాలు మకిఞ్చననాన విషయత్తుక్కు గురుతర ప్రాయశ్చిత్త శక్తియిల్లైయే? ఎన్నవ + ర్ (అపాయసంప్లవ) ఇత్యాది. "అపాయసంప్లవే సద్యః + పునశ్చ శరణం వ్రజే" దెన్ఱు నిర్దేశిత్తాల్ పూర్వమనుష్ఠిత మోక్షార్థప్రపదన జ్ఞలితమాయ్ తదర్థం పునశ్చ కర్తవ్య మెన్ఱు భ్రాన్తిపరమ్, తాదృశభ్రాన్తి వారామల్ సమ్భావితోత్తరాఘత్తుక్కు ప్రాయశ్చిత్తమాకవే పునఃప్రపదనం పణ్ణవేణుమెన్ఱు ద్యోతనార్థమ్ "అపాయసంప్లవేసద్యః ప్రాయశ్చిత్తం + వ్రజే" దెన్ఱునిర్దేశిత్తదు (దీ) అపాయనామ్—పాపానామ్, సంప్లవ—స్సంప్రాప్తిః, సద్య—స్తదానీమేవ, పునశ్శరణం వ్రజేదితి యత్సైవాత్ర ప్రాయశ్చిత్తిరస్యేతి. ఉపాయానామ్—కర్మయోగాదీనామ్, ఉపాయత్వేనానుష్ఠానేప్యేతదేవ పునఃప్రపదనం ప్రాయశ్చిత్తమెన్గై. (స్వా॥ ఇదినాలే అపాయసంప్లవత్తిల్ ప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్తముమ్ వికల్పితమెన్ఱుతోన్ఱుకిఱదు.) అజ్ఞానాదితి=(వి॥ దోషత్వాజ్ఞానాత్కృతేషు బుద్ధిపూర్వకేష్విత్యర్థః. అథవా జ్ఞానాత్—దోషత్వ జ్ఞానాత్కృతేషు బుద్ధిపూర్వకేష్విత్యర్థః. అన్యథా ఽబుద్ధిపూర్వకాణా మశ్లేష విషయత్వేనప్రాయశ్చిత్తోపదేశాయోగాత్;) విదిత ఇత్యాదిశ్లోకద్వయం రావణంప్రతి సీతావచనమ్. భోరాక్షస! శరణాగతిధర్మజ్ఞస్సరామ శ్శరణాగత వత్సలఇతి లోకప్రసిద్ధః ఖలు తేనసహ తే మైత్రీభవతు—(స్వా॥ మైత్రీహేతుభూత ప్రపదనం భవత్విత్యర్థః) ప్రసాదయస్వశరణాగత్యా, నిర్యాతయితుమ్—పునస్సమర్పయితుమ్, (స్వా॥ ప్రపదనేన భార్యాపహారజనితదోషనిర్ముక్తః పరిశుద్ధోభూత్వా మాంచ నిర్యాతయితు మర్హసి. నోచేన్మత్సమర్పణేపి తవాధికారో నాస్తీతిధ్వన్యతే. ప్ర

చైనం శరణాగత వత్సలమ్।మాంచాస్మై ప్రయతో భూత్వా నిర్యాతయితుమర్హసి” ఇత్యాదికళిల్ శొల్లుకిఱపడియే యథాధికారమ్ ప్రాయశ్చిత్తావలమ్బనముణ్డామ్. ప్రారబ్ధకర్మ విశేషవశత్తాలే కఠినప్రకృతియాయ్ క్షమైకొళ్ళక్కైయుమ్ కైతప్పినపోదు “స్వపురుష మభివీక్ష్య పాశహస్తం వదతి యమః కిల తస్య కర్ణమూలే। పరిహర మధుసూదన ప్రపన్నాన్ ప్రభురహమన్యనృణాం న వైష్ణవానామ్॥ కమలనయన వాసుదేవ విష్ణో ధరణీధరాచ్యుత శంఖచక్రపాణే। భవశరణ మితీరయన్తి యేవై త్యజభట దూరతరేణ తానపాపాన్॥ దేవం శార్ఙ్గధరం విష్ణుం యే ప్రపన్నాః పరాయణమ్। న తేషాం యమసాలోక్యం నచ తే నరకౌకసః” ఎన్ఱు వైష్ణవవామనాది పురాణఙ్గళిల్ పాశురఙ్గళుక్కు మూలమాన శ్రుతియిల్ శొల్లుకిఱపడియే యమవిష

వ్యాపహోగస్థలే ప్రాయశ్చిత్తం ద్రవ్యప్రదానమపి కర్తవ్య మితి ద్యోతనార్థం మాంచేతి.) యథాధికారమ్—రహస్యే రహస్యరూపమ్ సదస్యే సదస్యరూపంచ. (స్వా॥ శక్తాప్రతిపద మశక్తస్య ప్రపదన మెన్ఱుకరుత్తు) (ప్ర) శక్తేన ప్రతిపదోక్త ప్రాయశ్చిత్తం కర్తవ్య మిత్యేతత్ “మాంచాస్మై ప్రయతో భూత్వా నిర్యాతయితు మర్హసి॥ ప్రసాదయస్వ త్వంచైన” మిత్యత్ర ప్రయతత్వ పూర్వకపునఃప్రదానస్య ప్రసాదనస్యచ విధానా దవగమ్యతే.

అ॥ నను దృప్త ప్రపన్నానా మభ్యుపగత ప్రారబ్ధకర్మవశాన్నిషిద్ధానుష్ఠానే ప్రాయశ్చిత్తాననుష్ఠానేచ మోక్షః ప్రతిబధ్యేతేత్యత్ర “నఖలు భాగవతా యమవిషయంగచ్ఛన్తి హ్యేషాం కేచిదుపప్లవా భవన్తి కాణాభవన్తి కఞ్జాభవన్తి అవిధేయపుత్రా భవన్తీ” త్యాదిభిరత్యన్త నిషిద్ధానుష్ఠానేపి నరకప్రాప్త్యభావ ప్రతిపాదనాల్లోకేప్యన్తరఙ్గవిషయే ఽధికాపరాధే స్వల్పదణ్డేన శాస్త్రేర్దణ్డనాదసమ్భావితత్వాభావాచ్చ న మోక్షప్రతిబన్ధ ఇత్యాహ (ప్రారబ్ధకర్మ) త్యాదినా. కైతప్పినపోదు—సమయాతిపాతేసతి (సం॥ కైతప్పినపోదిత్యస్య యమవిషయ గమనమున్నిక్కే ఇత్యనేనాన్వయః. విషయః—దేశః) (ద్రా॥ పాశహస్తమ్—పాశి

యుగమనమస్టిక్కే వేలిట్టుప్పాయవేణ్డుమదు ముళ్ళిట్టుప్పాయ్న్ద కర్త్రీ యుమెన్నిఱ కణక్కిలే 'కాణన్ ఖంజన్' ఎన్నుముదలాక వోదుకిఱ విఙ్గుర్నై ఉపక్లేశముఖత్తాలే శిక్షైయఱుక్కుమ్ విరకుకళై మున్నిట్టు సర్వేశ్వరన్ క్షమాప్రేమ దయావాత్సల్యఙ్గళాలే తణిన్ద ప్రతాపత్తైయుడైయనాయ్ మికవుమ్ దణ్డిక్కవేణ్డుమపరాధత్తుక్కు సేవ్యనాన సార్వభౌమ నడైయాళక్కారర్ అంతఃపుర పరిజనమ్ కూనర్ కుఱళర్ కుమారర్కళ్ విషయత్తిల్ అపరాధఙ్గళుక్కీడాకవుమ్ అన్తరఙ్గత్వాది తారతమ్యత్తుక్కీడాకవుమ్ సమ్బన్ధానృశంస్యాదికళాలే ప్రీతిన డక్కచ్చెయ్దే యవర్కళ్ తప్పినత్తుక్కు క్షమైకొళ్ళుకైక్కాకవుమ్

కళై ఇత్తుత్తుక్కొణ్డువా వెన్నభిప్రాయమ్. కర్మమాలే—రహస్యమాకైయాలెన్నపడి. భవశరణమితీరయన్తి—ఉక్తిమాత్రనిష్ఠరాకరార్, అపాపానితి—విదిత్వేతి శేషః. ఇదు శ్రీవిష్ణుపురాణవచనమ్. దేవంశార్ఙ్గధర మెన్నువామనపురాణవచనమ్. ఇవత్తుక్కు మూలమానశ్రుతి (నఖలుభాగవతా)ఇత్యాది. వేలిట్టుప్పాయవేణ్డుమదు—ఆయుధఙ్గళాల ప్రహారిక్కవేణ్డు మపరాధమ్. (వి॥ వేల్—కుంతమ్, ఇట్టు—గృహీత్వా, పాయవేణ్డుమదు—వేధనేన నివర్త్యితు మపేక్షితోఽపరాధః, ముళ్ళిట్టు ప్పాయ్న్ద కర్త్రీయు మెన్నిఱ కణక్కిలే—కణ్టకం గృహీత్వా వేధనేన నివర్త్య ఇతి న్యాయేన) కాణన్—ఏకచక్షుర్వికలన్, ఖఞ్జన్—ఏకపాదవికలన్, (వి॥ ఓదుకిఱ—శ్రుతిసిద్ధేన) (ప్ర ఇఙ్గుత్తై—అత్రత్యేన) శిక్షైయఱుక్కుమ్ విరకుకళై—శుమన్దకణక్కుడైమై తీర్క్కుముపాయఙ్గళై (ప్ర॥ అవశ్యానుభావ్య శేషవినాశమార్గాన్, మున్నిట్టు—పురస్కృత్య) తణిన్ద—మన్దీభవిత్త. సర్వేశ్వరనివన్ పక్కల్ పణ్ణుమ్ కణ్ణఴ్వుక్కు లౌకికదృష్టాన్తమ్ కాట్టుకిఱార్ (మికవుమ్ దణ్డిక్క) విత్యాదియాల్. సేవ్యన్—సేవాయోగ్యన్, సుజన నెన్నపడి. అడైయాళక్కారర్— ఛత్ర చామరాదికళై ధరిక్కు మాత్రీయక్కారర్. అన్తః పురపరిజనమ్ - అన్తః పురత్తిలుడైయ ఊత్త్రీయ క్కారిచ్చికళ్, కూనర్ - కుబ్జర్, కుఱళర్ - వామనర్, (స్వా॥ కుమారర్ - పుత్రర్కళ్) అన్తరఙ్గత్వాదిత్యాదిశబ్దత్తాలే శరీరసమ్బన్ధాదిగ్రహితమ్. (స్వా) ఈశ్వరన్ సమ్బన్ధానృశంస్యాదికళాలే ప్రసన్నవిషయత్తిల్ ప్రీతిదూనాక్కైయాలే అపరాధత్తిల్ నిగ్రహంపణ్ణ

మేలైక్కుమ్ శిక్షైయాకైక్కాకవుమ్ ముకజ్జోడాదే యిరుత్తల్ శమ్మట్టియిట్టడిత్తల్ తళ్ళువిత్తల్ వాశలిలే తకైవిత్తల్ శిలదినాళ్ సేవైయై విలక్కివిడుదల్ శెయ్యుమాప్పోలే ఒరుకణ్ణళివాలే ఇవ్వాశ్రితరై రక్షిత్తువిడుమ్. ఇప్పడి మృదుప్రకృతికళై క్షమైకొళ్ళ ప్పణ్ణువి

క్కూడుమో? ఎన్నవ + ర్ (సమ్బన్ధే)తి. (దీ॥ సమ్బన్ధమ్---పుత్రత్వాది, ఆనిశబ్దమ్ దయాదిగ్రాహకమ్. (వి) ప్రీతినడక్కచ్చెయ్దేయుమ్—ప్రీత్యా సత్యామపి, క్షమై - క్షమాసాధనమ్, కొళ్ళుకైక్కాకవుమ్—యథా స్వీక్రియతే తథా కర్తుమ్, మేలైక్కుమ్ శిక్షైయాకైక్కాకవుమ్---యత్కించి దుపశ్లేశాకరణే అగ్రేపి తథైవ క్రియేతేతి తదభావాయచేతి, ముక జ్జోడాదే యిరుత్తల్—ముఖమదత్త్వాఽవస్థానమ్, శమ్మట్టియై యిట్టడిప్పిత్తల్ - కశాంగృహీత్వాతర్జనమ్, తళ్ళువిత్తల్ - కణ్ఠేహస్తం నివేశ్యాపనోదనమ్, వాశలిలె తకైప్పిత్తల్ - ద్వారనిరోధమ్, శిలదునాళ్ సేవైయై విలక్కి విడుదల్-కతిపయాదివసాన్ సేవా నివారణేన త్యాగమ్.) లోకన్యాయత్తై ప్రపన్నవిషయత్తిల్ సఞ్చరిప్పిక్కైక్కూడుమో? ఎన్న (కాకే)తి ఘణ్డరూపనిగ్రహమ్ సమ్బన్ధానృశంస్యాది ప్రయుక్త ప్రీతికార్యమాకైయాలే విరోధమిల్లై. (వి॥ ఒరు కణ్ణళివాలే-కేనచిల్లఘుదణ్డనరూపదణ్డనేన) లౌకికవైదిక దృష్టాన్తమ్ ప్రమాణసిద్ధ కాణత్వాది లఘుదణ్డత్తు క్కుచితజ్ఞాపనార్థ మెన్ను కరుత్తు.

ఆ॥ ఆనాల్ మోక్షార్థప్రపత్తియిలే తానే ఈశ్వరన్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తైయుమ్ క్షమిక్కు మెన్ను శిలవభియుక్తర్ శొల్లుకిఱదు విరోధియాదో? ఎన్న + ర్ (ఇప్పడి) ఇతి. (॥ క్షమైకొళ్ళప్పణ్ణువెయ్త్తల్ - క్షమోపాయ స్వీకారప్రవర్తనమ్, దణ్డవిశేష మ్పణ్ణుదల్ - లఘుదణ్డకరణమ్, ఎన్గిఅవిడముమ్ - ఇత్యేతత్. బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తైయుమ్ క్షమిక్కు మిత్యుక్తే కోఽర్థః? మృదుప్రకృతీనాం క్షామణప్రవర్తనే కఠిన ప్రకృతీనాం దణ్డవిశేష కరణేనచ క్షమతే; న ...కపర్యన్తనిగ్రహసఙ్కల్పం నకరోతి, అతోనభేతవ్యమ్; ప్రపన్నం సర్వథా ...క్షితు మే: ప్రాయశ్చిత్తే ప్రవర్తనంవా లఘ్వనుభవప్రదానంవా కరోతీత్యభి యానుపి క్షమాప్రకారభేద ఇతి భావః. తదుభయస్య క్షమాప్రకార భేదత్వోక్తిః.

త్తిల్ కఱిన ప్రకృతికళుక్కు శిక్షారూపమాన దణ్డవిశేషమ్ పణ్ణుకై ల్ శెమ్మైకెడవిడుమ్ పూర్వప్రపత్తి ఫలమాన క్షమైయిల్ ప్రకార భేదమెన్ను శిక్షకనాన శేషిపక్కలిలే కృతజ్ఞతై నడక్కైక్కాక బుద్ధి పూర్వోత్తరాఘత్తైయుమ్ క్షమిక్కుమెన్ను శిలర్ శొన్నార్కళ్. ప్రారబ్ధకర్మత్తిల్ పాపాంశమ్పోలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘమ్ ప్రాయశ్చిత్తమ్ పణ్ణాదపోదు సఫలమానాలుమ్ పణ్ణినప్రపత్తి మోక్షమ్ కొడాదొఴియుమోవెన్ను శంకిక్కవొణ్ణాదు. పెరుక్కాయమ్ వెయ్త్త మరజ్ఞ

స్తేషాం-కిమర్థేత్యతఉక్తం (శిక్షకనాన) తి=సర్వదేత్యర్థః. తథాచ క్షమిత్వారక్షతీతి. కృతజ్ఞతై నడక్కైక్కాక—కృతజ్ఞతా ప్రవృత్త్యర్థమ్. మన్దానాం విశ్వాస దృఢీకరణార్థ మితిభావః. "ఇప్పడి"త్యారభ్య "ప్రకారభేదమెన్ను" ఇత్యన్తం తేషా మాశయవర్ణనపరమ్, "శిక్షకనాన" త్యాశయ ప్రయోజన ప్రతిపాదనపరమ్. బుద్ధి పూర్వోత్తరే'తి తదుక్త్యనువాదః ఇతి వివేకః. ఈశ్వరన్ క్షమియాదపోదు ఉత్తరోత్తరపాపజళిలే మూట్టి ఇతర విషయత్తిల్ పోలే గురుతరనిగ్రహముమ్ పణ్ణ ప్రసజ్జిక్కైయాలే క్షమాఫల మెన్నపడి.

అ॥ (దీ) ఈశ్వరన్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తై క్షమియానాకిల్ ప్రాయశ్చిత్తమ్పణ్ణాదపోదు పణ్ణిన ప్రపత్తిక్కు హాని వరుమో? ఎన్నుమ్ శఙ్కైయై నిరసిక్కిరార్ (ప్రారబ్ధకర్మత్తి) లిత్యాదినాల్. (ప్ర) పాపాంశమ్పోలే ఇతి—యథాఽభ్యుపగత ప్రారబ్ధపాప ఫలానుభవేపి దేహాన్తే మోక్ష స్తథాఽననుష్ఠితప్రాయశ్చిత్త బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ ఫలానుభవేపి స్వాపేక్షితకాలే ముక్తిర్భవేదేవేత్యర్థః. (విశేషాంశ స్తత్రైవానుసన్ధేయః) (సం॥ విరక్తి విశేషేసతి పుణ్యాంశస్య నసాఫల్యమితి "పాపాంశమ్పోలే" ఇత్యుక్తమ్) (వి) పణ్ణినప్రపత్తి—కృతప్రపత్తిః, మోక్షం కొడాదొఴియుమో —మోక్షమదత్వా నివర్తతేకి మితిశఙ్కార్థః. అభ్యుపగతప్రారబ్ధస్య యావద్దేహభావిదుఃఖప్రదత్వా ద్బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘస్య ఏతద్దేహసమయే ఫలప్రదానావకాశాభావా ద్దేహానన్తరభావి నరకాదిఫలమపి దద్యాత్కిమితిఫలితార్థః.

అ॥ ఏతద్దేహకాలఏవ ఆయుర్వృద్ధ్యాదివిళమ్బేనవా తదభావవతాం ఖఞ్జత్వా ద్యుపక్లేశైర్వా నివర్త్య దేహానన్తరం మోక్షంప్రదాతీతి సప్రవృత్తాన్తం పరిహార

ళుక్కు స్థలాదివిశేషఙ్గళాలే వాట్టత్తుక్కు కాల తారతమ్యముళ్ళవా త్రమ్. ఇఙ్గుమివర్కళ్ సంసారత్తినుడైయ నిశ్శేషనివృత్తి పిఱక్కైక్కు విళమ్బావిళమ్బ వైషమ్యమేయుళ్ళదు. ఇద్దేహానన్తరమ్ మోక్షమ్పెఱవేణుమెన్ఱపేక్షిత్తాలుమ్ అనియతాయుస్సుక్కళాయ్ విళమ్బాక్షమరాయిరుప్పార్క్కు ఆయుర్వృద్ధియాలే విళమ్బమ్వరుమ్.

మా॥ (ఫెరుఙ్కాయ) మితి. పెరుఙ్కాయమ్ వెయ్త్త — మూలనిక్షిప్తహింగుకానామ్; మరఙ్గళుక్కు — వృక్షాణామ్, స్థలాదివిశేషఙ్గళాలే — జలాప్లుతభూమి వర్షాకాలాది విశేషైః, వాట్టత్తుక్కు — శుష్కీభావస్య, కాలతారతమ్యమాత్రమితి — వర్షాకాలేవా జలాప్లుతదేశేవా సహింగుకస్తరుః కతిపయదినాని తిష్ఠతి, తదన్యదేశే తదన్యకాలేచ శీఘ్రం శుష్యతీత్యేవ దిహాభిప్రాయః. (ప్పి) మరమ్ వాడుకైకు నిమిత్తమాక వేరిలే పెరుఙ్కాయమ్ వెయ్త్తాల్ నడక్కప్ప్రదేశత్తిలుమ్ వర్షాకాలత్తిలుమ్ విళమ్బిన వాట్టముమ్ అన్యకాలదేశఙ్గళిలే అవిళమ్బిన వాట్టముమ్ ఉణ్డానాప్పోలే మోక్షార్థప్రపత్తిపణ్ణినార్క్కుమ్ కాలవిశేష సఙ్కల్పితప్రమపార్థపురుష తదితరపురుష భేదేన బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘవ తదితర పురుషభేదేనచ మోక్షఫలత్తుక్కు విళమ్బావిళమ్బమేయుళ్ళదు, ఫలత్తిల్ సంశయమిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (సం) "ఏతద్దేహావసాన" ఇతి సఙ్కల్పవతః కథం విళమ్బః? అనేకకాలానుభావ్య బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘస్య ఏతద్దేహావసానే సఫలతావా కథ? మితి ప్రశ్నే వికల్పముఖేనోత్తరమాహ (ఇద్దేహానన్తర) మిత్యాదినా. (వి) ఆయుర్వృద్ధితి = నన్వాయుర్వృద్ధ్యాది రాయుష్కామేష్ట్యాది ప్రారబ్ధఫలమేవ నబుద్ధిపూర్వోత్తరాఘఫలమితి చేన్న, ఆయుష్కామేష్ట్యాది ప్రాప్తాయుర్వృద్ధ్యా పురుషాయుషః ప్రమాణాతిక్రమేసతి ఆయుష్కామేష్ట్యాది ప్రాప్తాయురనుభవానన్తరం బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘఫలానుభవాయ తతోప్యధికాయుష్సమ్భావన సమ్భవాత్; ఉళ్ళ ఆయుస్సుక్కుళ్ళే — విద్యమానాయుర్మధ్యఏవ, నను విద్యమానాయుర్మధ్యే కాలస్యాభ్యుపగత ప్రారబ్ధానుభూత్యా కథమవకాశ ఇతిచేన్న, తన్మధ్యఏవ కశ్చిదనుభవః ప్రారబ్ధసమ్బన్ధీ కశ్చిదనుభవో బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ సమ్బన్ధీతి సమ్భవాదేకస్మిన్ కాలే నానా దుఃఖసమావేశ దర్శనాదితి యుక్తిశ్చిద్వేత్తత్.

అ॥ నను బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘస్య ఫలావినాభావోక్తి ప్త్రిజటాభరన్యా

నీచుతాముముప్పుకళుక్కు ఉళ్ళ ఆయుస్సుక్కుళ్ళే ఫలిత్తువిడుమ్. “భవేయం శరణ్యాహి నః” ఎన్ఱు పిన్బుమున్డాన రాక్షసికళుడైయ బుద్ధిపూర్వాపచారఙ్గళ్—“మర్షయామీహ దుర్బలాః॥ పాపానాం వా శుభానాం వా” ఎన్గిఱపడియే పిరాట్టిక్కు క్షమావిషయమాయిత్తెన్ఱల్లాయో వెన్నిలవిఱ్ఱడత్తిలుమ్ అవర్కళుక్కు తిరువడి నలియప్పుకుకిఱానెన్గిఱ భయమ్ విళైన్దు నలివుక్కు విలక్కానపడియాలే వాళాలేయోఙ్గిఱడుమాప్పోలే దండలేశముమ్ క్షమైయుమ్ సిద్ధమ్. ఆకైయాల్ ప్రప

పాంతర్గతరాక్షసీ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘక్షాన్తిబోధక “మర్షయామీ” త్యుక్తి విరుద్ధేత్యత్ర రాక్షసీభి ర్బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘఫలం హనుమద్భర్త్సన మనుభూయ క్షణం ప్రాప్తమితి సోదాహరణమాహ (భవేయ) మిత్యాదినా, (ద॥ బుద్ధిపూర్వాపరాధమ్ క్షమావిషయమానమైక్కు పిరాట్టివచనమ్ “మర్షయామీ” త్యాది=మర్షయామి—సహే, దుర్బలా—అహమాసాం హింసనం ప్రష్టుమశక్తా ఎన్గై. పాపానాం వేతి=త్వన్మతేన పాపానాం వా మన్మతేన శుభానాం వా వధార్హాణామపి ప్రాణినాం విషయే, ఆర్యేణ—సత్పురుషేణ, కరుణమేవ కార్యమ్, న తు కాఠిన్యమ్. తథాహి విచార్యమాణే కశ్చిదపి పురుషః అపరాధరహితో నాస్తి, సర్వోఽపి సాపరాధా దణ్డ్యాశ్చ ఎన్గై. అవ్విడత్తిలుమ్—రాక్షసికళిడత్తిలుమ్) తిరువడి—హనూమాన్, నలియప్పుకుకిఱాన్—చిత్రవధం కరిష్యతి, ఎన్గిఱభయం విళైన్దు—ఇత్యుక్త భయముత్పాద్య, నలివుక్కు—వధస్య, విలక్కానపడియాలే—“మర్షయామీ”తి నివారణస్య విద్యమానతయా. (స॥ వాళాలే యోఙ్గి=భీషయిత్వా ఛేదనాయాసి ముద్యమ్యేత్యర్థః) లోకే అయం మాం వృథం హన్తీతి యథా దుఃఖం భవేత్తథాఽపి మాక్షిప్య ఇదానీం ముంచామి ఇతః పరమేవ మకృత్యకరణే ద్విధాచ్ఛేత్స్యామీతి తర్జయిత్వా త్యాగవత్.

అ॥ ఏవం సతి “బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘస్య క్షమణం న కార్యమ్; దణ్డవిశేషోఽపి నాస్తి” ఇత్యభియుక్తోక్తివాదవాక్యానాం శరణ్యగుణ శరణాగతి ప్రధాన ప్రతిపాదనపర తాత్పర్యమిత్యాహ (ఆకైయా) లిత్యాదినా. (స్వా॥ ఆకైయాల్—త్రిజటాశరణాగత్యనన్తరభావికాలే న రాక్షసికళుక్కుమ్ పిరాట్టివిషయత్తిల్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కు దణ్డలేశం సిద్ధమాకైయాలే) క్షమైకొళ్ళావిడిలుమ్—

న్నునుక్కు బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘమ్ లేపియాదెన్ను విశేషిత్తుచ్చొల్లుప్ప దొరు ప్రమాణమన్నిక్కే యిరుక్క యివనుక్కుపిన్బు బుద్ధిపూర్వాప రాధమ్ పిఱన్దాలుమ్ క్షమిక్కైక్కెళ్ళు నేణ్డామెన్నుమ్ క్షమైక్కెళ్ళావిడి లుమ్ శిక్షారూప దండవిశేషమిల్లైయెన్నుమ్ విళమ్బాక్షమనుక్కు పరమఫలత్తుక్కు విళమ్బమ్ వారాదెన్నుమ్ ప్రారబ్ధసుకృత విశేషాదిక్ళాత్తే నపమ్ ఇఙ్గుణ్డాకై కర్యత్తుక్కు విచ్ఛేద సంకోచఙ్గళ్ వారా దెన్నుమ్ శొల్లుకిఱపక్షఙ్గళ్ శరణ్యనుడైయ గుణఙ్గళైయుమ్ శరణాగతి యినుడైయ ప్రభావత్తైయుమ్ శొల్లుకైక్కాక వత్తనై. ఇప్పడియల్లా దపోమ ప్రపన్నరాన పూర్వర్కళుడైయ అనుష్ఠానపరమ్పరైక్కుమ్ ప్రపన్నరైప్పఱ్ఱవే ప్రాయశ్చిత్తమ్ విధిక్కిఱ శాస్త్రత్తుక్కుమ్ మ్లో క్షమ్బెఱుకైక్కు కాలఙ్కుఱిత్తు ప్రపత్తిపణ్ణాదే అనువృత్తబు ద్ధిపూర్వాపరాధనుమాయ్ విళమ్బాక్షమనుమా యిరుప్పార్క్కు విళమ్బమ్ శొల్లుకిఱ ప్రమాణఙ్గళుక్కుమ్ శేరాదు. "సర్వపాపే

క్షమాసాధన స్వీకారాభావేపి. (స్వా) ఆకైయాల్—ఇదుక్కు విశేషితు చ్చొ ల్లు దొరు ప్రమాణమన్నిక్కే యిరుక్క వెన్నిఱత్తోటేయన్వయమ్. రాక్షసికళుడైయ బుద్ధిపూర్వాపరాధత్తుక్కుమ్ దణ్డలేశమిల్లైయాకి లీనువ్వే ప్రమాణ మాకైయాలే "ప్రమాణమన్నిక్కే యిరుక్క" వెన్ను శొల్లక్కూడాదెన్నుకరుత్తు. యద్వా "శరణ్య నుడైయ + వత్తనై" ఎన్నిఱత్తోటే యన్వయమ్. "ఏనమేనంవిదిపాపంకర్మనలిప్యతే" ఏన్నుమను ప్రామాదికవిషయమాకైయాలదు సమ్ప్రదాయత్తుక్కు మూలమాకమాట్టా దెన్నుకరుత్తు.

అ॥ (సం) స్వోక్తార్థే పరత్వస్థేమ్నే విపక్షే బాధకమాహ (ఇప్పడియల్లాద పోది) త్యాదినా. శాస్త్రత్తుక్కుమ్—'అనాయాసంప్లవ" ఇత్యాదేః, ప్రమాణఙ్గళు క్కుమ్—"అపాయాద్విరతశ్చైవ న్యాసం చైవ శరణంగతః। తనూకృత్యాఖిలం పాపం మామాప్నోతి నరశ్చిరాత్" ఇత్యాదీనామ్. (వి॥ కాలమ్ కురిత్తు—మర్యాదీకృత్య)

అ॥ (టీ) నను "సర్వపాపేభ్యోమోక్షయిష్యామి" ఎన్ఱైరుయాల్ సర్వ

భ్యో మోక్షయిష్యామి" ఎన్ఱు సామాన్యేన శొల్లప్పెయ్తేయుమ్ "ప్రాయశ్చిత్తిరియం సాऽత్ర యత్పున శ్శరణం వ్రజేత్" ఎన్ఱు విశేషిక్కైయాలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కు ప్రపత్త్యన్తరం ప్రాయశ్చిత్తమాక ప్రాప్తమాయిఱ్ఱు. పునశ్శరణాగతియై విధిక్కిఱ వచనత్తైయుడైయిలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కుమ్ పరిహారమాక ప్రపత్తివన్దాదాల్ విషయత్తిలే నియమిక్కాలో వెన్నవొణ్ణాదు. బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తైయుమ్ పఱ్ఱ ప్రపత్తిపణ్ణలామెన్ఱు విశేషిత్తు కణ్డోక్తిప

త్తరాఘఙ్గళుక్కు మిదువే ప్రాయశ్చిత్తమన్ఱో? ఎన్నిన + ర్ (సర్వపాపేభ్య) ఇత్యాదియాల్. (స్వా॥ "విశేషిక్కైయాలే ఇతి=పునశ్శరణం వ్రజేత్" ఎన్ఱు ఉత్తరాఘత్తిల్ మోక్షార్థప్రపత్తియైత్తవిర ప్రపత్త్యన్తరత్తై ప్రాయశ్చిత్తమాక విధిక్కైయాలే భిన్నవిషయమాకైయాల్ సంప్రదాయత్తుక్కు శాస్త్రవిరోధం దుస్త్యజమెన్ఱుకరుత్తు. (వి॥ సామాన్యేన శొల్లప్పెయ్దేయుమ్—సర్వపాపేతి పదస్య బుద్ధిపూర్వకానామపిసఙ్గ్రాహకతయా "ఆహవనీయే జుహోతీ" త్యత్ర జుహోతినాపదహోమస్యేవాభిధానసమ్భవే పీత్యర్థః. విశేషిక్కైయాలే—"అపాయ సంప్లవ" ఇతి విహితప్రాయశ్చిత్తస్య "యత్పున శ్శరణం వ్రజే" దితి పునశ్శరణాగత్యాది విశేషితత్వా ద్బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘోద్దేశేన పునశ్శరణాగతే ర్విహితత్వాదిత్యర్థః. ప్రాప్తమాయిత్తు—పదే హోతీ'తి హోమవిశేషోద్దేశేన విహితపదేన "ఆహవనీయే జుహోతి'త్యత్ర జుహోతినా పదహోమప్రతిపాదనవ దిహ సర్వపాపశబ్దేన "అపాయసంప్లవ" ఇత్యపాయవ్యతిరిక్తానామేవోపాదానా త్పదహోమే ఆహవనీయస్యేవేహ మోక్షార్థప్రపత్తేర ప్రాప్త్యా ప్రపత్త్యన్తరం ప్రాయశ్చిత్తం సిద్ధమేవేత్యర్థః.)

అ॥ నను ఇవ్విశేషవచనత్తై యధికారివిశేషత్తి లొదుక్కినాలో వెన్నవొణ్ణాదన్నిఱార్ (పునశ్శరణాగతీ) త్యాదియాల్="సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి" ఎన్గను పాపసామాన్యవిషయవచనమ్. ఓరధికారిక్కు స్వరూపేణత్తుమిక్కుమ్, ఒరువనుక్కు ప్రాయశ్చిత్తత్తాలే ఎన్ఱునియమమ్ కూడాదు. (స్వా॥ విశేషిత్తితి=బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కుమ్ మోక్షార్థప్రపత్తితానే పరిహారమామెన్ఱు విశేషవచనముణ్డాకిల్ విరుద్ధవచనముమ్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తిల్ పునఃప్రపత్తిరూపప్రాయశ్చిత్తవిధియుమ్ పరస్పర విరుద్ధ విశేషవచనమాకైయాలే పూర్వోక్తప్రకా

ణ్ణుమ్మదోరు వచనముణ్డాకిలిత్తే ఇప్పడి నియమిక్కలావదు. ఇప్రపత్తి బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కుమ్ పరిహారమెన్ఱిత్తాల్ ఇచ్చెట్టై విడువారైయుమ్ కిడైయామైయాలే పునః ప్రపత్తివచనమ్ నిర్విషయమామ్. సామాన్యవచన త్తిళవైప్రశ్ర విశేషవచనత్తై బాధిక్కవొణ్ణాదు. ఇప్పడి విశేషవచనత్తై బాధిక్కిల్ ఉపాసన నిష్ఠనుక్కుమ్ బుద్ధిపూ

ర్వమాక ప్రాయశ్చిత్తవిధిక్కు వ్యవస్థైసమ్భవిత్తై, అన్తవచనమే దుర్లభమెన్ఱు కరుత్తు.)

అ॥ ఇప్పక్షత్తిల్ పునః ప్రపదన వచనతుక్కు అననుష్ఠానరూప ప్రామాణ్యముమ్ ప్రసజ్జిక్కు మెన్గిఱార్ (ఇప్రపత్తి)త్యాదియాల్=శెట్టు—అయత్నలాభమ్, నిర్దోషమాకయత్తేష్టాచరణం సిద్ధిక్కైయాల్ శెట్టెన్గిఱ. (స్వా॥ శెట్టాన దు గురూపాయసాధ్యాభీష్టార్థత్తై సామర్థ్య మిరుక్క చ్చెయ్దేయుమ్ లఘూపాయత్తాలే సాధిక్కై. (ప్ర॥ వి) ఇచ్చెట్టై—ఇదంసామర్థ్యమ్ (ప్ర) అకృత్యకరణేపి తత్ఫలాననుభవోపాయ భూతమిత్యర్థః. (వి) విడువారైయుమ్—త్యజతామ్ కిడైయామైయాలే—దుర్లభతయా, అకృత్యకరణేపి పూర్వ ప్రప సామర్థ్యా త్తత్ఫలాననుభవఇతిపక్షస్య సర్వేషామ ప్యనుకూలత్వేన తథైవాశ్రయే పునఃప్రపత్తివిధాయకవచనం వ్యర్థంస్యాదితి భావః.)

అ॥ (స్వా) ఆనాల్ "సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి" ఎన్ఱు సామాన్యేన సర్వపాపప్రాయశ్చిత్తమాక ప్రపత్తియై విధిక్కైయాలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కు మిప్రపత్తి ప్రాయశ్చిత్తమెన్ఱు తోత్తుకైయాలే తద్విరుద్ధతయా పునఃప్రపత్తివచనం నిర్విషయతయా బాధ్యమాకాదో? విశేషవచనమ్ సామాన్యవచనతుక్కు సఙ్కుచితవిషయత్వాపాదకమాయ్క్కొణ్డు బాధకమాకిల్ సామాన్యవచనత్తాలే తాన్ విశేషవచనం బాధ్యమాకలాకాదో? ఎన్న + (సామాన్యే)తి. అవు—పరిమాణమ్, అనేకవిషయవ్యాప్తిరూప పరిమాణమెన్ఱపడి: ఇన్దనిర్దేశంసాభిప్రాయమ్. అనేకవిషయసామాన్యవచనమ్ విశేషవచనవిషయ వ్యతిరిక్తవిషయతయా సఙ్కోచార్హమాకైయాలే విశేషవచనత్తాలే ఏతావద్బాధ్యమానాలుమ్ విశేషవచనమ్ సామాన్యత్తాలే బాధ్యమానాల్ విషయలేశస్యాప్యలాభత్తాలే అత్యన్తబాధ్యతై ప్రసజ్జిక్కైయాల్ న్యాయవిరోధముమ్ విశేషవచనత్తుక్కు తదనప్రామాణ్యముమ్ ప్రసజ్జిక్కు మెన్ఱుకరుత్తు.

ర్వోత్తరాఘత్తుక్కుమ్ దోషమిల్లై యామ్. ఇబ్బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తిలుమ్ పరమైకాన్తికళాన ఇవర్కళిరువర్క్కుమ్ యమవశ్యతాదికళిల్లై యెన్నుమిడమ్ "యస్మిన్ కస్మిన్ కులేజాతా యత్రకుత్రనివాసినః । వాసుదేవరతానిత్యం యమలోకం నయాన్తితే" ఇత్యాది వచనబలత్తాలే సిద్ధమ్. ఒరు పాపమ్తానే జాతిగుణాద్యధికార భేదత్తాలే

అ॥ ఇని విశేషవచనబాధ్యత్తైయిలే అనిష్టప్రసఙ్గనముమ్ పణ్ణుకిఱార్ (ఇష్పశే)తి. ఇప్పడి—ఇన్ద ప్రకారమాక సర్వశబ్దత్తాలేతాన్ సామాన్యచనత్తినుడైయ సర్వవిషయవ్యాప్తియాలేతానెన్నపడి. ఉపాసకనుక్కుమ్ "యథైషీకాతూలమగ్నౌప్రోతంప్రదూయతే ఏవంహాస్య సర్వేపాప్మానః ప్రదూయన్త" ఇతి సర్వపాపనాశశ్రుతిసమైయాకైయాలే "అపిచేత్పాతకంకిఞ్చిద్యోగీకుర్యాత్ప్రమాదతః । యోగమేవహికుర్వీత నాన్యం యోగం సమాచరే" దిత్యుత్తరాఘత్తిల్ ప్రాయశ్చిత్తవచనముమ్ బాధ్యమాయ్కొణ్డు అవనుక్కుమ్ యథేష్టాచరణముమ్ ప్రసజిక్కుమెన్నుకరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ ప్రపన్ననుక్కు బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘఫలమాన యమవిషయగమన నరకాదికళిల్లైయెన్ను వైష్ణవ వామనాదివచనమ్ శొల్లుకైయాలే పునఃప్రపత్తిరూప విశేషవచనత్తుక్కు బాధ్యత్తైయుమ్ ప్రసన్నైయానాలుమ్ భక్తియోగనిష్ఠనుక్కప్పడి వచనమిల్లామైయాలే యుత్తరాఘత్తిల్ సదోషత్వమావశ్యకమన్రో? ఎన్నవ + ర్ (బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తిలు)మితి. పరమైకాన్తికళానవిణ్ణుపేర్కళుక్కుమితి="వాసుదేవరతా నిత్యం యమలోకం నయాన్తితే" ఎన్ని ఇవచనత్తిల్ వాసుదేవరత శబ్దముమ్ పరమైకాన్తపరమాయియాల్ భక్తప్రపన్నయో రుభయోరపి పరమైకాన్తిత్వం పుష్కలమాకైయాల్ వైష్ణవవామన పురాణాదివచనత్తిల్ ప్రపన్నశబ్దముమ్ సద్వారకాద్వారక ప్రపన్నపరమాయ్కొణ్డుభయపరమెన్నుకరుత్తు.

అ॥ (కి) "వాసుదేవరతాః" ఎన్ఱు భక్తప్రపన్న రిరువర్క్కుమ్ పొదువాకిల ప్రపన్నవిషయత్తిల్ గురుఫలమాన పాపమ్ ప్రపన్నవిషయత్తిల్ లఘుఫలమాకుమ్కుణ్డుమో? ఎన్నవ + ర్ (ఒరుపాపమ్ తానే) ఇత్యాగియాల్ జాతిః—బ్రాహ్మణత్వాదిః, గుణాః—జ్ఞానానుష్ఠానాదయః, (వి॥ ఆహితాగ్నిత్వాదిః) ఆదిశబ్దమ్ మాశ్రమాదిపరమ్. (వి॥ ఆదిశబ్దేన బుద్ధిపూర్వకత్వాది సఙ్గ్రహః) (స్వా) జాతీ

గురులఘుఫల భేదవత్తా యిరుక్కు మెన్నుమిడమ్ సర్వసంప్రతిపన్నమ్. ఇవ్వర్థమ్ రాజపుత్రాపరాధాదికళిల్పోలే లోకమర్యాదైయాలుమ్ ఉపపన్నమ్. నప్రాగ్వత్ బుద్ధిపూర్వాగ్వాఘే నచాత్యంతమ(ని) ను(గ్రహః। లఘుర్దణ్డః ప్రపన్నస్య రాజపుత్రాపరాధవత్ ।౧౫॥

తి=బ్రహ్మహత్యాదిపాపమ్ బ్రాహ్మణకృతమానాల్ ద్వాదశాబ్దవ్రతనివర్త్య లఘు ప్రత్యవాయముమ్ శూద్రకృతమానాల్ చతుర్గుణమెన్నుమ్ "విదుషోఽతిక్రమే ద భూయస్త్వ" మిత్యుక్తరీత్యా విద్వత్కృతపాపాపేక్షయా ఽవిద్వత్కృతపాపత్తు క్కు అధిక ప్రత్యవాయమెన్నుమ్ ప్రాయశ్చిత్త శాస్త్రసిద్ధమెన్నుకరుత్తు.

అ॥ సర్వసమనాన ఈశ్వరనుక్కు పురుషభేదేన ఒరు అపరాధత్తుక్కు న్యూనాధిక ఫలప్రదాన మనుపపన్నమన్రో? ఎన్నవ + ర్ (ఇవ్వర్థ) మితి. న్యూ నాధిక ఫలప్రదానత్తై శాస్త్రం శొల్లుకైయాలే శాస్త్రమూలమాక వనుపపత్తి శఙ్కి క్క వొణ్ణాదు. ఇనిలోక దృష్టిమూలమాకవు మనుపపత్తి శఙ్కిక్క వొణ్ణాదు, వత్యుత లోకదృష్టియుమ్ ప్రకృతార్థత్తుక్కుపపత్తి సాధికై ఎన్నుకరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ పురుషభేదేన ఈశ్వరనుక్కు ఓరుపరాధత్తిల్ గురులఘు ఫల ప్రదాన ముపపన్న మానాలు మొరుపురుషనుక్కుత్తానే ప్రపత్తిక్కు మున్బు ఒరపరాధత్తిల్ గురుభూత నరక ప్రదానముమ్ ప్రపత్తిక్కు ప్పిన్బు ఉపక్లేశాది రూప లఘుఫల ప్రదానముమ్ విరుద్ధమన్రో? ఎన్నవ + ర్ (నప్రాగ్వ) దితి. ప్రపన్నస్య బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘే నప్రాగ్వత్—పూర్వావస్థాయా మివ నరకా దిరూపాత్యన్త నిగ్రహః, నచ—నాస్తి, అత్యన్తమనుగ్రహో నాస్తి, (దీ॥ నచేతి= భగవానుడైయేతి శేషమ్. అబుద్ధిపూర్వేష్వివాశ్లేష పర్యన్తక్షమైయు మిల్లై.) (వి॥ అత్యన్తమనిగ్రహశ్చన) కింతురాజపుత్రాపరాధవత్—సప్తమ్యన్తాద్వతిః, రాజపు త్రాపరాధత్తిల్పోలే లఘుదణ్డ మెన్నపడి. ఇఙ్గు ప్రపన్న ఎన్గిఱదు హేతుగర్భమ్. పురుషభేదత్తిలేయుమ్ గురులఘుఫలత్తుక్కు ప్రపన్నత్వా ప్రపన్నత్వమ్ నియా మకమాకైయా లేకపురుషనిడత్తిలుమ్ ప్రపన్నత్వా ప్రన్నత్వా వస్థాభేదత్తాలే గు రులఘు ఫలభేద ముపపన్నమ్. రాజపుత్రాపరాధవ దెన్గిఱదు లఘుర్దణ్డః ఎన్గిఱ వంశమాత్రత్తిరుక్కు దృష్టాన్తమ్. నప్రాగ్వదిత్యాదికళుక్కు దృష్టాన్తమన్రు. యద్వా రాజ్ఞాజ్ఞాతః పుత్రో రాజపుత్రః, వేట్టైయిలే కైతప్పిన రాజకుమారన్ అపరాధమ్ పణ్ణినాలుమ్ అ నుక్కు పుత్రత్వాపరిజ్ఞాన దశైయిల్ గురుదణ్డముమ్ పుత్రత్వప రిజ్ఞాన దశైయిల్ లఘుదణ్డము మ్పోలే యెన్నుకరుత్తు. ॥౧౫॥

ఆకైయాల్ అధికారానురూపమాక లఘుఫలముమ్ వారామైకొణ్డు పునః ప్రపదనమ్ విధిక్కప్పడుకిఱదు. శిష్టతయావ్యపదేశ్యరాన సమర్థరుక్కు లోకసంగ్రహత్తుక్కాకవుమ్ ప్రసిద్ధ నిమిత్తఙ్గ

అ॥ ఇప్పడి ప్రపన్ననుక్కు బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తిల్ లఘుదణ్డ మావశ్యక మాకిల్ పునః ప్రపదనరూప ప్రాయశ్చిత్తవిధానమ్ వ్యర్థమన్రో? ఎన్నవ + ర (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల — ప్రపన్నవిషయత్తి లుత్తరాఘమ్ నరకజనకమల్లామైయాలే, అధికారేతి = ఇదుక్కు పునః ప్రపదనమ్ విధిక్కప్పడుకిఱ దెన్ఱిఱత్తోడే యన్వయమ్. శక్తనుక్కు ప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్త మశక్తాధికారిక్కు ప్రపదనమెన్నపడి. యద్వా అధికారానురూపమాక విత్యస్య లఘుఫలముమ్ వారామైక్కెన్ఱిఱత్తోడేయన్వయమ్. మోక్షత్తుక్కు కాలఙ్కుఱిత్తు ప్రపత్తి పణ్ణాదవనుక్కు మనియతాయుస్సుక్కుమ్ జన్మాన్తరాపాదానత్తాలేయుమ్. ఆయుర్వృద్ధియాలు ముపక్లేశాదికళ్ వారామైక్కుమ్, కాలఙ్కుఱిత్తు ప్రపత్తిపణ్ణిన నియతాయుస్సుక్కు ఉళ్ళఆయుస్సుక్కుళ్ళే లఘుఫలమ్ వారామైక్కుమ్ తద్ధేతు పాపనాశార్థం పునః ప్రపదనమ్ విధిక్కప్పడుకిఱదెన్ఱుకరుత్తు.

అ (దీ) ఇనిప్రసఙ్గా దధికారివిశేషత్తిల్ ప్రాయశ్చిత్తవిశేష మవశ్యం కర్తవ్య మెన్గిఱార్ (శిష్టతయే)త్యాది. వ్యపదేశ్యర్ — ప్రసిద్ధర్, సమర్థరుక్కు — శక్తరుక్కు. (స్వా॥) వ్యపదేశ్యరానేతి = "యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠ స్తత్తదేవేతరో జనః" ఎన్గిఱపడియే వ్యపదిష్టాధికారికే లోకసఙ్గ్రహమ్ కర్తవ్యమ్; వ్యపదిష్టనాయిరుక్కచ్చెయ్దేయుమ్ సామర్థ్యమిల్లైయాకిల్ ప్రసిద్ధప్రాయశ్చిత్త మనుష్ఠిక్కవేణ్డా, సామర్థ్యమిరున్దు వ్యపదేశమిల్లైయాకిల్ పాపనివృత్త్యర్థమేవ ప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్తమ్ కర్తవ్యమ్, లోకసఙ్గ్రహార్థమ్ కర్తవ్య మన్నెన్నపడి. ప్రసిద్ధేతి = అప్రసిద్ధనిమిత్తఙ్గళిల్ రహస్యప్రాయశ్చిత్తన్యాయత్తాలే ఆత్మమాత్ర సాక్షికమాక రహస్యమాక ప్రపదనానుష్ఠాన మెన్నపడి. ప్రతిపదోక్త మెన్ను శొల్లాదే ప్రసిద్ధ ఎన్ఱునిర్దేశత్తాలే ప్రసిద్ధాప్రసిద్ధ ప్రతిపదోక్తానేక ప్రాయశ్చిత్త ముణ్డాకిల్ వ్యపదిష్టనుక్కు ప్రసిద్ధప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్తమే కర్తవ్య మెన్ఱుకరుత్తు. యథాశక్తీతి = లోకసఙ్గ్రహార్థతయా నిత్యత్వాకారము ముణ్డాకైయాలే యథాశక్త్యనుష్ఠాన మెన్నపడి.

ళిల్ యథాశక్తి ప్రసిద్ధ ప్రాయశ్చిత్తముచితమ్. అదు తవిరు కైయుమ్ ముఱ్శొన్న ఆజ్ఞాతిలఙ్ఘనమామ్. సైరంధ్రికైక్కు-స్సైవై తప్పినపోదు తాదాత్వికమాన పరిమళాదికళైయు మిఱ్ఱన్డ భయానుభవము ముణ్డామాప్పోలే ఆజ్ఞాలఙ్ఘన మిరణ్డుపడియునర్థమ్. స్వేచ్ఛామాత్రత్తాలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తైయుమ్ పణ్ణి అడి యిలే ప్రపదనమ్పణ్ణినాలోవెన్నిల్ ఇదు ఉపాసనత్తైయుమ్ బుద్ధి పూర్వోత్తరాఘత్తుక్కుమ్ పరిహారమాక పణ్ణినాలో? అఙ్గప్రపత్తి యుమ్ అనుక్కు-చ్చేరప్పణ్ణినాలో? వెన్గిఱ ప్రతిబందియాలే నిర

అ॥ ప్రతిపదోక్త నానాప్రాయశ్చిత్త ముణ్డాకిల ప్రసిద్ధప్రతిపదోక్త ప్రాయశ్చి త్తానుష్ఠానత్తాలేయు మిఙ్గుపాపమ్ నివర్త్యమాకైయాలే ప్రసిద్ధప్రాయశ్చిత్తమే ఉచి తమెన్నదు కూడుమో? ఎన్నవ + ర్ (అదుతవిరుకై) ఇతి. ముఱ్ ఇతి="ఆజ్ఞాను జ్ఞావిభాగేన" ఇత్యాదినా పూర్వాధికారోక్తా జ్ఞాతిలఙ్ఘనమ్ ప్రసఙ్గిక్కు-మెన్నప డి. (వి) అదుతవిరుకై—తత్త్యాగః, ముఱ్ శొన్నవాజ్ఞాతిలఙ్ఘనమ్—"అభిన్దఱ్ లోకసఙ్గ్రహమ్॥ సఙ్గ్రహాయచ లోకస్యే" త్యాజ్ఞాభఙ్గస్యాస్య దతస్స్వస్య లఘు దణ్డాభ్యుపగమే సత్యపి లోకసఙ్గ్రహార్థంవా ప్రాయశ్చిత్తం కార్యమితిభావః.

అ॥ ప్రపన్నస్యాజ్ఞాతిలఙ్ఘన మప్రపన్నాపేక్షయా ద్వేధా ఒనర్థ హేతురి తి సదృష్టాన్తమాహ (సైరన్ధ్రికై) ఇతి. (సం॥ అనులేపనాద్యలఙ్కార కరీ స్త్రీ సైరన్ధ్రికా (టీ) రాజాన్తఃపుర కన్యకాలఙ్కారిక్కు-మవళ్) ఇఱ్ఱన్డ—పరిత్యజ్య, ఇరణ్డుపడి—ద్విప్రకారేణ, స్వాపరాధకైఙ్కర్యోభయవైరాగ్యవిభావో నిగ్రహశ్చేత్యేవం ప్రకారేణా నర్థమిత్యర్థః.

అ॥ (టీ) ఇని ప్రచనాభావేపిచ్ఛామాత్రత్తాల్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తైయుమ్ పణ్ణి పూర్వమేవ ప్రపత్తి పణ్ణినాలో? ఎన్నుమ్ శఙ్కైయై ప్రతిబన్ద్యాయత్తాల్ తీర్క్కిరార్ (స్వేచ్ఛామాత్రే) త్యాదియాల్.

అ॥ అఙ్గమ్, తథాఽస్తు ఎన్నవ + ర్ (ఇవ్విరణ్డుక్కు-) మెన్ను. (వి) ఇ రువర్క్కు-మ్ —భక్తప్రపన్నయోః, ఇప్పడి యాకట్టు మెన్నై—ఏవంభవత్వితృక్తిః, భాష్యాదీతి="అనావిష్కుర్వన్నన్వయా" దితి సూత్రభాష్యవిరోధః. తత్ర "బాల్యేనతిష్ఠాసే"దితి విషయవాక్యేబాల్యంకింనామచారః? ఉత్పన్నయాపాంశా

స్తమ్. ఇవ్వి పవరుక్కుమ్ ఇప్పడియాకట్టు మోక్షై భాష్యాదివిసిద్ధమా కైయాలే అపసిద్ధాన్తమ్. ఉపస్తి ప్రభృతికళాన బ్రహ్మనిష్ఠర్కళుడై య అనుష్ఠానత్తుక్కుమ్ విసిద్ధమ్. అకైయాల్ విశేష వచనమిల్లా మైయాలే "కృతే పాపేఽనుతాపో వై" ఇత్యాదికళ్ కణక్కిలే నిమి త్తమ్ ఉదిత్తాలల్లదు నైమిత్తికమ్ ప్రాప్తమన్నెన్గిఱ న్యాయమ్ బుద్ధి

పూర్వణ? మితిసన్దిగ్ధ్య "నావిరతో దుశ్చరితా" దిత్యుక్తేః కామచారా సమ్భవా స్వయ మానా విష్కరణ మేవేతి సిద్ధాన్తీకరణాత్; యద్యుపాసనేనవా ఽజ్ఞప్ర పత్త్యావా బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘస్యాప్యశ్లేష స్తదా కామచారస్యాపి సమ్భవేన సి ద్ధాన్తాసిద్ధి ప్రసజ్గఇత్యపసిద్ధాన్త ఇతిభావః

అ॥ (దీ) బ్రహ్మనిష్ఠరుడైయ వనుష్ఠానత్తోడుమ్ విరోధిక్క మెన్గిఱార్ (ఉషస్తీ) త్యాదియాల్. ఉషస్తియావాన్ ఛాన్దోగ్యతి లెడుత్త బ్రహ్మనిష్ఠర్. (వి॥ తేనహి కుల్మాషాన్ భక్షయిత్వా జలంపిబేత్యుక్తే ప్రాణాత్యయ సమయేప్రా ణధారణార్థం కుల్మాషా భక్షితాః, తేన ప్రాణేషు ధృతేషు పశ్చాదుచ్ఛిష్టం మేక్షి తంస్యా దిత్యుదకపానం నిషిద్ధమ్, యదిదోషోనభవే త్తర్హి కిమర్థం నిషిధ్యేత్? ప్ర భృతి శబ్దేన "శూ ప్రయోనాపవాం జాతోనాతోఽన్యద్వర్తు ముత్సహ" ఇత్యా ది ద్విదురాద్యనుష్ఠానం గృహ్యతే. (ప్ర॥ "నావిరతో దుశ్చరితాత్॥ నాశా న్త మనసోవాపి" ఇత్యాదిరాదిశబ్దార్థః.) (సం) ఉషస్తీతి=ప్రాణాత్యయవిరహే త్రే షాం సర్వాన్నానుమతేరపీతి భావః)

అ॥ (స్వా) ఆనాలుమ్ ప్రతిబన్దీ ఉత్తరమామో? పాపారమ్భకపాప ప్రా యశ్చిత్తమాక మోక్షార్థప్రపత్తియోడే శేర ప్రపదన మనుష్ఠిక్కిఱ కణక్కిలే బు ద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కుమ్ ప్రాయశ్చిత్తమాక ప్రపదనమ్ మోక్షార్థప్రపత్తియోడే శే ర వనుష్ఠిక్కలాకాదో? ఆకైయాలుత్తరకాలత్తిల్ యథేష్టసఞ్చారమ్ సిద్ధిక్కలాకా దో? ఎన్నవ+ర్ (అకైయా) లితి. ఆకైయాల్---పునః ప్రపత్తిశాస్త్రవైయర్థ్య సిద్ధాన్తవిరోధాది పూర్వోక్తవిపక్ష బాధకత్తా లెన్నపడి. విశేషేతి=విశేషవచనము క్తాకల్ పూర్వంతానే ప్రామాదికోత్తరాఘప్రాయశ్చిత్తరూప మోక్షార్థప్రపత్తియ నుష్ఠిక్కిఱాప్పోలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ ప్రాయశ్చిత్తమాక ప్రపదన ముపపన్నమా వదు? విశేషవచన మిల్లామైయాలుమ్ స్వేచ్ఛామాత్రత్తాలే పణ్ణినాల్ బ్రహ్మవిద నుష్ఠాన సిద్ధాన్తవిరోధాది బాధకం వరుకైయాలుమ్ "కృతేపాపేఽనుతాపో వై"

పూర్వోత్తరాఘత్తిల్ బాధితమాకాదు. ఆనపిన్బు ఆగామిబుద్ధిపూర్వ పాపత్తుక్కఞ్జినాకిల్ అదుక్కుక్కారణమాన ప్రారబ్ధపాపత్తుక్కు ప్రపదనరూప ప్రాయశ్చిత్తమ్ పణ్ణప్రాప్తమ్. "సాధ్యభక్తిస్తు సాహంత్రీ ప్రారబ్ధస్యాపిభూయసీ" ఎన్ఱార్కళిఱే. "జన్మాన్తరకృతంపాపం

ఇత్యాది ప్రకారేణ నైమిత్తికఙ్గళిల్ నిమిత్తత్వ మధికారమాకైయాలే పూర్వమధికార మిల్లైయెన్నుకరుత్తు.

అ॥ (దీ) ఆనాల్ శెయ్యవడుప్పదెన్నెన్నవరు + ర్ (ఆనపిన్బి)త్యాదియాల్ (స్వా) ఆనపిన్బు—ఉదితపాపానుతాప యుక్తాధికారిక్కు నైమిత్తిక ప్రాయశ్చిత్తం కర్తవ్య మెన్నుతీర్ న్ద పిన్బైన్నపడి (వి) అఞ్జినానాకిల్ —బిభేతిచేత్, ఆగామి బుద్ధిపూర్వక పాపసమ్భవ సమ్భావనయా ప్రథమప్రపత్తికాలేభయ మస్తిచే దాగామిపాపారమ్భకస్య ప్రారబ్ధపాపవిశేషస్య నివృత్త్యర్థం ప్రపదనం కర్తుముచితమ్. నిమిత్తస్యోదితత్వాత్; సత్యాసన్దేహేఽపి గ్రన్థాదౌ విఘ్నశఙ్కయా మఙ్గళాచరణవచ్చ కర్తు ముచిత మితి భావః. (సం॥ "అదుక్కుక్కారణ' మిత్యనేనతు అస్యోదితత్వాన్న న్యాయవిరోధఇతి సూచితమ్)

అ॥ నసుభక్తేరేవ ప్రారబ్ధనివర్తకత్వం నాస్తి, కుతః ప్రపత్తేః పాపారమ్భకపాపరూప ప్రారబ్ధనివర్తకత్వ? మిత్యత్రాహ (సాధ్యభక్తి)రితి. సాధ్యా—ఫలభూతా, భక్తిర్యస్యాస్సా తథోక్తా ప్రపత్తిరిత్యర్థః. (దీ) సాధ్యాభక్తిర్యయా సా సాధ్యభక్తిః —ప్రపత్తిః, భూయసీ —ఇతర ధర్మేభ్యో బలవతీ, ప్రారబ్ధస్యాపి నాశినీత్యర్థః. (వి) భూయసీ —భక్తేః ప్రబలతమా. "సత్కర్మనిరతాశ్శుద్ధాః + కోటితమీమపి" ఇత్యాది ప్రమాణాదితిభావః. (సం॥ ప్రారబ్ధస్యాపి —పాపారమ్భకస్యాత్మసుఖపాపస్యాపి, భూయసీత్యుక్తి స్సర్వఫలప్రదత్వ కృతా.)

అ॥ (స్వా) భక్తియోగత్తాలుమ్ నాశ్యమల్లాద ప్రారబ్ధమ్ లఘుతరప్రపత్తినాశ్యమెన్కై యుపపత్తి విరుద్ధమన్ఱో? ఎన్న (దీ) ప్రపత్తి ప్రారబ్ధత్తైయుమ్ పోక్కుమెన్నుమదు కైముత్యసిద్ధమన్ఱో? ఎనిల్ జార్ (జన్మాన్తరే)త్యాది=తచ్ఛాన్తిః— పూర్వజన్మకృత ప్రారబ్ధఫలవ్యాధిశాన్తిః, దానజపాదికళిలు ముళ్పడ పథ్యప్రథమోపాత్తమాన ఔషధత్తై ఎడామైక్కు త్తాత్పర్యమ్ ఔషధమ్ ఫలప్రతిబన్ధకమాత్రమెన్ను, ఆకైయాల్ తచ్ఛాన్తిః —ప్రారబ్ధపాపఫలవ్యాధిశాన్తిః, ఔషధత్తాల్ సాత్త్వికదేవతాధ్యానమ్, దానాదికళాల్ ప్రారబ్ధ నివృత్తిద్వారా వ్యాధిశాన్తిపరమెన్ను శ్లోక

వ్యాధిరూపేణ బాధతే। తచ్ఛాంతి రౌషధైర్దానై ర్జపహోమార్చనాది భిః' ఇత్యాదికళిలుమ్ దానజపాదికళిలుముళ్ పడ ప్రారబ్ధపాపనాశమ్ శొల్లప్పట్టిత్తే. ఆకైయాల్ పాపారమ్భక పాపత్తుక్కుజ్ఞి ప్రపత్తి పణ్ణిగానాకిల్ అప్పోదు బుద్ధిపూర్వక పాపమ్ ఉదియాదు. "దాసస్సఖా వాహన మాసనం ధ్వజః" ఇత్యాదికళిల్పడియే అత్యంత భగవదన్తరఙ్గర్కుమ్ ఒ సాత్వికాపరాధలేశముమ్ ప్రత్యవాయకర మెన్నుమిడమ్ శాండిలీ వృత్తాంతాదికళిలే ప్రసిద్ధమ్. సర్వేశ్వరనై ప్పోలే

తాత్పర్యమ్. (ప్ర॥ తదీయారాధనాది రర్చనాదీత్యత్రాది శబ్దార్థః) (వి॥ జపాదికళిలు ముళ్ పడ—జపాదిష్వపి, (సం) సాధారణ ధర్మాణామపి ప్రారబ్ధనాశకత్వే "తస్మా న్న్యాస మేషాం తపసా మతిరిక్త మాహు" రిత్యాదిభి స్సర్వధర్మశ్రేష్ఠతయోక్తాయాః ప్రపత్తే స్తన్నాశకత్వం కైముత్యసిద్ధమితి భావః.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడియాకిల్ ఇదానీన్తన ప్రపన్నర్కు శేషిత్తాళ్కుమ్ ప్రాయికమాక బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘం వరువానేన్? ఎన్నవ + ర్ (ఆకైయా)లితి. ఆకైయా—లిప్రపత్తిక్కు ప్రాగబ్ధనాశకత్వ ముణ్డాకైయాలే, పాపారమ్భక పాపత్తుక్కుజ్ఞే పూర్ణాధికారియాయ్ ప్రారబ్ధపాపనాశత్తైయుమ్ కోలి ప్రపత్తి పణ్ణినార్కు ఉత్తరాఘ ముదియాదు. అన్యాదృశర్కళుక్కు ప్రాయేణోత్తరాఘ మవశ్యంభావియెన్నపడి.

అ॥ (వి) భగవదన్తరఙ్గాణామపి సాత్వికవిషయాపరాధో౽నర్థావహ ఇతి భారతస్థ శాణ్డిలీవృత్తాన్తం వర్ణయతి (దాసస్సఖే)తి. (స్వా॥ యాదొరు వేదమయనాన పెరియ తిరువడి భగవానుక్కు దాసస్సఖా వాహన మాసనం ధ్వజః ఎన్ఱా) (సం॥ శాణ్డిలీవిషయేణైవ తేయస్య మానసికాపరాధలేశేన పక్షాపగమశక్తమాన్ద్యాది ప్రాప్తిః ప్రసిద్ధేత్యర్థః.) (దీ) శాణ్డిలీ ఎన్నోరు వృద్ధభాగవతై (అత్ర "ముహూర్తాత్ప్రతిబుద్ధస్తు యథాగతముపాగమ" దిత్యాది భారతకథా శ్రీసారాస్వాదిన్యాదివ్యాఖ్యాసేషు ద్రష్టవ్యా)

అ॥ శాణ్డిలీ వృత్తాన్తత్తిల్ నిత్యరాన పెరియతిరువడిక్కు చొన్న అపరాధాచరణముమ్ తత్పరిహారాచరణముమ్ కూడుమో? ఎన్నవ + ర్ (సర్వేశ్వ

బారికళ్ మవతరిత్తాల్ కర్మవశ్యత్వాభినయ మ్పణ్ణి లోకహిత ప్రవర్తనార్థమాక అపచారపరిహారాదికళై నడత్తిప్పోరువర్కళ్. ఆకైయాల్ భగవత్ప్రీతి యుద్దేశ్యమాయిరుక్కైకవు మదుక్కైక పునః ప్రపత్తియాదల్ లఘువణ్డమాదల్ ప్రసజ్గియామైక్కైకవుమ్ మేల్ వరుమపరాధజ్గళై పేరుకుక్కైమ్ విరకుపార్క్కవేణుమ్. అపరాధజ్గళెల్లాత్తుక్కుమడి అవివేకమ్. అదిల్ ప్రధానమాన అవివేకమచిత్స్వభావమాన జడత్వవికారాదికళై చ్చుమక్కైయుమ్ ఈశ్వర స్వభావమాన స్వసిష్ఠత్వ స్వాతన్త్ర్య సర్వార్థత్వాదికళై చ్చుమక్కైయుమ్. ఇవ్వవివేకత్తై

నైపోవలే) ఇత్యాదియాల్ (వి॥ అపరాధాభావేపి తదభినయో మహతామప్యయ మనతిక్రమణీయ ఇతిసూచనాయ.)

అ॥ అతః "ప్రత్యాకనాద్ధి పఙ్కస్య దూరాదస్పర్శనం వర" మితిన్యాయేన అపరాధాకరణమేవ శ్రేయ ఇత్యాహ (ఆకైయాలే) ఇతి. ఇత్థవామైక్కైకవుమ్—అవినాశాయచ, మేల్ వరుమపరాధజ్గళ్ పారుక్కైమ్ విరకు—ఆగామ్యపరాధానుత్పత్త్యుపాయః, పార్క్కవేణుమ్—ద్రష్టవ్యః, పారుక్కైమ్ శబ్దస్య క్షమార్థకత్వే ప్యౌచిత్యాదనుత్పత్త్యర్థత్వం గ్రాహ్యమ్. (దీ॥ మేల్ వరుమ్—వర్ప్రసజ్గిక్క మెన్నపడి) (స్వా॥ వేరుక్కుమ్ విరకుఇతి పాఠపక్ష ప్రాచీన గ్రన్థోపాత్తః)

అ॥ (స్వా) అపరాధజ్గళుక్కు కారణమ్ కర్తావాన ఇజ్జీవాత్మావుక్కు ఉపకరణమాన శరీరాదికళు మాకైయాలే అదుక్కు బద్ధదశైయి లుచ్ఛేదకముణ్డో? ఎన్నవ + ర్ (అపరాధజ్గ) లితి. ఆడి—మూలకారణమ్, అసాధారణకారణమెన్నపడి. ఆకైయాల్ వేరాదు అసాధారణకారణ మాకైయాలే శరీరాదికళ్ ధర్మాధర్మజ్గళుక్కు సాధారణకారణమాకైయాలే తదుచ్ఛేదకాన్వేషణాభావేప్య సాధారణకారణావివేకో చ్ఛేదకాన్వేషణం కర్తవ్యమెన్నుకరుత్తు.

అ॥ ఘటపటాద్యవివేక మపరాధ మూలమన్రే! ఎన్నవ + ర్ (అది)లితి. అదిల్—నిఃర్తనీయమానవవివేకత్తిలెన్నపడి ప్రధానేతి=శరీరాత్మభ్రమమున్ స్వస్వాతన్త్ర్యభ్రమముమెన్నపడి. (ప్ర) శుమక్కైయుమ్—ధారణమపి

అ॥ అనయో రయుక్తో నిఃర్తకమాహ (ఇవ్వవివేకత్తై) ఇతి. అముమపి శే

యముక్కైక్క త్తెళివాళాయిరుప్ప దేత్తచ్చుచుక్కమఱ త్తన్నళవి లుణ్డాన తెళివు. అవివేక ప్రభుత్వాదే ర్నిదానస్య నివర్తనాత్ । అర్థకామాపచారాణా మయత్నోన్మూలనంభవేత్ ॥౧౬॥ ఇవై యెల్లాత్తుక్కుమడి ఫలప్రదానోన్ముఖమాయిరుప్పదొరు పూర్వాఘముక్కైయా

మిత్యర్థః. తెళివాళాయిరుప్పదు—నిర్మలాసిప దయత్నతః కార్యకరమ్, ఏత్తచ్చురుక్క మఱ—ఆధిక్యన్యూనతారాహిత్యేన, తన్నళవిలుణ్డాన తెళివు—స్వవిషయసమ్యక్జ్ఞానమ్. జీవస్వరూపస్య భగవదనన్యార్హ శేషత్వేన అనన్య శరణత్వేన అనన్య ప్రయోజనత్వేనచ జ్ఞానం నివర్తకమిత్యర్థః. (స్వా) ఏత్తచ్చుచుక్కమఱ—అనపేక్షితాధికాకార విషయత్వము మపేక్షితాకారన్యూన విషయత్వము మన్ఱిక్కే యిరుక్కిఱ, తెళివు—శ్రవణమనన నిదిధ్యాసన జనిత ప్రత్యక్షసమానాకారస్వాత్మవివేకమెన్నపడి.

అ॥ ఇప్పడి యవివేకం నివృత్తమానాలుమ్ అర్థకామప్రయుక్తమాన ఉత్తరాఘమ్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘమ్ నివృత్తమాక మాట్టుమో? ఎన్నవ + ర్ (అవివేకే)తి. = అవివేకో—దేహాత్మభ్రమః, ప్రభుత్వం స్వతన్త్రాత్మభ్రమః, ఏతత్ప్రముఖస్వామిత్వ భ్రాన్త్యాదే (సం॥ తత్కార్యమాదిశబ్దార్థః) ర్నిదానస్య పఞ్చమ్యన్తమిదం సమానాధికరణమ్. అవివేకాదిరూప నిదానస్య నివర్తనాత్—యథా స్వరూపజ్ఞానేన భ్రాన్తినివృత్త్యా సత్యాం మూలచ్ఛేదేన స్వతఏవ యత్నమన్తరేణైవ నిషిద్ధార్థకామ ప్రయుక్తాపచారరూపోత్తరాఘాణాం నివృత్తిర్భవేదిత్యర్థః. (ద్రా॥) అవివేకప్రభుత్వాదేర్యన్నిదానమ్—ప్రారబ్ధపూర్వాఘ విశేషః, తస్య నివర్తనాద్ధేతో స్తత్కార్యాణా మర్థకామమూలాపచారాణా మయత్నోన్మూలనముణ్డామ్ (సం॥ అయత్నోన్మూలనమ్—పునః ప్రపదనాది యత్నమన్తరేణైవ)

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి ఆత్మవివేకత్తాలేతానే అవివేకనివృత్తిద్వారా ఉత్తరాఘోన్మూలనమానాల్ ప్రారబ్ధక పాపనివృత్త్యర్థ మడియిలే ప్రపత్తిపణ్ణప్రాప్తమెన్ఱు శొన్నదు అనుపపన్నమాకాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఇవైయెల్లాత్తుక్కు)మితి. ఎల్లాత్తుక్కుమ్--బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘుత్తుక్కుమ్ తదున్మూలభూతార్థకామఙ్గళుక్కుమ్ తదున్మూలకాతావివేకాదికళెల్లాత్తుక్కు మెన్నపడి. అడి--మూలమ్, నిదానమ్. ప్రారబ్ధపాపసన్నిధిరూపా ప్రధానకారణ మెన్నపడి. ఫలేతి=ఫలప్రదానోన్ముఖమా

త్తే అదినుడైయ నివృత్తిక్కు-వరాక వడియునే ప్రపత్తిపణ్ణుదల్ ఇను క్కెన్ను పిన్బురు ప్రపత్తిపణ్ణువల్ శెయ్దార్కు- ఇవైయెల్లామ్ పరి హృతజ్గళాము. ఇప్పడి యివనుక్కు- పరిహరణీయజ్గళానవర్ఱిల్ రాజదారాపరాధమ్బోలే భాగవతాపచారం ప్రధానమెన్ను మిడత్తై

కావిట్టా లిన్వధికారిక్కు- అభ్యుపగత ప్రారబ్ధా నరతమల్లామైయాలే మోక్షార్థ ప్రపత్తియాలేతానే నాశ్యమామెన్నుకరుత్తు. ప్రపదనత్తాలే పాపారమ్భకపాపం నివృత్తమానాల్ వివేకమ్బిఱన్దు పాపమూలావివేకం నివృత్తమాయ్ అర్థకామజ్ఞ ళుమ్ నివృత్తజ్గళా మెన్నపడి.

అ॥ పాపారమ్భక పాపనివృత్త్యర్థ ప్రపత్తియై మోక్షార్థ ప్రపత్తియోడే కూడ పణ్ణవేణుమెన్ను శొన్నదు కూడుమో? తత్కాలత్తిల్ పాపారమ్భక పాప త్తిలుమ్ శోకముణ్డాకిల్ కర్తృకాలదేశైక్యత్తాలే తన్త్రమాక ప్పణ్ణలామెన్నిల్ త త్కాలతిల్ పాపారమ్భకపాపత్తిల్ శోకమిల్లాద వధికారికళుక్కు- తన్త్రమాకప్ప ణ్ణక్కూడాదే? ఎన్నవ + ర్ (ఇనుక్కెన్ను) వితి. ఇవైయెల్లామితి=బుద్ధిపూర్వో త్తరాఘమూలావివేకాదికళుమ్ తన్మూలకార్థకామజ్గళుమ్ తన్మూలోత్తరాఘజ్గళుమె న్నపడి. ఆకైయాల్ పాపారమ్భక పాపనివృత్త్యర్థం పూర్వన్తానే ప్రపత్తిపణ్ణ ప్పైయెన్గిఱదుపపన్న మెన్నుకరుత్తు. (అప్రతివిశరీణ్యాం ప్రతిపాదితా॰ కేచన వి శేషార్థాస్తత్రైవానుసన్ధేయా॰)

అ॥ (వి) అథ పరిహర్తవ్యాపరాధేషు భాగవతాపచార॰ ప్రధానమితి స దృష్టాన్తపూర్వకమాహ (ఇప్పడి)తి. (సం॥ భాగవతాపచారస్యాతిదుస్సహత్వాయ రాజదారాపరాధో దృష్టాన్తిత॰) "ఏవం ముక్తిఫలానియమస్తదవస్థావధృతే" రి త్యుపాసనాఙ్గకర్మణ॰ ప్రబలత్వ ప్రతిబన్ధాసమ్భవ ఇత్యాశఙ్క్య తత్రాపి ప్ర బ్రహ్మవిదపచారాణాం పూర్వకృతానాం ప్రబలానాం సమ్భవా త్ప్రతిబన్ధ సమ్భవ ఇతి భాష్యకారా అవోచన్నిత్యర్థ॰. తదవస్థావధృతే॰ — పూర్వసూత్రోక్తప్ర తిబన్ధావస్థావధృతే॰, తద్ధేతో రిహాపి సమానత్వాదితిసూత్రార్థ॰.

అ॥ జాత్యాద్యుత్కర్షాపకర్షయో ర్భగవత్సఙ్కల్పాయత్తత్వాత్స్వస్యో త్కర్షం పరస్య నికర్షంచానుసన్ధాయ భాగవతవిషయే తిరస్కారబుద్ధి ర్న కార్యేత్యాహ (అనపిన్బు)తి. (సం॥ పాపన్దిపోప్పిఱుమ్ ప్రాప్త" మిత్యన్తేన.)

"ఏవంముక్తి ఫలానియమ స్తదవస్థావధృతే స్తదవస్థావధృతేః" ఎన్గిఱ సూత్రత్తిలే భాష్యకారర్ అరుళిచ్చెయ్‌దార్. ఆనపిన్బు జాతిగుణవృత్తాదికళాలే ఉత్కృష్టరాన పరాశరవ్యాస శుకశౌనకనాథముని ప్రభృతికళుక్కుమ్ తనక్కుమ్ భాగవతత్వాదికళుమ్ పరమపురుషార్థ లాభముమ్ తుల్యమాయిరున్దాలుమ్ భగవత్పరిగ్రహమాన గోగోప జాతికళుడైయవుమ్ తుళసీ చంపకాదికళుడైయవుమ్ గోమయ మృగ మదాదికళుడైయవుమ్ వైషమ్యమ్పోలే భగవత్సంకల్ప విశేషప్రయుక్తమాన తత్తదుపాధి స్వభావత్తాలే సిద్ధఙ్గళాన ఉత్కర్షాపకర్షఙ్గళై

ఆనపిన్బు—ఏవంస్థితేసతి, (స్వా॥ భాగవతాపచార మత్యన్తవర్జనీయ మెన్ఱుతీర్న్దపిన్బు) జాతిః—బ్రాహ్మణత్వాదిరూపా. (స్వా॥ జాతీతి="దేవర్షిభూతాత్మనృణా" మిత్యాద్యుక్త దేవత్వ ఋషిత్వా ద్యవాన్తరజాత్యా ఎన్నపడి. ఇఙ్గు జాతిశబ్దత్తుక్కు బ్రాహ్మణ్యాదిజాతి వివక్షితైయానాల్ తనక్కుమ్ బ్రాహ్మణ్యాదిజాతి యిరుక్కైయాలే వ్యాసాదికళుక్కు జాత్యా ఉత్కర్షం శొల్లక్కూడాదిఱు) గుణాః—(దీ) జ్ఞానభక్త్యాదయః, (వి) శాస్త్రపాణ్డిత్యాదిః, శేషత్వపారతన్త్ర్యాది జ్ఞానభక్త్యాదిరూపశ్చ. (స్వా॥ గుణేన—జ్ఞానాద్యతిశయగుణేన.) (దీ) వృత్తం—ఆచారః ఆదిశబ్దమాశ్రమాదిపరమ్. (వి) వృత్తమ్—స్నానసన్ధ్యాద్యనుష్ఠానమ్, భగవచ్చామర ధారణాదిరూపమ్. అత్రజాత్యోత్కృష్టత్వే తులసీగోమయదృష్టాన్తః, గుణాతిశయేనోత్కృష్టత్వే గోపజాతి చమ్పక మృగమద దృష్టాన్తః, గోపజాతే రనురాగవత్వా దతో జాతిపాణ్డిత్యాద్యుత్కర్షేణ నవిప్రైశ్శూద్రభాగవతవిషయే తిరస్కారః కార్యః. తథానశూద్రభాగవతైస్స్వస్య భక్త్యాది గుణాధిక్యే సత్యపి బ్రాహ్మణ భాగవతవిషయే సమానతేతి త్వయా భవితవ్యమితి తిరస్కారః కార్యః, స్వాతిశయార్థం భగవతైవ జాతిగుణాదివిశేషస్యసఙ్కల్పితత్వాత్; గోమయ మృగమదాదినేవ యథాస్వం భగవదతిశయార్థత్వాదితిజ్ఞాత్వా స్వాత్మన్యుత్కర్షాపకర్షాభ్యాం ప్రయోజనాభావాత్తాభ్యాం నేతర తిరస్కారబుద్ధిఃకార్యేతిభావః. (దీ) తత్తదుపాధిస్వభావత్తాలే—సర్వజ్ఞత్వాజ్ఞత్వ బ్రాహ్మణత్వశూద్రత్వాది స్వభావత్తా

అసూయాప్రాదుర్భావప్రకరణత్తిల్ ఆమ్నాతమానపడియే తిరస్కరి క్కనినైయాతొழிయవుమ్ (౧) జాత్యాద్యుపాధికళాలే భాగవతర్ కళిత్తిల్ "అనుజ్ఞాపరిహారౌ దేహసమ్బన్ధాజ్జ్యోతిరాదివత్" ఎన్గిఱ న్యాయత్తాలే ప్రవృత్తి విశేషఙ్గళుక్కు యథా శాస్త్రం నియమ ముణ్డానాలుమ్ "సాధురేవ స మన్తవ్యః" ఎన్నుమ్ "స్మృతస్సంభాషి తోఽపివా" ఎన్నుమ్ "యశ్శూద్రం భగవద్భక్తం నిషాదం శ్వపచం తథా। వీక్షతే జాతిసామాన్యాత్సయాతి నరకం నరః" ఎన్నుమ్ "తస్మాద్విష్ణు ప్రసాదాయ వైష్ణవాన్ పరితోషయేత్। ప్రసాదసుముఖో విష్ణు

---

౬. అసూయా ప్రాదుర్భావ ప్రకరణత్తిల్—ఉపనిషద్విశేషత్తిలోదప్పట్టపడి యే.) (వి) జనకేన సహస్రం గా ఆహృత్య అగళ ఋషిమధ్యే సర్వాధికో నేమా గావ స్స్వీకార్యా ఇత్యుక్తే తేషు సర్వేషు తూష్ణీంస్థితేషు యాజ్ఞవల్క్యేన తా సు గోషు స్వీక్రియమాణాసు ఋషయో యాజ్ఞవల్క్యం తత్తదర్థాన్ పృష్ట్వా తస్మాహాత్మ్యం తిరస్కర్తు ముద్యుక్తా ఇతి వాజసనేయాదిషూక్తప్రకారేణేత్యర్థః. నినైయాదొழிయవుమ్—తిరస్కారాభిసన్ధిరాహిత్యేనావస్థానం చ ప్రాప్తమిత్యగ్ర తనేనాన్వయః. (౧)

అ॥ నను క్వచిజ్జాత్యా క్వచిద్భక్త్యాదిగుణవిశేషాచ్చ బ్రాహ్మణభాగవత శూద్రభాగవతయోస్సామ్యే యది పరస్పరప్రణామ స్త్రహి భోజనకన్యాప్ర దానా ద్యాచారప్రసఙ్గ ఇత్యత ఆహ (జాత్యాద్యుపాధికళాలే) ఇతి. (దీ) అను జ్ఞాపరిహారావితి=అదావదు? ఎల్లారుమ్ భాగవతరేయాకిలుమ్ శిలర్పక్కల్ శు శ్రూషాదిప్రవృత్త్యనుజ్ఞైయుమ్ మిప్రవృత్తి పరిహారముమ్ శాస్త్రసిద్ధమ్. కుతః? దే హ సమ్బన్ధాత్—ప్రశస్తా ప్రశస్త దేహవిశేషసమ్బన్ధాత్. ఇదిల్ దృష్టాన్తమ్, జ్యోతిరాదివత్, జ్యోతి—రగ్నిః, శ్రోత్రియాగారాద్ధోమార్థాగ్న్యానయనాభ్య నుజ్ఞా, శ్మశానాదిభ్యో నిషేధశ్చ విధీయతే, ఉభయత్రాగ్నే స్సమానత్వేపి త ద్వత్ ఎన్గై. సాధుత్వ ప్రతిపత్తి నడక్కవేణు మెన్నుమదిల్ ప్రమాణం "సా ధురేవే" త్యాది. "అపిచేత్సుదురాచారో భజతే మామనన్యభాక్" ఇతి పూ ర్వార్ధమ్. "స్మృతస్సంభాషితోఽపివా॥ పునాతి భగవద్భక్త స్సహస్రాంశు రివో

త్తేనైవస్యాన్నసంశయః ఎన్ఱుమే "పయిలుమ్‌శుడరొళి ॥ నెడుమాల్‌ కడిమైకళిలుమ్ విశేషిత్తపడియే ప్రతిపత్తియిల్ కుఱైయఱ్ఱిరు క్కవుమ్ (౨) ఇప్ప్రతిపత్తిమాత్రత్తాలుమ్ "తస్యేదమితిధీహేతు రప్యు పకారీ ఎన్గిఱపడియే పరిపూర్ణవిషయత్తిల్ శేషత్వోచిత కించిత్కార

దిలః ॥ యశ్శూద్ర" మితి=శూద్రాదికళ్ భగవద్భక్తరానా లవనై స్వజాతీయరో డే సమానమాక యాదొరువన్ పార్క్కిరాన్ అవన్ నరకత్తై యడైయుమ్. స జాతీయరిలు మధికత్వేన మహామహిమత్వేనవుమ్ పార్క్కవేణుమెన్గై. తస్మా దితి=వైష్ణవాన్—యాంశ్చకాంశ్చన, వైష్ణవశబ్దమ్ సర్వజాతీయ భాగవతరైయుమ్ శొల్లుమ్. (వి) పయిలుమ్ + విశేషిత్తపడియే—"పయిలుమ్ శుడరొళి" త్యా రభ్యోక్తదశగాథాసు "నెడుమాల్ క్కడుమై" ఇత్యారభ్యోక్త దశగాథాసుచ విశి ష్య కులనాథత్వ స్వామిత్వ భోగ్యత్వాదినోక్తాకారేణేత్యర్థః. ప్రతిపత్తియిల్ కుఱై యత్తిరుక్కవుమ్—ప్రతిపత్తౌ మనశ్చాఞ్చల్యరాహిత్యేన ధృఢాధ్యవసా యేనావస్థానంచ ప్రాప్తమిత్యనేనాన్వయః. (౨)

అ॥ యత్కిఞ్చిత్స్వశక్త్య కైఙ్కర్యాభావేపి ప్రతిపత్తిమాత్రేణాపి కై ఙ్కర్యసిద్ధిరితిమత్వాఽవస్థానం చోచిత మిత్యాహ (ఇప్ప్రతిపత్తిమాత్రత్తాలు)మి తి. (దీ) ప్రతిపత్తి—భక్తి. (స్వా) తస్యేదమితి=శేషత్వం శేషిప్రీణన వ్యా పార ప్రయోజకమ్, భాగవత శేషత్వమ్ భగవచ్ఛేషత్వకార్యమాకైయాలే శా స్త్రవిరోధ మిల్లాద విడత్తిల్ పరమశేషిప్రీణన ప్రణామాదిపర్యన్తమాయిరుక్కుమ్. శాస్త్రవిరోధముళ్ల విషయత్తిల్ పరమశేష్యనభిమతతయా ప్రణామాది పర్యన్తమి ల్లావిట్టాలుమ్ "ఇదం తస్య శేషభూత" మితి బుద్ధేరేవ శేషిప్రీణనతయా కై ఙ్కర్యరూపత్వా త్తాదృశ బుద్ధిరూప కైఙ్కర్యే శేషత్వస్య విషయతయా జ నకతయా శాస్త్రజన్య శేషత్వజ్ఞానస్య జనకతయావా శేషత్వకార్యకైఙ్కర్యం సిద్ధమెన్ఱు కరుత్తు. ఇరుక్కవు మితి ప్రాప్త మిత్యనేనాన్వయః. (సం) తస్యేద మితి=తస్య శేషభూత మిదమితి యాధీః, ఇహాశ్రయత్వేన ధీహేతుత్వంవివ క్షితమ్. సోపి భగవత ఉపకారీ—కిఞ్చిత్కారీ, భాగవత విషయే ఉక్తవిధప్రతి పత్తివ్యతిరేకేణ కిమపి భగవాన్నాపేక్షతే, పరిపూర్ణత్వాదిత్యర్థః. (వి) హేతు మాత్రస్యకిఞ్చిత్కారిత్వే ధీమతః కిఞ్చిత్కారిత్వం కైముతికన్యాయసిద్ధమితి భావః.

_ంకర్యము సిద్ధమెన్నిరుక్కవుమ్ (3) ఇన్నిలైకళిలొన్రు కోణినపోదు "సర్వంజిహ్మం మృత్యుపద మార్జవం బ్రహ్మణః పదమ్" ఎన్గిఱప డియే మృత్యువిన్ కడైవాయిలే యకప్పట్టాల్పోలే నడుగ్గి "కృతాప రాధస్యహితే నాన్యత్పశ్యామ్యహంక్షమమ్ । అంతరేణాంజలింబధ్వా లక్ష్మణస్య ప్రసాదనాత్" ఎన్రుమ్ "యదికించి దతిక్రాంతం విశ్వా సాత్ప్రణయేనవా । ప్రేష్యస్య క్షమితవ్యంమె నకశ్చి న్నాపరాధ్యతి" ఎన్రుమ్ "యచ్చశోకాభి భూతస్య శ్రుత్వా రామస్య భాషితమ్ । మ యాత్వం పరుషాణ్యుక్త స్తచ్చత్వంక్షంతుమర్హసి" ఎన్రుమ్ మహా రాజనుడైయవుమ్ ఇళైయపెరుమాళుడైయవుమ్ అన్యోన్య ప్రసాదన ప్రకారమ్ శొల్లుకిఱశ్లోకఙ్గళై పరామర్శిత్తు అప్పడియే యీంర్త్తినవా

అ॥ భాగవతాపచార ప్రసక్తౌ సత్యాం తత్రైవాపరాధ పరిహారం కృత్వా పూర్వస్మా దధికస్నేహేన వర్తితవ్యమిత్యాహ (ఇన్నిలఙ్గళిలె) ఇతి. ఇన్నిలఙ్గళి లె - ఏత దుక్తాకారేషు. (సం) ఉక్తేషు త్రిష్వనుష్ఠేయేషు, ఒన్రు కోణినపోదు - ఏకస్యాపి వైపరీత్యేసతి. (దీ) జిహ్మమ్ - కుటిలమ్, సర్వమ్, మృత్యో - స్సం సారస్య, స్థానమ్. (స్వా॥ అహఙ్కార మమకారం శాస్త్రాతిక్రమ ద్వారా మృత్యుపదమ్) అకౌటిల్యం సర్వం పరమపద స్థానమెన్రపడి. మృత్యువిన్ - యమనుడైయ, కడైవాయ్ - దంష్ట్రికళ్. (వి॥ అకప్పట్టాప్పోలే-ప్రవిష్టవత్)

కృతాపరాధస్యేతి హనుమద్వచనం సుగ్రీవంప్రతి. కృతాపరాధస్యహితేఽఞ్జలిం బధ్వాలక్ష్మణస్య ప్రసాదనం కర్తవ్యమ్. ప్రసాదనా దన్తరేణాన్య దుపాయా న్తరమ్, నపశ్యామి ఎన్గై. యదికించిదితి లక్ష్మణంప్రతి సుగ్రీవస్య ప్రసాదన రూపం వచనమ్. అపరాధేప్యన్తరఙ్గా నస్మాన్నవిసృజతీతి విశ్వాసాత్ప్రణ యకలహావత్ప్రణయేనవా భృత్యస్యమమ యదతిక్రాన్తమస్తి తద్భవతా క్షన్తవ్యమ్. నిరపరాధిజనో ర్లభః ఎన్రుకరుత్తు. యచ్చేతి సుగ్రీవంప్రతి లక్ష్మణస్యవచనమ్. భోసుగ్రీవ? శోకాభిభూతస్య—నస్వభావేవ్యసితస్య, రామస్య—గ్రజస్య, భాషితమ్—"నచసఙ్కుచితః పన్థాః॥ (స్వా) సమయేతిష్ఠసుగ్రీవ" ఇత్యాది

యి త్తెరియామల వ్రజలేపఘటితమానాప్పోలే పొరున్ది ప్పోరువుమ్ ప్రాప్తమ్. జ్ఞానవానానవర్ ప్రాతికూల్యత్తిలే బుద్ధిపూర్వకమాక ప్రవృత్తనానాలుమ్ పునః ప్రపత్తియాలే సర్వేశ్వరర్ క్షమిక్కుమెన్నుమిడమ్ శ్రీబదరికాశ్రమత్తిలే క్రోధాన్ధనాయ్ ధర్మాత్మజనాన భగవానోడే ఎతిరమ్బుకొత్త రుద్రనై బ్రహ్మా తెళివిత్తు విలక్క అవసుమ్ "ప్రసాదయామాస భవో దేవం నారాయణం ప్రభుమ్। శరణంచజగామాద్యంవరేణ్యం వరదం హరిమ్ ఎన్గిఱపడియే ప్రసాదనమాన శరణాగతియైప్పణ్ణినాన్ ("తతోథ వరదోదేవో జితక్రోధోజితేంద్రియః। ప్రీతిమానభవత్తత్ర రుద్రేణ సహసంగతః ఎన్గిఱ

భాషితంశ్రుత్వా పూజ్యోపి త్వంమయాఽవశేన పరుషాణ్యుక్తఇతి యత్తచ్చత్వం క్షన్తు మర్హసీత్యర్థః. (వి) ఈర్త్తినవాయ్—పాషాణాదే ర్భిన్నస్థానమ్, తెరియామల్—యథానజ్ఞాయేతతథా, వ్రజలేప ఘటితమానాప్పోలే—లేపద్రవ్యేణ సఙ్ఘటితమివ, పొరున్ది ప్పోరవుమ్—అతి స్నేహేనాఙ్గీకృత్యైవ స్థానం చోచితమిత్యర్థః. (౪)

అ (టీ) జ్ఞానియానవన్ బుద్ధిపూర్వకమాక ప్రాతికూల్యత్తిల్ ప్రవృత్తనానాల్ అత్తై భగవాన్ క్షమిక్కుమో? ఎన్నన+ర్ (జ్ఞానవానాన) విత్యాదియాల్. ధర్మదేవతైయిన్ పుత్రనాన బదరికాశ్రమ శ్రీమన్నారాయణనోడేన్, నై. తత్పితావాన బ్రహ్మా, ప్రసాదయామాసేత్యాది=భవః—రుద్రన్, ప్రసాదనార్థం శరణంచజగామ. తతఇతి=తత—శ్శరణాగత్యా, దేవః—నారాయణః జితేన్ద్రియత్వా జ్జితక్రోధో వరదోభూత్వా తత్రరుద్రేప్రీతిమానభవత్—పూర్వవత్తేన సుఘటితస్నేహవా నభవత్ ఎన్నై. (వి॥ ఎదిరుమ్బుకొత్త—ప్రత్యుత్త్ర ప్రయోక్తారమ్, తెళివిత్తు—తన్మాహాత్మ్యం జ్ఞాపయిత్వా, విలక్క—నివారయతి సతి.)

అ॥ నిష్కారణమాక ఒరుభాగవతర్ తన్నైశీరినారాకిలుమ్ సర్వథా అవర్క్షమిప్పిక్కవేణుమ్, అన్నుమ్మఖత్తా లీశ్వరన్ ప్రసన్ననామెన్నుమిడత్తై సప్రమాణమాకక్కాట్టుకిరార్ (తాన్ కుత్తవాళి) నిత్యాది. (ప)॥ కుత్తవాళినాకవుమామ్—కృతాపరాధోభవేద్వా,) ఇజ్జన్తవి లెన్ను శేషమ్. (ప)॥)ఇప్పోదుకుత్తమ్

పడియే సర్వేశ్వరన్ ప్రసన్ననాయ్ రుద్రనై అంగీకరిత్తా నెన్గి-యాలే సిద్ధమ్. తాన్ కుత్తవాళ నాకవుమామ్ తానిప్పోదు కుత్తమ్ శెయ్యాతేయిరుక్క జన్మాంతర దుష్కృతత్తాలే యాకవుమామ్ శిలభాగవతర్ తన్నై వెరుక్కిల్ ఎదేనుమొరు విరకాలే యవర్ కళై క్షమైకొళ్ళుకిఱ ముఖత్తాలే ఈశ్వరనై క్షమైకొళ్ళవేణుమెన్నుమిడమ్ "రూక్షాక్షరాణి శృణ్వనై తథా భాగవతేరితాన్ । ప్రణామపూర్వకం క్షాన్త్యా యోవదేద్వైష్ణవోహి సః" ఎన్ను శ్రీవైష్ణవలక్షణమ్ శొల్లుకిఱ ప్రమాణత్తిలే సిద్ధమ్. ఇజ్జనక్ష్మైయ్యాదపోదు "యే బ్రాహ్మణా స్త్వహమసంశయం నృప తేష్వర్చితే ష్వర్చితోహం యథావత్ । తేష్వేవ తుష్టే ష్వహమేవతుష్టో వైరంచ తైర్యస్య మమాపి వైరమ్ ॥

శెయ్యాతేయిరుక్క—ఏతజ్జన్మన్యపరాధాకరణేఽపి, తన్నై వెరుక్కిల్—స్వవిషయేఽపాలప్యం కుర్వాణేషు, (వి) ప్రాచీన దుష్కర్మవశాద్భాగవతేషు స్వాత్మానం నిన్దయత్సు తత్ప్రసాదన మేవ కార్యమ్ తత్ప్రసాదన మేవ భగవతః ప్రసాదనమితి భావః) రూక్షాక్షరాణీతి=ఇదు లిఙ్గపురాణత్తిలుత్తర భాగత్తిల్ వచనమ్.

అ॥ ఇజ్జనమ్ శైయ్యాదపోను వరుమనర్థఙ్గళై క్కాట్టుకిఱార్ (ఇజ్జన) మిత్యాదియాల్. ఇవ్వర్థత్తిల్ ప్రమాణఙ్గళ్ 'యే బ్రాహ్మణా' ఇత్యాది. మహాభారతత్తిల్, భో యుధిష్ఠిర? యే బ్రాహ్మణాః - బ్రహ్మవిదః, భాగవతా ఇత్యర్థః. యే సన్తి తే ఽహమేవ - మద్రూపా ఏవ, అసంశయమ్ - తత్ర సంశయో నాస్తి, తేషు పూజితేషు సత్స్వహమేవ యథావదర్చితో ఽస్మి, తేషు తుష్టేష్వహమేవ తుష్ట ఇతి విద్ధి, యస్య, తైః - బ్రాహ్మణైః, వైరమ్ - విరోధః, తేనమమాపి విరోధః. ఘ్నన్తమితి=ఘ్నన్తమ్ - తాడయన్తమ్, శపన్తమ్ - రూక్షాక్షరాణివదన్తమ్, శాపంవా దదతమ్, పరుషం వదంతం బ్రాహ్మణం యథా ఽహం భృగుం ప్రణతవానస్మి తథా యః కశ్చిన్న ప్రణమేత్ సమూఢ స్సర్వపాపకృ ద్బ్రాహ్మణ కోపదవాగ్నినా దగ్ధస్వరూపః, మమాపిదణ్డ్యః - వధ్యోభవతి, అస్మదభిమతశ్చనభవతి. శేషత్వం స్వరూప మెన్దలామ్బడి యెన్గైయాలివ్వధికారిక్కు శేషత్వహానివధమ్, చక్షురాదికళ్ పోలే శమాది స్వావయవస్థానీయమాకైయాల్ తద్ధాని దణ్డమెన్గై.

ఘ్నంతం శపన్తం పరుషంవదన్తం యో(బ్రాహ్మణం న(ప్రణమే ద్యథా హం ।సపాపకృ ద్బ్రహ్మ దవాగ్నిదగ్ధో వధ్యశ్చ దండ్యశ్చ నచాస్మదీయః" ఎన్గిఱపడియే భగవదభిమాన బాహ్యనుమాయ్ వైష్ణవ (ప్రకృతియాయిరుక్కిఱ తనక్కుమ్ స్వరూప మెన్నలామ్పడి అన్తరఙ్గమాన భాగవత శేషత్వత్తైయుమ్ స్వభావమాయ్ నిఱ్కిఱ శమదమాదిక ళై యుమిఴన్దానామ్. ఇవత్తైయిఴక్కైక్కతానే ఇవనుక్కు వధముమ్ దణ్డముమ్. భగవదభిమాన బాహ్యత్తైయిల్ కొడుమైయై "అళియ నమ్పియలెన్నారమ్మవో కొడియవారే" ఎన్ఱు భాగవత శేషత్వమే తమక్కు నిరూపకమాకరుచిత్త శ్రీతొణ్డరడిప్పొడి యాఴ్వా రరుళిచ్చెయ్దార్. ఇశ్లోకఙ్గళిల్ (బ్రాహ్మణ శబ్దమ్ "విష్ణుంక్రాన్తం వాసుదేవం విజాన న్విప్రో విప్రత్వం గచ్ఛతే తత్వదర్శీ" ఎన్గిఱ (ప్రక్రియైయాలే విశేష విషయమ్. సామాన్య విషయమానాలుమ్ భాగవత విషయ

అ॥ (స్వా) శేషత్వైక స్వరూపనుక్కు తద్ధాని వధరూపానర్థమానాలుమ్ 'నచాస్మదీయః' ఎన్ఱు భగవదభిమాన బాహ్యత్తైయో దుష్ఫలమాకచ్చొల్లప్పోమో? ఎన్నవ + ర్ (భగవ) దితి. కొడుమైయై - క్రౌర్యత్తై, అళియనమ్పియ్యలెన్నారమ్మవో కొడియవారే - (వి) అస్మత్స్వామీ శ్రీరఙ్గనాయకః, అళియ - మద్దాస్య మాపృశ్య, నమ్పియ్యల్ - అస్మదీయాశ్శిశవః, ఎన్నార్ - నాభిమన్యతే, అమ్మవో - అహో, (దీ॥ అయ్యో) కొడియవారే - పాపస్య క్రౌర్యమ్. (తొణ్డరడిప్పొడియాఴ్వార్ - భక్తాఙ్ఘ్రిరేణవః)

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి ఉక్తప్రకారేణ భాగవతాపచార పరిహారక్రమమ్ కొన్నదు కూడుమో? ఉక్తవచనఙ్గళిలే సామాన్య బ్రాహ్మణ విషయత్తిలన్ఱో అపచారపరిహారముమ్ విపత్తుత్తిల్ బాధకముమ్ శొల్లుకిఱదు? ఎన్నవ + ర్ (ఇశ్లోకఙ్గళి) లితి. (దీ) విష్ణుమితి=క్రాన్తం - లోకాన్ క్రాన్తవన్తమ్, వాసుదేవం-వేదాన్తవేద్యమ్, జానన్విప్రస్తత్వదర్శీసన్ విప్రత్వంగచ్ఛ త్యన్యథా విప్రాభాస ఇతి.

అ॥ సామాన్య విషయ మానాలుమ్ తతోఽపి పరమెన్గిఱార్ (సామాన్య) తి.

త్తిల్ అపరాధ (క్షామ)ణమ్ మ్ కైముతికన్యాయత్తాలే సిద్ధమ్.
"అనుతాపా దుపరమాత్ప్రాయశ్చిత్తోన్ముఖత్వతః । తత్పూర్వకాచ్చాపరాధాస్సర్వేనశ్యన్తిపాదశః ॥౧౭॥ పూర్వస్మిన్వా పరస్మిన్వాకల్పే నిర్విణ్ణచేతసామ్ । నివర్త్యతారతమ్యేపి ప్రపత్తిర్నవిశిష్యతే ॥౧౮॥

(స్వా॥ పరుషభాషణ మ్పణ్ణుకిఱ సామాన్య బ్రాహ్మణ విషయత్తిల్ "వేదావిప్రాః కేశవ శ్చైకరాశిః" ఇత్యాది ప్రకారేణ భగవదపరజతయా అన్ఱో ప్రణామపూర్వకం క్షామణం శొల్లుకిఱదు. ఇప్పడియానాల్ భగవదత్యన్తానరఙ్గ భాగవత విషయత్తిలపరాధపరిహారమ్ కైముత్య సిద్ధమెన్ను కరుతు. ఇదు సామాన్య బ్రాహ్మణత్వ భాగవత బ్రాహ్మణత్వ కృత కైముత్యన్యాయం శొన్నాల్ వర్ణాన్తర భాగవత విషయత్తిలపరాధక్షామణం సిదియామల్ ప్రసఙ్గిక్కు మిత్యాది బాధకమూహ్యమ్.

అ॥ (ప్ర) నను "నిరవధిషు కృతేషు చాగస్స్వహో మతి రనుశయినీ యది స్యాత్తతః । వరదహృదయసే నసంశేమహే నిరనుశయధియో హన్తాహైవయమ్ ॥ యద్బ్రహ్మకల్ప + క్షామ్యస్యహో తదభి సన్ధి విరామమాత్రా" దిత్యాదిభి రనుతాపాభిసన్ధి విరామమాత్రాదీ నామపి దుష్కర్మ వినాశకత్వం బోధ్యత ఇతి కథ మవశ్యం భాగవతావచారే తత్ప్రసాద ఏవ కార్య ఇత్యుచ్యత ఇత్యత్రాహ (అనుతాపా) దిత్యాదినా. (సం) జానంతోప్యహం కథమిద మకరమ్, నిగ్రహస్య మహాతః పాత్రమాస్మ, శిష్టగర్హాచాసీ' దిత్యాదిరనుతాపః. ఉపరమశబ్దః అభిసన్ధి విరామపరః, ప్రాయశ్చిత్తారమ్భ సంవిధానం ప్రాయిశ్చిత్తోన్ముఖత్వమ్, సర్వే - బుద్ధిపూర్వాశ్చేత్యర్థః. ॥౧౭॥

అ॥నను గురుణి గురుప్రాయశ్చిత్తం లఘుని లఘ్వీతి స్మృతౌ సత్యా మనేకేషాం గురుణాంచైకా లఘ్వీచ ప్రపత్తిః కథం ప్రాయశ్చిత్తతాం భజే దితీమాం శఙ్కాం దృష్టాన్తేన సమాధత్తే ద్వాభ్యామ్. (పూర్వస్మిన్నే) త్యాదినా= ఆద్యేదృష్టాన్త ప్రదర్శనమ్ ద్వితీయే దార్ష్టాన్తి కస్యకథనమ్. (దీ॥ పూర్వబ్రహ్మ కల్పఙ్గళిలే నిర్విణ్ణరానార్కు ఉత్తరకల్పత్తిల్ నిర్విణ్ణరానారై క్కాట్టి అల్పపాపమ్. ఉత్తరకల్పత్తిల్ ముముక్షుక్కళుక్కు కాలదైర్ఘ్యత్తాలధిక పాపముణ్డు ఇప్పడి నివర్త్యపాప తారతమ్యముణ్డాకిలు మేకరూపైయాన ప్రపత్తియే సర్వర్కుమ్ పాపనాశిశైయామ్.) (స్వా॥ ఏవమేవ గురూణాం ల

ఏవమేవ లఘూనాంవా గురూణామపి వాగసామ్। సకృత్ప్రపత్తి రేకైవ సద్యః ప్రశమ కారణమ్॥ ॥౧౯॥

ఉళతాన వల్వినైక్కుళ్ళమ్ వెరువి యులకళ్ న్ద, వళర్తామరైయిణై వన్ శరణాక వరిత్తవర్తామ్, కళైతానెన వెఱుమ్ కళ్

ఘూనామాగసామ్, సకృత్ప్రపత్తి - రనావృత్తా, ఏకైవ - ఏకరూపైవ, నాఙ్గ భూయస్త్వ యత్నగౌరవాదియుక్తా, సద్యః ప్రశమకారణమ్ - సద్యఏవ నాశకమ్. ప్రోపసర్గా న్నిశ్శేషనాశకమ్. నతు మోక్షార్థ ప్రపత్తివత్సద్యః కిఞ్చిదంశనాశకమ్, శరీరావసానే శేషనాశకమేవ్తుకరుత్తు) సకృత్ - భక్తివదావృత్తిరహితా, (వి॥ గురుతమే ప్యేకవారమేవేత్యర్థః) ప్రపత్త్యన్తరా నపేక్షేతి భావః. ప్రాయశ్చిత్త ప్రపత్తిరేవ - ప్రతిపదోక్త సహాయ వ్యావృత్త్యర్థమేవకారః. ఏకా -భక్త్యాదినా సహానపేక్షా, సద్యః-ప్రయోగానన్తరక్షణ ఏవ॥౧౮॥

అ॥ (ప్ర) "అనుభవితు మఘౌఘ" మిత్యాద్యుక్తరీత్యా ఽనన్తజన్మ పరమ్పరార్జితాశక్యవిస్రంసన కర్మనివృత్త్యర్థం భగవతి కృతభరన్యాసా ఽపథప్రవృత్తిం విహాయ చాతకవ ద్భగవద్దయా ప్రతీక్షా భవన్తీత్యాహ (ఉళదానే) త్యాదినా (వి) ఉళవాన - విద్యమానాత్, వల్ - దృఢాత్; వినైక్కు - పాపాత్, జాత్యేకవచనమ్, ఉళ్ళమ్ - మనసి, వెరువి - భీతేసతి, ఉలకళన్ద - లోకానాక్రమతో భగవతః, వళర్తామరైయిణై - అభివృద్ధ శ్రీపాదారవిన్దద్వన్ద్వమ్, తామరై శబ్దేన పాదయో ర్నిగీర్యాధ్యవసానమ్, వన్ శరణాకవరిప్పవర్ - దృఢోపాయత్వేన స్వీకృతవన్తః, ప్రపన్నా ఇత్యర్థః, తామ్ - స్వయమ్, (దీ॥ వరిత్తవర్ తామ్ - పత్తిన ప్రపన్నర్కళ్.) కళైతానెన—సస్యవృద్ధి ప్రతిబన్ధక తృణమితి, ఎఱుమ్—ఉద్భవత్, (స్వా॥ .కళైపోన్ఱే ఐహిక భగవదనుభవాది ఫలత్తుక్కు ప్రతిబన్ధకమాక వారానిఱ్కుఱ) కఱ్మమ్—పాపమ్, తురప్పర్—పరిహరన్తి, కైఙ్కర్య వివృద్ధి ప్రతిబన్ధకం పాపం వర్జయన్తీత్యర్థః. (స్వా) దుష్కర్మఙ్గళై కాలత్రయత్తిలుమ్ పణ్ణార్.

బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ మూలమానా వివేకమిరున్దాల్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘం తురక్కక్కూడుమో? ఎన్నవ + ర్ (తుఱన్దిడిలు) మితి. లఱన్దిడిలుమ్—దుష్కర్మవర్జనత్తిలుమ్, దుష్కర్మవర్జనత్తై యుణ్డాక్కుక్కైయిలుమెన్నవడి. ఇళైతా

మన తుఱప్పర్ తుఱన్దిడి(లుమ్)నుమ్, ఇళై తానిలై శెక వెఙ్గళ్ పి
రానరు ళ్ళైనెఴుమే ॥౨౫॥

ప్రారబ్ధేతర పూర్వ పాపమఖిలం ప్రామాదికం చోత్తరం న్యాసేన క్షపయ న్ననభ్యుపగత ప్రారబ్ధఖండంచనః । ధీపూర్వోత్తర పాప్మనా మజననా జ్ఞాతేపి తన్నిష్కృతేః కౌటిల్యే సతి శిక్షయాప్య

నిలై—మన్దబుదితానిలై, మన్దబుద్ధితా రూపా వివేకనిలై. (వె॥ దుర్బలతయాస్థితిః) శెక—నశిక్కుమ్పడి, (వి॥ నరస్య బుద్ధిదౌర్బల్యాదుపాయాన్తరమిష్యత" ఇత్యపరాధ ప్రవృత్తిర్యథానస్యాత్తథా) ఎఙ్గళ్ పిరా౯—ఎఙ్గళుక్కుపకారకనాన శ్రియఃపతియనుడైయ, అరుళ్—దయైయాకిఱ, తే౯—మధువానదు, ఎఴుమే—(వి॥ అభివర్ధతే) పాపమూల పాపప్రాయశ్చిత్తమాక ప్రపదనమ్ పణ్ణినవనుక్కు భగవత్కృపైయాలే అవివేకమ్ నశిత్తు వివేకముణ్డాయ్ పాపవర్జనముణ్డామెన్ఱుకరుత్తు. తేనాక నిరూపణత్తాలే ఆయుర్వేదసిద్ధ సకలదోషహారత్వ భోగ్యతా ప్రభృతి గుణఙ్గళ్ వ్యఞ్జితఙ్గళ్. (వి) తదీయ కృపామహిమ్నా అపాయప్రవృత్తి స్తదభావేన కైఙ్కర్యాభి వృద్ధిశ్చ భవతీతిభావః. ॥౨౫॥

అ॥ (దీ) సర్వేశ్వర౯ శరణాగతనుడైయ పాపఙ్గళైక్కళైక్కుమ్ప్రకారత్తై శ్లోకత్తాల్ కాట్టుకిఱార్ (ప్రారబ్ధేతరే) తి. ప్రభుః—సమర్థస్స్వామీ, నః—శరణాగతరాన నమ్ముడైయ, ప్రారబ్ధేతర పూర్వపాపమఖిలమ్—ప్రారబ్ధాంశవ్యతిరిక్తమాన పూర్వజన్మ కృత సర్వ పాపఙ్గళైయుమ్. (వి॥ ప్రారబ్ధేతి=కర్మ ద్వివిధమ్, ప్రారబ్ధ మప్రారబ్ధంచేతి, సహకారి సమవధానేన ఫలోన్ముఖం యత్తత్ప్రారబ్ధమ్, తదన్య దప్రారబ్ధమ్. ప్రారబ్ధ మపిద్వివిధమ్—అభ్యుపగత మనభ్యుపగతంచేతి, పునశ్చకర్మ ద్వివిధమ్—పూర్వాఘ ముత్తరాఘంచేతి. ఉత్తరాఘం ద్వివిధమ్—బుద్ధిపూర్వక మబుద్ధిపూర్వకంచేతి. తత్రప్రారబ్ధేతర పూర్వ పాపస్యానేక జన్మానుభావ్య ప్రారబ్ధమధ్యే ఏతజ్జన్మానుభావ్య ప్రారబ్ధ వ్యతిరేకేణ ప్రారబ్ధాన్తరస్యాపి న్యాసేననాశః, అభ్యుగత ప్రారబ్ధాంశస్యానుభవః, ఆర్తస్యత్వే తజ్జన్మాను భావ్యప్రారబ్ధస్యచనాశః) ఉత్తరకాలీనమాన ప్రమాద కృతఙ్గళైయుమ్ ప్రారబ్ధాంశత్తిలుమ్ ప్రపన్ననుక్కనిష్టాంశత్తైయుమ్ ప్రపత్తి మాత్రత్తాలే కళిక్కుమ్. ప్రతిబుద్ధనుక్కు మేల్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘం పా

నహ్యయం క్రోడీ కరోతి ప్రభుః ॥౪౧॥

ఇతి కవితార్కిక సింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకట
నాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
అపరాధ పరిహారాధికారోఽష్టాదశః.
శ్రీమతే నిగమాంత మహాదేశికాయనమః.

రామైయాలు మ్రప్రతిబుద్ధనుక్కు వన్దాలుమ్ తదుచిత ప్రాయశ్చిత్తత్తాలే కళ్త్తుమ్, ప్రాయశ్చిత్తమ్ పణ్ణాద క్రశనోఽవం వరిల్, శిక్షయాపి—కాణత్వాది రూ లఘుద ణ్డత్తాల్, పాపఙ్గళై కళ్త్తు నిష్పాపనాక్కి అవన్ సర్వధా క్రోడీకరిక్కుమ్—స్వసేవాయోగ్యనాక్కు మెన్టపడి. (సం) స్వసఙ్కల్పితకాల ఏవ ఫలేన సంయోజయతీత్యర్థః, ॥౪౧॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసారవ్యాఖ్యా సఙ్గ్రహే
అపరాధపరిహారాధికారోఽష్టాదశః.
శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రీరహస్యత్రయసారార్థ రత్నావళీ.

(౧) యద్యేవంస్యా త్ప్రపన్నే స్ఖలతి భగవతో నిగ్రహోఽనుగ్రహోర్వా ప్యంహోరాశే రముష్య ప్రకృతిపరవశత్వేన సమ్యా వితత్వాత్ । నిష్కృత్యా దుశ్శకత్వా దపరిమితతయా తద్వ్యపోహస్య నూనం సమ్యాతో నారకే స్యా దితి పరిహరతి త్రాస మత్రాసతాం నః ॥౮౦॥

(౨) ప్రాయేణా సానకుర్యా త్ప్రకృతిపరవశో హ్యాత్మయాథాత్మ్య విత్త్యా ధీపూర్వం ప్రాగ్వదాగ స్త్వ మతి కృత మముం నస్స్పృశే న్న్యాసభూమ్నా । మత్త్యైవా థాపరాధ్నోత్యుదిత భయభరో నిష్కృతిం న్యాసరూపాం తత్త్రా స్త్వర్థం విదధ్యా ద్భగవతి సపది ప్రేమసిన్ధౌ స్వబన్ధౌ ॥౮౧॥

(3) ఆలస్యా త్తత్ప్రవృత్తిర్న యది సభగవా న్నైహికక్లేశరూపై శ్శిక్షాభేదై ర్విశోధ్య ప్రణయతి నియతాయుష్క మన్తే స్వమఙ్ఘ్రిమ్ । ఆయుర్వృద్ధ్యావిలమ్బం విరచయతి తదస్యాస్యతు స్వాఙ్ఘ్రిసిద్ధే ర్లోకానాం సఙ్గ్రహాయ ప్రతిపదవిహితా చాంహస స్సాన్య ద్వర్త్షే ॥౮౨॥

(౪) ఆగస్స్వా స్వామి భృత్యే తమను తపనవాన్ తాపయే ద్దీనకృత్యై స్తస్యాభావే ముకున్దం తదిద మితరథా స్వామిమర్మోపఘాతి । నశ్రద్ధేయా ప్రపన్నే ప్యఘిని విధి రసౌ నేతి కేషాంచి దుక్తి శ్శాస్త్రానుష్ఠానబాధా న్నరకపతనభీ ర్నేతివా భావ ఊహ్యాః ॥

ఇతి కపిస్థలశ్రీమత్కౌశికరంగాచార్య ప్రణీతాయామ్
శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావల్యామ్
అపరాధపరిహారాధికారో ఽష్టాదశః.
శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రియై నమః.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

స్థా న వి శే షా ధి కా రః.

యత్రైకాగ్ర్యం భవతి భగవత్పాదసేవార్చనాదే ర్యత్రైకాంత్య వ్యవసితధియో యస్యకస్యాపిలాభః । వాసస్థానం తదిహ కృతినాం భాతి వైకుంఠకల్పం ప్రాయో దేశా మునిభి రుదితాః ప్రాయి

(దీ) ఏవం నిరపరాధస్య ప్రపన్నస్యాస్య యత్రతు । స్వామికైఙ్కర్య సామగ్రీ వాసస్థానం తదుచ్యతే ॥ (ప్ర) ఏవం భక్తప్రపన్నయో రావశ్యకం శాస్త్రీయ నియమ మపరాధ పరిహారంచోక్త్వా నిరపరాధకైఙ్కర్యరూప ఫలానుభవానుగుణం వాసస్థానంచాహ (యత్రైకాగ్ర్య) మిత్యాదినా= (స్వా) యత్ర స్థలే, భగవత్పాద సేవార్చనాదే, రైకాగ్ర్యమ్ - చిత్తసమాధానం భవతి, (సం॥ ఇతర విరక్తిపూర్వికా భగవత్యనురక్తిరైకాగ్ర్యమ్) "యత్రైకాగ్రతా తత్రావిశేషా" దిత్యుక్తే॰ భక్తా వుక్తస్య ఫలభక్తావపి సమానత్వాదితిభావః. యత్ర స్థలే, ఏకాన్త్యే - దేవతాన్తర ప్రయోజనాన్తరానన్వయే, నిశ్చితధియః పరమైకాన్తినః, యస్యకస్యాపి - వర్ణవిశేషాద్యనాదరేణ శ్రీకాఞ్చీ మునిసదృశస్య యస్య కస్యాపి లాభః, యత్రేతి శబ్దావృత్తి స్సముచ్చయాలాభే ప్రత్యేకం వాసస్థలతా జ్ఞాపనార్థా. "నిగృహీతేన్ద్రియ గ్రామో యత్రయత్ర వసేన్నరః । తత్ర తత్ర కురుక్షేత్రం నైమిశం పుష్కరం తథా" ఇత్యుక్తేః. తత్ర కృతినామ్—ప్రపన్నానామ్, ఇహ—సంసారదశాయామ్, వైకుణ్ఠకల్పం వాసస్థానమ్, విరోధి సంసర్గాభావా త్కైఙ్కర్య విఘ్నాభావాచ్చ వైకుణ్ఠ సమాన మితి భావః.

ననుమునిభి ర్గఙ్గాప్రయాగ పుష్కరాదిషు ప్రశస్తతయోక్తేషు సత్సు కథమేవ ముక్త? మిత్యత ఆహ (ప్రాయ) ఇతి, ప్రాయోదేశాః, అత్రప్రాయః పదం బహుత్వ పరమవ్యయమ్, బహవో దేశా ఇత్యర్థః. తేన ప్రాయిక శబ్దేన న పౌనరుక్త్యమ్. గఙ్గా ప్రయాగాదయః ప్రాయేణ భాగవత సమ్భావన రూపా చిత్య

కౌచిత్యవంతః ॥౪౨॥ ఇ(ఙ్గే)కున్ద నాళిప్పతి స్వయంప్రయోజనమాక నిరపరాధానుకూల వృత్తియిలే రుచియుమ్ త్వరైయుముడైయవనాయ్ "ఏకాంతీ వ్యపదేష్టవ్యో నైవగ్రామ కులాదిభిః । విష్ణునా వ్యపదేష్టవ్య స్తస్య సర్వం సఏవహి" ఎన్నుపడియాయిరుక్కిర పరమైకాంతి (క్కు) వృత్తిక్కనుగుణమాక వాసస్థాన విశేషమేతెన్ని

వత్వా చ్చిత్రైకాగ్ర్యానుగుణౌచిత్య వత్వాచ్చ ప్రశస్తతయోదితా ఇత్యర్థః. (వి॥ తత్కాలే ధర్మాభి వృద్ధిదేశత్వేన తాత్కాలిక ప్రచురయోగ్యతా మాదాయ మునిభిః పరిగణితాః) ॥౪౨॥

అ॥ (ప్ర) నన్వేవం భగవద్భాగవత విషయే నిరపరాధ కైఙ్కర్య ప్రవృత్తస్య "నిగృహీతేంద్రియగ్రామ" ఇత్యాది ప్రకారేణ యత్రక్వచన వాసేపి నదోష ఇతి స్థానవిశేష నిర్ణయో వ్యర్థ ఇత్యత్ర క్వచనగ్రామేవాసే "ఏకాన్తీ వ్య వదేష్టవ్యో నైవగ్రామ కులాదిభిః" ఇతి నిషిద్ధవ్యపదేశ నివృత్తిపూర్వకం "విష్ణునావ్యపదేష్టవ్య స్తస్యసర్వం సఏవహి" ఇతి విహిత స్వవృత్త్యనుగుణ కాంచీపూర్ణ శ్రీశైల పూర్ణాది వ్యపదేశవ ద్భాగవత సమ్బన్ధపూర్వక వ్యపదేశ సిద్ధ్యర్థం వస్తవ్యతయా బుభుక్ష్వాద్యాత్యవర్జ్యాది దేశానా మిదానీం తులుష్కాద్యుపహతత్వా త్త్యాజ్యత్వజ్ఞాపనార్థంచ స్థాన విశేష నిర్ణయః కర్తవ్య ఏవేతి వాసస్థానం సామాన్యేనాహ (ఇరున్దనాళి) త్యాదినా. (స్వా) ఇరున్దనాళ్— "కాలంకిళి చ్చజ్జగతి విధినాకేన చిత్తాసవ్యయాసాః" ఎన్నిఱ వర్ణసూచనముఖేన కృతకృత్యాధికార స్వనిష్ఠాభి జ్ఞానాధికారార్థం శొన్నపడి. "తస్య సర్వం సఏవహి" ఎన్నుమ్పడియాయిరుక్కుఱ" ఎన్నిఱ విడత్తిలేతాన్ కృతకృత్య స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారార్థమ్ శొన్నపడి. ఇప్పక్కిలి=ఇప్పడి—భాగవతకైఙ్కర్యపర్యన్త భగవత్కైఙ్కర్యత్తిలే, ఇదినాలే ఇతరాధికారచతుష్టయార్థమ్ శొల్లప్పట్టదు. (దీ॥పతిపూర్ణ భగవత్సుభనత్తిల్ త్వరైయుమ్. యద్వా ఐహికకైఙ్కర్య కరణత్తిల్ త్వరైయుమ్.) తానిరున్ద విడమ్ కైఙ్కర్యవిరుద్ధమాకిల్ త్వరారూపశ్రద్ధైయాలుమ్ కైఙ్కర్యత్తిలుణ్డాన రుచియాలుమ్ తద్యోగ్యస్థలవిశేషం కిడైయావిట్టా లాత్మధారణ మలభమానానాన వధికారియెన్నపడి. ఏకాన్తీతి=ప్రపన్నన్ ప్రసిద్ధనాయిరు

ల్, ఆర్యావర్తాది పుణ్యదేశఙ్గళ్ యుగస్వభావత్తాలే ఇప్పోదు వ్యాకులఙ్గళానపడియాలే చాతుర్వర్ణ్యధర్మమ్ ప్రతిష్ఠితమానవిడత్తిలే వసిప్పానెన్నిరదే ఇప్పోదైక్కు ఉపాదేయమ్. అవ్విడఙ్గళ్ తన్నిలుమ్ "కరుత్తిడముకిల్ వణ్ణనైక్కడైక్కొణ్డు కైతొళుమ్ పత్తర్కళిరున్ద వూరిలిరుక్కుమానిడరెత్తవఙ్గళ్ శెయ్తార్కొలో" ఎన్గిఱపడియే

న్దాలుమ్। గ్రామకులాదికళాలే స్వపదేశ యోగ్యనల్లామైయాలుమ్ విష్ణునావ్యపదేశ్యస్యనాకైయాలేయుమ్ "అవిద్యః ప్రాకృతః ప్రోక్తో వైద్యో వైష్ణవ ఉచ్యతే। అవిద్యేన నకేవాపి వైద్యః కించిత్సమాచరేత్" ఎన్ఱు ప్రాకృత సహవాసా యోగ్యనాకైయాలుమ్ ప్రాకృతజన భూయిష్ఠ గ్రామాదివాసం కూడాదెన్ఱు కరుత్తు, ఆకైయాల్ వాసస్థల మివ్వధికారిక్కు పూర్వోక్తస్థల మల్లాదిక్కే వేణ్డో? ఎన్ఱు ప్రశ్నతాత్పర్యమ్.

అ॥ సామాన్యత స్సర్వరుక్కుమ్ వాసస్థలమాక ఋషికళ్ శొన్న వార్యావర్తాది దేశమిల్లైయో? ఎన్న పరిశేషప్రమాణత్తాలే యుత్తర మరుళి+ర్ (ఆర్యే) తి. ప్రసిద్ధస్థలమ్ యుగస్వభావత్తాలే అయోగ్యమానాల్ గత్యన్తరాభావత్తాలే అప్రసిద్ధమాయిరున్దాలుమ్ ధర్మప్రతిష్ఠా యోగ్యదేశమే ఉపాదేయమెన్ఱపడి. (వి॥ ఇప్పోదైక్కు—ఏతత్సమయస్య, ఉపాదేయమ్—"యత్ర యజ్ఞాశ్చ వేదాశ్చ తపస్సత్య" మిత్యుక్త స్థానమేవ గ్రాహ్యమిత్యర్థః.)

అ॥ చాతుర్వర్ణ్య ధర్మానుగుణమాయిరున్దాలుమ్ "తవదాస్య సుఖైకసఙ్గినాం భవనేష్వస్త్వపి కీటజన్మమే" ఎన్నిరుక్కిఱ అధికారిక్కు భాగవతరిల్లాదవిడమ్ వాసయోగ్యమామో? ఎన్న న+ర్ (అవ్విడఙ్గళ్ తన్నిలు) మితి. (వి॥ తత్రాపి నేష్వపి) కరుత్తిడేతి=కరుత్—కరుప్పాయ్, తిడమ్ - దృఢమాన, ముకిల్ - మేఘమ్, వణ్ణన్ - నిబిడమేఘ సదృశవర్ణనై, సంసారతాపహరనాన శ్రీకృష్ణనై యెన్ఱపడి. కడైక్కొణ్డు - తఙ్గళుక్కు రక్షకనాక శరణమ్పుక్కు, యద్వా, కడై-నైచ్యమ్ స్వనైచ్యత్తై మున్నిట్టుక్కొణ్డు, కైతొళుమ్ పత్తర్కళ్ - ప్రణామాద్యర్చనమ్ పణ్ణానిఱ్కిఱ భక్తర్కళ్, ఇరున్దవూరిల్ - వసియానిఱ్కిఱ ఊరిలే, ఇరుక్కుమ్ మానిడర్—మనుష్యర్, ఎత్తవమ్ శెయ్దార్కొలో—జన్మాన్తరత్తి

ACAD ... ARCH

భాగవతోత్తరమాన దేశమ్ ముముక్షువుక్కు పరిగ్రాహ్యమ్। "కలౌ జగత్పతిం విష్ణుం సర్వస్రష్టారమీశ్వరమ్ । నార్చయిష్యంతి మైత్రేయ పాషండోపహతాజనాః" ఎన్ఱుచ్చెయ్ దే "కలౌఖలుభవిష్యంతి నారాయణ పరాయణాః । క్వచిత్క్వచిన్మహా భాగాద్రా) ద్రమిడేషుచ భూరిశః । తామ్రపర్ణీనదీయత్ర కృతమాలా పయస్వినీ । కావేరీచమహాభాగా ప్రతీచీచమహానదీ । యేపిబంతిజలతాసాం మనుజామనుజేశ్వర । (ప్రాయోభక్తా భగవతి వాసుదేవేఽమలాశయాః।)" ఇత్యాదికళిలే కలియుగత్తిల్ భాగవతర్కళ్ వసిక్కుమ్ దేశవిశేషమ్ శొల్లుకైయాలే ఇన్దయుగత్తిల్ ఇప్ప్రదేశఙ్గళిల్ భాగవత పరిగృహీతమాన స్థళఙ్గళే పరిగ్రాహ్యఙ్గళ్. తిరునారాయణీ

లే ఎన్దతపస్సై పుణ్యాత్తై ప్పణ్ణినార్కళ్ వెఙ్గై. సామాన్యత శ్శాస్త్రవశ్యతా ప్రయుక్తమాక చాతుర్వర్ణ్య ధర్మయోగ్య దేశముమ్ పరమైకాన్తిత్వ ప్రయుక్తమాక భాగవతోత్తర దేశముమ్ వేణ్డుకైయా లుభయాకారసమ్పన్న దేశమే వివక్షితమెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ ఇన్ద కలియుగత్తిలే "కలౌజగత్పతిం విష్ణు" మిత్యాది పరాశరాది ఋషివాక్యఙ్గళాలే భాగవతరే యిల్లైయెన్ఱు తోన్ఱుకైయాలే భాగవతోత్తర దేశమే వాసస్థలమెన్ఱు శొల్లకూడుమో? ఎన్నవ + ర్ (కలౌజగత్పతి) మిత్యాదినా. (దీ॥ జనాః పాషణ్డోపహతా స్సన్తః కలౌవిష్ణుం నార్చయిష్యన్తి. (వి॥ ఎన్ఱుచ్చెయ్ దే—ఇత్యుక్తత్వేపి.) కలౌఖల్వితి=ద్రమిడవ్యతిరిక్త దేశేషు క్వచిత్క్వచిత్—విప్రకీర్ణతయా మహాభాగవతా భవిష్యన్తి, ద్రామిడేషుతు భూరిశ ఆవిర్భవిష్యన్తీతి. ఏవం సామాన్యత ఉక్త్వా శ్రీశఠకోపాది దివ్యసూరీణా మావిర్భావ మభిప్రేత్య విశిష్య ఋషిరాహ (తామ్రపర్ణీ) తి=దివ్యసూరీణాం మధ్యే శఠకోపమునే శ్శ్రేష్ఠత్వా త్తామ్రపర్ణీతి తదావిర్భావస్థలస్య ప్రథమ కథనమ్. కృతమాలా (వైకైయారు) శ్రీవిష్ణుచిత్తా విర్భావస్థల కథనమ్. పయస్వినీతి (క్షీరనది) భక్తిసారాదేః. కావేరీతి భక్తాంఘ్రిరేణు ప్రభృతీనామ్. (డీ॥ యత్ర

యత్తిల్ "ఏకపాదస్థితే ధర్మే యత్రక్వచనగామిని । కథంవస్తవ్యమస్మాభి ర్భగవం స్తద్వదస్వ నః" ఎన్ఱు దేవర్కళుమ్ విణ్ణప్పమ్ శెయ్య "గురవోయత్రపూజ్యన్తే సాధువృత్తాశ్శమాన్వితాః । వస్తవ్యం తత్రయుష్మాభి ర్యత్రధర్మో న హీయతే ॥ యత్రవేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ తపస్సత్యం దమస్తథా । హింసాచ ధర్మ సంయుక్తా ప్రచరేయు స్సురోత్తమాః । సవై దేశోహివస్సేవ్యోమావో ఽధర్మః పదాప్స్పృశేత్" ఎన్ఱు భగవానరుళిచ్చెయ్దాన్. అవ్విడఙ్గళ్ త

చమహానదీ ప్రతీచీ ప్రత్యఙ్ముఖీ) కులశేఖరాదే రావిర్భావస్థల కథనమ్. ఇప్పృశేశఙ్గళిలితి=చాతుర్వర్ణ్య ధర్మం ప్రతిష్ఠితమాన ప్రదేశఙ్గళిలే యెన్ఱపడి.

అ॥ ఋషిప్రశంసిత ప్రదేశఙ్గళైవిట్టు కలికాలత్తిలే విశేషప్రమాణమన్ఱికే చాతుర్వర్ణ్య ధర్మయోగ్య భాగవత సమృద్ధదేశమే వాసస్థలమెన్ఱు నిర్ణయిక్కప్పోమో? ఎన్న ప్రమాణమరుళి+ర్ (తిరునారాయణీయత్తి) లితి=శ్రీమహాభారతే మోక్షధర్మే నారాయణీయ ఇతిఖ్యాతే ప్రకరణే ఎన్ఱపడి. ఏకపాదస్థితే - ఏకేన పాదేన స్థితే, ధర్మే, యత్రక్వచనగామిని—గన్తుమిచ్ఛత్యేసతి, కలియుగ ఇత్యర్థః. గురవఇతి=శోభనవృత్తాః—నిగృహీతేంద్రియా గురవ శ్శ్రేష్ఠాః పూర్వోక్తా నారాయణ పరాయణా భాగవతాః యత్ర దేశే పూజ్యన్తే, తత్ర—భాగవత ప్రచురే, భవద్భిర్వస్తవ్యమ్, యత్ర భాగవత సన్నిధానాద్ధర్మో నహీయతె తత్రేతి పూర్వేణాన్వయః. యద్వాయత్ర ధర్మో నహీయతె యత్ర వేదాః యత్రతద్విహితాః పఞ్చమహాయజ్ఞాః, తపః—ఉపవాసాదికమ్, సత్యం—యథార్థవచనమ్, దమః—ఇన్ద్రియ నిగ్రహః, ధర్మసంయుక్తాః—ధర్మసంయుక్త పశ్వాదివిశసన సాధ్యజ్యోతిష్టోమాది యజ్ఞాశ్చ ప్రచరేయుః, హే సురోత్తమాః? వః సదేశస్సేవ్యః, వః—యుష్మాన్, అధర్మః పదాపినస్పృశేత్—కుతోఽవసేదిత్యర్థః. అధర్మస్య పాపనిధానావకాశో ఽపినాస్తీత్యర్థః,

అ॥ (శ్ర) ననూక్తాకారయుక్తానా మనేకేషాం స్థలానాం విద్యమానత్వా "త్సమసౌరభసుషుమాసు చ్యోతన్మకరన్దబిన్దు ధారాసు । కలికాసు రసాలతరో, ర్నానాపరిహాసతు మసుకరః కలికాం" మిత్యుక్తరీత్యా స్థానవిశేష నిర్ణయో వస్యా

న్నిల్ ఉకన్దరుళిన దివ్యదేశఙ్గళిలే తనక్కు కైంకర్యత్తుక్కు సౌకర్యముళ్ళ విడత్తిలే నిరంతరవాస మ్పణ్ణ ఉచితమ్. ఇత్తై "యావచ్ఛరీర పాతమత్రైవ శ్రీరంగే సుఖమాస్వ" ఎన్ఱు సత్వోత్తరఙ్గళాన భగవత్ క్షేత్రఙ్గళుక్కు ప్రదర్శనార్థమాక వరుళిచ్చెయ్దార్. భగవత్ క్షేత్రఙ్గళై వివేకిక్కు వాసస్థాన మెన్ఱుమిడత్తై "యత్రనారాయణో దేవః పరమాత్మా సనాతనః । తత్పుణ్యం తత్పరం బ్రహ్మ త

దిత్యత్రాహ (అవ్విడఙ్గళ్ తన్ని) లితి. ఉత్కృష్టగుణాన్వితేషు తేష్వపి. (స్వా)భాగవతోత్తరమాన ధర్మదేశఙ్గళుక్కుళ్ళే ఐకాగ్ర్యం కిడైయావిట్టాల్ ఉకన్దరుళిన దివ్యదేశమ్ వాసయోగ్యమామో? ఎన్ఱిశఙ్కావారణార్థం కైఙ్కర్యత్తుక్కెన, భాగవతోత్తరమాన దివ్యదేశవాసమే ఉచితమాకైయాల్ ఆఴ్వార్కళు మాచార్యర్కళు మత్తై ఆశాసిత్తార్కళెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి సామాన్యతః ఉకన్దరుళిన దివ్యదేశమ్ వాసత్తుక్కుచితమాకిల్ గద్యత్తిలే "యావచ్ఛరీరపాత మత్రైవ శ్రీరఙ్గే సుఖమాస్వ" ఎన్ఱు విశేషిత్తు సావధారణమాక వాసస్థల కథనమ్ విరోధియాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఇత్తై) ఇతి=కేరశాదిదివ్యదేశమ్ సత్వోత్తర మల్లామైయాలే తదవ్యవచ్ఛేదార్థమాక సత్వోత్తర కథనమ్. (దీ॥ ప్రదర్శనార్థమాక—ఉపలక్షణమాక) విశేషోక్తియుమ్ సర్వదివ్యదేశోపలక్షణ మాకైయాలే విరోధమిల్లైయెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ జ్ఞానశూన్యనాయిరుక్కుమవనుక్కెన్ఱో క్షేత్రవాసనియమమ్? వివేకియాయ్ జ్ఞాతావాన ప్రపన్ననుక్కు ఐకాగ్ర్యానుగుణదేశ మొఴియ దివ్యదేశనియమ ముణ్డో? ఎన్నవదుక్కు ప్రమాణమ + ర్ (భగవత్క్షేత్రఙ్గళే) ఇతి. తత్పరం బ్రహ్మ—తత్సర్వతః పరిబృఢమిత్యర్థః. ఏవకారస్య తత్రేత్యత్రాన్వయః, తత్రైవ వసన్తీత్యర్థః. సర్వధాతుమాన్—సర్వే ధాతవో గైరికాః (దీ॥ మనశ్శిలాదయో యత్రసః) మోక్షిభిః—ముముక్షుభిరిత్యర్థః. 'సర్వే చైవ తపోధనాః' ఎన్ఱుమ్ 'మోక్షిభిః' ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకైయాలే భగవదధిష్ఠితక్షేత్రమే జ్ఞాతావుక్కుమ్ వాసస్థల మెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ అసాల్ శ్రీరామాయణత్తిలే ఋషికళుడైయ సాన్నిధ్యాదికళై మున్ని

త్తీర్థానాం తత్తపోవనమ్ । తత్రదేవర్షయస్సిద్ధా స్సర్వేచైవ తపోధనాః” ఎన్ఱు ఆరణ్యపర్వత్తిల్ తీర్థయాత్రైయిలుమ్ “గోమంతః పర్వతోరాజ స్సుమహా స్సర్వ ధాతుమాన్ । వసతే భగవాన్ యత్ర శ్రీమాన్కమలలోచనః ॥ మోక్షిభిస్సంస్తుతో నిత్యం ప్రభుర్నారాయణోహరిః” ఎన్ఱు ప్రదేశాంతరత్తిలుమ్ మహర్షికళానవర్గళ్ శొల్లియిరుక్కిఱార్గళ్. శ్రీవాల్మీకి భగవానాలుమ్ “సుభగశ్చిత్ర కూటోసౌ గిరిరాజో పమోగిరిః । యస్మిన్వసతి కాకుత్థ్సః కుబేర ఇవనందనే” ఎన్ఱిఱవిడత్తిల్ భగవదధిష్ఠిత క్షేత్రత్తినుడైయ అభిగంతవ్యతై సుభగశబ్దత్తాలే సూచిక్కప్పట్టతు. శ్రీసాత్వతాదికళిలుమ్ స్వయంవ్యక్త సైద్ధ వైష్ణవఙ్గళెన్ఱిఱ క్షేత్రవిశేషఙ్గళైయుమ్ అవత్తినెల్లైకళిల్ ఏత్తచ్చురుక్కఙ్గళైయుమ్ పిఱియచ్చొల్లి “దుష్టేంద్రియవశాచ్చిత్తం

టుక్కొణ్డు చిత్రకూటాది ప్రదేశఙ్గళిల్ చక్రవర్తి త్తిరుమకన్ వసిత్తానెన్ఱు శొల్లి భగవద్వాసత్తాలే క్షేత్రత్తు క్కుతిశయమ్ శొల్లామలిరుక్కిఱదు విరోధియాదో? ఎన్నిల్ + ర్ (శ్రీవాల్మీకిభగవానాలు) మితి. యస్మిన్కాకుత్థ్సో వసత్యసౌగిరిరాజోపమోగిరిస్సుభగః’ ఎన్ఱన్వయిక్కైయాలే సుభగశబ్దత్తుక్కు భగవద్వాసత్తాలే వన్దవతిశయత్తిల్ తాత్పర్యమెన్ఱపడి.

అ॥ (టీ) భగవచ్ఛాస్త్రఙ్గళిలుమ్ భగవత్క్షేత్రవాసత్తిన్ ఫలవిశేషమ్ కాట్టుకిఱ వ్యాజత్తాలే అదిన్ నన్తవ్యతై కాట్టప్పట్టదెన్గిఱార్ (శ్రీసాత్వతాదికళిలు) మిత్యాది. యత్రభగవతాస్వయమేవా విర్భూత మదుస్వయం వ్యక్తమ్—శ్రీరఙ్గాది. సిద్ధైః ప్రతిష్ఠాపితం సైద్ధమ్, వైష్ణవై ర్మనుష్యాదిభిః ప్రతిష్ఠాపితం వైష్ణవమ్. (వి॥ ఇవత్తి లెల్లైకళిలే—ఏతాసు మర్యాదాసు, ఏత్తచ్చురక్కఙ్గళైయుమ్—ఉత్కర్షాపకర్షౌ, పిఱియ—పృథక్. (సం) క్రోశక్రోశయుగ క్రోశత్రయాదిషు పూర్వపూర్వదేశవాస ఫలాధిక్యం విభజ్యోక్తేత్యర్థః.) దుష్టేంద్రియేతి=నృణామ్—పామరరుడైయ, మనస్సు, దుష్టేంద్రియ పారవశ్యత్తాలే మరణాత్పూర్వం సర్వకాలముమ్, కల్మషైః—దేహయాత్రార్థకృత పాపఙ్గళాల్ మలినమానా

నృణాంయత్ (కిల్బిషై) కల్మషైప్రణాశితమ్ । తదంతకాలే సంశుద్ధిం యాతినారాయణాలయే" ఎన్నప్పోవ క్షేత్రజ్గళిలెల్లైక్కుళ్ళే వసిత్తవనుక్కు దేహన్యాసకాలత్తిలేవసమ్ విశేషముమ్ శొల్లప్పట్టదు. ఆకైయాల్ "యత్కించిదపికుర్వాణో విష్ణోరాయతనే వసేత్ । నకించిదపికుర్వాణో విష్ణోరాయతనేవసేత్" ఎన్గిఱపడియే ప్రవృత్తినివృత్తికళాలే వల్లకైంకర్యత్తై పణ్ణికొణ్డు భగవద్భాగవతాభిమాన విషయమాన సత్త్వోత్తర క్షేత్రత్తిలే వసిక్కై ఉచితమ్. "నిగృహీతేం

లుమ్ భగవత్క్షేత్రత్తిల్ మరణమాత్రత్తాల్ తత్కాలత్తిల్ సమ్యఙ్నిర్మలత్వత్తైయడైయుమ్; అవర్కళుక్కుప్పోదు భగవాన్ స్వసాక్షాత్కారత్తై కొడుక్కుమెన్నపడి. (స్వా) ఎల్లైక్కుళ్ళే - క్షేత్రమధ్యత్తిలే మరణమానాల్, కైముత్యన్యాయ సిద్ధమెన్నపడి.(దీ॥) విశేషముమ్ - శ్రేయోవిశేషముమ్.

అ॥ ఇప్పడియానాల్ భగవద్విట్టుప్పోలే భగవద్ద్రోహవ్యపచారజ్గళైప్పణ్ణికొణ్డు క్షేత్రత్తిలే వసిత్తవనుక్కు మివ్వతిశయ ముణ్డాక ప్రసజ్గియాదో? ఎన్నవ +
ర్ (ఆకైయా) లితి. (సం) యత్కిఞ్చిదపి - స్వరూపోచితం (స్వా॥ దీ॥ విహితకాయిక వాచిక మానసిక కైఙ్కర్యేషు శక్యం యత్కిఞ్చిత్కుర్వాణో భగవత్క్షేత్రేవసేత్) విష్ణోరాయతనేచే త్స్వల్పమపి శతగుణతయావివర్ధతే. కించిదపి - కించిత్కారమ్, నకుర్వాణోఽపి విష్ణోరాయతనే వసేత్, తస్యాపిక్రమేణ కించిత్కారాదిషు రుచిరుత్పద్యత ఇతిభావః. యద్వా అకృత్యం కిఞ్చిదపి కుర్వాణో విష్ణోరాయతనేనవసేత్ - తస్యాపి తత్ర శతగుణత్వాదితిభావః. అకృత్యంనకిఞ్చిదపి: (స్వా॥ ప్రవృత్తికళాలే - విహితకైఙ్కర్యత్తాలే, నివృత్తికళాలే - నిషిద్ధనివృత్తియాలే యాదలెన్నపడి.

అ॥ (దీ) ఇని "నిగృహీతేంద్రియ గ్రామో యత్రయత్ర వసేన్నరః" ఎన్నదు అపద్విషయ మెన్గిఱార్ (నిగృహీతే) తి. గత్యన్తరమ్ - భగవత్క్షేత్రవాసజ్కడైయాదుపోదక్కై. (స్వా) ప్రశస్తేతి=భాగవతాధిష్ఠితదేశ ప్రశంసార్థమాకైయాలేయుమ్ గత్యన్తరమిల్లాదపోదు హీనదేశత్తిలుమ్ వసిక్కలామెన్ను తోత్తుకైయాలుమ్ విరోధమిల్లై ఎన్ను కరుత్తు.

ద్రియగ్రామో యత్రయత్ర వసేన్నరః । తత్రతత్ర కురుక్షేత్రం నైమిశం పుష్కరంతథా" ఎన్ఱు శ్లోకఙ్గళుక్కిణఙ్గ విదు గత్యన్తర మిల్లాదపోదు ఏదేనుమొరు దేశత్తిలే వసిత్తాలుమ్ ఇవర్ వాసత్తాలే అద్దేశముమ్ ప్రశస్తమామెన్ఱైక్కాక. ఇదుక్కు శాండిలీ వృత్తాంతముదాహరణమాగక్కణ్డుకొళ్వదు. ఆకైయాల్ "జ్ఞానసమకాలముక్తాః కైవల్యం యాతిగతశోకః।తీర్థే శ్వపచగృహేవా నష్ట స్మృతిరపిపరిత్యజన్ దేహమ్" ఎన్ఱు శరీర పాతత్తుక్కు ఒరుదేశ విశేష నియమమిల్లై యెన్ఱదువుమ్ ఎప్పడిక్కుమ్ ఫలత్తిల్ ఇఴవిల్లై యెన్నైక్కాక.

అ॥ గత్యన్తరమిల్లాదపోదు భాగవతనుక్కు హీనదేశత్తిల్ వాసమ్ కూడుమో? కూడినాలుమ్ తద్వాసత్తాలే హీనదేశత్తుక్కు ప్రాశస్త్యంతాన్ కూడుమో? ఇతిహాసపురాణఙ్గళిలే ఇదుక్కుదాహరణ మిల్లామైయాలే ఇన్దప్రమాణమ్ నిర్విషయమన్ఱో? ఎన్న న+ర్ (ఇదుక్కు) తి. శాణ్డిలీ ఎన్గిఱ మహాభాగవతై సముద్రద్వీపత్తిలే వసిక్కైయైక్కణ్డు పెరియ తిరువడి ఇన్ద హీనదేశత్తిలే వసిక్కవేణుమో? ఎన్ఱు మనస్సిలే ఎణ్ణుకైయాలే అవరుక్కు పక్షదాహరూపానర్థమ్ కాణైయాలిదు ఉదాహరణ మాకక్కడవదిల్లై ఎన్ఱపడి.

అ॥ (దీ) ప్రపన్ననుక్కు మరణకాలత్తిల్ దేశవిశేష నియమ మిల్లై ఎన్గైయాల్ వాసత్తుక్కుమ్ దేశవిశేష నియమమిల్లై ఎన్ఱు తోత్తుకిఱదెన్నవ+ర్ (ఆకైయా) లిత్యాదినా. జ్ఞానసమకాలమితి=యాదొరువన్, జ్ఞానసమకాలమ్ - యదా జ్ఞానోదయ స్తదేమం మన్త్రముక్త్వా - శరణవరణం కృత్వేత్యర్థః, అనన్తరమ్, తీర్థే - పరిశుద్ధమాన భగవత్క్షేత్రత్తిలే యాదల్ అతిదుష్టమాన శ్వపాకనుడైయ గృహత్తిలేయాదల్ దేహత్తై విడుకిఱానప్పోదు, నష్టస్మృతిః - నష్టజ్ఞానోఽపి, మరణాత్పరం గతశోకస్సన్, కైవల్యమ్—మోక్షత్తై, అడైయుమెన్గై. (వి॥ ఎప్పడిక్కుమ్—సర్వథా, ఇఴవిల్లై—సంశయోనాస్తి, ఎన్గైక్కాక—ఎతదర్థమ్, నతు సతిసమ్భవే దివ్యదేశాపరిగ్రహార్థమితిభావః.)

అ॥ (ప్ర) ఏవం భాగవతపరిగృహీత భగవత్క్షేత్రేషు వస్తవ్యత్వ ముక్త్వా

ఆరావరుళముదమ్ పాదిన్దకోయి లమ్బుయత్తో నయోత్తిమన్న
ర్కళిత్తకోయిల్, తోరాత తనివీరన్ తొఴుదకోయిల్ తుణైయా
నవీడణర్కుత్తుణైయామ్ కోయిల్, శేరాదపయ నెల్లామ్ శేర్కుమ్

తానితానీతి విశేషజిజ్ఞాసాయాం తేషాం సర్వేషా ముక్తౌ గ్రన్థవిస్తరస్స్యాదితి తేషు ప్రధానస్థానాని ప్రదర్శయన్ తేష్వపి ప్రధానతయా పూర్వాచార్యైః "ఆరామమ్ కూర్త్స్నవరఙ్గమ్" ఇత్యాదిషూక్తం శ్రీరఙ్గం ప్రథమ మాహ (ఆరాద) ఇత్యాదినా. (వి) ఆరాద—అనవరతానుభవేప్యలంబుద్ధిమనుపదత్; అరుళ్ముదమ్—కృపారూపామృతమ్, పాయ్న్ద—ప్రవాహయత్, కోయిల్, కోన్—స్వామీ, ఇల్—స్థానమ్, దేవస్థానమ్. (ప్ర॥ నిరవధిక కృపారూపామృతస్య ప్రవాహస్థానభూత భగవత ఆవాసభూత మిత్యర్థః) అమ్బుయత్తోన్—అమ్బుజాసనేన, అయోత్తి—అయోధ్యాయామ్, మన్నర్కు—రాజ్ఞామ్, అళిత్త—దత్తమ్, కోయిల్—స్థానమ్. తోరాప—పరాజయరహితేన తనివీరన్—అద్వితీయవీరేణ రామేణ, తొఴుద—ఆరాధితమ్, కోయిల్—స్థానమ్, తుణైయాన వీడణర్కు—సహాయభూతస్య విభీషణస్య, తుణైయామ్—సాంసారిక భయ నివృత్త్యర్థం సహాయభూతమ్, కోయిల్—స్థానమ్. శేరాద—దుర్లభమ్, పయన్—కైఙ్కర్యమ్, ఎల్లామ్—కృత్స్నమ్, శేర్కుమ్ కోయిల్—ప్రాపయద్ధామ. (ప్ర॥ దుర్లభానామపి ఫలానాం ప్రాపకస్య స్వామినో వాసస్థానమ్) శెழு—సమృద్ధానామ్, మఱైయన్ - వేదానామ్, ముదలెழுత్తు—ప్రథమాక్షరస్య ప్రణవస్య, శేర్న్దకోయిల్—తుల్యంధామ, ప్రణవవద్భగవత్ప్రకాశక మిత్యర్థః. (టీ॥ ప్రణవమ్ సర్వశేషియాన శ్రియః పతియైక్కాట్టుమాప్పోలే తానుమ్ సర్వరక్షకనాన సర్వశేషియైక్కాట్టుకై.) తీరాద—అనివర్తనీయమ్ విన్నై—పాపమ్, అనైత్తుమ్-సర్వమ్, తీర్క్కుమ్—నివర్తకమ్, (నివర్తయత్) కింబహునా విధం స్థానమిత్యత్రాహ (తిరువరఙ్గమెనే)తి. తిరువరఙ్గమెన—శ్రీరఙ్గమితి, తికழுమ్—ప్రమాణేషు ప్రకాశమానమ్, కోయిల్—స్థానమ్, తానే—ఇవమేవ పూర్వోక్త సర్వవిశేషణ విశిష్టమిత్యర్థః. ఆదరాతిశయాత్పునః పునః కోయిలిత్యుక్తిః. (స్వా॥ కోయిల్ తానే—శ్రీరఙ్గవిమానస్థానే.) ॥౮౨॥

కోయిల్, శ్శెబుమలైయిఱ్ ముదలెళ్లుత్తు చ్చేర్స్థరోయిల్, తీరాద వినైయనైత్తుమ్ తీర్కుమ్కోయిల్, తిరువరఙ్గ మెనత్తికళుమ్ కోయిటానే ॥　　　॥౪౨॥

కణ్ణనడియిణై యెమక్కు-క్కాట్టుమ్వెఱ్పు, కడుఞ్చినైయరివినైయుమ్ కడియుమ్వెఱ్పు, తిణ్ణమిదు వీడెన్న త్తికళుమ్ వెఱ్పు, తెళిన్ద పెరున్దీర్త్తఙ్గళ్ శె(ఱ) రిన్దవెఱ్పు, పుణ్ణియత్తిఱ్ పుకలిదెన్న పుకళుమ్ వెఱ్పు, పొన్నులకిఱ్పోకమెల్లామ్ పుణర్కుమ్ వెఱ్పు, వి

అ॥ శ్రీరఙ్గనాయకస్య రామాత్మకత్వం శ్రీవేఙ్కటనాథస్య కృష్ణాత్మకత్వం శ్రీమద్వరదరాజస్యోభయాత్మకత్వ మిత్యభిప్రేత్య సమ్ప్రదాయవశా చ్ఛ్రీరఙ్గానన్తరం శ్రీమద్వేఙ్కటాచలం ప్రశంసతి (కణ్ణనడీ) తి=కణ్ణఱ్—కృష్ణస్య, అడియిణై—చరణద్వన్ద్వమ్, ఎమక్కు—అతినీచానామస్మాకమ్, కాట్టుమ్—ప్రదర్శయఱ్, వెఱ్పు—శైలః. (టీ॥ ప్రత్యక్షమాకక్కాట్టుమ్ మలై) కడువినైయర్—అధికపాపతామ్, ఇణై—అధికమ్, వినై—పాపమపి, (టీ॥ స్వా॥ ప్ర॥ సం॥ ఇరువినైయు మితిపాఠః—క్రూరదుష్కర్మవాన్గళుడైయ పుణ్యపాపోభయకర్మత్తైయుమ్, సంహరిక్కుమ్ మలై) కడియుమ్—వినాశయన్, వెఱ్పు—పర్వతః, తిణ్ణమ్—దృఢమ్, ఇదు—ఇదమ్, వీడెన్న—పరమపదమితి, తికళుమ్—ప్రకాశమానః, వెఱ్పు—శైలః, తెళిన్ద—నిర్మలైః, పెరున్దీర్త్తఙ్గళ్—మహాతీర్థైః, (ప్ర॥ సర్వపాపనివర్తక అతినిర్మల తిరుక్కోనేర్ పాపవినాశాకాశగఙ్గాప్రభృతిభిః) శెరిన్ద - నీరన్ధ్రః, పుణ్ణియత్తిఱ్ - పుణ్యస్య; పుకల్ - ఫలభూతః, ఇదెన్న- ఆయమేవేతి, పుకళుమ్—స్తూయమానః, (టీ॥ పుణ్యఙ్గళుక్కెల్లామ్ వాసస్థలమిదువెన్ఱు పుకళప్పడుమ్మలై) (స్వా)పుణ్యఙ్గళుక్కెల్లామ్, పుకల్—ఉపాయమ్, వాసస్థలమెన్నప్పడి. (ప్ర॥ పుణ్యశబ్దవాచ్యస్య భగవతో "మాయాపీపదమాసన్నం + సహమోపద" ఇత్యాదిషు పరమప్రాప్యతయా ప్రశస్యమాన శ్శైలః)పొన్నులకిల్—స్పృహణీయలోకే పరమపదే, పోకమెల్లామ్—భోగం సర్వమ్, పుణర్కుమ్—ఉత్పాదయఱ్,(ప్ర॥"పురంహిరణ్మయంబ్రహ్మ ప్రవివేశాపరాజితా" మిత్యాద్యుక్తరీత్యా పరమపద ప్రాప్తిపూర్వక కృత్స్నభోగా నత్రైవసమ్పాదయఱ్ శైలః)విణ్ణ

ణ్ణావరుమ్మణ్ణారుమ్ విరుమ్బుమ్ వెర్పు, వేఙ్గడ వెర్పెన విళఙ్గుమ్ వేదవె
ర్పే ॥ ॥౪౩॥

ఉత్తమవమర్త్తల మమైత్తతోరెల్లిల్ అన వుయర్త్తకణై
యాల్, అత్తిరవరక్కన్ ముడిపత్తు మొరుకోత్తెన వుదిర్త్త (వరు
శో౯) తిఱలోన్, మత్తురుమిక త్తతయిర్ మొయ్త్త వెణ్ణె వెయ్త్త
తుణుమత్తనిడమామ్, అత్తకిరిపత్తిర్ విన్నైతొత్తరవరుక్కు మణియు

వరుమ్—పరమపదస్థైః, మణ్ణవరుమ్—లీలావిభూతిస్థైరపి, విరుమ్బుమ్—ఆత్యాద
రేణ సేవితః, వేఙ్గడవెర్పెన—వేఙ్కటాచల ఇతి, విళఙ్గుమ్—ప్రకాశమానః, వేద
వెర్పే—వేదపర్వతఏవ. "గిరింగచ్ఛతకాణేవికటే" ఇతి ఋగ్వేదోక్తరీత్యా వేద
ప్రతిపాదితః పర్వత ఇత్యర్థః. ॥౪౩॥

అ॥ హస్తిగిరి నాథస్యో భయాత్మకత్వ మభిప్రేత్యానన్తరం హస్తిగిరిం ప్ర
శంసతి (ఉత్తమవమర్త్తల) మితి. అమర్—యుద్ధస్య, తలమ్—స్థలమ్, ఉత్త
మమ్—"రామరావణయోర్యుద్ధం రామరావణయోరివే" త్యుక్త యుద్ధయోగ్యత
యా శ్రేష్ఠమ్, అమైత్తమ—సమ్పాద్య. ఓర్—అద్వితీయేన, ఎల్లిల్—తేజిష్ఠే
న, అత్తను—"తదిదం వైష్ణవం రామ ధనుఃపరమభాస్వర" మితి ప్రసిద్ధధనుషా,
ఉయర్త్త—ఉత్క్షిప్తేన, (దీ॥ సన్ధానమ్ పణ్ణప్పట్ట) కణైయాల్—బాణేన, అత్తిర
వరక్కన్—"ద్విధాభజ్యేయ మప్యేవం ననమేయం కథంచన" ఇతి స్థిరప్రతిజ్ఞ
స్య రావణస్య, ముడిపత్తుమ్—శిరోదశకమ్, ఒరుకొత్తెన - ఏకోగుచ్ఛ ఇతి య
థోచ్యేతతథా, ఉదిర్త్త వరుళోన్ - ఛిత్వావిక్షిపతోదయాళోః, (దీ॥ స్వా॥
ఉదిర్త్తతిఱలోన్ - ఉదిర్క్కుమ్పడియాన సామర్థ్యత్తైయుడైయ రామనాయ్)
పునః కథంభూతస్య? మత్తురు - మన్థావం బలాన్నిక్షిప్య యథా నిర్మథనం క్రి
యతె తథా, మికత్త - కాఠిన్యాధికే, యద్వా; మత్తురు మికత్త - మన్థన సాధన
స్య దృఢస్పర్శేన ప్రశిథిల సంయోగనత్తయా బహులీభవతి. (దీ॥ కృష్ణావతారత్తి
ల్ మత్తాలురుత్తి కడైయయోగ్యమాయ్ అతిప్రచురమాన తయిరిల్) తయిర్ - ద
ధిని, మొయ్త్తవెణ్ణై - ఆవృత్యవర్తమానం నవనీతమ్, వెయ్త్తదు - దధ్నో విని
చోర్ధ్వభాగస్య శిక్యేనిక్షిప్తమ్, ఉణు - భక్షయతః, అత్తన్ - పితుః, సర్వాభరణ

త్తికిరియే ॥ * * * ౪౪॥

తేనార్కమల త్తిరుమకళ్ నాతన్ తికళ్ందురైయుమ్,
వానాడుకన్దవర్ వైయ త్తిరుప్పిడమ్ వన్దరుమ,
క్కానారిమయముజ్కజ్గైయుజ్కావిరియుజ్కడలుమ్,
నానానకరముమ్నాకముజ్కుడియనన్నిలమే ॥ ౨౬॥

భూషితస్య శ్రీమతః కృష్ణస్య, ఇడమామ్=స్థానం భవన్, అత్తికిరి = హస్తిగిరిః, పత్తర్-భక్తానామ్, విన్నై=పాపాని, తొత్త అ=ఏకదేశపరిశేషోపి యథానస్యాత్తథా, అఱుక్కుమ్=వినాశయమ్, అణి - భగవతో భూమేర్వాఽలఙ్కారభూతమ్, అత్తికిరియే=తచ్చక్రమేవ, చక్రసదృశ ఇత్యర్థః. యద్వా ; అత్తికిరి=హస్తిగిరిః, తికిరి-పాప నివర్తకే చక్రే, అణి=భగవద్భుజాలఙ్కారే సత్యపి, అఱుక్కుమ్=అన్య నిరపేక్షం పాపాని ఛినత్తి. ఉక్తేష్వన్యతమేదేశే వస్తవ్య మితి భావః. (స్వా) పాపరూప శత్రు నిరసన మన్యతో వన్దపడియాలే కేవలం భుజాలఙ్కార మెన్దపడి॥

అ॥ (స్వా.సం) భగవతి న్యస్తభరాః ప్రపన్నా యత్ర నివసేయుస్త దేవ సర్వాతిశాయి వాసస్థల మిత్యధికారార్థం గాథయాపి సఙ్గృహ్ణాతి (తేనా) రితి. (వి) తేన్-మధునా, ఆర్=పూర్ణే, కమల=పద్మే స్థితాయాః, తిరుమకళ్=లక్ష్మ్యాః, నాతన్-నాథః, తికళ్ందు=ఉజ్వలతయా, ఉఱైయుమ్=యథా వర్తేత తథా స్థితమ్ వానాడు-పరమపదమ్, ఉకన్దవర్=కాంక్షతామ్, వైయత్తు=భూమౌ, ఇరుప్పిడమ్, వాసస్థానమ్. (దీ॥ మధుస్యన్దియాన తామరై పూప్పవిలిరుక్కుమ్ పిరాట్టిక్కు వల్లభనాన శ్రియఃపతి విళఙ్గిక్కొణ్డు నిత్యవాసమ్పణ్ణుమ్ పరమపదత్తై విరుమ్బి భగవానైయాశ్రయిత్త ప్రపన్న రిబ్భూమియిలిరుక్క మిడమే) ఏన్ తరుమకాన్నార్, వన్=దృఢతరై, ధర్మాచరణ యోగ్యైరితి యావత్. తరుమ కాన్ - ధర్మారణ్యైః, ఆర్=పూర్ణః, ఇమయముమ్=హిమవాన్, (స్వా॥ హిమవత్పర్వతో పరిస్థితమాన దివ్యదేశమ్) కఙ్గైయుమ్= (స్వా॥ "దర్శనాదేవ సాధవః" ఎన్గిఅపడియే పావనతమ గఙ్గాతీర మెన్దపడి.) కావిరియుమ్=కావేరీ చ, కడలుమ్-(ప్ర॥ సేతుశ్చ) నానా నకరముమ్-"ప్ర॥ శ్రీముష్ణం వేఙ్కటాద్రిం చ సాలగ్రామం చ నైమిశమ్। తోతాద్రిం పుష్కరం చైవ నరనారాయణాశ్రమమ్ ॥

సాకాశీతి నచాకశీతి భువిసా యోధ్యేతి సాధ్యాస్యతే
సావన్తీతి నకల్మషాదవతిసా కాఞ్చీతి నోదఞ్చతి ।
ధత్తేసామధురేతినోత్తమధురం (రాం) మాన్యాపినాన్యాపురీ
యావైకుంఠకథా సుధా రసభుజాం రోచేనోచేతసే ॥४3॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్రస్వతన్త్రస్య
శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్యకృతిషు
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
స్థానవిశేషాధికార ఏకోనవింశః.
శ్రీమతేనిగమాన్త మహాదేశికాయనమః

అయోధ్యా మధురామాయా కాశీ కాఞ్చీ హ్యవన్తికా । పురీద్వారవతీచైవ సప్తైతా మోక్షదాయికా” ఇత్యాద్యుక్త, నానా నగరాణిచ) నాకముమ్ - పరమపదంచ, కోడియు - మిళిత్వా, నన్నిలమే - సమీచీనపద మేవ, భూమా భాగవతానాం నివాసస్థలమేవ సర్వేషాం పుణ్యతీర్థ క్షేత్ర సమాహార కల్ప మిత్యర్థః.

అ॥ (సా-సం) పుణ్యక్షేత్రతయా ప్రసిద్ధానాం కాశ్యాదీనామపి “యత్ర యత్ర హి నీతి స్స్యా ద్వైష్ణవీ వీత కల్మషా । తత్ర తత్ర వసే న్నిత్యం నాన్యత్రేతి మతి ర్మమే” త్యాది ప్రమాణైః పరమ భాగవతాభిమాన విషయత్వ ఏవ ప్రపన్నై రుపాదేయ తామాహ (సాకాశీతీ) తి. (దీ) యాపురీ వైకుణ్ఠకథా సుధారస భుజామ్ = భగవత్కథామృత రసాస్వాదశీలరాన శ్రీభాగవతరుడైయ, చేతసే = తిరువుళ్లత్తుక్కు, నోరోచతే=ఉకప్పుక్కు విషయమాకాదు, భాగవతాభిమతై యాకా దెన్నపడి. సా-అదు, కేవల కాశీతి నామ మాత్రత్తాల్, న చాకశీతి-విళఙ్గాదు. (స్వా॥ సా పురీ కాశీతి నామ మాత్రేణ వా కాశిత్వరూపాసాధారణ ధర్మమాత్రేణ వా న చాకశీతి) ఆధిక్య మ్పెరమాట్టా దెన్ఱు కరుత్తు. సా - తిరువయోధ్యైయుమ్' (స్వా) అయోధ్యేతి నామ మాత్రేణ వా అయోధ్యాత్వాకారేణవా, నాధ్యాస్యతే - న వాసయోగ్యేత్యర్థః. (సం॥) నాధ్యాస్యతే ఇత్యస్య నాధివాస్యతే ఇత్యర్థోవా నాధ్యవస్యత ఇత్యర్థోవా ఆద్యే పరమైకాన్తిభి రితి శేషః. ద్వితీయే పరమైకాన్తిభి

రావాసస్థానత్వే నేతి శేషః - (దీ) ఎల్లాస్థానఙ్గళుమ్ శ్రీభాగవతరుడైయ పరిగ్రహత్తాలే అవ్వో ఆధిక్యఙ్గళై అడైన్దన.

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యాన పఞ్చకసఙ్గ్రహే
స్థానవిశేషాధికార ఏకోనవింశః

శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావలీ

(౧) ఇత్థం నాశ్లేషవాచో విషయ ఇతి యదిత్వస్య ధీపూర్వమాగః కైఙ్కర్యం విశ్వమూర్తే రనఘ మిహ నభః పద్మసోదర్యమేవ । కాశ్యాదిష్వేవవాసం మునయ ఉపదిశంత్యత్ర హి మ్లేచ్ఛసఙ్గాద్బుద్ధిరైక్ష్వాకులాస్యాత్కలిబలత ఇతి ప్రక్షిపత్యత్ర శఙ్కామ్ ॥ ౯౩ ॥

(౨) పూర్వం ధర్మోత్తరత్వాత్పర ముపదిశతాం తత్ర వాసంమునీనాం సాధోర్ధర్మానపేతే వసతి రభిమతా యత్ర కుత్రాపి దేశే। ఉక్తం శ్రీసాత్వతాదావపి భగవదభివ్యక్తిసుక్షేత్రవాసే శుద్ధిం యాత్యన్తకాలే హృదయమఘమయం పామరాణాం నరాణామ్ ॥ ౯౪॥

(౩) పారాశర్యోక్తపారామృత వచన నిధిర్వ్యాత భావ్యర్థవేదీ ప్రాహాస్మాద్విర్భవిష్యంత్యతి ముని విబుధా స్తామ్రపర్ణ్యాదితీరే । తస్మాత్కాలే త్ర ధర్మస్థల సులభతయాస్వామి తద్దాసజుష్టే స్వార్హే దేశే ప్రశస్తానివసతిరగతౌ యత్ర కుత్రాపివాస్యాత్ ॥ ౯౫॥

ఇతి శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావల్యాం
స్థానవిశేషాధికార ఏకోనవింశః

శ్రీమతేనిగమాన్తమహాదేశికాయనమః

శ్రియైనమః

శ్రీమతేనిగమాన్తమహాదేశికాయనమః

మనసికరణగ్రామం ప్రాణే మనః పురుషే చ తం
ఝటితి ఘటయన్ భూతేష్వేనం పరేచ తమాత్మని ।
స్వవిదవిదుషో రిత్థం సాధారణే సరణేర్ముఖే (ఖైః)
నయతి పరతో నాడీభేదై ర్యథోచిత మీశ్వరః ॥ ౪౪ ॥

(దీ) అథవింశే ఽధికారే ఽస్య స్వోచిత స్థానవాసినః । దేహావసానే నిర్యాణ ప్రక్రియా సమ్ప్రదర్శ్యతే ॥ (వి) ఏవం ప్రపన్నస్యోత్తరకృత్యం నిగ పరార్థకైఙ్కర్యరూపం శాస్త్రనియతం భాగవతకైఙ్కర్యపూర్వకం తదుచితస్థాన విశేషంచ ప్రదర్శ్య ఇదానీం దేహాన్నిర్యాణప్రకారం విశద ముపపాదయిష్యన్ ప్రథమం శ్లోకేన సఙ్గృహ్ణాతి (మనసికరణగ్రామ) మితి. (స్వా) ఈశ్వరః, మనసి కరణగ్రామమ్—“ అస్య సోమ్యపురుషస్య ప్రయతో వాఙ్మనసి సమ్పద్యత ” ఇత్యాద్యుక్తప్రకారేణ వాగిన్ద్రియోపలక్షిత మిన్ద్రియవర్గమ్, యథాస్వకార్యాక్షమం తథా, మనసి ఝడితిఘటయన్ - సంయోజయన్, (వి ॥ అత్ర సమ్పత్తి స్సంశ్లేషమాత్రం నతు తద్భావ మాత్రమితి) అనేన “ వాఙ్మనసి దర్శనాచ్ఛబ్దాచ్చ ॥ అతఏవ సర్వాణ్యను ” ఇత్యధికరణద్వయార్థ ఉక్తః. తత్సంయుక్తం మనః తథా ఇన్ద్రియయుక్తం ప్రాణే సంయోజయన్, “ తన్మనః ప్రాణ ” “ ప్రాణస్తేజసి ” ఇత్యుక్తప్రకారేణ తత్సంయుక్తం ప్రాణమ్, పురుషే - జీవే, తథా ఝడితి ఘటయన్, అనేన “ సోఽధ్యక్షే తదుపగమాదిభ్యః ” ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః, ఏనమ్ - జీవమ్, “ భూతేషు తచ్ఛ్రుతేః ” రిత్యధికరణోక్తప్రకారేణ సూక్ష్మభూతేషు సంయోజయన్, తమ్ భూతసంయుక్తం జీవమ్, పరే ఆత్మని - స్వస్మిన్ సంయోజయన్ సన్, ఘటయన్నిత్యనేన “ అవిభాగో వచనాత్ ” దిత్యధికరణార్థ ఉక్తః. పరేచతమాత్మనీత్యనేనచ “ తాని పరే తథా హ్యాహ ” ఇత్యధికరణార్థశ్చోక్తః. స్వవిదవిదుషోః - (విదేః కర్తరి క్విప్) విచ్చావిచ్చ విదవిదౌ, స్వస్య విదవిదోః - బ్రహ్మవిదబ్రహ్మవిదోః, ఇత్థ - ముక్తప్రకారేణ, సాధారణే స్థూలశరీరాన్నిర్యాణే సతి. అనేన “ సమానాచాసృత్యుపక్రమా దమృతత్వం

ఇప్పడి “లోకవిక్రాంత చరణౌ శరణం తే వ్రజం విభో” ఎన్ఱివర్ కాల్పిడిక్క “హస్తావలంబనో హ్యేకో భక్తిక్రీతో జనార్దనః” ఎన్గిఱపడియే ఇవనై క్కైప్పిడిత్తు “రాజాధిరాజస్సర్వేషాం” ఎన్గిఱపడియే ఉభయవిభూతినాథనాన

చానుపోష్య” ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః. పరతః - అనంతరమ్, యథోచితమ్- తత్తదధికారానుగుణమ్, సరణౌ ర్మృఖైః - ధూమాది మార్గార్చిరాది మార్గ ముఖభూతైః, (దీ॥ సరణేర్మృఖే - అర్చిరాది ధూమాదిరూపమాన మార్గత్తినుడైయ, ముఖమ్ - స్థూలశరీరాన్నిర్యాణమ్, స్వవిధ విదుషోః, సాధారణే) స్వా॥ సరణే ర్ముఖై రితిపాఠ ఉపాత్తః, నాడీభేదైః— “శతంచైకాచ + ఉత్క్రమణే భవన్తి” త్యుక్త ప్రకారేణ నాడీభేదైః, అబ్రహ్మవిద ఇతరనాడీభి ర్బ్రహ్మవిదో మూర్ధన్య నాడ్యా, నయతి - ప్రాపయతీ త్యర్థః. అనేన “ తదోకోగ్రజ్వలనమ్ + శతాధికయా” ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః ప్రపన్ననుక్కు విద్యామాహాత్మ్యత్తాలే మూర్ధన్య నాడ్యా ఉత్క్రమణ మాకైయాలే తిర్యఙ్నాడీగమన ప్రయుక్త నారకాదికళిల్లై యెన్ఱు కరుత్తు.

(వి) ఏవం భగవత స్త్వరయా నిర్గమనకరణే భగవదత్యన్తాభిమతత్వమేవ హేతురితి భోగస్థానప్రాపణోద్యుక్తస్య రాజ్ఞో మహిషీవ పరమైకాన్తి భగవదభిమత వర్తనేన తిష్ఠే దితి త్వరయా నిర్గమన హేతుతయా పురుషార్థకాష్ఠాధికారా న్యుక్త స్థితిం స్మారయతి (ఇప్పడి)తి. లోకవిక్రాన్తస్య - పాదవిన్యాసాక్రాన్తలోకస్య, చరణౌ శరణమవ్రజమ్ - ఉపాయతయా అగృహీషమ్; (వ్రజగతా విత్యస్మాల్లిజ్యడాగమః) ఎన్ఱు - ఇతి ప్రమాణవశాత్, ఇవర్ - అస్మిన్ జీవే, కాల్పిడిక్క - శ్రీపాదం గృహ్ణాతిసతి, ఇవనై - ఏనం జీవమ్, కైప్పిడిత్తు - హస్తేన గృహీత్వా, అభయప్రదానం కృత్వేత్యర్థః. మహాత్మానః పాదయోః ప్రణతం హస్తేన దాక్షిణ్యా దుత్థాపయన్తి తద్వదితి ప్రతీయతే. అత్ర ప్రమాణం “హస్తావలమ్బన” ఇతి=హస్తేనావలమ్బ్యత ఇతి హస్తావలమ్బనః - (నన్ద్యాదిత్వాల్ల్యుః) (స్వా) హస్తః అవలమ్బన - మాశ్రితానలమ్బనం, యస్యాసః, భక్తిక్రీతతయా జనార్దన, ఏక ఏవ, హస్తావలమ్బనః, అన్యఃకోపి నేతి భావః. కైప్పిడిత్తు - కైయిలే అణైత్తు

సర్వేశ్వరన్ తానుకన్దదొరు నిలత్తిలే వైక్క అభిషిక్తైయాన మహిషియైప్పోలే బహుమతనాయ్త్తన్ పరమైకాన్తిత్వత్తుక్కు అనురూపమాన వృత్తియోడే పోరుమివ్వధికారీ - ఇప్పడిప్పట్ట

కొణ్డు, రక్ష్యతయా స్వీకృత్య ఎన్నపడి. యద్వా - హస్తస్యావలమ్బన ఇతి వాఽర్థః. సంసారసాగరే మజ్జతాం హస్తేనావలమ్బితుం యోగ్య ఇతియావత్. కైప్పిడిత్తు - కైయైప్పిడిత్తెన్నపడి. కాలైప్పిడిత్తవనై కైప్పిడిత్తెన్ను చాటూక్తియుమ్ తోన్నుకిఱదు! కైప్పిడిత్తిత్యనేన పాణిగ్రహణ సమాధిరపి సూచ్యతే. తాన్ మహిషీత్వేన కైప్పిడిత్తు అన్యదీయస్థలత్తిలే వైక్కై యనుచితమన్ఱో? ఎన్గిఱ శఙ్కా వారణార్థ ముభయవిభూతీతి. పారక్య మెన్నుమిల్లై యెన్ను కరుత్తు. స్వకీయమాయిరున్దాలుమ్ దేవతాన్తరక్షేత్రత్తిలే వసిప్పిక్కై యనుచితమాకైయాలే 'తాను కన్దదొరు' వెన్ను శొన్నదు. తిరువడికళిలే విழున్దవనై కైప్పిడిత్తెన్గైయాలే శరణ్యనుక్కు ఇవన్ విషయత్తిల్ అభిమానోద్రేకమ్ శొల్లప్పట్టదు. (వి) సర్వేశ్వరన్ - సర్వేశ్వరే, తానుకన్దదొరు నిలత్తిలే - స్వాభిలషితాయాం కస్యాంచిద్భూమౌ, వైక్క - స్థాపయతిసతి, బహుమతనాయ్ - బహుమానవిషయీకృతయా, వృత్తియోడే - వృత్త్యాసహ, అభిషిక్తైయానమహిషియైప్పోలే - రాజ్ఞః పట్టాభిషిక్తతరుణీవ, పోరుమ్-వర్తేత, అభిషిక్తైయాన' తివిశేషణ మభిషేకరూప ధర్మవిశేష కీర్తనద్వారా ఇతర పత్న్యపేక్షయా ఆదర విశేషవ్యఞ్జనార్థమ్. అన్యథా పత్నీమాత్రాభిప్రాయమితిస్యాత్.

అ॥ నన్వేవ మభిమతవృత్త్యా వర్తమానం త్వరయానయతీత్యుక్తమ్. తత్ర కిం? శరణాగత్యనన్తరమేవ నయతి? ఉతసఙ్కల్పానుగుణమ్? తదన్తే? తచ్ఛరీరాన్తేవా? అథవా తదభిమత సమయేపి? 'తావదార్తి' రితిశ్లోకేపి యావచ్ఛరణం యాతి తావదిత్యుక్త్వాఽనంతరమేవ ఫలమితి ప్రతీయతే. తథాఽనభిమత వర్తనవత శ్శరణాగతస్య "తనూకృత్యాఖిలం పాపం మామాప్నోతి శనైశ్శనైః। అథోపాయ ప్రసక్తోపి భుక్త్వా భోగా ననామయాన్॥ అన్తే విరక్తి మాసాద్య విశతే వైష్ణవం పద" మితి విళమ్బ స్స్మర్యతే. తత్ర కిం యావత్కల్పం విళమ్బః? కింవా యావద్బ్రహ్మప్రళయ? మితి విళమ్బావిళమ్బ ప్రకారం పృచ్ఛతి (ఇప్పడిప్పట్ట వధికారికళిలే) ఇత్యాదినా. ఇప్పడిప్పట్ట ఏవముక్తేషు

అధికారికళిలే ప్రారబ్ధదుష్కృత విశేషవైచిత్రియాలే వరుమ్ అహఙ్కార మమకారఙ్గళెన్న, అవైయడియాకవరుమ్ అపచారఙ్గళెన్న, ప్రయోజనాంతర రుచియెన్న, అతడియాక సంభావితమాన దేవతాన్తరస్పర్శమెన్న, బుద్ధిదౌర్బల్యమెన్న అతడియాకవరుమ్ ఉపాయాంతర ప్రత్యాశైయెన్న, ఇవ్వైపరీత్యమ్ పిఱన్దవర్కళుక్కుమ్ ఇవై పిఱవాతే ప్రారబ్ధసుకృత విశేషత్తాలుమ్ పూర్వప్రపత్తియిల్ ఫలసంకల్పవిశేషత్తాలుమ్ ఛిద్రమిల్లాత కైంకర్యత్తిలే ప్రతిష్ఠితరాయ్ పోన్దవర్కళుక్కుమ్ సంసారత్తిల్ నిన్ఱుమ్ నిర్యాణత్తుక్కు విళమ్బావిళంబంగళిల్ నిలైయిరుక్కుమ్పడి యెఙ్గనేయెన్నిల్ ? ఇవ్విడత్తి

అధికారికళిలే = ఉత్తమ మధ్యమాధమాధికారిషు. (స్వా॥ ప్రారబ్ధేతి = అభ్యుపగత ప్రారబ్ధత్తాలే ఎన్ఱపడి.) దీ॥ వైచిత్రియాలే వరుమెన్ఱుమత్తై ప్రయోజనాన్తర రుచి బుద్ధి దౌర్బల్యఙ్గళిలు మన్వయిత్తుక్కొళ్వదు.) విళమ్బ హేతు దోషాణాం పరిగణయ్యాహ (ప్రారబ్ధే)తి. ప్రారబ్ధేత్యస్య అహఙ్కారే ప్రయోజనాన్తర రుచౌ బుద్ధి దౌర్బల్యే చ ప్రత్యేక మన్వయః! (దీ॥ బుద్ధిదౌర్బల్యమ్ విశ్వాసమాన్ద్యమ్, ప్రత్యాశై - స్పృహా, ప్రపత్తియిల్ ఫలసఙ్కల్ప విశేషమావదు? పూర్వ ప్రపత్తికాలత్తిలే ఇవ్వైపరీత్యఙ్గళొన్ఱుమ్వారాదపడి కోలిచ్చెయుక్కై.) ఎన్నెన్ఱిల్ కీదృశః, కిం బ్రహ్మకల్పాదిపర్యన్తో విళమ్బః? తాదృశవిళమ్బహేత్వభావే ఆర్త్యభావేపి విధిలిఖితాయుషః పూర్వమేవ మోక్ష ఇత్యవిళమ్బశ్చ కిం నస్యాదితి ప్రశ్నఫలితార్థః.

అ॥ (దీ) ఇవ్వైపరీత్య ముణ్డానవర్కళిల్ అహఙ్కార మమకార మ్పిఱన్దవర్ కళుక్కు నిస్తారఙ్కట్టుకిఱార్ (ఇవ్విడత్తి) లిత్యాది. (వి॥ నిలైనిన్ఱ + పుకిరాదు - స్థిరతయా విద్యమానా వహఙ్కారమమకారౌ న ప్రవిశతః, అతో బ్రహ్మకల్పాది విళమ్బో నాస్తీతి భావః. అవహితరాయ్ + మాపోలే సావధానం

లవర్ కళుక్కు చార్వాకాదికళుక్కుప్పోలే నిలైనిన్ఱ అహ
ఙ్కారమమకారఙ్గళ్ పుకిరాదు అవహితరాయ్ నడప్పారిడయు
మాఇప్పోలే ఎఙ్గను మొరుకాల్ వరుమ్, అహఙ్కార మమకా
రఙ్గళ్ వివేకావధికళాయ్ పిఱ్పుణ్ణ తెళివాలే కழిన్దుపోమ్.
అపరాధఙ్గళ్ పిఱన్దాల్ క్షపణావధియాయుమ్ శిక్షావధి
యాయుమ్ కోలినకాలత్తుక్కుళ్ళే అపరాధ నిస్తారంపిఱక్కు
మ్పడి అపరాధ పరహారాధికారత్తిలే శొన్నోమ్-మోక్షమెన్ప
దుకైక్కు కాలవిశేషఙ్కుఱియాతే ప్రపన్నరానార్కెప్పుణ్ణ
"అపాయా (విరతః) ద్విరతశ్శశ్వ న్మామంచైవశరణంగతః।

సఞ్చరతాం స్ఖలనమివ, ఏదేనుమ్ - యత్రకుత్రచిత్, ఒరుకాల్ - హేతునా,
తెళివాలే - వివేకరూపతత్త్వజ్ఞానేన, కழిన్దుపోమ్ - నశ్యతః.

అ॥ తావత్పర్యన్తాహఙ్కార మమకార మూలాపరాధా అపి ప్రాయశ్చిత్తే
నవా లఘుదణ్డేనవా శీఘ్రమేవనశ్యన్తీతి తేపి విళమ్బనహేతు ర్నభవతీతి పూర్వో
క్తమేవసామ్రయన్నాహ (అపరాధఙ్గళ్) తి - క్షపణావధియాయుమ్ - ప్రాయశ్చి
త్తావధికంవా, శిక్షావధియాయుమ్ - అనుభవావధికంవా (స్వా) కోలినేతి - ఇదెల్లాం
భగవదభిమాన కార్య మెన్ఱపడి. కాలఙ్కుఱిత్తు ప్రపత్తి పణ్ణినవనుక్కు అకాల
త్తుక్కుమేల్ విళమ్బమిల్లై ఎన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥) "మా మాప్నోతి నర శ్శనైః"
ఎన్ఱు మోక్షవిళమ్బమ్ శొల్లిత్తే ఎన్నన + ర్ (మోక్షం పెరుకై) క్కిత్యాది

(వి॥) నను "తనూ + శనై" రిత్యుక్తరీత్యా శనై రాప్నోతీ త్యుక్తత్వా
దపరాధా విళమ్బహేతు ర్భవన్త్వితి త్యాశఙ్క్య తద్వచన మనియతాయు ర్విషయ
మిత్యాహ. (సం॥) మోక్షాయ కాలవిశేషమ్ నిర్దిశ్య ప్రపన్న స్తస్యా హఙ్కా
రాది నిర్గతి పూర్వికా ప్రాప్తి రధిక విళమ్బవతీత్యాహ -(మోక్షం పెరుకై) క్కితి.

(దీ) అపాయేతి - మాం శరణం గతోపి ఉత్తరకాలే శశ్వత్కృతేభ్యో
ఉపాయేభ్యో ఉవిరతశ్చే త్సనరః ప్రాయశ్చిత్త మకుర్వన్ అఖిలం పాపఫల

తనూకృత్యాఖిలంపాపం మామాప్నోతినరశ్శనైః" ఎన్ఱు శొల్లుకిఱతు. ముముక్షువాయ్ప్పిన్ఫవనాకైయాలే ప్రయోజనాన్తరరుచి నిలైనిఱ్కుమ్డ్కాతు. ఉభయభావనర్కుప్పోలే మోక్షరుచియోడేకూడ ప్రయోజనాన్తర రుచి

మనుభూయ, శనైః - కాలవిళమ్బేన, మామాప్నోతి ఎన్గై. విరత ఇతి పాఠే శశ్వత్కృతాపరాధా ద్విరత స్సన్నిత్యర్థః.

అ॥ ఇని ప్రయోజనాన్తర రుచి పిఱన్దవర్కళుక్కు నిస్తారమ్ కాట్టుకిఱార్ (ముముక్షువా) యిత్యాదియాల్. (ప్ర॥) ఏవ మహజ్కార మమ కారయో రధికారి విశేషే ఫలవిళమ్బహేతుత్వ ముక్త్వా ఉత్పన్న విళమ్బ హేతుభూతాయాః ప్రయోజనాన్తర రుచ్యా ప్రతిష్ఠాయాః ప్రపన్నే ష్వసంభవం దర్శయన్ కాదాచిత్కాయా స్తస్యా అపి కాలవిశేషా క్రోడీకారేణ ప్రపన్నేష్వేవాల్ప విళమ్బవహత్వ మాహ (ముముక్షువాయిప్పిన్నవనాకైయాలే) ఇత్యాదినా. (స౦॥) నను తర్హి సద్యోరస్యేషు ప్రయోజనాన్తరేషు అస్య రుచిః కదాచిదపి ననివర్తత ఇత్యత ఆహ (ముముక్షువాయిప్పిన్నవ) నితి. (స్వా॥) కాలజ్కురిత్తు ప్రపత్తి పణ్ణివనుక్కు అకాలత్తుక్కుళ్ళే అత్యంతాభిమానత్తాలే ఫలాన్తరత్తై కొణ్డాడేయుమ్ వైరాగ్యత్తై యుణ్డుపణ్ణియుమ్ శిలఫలత్తై కొడుత్తు విరక్తాళాకుమ్పడి పణ్ణియుమ్ ప్రయోజనాన్తరవైముఖ్యత్తై ఈశ్వరనుణ్డాక్కు మెన్ఱపడి. విళమ్బమ్ శొల్లికిఱతు కాలజ్కురియాతే ప్రపత్తిపణ్ణిన ప్రయోజనాన్తర తదుపాయ ప్రసక్త పపన్నవిషయ మెన్ఱపడి (ప్ర॥) ప్రయోజనాన్తరాణా మల్పాస్థిరత్వ దుఃఖమిశ్రత్వాదికం జ్ఞాత్వా తజ్జిహాసా పూర్వకం మోక్షార్థం ప్రపన్నత్వా దిత్యర్థః, నిలైనిఱ్కుమ్డ్కాతు - అతిచిరకాలం ఫలాన్తరానుభవ ఏవ యథాస్యా త్తథా ప్రయోజనాన్తరరుచి ర్నభవే దిత్యర్థః. (వి॥) ప్రారబ్ధవశా దుత్పన్నాపి స్థిరతయా నతిష్ఠతి. మోక్షరూప పరమ ప్రయోజనానుసన్ధానేన నివర్తత ఇతి భావః

(దీ॥) ఉభయభావనర్ - కర్మబ్రహ్మోభయ భావనాయుక్త బ్రహ్మాదికళ్. (వి॥) ఉభయస్మిన్ - ప్రయోజనాన్తరే బ్రహ్మణిచ, భావనా - నిష్ఠా, అనుభవః

యుమ్ కలన్దువన్దాల్ ఇవనుక్కు హితపరనాన ఈశ్వరన్ "యాచితోపి సదా భక్తైర్నాహితం కారయేద్ధరిః । యస్యానుగ్రహమిచ్ఛామి ధనం తస్య హరామ్యహం" ఇత్యాదికళిలుమ్ కుండధారోపాఖ్యానాదికళిలుమ్ శొల్లుకిఱపడియే శిల ప్రయోజనాంతరఙ్గళై క్కొడాతే కణ్ణళిత్తుమ్ శిలవఱ్ఱిలే అల్పాస్థిరత్వ దుఃఖమిశ్రత్వాది వివేకత్తాలే ఇవన్ తనక్కు అరుచియై విళైప్పిత్తుమ్ సౌభరి కుచేలాదికళుక్కు ప్పోలే శిలభోగఙ్గళై క్కొడుత్తు త్తానే యలమరన్దు విడప్పణ్ణియుమ్ విడుకైయాలే మోక్షకాలఙ్కుఱిత్తు ప్రపత్తి పణ్ణినవనుక్కు అక్కాలత్తుక్కుళ్ళే ప్రయోజనాన్తరవైముఖ్యం పిఱన్దు విడుమ్, మఱ్ఱైయవనుక్కుమ్ "అథోపాయప్రసక్తోపి భుక్త్వాభోగాననామయాన్ । అంతే విరక్తిమాసాద్య విశతే వైష్ణవం పదం" ఎన్గిఱపడియే వైరాగ్యావధి విళంబమాయిరుక్కుమ్ - దేవతాంతరస్పర్శముణ్డాయిఱ్ఱాకిలుమ్ సర్వే

యేషాంతే నతుకృఖాదయః (ప్ర॥) కలన్దువన్దాల్ - సహాగతా చేత్, (దీ॥) అహితం - ప్రయోజనాంతరం, నకారయేత్ - నకుర్యాత్, (వి॥) కొడాతే - అదత్త్వైవ, కణ్ణళిత్తుమ్ - ఉపేక్ష్యచ. (దీ) ఇతు ప్రబలకర్మ ప్రతిబద్ధమాన సుహృత్త్వం క్రమణీయపుణ్యావిషయమ్, అస్మిన్ విషయే దృష్టాన్తమాహ (కుణ్డధారే) తి. (స్వా॥) అపరాధ పరిహారాధికారత్తిలే ఇత్యారభ్య + మఱ్ఱైయవనుక్కు వైరాగ్యావధి విళమ్బ ముణ్డెన్ఱు శొల్లికైయాలే జన్మాన్తర వైరాగ్యమిల్లైయాకిల్ జన్మాన్తర విళమ్బముణ్డెన్ఱు తోఱ్ఱుకిఱతు. (దీ॥) మఱ్ఱైయవనుక్కు - కాలఙ్కోలాత ప్రపన్ననుక్కు మెన్నపడి. ఉపాయప్రసక్తః - ప్రయోజనాన్తరసాధనే తత్పరః, యావద్రుచి, అనామయాన్ - నిరుపద్రవాన్, అంతే - వైరాగ్యం లబ్ధ్వా, వైరాగ్యావధి భోగం నడక్కు మెన్నపడి.

అ॥ దేవతాన్తరస్పర్శముణ్డానవర్కళుక్కు నిస్తారమ్ కాట్టుకిఱార్ (దేవతాంతరస్పర్శ) మిత్యాదియాల్. (స్వా॥) దేవతాంతరాసక్త ప్రపన్ననుక్కు

శ్వరర్ ఏతేను మొరునాళిలే శ్రుత్యుక్తమానపడియే పరమై కాన్తికళోడే శేర్త్తు లజ్జావధియాకత్తిరుత్తి ఇవనుడైయ వ్యభిచారత్తై త్తీర్క్కుమ్. శిలర్క్కు దేవతాన్తరస్పర్శమ్ నిలై నిర్క్కుమాకిల్ మున్బు ఉపాయస్పర్శమిల్లై, మేల్ నరకాదికళు ముణ్డెన్జియలామ్ - ఇవనుక్కు భగవద్విషయత్తిల్

విళమ్బా విళమ్బ వ్యవస్థైయరు+ర్ (దేవతాంతరే) తి - దేవతాంతరసంబన్ధమ్ నిలై నిల్లాత ప్రపన్నవిషయమ్ " నైనం జహాతి " ఎన్గిఱ శ్రుతివాక్యమ్. దేవతాంతర సంబన్ధమ్ నిలై నిన్ఱతాకిల్, తద్విషయత్తిలే " యోవైస్వా " మిత్యాదిశ్రుతిః

అ ॥ ప్రపత్త్యనుష్ఠానమ్ పణ్ణినవనుక్కు మోక్షమిల్లైయెన్ఱుశొల్లుకిఱతు అసఙ్గత మన్ఱో? ఎన్నవ+ర్ (మున్బు) తి - నిలైనిన్ఱ దేవతాన్తరస్పర్శమ్ స్వదేవతాప్రచ్యవన హేతువాకైయాల్ పూర్వ ముపాయమ్ నిరవేరినాల్ స్వదేవతా ప్రచ్యవనమ్ కూడామైయాలే తదన్యథా ఽనుపపత్త్యా పూర్వ ముపాయ మిల్లై ఎన్ఱపడి. (నరకే) తి - "నఖలు భాగవతాః యమవిషయం గచ్ఛన్తి" త్యాది కళుమ్ "అనన్య దేవతాభక్తా" ఎన్ఱు శొల్లుకిఱ అనన్య దేవతాపరమెన్ఱు కరుత్తు.

(దీ ॥) దేవతాన్తరస్పర్శమ్ యావద్దేహపాత మనువర్త్తవిషయత్తిల్ అరు+ర్ (శిలర్క్కు) త్యాదియాల్. (మేలే నరకాదికళు) మిత్యాది - "నఖలు భాగవతా" ఎన్ఱదు ఉపాయనిష్ఠర్ విషయమిఱే.

అ॥ భగవద్విషయత్తిల్ ఇవనుడైయ ఉపక్రమాంశమ్ యవాకదాచిత్ఫల పర్యంతమా మెన్గిఱార్ (ఇవనుక్కు భగవ) దిత్యాది. (స్వా॥) ఆనాల్ ఇవనుక్కు పూర్వ ముపాయానుష్ఠాన భావనైయుమ్ తదనుగుణానుకూల్యాచరణాదికళుమ్ వ్యర్థఙ్గళాక ఒళ్ళియాతో? ఎన్నవ+ర్ (ఇవనుక్కు) తి. (ప॥) నన్వేవం తర్హి చక్రాది భగవచ్చిహ్నధారణం వ్యర్థమేవ స్యాత్ - తథాచ "స్వల్ప మప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతోభయా" దిత్యాది విరోధస్స్యా దిత్యతాహ (ఇవనుక్కు) తి. (సం॥) కృతాంశమ్ - ప్రపత్త్యభిముఖ్యాద్యంశ ప్రసక్త్యాది

కృతాంశం, ఎన్తైను మొరునాళ్ ఉపాయనిష్పత్తిక్కై పణ్ణి కార్యకరమామ్. మహావిశ్వాసన్ పూర్ణమాకప్పెఱాద ప్రపత్తి పణ్ణినార్కు బుద్ధిదౌర్బల్యముమ్ ఉపాయాన్తర ప్రత్యాశైయుమ్పెఱవాతు. ఇవైపెఱన్దవర్కళుక్కు మున్బు పిఱన్ద విశ్వాసమ్ మన్దమాయిరుక్కుమ్ - ఇవర్కళైయుమ్ సర్వేశ్వరన్ మహావిశ్వాసావధియాక తిరుత్తి పూర్ణ ప్రపత్తి నిష్ఠరాక్కుమ్ - ఇవ్వైపరీత్యఙ్గళొన్ఱుమ్పెఱవాతే

కమ్, (ప్ర॥) ఎత్తేను మొరునాళ్ . యావచ్ఛరీరపాతం దేవతాన్తరస్పర్శ జనిత భగవన్నిగ్రహాసఙ్కల్పఫలానుభవావసానే.

అ॥ అథ బుద్ధిదౌర్బల్యస్య విళమ్బహేతుత్వ ప్రకార మాహ (మహావిశ్వాస) మిత్యాదినా - (స్వా॥) పూర్వ మనుష్ఠితోపాయనుక్కు శక్తిపిఱవాతెన్గిఱ ద్వయాధికార వాక్యముమ్ విరోధిక్కు మెన్గిఱ శఙ్కైయిల్ అరుగిర్ (మహావిశ్వాస) మితి - (సం॥) బుద్ధిదౌర్బల్యమ్ - గురుఫలం న్యాసమాత్రేణ కథం లభ్య మిత్యాది రూపాబుద్ధిః.

స్వా॥ (ఇవై పెఱన్దవర్కళుక్కు) ఇతి ఉత్తరకాలత్తిల్ విశ్వాసయత్తిల్ శఙ్కై పిఱవాదపడియాన ప్రథమక్షణత్తిల్ విశ్వాస మఙ్గమాకైయాలే బుద్ధి దౌర్బల్యాది కళుక్కానవనుక్కు మహావిశ్వాసాఙ్గవిశిష్ట పూర్ణప్రపత్తి నిరపేక్షమై యాలే తన్నివృత్తి పర్యంతమ్ విళమ్బ ముణ్డెన్ఱు కరుత్తు. బుద్ధిదౌర్బల్యాది నివృత్తకళుక్కుమ్ పూర్వప్రపత్తి యినుడైయ వఙ్గభఙ్గత్తిల్ తాత్పర్యమ్.

అ॥ వి॥ పశ్చాద్విశ్వాస మాన్యాజికమ్ భవతిచేత్పూర్వం మహా విశ్వాసో నోత్పన్నఏవేత్యాహ (ఇవై) ఇతి. పూర్వం విశ్వాసమాన్యేపి పరిపూర్ణ విశ్వాస పర్యన్తం శిక్షిత్వా భగవానేవ రక్షతీత్యాహ (ఇవర్కళైయు) మితి. పరిపూర్ణ విశ్వాసానాం తదిచ్ఛయైవ విళమ్బః, విళమ్బశఙ్కాపినాస్తి.

అ॥ యదా ఇచ్ఛతి ప్రపత్త్యనన్తర క్షణేవా ఏతచ్ఛరీరావసానేవా తదైవమోక్ష ఇత్యాహ (ఇవ్వైపరీత్య) మితి. (ప్ర॥) ఏవం విధ విళమ్బ హేతూనా

నడన్దవర్కళుక్కు విళమ్బాదిశఙ్కైయుఙ్కూడవిల్లై - ఇవర్
కళుక్కు ఇచ్ఛావధి విళమ్బమ్ - ఇవర్కళ్ కోలిన ఎల్లైయిల్
మోక్షమ్ అవినాభూతమ్ - ఇన్నిష్ఠైయై ప్పెఱ్ఱ ఇవ్వధికారి

మభావే ప్రపన్నేచ్ఛా సమకాలం మోక్షస్సిద్ధ్యేదితి "సాధ్యభక్తిస్తు సాహన్త్రీ" త్యాది ప్రమాణావగతత్వా దార్తప్రపన్నానాం విళమ్బప్రసఙ్గ ఏవ నాస్తీత్యభిప్రాయే ణాహ (ఇవ్వైపరీత్యఙ్గళ్) త్యాదినా (స్వా॥) ఇప్పడి ఇవ్వైపరీత్య ముడైయవరుక్కే విళమ్బ మెన్ఱు నియమిక్కప్పోమో ? ఇవ్వైపరీత్య మిల్లాదవనుక్కుమ్ ఉత్తర క్షణత్తిల్ మోక్షమిల్లా మైయాలే విళమ్బమ్ శొల్లవేణ్డావో ? వెన్నవ+ర్ (ఇవ్వై పరీత్యఙ్గళ్) తి. విళమ్బత్తుక్కు క్కారణమాన వైపరీత్య మిల్లామైయాలే విళమ్బ ప్రసక్తియే యిల్లై యెన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ ఉత్తరక్షణత్తిలే తానే అవిళమ్బేన మోక్షమ్ ప్రసఙ్గి యాతో ? ఎన్నవ+ర్ (ఇవర్ కళుక్కు) తి. (ఇచ్ఛేతి) - ఇవర్కళుక్కత్యన్తా ర్తియిల్లామైయాలే ఉత్తరక్షణత్తిలే మోక్షమిల్లై. ఏతద్దేహావసానే ఎన్ఱు సఙ్కల్పి క్కైయాలే స్వేచ్ఛాధీనమ్ విళమ్బమ్. వైపరీత్యముడైయవరుక్కానాల్ అపరా ధాది ఫలానుభవార్థమ్ ఆయుర్వృద్ధియాలే విళమ్బ మెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ స్వేచ్ఛైయాలే విళమ్బముణ్డాకిల్ ఏతద్దేహావసానే ఎన్ఱు కాలఙ్కుఱిత్తు ప్రపత్తి పణ్ణి అనన్తరమ్ జన్మాన్తరత్తిలే ఇచ్ఛై యుణ్డానాలుమ్ జన్మాన్తరవిళమ్బమ్ ప్రసఙ్గియాతో ? ఎన్న వ+ర్ (ఇవర్కళ్ కోలిన) వితి, పిన్బుజన్మాన్తరేచ్ఛైయు ణ్డానాలుమ్ పూర్వ ప్రపత్తివశీకృత భగవత్సఙ్కల్పత్తాలే తత్కాలత్తిలే మోక్షం నియతమ్. (ప్రి॥)ఇవర్కళ్ కోలిన వెల్లైయిలే-ఏతత్సఙ్కల్పితావసరే, అన్తప్రపన్నే ష్వపరాధోదయ శఙ్కాయా ఏవా భావాత్తత్క్షణ ఏవ ముక్తి స్స్యాదితిభావః.

అ॥ దీ॥ ఇవ్వైపరీత్య మొన్ఱు మిల్లాత వధికారి శ్రియఃపతిక్కు నిత్యముక్తరై ప్పోలే సర్వదా ఉభిమతనాయిరుక్కు మెన్గిఱార్ (ఇన్నిష్ఠైయై ప్పెఱ్ఱ) విత్యాదిః (స్వా॥) వైపరీత్య ముడైయవనుక్కుమ్ వైపరీత్యమిల్లాదవనుక్కుమ్ అతిశయ మే దెన్నవ+ర్ (ఇన్నిష్ఠైయై ప్పెఱ్ఱ) వితి. ఇన్నిష్ఠైయై - ప్రపత్తినిష్ఠైయై, సిద్ధోపాయనిష్ఠైయై, ఇవ్వధికారి — ప్రపన్న మాత్రాధికారి, ఈశ్వరశ్రియా

“ కడైత్తలై యిరున్దవాఱ్రుమ్ శోమ్బరై యుకత్తి ” ఎన్గిఱ పడియే శ్రియఃపతియాన సర్వేశ్వరనుక్కు సర్వదాఽభిమత నాయిరుక్కుమ్ - ఇవన్దిరత్తిల్ నిరుపాధిక సర్వశేషియాయ్ నిరుపాధికస్వతంత్రనాయ్ సత్యసంకల్పనుమాన సర్వేశ్వరన్ సర్వభయఙ్గళుక్కుమ్ కారణమాన నిగ్రహ సంకల్పత్తై “ తదధిగమ ఉత్తరపూర్వాఘయోరశ్లేషవినాశౌ తద్వ్యపదేశాత్ ” ఎన్గిఱపడియే సద్వారకప్రపత్తినిష్ఠనుక్కు ఉపాసన ప్రారంభ

నిగ్రహ క్షమనుక్కుమ్ అనుగ్రహైకశీల పురుషకార సన్నిధానత్తాలే అభిమాన ముపపన్న మెన్ఱు తోత్తుకైక్కాక. (శ్రియఃపతియాన)ఇతి. (దీ॥)కడైత్తలై- శ్రీపాద పరిసరమ్, తత్ర న్యస్తభరరా యిరున్ద, శోమ్బరై - సాధనాన్తరాన్నివృత్తరై, ఉకత్తి - ఉకప్పిత్తేన్గై, (సం॥) ఏవం సర్వదాఽభిమతాధికారిణో ప్యుత్తర పూర్వాఘాస్త ఇతి కథం తస్య వక్ష్యమాణవిధ నిర్యాణ సంభవ ఇత్యత్ర భక్తస్యేవ తత్సమ్భవం ప్రపన్నస్య తస్మా దధిక కృపా విషయతా ప్రయు క్తా తిశయాంశ్చాహ— (ఇవన్ తిఱత్తి) లిత్యాదినా (ప్ర) సర్వశేషియా యిత్యనేన శేషభూతస్య సర్వపాపనివృత్తే ర్భగవత్ప్రయోజనత్వం ద్యోత్యతే. తత ఏవ పూర్ణత్వాచ్చ లఘుతమ భరన్యాసమాత్రా త్సర్వపాప నివర్తకత్వ ముప పద్యతే. నిరుపాధిక స్వతన్త్రనా యిత్యనేన గురు లఘూపాయయో స్తుల్యఫల ప్రదత్వ ముపపద్యత ఇతి ద్యోత్యతే. సత్యసఙ్కల్పత్వా ద్బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘేపి ప్రాయశ్చిత్తశిక్షాన్యతర పూర్వకం నియమేన ఫలప్రదత్వం ద్యోత్యతే. (స్వా) నిగ్రహసఙ్కల్పత్తుక్కనర్థత్వ ద్యోతనార్థం (సర్వభయఙ్గళుక్కు) మితి. (ప్రపత్తి) తి. ప్రపత్తియుమ్ మోక్షసాధనతయా వేదాన్తవిహిత విద్యావిశేషమానపడియాలే భగవతో భక్తిస్థానని వేశన వ్యాపారమాకైయాలుమ్ భక్తియోగ ఫలపర్వఙ్గళిదుక్కు. ముపపన్న ఙ్గళెన్ఱపడి. దీ॥ (తదధిగమ) ఇతి, ఇదినర్థమ్ - ఉపాసనత్తినుడైయ ప్రారమ్భ మాత్రత్తిల్, ఉత్తరపూర్వాఘయో - రబుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కు, అశ్లేషః - అలేషః, ప్రారబ్ధవ్యతిరిక్తస్య పూర్వాఘస్య సర్వస్య వినాశశ్చ భవతః. కుతః ? తద్వ్యపదేశాత్ - తయోరశ్లేషవినాశయో రుపనిషత్స్వపదేశాత్. “ తద్యథేషీకా తూలమ్ + ప్రదూయన్త ” ఇతి, సద్వారక ప్రపత్తినిష్ఠన్ - భక్తినిష్ఠన్,

త్తిఱ్పోలే ప్రపత్తి వాక్యోచ్చారణత్తిల్ ప్రథమక్షణత్తిలే విలక్కి, ఇవనైయుమ్ ఇవనుడైయ అనుబంధికళైయుమ్ నిత్యసూరికళ్ కోర్వైయిలే కోత్తాలుమ్ ఆవల్ కెడాతే ఆశ్రితాపరాధ రాశికళి లుణ్డాతురుకాట్టాతే వయిఱుతారి యాయ్ అనుబంధికళుడైయ బుద్ధిపూర్వాపరాధంగళుక్కుమ్ అనుతాపాదికళాలే నిస్తారమ్పణ్ణువిక్కుమ్పడి క్కీడాన అను గ్రహ సంకల్పత్తైప్పణ్ణి „విణ్ణులకమ్ తరువానాయ్ విత్తై

స్వా॥ (ప్రపత్తివాక్యోచ్చారణత్తి)లితి. మనఃప్రవృత్తియన్ని క్కేవాక్ప్రవృత్తి కూడా మైయాలే ఉచ్చారణ హేతు ప్రపత్తియిలెన్నపడి. (ప్రథమక్షణత్తి) లితి-అసకృదావృత్తానిమప్రత్యయాన్తోపాసనత్తిల్ ప్రారమ్భ సమాపనదశా భేదమ్పోలే సకృదనుసన్ధాన రూపప్రపత్తియిల్ పురుషకృతిసాధ్య ప్రారమ్భావసాన దశాభేద మిల్లామైయాలే ద్విత్రిక్షణావసానైయాన ప్రపత్తియిల్ ప్రథమక్షణత్తిలే యెన్ఱు నిర్దేశిత్తదు యివ్వధి కారియినిడత్తిల్ విశేషాభిమాన ద్యోతనార్థమ్.

అ॥ అసాధారణానుగ్రహప్రకారఙ్గళై చ్చొల్లుకిఱార్ (ఇవనైయు) మిత్యాదినా. ఇవనుడైయ భరన్యాసత్తిలే యన్తర్భూతరానవర్కళైయు మెన్నపడి. కోర్వై - పఙ్క్తి, కోత్తాలుమ్ - శేర్త్తాలుమ్, ఆవల్ కెడాదే - శ్రద్ధాతిశయం నివృత్త మాకాదే, ఉణ్డదు - పోక్కిన దిన్నదెన్ఱు, ఉరు - స్వరూపమ్, కాట్టాదే - ప్రకాశియాదే, వయిరుతారియాయ్ - ఉదరమ్భరియాయ్, ఉణ్డదీషత్తుమ్ పోరాదే వయిరుతారియాయెన్నపడి. (అనుబన్ధికళుడైయ) వితి - శరీరాను బన్ధికళుడైయ వెన్నపడి, “ యయాకయాచవిధయా సమ్బన్ధస్సతుపావనః ” ఎన్నదిఱే.

అ॥ బుద్ధిపూర్వాపరాధఙ్గళుక్కు తత్కర్తా ప్రాయశ్చిత్తమ్పణ్ణాదపోదు నిస్తారమ్ కూడాదే? ఎన్నవ + ర్ (అనుతాపా) దీతి. ఆదిశబ్దేన ఉపరమప్రాయశ్చిత్తసఙ్గ్రహః. విణ్ - పరమాకాశమాకిఱ, ఉలకమ్ - లోకమ్, పరమపద మెన్నపడి. తరువానాయ్ విత్తైకిన్ఱాన్ - తరుకైక్కి ఉద్యోగిత్తాన్, పరమపదమ్ తరుకైక్కు త్వరిత్తానెన్నపడి. (వి॥) ఇవనిశైన్దవిళమ్బత్తుక్కు - ఏతదిష్టవిళమ్బస్య,

కిన్ఱాన్" ఎన్గిఱపడియే ఇవనిశైన్ద విశ్వాసత్తుక్కు తాన్ సానుశయనాయ్ త్వరిత్తు, "ఇరుళ్ తరుమా ఞాలత్తుళ్ ఇనిప్పిఱవియాన్ వేణ్డేన్" ఎన్ఱుమ్, "మాయమ్ శెయ్యేలెన్నై" ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱపడియే ఇవనుక్కు ఇశైవైయుణ్డాక్కి "ఉన్ తిరుమార్వత్తు (వైత్తు) మాలైనఙ్గై వాశమ్ శెయ్ పూఙ్గుళలాళ్ తిరువాణైనిన్నాణై" ఎన్ఱు ఇవన్ తాన్ త్వరిత్తు వళైక్కుమ్పడి పణ్ణి,

---

సానుశయనాయ్ - సానుతాపనాయ్, ఇవనుక్కుత్తానే అవిశ్వసత్తిలే ఇశైవు పరుమ్పడిత్వరిత్తు. (ఇరుళి)త్యాది; ఇరుళ్ - అజ్ఞానత్తై, తరు - తరానిఱ్కుఱ, మా - మహత్తాన, ఞాలత్తుళ్ - లీలావిభూతిభూతమాన విన్దలోకత్తిల్, ఇనిప్పిఱవి - దేవరీర్ కటాక్షత్తాలే తత్త్వజ్ఞానమ్పిఱన్దపిన్బు, పిఱవి - జన్మత్తై, యాన్ - అడియేన్ వేణ్డేన్ - ఇచ్ఛియేన్, ఎన్నై మున్బుపోలే, మాయమ్ శెయ్యేల్ - వఞ్చియాదేకొళ్. (వి॥ త్వద్వ్యతిరిక్తే భోగ్యతాబుద్ధిం జనయిత్వా నవ్యామోహయేత్యర్థః) ఇశైవై - అఙ్గీకారత్తై, (వి॥ ఇచ్ఛామ్, సానుశయనా యిచ్ఛాముత్పాద్యేత్యన్వయః) ఝడితి పురుషార్థప్రాప్తియిలే అఙ్గీకారత్తై యుణ్డాక్కి, (ఉన్ తిరుమారి)త్యాది. ఉన్ - దేవరీరుడైయ, తిరుమార్ - శ్రీమద్వక్షస్స్థలత్తిలే, వైత్తు - వసిక్కిఱ, మాలైనఙ్గై - తిరుమాలైయైప్పోలే ఇరానిఱ్కుఱ వక్షస్స్థలాలఙ్కారభూతైయాన, నఙ్గై - గుణపూర్ణైయాన, వాశమ్ శెయ్ - వాసనైయై చ్చెయ్కిన్ఱ, పరిమళత్తై క్కొడుక్కుమదాన; పూఙ్గుళలాళ్; పూమ్ - దర్శనీయమాన. కుళల్ - కేశపాశత్తైయుడైత్తాన, తిరు — పెరియపిరాట్టియారుడైయ, (వి॥ ఆణై - శపథః) అవళుక్కు వల్లభరాయ్ ఉపాయభూతరాన, నిన్నాణై - దేవరీర్ శ్రీపాదత్తాణై. సిద్ధోపాయభూతరాయ్ పరస్పరమాణైయై మీఱనాట్టాదే ఇరువరిడత్తిలెయుమ్ ఆణై. అడియేనై ప్పరమపదత్తుక్కు క్కొణ్డుపోమెన్ఱపడి. (వి॥ ఇవన్ తాన్ - అయంజీవః, తాన్ - స్వయమ్, త్వరిత్తు - త్వరాం కృత్వా, వళైక్కుమ్పడి పణ్ణి - అన్యత్ర యథా స్వయం నగచ్ఛేత్తథా శ్రీపాదం గృహీత్వా ఉపస్థితం కృత్వేత్యర్థః.) విశ్వసత్తై ఇశైయ్విన్దవన్ తానే త్వరిత్తు పరమపదమ్ తన్దాలొళియ విడుకిఱదిల్లైన్ ఎన్ఱు తిరువడికళై క్కట్టుమ్పడి పణ్ణియెన్ఱపడి.

“శరణమాకు న్తనతాళడైన్దార్కెల్లామ్, మరణమానాల్ వైకున్దఙ్కొడుక్కుమ్బిరాన్” ఎన్గిఱపడియే ఒఱువ నోఱ్ఱలు తలుకీక్కడాక ప్రారబ్ధశరీరావసానత్తిలే పరమపదప్రాప్తియుణ్డాక్కవతాక కోఱ్ఱలి పొన్ను మిరుమ్బుమాన విలంగుకళ్ పోలే బంధకంగళాన పూర్వోత్తర పుణ్యపాపఙ్గళైయుమ్ ప్రారబ్ధకార్యమాన కర్మత్తిల్ ఇవనిశైన్దవంశమొఴియయ మేలుళ్ళ కూఱ్ఱఱైయుమ్; “పోయపిఴైయుమ్ పుకు తరువా నిన్ఱనవు స్తీయినిత్తూశాకుమ్” ఎన్గిఱపడియే మున్బే యివనోడు తువక్కఱుత్తు వైక్కైయాలే శరీరపాతత్తుక్కు నినైప్పిట్ట సమయమ్ వన్దవాతే - “ప్రియేషు స్వేషు సుకృత

---

(౧) శరణమాకుమ్ - ఉపాయతయా, తనతాళ్ - స్వచరణారవిన్దే, అడైన్దార్కెల్లామ్ - ఆశ్రితవతాం సర్వేషామ్, మరణమానాల్ - దేహావసానం భవతిచేత్ - వైకున్దఙ్కొడుక్కుమ్బిరాన్ - వైకుణ్ఠదాతా సన్నుపకారకః. ఇవన్ నోఱ్ఱలు తలుకీక్కడాక - ఏతదిచ్ఛానుగుణమ్, ఉణ్డాక్కవదాక కోఱ్ఱలి - పరమపదప్రాప్తిర్యథాభవేత్తథా సఙ్కల్ప్య, పొన్ను మిరుమ్బుమాన విలఙ్గుకళ్ పోలే - సువర్ణాయసశృఙ్ఖలేవ, ఇవనిశైన్దవంశ మొఴియ - అభ్యుపగత ప్రారబ్ధం వినా, మేలుళ్ళ కూఱ్ఱఱైయుమ్ - ఉపరివిద్యమానభాగమ్, (దీ॥ జన్మాన్తరహేతు కర్మాంశమ్ అనశిష్టసర్వకృత్య మితియావత్; పోయ పిఴైయుమ్ - పూర్వపాపమ్, పుకు తరువా నిన్ఱనవుమ్ - ఉత్తరాఘంచ, (దీ॥ పుకురానిఱ్కుమవై) తీయినిల్ తూశాకుమ్ - అగ్నినిక్షిప్త తూలరాశిమివ, మున్బే - (ప్రపత్తివాక్యోచ్చారణ సమయఏవ) ఇవనోడు - అనేన జీవేన సహ, తువక్కఱుత్తు - సమ్బన్ధం నివర్త్య, వైక్కైయాలే - స్థాపితతయా, పూర్వోత్తరాఘయో రిత్యర్థః. ఏతత్కర్మఫల సమ్బన్ధః ఏతస్య నభవతి, సఙ్కల్పితతయేతి భావః. పూర్వాఘస్య వినాశో నామ ఏతదనుభోక్తృత్వతయా కృతస్య సఙ్కల్పస్య నివృత్తిః, ఉత్తరాఘాశ్లేషః - ఏతదనుభోక్తృత్వతయా సఙ్కల్పస్యానుత్థితి రితి వివేకః. నినైప్పిట్ట సమయమ్ వన్దవారే —

మప్రియేషుచదుష్కృతమ్ । విసృజ్య ధ్యానయోగేన బ్రహ్మా ప్యేతిసనాతనమ్ ” ఎన్ఱుమ్, “నమ్మర్ పోలే వీழ్త్తముక్కు న్నాట్టిలుళ్ళపావమెల్లామ్ శుమ్మెనాతేకైవిట్టోడి త్తూఱుకళ్ పాయ్న్దనవే ” ఎన్ఱు స్మర్త్తాక్కళ్ శొన్న ఉపనిషదర్త్తిన్ పడియే ఇవనుక్కు అనుకూలప్రతికూలరాయిరున్దుళ్ళ విరండు శిఱకిలుమ్ ఇవన్ పక్కల్ ఆనుకూల్యప్రాతికూల్యంగళుక్కు ఫలమాక వశల్ పిళన్దేఱిడుకిఱ తెన్నుమ్పడి పణ్ణి, “దివాచ

సఙ్కల్పిత సమయే ప్రాప్తే. (దీ॥ స్వేషు - స్వకీయరిడత్తిల్, ధ్యానయోగేన - పరభక్త్యా, బ్రహ్మ - శ్రియఃపతియై, అప్యేతి - తత్రలీనోభవతి, ప్రాకృతాకారత్తై విట్టు బ్రహ్మసమానగుణకనామెన్నపడి. దీ॥ (నమ్మర్ పోల) విత్యాది. నమ్మర్ - నమర్, యమన్. అవన్ పోల్ వీழ்తముక్కుమ్ - సంసారసముద్రత్తిల్ విழுవిమత్తు ఆక్ర మిక్కు మదాన. నాట్టిలుళ్ళపావమెల్లామ్ - శాస్త్రత్తిల్ ప్రసిద్ధమాన సర్వపాపఙ్గళుమ్, శుమ్మెనాదే - శుమ్మెన్ఱు శబ్దానుకారమ్, తూష్ణీం భూతఙ్గళాయ్ మూచ్చువిడాదే ఇవనై కైవిట్టోడిప్పోయ్ శేషికళై ప్రవేశిత్తన వెన్గై. (వి॥ తూఱుకళ్ - దుష్ప్రవేశాన్ కుంజాన్, కుంజసదృశాన్ సుహృద్దుర్హృదః ఆశ్రియంతి)

స్మర్త్తాక్కళ్ — స్మృతికర్త్తాక్కళ్, ప్రబన్ధఙ్గళుమ్ వేదోపబృంహణఙ్గళాకైయాలాழ்వార్కళుమ్ స్మర్త్తాక్కళ్. ఉపనిషదర్త్తిన్ పడి “సుహృద స్సాధుకృత్యాం ద్విషన్తః పాపకృత్యా ముపయన్తీ”తి; ఇరణ్డుశిఱకిలుమ్ - సుహృద్ద్విషద్రూపమాన విరణ్డుపక్షత్తిలుమ్. (స్వా) అన్యర్ పణ్ణిన సుకృతదుష్కృతఙ్గళుక్కు అన్యనిడత్తిలే ఫలప్రదానమ్ కూడుమో! ఎన్గిఱ శఙ్కావారణార్థమ్ (ఇవన్ పక్కల్) లితి. అశల్ పిళన్దేఱిడుకిఱదు; పిళన్దు - పూర్వస్థానత్తిల్ నిన్ఱుమ్ పిళన్దు; అశలిల్ - అన్యరిడత్తిల్, ఏఱిడుకిఱదు - ఆరోపిత్తదెన్నపడి. (ప॥ పృథుఖణ్డద్వయస్యైకీకరణాయఖణ్డద్వయప్రాప్తేవిదార్య ఏకదేశం ఖణ్డయిత్వాపహాయ విదారితఖణ్డతైక దేశౌ పరస్పరం సంయోజ్యైకీకరణమ్ ‘అశల్ పిళన్దేఱిడుకిఱ’దిత్యస్యార్థః) దీ॥ ముమూర్షతామ్ - మర్త్తుమిచ్ఛైకళుక్కు, నిర్యాణమ్ పురప్పాడు, ముముక్షుక్కళాకిలు మనిప్పనోమ్పాయరాయు మెన్గై. ఇత్తాల్ “నిశినేతిచే” దిత్యాదిక్కుమ్ “దివాచ

శుక్లపక్షశ్చ ఉత్తరాయణమేవచ। ముమూర్షతాం ప్రశస్తాని" ఎన్ఱు స్మృతియిలుమ్ జ్యోతిశ్శాస్త్రత్తిల్ నిర్యాణప్రకరణత్తిలుమ్ ఫలాంతరప్రసక్తరైయమ్ మోక్షోపాయపూర్త్తియిల్లాతారైయుమ్ పత్తిర చ్చొల్లుమ్ కాలనియమ మన్ఱిక్కే - "నిశి నేతిచేన్న సంబంధస్య యావద్దేహభావిత్వాత్" ఎన్ఱుమ్, "అతశ్చాయనేపిదక్షిణే" ఎన్ఱుమ్ కొల్లుకైఅపడియే మనుష్య పితృ దేవర్కళుడైయ పకల్ కళిలే యాతల్ రాత్రికళిలే యాతల్ తాన్ సఙ్కల్పిత్త సమయత్తిలే అప్రచ్యుత పూర్వ సంస్కార మనోరథనాప్పుడి పణ్ణి, శిఱైకిడన్ద రాజకుమారన్ తిఱత్తిల్ ప్రసన్ననాన రాజా విలఙ్గై వెట్టిచ్చిఱైక్కూడత్తిల్ నిన్ఱుమ్ కొండు పుఱప్పడుమాప్పోలే ప్రశస్తాప్రశస్త నియమమఱ తత్కాలోపస్థితమాయిరుప్పతేతేను మొరు శరీరవిశ్లేష నిమిత్తత్తై యుండాక్కి, వాగాదికళాన బాహ్యేంద్రియంగళ్ పత్తైయుమ్ మనస్సిలే శేర్త్తు, ఇప్పడి కర్మజ్ఞానేంద్రియఙ్గ

శుక్లపక్షశ్చ" ఇత్యాదిక్కుమ్ విరోధమ్ పరిహృతమ్. మనుష్యరుడైయ పకల్ - అహస్సు, పితృక్కళుడైయ పకల్ - శుక్లపక్షమ్, దేవతైకళుడైయ పకల్ - ఉత్తరాయణమ్, మనుష్యరుడైయ రాత్రి - అస్తమయాత్పరమ్, పితృక్కళుడైయ రాత్రి - కృష్ణపక్షమ్, దేవర్కళుడైయ రాత్రి - దక్షిణాయనమ్. (అప్రచ్యుతే) త్యాది- మోక్షమ్వేణుమెన్ఱు మభిలాషత్తై మఱవాదపడి పణ్ణి ఎన్ఱపడి. (వి॥ శిఱైకిడన్ద - కారాగృహస్థితే, రాజకుమారన్ తిఱత్తిల్ - రాజకుమారవిషయే, విలఙ్గువెట్టి - శృఙ్ఖలాం శ్లథయిత్వా, శిఱైక్కూడత్తిల్ నిన్ఱుమ్ — కారాగృహాత్, కొణ్డు - స్వీకృత్య, పుఱప్పడుమాప్పోలే — బహిర్నిర్గమనవత్.)

అ॥ ఏతావత్పర్యన్తం ప్రసక్తానుప్రసక్తమాక ఇవ్వర్థఙ్గళై నిరూపిత్తు అధికారార్థమాన నిర్యాణత్తిల్ "వాఙ్మనసి సమ్పద్యతే" ఎన్ఱుమర్థత్తైక్కాట్టుకిఱార్ (వాగాదిక) ళితి. "మనఃప్రాణే" ఎన్ఱుమర్థత్తైక్కాట్టుకిఱార్ (ఇప్పడికర్మ) త్యాది.

శెల్లాక్కోడు కూడిన మనస్సై ప్రాణవాయువోడే శేర్త్తు, ఇప్పడి పతినోరు ఇన్ద్రియఙ్గళోడు కూడిన ప్రాణవాయువై జీవనోడే శేర్త్తు, ప్రాణేన్ద్రియసంయుక్తనానజీవనై త్రిస్థాణ క్షోభదశైయిలే స్థూలదేహత్తిల్ నిన్ఱుమ్ కడైన్దెడుత్త పఞ్చ భూతసూక్ష్మఙ్గళోడే శేర్త్తు, ఇప్పడి ఇన్ద్రియప్రాణభూత సూక్ష్మసంయుక్తనాన జీవనై నిసర్గసౌహార్దముడైయ హార్ద నాన తన్ పక్కలిలే ఇళైప్పాఱ్ఱి, ఇప్పడి స్థూలశరీరత్తిల్ నిన్ఱుమ్ విద్వదవిద్వత్సాధారణమాన ఉత్క్రాన్తిక్రమత్తై నడత్తి, "అనన్తారశ్మయస్తస్య దీపవద్యస్స్థితో హృది। సితా సితాః కద్రునీలాః కపిలాః పీతలోహితాః ॥ ఊర్ధ్వమేకస్స్థితస్త స్తేషాం యోభిత్వా సూర్యమండలం। బ్రహ్మలోకమతిక్రమ్య

" ప్రాణస్తేజసి " ఎన్ఱత్తైక్కా+ర్. (ఇప్పడి పతినోరు) ఇత్యాదియాల్. (సం॥ పృష్ఠభాగస్థం స్థాణుస్థానీయం ప్రధానాస్థిత్రయం త్రిస్థాణమ్. స్థల భేదాత్పఞ్చభూత సూక్ష్మోద్ధరణం మథనసాధ్యమ్. మథనదశైవ త్రిస్థాణక్షోభ దశా.) వి॥ కడైన్దెడుత్తు - మథనేన గృహీత్వా.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి పరవశనాన జీవనై వత్సలనాన వీశ్వరన్ క్లేశిప్పిక్కుమ దుచితమో? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పడి ఇన్ద్రియే) తి. వి॥ తన్ పక్కలిలే ఇళైప్పాఱ్ఱి- స్వస్మిన్ శ్రమం నివర్త్య.

అ॥ (స్వా) ఇన్ద వుత్క్రమణం ప్రాకృతజనసాధారణమాకైయాలే ఇదీశ్వ. నుక్కు విశేషాభిమానకార్యమో? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పడి) ఇత్యాదినా. దీ॥ " స్వవి. దవిదుష్+సరణేకత్రకే " ఎన్ఱవర్థత్తై కాట్టుకిఱార్ — (ఇప్పడిస్థూలే) తి (అనన్తారశ్మయ) ఇత్యాది - యోజీవాత్మా దీపవద్ధృదిస్థితః తస్యానన్తా రశ్మయో (సం॥ తస్యరశ్మయః - తచ్ఛబ్దవాచ్య జీవసమ్బన్ధిరశ్మయః) నాడ్య స్సన్తి సితాసితాది రూపాః. తేషాం మధ్యే య ఊర్ధ్వముఖః ఏకో రశ్మి రయం సుషుమ్నానాడీత్యు చ్యతే. తేనరశ్మినా జీవ స్సూర్యమణ్డలం భిత్వేత్యాది. (స్వా॥) సూర్యమణ్డల

తేనయాతిపరాంగతిం ॥ యదస్యాన్యద్రశ్మిశత మూర్ధ్వమేవ వ్యవస్థితం ॥ తేనదేవశరీరాణి సధామాని ప్రపద్యతే। యేనై కరూపాశ్చాధస్తా ద్రశ్మయోఽస్య మృదుప్రభాః । ఇహకర్మో పభోగాయ తైస్సంసరతిసోఽవశః" ఎన్గిఅపడియే కళ్ళర్ కొణ్డు పోమ్ వళ్ళికళ్ పోలే ఆత్మాపహారికళ్ స్వర్గనరకఙ్గళుక్కు-ప్పోమ్ మార్గాన్తరఙ్గళుక్కు ముఖఙ్గళాన నాడివిశేషఙ్గళిల్ పోకాతపడి వళ్ళివిలక్కి, అర్చిరాదిమార్గత్తుక్కు ముఖమాన శతాధికైయాన బ్రహ్మనాడియాలే ప్రవేశిప్పిత్తు, సూర్య కరావలంబియాయ్ కొణ్డు పుఅప్పడు మ్పడి పణ్ణుమ్,

భిత్వా బ్రహ్మలోక మతిక్రమ్య పరాంగతిం యాతీత్యర్థః) అస్యాత్మనః ఉక్తం రశ్మిం విహాయ యదన్యద్రశ్మిశత మూర్ధ్వమేవస్థితం తేన దేవశరీరాణి (సం॥ సధామాని - జ్యౌజ్వల్యవన్తి) స్వర్గంచ ప్రతిపద్యతే. యేచానేకవర్ణా మృదుప్రభా అధోముఖారశ్మయ స్సన్తి తైర్జీవః కర్మాధీనః ఇహలోకే కర్మోపభోగార్థం సంసరతి ఎన్రైై. (సం॥ తైర్నిర్గత స్సంసరతి) కళ్ళర్కొణ్డుపోమ్వళ్ళికళ్ - కన్న వళ్ళికళ్. (వి॥ చోరస్వీకృత మార్గాణామివ) ఆత్మాపహారికళ్ - సంసారికళ్, ఆత్మాపహార రాకైయాల్ మార్గాన్తరత్తిల్ పోకవేణ్డిత్తెన్రై. ముఖఙ్గళ్ - ద్వారఙ్గళ్. "శతంచైకాచ హృదయస్య నాడ్య" ఇత్యాద్యర్థత్తై కాట్టు+ర్ అర్చిరాదీ) త్యాదియాల్. "తస్యోర్ధ్వగజ్వలన" మిత్యాద్యర్థత్తై కాట్టు+ర్ (బ్రహ్మనాడియుల్ ప్రవేశిప్పిత్తె) న్రు. బ్రహ్మనాడీ - సుషుమ్నానాడీ. "రశ్మ్యనుసారీ" ఎన్గార్థత్తై కాట్టు+ర్ (సూర్యకరే) తి. (వి॥ సూర్యకరానలమ్బ్యనన్ యథాగచ్ఛే త్తథా కుర్యాత్. "ఇవన్ తిఅత్తి" లిత్యారభ్యోక్త చూర్ణికాయా ఇహ సమాప్తిః.

అ॥ (ప్ర) నను సర్వేశ్వర స్స్వప్రభృతిన్యాసనః ప్రా ద్దేహవియోగకాలే శతాధికనాడీం ప్రవేశయతీత్యేత దనుపపన్నమ్? "ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహర న్మామనుస్మరన్। యః ప్రయాతి త్యజన్ దేహం సయాతి పరమాం గతి" మిత్య న్తిమస్మృతేరపి పరమగతికారణత్వోక్తే ర్దర్శన ప్రవర్తకైః రామానుజాచార్యైః కూరేశ న్తిమదశాయాం స్వయోపదేశద్వారా భగవత్సన్నిధానాచ్ఛే త్యతాప్రహ

ఆళ్వార్ అన్త్తిమదశైయిలే విడాయిలేనాక్కొట్టి ఎమ్బెరు మానార్ తిరువడికళైప్పిడిక్క ఇఙ్గరప్పోతు ఆళ్వార్ శెవి యిలే ద్వయత్తై యరుళిచ్చెయ్య, ఇప్పేఱు నమక్కవరుకై యడితునామెన్న శెయ్వోక్క డవో? మెన్ఱు అప్పోతు సేవిత్తిరున్ద ముతలికళ్ కలజ్గ ఇవర్కళ్ అభిప్రాయత్తై త్తిరువుళ్ళమ్పత్తి ఆళ్వార్ పక్రు శియటియాన్కళో? ఇవ్వవస్థైయిలివరుక్కితు కఱ్పూరత్తైయుమ్ ఖణ్డశర్కరైయైయు మిట్టమాత్రమన్ఱో, నామితు ఉపాయత్తుక్కు పరికర (ఉపకారక) మాక చ్చెయ్తోమల్లో? మెన్ఱరుళిచ్చెయ్య ముతలికళ్ తెళిన్దునిర్భర

(ఆళ్వా) నిత్యాది. శ్రీవత్సాఙ్కమిశ్రాణాం కూరత్తాళ్వానితి ద్రావిడనామ్న ఏకదేశభూతో విశేషణరహితో విశేష్యభాగః. యద్వా (దీ॥ ఇన్నిర్వాణదశావిష యమాక ఓరైతిహ్యత్తై వెళియిడుకిఱా రన్తిమస్మృతి నిరూపణార్థమ్ (ఆళ్వా) నిత్యాదినా. — విడాయిలేనాక్కొట్టి — త్రిస్థూణక్షోభ జనిత శ్రమేణ వివక్షితోక్త్యశక్తే శ్రీవత్సాఙ్కే శ్రీరామానుజ పదారవిన్దైకావలమ్బ్యమానే. ఇవర్ - (వి) రామానుజమునా, శెవియిల్ - శ్రోత్రే; ఇప్పేఱు - అయం ద్వయోపదేశరూప పురుషార్థః. అరిదు - దుర్లభః, ఎన్న శెయ్వోక్కడవోమ్ - కింకుర్మ ఇతి; సేవిత్తిరున్ద ముదలికళ్ - సేవమానేషు శిష్యప్రధానేషు, కలఙ్గ- ఖిన్నేషు సత్సు, తిరువుళ్ళమ్పత్తి - జ్ఞాత్వా. ఆళ్వార్ పరికృతియారియార్కళో - కూరేశస్యమన్మ ఖాజ్ఞాతే వ్యర్థే పునఃపునస్స్వయం శుశ్రూషా స్వభావం నజానీథ. (స్వా॥ ఆళ్వార్ పరికృతి — "రామానుజార్యవశగః" ఎన్ఱనిష్ట నివృత్తీష్ట ప్రాప్తి ముదలాన సర్వము మాచార్యాధీన మెన్ఱు నిర్భరరా యిరుక్కుఱ స్వభావమ్) ఇట్ట మాత్రమ్ - దానమాత్రమ్, శ్రమాపనోదనమాత్ర మేతత్. (ప్ర) యథావా కర్పూరం శుష్కాస్యస్యాస్య శోషం నివర్తయతి; యథావా ఖణ్డశర్కరా ఉత్పన్న భోగ్యా తథా తాదాత్వికో పక్లేశ నివృత్తిపూర్వక పరమభోగ్యత్వేనో పదిష్ట మిత్యర్థః. (వి) ఉపాయత్తుక్కు + మల్లోమ్ - ఉపాయస్యోపకారక తయా నకృతవన్తస్స్మః.

రానార్ కళ్, ఆకైయాలే "నష్టస్మృతిరపి పరిత్యజన్ దేహమ్" ఎన్నుమ్, ‹‹ స్థితేమనసిసుస్వస్థే ›› ఎన్గిఱ శ్లోకద్వయత్తిలుమ్ "తుప్పుడైయారై యడైవ తెల్లామ్" ఎన్గిఱపాట్టిలుమ్ శొల్లుకిఱ పడియే ప్రపన్ననుక్కు అన్తిమస్మృత్యాదికళిల్ నిర్బన్ధమిల్లై. "శరీరపాతసమయేతు కేవలంమదీయయైవదయయా అతి ప్రబుద్ధో మామేవావలోకయన్న ప్రచ్యుతపూర్వసంస్కారమనోరథః" ఎన్ఱరుళిచ్చెయ్ తతు, ఇవ్వచనంగళుక్కు అవిరుద్ధమాక వోరు

అ॥ (స్వా) ఆనాలుమ్ "ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్ మా మను స్మరన్। యః ప్రయాతి త్యజన్ దేహం సయాతి పరమాం గతిమ్" ఎన్నుమ్, "అన్త్య కాలేచ మామేవ స్మరన్ ముక్త్వా కళేబరమ్" ఎన్నుమ్, పరమగతి సాధనమాక అన్తిమస్మృతి అన్త్యకాలత్తిలే అవశ్యం సమ్పాదనీయై యెన్ఱు ప్రమాణం శొల్లానిఱ్క తద్విరుద్ధమాక ఇప్పడిశొల్లప్పోమో? ఎన్నవ+ర్ (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల్ - ఉపాయత్తుక్కు ప్పరికరమాక చ్చెయ్దో మల్లో? మెన్ఱు శ్రీభాష్యకారర్ శొల్లుకై యాలే, ప్రమాణజ్గళుమ్ ప్రపన్ననుక్కు ‹‹ నష్టస్మృతిరపి,›› ఎన్నుమ్. ‹‹ కాష్ఠపాషాణ సన్నిభ ›› మెన్నుమ్, ‹‹ అన్తిమస్మృత్యపేక్షైయిల్లై యెన్ఱు విశిష్యశొల్లుకై యాలే పూర్వోక్త ప్రమాణమ్ భక్తియోగనిష్ఠ విషయమెన్ఱు కరుత్తు. (తుప్పుడైయా) రిత్యాది- (దీ) తుప్పు = రక్షణసామర్థ్యమ్, అదుడైయవనై ఆశ్రయిప్పదుయెల్లామ్ ; [శోరవిడత్తు - ‹‹ కాష్ఠపాషాణసన్నిభ ›› మెన్ఱ దశైయిల్, సకలేన్ద్రియోపరమదశై యిలెన్ఱపడి. తుణైయావరెన్ఱన్ఱో వెన్నై.] సాహాయ్యాక మ్పణ్ణువారెన్ఱన్ఱో సమర్థనై ఆశ్రయిప్పదెన్ఱపడి. (దీ॥ అన్తిమస్మృత్యాదీత్యాది శబ్దమ్ తిరునామ సజ్కీర్తన గ్రిహణమ్.)

అ॥ స్వా॥ ఇప్పడియాకిల్ ‹‹ శరీరపాత సమయే ›› ఎన్ఱుతుడజ్గి గద్యత్తిలే ప్రపన్ననుక్కు అన్తిమస్మృతి యుణ్డానదాక చ్చొల్లుకిఱదు విరోధియాదో? ఎన్నవ+ర్ (శరీరే) తి.

అ॥ వచనజ్గళ్ ‹‹ నష్టస్మృతిరపి ›› ఎన్ఱు కణ్ఠోక్తేన స్మృతియై నిషేధిక్కై యాలే అవిరోధవర్ణనం దుర్ఘటమన్ఱో? ఎన్గిఱవభిప్రాయత్తాలే శజ్కిత్తుత్తర

ప్రకారత్తాలే నిర్వాహ్యం ఎజ్గనే యెన్నిల్? గద్యత్తిల్ అరుళి చ్చెయ్ కిఱ అన్తిమస్మృతి (ఇవ్వన్తిమ స్మృతియైయుమ్) ఉపాయఫలమాకక్కొణ్డిలి ప్రపన్నరానవర్ కళుక్కు వరక్కడవతెన్ఱు శిలఆచార్యర్ కళ్ నిర్వహిప్పర్ కళ్. ఇప్పడియాకిలొరుశరీరత్తిలు మన్తిమమానప్రత్యయం నిర్విషయమాయిఱామైయాల్ ఇదు భగవద్వ్యతిరిక్తవిషయత్తిలే పోమాకిల్, "యంయంవాపిస్మరన్ భావం" ఎన్గిఱకణక్కిలేవిపరీతఫలమామ్. ఆనపిన్బు గద్యత్తి లరుళిచ్చెయ్తపడియే స్వతంత్రప్రపత్తినిష్ఠనుక్కు భగవద్విషయత్తిల్ అంతిమప్రత్యయమువ

మరు + ర్ (ఎజ్గనేయెన్ని) లిత్యాది. (దీ) అన్తిమస్మృతి ప్రపన్ననుక్కు ఉపాయఫలమాక క్కొణ్డిలిల్ నియతం వరుమ్, తద్విషయం గద్యవాక్య మెన్ఱివర్ కళ్ పక్షమ్.

అ॥ ఇతిలనుపపత్తి ప్రదర్శనపూర్వకమాక ముఖ్యపక్షత్తై యుపన్యసిక్కిఱార్ (ఇప్పడియాకి) లిత్యాదియాల్. (వి) ఏకంచేదిత్యర్థః. అన్తిమస్మృతిం ఫలత్వేన క్రోడీకృత్య భరంన్యస్యతాం సాధవేదితి వివక్షయా భాష్యకారై స్తథోక్తమితిచే దిత్యర్థః. ఇదు - ఇయ మన్తిమస్మృతిః, భగవద్వ్యతిరిక్త విషయే ప్రసరతిచే దిత్యర్థః. అన్తిమస్మృతిర్నామాన్తిమదశాభావినీ స్మృతిః, సాఫలత్వేనాభిలష్యతేచే న్నిర్విషయా నాస్తీతి సవిషయత్వే కదాచి ద్భగవద్వ్యతిరిక్త విషయా స్యాచ్చే ద్విపరీత ఫలాస్యా దిత్యర్థః. నను భగవద్విషయైవ స్మృతి రన్తిమదశాయాం మే స్యాదిత్యభిలష్య ప్రపత్తిః క్రియతే తథాత్వే దోషోనాస్తీతిచే దేవమపి తథాభిలష్య భరన్యాసం కుర్వతామేవ స్మృతి స్స్యాత్ సర్వసాధారణ్యేన నసిద్ధ్యేత్, నహిభాష్యకృద్భి రధికారవిశేషపరతయా ఉక్తేత్యాశయః.

అ॥ స్వాభిమతం పరిహారమాహ (ఆనపిన్బు) తి. నిర్వాహాన్తరస్యానుపపన్నత్వేసతి. దీ॥ (స్వతన్త్రే) తి - స్వతన్త్రప్రపన్ననుక్కు పూర్వప్రపత్తిక్కు ఫలమాక క్కొణ్డాడిరుక్కచ్చెయదే భగవద్విషయత్తి లన్తిమప్రత్యయ ముపాయప్రభావత్తాలే నియతమాక వరు మెన్ఱపడి.

శ్యమ్‌వరుమ్-«నష్టస్మృతిరపీ'త్యాదికళ్ శ్రీగీతైయిల్ అష్టమా
ధ్యాయత్తిలుమ్, "యం యోగినః ప్రాణవియోగకాలే యత్నేన
చిత్తే వినివేశయంతి" ఇత్యాదికళిలుమ్ స్వయత్నసాధ్యమాక
విధిత్తకట్టళైయిలే ఉపాయమాక అంతిమస్మృతి వేండావెన్ని
అనవెన్ఱు శిలఆచార్యర్‌కళ్ అనుసన్ధిప్పార్‌కళ్. «కేవలంమ
దీయయైవదయయా" ఎన్ఱిఱే ఇజ్జరుళిచ్చెయ్‌తతు - అన్తిమ
స్మృతియావతు? వాగాదికళుపశాన్తమానాల్ మనస్సు
ఉపశాన్తమావతఱ్కు మున్నే పిఱప్పతోరు స్మృతి.

అ॥ (వి) నను సర్వప్రపన్నానా మన్తిమస్మృతి సద్భావాఙ్గీకారేతదభావ బోధకవచనవిరోధస్స్యాత్? దత్యత్రాహ (నష్టస్మృతిరపీ) త్యాది. (అష్టమాధ్యాయత్తిలు) మితి - "ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్ మా మనుస్మరన్" ఇత్యత్రేత్యర్థః. "నష్టస్మృతిరపీ" త్యాదికళ్ ఉపాయమాక వన్తిమస్మృతి వేణ్డావెన్ఱిఱన ఇత్యన్వయః. ఉపాయతయాన్తిమస్మృతి రనపేక్షితా, ఇత్యేవంపరా "నష్టస్మృతిరపీ" త్యాదయ ఇతిభావః. భక్తానాం యథాఽన్తిమస్మృతి స్వయత్నసాధ్యా తథా ప్రపన్నానాం, స్వయత్నసాధ్యా నభవతి, కింతు భరన్యాసఫలత్వేన పురుషయత్నమన్తరేణ భవతీతి భాష్యకారాభిప్రాయ ఇతిభావః.

అ॥ (స్వా) ఇవ్వనిర్వాహం సోపపత్తికమానాలుమ్ సత్సంప్రదాయగతమేన్ఱైక్కు నిమాయక ముణ్డో? ఎన్నవ+ర్ (కేవల) మితి. (వి) ఏవకారేణ కేవల పదేనచ పురుషయత్నస్య వ్యావర్తితత్వా దితిభావః.

ఆ॥ (స్వా) ఆనాలు మన్తిమస్మృతి అవశ్యం వరుమెన్ఱుశొల్లక్కూడుమో? ఇవ్వాత్మావుక్కు ఇతఃపరం భగవద్విషయ జ్ఞానమిల్లైయాకిలన్ఱో విస్మృతిగళై అన్తిమైయెన్ఱు శొల్లలావదు? పిన్బుసార్వజ్ఞం వరుకైయాలే అదుకూడాదే? ఎన్నవ+ర్ (అన్తిమ స్మృతియావది) తి. బద్ధదశైయిల్ ఇన్ద్రియాధీనజ్ఞానఙ్గళుక్కెల్లాం అన్తిమై యెన్ఱు కరుత్తు, (పిఱప్పది) తి - భగవదనుగ్రహసంవలిత మనస్సాలే పిఱప్పదెన్ఱపడి.

అ॥ మనోరూపేన్ద్రియాధీన జ్ఞానమఙ్గాకిల్ ఘటాదిజ్ఞానమ్పోలే సమీపవర్తి పురుషర్‌కళుక్కు ప్రవృత్తినివృత్త్యాది కార్యఙ్గళ్ తెరియవేణ్డావో? ఎన్నవ+ర్

ఇతు అఱుకిఱన్దార్కుక్కుత్తెరియాతు. "దృశ్యతేహి వాగింద్రియ ఉపరతేపిమనః ప్రవృత్తిః" ఎన్నిఱ భాష్యముమ్ ఏతేను మొఱులిజ్గత్తాలే ఒరు మనః ప్రవృత్తి ఇవనుక్కుణ్డౌ న్ఱుటికిఱ వళవై చ్చొల్లుకిఱతు. తనక్కు శిల వ్యాధ్యాద్యవస్థైకళిలే కణ్డపడియై చ్చొల్లుకిఱతాకవుమామ్ - ఆనపిన్బు భగవద్విషయత్తిల్ అన్తిమస్మృతి ముక్తరాకిఱవర్క్కుమ్ మోక్షమ్ కొడుక్కిఱవర్క్కుమ్ తెరియుమిత్తనై -

---

(ఇది) తి. అఱుకు - సమీపమ్, వాగిన్ద్రియ ముపశాన్తమాకైయాలే బాహ్యలిఙ్గం కూడామైయాలే తెరియాదెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ (దీ) తెరియాదాకిల్ "దృశ్యతేహి" ఎన్ఱు భాష్యకారరరుళిచ్చెయ్యక్కూడుమో ? ఎన్నవ + ర్ (దృశ్యతేహి) త్యాది. వాగాదిదశేన్ద్రియోపరతివిషయమన్ఱు, వాఙ్మాత్రోపరతివిషయమెన్ఱపడి. (వి॥ అఱికిఱవళవై - జ్ఞానమర్యాదామ్, దశస్విన్ద్రియేషూపరతేషు మనఃప్రవృత్తిరితరైర్జ్ఞాయత ఇతి భాష్యకారతాత్పర్యం నభవతి, దశస్విన్ద్రియే షూపరతేషు స్మృతిర్హి అన్తిమస్మృతిః. అతో నవిరోధ ఇతిభావః.

అ॥ (స్వా) ఇన్దవాక్య మనుమితిపరమాకిల్ "దృశ్యతే" ఎన్ఱుప్రత్యక్షజ్ఞానవాచి ధాతుప్రయోగ ముక్కూడుమో ? ఎన్న ప్రత్యక్షపరమాయు మొఱుయోజనైయై యరుళి + ర్ (తనక్కు) త్యాదినా, తనక్కు వ్యాధ్యాదినా వాగిన్ద్రియం బద్ధమానాల్ మనఃప్రవృత్తి, తనక్కు ప్రత్యక్షమానపడి వ్యాధినివృత్త్యనన్తరం నానిప్పడి మనస్సిలే యెణ్ణిక్కొణ్డిరున్దే నెన్ఱు వ్యవహరిక్కైయాలే సర్వర్క్కుమ్ ప్రసిద్ధమెన్ఱపడి ఆకైయాల్ భాష్యవాక్యం సర్వేన్ద్రియోపరతి కాలత్తిలేమనోమాత్రత్తాలే వన్ద వన్తిమ స్మృతిపర మన్ఱెన్ఱుకరుత్తు. అదు లోకప్రసిద్ధ మిఱే.

(వి) తథ్హ్యేకేనహిసా జ్ఞాయత ఇత్యాత్రాహ (ఆనపిన్బు) తి. అనపిన్బు- ఏవంస్థితే (సం॥ అన్తిమస్మృతే రన్యై ర్దుర్జ్ఞేయత్వాత్) తెరియు మిత్తనై - ప్రకాశేత (స్వా॥ ఈశ్వరనుక్కు త్తెరియు మెన్ఱు శొల్లాదే మోక్షం కొడుక్కిఱవరుక్కుత్తెరియుమెన్ఱు నిర్దేశత్తాలే అన్తిమస్మృతి యున్డెన్ఱిక్కే మోక్షం కొడానెన్ఱుమ్ మోక్షప్రదానానధికృత దేవతాన్తరఙ్గళుక్కు మోక్షప్రయోజకాన్తిమస్మృతి తెరియాదెన్ఱుమ్ వ్యఞ్జితమ్.)

ఇదుక్కు అనన్తరమ్ యోగికళోడుమ్ అయోగికళోడుమ్ వాశియఱ హార్దనాన పరమాత్మావిన్ పక్కలిలే విశ్రమిక్కు మళవుమ్ సుషుప్తితుల్యమాయిరుక్కుమ్. ఇవ్వవస్థైయైప్పఱ్ఱి "కాష్ఠపాషాణసన్నిభం, నష్టస్మృతిరపి" ఎన్ఱుమ్ "నినైక్క మాట్టేన్" ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱతెన్ఱాల్, ప్రపన్నాధికారిక్కు

అ॥ నను "నష్టస్మృతిః, కాష్ఠపాషాణసన్నిభ" మిత్యాదికమన్తిమస్మృతి స్వప్రయత్నసాధ్యా నభవతీత్యేవం తత్పర మిత్యుక్తమ్. జీవస్య భూతసూక్ష్మ విశిష్టస్య ఉపరతసర్వేన్ద్రియస్యా ప్రసృతధర్మ-భూతజ్ఞానస్య పరమాత్మని విశ్రమ మాణస్య స్వాత్మమాత్రానుభవవ్యతిరేకేణవి షయగ్రహణాభావా త్సుషుప్తితుల్యా వస్థతయా తదవస్థాపరమేవ కిం నస్యా? దిత్యాశఙ్క్య తాదృశావస్థాయా స్సర్వ ముముక్షుసాధారణత్వా త్ప్రపన్నవిషయేఽ యత్నసిద్ధస్మృతిమత్త్వరూప విశేష స్యప్రతిపాదితస్స్యాదితి తద్విశేషప్రతిపాదనపర మిత్యాశఙ్క్యాహ (ఇదుక్కనన్తర) మిత్యాదినా. యద్వా॥ (స్వా) ఇవ్వన్తిమస్మృతి భగవత్కృపాయత్తైయాకైయాలే ఉత్తరకాలత్తిలు మనుక్తిత్తా లన్తిమస్మృతి ఎన్గిఱదనుపపన్నమన్ఱో ? ఎన్నవ + ర్ (ఇదుక్కనన్తర) మితి. దీ॥ యోగికళ్ - భక్తిప్రపత్తి విద్యాద్వయ నిష్ఠర్, అయోగికళ్ - సంసారికళ్.) పరమాత్మావిన్ + మళవుమ్. పరమాత్మనియా వాన్ విశ్రమస్తావత్పర్యన్తమ్ అప్రసృత ధర్మభూతజ్ఞాన మప్రసిద్ధ మితిభావః.

అ॥ ఇప్పడి సుషుప్తితుల్యావస్థైయుణ్డాకిల్ "కాష్ఠపాషాణసన్నిభ" మిత్యాదివచనఙ్గళుక్కు ముఖ్యార్థమాక విన్వవస్థైయే విషయమెన్ఱు శొల్లలాయిరుక్క క్లిష్టగత్యా స్వయత్నసాధ్యస్మృతి శూన్యతైయిలే తాత్పర్యమెన్ఱు పూర్వంశొన్నదు అనుపపన్నమ్ ఎన్న + ర్ (ఇవ్వవస్థైయైప్పఱ్ఱి) వితి. (వి॥) శొల్లుకిఱదెన్ఱాల్ సుషుప్తితుల్యావస్థం ప్రత్యుక్తమితిచేత్. (ప్రపన్నాధికారిక్కు) తి — (స్వా॥) ఇవ్వవస్థై భక్తనుక్కుమ్ సాధారణమానపడియాలే "స్థితేమనసి సుస్వస్థే" ఎన్ఱు తుడఙ్గి ప్రపన్ననుక్కతిశయం శొల్లుకిఱప్రకరణత్తిలే "కాష్ఠపాషాణసన్నిభ" మెన్ఱు సాధారణాకారత్తై చ్చొల్లుకిఱదు ప్రత్యుత నిన్దావహమాకైయాలే యసఙ్గత మాక ప్రసఙ్గిక్కుమ్. ఆకైయాల్ భక్తనైప్పోలే స్వయత్నసాధ్యాన్తిమస్మృతి

విశేషిత్తు ఒరళిశయమ్ శొల్లిఱ్ఱుకాతు. ఇతుక్కు మేల్ "మత్తస్స్మృతి జ్ఞానమపోహనంచ" ఎన్గిఱ ప్రాజ్ఞనుణర్త్తు తప్పరికాశిత ద్వారనాయ్కొణ్డు బ్రహ్మనాడియిలే ప్రవేశిత్తాల్ పిన్బు కాలతత్త్వముళ్ళ తనైయుమ్ ఒరు పకలాయుణర్త్తియేయామ్.

మానన్దికే యిరున్దాలుమ్ నాన్తానే స్మృతియై యుణ్డాక్కుపరగళియై నయిప్పె నెన్గిఱ ఇవ్వాక్యమెన్తాన్ సుసజ్గతమెన్నుకయత్తు. శొల్లిఱ్ఱుకాదు - కశ్చిదతిశయ ఉక్తోభవతి. పరిపన్నస్య విశేషకథనాత్త స్వవచనస్యాయత్నసిద్ధాన్తిమప్రత్యయ రూపవిశేషపరత్వాభావే వైయర్థ్యం స్యాదితి భావః.

అ॥ (వి) నను సుషుప్తతుల్యస్య కథం బ్రహ్మనాడీ జ్ఞానమిత్యత్ర స్వవిషయ స్మృతిప్రద్భగవద్దత్త జ్ఞానేనైవేత్యాహ (ఇదుక్కుమేల్) ఇతి. విశ్రమానన్తరమ్ (సం॥ సర్వసాధారణసుషుప్తితుల్యావస్థాయా ఊర్ధ్వమ్. (దీ॥ ప్రాజ్ఞనుణర్త్త - ఉణర్త్త - ఎఴుప్ప) ప్రాజ్ఞేభగవతి జ్ఞానప్రదేసతి. అపోహనమ్ — జ్ఞానా భావః. (సం॥ ఊహాపోహాత్మికాబుద్ధిః) నను భగవదుత్పాదిత జ్ఞానశ్చేత్ జ్ఞానస్య జన్యతయా ముక్తిదశాయామపి జ్ఞానస్య వినాశస్స్యాదిత్యత ఆహ (పిన్బ) ఇతి. కాలతత్త్వముళ్ళదనైయుమ్ - యావత్కాలతత్త్వసద్భావమ్, నిత్యమిత్యర్థః. ఒరు పకలాయ్ - ఏకదివసరూపమ్, ఉణర్త్తియేయామ్ - సర్వప్రకాశకం జ్ఞానమేవ భవేత్. నతుతన్నాశః, ప్రకృతిసంసర్గమోచనస్య స్వభావసిద్ధ సార్వజ్ఞప్రతిబన్ధక నివృత్తిరూపత్వేన తస్యత్వే సార్వజ్ఞపరికాశనాత్పునస్సంసారాభావాత్ "సకృదేవ హారేవాభినిష్పద్యతే, సకృద్విభాతో బ్రహ్మలోకః, జాగ్రదాగం సస్సమిద్ధత" ఇత్యాద్యుక్తరీత్యా ముక్తాస్తాదృశసార్వజ్ఞేన సర్వదా దివసప్రాయమేవాను భవన్తీత్యర్థః. "యథానక్రియతేజ్యోత్స్నా + నిత్యాపిహాత్మనోహితే" ఇత్యా దికమత్రానుసన్ధేయమ్. (ప్ర) అహ్నో జ్ఞానైకహేతుత్వవన్మోక్షస్యాపి సర్వదా సర్వవిషయజ్ఞానజనకత్వాత్ద్విలక్షణదివసత్వేనరూపణమ్. (స్వా) పకలాయిరు న్దాలుమ్ పాఱ్కృతలోకత్తిలేపోలే సుషుప్తి సమ్భావితైయన్తో? ఎన్న ఉణర్ త్తియేయామెన్ఱు శొన్నదు.

నన్నిలమామతు నట్పకలామతు నన్నిమిత్తమ్,

అ॥ ఆనాలుమ్ లోకత్తిల్ శ్రేయోనిమిత్తం ప్రస్థానకాలత్తిల్ శుభనిమిత్త కాలాది ప్రతీక్షై నియమేన పణ్ణుకిరాప్పోలే అత్యన్తాభ్యుదయరూపమాన వర్చిరాది మార్గ గమనత్తుక్కు శుభనిమిత్త దేశకాలాపేక్షై వేణ్డావో? ముముక్షువాన భీష్మరుమ్ ప్రశస్తోత్తరాయణకాలప్రతీక్షై పణ్ణవిల్లైయో? ఎన్గిఱ శఙ్కైయై ప్పరిహరియానిన్రుకొణ్డధికారార్థత్తై ప్పాట్టాలె సఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (నన్నిల) మిత్యాదినా. (ప్ర) అరఙ్గరడియవర్కుక్కు-శ్రీరఙ్గనాథ దాసానాం ప్రపన్నానాం పరమైకాన్తినామ్, (వి) మిన్నిలైమేని విడుమ్పయత్తు - విద్యుత్తుల్యస్థితే శ్శరీరస్య త్యాగపూర్వక ప్రయాణస్య, (స్వా॥ విడుకైయాకిఱప్రయాణత్తుక్కు; లోకత్తిల్ ప్రయాణత్తిల్ శుభాశుభనిమిత్త దేశకాల ప్రతీక్షైశక్యైయాకైయాలే కర్తవ్యైయానాలుమ్ "తీర్థే శ్వపచగృహేవా" ఎన్ఱు దేశకాలాదినియమమిల్లైయెన్ఱుశొల్లుకైయాలుమ్ నియమమిల్లైయెన్ఱుకరుత్తు. భీష్మర్ స్వచ్ఛన్దమరణరాకైయాలే శరీరవిశ్లేషకాలమ్, స్వేచ్ఛయానియన్తుం శక్యమాకైయాలే లోకసఙ్గ్రహార్థమాక లోకత్తుక్కుత్తరాయణ ప్రాశస్త్యద్యోతనార్థ ముత్తరాయణ ప్రతీక్షైపణ్ణినారెన్ఱుకరుత్తు.) యాతానుమ్ - దేశకాలాదికమ్, అమ్ - భవతి, "రథ్యాన్తరే మూత్రపురీషగర్తే" ఇత్యాది రూపమ్. అతు - తదేవ, విలక్కిఱదు - గన్తవ్యదేశాదన్యత్ర గమన రహితే పరమపదైకగామినీత్యర్థః. ఓర్ - అద్వితీయేన. (స్వా॥ ప్రారబ్ధావధికానియతస్థూల శరీరరూప ప్రతిబన్ధక నివృత్తి కాలన్తవిర ప్రశస్త దేశకాలాది ప్రతీక్షావిళమ్బసహమల్లాద, ఓర్ - "శతంచైకాచ + ఏకా॥ ఊర్ధ్వమేకస్థితస్తేషా" మెన్ఱుమ్ శొల్లప్పడుకిఱ అద్వితీయైయాన) నన్నిలైయాన. సమీచీనస్థితౌ, భగవత్ప్రాప్త్యనుకూలస్వభావ ఇత్యర్థః. (స్వా॥ ఇతరనాడికళ్ పోలే నరకాదినిమిత్తతయా హేయమన్రిక్కే పరమపురుషార్థప్రాప్తినిమిత్తతయా శుభస్వభావైయాన) నడునాడి - మధ్యస్థమూర్ధన్య నాడ్యాఖ్యే, వళియుక్కు - మార్గే, నడైపెఱవే - గమనరూప ప్రయోజనాయ, నన్నిలమావదు - సమీచీనస్థలమ్, ఆమదువే - భవత్యేవ, (సం॥ నన్నిలమామదు - సఏవదేశః శ్రీరఙ్గాది దేశః)నప్పకలామదు - "దివాచ శుక్లపక్షశ్చ" త్యుక్త ప్రశస్తకాలః, పకల్ శబ్దః కాలమాత్రోపలక్షణః. అమవే నన్నిమిత్తమ్ - తాదాత్వికసమ్భావితనిమిత్తమేవ శస్త్రఘాతాదికం ప్రయోగార్థోదక స్థాపనాదిరూప సమీచీన నిమిత్తమ్, ఎన్నలుమామ్ - ఇతి వక్తుం యోగ్యం భవేత్, కిమప్యనపేక్ష్య మిత్తి

ఎన్నలుమావదు యాతానుమరజ్గర (యతానుమామజ్గ) డి
మిన్నిలై మేని విడుమ్బయణత్తు విలక్కిలతోర్, [యవర్కుక్కు,
నన్నిలై యా నడునాడివళిక్కు నడై పెఱవే ॥ ౨౭॥

దహర (జఠర) కుహరే దేవ స్తిష్ఠన్నిషద్వరదీర్ఘికా
నిపతిత నిజాపత్యాదిత్సావతీర్ణ పితృక్రమాత్ ।
ధమనిమిహన స్తస్మిన్కాలే సఏవ శతాధికా
మకృతకపురప్రస్థానార్థం ప్రవేశయతి ప్రభుః ॥ ౨౮॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య కృతిషు శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
నిర్యాణాధికారో వింశః.

భావః. (ప్ర॥) యేన ప్రారబ్ధ ఫలభూతోద్బన్ధనాదినా శరీర మత్యాజ త్ర దేవార్చి రాదినా గన్తుం యోగ్యత్వే శోక్తాగ్ని ప్రవేశ భృగుపతన సరయూ గఙ్గాది జల ప్రవేశ యోగాభ్యాసాదిరూపం సమీచీన నిమిత్త మిత్యర్థః. (ఇజ్గు "యాదాను మామజ్గడియవర్క్కు" ఎన్రుమ్ "అరజ్గరడియవర్క్కు" ఎన్రుమ్ పాఠద్వయ ముణ్డు. (స్వా॥ అజ్గు - అనియతనిమిత్త దేశకాలజ్గళిల్, యాదానుమామ్ - ఏదాకిలుమామ్. అరజ్గరడియవర్క్కు ఎన్గిఱపాఠత్తిలే "యాదామరజ్గడియవర్క్కు" ఎన్రుపాఠమ్, యాదామ్ - ఏదాకిలుమామ్, అన్దదేశమే నన్నిలమామ్. అన్దకాలమే నల్పకలామ్. అన్దనిమిత్తమే నల్లనిమిత్తమెన్రలుమామ్. యద్వా॥ అభిన్నపదమాయ్ అదు - అన్దదేశమ్, నన్నిలమామ్ - నల్లదేశమామ్, అదు - అన్దకాలమ్ నల్పకలామ్, అదు - అన్దనిమిత్తమ్ నన్నిమిత్తమెన్రలుమా మెన్రు యోజనైయాకవుమామ్. ౨౭॥

అ॥ (ప్ర) నన్వేవ మిదానీం ప్రాజ్ఞస్య సార్వజ్ఞోత్పాదనపూర్వకం శతాధిక నాడీప్రవేశయితృత్వం నోపపద్యతే, తస్య "ప్రాజ్ఞేనాత్మనాసమ్పరిష్వక్తః ॥ ఏష సర్వభూతాన్తరాత్మా" ఇత్యాది శ్రుతిభి స్సర్వేష్వపి దేహేషు సాన్నిధ్యావగమా జ్జీవస్యచానాదిసంసారే ఽనన్త దేహవత్త్వా త్తత్తద్దేహ వియోగకాలే శతాధికనాడీ ప్రవేశకరణాభావవ దిదానీమపి తత్కరణా సమ్భవా దిత్యత్రాహ (దహరకుహర) ఇత్యాది. (స్వా) జఠర కుహర ఇతి. దేవః - కర్మోపాధిమపేక్ష్య లీలాప్రవృత్తః, నిషద్వరదీర్ఘికా - "నిషద్వరస్తుజమ్బాల" ఇత్యమరః. జమ్బాలపూర్ణదీర్ఘికా

యాం కూపే నిపతితస్య, నిజాపత్యస్య - స్వకీయ పుత్రస్య బాలస్య, ఆదిత్సయా ఽవతీర్ణపితృక్రమాత్ - తత్రదీర్ఘికాయాం పఙ్క-సంసర్గాది హేయతా మనాలోచ్య స్వయం పురుషార్థతయా పుత్రోద్ధరణార్థం స్వయమపి పతిత పితృన్యాయేన, జఠర కుహరే, రక్షణావసరప్రతీక్షయా హార్దరూపేణావతీర్య తిష్ఠన్, అనేన "పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయచదుష్కృతా'' మిత్యాది ప్రమాణోక్తరీత్యా హార్దరూపేణావతీర్య హేయశరీర ప్రవేశ శ్శరణ్యస్య సంసారకూపపఙ్క నిమగ్న స్వదాసోద్ధరణైకప్రయోజనార్థః, నతు సంసారోత్పాదనార్థ ఇతి ధ్వనితమ్. ప్రభుః - స్వామీ, తస్మిన్ కాలే- యాదృచ్ఛిక ప్రాసఙ్గికాది సుకృతవిశేష పరమ్పరయా స్వసమీహిత రక్షణావసరే. (దీ॥ ఇహ - ఇద్ధహరాకాశత్తిలే, పూర్వమేవ తిష్ఠన్, తస్మిన్ కాలే- నిర్యాణకాలే) సఏవ - లీలాప్రవృత్తఏవ స్వామిత్వా త్స్వతోరక్షణ ప్రవృత్తతయా లీలోపరతికాలే, నః - అస్మాకమ్, శతాధికాంఘ్రమనిమ్ - నాడీమ్, అకృతకపురస్య - అకృత్రిమస్య స్వతః ప్రాప్తస్య, పురస్య - పరమపదస్య, ప్రస్థానార్థం ప్రవేశయతీ త్యర్థః. నిరుపాధికతయా స్వతః ప్రాప్త పురప్రవేశార్థం సోపాధికతయా ఆగన్తుకపురా న్నిర్గమనకరణ ముచిత మిత్యపి సూచ్యతే ॥ ౮౫ ॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యాసఙ్గ్రహే

— నిర్యాణాధికారో వింశః —

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః

శ్రీ రహస్యత్రయసారార్థ రత్నావలీ.

(౧) ఇత్థం సప్తాధికారై స్సువిశద ముపదిశ్యాస్య యావచ్ఛరీరం కర్తవ్యం న్యాసవిద్యా ఽఽచరణఫలత యాఽనన్తరం దేహపాతే । సాధ్యం నిర్ధారయిష్యం స్త్రిభి రుపదిశతి స్థూలదేహా దముష్మా న్నిర్యాణం సర్వసాధారణ మిహచ తదాభావినోస్మిన్విశేషాన్ ॥౯౬॥

(౨) పుణ్యాక్షేత్రేహి క్లృప్తం సుకృతమివ భవత్యేకమంహా స్సహస్రం పౌనఃపున్యేన తస్య క్షపణమనుభవే కోటిదేహైరపి

స్యాత్। తా ముక్తౌ శైఘ్ర్యవార్తాకథమివ భగవత్సన్నిమప్రత్యయో వా తిర్యఙ్నాడీప్రవేశే గతిరపి చ తదా కేతి ధూనోతి బోధ్యమ్ ॥౯౭॥

(3) ఐకాన్త్యాదిష్టదేశే ప్రియతమమనఘం వర్త్తయేదేనమీశః పాపే జాతేఽపి దర్పో లఘు రపథచరద్రాజసూనోరివాస్య। ధీమాన్త్యాదన్యదేవాశ్రయణమపి కుతాప్యేవ దేవోఽపనుద్యాత్ తత్థైనర్యే విద్ధి పూర్వప్రపదనవికలత్వం తతో నారకం చ। ౯౮।

(౪) ఉత్పన్నం భోగతృష్ణాదికమపి శమయన్ మోచయేదిష్టకాలే కాలానుద్దేశతస్తు ప్రపదనకరణే ముక్తిరాశాద్యపాయే। న్యాసారమ్భే తు పూర్వోత్తరసుకృత తదన్యాఘయోర్హాన్యలేపా సఙ్కల్ప్యాస్మిన్ మృతౌ తౌ శ్లథయతి ఘటయత్యస్య మిత్రేష్యమిత్రే। ౯౯।

(౫) తీర్థే వా నిన్ద్యదేశే త్రిదశపితృనృణాం వాసరే వా రజన్యాం కాలే సఙ్కల్పితే ప్రాక్ స్వచనరచయతి స్థూలదేహాద్వియోగమ్। అన్త్యాధీరస్య నేతుర్భవతి కరుణయా స్వప్రయత్నానపేక్షా వాగాద్యక్షోపశాన్తౌ మనస ఉపరతేః ప్రాగియం నాన్యవేద్యా। ౧౦౦।

(౬) హృద్యక్షం ప్రాణ ఏతద్ఘటయతి తమథో పూరుషే భూతసూక్ష్మేష్వేనం తం సూక్ష్మదేహం శ్రమపరిహరణాయాథ సమ్మోదసిద్ధ్యా। హార్దోఽయం స్వాత్మనిద్రాగతఖిలజనసమా సుప్తితుల్యా దశేయం తం పశ్చాద్బ్రహ్మనాడీం నయతి నిజపురీవర్త్మనో ద్వారభూతామ్। ౧౦౧॥

ఇతి శ్రీరహస్యత్రయసారార్థరత్నావల్యామ్

— నిర్యాణాధికారో వింశః —

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

శ్రియై నమః

శ్రీమతే నిగమాంత మహాదేశికాయ నమః.

(25)

గతిచింతనాధికారః.

జ్వలనదివసజ్యోత్స్నాపక్షోత్తరాయణ వత్సరాన్
పవనతపనప్రాలేయాంశూన్ క్రమాదచిరద్యుతిమ్ ।
జలచ (ధ)రపతిం దేవాధీశం ప్రజాపతి మాగత
స్తరతి విరజాం దూరేవాచస్తతఃపరమద్భుతమ్ ॥౯౬॥

(దీ)॥ ఏకవింశే బ్రహ్మనాడ్యా నిర్గతస్యాస్య దేహినః । అర్చిరాది గతౌ తస్మిన్ స్తత్కార స్సాధు వర్ణ్యతే॥ (ప్ర) ఏవం శరీరాన్నిర్గతానాం పరమపదం గచ్ఛతాం మార్గోఽత్ర నిరూప్యతే. తత్ర సుఖానుసన్ధానార్థం మార్గం సఙ్గృహ్య దర్శయ న్ననేన మార్గేణ గతానాం పరిపూర్ణానుభవః ఫలమిత్యాహ (జ్వలనే) త్యాదినా. (వి) జ్వలనః - అర్చిరభిమానిదేవతా, దివసః - దివసాభిమానిదేవతా సర్వత్రైవమేవ. ఛాన్దోగ్యే "మాసేభ్య స్సంవత్సరం సంవత్సరా దాదిత్య" మితి శ్రుతమ్. అన్యత్ర "మాసేభ్యో దేవలోకం దేవలోకా దాదిత్య" మితి. తథా ఽపరత్ర "యదావై పురుషో ఽస్మాల్లోకా త్ప్రైతి స వాయులోక మాగచ్ఛతి - తస్మై స తత్ర విజహీత" ఇతి. తత్ర దేవలోక వాయుశబ్దయో ర్వాయు విషయతాం స్వీకృత్య ఛాన్దోగ్య శ్రుత మాదిత్య సంవత్సరా నన్తర్యం వాయునా వ్యవహిత మితి "వాయు మబ్దా దవిశేష విశేషాభ్యా" మితి సూత్రే నిర్ణీతమ్. తదభిప్రేత్య పవనతపనేత్యుక్తమ్. పవనః - వాయుః, తపనః - సూర్యః, ప్రాలేయాంశుః-చన్ద్రః, "ఆదిత్యా చ్చన్ద్రమసం చన్ద్రమసో విద్యుత" మితి శ్రౌత క్రమా త్ప్రాలేయాంశూన్ క్రమా దచిరద్యుతి మిత్యుక్తమ్. "ఏతం దేవయానం పన్థాన మాపద్యా గ్నిలోక మాగచ్ఛతి - స వాయులోకం స వరుణలోకం స ఇన్ద్రలోక" మితిశ్రుతౌ వరుణస్య వాయ్వానన్తర్య శ్రవణేపి "తటితోఽధివరుణ స్సమ్బన్ధా"

ఇప్పడి మూర్ధన్యనాడియిలే ప్రవేశిత్తాన ముముక్షువై

దితి సూత్రే తత ఊర్ధ్వలత్యా తటిత్సమ్బన్ధా ద్వైద్యుతా త్పర్యన్తం నిర్ణీతమ్. తథా “స ఇన్ద్రలోకం స ప్రజాపతిలోకం స బ్రహ్మలోక” మితి శ్రుతమ్. తదభి ప్రేత్య జలచరపతిం దేవాధీశం ప్రజాపతి మాగత ఇత్యుక్తమ్. ‘తత్పురుషో ఽమానవ స్స ఏనాన్ బ్రహ్మ గమయతీ” తి వైద్యుత పురుషస్యామానవ సంజ్ఞకత్వం బ్రహ్మగమయితృత్వంచ శ్రుతిసిద్ధమ్. తస్య బ్రహ్మగమయితృత్వేపి వరుణేన్ద్ర ప్రజాపతయస్తస్యానుగ్రాహకాస్సన్తస్సహకారిణ ఇతి ద్రష్టవ్యమ్. (స్వా॥ అత్ర వరుణాది పదం విహాయ జలధరపతి పదనిర్దేశో విద్యుతా సాకం మేఘోదరవర్తిత్వరూపాన్తరఙ్గసమ్బన్ధ ద్యోతనార్థః. అత్రాప్యచిరద్యుతి మితి సూత్రస్థ ప్రథమపద పర్యాయగ్రహణేన “తటితోఽధివరుణ స్సమ్బన్ధా” దితిన్యాయసూచనార్థం భిన్న పదతయా నిర్దేశః. దేవాధీశమ్ - ఇన్ద్రమ్. ప్రజాపతిమ్. “స ఇన్ద్రలోకం స ప్రజాపతిలోక” మితిపాఠతః క్రమేణోక్తావిన్ద్రప్రజాపతీ. అత్ర ద్వన్ద్వానిర్దేశః పూర్వద్వన్ద్వ నిర్దేశస్థలవ త్ప్రతిక్రమో నాస్తి, కింతు పాఠక్రమ ఏవేతి జ్ఞాపనార్థః. ఏతాన్ క్రమాత్ప్రాప్తః, అనేనక్రమనైయత్యం గమ్యతే.) ఏతాశ్చార్చిరాది దేవతాః “ఆతివాహికాస్తల్లిఙ్గా” దితిసూత్రే ముక్తస్యాతివోఢార ఇతి నిర్ణీతమ్ అనన్తరం విరజాం తరతి. తతః పరమద్భుతమ్ - “సర్వాశ్చర్యమయం దేవ” మిత్యుక్తప్రకారేణాపూర్వతయా పరమాశ్చర్యావహ దివ్యాత్మానుభవజనిత మాశ్చర్యం తద్వైశద్యస్య వాగవిషయతయా ఽఽశ్చర్య మిత్యుక్తమ్. అపూర్వ స్వరూపావిర్భావేణావస్థిత స్తిష్ఠతీతి భావః. (దీ॥ తతఃపరం వాచోదూరే “యతో వాచో నివర్తన్తే” ఇత్యుక్తమ్. అద్భుతం- దేశవిశేషం పరమాత్మానంచ, తరతి - ప్రాప్నోతి, తరతి రత్ర ప్రాప్త్యర్థః. “నైనం సేతు మహోరాత్రే తరత” ఇతివత్. యద్వా॥ తతః పరమద్భుతం వాచోదూరే భవతి - వాచామగోచర మిత్యర్థః. (ప్ర) “అనేకాద్భుత దర్శనమ్॥ సర్వాశ్చర్యమయం దేవమ్” ఇత్యాదిభి రద్భుతత్వేనోక్తం పరవాసుదేవ మనుభవతీత్యర్థః ॥ ౪౬॥

(అత్ర సారాస్వాదిన్యాం నిబద్ధార్చిరాది పదసిద్ధక్రమ నియామక న్యాయ స్తత్రైవ ద్రష్టవ్యః).

అ॥ (దీ) ఇవ్వర్చిరాదిగత్యా పరమపదత్తై చ్చెల్లువ్విడ్డై అరుళిచ్చెయ్యా కోఱలి తదర్థం పూర్వోక్తనిర్యాణత్తై సప్తస్థానమాక వకువదిక్కిఱార్ (ఇప్పడి) తి.

స్థూలశరీరమాకిఱ బ్రహ్మపురత్తిల్ నిన్రుమ్ బ్రహ్మనాడియా
కిఱ తలైవాశలాలే వత్సలనానహార్దన్ వార్ త్తైశొల్లక్కేట్కుఱ
ముఖవశ్య(ముగ్ధ)నాన రాజకుమారనై రాజా ఎడుత్తుక్కొణ్డు
ఉలావుమాప్పోలే కొణ్డుపుఱప్పట్టు "మన్నుజ్కుడుజ్కుతిరోన్
మణ్డలత్తినన్నడువుళ్ అన్నదోరిల్లియినూడుపోయ్" ఎన్రుమ్,
"తేరార్ నిఱైకతిరోన్ మణ్డలత్తైక్కీణ్డుపుక్కు" ఎన్రుమ్,

(పి॥ వి॥ బ్రహ్మపురత్తిల్ నిన్రుమ్ — "అథ యదిదమస్మిన్ బ్రహ్మపురే దహరం పుణ్డరీకం వేశ్మ" ఇతి శ్రుతౌ బ్రహ్మపురత్వేన నిర్దిష్టాత్స్థూలశరీరాత్.) తలైవాశల్ — ప్రధానవాశల్, మూర్ధన్యనాడీ ఎన్రపడి యోగార్థమ్ శొన్నదాన్. వార్ త్తైశొల్ల విత్యాది దృష్టాన్తోపన్యాసమ్. ఉలావుకై — మన్దం సఞ్చరిక్కై. (సం॥ తత్ర దానన్దానుభవార్థం మన్దప్రచారః) ముఖవశ్యనాన - ముఖత్తాలే వశీకరిక్కు మవనాన. (స్వా॥ ఇత్తనైనాళ్ కైతప్పి సంసరిత్తుపోన్దవిన్ యాదృచ్ఛికమాక ఇదానీం సత్తైప్పెత్తు లబ్ధనాకైయాలే దృష్టాన్తం కూడుమెన్రు కరుత్తు) (వి॥ వార్ త్తైశొల్ల + రాజా - వాగుచ్చారణాభ్యాసావస్థ ముఖాభిలాషీ రాజా, పురప్పట్టు - నిష్క్రమ్య.)

అ॥ (సం) అస్యమార్గస్య సూర్యమణ్డలభేదనేన గమనసాధనతయా దేవయానమార్గత్వమితి అస్యతద్భేదనపర ప్రమాణాని ప్రథమమాహ (మన్ను) మిత్యాదినా. (స్వా) మన్నుమ్ - స్థిరమాయ్, చిరకాలస్థాయియాయ్. కడుమ్ - క్రూరమాన ఉష్ణమాన. కదిరోన్ - కిరణత్తైయుడైయ, సూర్యనుడైయ, మణ్డలత్తిన్ - మణ్డలత్తినుడైయ, నన్నడువుళ్ - నల్లమధ్యత్తిల్, అన్నదు - శ్రేష్ఠమాన, ఓరిల్లియినూడు; ఓర్ - అద్వితీయమాన, ఇల్లి - రన్ధ్రమ్, ఊడు - మధ్యమ్, శ్రేష్ఠరన్ధ్రమధ్యత్తాలే, పోయ్ - "సఐతిత్యమాగచ్ఛతి తస్మై సతత్ర విజిహీతే యథాడమ్బరస్యఖం తేనస ఊర్ధ్వమాక్రమతే" ఎన్గిఱ శ్రుత్యర్థం సూచితమెన్రు కరుత్తు. (సం॥ మన్నుమ్ అస్తు దాపగాహనవ క్రూర్యప్రసిద్ధతరోష్ణస్పర్శవత్కిరణమయమణ్డలమధ్యస్థః, అన్న నోరిత్యాది = ప్రసిద్ధాద్వితీయ రన్ధ్రం సుషుమ్నాద్వారయా ప్రవిశ్య నిర్గత్య) తేరారిత్యాది = తేర్ - రథత్తిల్, ఆర్ - పూర్ణనాన, నిఱైకదిరోన్ మణ్డలమ్ - నిఱైన్దకదిర్ - కిరణత్తైయుడైయ సూర్యమణ్డలత్తై, కీణ్డు - ఏష మే మణ్డలం భిత్వా

"శణ్డమణ్డలత్తినూడు శెన్ఱు" ఎన్ఱుమ్ "ఇరుళకన్ఱ మెరికతిరోన్ మణ్డలత్తూడేఱ్ఱి వైత్తేణివాఙ్గి" ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱ దేవయాన మార్గత్తిలే వళిప్పడుత్తి, "అమరరోడుయర్ విల్ శెన్ఱు అవర్ తమ్ పిఱవి యఱ్ఱదైయే" ఎన్గిఱపడియే అర్చిస్సెన్ఱుమ్, అహస్సెన్ఱుమ్, పూర్వపక్ష మెన్ఱుమ్, ఉత్తరాయణమెన్ఱుమ్,

---

ఎన్గిఱపడియే భేదిత్తు, పుక్కు - ప్రవేశిత్తవనాగై. (సం॥ కథంద్విస్సూర్యమణ్డల భేదనమిత్యత్ర చణ్డకిరణమణ్డలంభిత్త్వా ప్రవిశ్య) శణ్డేతి = శణ్డమణ్డలమ్; చణ్డః కూరిరః, సూర్యః. అవనుడైయ మణ్డలత్తినూడు - మణ్డలమధ్యత్తాలే శెన్ఱుపోయిన పడి. (సం॥ చణ్డకిరణమణ్డలేనగత్వేతిచ) ఇరుళితి= ఇరుళ్ - అన్ధకారత్తై, అకన్ఱుమ్ - నశిప్పిక్కుమదాన, ఎరి - ఎరియప్పడుమ్, తేజవత్తాన. కతిరోన్ - కిరణత్తై యుడైయ సూర్యనుడైయ, మణ్డలత్తినూడు - మణ్డలమధ్యత్తాలే, ఏఱ్ఱివైత్తు - ఇవ్వధికారియై ఊర్ధ్వలోకమెన్ఱుమ్పడి పణ్ణివైత్తు, శరణ్యాన తన్ సఙ్కల్పమాకిఱ ఏణియై, సఙ్కల్పత్తై వాఙ్గిత్తిరుమ్బి ఎడుక్కుమ్పడియాక్కిప్ పణ్ణి ఎన్ఱపడి. (సం॥ అన్ధకారనివర్తక చణ్డకిరణ మణ్డల మధ్యరన్ధ్రమారోప్య పునరాగతినివృత్తయే ప్రాప్తిగా రోహణ నిశ్రేణికాముపకల్ప్య) (దీ) శొల్లుకిఱ - శొల్లప్పడుకిఱ, దేవయానమార్గత్తిల్ - "తేషాంప్రశ్నేమ మధ్వానం గచ్ఛతాం ద్విజసత్తమ । సర్వలోక తమోహన్తా ఆదిత్యోద్వారముచ్యతే" ఎన్ఱు శొల్లుకైయాల్ సూర్యమణ్డలం దేవయాన మార్గత్తిల్ ప్రధానమ్, - వళిప్పడుత్తుకై ప్రవేశిప్పిక్కై. (అమరరోడి) త్యాది = అమరరోడు - ఆతివాహిక దేవర్కళోడు, ఉయర్ విల్ - పరమపదత్తిలె శెల్లయిచ్చెన్ఱు, పిఱవి - జన్మమ్, అదాకియ అఱుకియ శిఱైయై, శిఱైక్కు అఱుకావదు అతికూరిరతైః అరువర్ - పోక్కప్పెఱువరెన్గై. (ప్ర॥ ఆతివాహికైరతివాహితస్స సర్వేభ్యః పదేభ్య ఉచ్ఛ్రితే ప్రకృతే రుపరిభాగే గత్వా ఽతికూరిరకారాగారకల్పం ప్రకృతి సమ్బన్ధం పరిత్యజన్తీత్యర్థః.) యద్వా॥ నిత్యసూరికళోడొత్త ఉచ్ఛ్రాయత్తైయుడైయవరాయ్ పిఱవియఱ్ఱదైయే యఱుపర్.

అ॥ "తేఽర్చిషమభిసంవిశన్తి అర్చిషోఽహః" ఎన్ఱ శ్రుత్యర్థత్తై క్రమేణ కాట్టుకిఱార్ (అర్చిస్సెన్ఱు మహస్సెన్ఱు) మిత్యాదియాల్. (సం॥ అర్చిరాది శబ్దా అర్చిరాద్యభిమానిదేవతానిర్దేశపరాః, ఏతేఽతివాహోద్ధార ఇత్యాతివాహికాః॥

సంవత్సరమెన్నుమ్ వాయువెన్నుమ్ ఆదిత్యనెన్నుమ్ చన్ద్రనెన్నుమ్ వైద్యుతనెన్నుమ్ అమానవసంజ్ఞనాన ఇవనుక్కు సహకారికళాన వరుణేంద్ర ప్రజాపతికళెన్నుమ్, శొల్లప్పడుకిఱ వళ్ళినడత్తుమ్ ముదలికళైయిట్టు "అహం స్మరామి మద్భక్తం నయామి పరమాంగతిమ్" ఎన్గిఱపడియే తాన్ ప్రధాననాయ్ నడత్తి అవ్వో ఎల్లైకళిల్ భగవచ్ఛాస్త్రత్తిలే పరక్కప్పేశిన భోగఙ్గళైయుమ్ అనుభవిప్పిత్తు, "లోకం వైకుణ్ఠ

గన్తులాణాంగమయితాః ఇత్యర్థః. విద్యుదభిమానీపురుషో వైద్యుతః, అస్యైవారాద్యభిమానిభ్యో వైలక్షణ్యా దమానవ సంజ్ఞా. "ఏనాన్ బ్రహ్మగమయతీ" త్యమానవవిషయిణీభిశ్శ్రుతిభిః.) అమానవేత్యాది=అమానవసంజ్ఞైయై యుడైయ విద్యుత్పురుషనుక్కు (స్వా॥ సహకారికళాన విఱి = వైద్యుతన్ బ్రహ్మత్తై ప్రాపిక్కుమ్బోదు వరుణేన్ద్రప్రజాపతికళ్ తన్దామెల్లైకళ్ పర్యన్తమ్ సహకారికళాక వళ్ళినడత్తువర్ కళెన్గిఱ "వైద్యుతేనైవ తతస్తచ్ఛ్రుతే" త్యధికరణార్థం శొన్నపడియాలే అమానవగమయితృత్వ విరోధమిల్లై యెన్నకరుత్తు వి॥వళ్ళినడత్తుం ముదలికళైయిట్టు- మార్గప్రవర్తకైః పూజ్యైరాతివాహికైస్సహ) తాన్ ప్రధాననాయిత్యాది- అవర్కళ్ ప్రధానభూతరెన్నుమ్బడి హార్దనాన తాన్ ప్రధాననాయ్ నిన్ఱు వళ్ళినడత్తి? తాన్ ప్రధాననాక వళ్ళినడత్తుకైయిల్ ప్రమాణమ్ "అహం స్మరామి" త్యాది.

అ॥ (స్వా) మార్గాన్తరమ్బోలే క్రూరమాకిల్ తన్మార్గగమనమ్ కూడుమో, ఎన్నవ+ర్ (అవ్వో ఎల్లైక) ళిఱి. (దీ॥ ఎల్లైకళిల్-సీమాన్తఙ్గళిల్) భగవచ్ఛాస్త్రత్తిలిఱి="అథైనమమరాస్తత్ర సహదివ్యాప్సరోగణైః। సోపహారాః ప్రహృష్టేన ప్రత్యుద్గచ్ఛన్త్యుపాగతమ్॥ అర్చిరాదికయాగత్యా తత్ర తత్రార్చితస్సురైః। అతీత్యలోకానభ్యేతి వైకుణ్ఠంవీతకల్మషః" ఇతి భగవచ్ఛాస్త్రత్తిలెన్నపడి.

అ॥ చిరవాసితమాయ్ కాంక్షితమాన వైషయికభోగత్తైవిట్టు "సంసృజ్యతే యదివదాసజనస్త్వదీయ స్సంసారఏష భగవన్నపవర్గఏషః" ఎన్గిఱ భాగవతసంసర్గత్తైయుమ్ విట్టు ఇష్టమాకాద విపరీతలోకాన్తరగమనత్తైప్పణ్ణివైక్కక్కూడుమో ? ఎన్నవ+ర్ (లోక) మిఱి. దివ్యమ్-జేదీప్యమానమ్, షాడ్గుణ్యసంయుతమ్॥

నామానం దివ్యం షాడ్గుణ్యసంయుతమ్। అవైష్ణవానామప్రాప్యం గుణత్రయవివర్జితమ్॥ నిత్యసిద్ధైస్సమాకీర్ణం తన్మయైః పాంచకాలికైః। సభాప్రాసాదసంయుక్తం వనైశ్చోపవనైః (ర్యుతం) శ్శుభమ్॥ వాపీకూపతటాకైశ్చ వృక్షషండైశ్చ మండితమ్। అప్రాకృతం సురైర్వంద్య మయుతార్కసమప్రభమ్॥ ప్రకృష్టసత్త్వరాశిం తం కదా ద్రక్ష్యామి చక్షుషా" ఎను నెడుఙ్గాలఙ్గణ ఆశైప్పట్టదొరు దేశవిశేషత్తిలే శ్రేష్ఠనాతే

షాడ్గుణ్యప్రకాశయుక్తమ్, షాడ్గుణ్యవద్భగవతా యుక్తం వా. నిత్యసిద్ధైః - అనన్తగరుడాదినిత్యసూరిభిః, తన్మయైః (దీ॥ విష్ణుభోగపరైః) తత్స్వరూపైః, పాఞ్చకాలికైః-ముక్తైరిత్యర్థః. ముక్తా హి పూర్వం పఞ్చకాలపరతాభావాత్ నిత్యసూరివద్భగవత్ పాఞ్చకాలికవృత్త్యనుష్ఠానపరైరితి వాఽర్థః. విధివశ్యత్వాభావేఽపి పఞ్చకాలకృత్యాభావాదితి భావః. సభా-ఆస్థానమణ్డపః, గుణత్రయవివర్జితమితి సిద్ధే అప్రాకృతమితి పునఃకథనాత్ ప్రకృతివికారదుఃఖాది రహితమిత్యర్థః. సురైర్వంద్యమ్. ఇన్ద్రాదిభిర్వన్ద్యమ్, స్తుత్యమితి వా. ప్రకృష్టసత్త్వమ్ శుద్ధసత్త్వమ్, నెడుఙ్గాలమితి=ఇవ్వధికారి ఇతరపురుషార్థఙ్గళై దోషదర్శనత్తాలే సవాసనమాకవిట్టు పరమపురుషార్థస్వభావత్తై చిరపరిచయమ్ పణ్ణి నిత్యం ప్రార్థిక్కైయాలేయుమ్ అనన్తభాగవత భూయిష్ఠమాకైయాలుమ్ విరోధిజనమిల్లామైయాలుమ్ మనిష్టతా ప్రసఙ్గమిల్లామైయాలుమ్ కింవ్యాప్తతమమెన్నుకరుత్తు. (ప్ర) నెడుఙ్గాలమిత్యాది. అతిచిరకాలమారభ్య ద్రష్టుమభిలషిత నిస్సమాభ్యధిక దేశవిశేషేగతే సతి తాదృశదేశాత్ప్రాసన్న ప్రకృత్యన్తభాగం గతే సతీత్యర్థః. శ్రేష్ఠవారే—"స ఆగచ్ఛతి విరజాం నదీ" మిత్యుక్తప్రకారేణ విరజాతీరం గతే సతి.

అ॥ నను శరీరవియోగసమయ ఏవ "తస్య పుత్రా దాయముపయన్తి సుహృదస్సాధుకృత్యాం ద్విషన్తః పాపకృత్యా" మిత్యాదిభిర్నిశ్శేష కర్మనివృత్త్యవగమాత్ సూక్ష్మశరీరానువృత్త్యనుపపత్తేస్తత్త్యాగోక్తిర్నోపపద్యతే ఇత్యత్ర కర్మణా తదనువృత్త్యభావేఽపి "ఉపపన్నస్తల్లక్షణార్థోపలబ్ధేర్లోకవత్॥ సూక్ష్మం ప్రమాణతశ్చ తథోపలబ్ధే" రిత్యుక్తరీత్యా "తమాగతం పృచ్ఛతి కోఽసీతి? తం ప్రతిబ్రూయాత్సత్యం బ్రూయా" దితి కౌషీతకి బ్రాహ్మణవాక్య వ్యాఖ్యానగత చన్ద్రిమ

కర్మ ఫలవిశేషభోగార్థమాకవన్ఱిక్కే విద్యైయాలే స్థాపిత
మాయ్ గతియాలే ప్రాప్తనాక అనుస్మృత్తనాన సూక్ష్మశరీరత్తై
ఆయిక్కడక్కైక్కొణ్డు ప్రస్థితనాయ్ తెప్పమేఱి పోకవిడుమాపోలే పోక
విడుకైత్తువిరజైక్కరైక్కరైప్పడుత్తి అప్రాకృతశరీరత్తైక్కొడుత్తు
ఐరంమదీయ మెన్గిఱ సరస్సినైప్పుక్కైయిలేత్తు సోమసవన మెన్గిఱ

స్సంవాహస్య అర్చిరాద్యాతివాహిక కృత సపర్యానుభవస్య చ సూక్ష్మశరీరమన్తరే ణానుపపత్తేర్విద్యయైవ తత్సిద్ధిరిత్యాహ (కర్మఫలవిశేషే) త్యాదినా: (దీ॥ విద్యైయాలే - భక్తిప్రపత్తిసంస్కృత భగవత్సంకల్పత్తాలెన్ఱు తాత్పర్యమ్.)

అ॥ సహవిద్యాఫలభూతాతివాహికకృత సపర్యాభోగార్థం సూక్ష్మశరీరం విద్యయైవ స్థాప్యతే చేత్పరమపదే భవత్యైక్కైర్యకరణార్థం కల్పిత దేవస్థాప్యైతేతస్మిన్ కాలకృతపరిణామయుక్తస్య ప్రకృత్యాః కాలకాల్యే శుద్ధసత్త్వే ప్రవేశానుపపత్తే రస్యత్రానపేక్షితత్వాచ్చ విరజాయామనఃప్రదేశే ఏవం కృతకార్యస్యతస్య త్యాగం సదృష్టాన్తమాహ (ఆయిక్కడక్కై) క్కొణ్డిత్యాదినా. (ప్ర) ఆయిక్కడక్కైక్కొణ్డు-నద్యాః పరతీరగమనాయ, ప్రస్థితన్-గృహీతస్య, తెప్పమ్ పోతస్య, పోకవిడుమాపోలే-పరతీరం ప్రాప్య విసృజతి, పోకవిట్టు-విసృజ్య, ఏతల్లోకమారభ్య విరజాయా అర్వాక్తీరపర్యన్తం నద్యాం పోతేనగత్వా పోతస్య [illegible] త్యూనాం సూక్ష్మశరీరేణగత్వా సూక్ష్మశరీరం తతో నివర్త్య ఇతి భావః. విరజైక్కరైక్కరైప్పడుత్తి-"తాం నదీం మనసా త్యేతి" త్యక్త్వా స్మరణ[illegible] శరీరం [illegible] పరతీరం ప్రాపయ్య (ప్ర) అప్రాకృత శరీరత్తైక్కొడుత్తు - మాలా చూర్ణాఞ్జనాదిభిరలఙ్కారార్థమప్రాకృత శరీరం ప్రదాయ.

అ॥ (వి) కౌషీతకీబ్రాహ్మణే "తద్యైరం మదీయం సర స్తదశ్వత్థస్సోమసవన" ఇత్యారభ్య "తం పఞ్చశతాన్యప్సరసాం ప్రతిధావన్తి శతం మాలాహస్తాశ్శతమఞ్జనహస్తాశ్శతం చూర్ణహస్తాశ్శతం వాసోహస్తాశ్శతం ఫణహస్తా స్తం బ్రహ్మాలఙ్కారేణాలంకుర్వన్తి స ఆగచ్ఛతి తిల్యం వృక్షం తం బ్రహ్మగన్ధః ప్రవిశతి [illegible] సంస్థానన్తం బ్రహ్మరసః ప్రవిశతి. స ఆగచ్ఛత్యపరాజితమాయతనం తం బ్రహ్మతేజః ప్రవిశతీ" త్యాదినోక్తాం ప్రక్రియాం విస్తరేణాహ (ఐరంమదీయమెన్గిఱ) విత్యాదినా. సరస్సినైప్పుక్కు - సరః పర్యన్తం ప్రాపయ్య.

అశ్వత్థత్తైక్కిట్టువిత్తు, మాలాఞ్జనచూర్ణవాసోభూషణహస్తైకళాన ఐన్నూఱు దివ్యాప్సరస్సుక్కళై యిట్టు ఎతిర్ కొళ్ విత్తు, బ్రహ్మాలంకారత్తాలే అలంకరిప్పిత్తు, బ్రహ్మగంధరస తేజస్సుక్కళై ప్రవేశిప్పిత్తు, కుడియడియారివర్ కోవిన్దన్ తనక్కెన్ఱు, ముడియుడై వానవర్ ముఱైముఱైయెతిర్ కొళ్ళ, కొడియణినెడుమతిళ్ కోపురఙ్కుఱుకువిత్తు, ఇంద్రప్రజాపతికళెన్ఱు పేరుడైయ ద్వారగోపరైక్కిట్టువిత్తు, "వైకున్దమ్ పుకుతలు" మెన్ఱు తుడఙ్గి మేల్ మూన్ఱుపాట్టిలుం శొల్లుకిఱ

కిట్టివిత్తు - సమీపం ప్రాపయ్య, ఎదిర్ కొళ్ విత్తు - ప్రత్యుద్గమయ్య, అలఙ్కరిప్పిత్తు- అలంకారం కారయిత్వా. ఇవర్ - ఏతే, కోవిన్దన్ తనక్కు - గోవిన్దస్య, కొడియడియార్ కులదాసాః, ముడియుడై - కిరీటివత్సు, వానవర్ నిత్యసూరిషు ముఱైముఱై - ప్రత్యేకం ప్రత్యేకమ్, ఎదిర్ కొళ్ల - ప్రత్యుద్గచ్ఛత్సు, కొడియణి - ధ్వజాలఙ్కృతమ్, నెడుమదిళ్ - దీర్ఘప్రాకారమ్, కోపురమ్ - గోపురమ్, కుఱుకువిత్తు - సమీపంప్రాపయ్య, ద్వారగోపరై - 'స ఆగచ్ఛతీన్ద్రప్రజాపతీ ద్వారగోపౌ' ఇతి శ్రుత్యుక్త ద్వారపాలకౌ, కిట్టివిత్తు- ప్రాపయ్య (దీ॥) వైరైయుడైయవెన్ఱత్తాల్ ప్రాకృతేన్ద్ర ప్రజాపతికళల్ల వెన్ఱు తోన్ఱుమ్. (వైకున్దమ్ పుకుదలు) మిత్యాది — పుకుదలుమ్ - పుకున్దవళవిలెన్ఱపడి. వాశల్ కాక్కుమ్ దేవర్ కళ్ వైకున్దనుడైయ దాసర్. ఎఙ్గళ్ స్వామికళాన నీఙ్గళ్, ఎమదిడమ్ - ఎఙ్గళ్ స్థానఙ్గళిల్, పుకుదు ఎన్ఱు పుకుదుకవెన్ఱపడి. పుకున్దరుళవేణుమెన్ఱు, వియన్దనర్ - విస్మయప్పట్టార్కళ్. మణ్ణవర్ వైకున్దమ్ పుకువదాక విధియే భోగ్యత్తైప్పణ్ణునదే. విధివకై - నమ్ముడైయ భాగ్యవిశేషత్తాల్ వేదియర్ - వేదప్రతిపాద్యర్, నిత్యసూరికళ్. పదియినిల్ - తఙ్గళ్ గృహఙ్గళిల్, పాఙ్గినిల్ - యథోచితమెన్ఱపడి. నిధియుమ్ - పద్మాది నిధికళైయుమ్, తిరువడి నిలైకళైయుమితివా, నల్లచూర్ణఙ్గళైయుమ్, నిరైన్దకుడఙ్గళైయుమ్ పూర్ణకుమ్భఙ్గళైయుమ్. విళక్కుమ్ - దీపఙ్గళైయుమ్, మతిముకమడన్దైయర్ - చన్ద్రముఖికళాన యువతికళ్, వన్దు - ఇవైకళైక్కొట్టి ఎదిర్ కొణ్డార్కళెన్ఱై. ఏన్దినర్ - ఇప్పడి ఏన్ద దేవర్కళ్ ఎదిర్ కొళ్ళానిఱ్క తిరుమామణిమణ్డపత్తిల్ అవధియుల్లాద పరమానన్దత్తోడే నిరవధిక పరమానన్దత్తైయుడైయ నిత్యముక్తరోడే కూడ సర్వేశ్వరనే

No 27792

పడియే అప్రాకృతజ్గళాన రాజోపచారజ్గళై ప్పణ్ణివిత్తు, ఆనన్ద
మయమాన మంటపత్తిల్ అఖ్యకోలక్కత్తిలే పుకుతవిట్టు -
"అనయాఽహం వశీభూతః కాలమేతన్నబుద్ధవాన్ । ఉచ్చ
మధ్యమనీచాంతాం తామహం కథమావసే ॥ అపేత్యాహ
మిమాంహి(భి)త్వా సంశ్రయిష్యేనిరామయం। అనేనసామ్యం

తిరువోలక్కమాయ్ ఎழுన్దరుళి ఇరుక్కుమిగప్పై. (స్వా) అప్రాకృతజ్గళానేతి. అస్మదాస్థానే ప్రవేష్టవ్యమితి ప్రార్థనముమ్, ఆగమనమవలోక్య విస్మయపత్వముమ్, పాద్యసమర్పణముమ్, ఆగమన విధ్యుపచారముమ్, పూర్ణకుమ్భ సమర్పణముమ్, దీపోపచార మప్సరసా మభిముఖీకరణ ముమ్మదలాన ఉపచారజ్గళెన్నపడి. ప్రకృతి సంబన్ధాభావాత్పూర్వాపర భావ మనాలోచ్య ఉపచారమెన్నపడి. ఆనన్దమయ మాన-ఆనన్ద ప్రచురమాన, అఖ్యకోలక్కత్తిలే-సున్దరసభాయామ్, పుకురవిట్టు-ప్రవేశ్య.

అ॥ (స్వా) ప్రాకృతభోగమనోరథ మనువర్తిత్తాలుమ్ దివ్యలోకవిషయ పూర్వోక్తమనోరథమ్పోలే భగవత్ప్రాప్తియిల్ మనోరథమిల్లావిట్టాలు, మదుక్కు పురుషార్థత్వమెజ్జనే? ఎన్నవ + ర్ (అనయాఽహ) మిత్యాదినా. (దీ॥ మనోరథ త్తుక్కడినక్క-ప్రమాణమ్, ఇదు ముముక్షువినుడైయ అనుసన్ధాన ప్రకారమ్) అనయా-ప్రకృత్యా, వశీకృతః, ఏతం కాలమ్-ఏతావన్తం వ్యర్థం గతం కాలమ్, నబుద్ధవాన్, ఉచ్చః-బ్రహ్మలోకాదావుత్తమశరీరరూపః, మధ్యమః-మనుష్యశరీరరూపః, నీచః - నర శరీరరూపశ్చాన్తః ప్రదేశో యస్యాస్తాముచ్చమధ్యమనీచాం తామ్ (సం॥ సత్త్వరజస్త మోమయీమ్, ఆత్మనాశకరీనేతి భావః) తామ్-ప్రకృతిమ్, కథమావసే-కథమధివసామి ఎన్నపడి. ఇమాం ప్రకృతిం, హిత్వా - త్యక్త్వా (సం॥ భిత్వా, శరీరమితి శేషః ఆపేత్య - దూరంగత్వా, నిరామయం దేవం (దీ॥ కథం) సంశ్రయిష్యే ? (సం॥ నిరామయమ్-హేయప్రత్యనీకమ్) అనేనభగవతా, సామ్యమ్-పరమసామ్యమ్, యాస్యామి, అచేతసా-చేతోరహితయా, అనయా-ప్రకృత్యా, సామ్యం నయాస్యామి-మూఢస్వభావత్వం నయాస్యామి. అనేన భగవతా ఏకత్వ "మవిభాగేనద్రష్టవ్యా" ఇతి న్యాయేనా పృథక్సిద్ధతయా ఏకత్వానుసన్ధానంక్షమమ్, అనయాప్రకృత్యాసహ ఏకత్వం శరీరాత్మ భ్రాన్తిరూపం నక్షమమ్. (సం॥ అనేన నిరామయేన పరేణ బ్రహ్మణాసామ్యం, స్వరాట్త్వవిపశ్చిత్త్వాభ్యామ్, నిషేధ్యం ప్రకృత్యాసామ్య

యాస్యామి నానయాహమచేతసా ॥ త్వమంమమసహానేన నైక త్వమనయాసహ । క్రీడంతం రమయాసార్ధం లీలాభూమిషు కేశవమ్॥ మేఘశ్యామంవిశాలాక్షం కదాద్రక్ష్యామిచక్షుషా। మేఘశ్యామంమహాబాహుం స్థిరసత్వందృఢవ్రతం ॥ కదాద్రక్ష్యామహే రామం జగతశ్శోకనాశనమ్। దృష్టఏవహినశ్శోకమపనేష్యతిరాఘవః ॥ తమస్సర్వస్యలోకస్య సముద్యన్నివభాస్కరః" ఇత్యాదికళిల్ కట్టళైయిలే ఇవర్ మనోరథిత్తపడియే ఇఴన్ద విఴవెల్లామ్ తీర, నిరతిశయ భోగ్యనాన తన్నై త్తాన్ కాట్టి తన్నై పెఱుత్తి త్తన్ తాళిణైక్కీఴ్క్కొణ్డు

మిహ విపశ్చిత్త్వాభావఏవ, ఏకత్వమ్- పరమసామ్యమ్, అనేనసహైకత్వయోగ్యస్య మమ అనయాసహ ఏకత్వం నక్షమమ్.) ప్రాకృత భోగత్తిలే రాగముణ్డాకిలన్రో భగవత్ప్రాప్తిక్కు పురుషార్థ మ్యావతాప్రసక్తియరుమ్, ప్రత్యుత ప్రాకృత భోగం విట్టుప్పోక వేణుమెన్ఱేముక్తనుడైయ ఏతుసన్ధానత్తై ప్రమాణం కొల్లుకిఱదెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ ఇని భగవదనుభవ రూపప్రాప్తియిల్ ఉత్కటమనోరథ మరు + ర (క్రీడన్త) మిత్యాది. లీలాభూమిషు - లీలోద్యానేషు. మేఘేతి=శ్రీరామాయణ శ్లోకమ్. దృఢస్సత్వగుణోయస్యతమ్, దృఢం - ఆశ్రితరక్షణవ్రతం యస్యతమ్. (సం॥ తమ ఇతి = సర్వలోకసమ్బన్ధి తమోనివర్తక స్సముద్యన్ భాస్కర ఇవ స్థితః.) ఇవర్ - ముక్తర్, ఇఴన్దవిఴవెల్లామ్ - ఉద్బుద్ధమాన దుఃఖజ్గళెల్లామ్ నివృత్తమామ్పడి. (వి॥ పరమభోగ్య కైఙ్కర్య పరిత్యాగేన ఏతావన్తంకాలం వృథైవానైషం అహం భగవన్తం కదాద్రక్ష్యామి? కదాస్వచ్ఛన్దకైఙ్కర్యం కరిష్యామీత్యపేక్షాః యథానివర్తేయుస్తథా, తన్నైక్కాట్టి-పరమపదస్థం స్వాత్మానం ప్రదర్శ్య, తన్నై - స్వస్వరూపమ్, అపహతపాప్మత్వాది స్వరూపావిర్భావమ్, పెఱుత్తి - ప్రాపయ్య, తన్ - స్వస్య, తాళిణైక్కీఴ్క్కొణ్డు - (శ్రీపాదయోరధస్తాత్ స్వీకృత్య, స్వచరణారవిన్దసమీపభాజం కృత్వేత్యర్థః,) శ్రీపాదోపధానమాకక్కొణ్డు. అనాదియాక బ్రహ్మానుభవిక్కిర నిత్యసూరికళుక్కు అతిశయానన్దముణ్డాకిల్ తనక్కు పురుషార్థ మ్యానతై వారాదో? ఎన్నవ + ర

తన్నోడుసమానభోగత్వలక్షణమాన సాయుజ్యత్తాలేఇవనుక్కు సజాతీయరాన అన్దమిల్ పేరిన్బత్తడియరోడిరుత్తి, ఇప్పడి సమస్త ప్రతిబన్ధక నివృత్తిపూర్వకమాకవుమ్, స్వస్వరూపావిర్భావ పూర్వకమాకవుమ్, దేశకాలావస్థాసఙ్కోచ మిల్లావపడియాక వుమ్, తఙ్ మనోరథత్తుక్కనురూపమాక ఇవఙ్ మనోరథిత్త కైఙ్కర్య వర్గఙ్గళై యెల్లామ్ యావదాత్మ భావియాకక్కొణ్డు రుళి- "సవయస ఇవయే నిత్యనిర్దోషగన్ధాః" ఎన్గిఱపడియే తనక్కు అన్యోన్య మొరువయస్సిల్ తోళ్రాఙ్ మారైప్పోలే యిరుక్కిఱ నిత్యసూరికళోడుమ్, ఇన్నువన్ద వివనోడుమ్,

....

(తన్నో) డితి. ఇవనుక్కు - ముక్తనుక్కు, భాగవతాసమాన భోగత్వం తనక్కుమ్ నిత్యసూరికళుక్కుమ్ తుల్యమెన్నపడి. అన్దమిల్ - కాలతస్స్వరూపతశ్చాపరిచ్ఛిన్న మాన, పేరిన్బత్తు - మహానన్దరాన, అడియర్ - నిత్యసూరికళోడు, ఇరుత్తి - తైస్సహావస్థాప్య.

అ॥ అనాలుమ్ దాసభూతనుక్కు కైఙ్కర్యమన్రో పురుషార్థమ్? భగవదనుభవమాత్రం పురుషార్థమాకమాట్టుమో? భగవదనుభవ పరీవాహమాక కైఙ్కర్యముణ్డాకైయాల్ విరోధమిల్లైయెన్నిల్ సంసారదశైయిల్ పోలే విచ్ఛిన్నమాకిల్ సంసారదశాపేక్షయా అవిశేషం ప్రసజ్గియాదో? దేశకాలావస్థా సఙ్కోచమిల్లాద కైఙ్కర్యముణ్డానాల్ అనన్తగరుడాదికళ్ పణ్ణుమ్ కైఙ్కర్యఙ్గళిల్లామైయాలే మనోరథ భఙ్గమిల్లైయో? ఎన్నవ + ర్ (ఇప్పడీ) తి. తఙ్ మనోరథత్తుక్కనురూపేతి = దాసభూతనుక్కు స్వామి మనోరథ విరుద్ధమాక కైఙ్కర్యేచ్ఛై యుణ్డాకాదెన్నుకరుత్తు. అనన్తగరుడాది కైఙ్కర్యం నియతమాక భగవదిష్టమాకైయాలే అదివనుక్కిల్లాదదు దోషమన్రెన్నుకరుత్తు.

అ॥ కైఙ్కర్యత్తై శేషీ అఙ్గీకరియావిట్టాల్ పురుషార్థమామో? ఎన్నవ + ర్ (సవయస) ఇతి. పురైయఱ - భేదమిల్లామల్, పరిమాఱి - సంశ్లేషిత్తు, (దీ) సవయసః - సమాన వయస్కాః, సఖాయః యే అనన్తగరుడాదయః నిత్యం దోష గన్ధరహితాః, పరిమాఱుకై - శేరక్కలకై. స్తోత్రిత్తిలరుళిచ్చెయ్ద మనోరథమ్.

వాళియఱప్పరై యుఱ ప్పరిమాఱి స్తోత్రత్తిలుమ్ శ్రీవైకుణ్ఠ గద్యత్తిలుమ్ అరుళిచ్చెయ్ద మనోరథత్తై ప్పడియే ఏకాంతి కాత్యంతిక నిత్యకింకరనాన ఇవనుక్కప్పాలే తాన్ నిరతిశయా నందనాయిరుక్కుమ్. వస్వాది పదప్రాప్తిపూర్వక మోక్షసాధనమాన మధువిద్యానిష్ఠిలుమ్ ‘‘సత్వం వహతి శుద్ధాత్మా

‘‘కదాఽనుసాక్షాత్కరవాణిచక్షుషా॥ కదాపునశ్శఙ్ఖ॥ కదాఽహమైకాన్తికనిత్యకింకరః, ప్రహర్షయిష్యామి’’ త్యాది. గద్యత్తిల్ కదాఽహం భగవన్తం నారాయణమ్॥ కదాఽహం భగవత్పాదాంబుజద్వయమ్॥ కదామాం భగవాన్ స్వకీయయాఽతి శీతలయా దృశాఽవలోక్య’’ త్యాది. ‘‘నిత్యకింకరో భవానీ’’ త్యాది చ. ఏకాన్తికత్వం నామ? ప్రయోజనాన్తరా నన్వయేన తదేకనియతత్వమ్, తతఏవ నిత్యానువృత్తత్వ మాత్యన్తికత్వమ్. అన్యార్థేహి తత్సిద్ధౌ నివర్తేత, నిరతిశయత్వ మాత్యన్తికత్వ మితిచాహుః.)

అ॥ ఆనాలున్ కైఙ్కర్యజనితానన్దమ్ కర్తావాన ముక్తనుక్కే యిరుక్కైయాలే ఈశ్వరనుక్కిల్లామైయాల్ ఈశ్వరనుక్కుమ్ ముక్తనుక్కుమ్ సమాన భోగత్వ మెఙ్ఙనే? ఎన్నవ + ర్ (ఇవనుక్కప్పాలే) ఇతి. యద్వా॥ ముక్తనుక్కే కైఙ్కర్యజనితానన్ద మానాల్ శేష్యతిశయాభావా త్స్వరూప విరుద్ధమన్రో? ఎన్నవ + ర్ (ఇవనుక్కప్పాలే) ఇతి. పఞ్జరగత శుకక్షీరపానేన రాజ్ఞో మహానన్దమ్పోలే ఎన్నుకరుత్తు, ఇదినాలే నిషప్రవరదీక్షికానిపతిత నిజాపత్యోద్ధరణ ప్రవృత్త పిత్రువ త్స్వయం పురుషార్థతయా శరణ్యన్ తానే ఇవనుక్కే తావత్పర్యన్త పురుషార్థపరన్నువరైయై శేయ్కిరా నెన్నవర్థమ్ సూచితమ్.

అ॥ ఇప్పడి అర్చిరాదిమార్గమాత్రి నిరూపణం పణ్ణకూడుమో? మహాభారతాదికళిలే పరమపదగమనత్తుక్కు మార్గాన్తరఙ్గళుమ్ శొల్లుకైయాలే అవుకళైయుమ్ నిరూపిక్క వేణ్డావో? ఎన్నవ + ర్ (వస్వాదీ) తి. వస్వాదిపదప్రాప్తిపూర్వక బ్రహ్మప్రాప్తికామనయా ఉపాసనమ్పణ్ణివవర్కళుక్కు వస్వాదిరూపమ్ వరుకైయాలే యథాధికారిత్వం సిద్ధిక్కైయా లధికారావసానత్తి లాదిత్యాదికళుమ్ లయిక్కైయా లాదిత్యాది ఘటితార్చిరాదిమార్గమ్ ఘటియాదెన్నుకరుత్తు. (ప్ర) సత్వం వహతీతి. సత్వమ్ - శుద్ధసత్వాధిష్ఠాతారమ్ = వ్యూహవాసుదేవం నారాయణమ్,

దేవం నారాయణం (ప్రభుం) హరిం। ప్రభుర్వ్యూహో విశుద్ధాత్మా పరమాత్మానమాత్మనా॥ యేతు దగ్ధేన్ధనా లోకే పుణ్యాపాప వివర్జితాః। తేషాం వై (క్షేమ) క్షణమధ్వానం గచ్ఛతాం ద్విజ సత్తమ॥ సర్వలోకతమోహన్తా ఆదిత్యో ద్వారముచ్యతే। జ్వాలామాలీ మహాతేజా యేనేదం ధార్యతే జగత్॥ ఆదిత్యదగ్ధ సర్వాంగా అదృశ్యాః కేనచిత్క్వచిత్। పరమాణ్వాత్మ

శుద్ధాత్మసఙ్కర్షణో వహతి-ప్రాపయతి. సచ, వ్యూహవాసుదేవశ్శుద్ధాత్మసత్-నివృత్తనిగ్రహసఙ్కల్పస్సన్, స్వతః పరిబృఢతయా ప్రభుమ్ - పరవాసుదేవాఖ్యం నారాయణం వహతి - ప్రాపయతి, ప్రభుశ్చ (దీ॥ అనిరుద్ధాదికార్యరూపః) పరమాత్మా నివృత్తనిగ్రహసఙ్కల్ప ఏవ ప్రాప్యాన్తరాభావాదాత్మానమేవాత్మనా ప్రాపయతీత్యర్థః. ఏతచ్ఛ్లోక ప్రకరణే భక్తియోగేన దేహం విహాయ పరమపదం గచ్ఛతో విదుషః ప్రథమం సూర్యప్రాప్తిం. తదనన్తరం వాయుప్రాప్తిం, తదనన్తరం మనస్తత్త్వాధిష్ఠాతుః ప్రద్యుమ్నస్య ప్రాప్తిం, తదనన్తరం తమశ్శబ్దవాచ్య ప్రకృత్యధిష్ఠాతుః స్మహదాదిసర్గకర్తురనిరుద్ధస్య ప్రాప్తిం, తదనన్తరం ప్రవృత్తి శక్తియుక్తతయా రజశ్శబ్దనిర్దిష్ట జీవాధిష్ఠాతుస్సఙ్కర్షణస్యచ ప్రాప్తి మభిధాయ, "రజో వహతి రాజేన్ద్ర సత్త్వస్య పరమాం గతి" మితి శుద్ధసత్త్వాధిష్ఠాతుర్వ్యూహవాసుదేవస్య ప్రాప్తేరుక్తేరనన్తరంచ "పరమాత్మానమాసాద్య తద్భూతా యతయోఽమలాః। అమృతత్వాయ కల్పన్తే నచావర్తన్తిచాభిభో" ఇతి ప్రాప్యాన్తరాభావాత్తమేవ ప్రాప్యాఽమృతా భూత్వా పునర్నావర్తన్త ఇత్యుక్తేశ్చేతి భావః.

అ॥ ఏవం ప్రకృతోపాసననిష్ఠస్య ప్రారబ్ధేపరిసమాప్తే మార్గవిశేషమాహ (యేతు దగ్ధేన్ధనా) ఇత్యాదినా. "తద్యథేషీకాతూలమగ్నౌ ప్రోతం ప్రదూయేత ఏవం హాస్య సర్వే పాప్మానః ప్రదూయన్త" ఇత్యుక్తప్రకారేణ వినాశితప్రాప్తి విరోధికర్మాణః, విధూతపుణ్యపాపా ఇత్యర్థః. (దీ) యేత్వితి= ఇదం నారాయణీయవచనమ్, అస్మిన్ లోకే యే పుణ్యపాపవివర్జితత్వాద్ దగ్ధేన్ధనాః - దగ్ధసంసారాగ్నీన్ధనపుణ్యపాపకర్మాణః, మూర్ధన్యనాడ్యా నిర్గతాః, తేషాం విష్ణులోకాధ్వానం గచ్ఛతాం ద్వారమిత్యర్థః. జ్వాలామాలీత్యాదిత్యస్య విశేషణమ్. ఆదిత్యదగ్ధేతి = దగ్ధప్రాకృతాఙ్గాః, అశరీరత్వాదదృశ్యాః పరమాణురూపాత్మ

భూతాశ్శ్వేతం దేవం ప్రవిశంత్యుత । తస్మాదపివినిర్ముక్తా అనిరుద్ధతనౌస్థితాః । మనోభూతాస్తతో భూయః ప్రద్యుమ్నం ప్రవిశంత్యుత ॥ ప్రద్యుమ్నాచ్చ వినిర్ముక్తా జీవం సంకర్షణం తతః । విశంతివిప్రప్రవరా స్సాంఖ్యయోగాశ్చ తైస్సహ ॥ తతస్త్రైగుణ్య హీనాస్తే పరమాత్మాన మంజసా । ప్రవిశంతి ద్విజశ్రేష్ఠాః క్షేత్రజ్ఞం నిర్గుణాత్మకమ్ । సర్వావాసం వాసుదేవం క్షేత్రజ్ఞం విద్ధితత్త్వతః । సమాహిత మనస్కాస్తు నియతాస్సంహృతేన్ద్రియాః । ఏకాంత(ఐకాన్త్య)భావోపగతా వాసుదేవం విశంతి తే" ఇత్యాదికళాన మహాభారతాది వచనజ్గళిలుమ్ "శ్వేతద్వీపమితః ప్రాప్య విశ్వరూపధరం హరిమ్ । తతోఽనిరుద్ధమాసాద్య శ్రీమత్క్షీరోదధౌ హరిమ్ ॥ తతః ప్రద్యుమ్నమాసాద్య

స్వరూపమాత్రావశిష్టాస్తం దేవ మనిరుద్ధం ప్రవిశన్తి-తస్మాదపీత్యాది=అనిరుద్ధతనౌ స్థితాస్తే, తస్మాదపి వినిర్గతా మనోమాత్రావశిష్టా భూయః ప్రద్యుమ్నం ప్రవిశన్తి. (ప్ర॥ వి) మనస్తత్త్వస్య ప్రద్యుమ్నాధిష్ఠేయత్వా త్ప్రద్యుమ్నాధిష్ఠేయత్వం ప్రాప్య ప్రద్యుమ్నం ప్రవిశన్తీత్యర్థః.

సం॥ సాఙ్ఖ్యయోగాశ్చేతిచ శబ్దస్య సఙ్కర్షణంచ విశన్తీత్యన్వయః. "తల్లోకే తత్సంయుజో భవన్తీతి" తదర్థః.) ప్ర॥ భూయః - పునః, అనన్తరమిత్యర్థః (దీ) జీవం - జీవాధిష్ఠాతారం, విప్రప్రవరాః - ఆత్మగుణపరిపూర్ణ శ్రేష్ఠాః. సాఙ్ఖ్యనిష్ఠాః, తైస్సహ - యోగనిష్ఠా శ్చోభయేపి, నివృత్తిధర్మనిష్ఠానాం మోక్షోపదేశాత్, (సం॥ యే సాఙ్ఖ్యయోగనిష్ఠతయా విప్రప్రవరాః, సాఙ్ఖ్యమ్-జ్ఞానయోగః) తతస్త్రైగుణ్యేతి = సఙ్కర్షణప్రాప్త్యనన్తరం అఞ్జసా వాసుదేవం పరమాత్మానం విశన్తి, సర్వావాసత్వా ద్వాసుదేవమ్, క్షేత్రజ్ఞ మన్తర్యామిణమ్. (సం) । సపరవాసుదేవ ఏవ సర్వక్షేత్రజ్ఞాన్తర్యామీతి తత్త్వతో విద్ధీతి క్షేత్రజ్ఞం విద్ధీత్యుక్తమ్) నియతాః—నియమయుక్తాః, విషయాన్తరేభ్యస్సంహృతేన్ద్రియాస్సన్తః. అతో వాసుదేవే ఐకాన్త్యభావ ముపగతా విశన్తి, ఇత్యేతత్తత్త్వతో విద్ధీతి.

శ్వేతద్వీపమితి=ఇత శ్శ్వేతద్వీపం ప్రాప్య, (స్వా॥ విశ్వరూపధరం హరిం తత్రత్యం ప్రాప్నువన్తి, తతః క్షీరోదధౌ) అనిరుద్ధమాసీదన్తి, తతః ప్రద్యుమ్నం ప్రాప్య

దేవం సర్వేశ్వరేశ్వరమ్ । తతస్సంకర్షణం దివ్యం భగవన్తం సనాతనమ్ ॥ అయమప్యపరో మార్గస్సదా బ్రహ్మసుఖైషిణామ్ । పరమైకాన్తిసిద్ధానాం పంచకాలరతాత్మనామ్" ఎన్ఱిప్పడిక్కళిలే జయత్సంహితాదికళిలుమ్ "విభవాదర్చనాద్వ్యూహం ప్రాప్య వ్యూహార్చనాత్పరమ్ । తద్బ్రహ్మ వాసుదేవాఖ్యం సూక్ష్మం ప్రాప్యతి ఇతి వదన్తి" ఎన్ఱు శ్రీపాంచరాత్రాధికరణత్తిలుమ్ శిల అధికారివిశేషఙ్గళైప్పఱ్ఱి చ్చొల్లుకిఱ క్రమముక్తిపక్షత్తిలుమ్ సత్యలోకాదికళిలిరున్ద ముక్తరామవర్కళుక్కుముళ్ళ గతివిశేషాదికళిరుక్కుమ్‌కట్టళైకళుమ్ అధికారికళుక్కు జ్ఞాతవ్యమాకైయాలే ఇఙ్గువైవరుత్తుచ్చొల్లుకైయపేక్షితమన్ఱు. ఇగ్గత్యనుసంధానాదికళ్ స్వతంత్రప్రపత్తినిష్ఠనాన ఇవనుక్కు సద్వారకప్రపత్తినిష్ఠనుక్కుప్పోలే ఉపాయాంగమాకనాల్ తోఱ్ఱుమ్ కర్తవ్యాంగళన్ఱియాకిలుమ్

వన్తి తతస్సఙ్కర్షణమ్. సదాబ్రహ్మసుఖైషిణామ్ - సార్వకాలిక బ్రహ్మానుభవ సుఖాపేక్షిణామ్, పరమైకాన్తినశ్చ తేసిద్ధాశ్చ, పఞ్చకాలరతాత్మనాం ముముక్షూణా మయమపరో మోక్షమార్గః. (వి॥ ఇప్పడిక్కళిలే-ఏతత్ప్రదేశేషు.) (ప్ర॥ సత్యలోకాదీతి="బ్రహ్మణాసహ తేసర్వే సమ్ప్రాప్తే ప్రతిసఞ్చరే। పరస్యాన్తే మహాత్మనః ప్రవిశన్తి పరంపద" మిత్యాదిషూక్తానామిత్యర్థః) సత్యలోకాదికళిలిరున్ద ఇత్యాది శబ్దేన తపోలోకవాసిన్సనకాదయ హ్యన్తాన లోకత్రయానిర్దిష్ట కారణ వైకుణ్ఠవాసినో ఽయోధ్యాస్థితాశ్చ గృహీతాః.)

అ॥ (ప్ర) నను నిర్యాణ గతివిశేష పరిపూర్ణానుభవానామనుసన్ధానస్య ప్రకరణాద్భక్త్యఙ్గత్వవత్ప్రపత్త్యఙ్గత్వాభావాత్ ప్రపన్నానాం తదనుసన్ధానమనపేక్షితమితి తన్నిరూపణం వ్యర్థం స్యాదిత్యత్ర అఙ్గత్వాభావేపి ప్రపదనాత్పూర్వభావ్యనుసన్ధానస్యవా పశ్చాద్భావ్యనుసన్ధానస్యవా వైయర్థ్య ముచ్యతే? ఇతి వికల్పోభయోరప్యుపయోగమాహ (ఇగ్గత్యనుసన్ధానాదిక) ళిత్యాదినా. నిర్యాణానుసన్ధానాదికళ్ ఆదిశబ్దార్థః. (దీ॥) ఆదిశబ్దమ్ పరమఫలానుసన్ధానగ్రాహకమ్.

ఇవ్వుపాయత్తి లిழியుమ్బోదు అధికారిత్వసిద్ధిక్కాక ఫలార్థిత్వమ్ అపేక్షితమాకైయాలే ఫలపర్వ విశేషానుసన్ధానమాయ్ ప్పుకుతక్కడవన. పిన్బు వరప్పుకుకిఱ కణ్ణాలత్తుక్కు నాళ్ణ్ణి యిరుక్కుమాపోలే పూర్వప్రార్థిత పురుషార్థస్మరణమాత్రమాయ్ ఇప్పురుషార్థమ్ పెఱప్పుకుకిఱో మెన్గిఱ ప్రీత్యతిశయత్తై విళైప్పిత్తుక్కొండు స్వయం ప్రయోజనమా యిరుక్కుమ్. ఆకైయాల్ ఇఙ్గు సముదాయజ్ఞానత్తాలుమ్ ఇవనుక్కు అపేక్షితసిద్ధియుణ్డు.

(స్వా) ఆదిశబ్దేన బ్రహ్మయశఃప్రవేశాది సఙ్గ్రహః. (వి) ఇழியుమ్బోదు - ప్రవేశసమయే, ప్పుకుతక్కడవన - ప్రవిశేయుః, ఫలాన్తర్గతా భవేయు రిత్యర్థః. పిన్బు - ఉపాయనిష్పత్త్యనన్తరమ్. (స్వా॥ పిన్బితి=నాళ్ణావిట్టాలుమ్ కల్యాణం స్వతఏవా పర్జనీయమాక వరానిర్ కఱ్చ్చ్యేయ్ దేయుః స్వయం ప్రయోజనమాక నాళ్ణుమాపోలే యెన్నపడి. (ప్ర) భావ్యుత్సవదివసా త్పూర్వభావి దివసపరిగణనవ ద్గతివిశేషాద్యనుసన్ధానస్య భరన్యాసాత్పూర్వ మధికారిఘటకత్వా త్పశ్చాదేవంభూతం ఫలం లప్స్య ఇతి తుష్టిహేతుత్వాచ్చానుసన్ధేయత్వ సిద్ధిరితి భావః.) వరప్పుకుకిఱ + ఇరుక్కుమాపోలే - భవిష్యత్కల్యాణస్య దివసాన్గణయితా స్థితివత్, పెఱప్పుకుకిఱోమ్ - ప్రాప్స్యామః, ఎన్గిఱ ప్రీత్యతిశయత్తై - ఇత్యభిలాషకారిప్రీత్యతిశయమ్, విళైప్పిత్తుక్కొణ్డు - అభివర్ధయత్సత్.

అ.। (ప్ర) ఏవం తర్హ్యర్చిరాదిమార్గే ప్రమాణ ప్రతిపన్న కృత్స్నభోగా ముక్తభోగప్రకారవిశేషాశ్చ విశిష్యవక్తవ్యా ఇత్యత్రాహ (ఆకైయాల్) ఇతి. (స్వా॥ అఙ్గమన్ఱిక్కే గతివిన్నై ఫలపర్వవిశేషానుసన్ధానమాకైయాలే) అధికారస్య పురుషార్థత్వస్య చైతావతాపి సిద్ధేస్తదర్థమేవచ తేషాం జ్ఞాతవ్యత్వాదిత్యర్థః. (దీ॥) ఉపాయాఙ్గమల్లామైయాల్.) (పం॥ స్వయం ప్రయోజనత్వాత్, ఉపాయాఙ్గత్వేహి సమ్యగేవజ్ఞాయతే ఇతిభావః) ఇఙ్గు -ప్రకృతార్చిరాది గతివిశేషాదావిత్యర్థః. (దీ॥ సముదాయజ్ఞానమావను? తద్విషయ స్థూలజ్ఞానమ్. ఇవ్వళవాలుమ్ ఫలాపేక్షసిద్ధిక్కుమ్.)

"సమీపం రాజసింహస్య రామస్య విదితాత్మనః । సంకల్ప
హయసంయుక్తైర్యాంతీమివ మనోరథైః" ఎన్నుమ్పడి పిరాట్టి
యిరున్దవిరుప్పు ఇవనుడైయ గత్యనుసన్ధానత్తుక్కు నిదర్శనమ్.
నడై వెళి వజ్గిప్పకలొళినా ళుత్తరాయణమాణ్డు,

అ॥ (స్వా) ఆనాలు ముపాయోత్తరకాల మిన్ద మార్గత్తాలే పరమఫల మడైయ క్కడవోమెన్ఱు గతిచిన్తైవేణుమో ? అత్యన్తాకిఞ్చననాయ్ అత్యన్తపరతన్త్రినాన దాసన్ తాన్ ప్రధానఫలియల్లామైయాల్ స్వతన్త్రస్వామితానే స్వార్థమాక ఫలత్తై త్తరుమెన్ఱు నిర్భరనాయ్ నిశ్చిన్తనాయన్ఱో యిరుక్క ప్రాప్తమ్ ? వేరొరుచిన్తైవేణ్డావే ? ఎన్న పారతన్త్ర్యాదిక ళిరున్దాలుమ్ ప్రేమపరవశనైయాలే స్వామి విశ్లేషం సహిక్కమాట్టామల్ ప్రేమపరీవాహమాన పురుషార్థత్వార్థమ్ స్వత ఏవ గతిచిన్తై వరుమెన్ఱు దృష్టాన్తముఖేన సమర్థిక్కిఱార్ (సమీప) మితి. రాజసింహస్య - స్వతఏవ పురుషార్థ ప్రాపణ శక్తస్య, రామస్య - గుణవత్తయా భోగ్యతయా విశ్లేషానర్హస్య, విదితాత్మనః - సర్వజ్ఞస్య - ఆశ్రితసంరక్షణశీలమాత్మానం విదుషో వా. సమీపమ్, సఙ్కల్పః - నిశ్చయ ఏషేదానీమేవ మయా తత్సమీపే గన్తవ్యమితి నిశ్చయ ఏవ, హయః - అశ్వాః, తత్సంయుక్తైర్మనోరథైః మనోరథాః - పరమఫలోపయుక్త ఫలపర్వేచ్ఛాః. త ఏవ రథా, స్తైర్యాన్తీమ్ - గచ్ఛన్తీమివేత్యర్థః. అత్యన్తపరతన్త్రియాన పిరాట్టి ప్రేమ ముళ్లడజ్గాదే స్వయమేవ స్వామి సమీప గమనత్తై మనోరథిక్కిఱాప్పోలే ఇవ్వధికారియుమ్ గతిచిన్తై పణ్ణుకిఱదెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి యివ్వధికారత్తిలే సూక్ష్మశరీరం విద్యావశీకృత భగవత్సఙ్కల్పత్తాలే గతిమాత్రార్థమాక స్థాపితమెన్ఱు శొన్నదుకూడుమో ? అప్పో దర్చిరాది మార్గత్తిలే భోగవిశేషం శొల్లుకిఱదు విరోధియాదో ? భోగముణ్డాకిలదిలే గాశ్చ అత్యాసక్తనాయ్ తదుపరిగన్తు మనిచ్ఛవాకానో ? ఎన్న కర్మఫలభోగమన్నిక్కే విద్యామాహాత్మ్యత్తాలే ఆనుషఙ్గికఫలానుభవపూర్వక మర్చిరాదిగమనం కూడుమెన్గిఱార్ (నడైవెళి) వితి. నడైవెళి - సూక్ష్మశరీరత్తోడే నడైపెత్త మాత్రత్తిలే (వి॥ గతిలాభే సతి) గమనకాలత్తిలే ఎన్నపడి. అర్చి - అగ్నిః, అర్చిర్దేవనై ఎన్నపడి. పకల్ - దివా, ఒళినాళ్ - ప్రకాశయుక్త దినఙ్గళ్, (వి॥ జ్యోత్స్నా దివసాః,) శుక్లపక్ష మెన్నపడి. ఉత్తరాయణమ్ — స్పష్టమ్. ఆణ్డు — సంవత్సరమ్

ఇడైవరుకాఱ్ఱిరవియిరవిన్ పతి మిన్ వరుణన్,
కుడైయుడైవానోర్ కోమాన్ పిరశాపతి యెన్నివరాల్,
ఇడైయిడై పోకఙ్గళేయ్ఙ్తి యెழిల్ పతమేఱువరే ॥౭౮॥

పితృపథ ఘటీయన్త్రారోహావరోహ పరిభ్రమై
ర్నిరయ పదవీయాతాయాతక్రమైశ్చ నిరంతరైః।
అధిగత పరిశ్రాంతీ నాజ్ఞాధరై రతివాహ్యాన

ఇడైవరుమ్ - "సంవత్సరా దాదిత్య" మెన్ఱు శొల్లచ్చెయ్ దేయుమ్ న్యాయత్తాలే మధ్యేవరుమ్, కాఱ్ఱు - వాయు, ఇరవి - సూర్యన్, ఇరవిన్ పతి - రాత్రిపతి, చన్ద్రనెన్నపడి. మిన్-విద్యుత్తు, వరుణన్ - స్పష్టమ్. కుడైయుడై - సర్వలోకాధిపత్యం తోన్ఱుమ్పడి తచ్చిహ్నమాన ఛత్రత్తైయుడైయవనాన, వానోర్ కోమాన్-దేవనాయకనానవిన్ద్రన్, పిరశాపతి - ప్రజాపతి, ఎన్నివరాలిడైయిడై - మధ్యేమధ్యే కర్మఫలమన్ఱిక్కే అనుషఙ్గికమాక వన్ద, పోకఙ్గళైయ్ఙ్తి - భోగఙ్గళై యడైన్దు, ఎழిల్ - శోభాయుక్తమాన. (వి॥ సమృద్ధమ్. సం॥ తేజిష్ఠమ్) పదమ్. అర్చిరాది పద పరమ్పరైయై, ఉత్తరోత్తర ముత్కృష్టపదత్తై, సర్వోత్కృష్ట పరమపదత్తై ఎన్నవుమామ్. ఏఱువరే-ఆరోహణ మ్పణ్ణువరెన్నపడి. ఉత్తరోత్తర ముత్కృష్టమాకైయాలే యాన్తరాళిక భోగత్తిలే యనత్యాసక్తనాయ్ ప్రతిష్ఠిత నాకానెన్ఱు కరుత్తు.॥ ౭౮॥

అ॥ (టీ॥) ఇప్పర్చిరాది గతిపూర్వక భగవత్ప్రాప్తియై స్వానుసన్ధానద్వారా దర్శిప్పిక్కిఱార్ (పితృపథే) తి. పితృపథః - స్వర్గమార్గమాన ధూమాది మార్గమ్. సం॥ ధూమరాత్ర్యపరపక్ష దక్షిణాయన పితృలోకాకాశ చన్ద్రక్రమేణ స్వర్గారోహణ మార్గోయ స్సపితృయానమార్గః) పితృయానమాకిఱ, ఘటీయన్త్రమ్-పూట్టైక్కుణ్డికై. (సం॥ జలోద్ధారణసాధన యన్త్రవిశేషో ఘటీయన్త్రః) అదిలారోహ మెన్న అవరోహ మెన్న ఏతద్రూప పరిభ్రమణఙ్గళాలుమ్, నిరయపదవియిల్ నిరన్తరమాక పోక్కువరుక్కైయాకిఱ పర్యాయఙ్గళాలుమ్, అధిగత పరిశ్రాన్తిన్, నః-ఎమక్కువుమిళైత్తవన్మైత్త, (సం॥ తత్రయథా ఆరోహన్త్యవరోహన్తి చ తత్తుల్యాః పరిభ్రమణైః) నిరయస్య-రౌరవాదేః, పదవ్యాం నిరన్తరైః-అనవరతం క్రియమాణై ర్గతాగతరూపైస్సఞ్చారైః ప్రాప్తపరిశ్రమాణానః,) స్వయమేవ ఆజ్ఞాధరైః-ఆజ్ఞానువర్తిభి రాతివాహికైః పురుషైః, అతివాహ్య-సత్కారపూర్వకమాక లీలావిభూతియైక్కడత్తి,

సుఖయతి నిజచ్ఛాయాదాయీ స్వయంహరిచన్దనః ॥ ౪౬ ॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్ర స్వతన్త్రస్య
శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్య
కృతిషు శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
గతిచింతనాధికార ఏకవింశః

....

(సం॥ అతివాహ్య - స్వపదం(ప్రాపయ్య) హరిచన్దనః-హరిచన్దనస దృశనానభగవాన్, యద్వా,హరియాకిఅచన్దనమ్, నిజచ్ఛాయాదాయీ-స్వపాదచ్ఛాయాం దత్వా, యావత్కాలమ్ సుఖయతి-నిజకైఙ్కర్య సామ్రాజ్యసుఖం ప్రాపయతి ఏక గై. (స్వా॥ స్వయమిత్యనేన నపురుషాన్తరముఖేన నవాసోపాధికతయా, కింతు స్వతఏవేతి గమ్యతే ॥ ౪౬ ॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయ సారవ్యాఖ్యాన సఙ్గ్రహే

— గతిచిన్తనాధికార ఏకవింశః —

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయనమః.

శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావలీ.

(౧) నిశ్శేషం కర్మనాశే వపురిహ జహత స్సూక్ష్మదేహానువృత్తే ర్నాపేక్షా నిష్ఫలత్వా దథభవతి తదా కర్మనాశోఽత్ర దార్ఢ్యమ్ । కించై న్మార్గచిన్తా క్వపున రుపకరో త్యస్య భక్త్యఙ్గభూతా తస్మా ద్వ్యర్థో విచారః పరమపదసృతే రిత్యతః క్షిప్యతేఽత్ర ॥ ౧౨ ॥

(౨) నిష్క్రాన్తో బ్రహ్మనాడ్యా రవికిరణ మథాలమ్బ్య తస్యాం నిబద్ధం గచ్ఛన్ క్షిప్తేషు తుల్యం పథిరుచిరపురః ప్రస్థితః స్వామిసేవీ । ప్రత్యుద్యాతోఽర్చిషా ప్రాగ్భయ భరవినమన్మౌళి తద్దత్త పూజాం స్వీకుర్వాణస్స సీమావధి మధిగమితో నిస్సర త్యబ్ధవ మస్మాత్ ॥

(3) ఏవం ఘస్రాచ్ఛపక్షోదగయనశరదాం దేవతై ర్నీయమాన స్స్వస్వస్థానాపతద్భి స్సబహుమతి తతో యాతి వాతం సమేతమ్ । తేనాప్యత్యాదృతోఽసౌ రథపద సుషిరప్రాయ మార్గేణ తస్మా న్నిర్గత్యోర్ధ్వం క్షణేనా విశతి ఘృణిమయం మణ్డలం చణ్డభానోః ॥

(౪) పూజాం రాజాత్మజార్హా మిహ భజతి తతో మధ్యరన్ధ్రా ద్వినిర్య న్నారా దారాధితశ్చోత్పతతి హిమరుచా దున్దుభిచ్ఛిద్ర మధ్యాత్ । తోషాచ్ఛేషాధ్వనేతాఽభిసరతి త మథో వైద్యుతోఽమానవాఖ్య స్స్వస్థాన స్థా స్సహాయా వరుణ హరి సరోజాసనా స్తస్య క్లృప్తాః ॥

(౫) తేనైవప్రాపితోఽసౌ త్వరిత మథతపః పారసీమాం స్రవన్తీం తత్రైనం సూక్ష్మదేహం త్యజతి భగవతా స్థాపితం మార్గగత్యై । ఏతాం సద్యోఽవగాహ్యా మృతమయ విరజాం దివ్యదేహంచ లబ్ధ్వా సంస్పృష్టో వాసనాం తాం విసృజతి స పవిత్రేణ హస్తేన తేన ॥

(౬) పశ్చాదైరంమదీయే సరసికృతపదో యాతి చాశ్వత్థవృక్షం భూషా స్రగ్వస్త్ర చూర్ణాఞ్జన కలితకరా ణ్యప్సర స్త్రీశతాని । ప్రత్యుద్గమ్యాత్రి పశ్చా త్స్థిరతటి దుపమా న్యాత్మ లావణ్య వేణ్యా బ్రహ్మాలఙ్కార భేదై రకృత జనపదే తం పరిష్కుర్వతే చ ॥ ౧౭ ॥

(౭) అణ్డాన్తశ్శిల్పిజాతే రతిపతిత మనోభూమి సమ్భావనాని
క్రీడాస్థానాని పశ్య న్ననిమిష నయన స్తత్ర తత్రా ద్భుతాని ।
నానా నాథా వదానా కలిత వికసిత స్వర్ణ పాథోజ రిజ్గ
ద్భృఙ్గీ సజ్గీతభజ్గీ మధురసమధురాన్ దివ్యలీలా తటాకాన్ ॥ ౧౦౮ ॥

(౮) చేలత్పుంస్కోకిలానాం గళతల విగళత్సామగాన ప్రభేదై
ర్మక్తైరాకర్ణ్యమానైః క్షణవిరత నిజామ్నాయ వాచాం విచారైః ।
హృద్యా నుద్యానవర్గానపి కృతజనతా శ్లాఘ్య సంస్పర్శ శయ్యా
నద్ధాన్మన్దా నిలాన్దోళిత విటపిశిఖా నిష్పత త్పుష్పతల్పా ॥ ౧౦౯ ॥

(౯) కల్యాణార్ఘైః ప్రదీపైః కరకమల ధృతైశ్చాతకుమ్భైశ్చ కుమ్భైః
కృత్వాఽగ్రే దివ్యనారీ స్సరయ మభిపత త్సూరిభి ర్లాల్యమానః ।
ముక్తాధ్వేస్తి ప్రజాపత్యభిధ హరిపురీ గోపుర ద్వారపాభ్యా
మానన్దం మణ్డపం ద్రాక్ప్రిణమతిశతధా సూరిజుష్టం ప్రవిష్టః ॥ ౧౧౦ ॥

(౧౦) పర్యఙ్కే తత్రదివ్యే మహతి సరసిజే హంసడిమ్భానుకారి
స్మేర శ్రీ చామరోద్యత్కరతల విమలా ద్యైధమానాష్ట పత్రే ।
నిత్యావిర్భూతగన్ధే వితతఘృణి ఫణారత్న విద్యోతితాశే శేషేస్వా
సీన మేషోఽను భవతి మహితం శ్రీపతిం సూరిబృన్దైః ॥ ౧౧౧ ॥

(౧౧) చిన్తాస్యా దర్చిరాదే రధికృతిఘటికా ప్రాక్ప్రవృత్తేః పరస్తా
త్ప్రాప్తవ్యే తత్పుమర్థే విరచయతి భృశోత్కణ్ఠితత్వం త్వరాంచ ।
శ్వేతద్వీపాది భాజాం ద్రుహిణపదజుషాం చాపరేషా మయోధ్యా
జన్తూనాం భారతాద్యా పరిసరణయ స్తైర్వ్యచిన్త్యావిముక్తేః ॥ ౧౧౨ ॥

ఇతి శ్రీమత్కౌశిక కులతిలకకపిస్థలం రఙ్గనాథార్య ప్రణీతాయాం
శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావల్యామ్
గతిచిన్తనాధికార ఏకవింశః.

శ్రియై నమః.

పరిపూర్ణబ్రహ్మానుభవాధికారః.

వితమసి పదే లక్ష్మీకాంతం విచిత్రవిభూతికం
సచివగమిత స్సంపద్యావిర్భవ త్సహజాకృతిః ।

(దీ) అర్చిరాదికయా గత్యా ప్రాప్తస్యాస్య పరంపదమ్ । పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మానుభవో ఽథ ప్రకాశ్యతే॥ (సం) ఏవ మర్చిరాదినా పరమపదం ప్రాప్తస్య పరిపూర్ణబ్రహ్మానుభవ ప్రకారం వక్తు మధికారాన్తర మవసర సఙ్గత్యా ఆరభమాణః ప్రతిపాద్యం సఙ్గృహ్ణాతి (వితమసీ) తి. (స్వా॥ అస్మిన్ శ్లోకే "కార్యం బాదరి రస్య గత్యుపపత్తేః" ఇత్యధికరణమారభ్య "అనావృత్తి శ్శబ్దా దనావృత్తిశ్శబ్దాత్" ఇత్యధికరణపర్యన్తాధికరణార్థాః క్రమేణోచ్యన్తే.) వితమసి - తమోగుణ రహితే శుద్ధసత్త్వమయే, పదే - పరమపదే, (స్వా॥ ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్" దిత్యుక్తే తమశ్శబ్దవాచ్య ప్రకృతి మణ్డలోత్తీర్ణే స్థానే వర్తమానమ్) (వి॥ సచివ గమితః - ఆతివాహికైః క్రమేణ సత్కారపూర్వకం ప్రాపిత స్సన్, విచిత్ర విభూతికమ్ — ఆశ్చర్యావహ లీలాభోగ విభూతి యుక్తమ్) (స్వా) "సహస్ర శీర్షా పురుషః" ఇత్యారభ్య వివిధ విచిత్ర సంస్థాన లీలాభోగహేతు విభూతి విశిష్టతయా ప్రతిపన్నమ్. లక్ష్మీకాంతమ్ - "హ్రీశ్చతే లక్ష్మీశ్చపత్న్యౌ" విత్యుత్తరానువాకే లక్ష్మీనాయకత్వేన ప్రసిద్ధమ్. కాన్తశబ్దేన లక్ష్మ్యా అపి స్వయం వరణ యోగ్యతయా కైముత్యే నేతరాన్ ప్రతి భోగ్యతమత్వం వ్యజ్యతే. అనేన లీలావిభూత్యన్తర్గత కార్యబ్రహ్మవ్యావృత్తిః, నిర్గుణ బ్రహ్మణ స్తుచ్ఛతాచ ద్యోత్యతే. సచివగమితః - "తస్యదేవా అసన్వశే, సర్వే స్మైదేవా బలిమావహన్తి" ఇత్యాదిభిరుక్తసచివరూపార్చిరాది దైవైర్గమితః-ప్రాపితః, ముక్తఇతివిశేష్యపద మధ్యాహార్యమ్. అనేన "కార్యంబాదరిః" ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః. సమ్పద్య - 'పరంజ్యోతిరుపసమ్పద్య స్వేనరూపేణాభినిష్పద్యతే॥ సఉత్తమఃపురుషః' ఇతివాక్యోక్తరీత్యా పురుషోత్తమం శ్రియఃపతిం పరంబ్రహ్మ సమ్పద్య-ప్రాప్య, నిశ్శేషావిద్యానివర్తనేన, ఆవిర్భవత్సహజాకృతిః - ఆవిర్భవన్తీ సహజా నత్వాగన్తుకా, ఆకృతిర్యస్యసః, అనేన "సమ్పద్యావిర్భావస్స్వేనశబ్దాత్"

స్ఫుటతదపృథక్సిద్ధి స్సిద్ధ్యద్గుణాష్టక తత్ఫలో
భజతి పరమం సామ్యం భోగే నివృత్తికథోజ్ఝితమ్ ॥ ౪౭ ॥

ఇత్యధికరణసిద్ధస్వస్వరూపావిర్భావ ఉక్తః. (వి॥ ఆవిర్భూత దేహాది శరీరవ్యావృత్తస్వాసాధారణ జ్ఞానానన్దాకారః) స్ఫుటతదపృథక్సిద్ధిః, స్ఫుటా - పరిస్ఫుటా; తేన - బ్రహ్మణా, అపృథక్సిద్ధిః - పృథగ్వ్యపదేశానర్హా సంశ్లేష విశ్లేషౌ యస్య సః. (వి॥ ప్రత్యక్షభూతపరమాత్మ పృథగ్భావః, ప్రత్యక్షితశరీరశరీరిభావ ఇత్యర్థః) అనేన "అవిభాగేన దృష్టత్వాత్" ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః. సిద్ధ్యద్గుణాష్టక తత్ఫలః - సిద్ధ్యన్తి గుణాష్టకాని ప్రకరణే బ్రహ్మసమ్బన్ధితయా శ్రుతాని అపహతపాప్మత్వాదీని తత్ఫలాని చ- "స ఏకధా భవతి త్రిధా భవతి ॥ సఙ్కల్పాదేవాస్య పితరస్సముత్తిష్ఠన్తి జక్షన్ క్రీడన్ రమమాణః" ఇత్యాదిభి రుక్తా స్సఙ్కల్పాదేవ మాతాపిత్రాది సృష్టి సశరీరత్వాశరీరత్వాదిరూప ఫలపర్వ విశేషా యస్య సః. (వి॥ సిద్ధ్యదభివ్యక్తం, గుణాష్టకమ్ - "అపహతపాప్మా విజరో విమృత్యుర్విశోకో విజిఘత్సోఽపిపాస స్సత్యకామ స్సత్య సఙ్కల్ప" ఇతి ప్రజాపతి వాక్యోక్త గుణాష్టకమ్, తత్ఫలమ్, - కైఙ్కర్య పర్యన్త పరిపూర్ణానుభవో యస్య స తథోక్తస్సన్) అత్ర గుణాష్టకేత్యనేన "బ్రాహ్మేణ జైమిని రుపన్యాసాదిభ్యః ॥ చితితన్మాత్రేణ ॥ ఏవమప్యుపన్యాసాత్" ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః. తత్ఫలేత్యనేన "సఙ్కల్పాదేవ తచ్ఛ్రుతేః" ఇత్యధికరణార్థః. "అభావం బాదరిః ॥ భావం జైమినిః ॥ ద్వాదశాహవదుభయవిధం" ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః. నివృత్తికథోజ్ఝితమ్ - పునశ్చ సంసారాపత్తిగన్ధరహితమ్, భోగే - (వి॥ భోగమాత్రే) బ్రహ్మణా పరమం సామ్యం భజతి నతు జగత్కారణత్వాదినా, అత్ర "భోగే పరమం సామ్య" మిత్యనేన "జగద్వ్యాపార వర్జం ప్రకరణాదసన్నిహితత్వాచ్చ ॥ భోగమాత్రసామ్యలిఙ్గాచ్చ" ఇత్యధికరణార్థ ఉక్తః. నివృత్తికథోజ్ఝిత మిత్యనేన "అనావృత్తిశ్శబ్దా దనావృత్తిశ్శబ్దాత్" ఇత్యధికరణార్థశ్చానుసంహితః. ఇవ్వళవాల్ కార్య బ్రహ్మ విలక్షణపర బ్రహ్మశబ్దాభిధేయా ఽప్రాకృతదేశ విశేషవర్తి భగవత ఏవార్చిరాది గతిప్రాప్యత్వమెన్నుమ్, పితృలోకసృష్ట్యాది వ్యాపార మావిర్భూత స్వరూపస్య బ్రహ్మానుభవ పరీవాహరూప కైఙ్కర్యమెన్నుమ్, పరమసామ్యం భోగమాత్రత్తిలే ఎన్నుమ్, అతఏవ జగత్కారణత్వాదికళిలై ఎన్నుమ్, ఏవంభూత భోగవిశేషమ్ ప్రాప్తనుక్కు స్వేచ్ఛయాలేతాన్ పరేచ్ఛయాలేతాన్ పునరావృత్తి యిల్లై ఎన్నుమ్ శొల్లప్పట్టదు ॥౪౭॥

ఇగ్గతివిశేషత్తాలే శేష్టవనుడైయ పరిపూర్ణానుభవమ్ ఇరుక్కుమ్పడి యెజ్గనే యెన్నిల్ ? “ అనైత్తులకుముడైయ అరవిన్దలోశననై త్తినైత్తనైయుమ్ విడాళ్ ” ఇత్యాదికళిల్పడియే సర్వదేశసర్వకాల సర్వావస్థైకళిలుమ్ సర్వేశ్వరనై అనన్తజ్ఞాన విగ్రహ గుణవిభూతి చేష్టితజ్గళిలొన్ఱుమ్ కుఱైయామల్ నిరతిశయ భోగ్యమాక విషయీకరిత్తు క్కొణ్డిరు

అ॥ (ప్రి) ఏవం శ్లోకే సజ్గృహీతం కైఙ్కర్యపర్యన్త పరిపూర్ణానుభవరూపఫలం విస్తరేణ ప్రశ్నపూర్వకం దర్శయతి (ఇగ్గతివిశేషే) త్యాదినా. (వి) శేష్టవనుడైయ - గతస్య, అనైత్తులకుముడైయ - సర్వలోక విశిష్టమ్, (స్వా॥ విభూతిద్వయవిశిష్టవాన) అరవిన్ద లోశననై - అరవిన్ద లోచనమ్, త్తినైత్తనైయుమ్ - తిలాంశమ్, ఏకదేశమపి ; విడాళ్ - నపరిత్యజన్తి, సర్వవిధ కైఙ్కర్యత్తైయుమితి సముచ్చయేనానుభవోఽపి సజ్గృహీతః. (స్వా) సర్వేతి = దేశవిశేషేవా కాలవిశేషేవా అవస్థావిశేషేవా సంసారదశైయిల్ పోలే సఙ్కుచిత విషయీకరణమిన్ఱిక్కే. నిరతిశయేతి = తృణలోష్టాద్యనుభవమ్పోలేయన్ఱిక్కే నిరతిశయ భోగ్యత్వ ప్రకారకమెన్నపడి. (వి॥ కుఱైయామల్ - న్యూనతా రాహిత్యేన) అత్ర “సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థైకళిలుమ్ సర్వేశ్వరనుడైయ సర్వవిధ కైఙ్కర్యత్తైయుమ్ గద్యత్తిలే పలకాల మరుళిచ్చెయ్దా” రితి సామ్ప్రదాయికః పాఠః, కేషుచిత్కోశేషు “సర్వావస్థైకళిలుమ్ + విషయీకరిత్తుక్కొణ్డిరుక్కై” మిత్యాది “ముఞ్చశొన్న కైఙ్కర్యమ్ + పరీవాహమెన్నుమిడత్తై గద్యత్తిలే” ఇత్యన్తం పరిపూర్ణానుభవ ప్రకార వివరణ రూపోగ్రన్థః ప్రక్షిప్తోదృశ్యతే. సోఽపి వ్యాఖ్యాయతే.)

అ॥ (స్వా) ఇగ్గతివిశేషత్తాలే దేశవిశేషం ప్రాప్తనుక్కీశ్వర నణ్ణాకిలన్ఱో తనక్కీశ్వరానుభవమ్ పురుషార్థమావదు ? నిరఞ్జనః పరమం సామ్య ముపైతి” ఎన్ఱీశ్వరనోడు పరమసామ్యం శొల్లుకైయాలే తనక్కు మీశ్వరత్వ ముణ్డాకైయాల్ స్వ సమానేశ్వరాన్తరానుభవమ్ పురుషార్థమాక మాట్టుమో ? పరమసామ్యమ్ శొల్లుకిరదు పురుషార్థ ప్రకరణమాకైయాలే భోగాంశత్తిలే ఈశ్వరనోడు పరమసామ్య పరమాకైయాల్ విరోధమిల్లై ఎన్ఱిలప్పోదు యఙ్కిఞ్చిద్ధర్మసామ్యత్తై

క్కుమ్. ఇవ్వనుభవమ్ ఇవనుక్కుమ్ ఈశ్వరనుక్కుమ్
అత్యంత తుల్యమాకైయాలే పరమసామ్యమ్ శొల్లుకిఱదు
“ ఉణర్ ముఴునలమ్ ” ఎన్ఱుమ్, “ నిరస్తాతిశయాహ్లాద
సుఖభావైక లక్షణా । భేషజం భగవత్ప్రాప్తి రేకాన్తా

పరమసామ్యమెన్ఱు శొల్లప్పోమో? ఎన్నవ + ర్ (ఇవ్వనుభవ) మితి. ఇవ్వనుభవమ్ = నిరతిశయభోగ్యత్వ ప్రకారక విగ్రహగుణవిభూతి సకలాకారవిశిష్టేశ్వరానుభవ రూపభోగమ్, అత్యన్తేతి = అత్యన్తసామ్యత్తై పరమ సామ్యమెన్ఱు శొల్లుక్కైయిలై యెన్ఱుకరుత్తు. ఈశ్వరనుమ్ విశిష్టస్వస్వరూపత్తై నిరతిశయ భోగ్యతయా అనుభవిక్కైయాలే ఇఙ్గిరువరుక్కుమిదు అత్యన్తతుల్యమెన్నపడి. (వి॥ విగ్రహ గుణ విభూతి చేష్టితానాం మధ్యే కస్యచిదంశస్యాపరిత్యాగేన విషయీకరణ విశిష్ట భగవదనుభవః పరమ సామ్యమితి సార్వజ్ఞస్యోభయో స్తుల్యత్వా త్తదనుభవ జనితానన్దస్య చోభయో స్తుల్యత్వా దిదమేవహి భోగసామ్య మితి వివక్షితమ్. ఇయాన్ పరం విశేషః, భగవత స్సర్వమిదం, మదీయ మిత్యానన్దః, దాసానాంతు మహత్స్వామిన స్స్వ మితి తౌన్నశానన్దే నకించిదపి తారతమ్య మితి హృదయమ్.)

అ। ఇప్పడి విశిష్ట బ్రహ్మత్తై భోగ్యతయా ఽనుభవిక్కక్కూడుమో ? ముక్తనుక్కు స్వాత్మా అనుకూలతయా స్వప్రకాశనాకైయాలే భోగ్యనానాలుమ్ బ్రహ్మస్వరూపమ్ భోగ్యమెన్గైక్కు ప్రమాణముణ్డో ? ఉణ్డానాలుమ్ తదనుబన్ధి గుణ విగ్రహ విభూత్యాదికళుక్కు భోగ్యతై ఎఙ్గనే ? ఎన్ఱు శఙ్కిత్తుత్తరము + ర్ (ఉణర్ ముఴునల) మిత్యాదినా. ముఴు ఎన్గిఱదు కాకాక్షిన్యాయత్తాలే ఉభయత్రా న్వయిక్కిఱదు ముఴు ఉణర్ - కృత్స్నాంశముమ్ జ్ఞానస్వరూపమ్, ముఴు నలమ్ - కార్త్స్న్యేనా నన్దస్వరూపమ్. నిరస్తేతి శ్రీవిష్ణుపురాణ వచనమ్. నిరస్తాతిశయాః — ఉత్కృష్టాధికరహితాః, (సం॥ ఆహ్లాదః - సన్తోషః) అస్యేమా మహ్లాదజనకతయా సుఖభావైకలక్షణా, (సం॥ సుఖభావః - సుఖిత్వమ్, తదేక నిరూప్య విషయిణీ సదా ఽనుభవేపి స్వవిషయానుభవాభిలాషాయా ఏవ ఉత్తరో త్తర మభివర్ధనాదితి సుఖభావైకలక్షణేత్యుక్తిః, అతఏవనిరస్తాతిశయాహ్లాదా- స్వజ న్యాహ్లాదాతిరిక్తాతిశయితాహ్లాదశూన్యా, శబ్దాదివిషయానుభవరూపవ్యాధినివర్తకా, ఏకాన్తా -గుణవిగ్రహాద్యనుభవరాగస్యాప్యనుపయుక్తకరీ) ప్రయోజనాన్తరగన్ధరహితా,

త్యాన్తికీమతా ” ఎన్నుమ్ శ్లోకత్తిలపడియే భగవత్స్వరూపమ్ భోగ్యమాక ప్రాప్తమ్. మత్తత్తుక్కళై భోగ్యమాక్కుమ్పడి యెజ్ఞనే యెన్నిల్ ? రాజమహిషిక్కు రాజా భోగ్యనానాల్ అవనుక్కభిమతజ్ఞళాయ్, అవనుడైయ భోగత్తుక్కుఉప్పాన భోగోపకరణ భోగస్థానాదికళుమ్, ఇవళుక్కుమ్ అనుకూలమాయిరుక్కుమాపోలే ఇజ్ఞుమ్ భగవత్స్వరూపానుబన్ధికళానవై యెల్లామ్ భోగ్యమాకక్కడవైయిఱే. ఇప్పడి సర్వప్రకారవిశిష్టనాయ్క్కొణ్డు సర్వేశ్వరన్ భోగ్యనెన్నుమిడమ్ శ్రుతిస్మృత్యాదికళిలే ప్రసిద్ధమ్. ఇవఱ్ఱత్తై భూమాధికరణ

ఆత్యన్తికీ — సర్వకాలానువృత్తా, (సం॥) యావదాత్మభావినీ ఇతి మతా; భగవత్ప్రాప్తిః - సంసారవ్యాధిభేషజమిత్యర్థః. (వి॥ భగవత్స్వరూపమితి = యథా “ పురాభూదస్మాకం ప్రథమమవిభిన్నా తను ” రితిన్యాయేన తాదృశావస్థాయాం ప్రియాయాః ప్రియస్వరూపం భోగ్యం తథా భగవత్స్వరూపం భోగ్యమిత్యర్థః.)

అ॥ రాజాపినుడైయ భోగత్తుక్కుఉప్పానవైయుమ్ కదాచిద్రాజావుక్కు అనభిమతమాకిలనుకూలమాకమాట్టాదే? ఎన్నవ + ర్ (అవనుక్కభిమతజ్ఞళా) యితి. యద్వా—భోగోపకరణత్వాదేవ అభిమతజ్ఞళాయెన్ఱు హేతుహేతుమద్భావేన అన్వయిక్కవుమామ్.

అ॥ ఇప్పడి లోకదృష్టప్రక్రియైయై అతీన్ద్రియ భగవద్విగ్రహవిభూతిగుణాదికళిలే సఞ్చరిప్పిక్కప్పోమో ? అప్పడియాకిల్, రాజ్యభోగ్యవస్తువిశేషమ్ వ్యాధ్యాదిదశైయిలే రాజపత్నిక్కు ప్రతికూలమాయుమ్ కాణ్గైయాలే వైపరీత్యం ప్రసజ్జియాదో ? ఎన్నవ +ర్ (ఇప్పడీ) తి. “సోఽశ్నుతే సర్వాన్ కామాన్ సహ, బ్రహ్మణా విపశ్చితా ॥ రసగ్గ్ హ్యేవాయం లబ్ధ్వాఽఽనన్దీభవతి ॥ నపశ్యోమృత్యుం పశ్యతి నరోగం నోతదుఃఖతామ్ ॥ సర్వం హ పశ్యః పశ్యతి సర్వమాప్నోతి సర్వశః ” ఇత్యాది శ్రుతిస్మృతిసిద్ధమెన్ఱపడి.

ఇప్పడి సర్వప్రకారవిశిష్టసర్వేశ్వరన్ భోగ్యనాకిల్ సూత్రభాష్యాదికళిలే శొల్లవేణ్డావో? ఎన్న (సం॥) ఉక్తార్థస్య న్యాయానుగృహీత శ్రుతిసిద్ధత్వేన భాష్యకృదభిమతత్వమాహ (ఇవఱ్ఱత్తై) ఇతి. “ యత్ర నాన్యత్పశ్యతి నాన్యచ్ఛృణోతి నాన్యద్విజానాతి ” తి శ్రుతివివరణరూపే ఽయమర్థ ఇత్యాదికే జగన్నిరతిశయప్రీతయే భవత్యేవేత్యన్త భూమాధికరణ భాష్య ఇత్యర్థః. (విస్తరస్తు వివరిణ్యామనుసన్ధేయః)

త్తిలే సాధిత్తరుళినార్. ఇవఱ్ఱిల్ నిరతిశయానుకూల్య త్తాలే పరమప్రాప్యమాకైయాలే భగవత్స్వరూపత్తై పరమపదమ్ ఎన్గిఱదు. ఇబ్భగవత్స్వరూపత్తినుడైయ పరిపూర్ణానుభవమ్ పెఱువదు భోగ్యతమమాయ్ సర్వోత్తరమాయ్ ఇరుప్పదోరు స్థానవిశేషత్తిలే శెన్ఱాలాకైయాలే అన్ద స్థానవిశేషత్తైయుమ్ పరమపదమ్ ఎన్గిఱతు. ఇవ్వనుభవత్తుక్కు ఆశ్రయమాయ్ క్కొణ్డు అనుభావ్యమాకైయాలే భగవద్విభూతిభూతమాయ్ జ్ఞానానన్దలక్షణమానతత్ స్వరూపత్తైయుమ్

అ॥ ఇప్పడి సర్వప్రకార విశిష్ట బ్రహ్మానుభవమే పరమప్రాప్యమానాల్ విష్ణ్వాఖ్యం పరమం పదం॥ విష్ణోః పదేపరమే॥ తద్విష్ణోః పరమం పదమ్॥ యం ప్రాప్య నినివర్తంతే తద్ధామ పరమం మమ” ఇత్యాదికళిలే పరమప్రాప్య వాచియాన పరమపద శబ్దత్తాలే తుల్యమాక భగవత్స్వరూపత్తైయుమ్ స్థానవిశేషత్తైయుమ్ జీవస్వరూపత్తైయుమ్ పరమపదమెన్ఱు శొల్లక్కూడుమో? ఎన్నవ + ర్ (నిరతిశయానుకూల్యత్తాలే) ఇత్యాదినా. ఇవఱ్ఱిల్-దివ్యాత్మస్వరూప విగ్రహగుణ విభూత్యాదిషు మధ్య ఇత్యర్థః. నిరతిశయానుకూల్యం గుణవిగ్రహయోగస్యవిశిష్టమితి స్వరూపత్తై ఇత్యుక్త్యా తౌచలక్షితౌ. స్థానవిశేషస్వరూపయోః పరమపద శబ్ద బోధ్యత్వేవ బద్ధదశాయామపి నిరతిశయానుకూల్యం భగవత్స్వరూపస్యైవే త్యభిప్రేతమ్) పరమప్రాప్యమాకైయాలే స్వరూపం పరమపద శబ్ద ముఖ్యార్థమ్. (వి॥ పద్యతే గమ్యత ఇతి పదమ్, ప్రాప్యం-పరిపూర్ణానుభవప్రాప్తిః, స్థానవిశేషత్తిలే శెన్ఱాల్-స్థానవిశేషే ప్రవిష్టేసతి.) స్థానవిశేషం తదుపయుక్తమాకైయాలుమ్ సర్వోత్తరస్థానమాకైయాలుమ్ ఇవ్విశేషద్యోతనార్థముపచారత్తాలే పరమపదమెన్ఱు శొల్లుకిఱదు. జీవస్వరూపమ్ పరమప్రాప్య భగవదనుభవాశ్రయితయా ఉచిదాప్యవృత్త జ్ఞానానంద లక్షణ విభూతి తయాచ విశేషద్యోతనార్థముపచారత్తాలే పరమపదమెన్ఱు శొల్లప్పడుమెన్ఱు కరుత్తు. (వి॥ అనుభవత్తుక్కాశ్రయమాయ్క్కొణ్డు అనుభావ్యమాకైయాలే- అనుభవాశ్రయతయా స్వరూపస్యానుభావ్యత్వా దిత్యర్థః బద్ధదశాయాం న, తాదృశానుభవాశ్రయానుభావ్యత్వ మితి న పరమపదత్వమ్.)

పరమపదమ్ ఎన్గిఱదు. ఇవైమూన్ఱుక్కుమ్ మఱ్ఱుముళ్ళ వఱ్ఱుక్కుమ్ ప్రాప్యత్వమాత్రమవిశిష్టమ్. ఇప్పడి భగవత్స్వరూప గుణ విగ్రహాదికళుమ్ శుద్ధ సత్త్వాశ్రయమాన నిత్య విభూతియుమ్ స్వస్వరూపముమ్ భోగ్యమానాలుమ్ ప్రతికూలమాన ప్రత్యక్షాది ప్రమాణ సిద్ధమాయ్ ముముక్షువుక్కు త్యాజ్యమాక శాస్త్రఙ్గళిల్ శొల్లప్పట్ట లీలా విభూతియిల్ పదార్థఙ్గళ్ ముక్తనుక్కు భోగ్యమాక కూడుమో ఎన్నిల్? అదిలుమ్ కుఱైయిల్లై. పిత్తోపహతనుక్కు ప్రతికూలమాన పాల్ పిత్తమ్ శమిత్తాల్ అనుకూలమామా పోలేవుమ్ సార్వభౌమనాన పితావినుడైయ శిఱైక్కూడమ్ శిఱైకిడక్కిఱ రాజకుమారనుక్కు అప్పోదు ప్రతికూలమాయ్

అ॥ ఇప్పడి పరమపద శబ్ద మౌపచారికమాకిల్ ప్రాప్యత్తై యిరుక్కైయాలే ప్రకృతి కాలాదికళిలుమ్ పరమపదశబ్దప్రయోగమ్ ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవ + ర (ఇవై మూన్ఱుక్కు) మితి. ప్రాప్యత్వమాత్ర మవిశిష్టమ్ - విశేష విశిష్టం సభవతి. ఇవై మూన్ఱుక్కు- మితరాపేక్షయా ప్రాప్యత్తైయిలే పూర్వోక్త విశేషమిరుక్కైయాలే అఙ్గే ఔపచారికప్రయోగం విశేషద్యోతనార్థతయా సార్థకమానాలుమ్ ఇతరఙ్గళిలే ప్రయోజనమిల్లామైయాలే ఔపచారికప్రయోగం కూడాదెన్ఱు కరుత్తు. (స౦॥) మఱ్ఱుముళ్ళ వఱ్ఱుక్కుమ్ - విభూతిచేష్టితానామిత్యర్థః. స్వస్వరూపే విభూతిభూతమాత్మస్వరూపం ముక్తో భోగోపకరణత్వేన బద్ధదశాయామ్ నామరూపవ్యాకరణాద్యర్థానుప్రవేశ ద్వారత్వకృత లీలోపకరణత్వేనచ ఉపాదేయత్వ కృతా.

అ॥ ముక్తం ప్రతి త్యాజ్యతయోక్తానాం లీలావిభూతి గుణపదార్థానాం తంప్రతి భోగ్యత్వ మాక్షిప్య సమాధత్తే (ఇప్పడీత్యాదినా + ఉపపన్న) మిత్యన్తేన. లీలావిభూతి గత పదార్థా అనుకూలవర్గతయా ప్రతికూలవర్గతయా విభక్తా ఇతి క్షీరం కారాగృహంచ దృష్టాన్తితమ్. ప్రకృతి విముక్తస్య కర్మసమ్బన్ధరూప దోషాపగమాత్త్వేన తుల్య భోగతయా భగవత్తైవ ప్రస్థాపనాచ్చ భగవత ఇవ ముక్తస్యచ లీలావిభూతిరప్యనుకూలైవేతి భావః. బ్రహ్మణి సక్తచిత్తానాం లీలావిభూతావపి స్వేచ్ఛయైవ క్వచిద్విషయే స్వానుకూలత్వాభిసన్ధి ర్భగవదనుకూలత్వ ప్రసక్తి

రాజా శిక్షైక్కూడత్తిల్ నిన్ఱుమ్ పుఱప్పడవిట్టుకన్దు తుల్య భోగనాక నైత్తవళవిల్ శిక్షైక్కూడమాన కోప్పుక్కుళ్లైయా దిరుక్కచ్చెయ్దే పిత్తావిఱ విభూతియెన్ఱు అనుకూలమానా ప్పోలవుమ్, "యస్త్వయా సహ సస్వర్గో నిరయో యః స్త్వయా వినా" ఎన్ఱుమ్ "నహి మే జీవితేనార్థో నైవార్థై ర్నచ భూషణైః। వసన్త్యా రాక్షసీమధ్యే వినా రామం మహారథమ్" ఎన్ఱుమ్ "ఏఱాళుమిఱైయోనిలుమ్" శ్లోకంకళి పడియే భగవత్సంశ్లేషమన్ఱిక్కే తాఙ్ నిఱ్పోతు కర్మాను రూపమాక త్తనక్కు ప్రతికూలమాయుమ్ అల్పానుకూల మాయుమ్ తోన్ఱిన లీలా విభూతియిల్ పదార్థఙ్గళ్ ముక్త నాయ్ నిరన్తర భగవదనుభవమ్ పణ్ణాకిఱ ఇవనుక్కు నిరతిశయ భోగ్యవర్గత్తిలే శేర్న్దై ఉపపన్నమ్.

కృతైవేతి ప్రదర్శనాయ "యస్త్వయా సహ" త్యాద్యుపన్యస్తమ్. (స్వా॥) సంసారదశైయిల్ స్వతస్సిద్ధానుకూల్యం తోన్ఱామైక్కు ప్రథమదృష్టాన్తమ్. ఉత్క్రమణానన్తరం తానే లీలావిభూత్యన్తర్గతపదార్థఙ్గళుక్కు స్వాభావికప్రయోజక కర్మం కళ్రికైయాలే స్వతస్సిద్ధానుకూల్యం తోన్ఱ వేణ్డావో? ఎన్నిఱ శఙ్కా వారణార్థమ్ ద్వితీయదృష్టాన్తమ్. కారాగృహతుల్యమాన సూక్ష్మ శరీరం కళ్రి కైయాలే విరజాతరణానన్తరం తానే బ్రహ్మోపసమ్పత్తేః పూర్వమే స్వతస్సిద్ధాను కూల్యం తోన్ఱాదెన్గైక్కాక తృతీయ దృష్టాన్తమ్. (శ॥ శిక్షైక్కూడత్తిల్ నిన్ఱుమ్ - కారాగృహాత్, పుఱప్పడువిట్టు బహిర్నిర్గమయ్య, - ఉకన్దతుల్యభోగ నాక - యథా సన్తుష్టోగచ్ఛేత్తథా, విట్టవళవిల్ - విమోచనసమయే) రాజకుమా రనుక్కు శిక్షైక్కూడ విప్పోదు వేఱొరు ఆకారమాకైయాల్ అనుకూల మాక త్తోన్ఱలామే? ఎన్నిఱ శఙ్కావారణార్థమ్ కోప్పుక్కుళ్లైయాదే ఇతి. కోప్పు - ఆకారమ్ (సం॥) ఏఱాళు మిఱైయోన్ - వృషభవాహనో భూతగణాధిపః (వి॥ ఉపపన్నమ్ - లీలావిభూతిస్థ పదార్థానాం భోగ్యత్వేన ఉత్తర్త్వేన ఉపపన్న ఇతి భావః)

ఇప్పడి బద్ధరుక్కు ప్రతికూలమాయుమ్, అల్పానుకూలమాయుమ్, కర్మబన్ధమిల్లాదార్క్కు అనుకూలస్వభావమాయుమ్ ఇరుక్కై-అప్పదార్థజ్గళుక్కు భగవదిచ్ఛాసిద్ధమ్. ఇప్పడి స్వేచ్ఛాసిద్ధమాన ఆనుకూల్యత్తైయుడైత్తాన తన్ ప్రకారజ్గళెల్లాత్తోడుమ్ కూడిన శ్రీమానాన నారాయణన్ ప్రాప్యనెన్నుమిడమ్ తిరుమన్త్రత్తిలుమ్ ద్వయత్తిలుమ్ చతుర్థ్యన్తపదజ్గళిలే అభిప్రేతమ్.

అ॥ ఇప్పడి ఒరువస్తుతానే ఒరుకాలత్తిలే ముక్తనైప్పఱ్ఱ అనుకూలమాయుమ్ బద్ధనైప్పఱ్ఱ ప్రతికూలమాయుమిరుక్కై విరుద్ధమన్రో? ఏక కాలత్తిలే తానే ప్రాతికూల్య స్వభావమ్ ముణ్డాకిల్ సర్వజ్ఞరాన నిత్యముక్తర్కళుక్కు ఇరణ్డుమ్ తోత్తవేణ్డావో? ఎన్నవ + ర్ (ఇప్పడి) ఇతి. బద్ధర్క్కు ఇప్పదార్థజాతం ప్రతికూలమాయిరుక్కక్కడవదెన్ఱు భగవదిచ్ఛా సిద్ధమాకైయాలే ఏకకాలత్తిలే భిన్నసమ్బన్ధి నిరూప్య ప్రాతికూల్యానుకూల్యజ్గళుక్కు విరోధమిల్లై. బద్ధర్క్కు ప్రతికూలమెన్ఱు ముక్తాదికళుక్కుమ్ ప్రత్యక్షమాకైయుమ్ విరుద్ధమన్నెన్ఱు కరుత్తు. అనుకూలస్వభావేతి = ఆనుకూల్యం యావదాత్మభావియాయిరుక్కైయాలే స్వభావసిద్ధమెన్నపడి.

అ॥ ఇప్పడి సర్వప్రకార విశిష్ట ఈశ్వరన్ ప్రాప్యమెన్గిఱదు కూడుమో? రహస్యత్రయత్తిలే చతుర్థ్యన్త పదజ్గళిలే కైఙ్కర్యత్తైయన్రో ప్రార్థిక్కిఱదు? అజ్గే భగవదనుభవత్తుక్కు ప్రాప్యత్తై శొల్లవిల్లైయే? ఎన్నవ + ర్ (స్వేచ్ఛాసిద్ధమాసే)తి. పరేచ్ఛాసిద్ధమాకిల్ స్వోత్కృష్టాన్తర సద్భావాత్స్వప్రాప్యత్తైయే కూడాదొழియమెన్నపడి. కైఙ్కర్యపర చతుర్థియిలే యభిప్రేతమాకైయాలే విరోధమిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి అభిప్రేతమెన్ఱు శొల్లకూడుమో? స్ఫుటమాన కైఙ్కర్యపరత్వ మనుభవం వినా అనుపపన్నమాకిలన్రో అభిప్రేతమెన్నలావదు? ఇవ్వనుభవం కైఙ్కర్యత్తుక్కు కారణమాకైయాల్ కార్యభూత కైఙ్కర్యపర చతుర్థియిలే కారణము మభిప్రేతమెన్ఱిల్లప్పోదు అనుభవత్తైచ్చొల్లామాల్ ద్వయవివరణ శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిలే కైఙ్కర్యత్తైయే శొల్లుకిఱదు విరోధియాదో? శరణాగతిగద్యత్తిలే ప్రీతికారితం కైఙ్కర్యమెన్ఱు శొల్లుకిఱదువుమ్ విరోధియాదో? ఎన్నవ + ర్

మున్బుశొన్న ఐశ్వర్యమ్ ఇప్పడి పరిపూర్ణానుభవత్తాలే పిఱన్ద ప్రీతివిశేషత్తుక్కు పరీవాహమెన్నుమిడత్తై గద్యత్తిలే పల కాలమ్ అరుళిచ్చెయ్దార్. ముక్తదశైయిలే శ్రుతిసిద్ధమాన జక్షణాదికళుమ్ జ్ఞాత్యాది సంపాదనఙ్గళుమెల్లామ్ పుణ్యపాపరూపకర్మనిరపేక్ష భగవదిచ్ఛానుగుణ స్వేచ్ఛామూలఙ్గళాకైయాలే కర్మఫలమన్ఱిక్కే అనుభవ పరీవాహమాన కేవలకైఙ్కర్యత్తిలే అన్తర్భూతఙ్గళ్. ఆకైయాల్ ప్రాప్తియాయిత్తు యథాభిమతకైఙ్కర్యపర్యన్త పరిపూర్ణ బ్రహ్మ

(మున్బు) తి. అనుభవత్తాలే ఇతి = పరమ్పరయా ఽనుభవ జనిత మాకైయాలే కైఙ్కర్యపర చతుర్థియిలే యభిప్రేతమెన్ఱు శొల్లుకైయిలే యెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (దీ) నను “జక్షత్ క్రీడన్ రమమాణ స్త్రీభిర్వా యానైర్వా” ఇత్యాది కృత్యఙ్గళుణ్డాయిరుక్క కైఙ్కర్యపర్యన్తానుభవమెన్ఱదెన్నే? ఎన్న శఙ్కైయై పరిహరిక్కిఱార్ (ముక్తదశైయి) లిత్యాది “సయది పితృలోకకామో భవతి ॥ సఙ్కల్పాదేవాస్య పితరస్సముత్తిష్ఠన్తే ॥ సయది స్త్రీలోకకామః ॥ సయది గీతవాదిత్రలోకకామః స్సఙ్కల్పాదేవాస్య” ఇత్యాదికళిల్ జ్ఞాత్యాది సమ్పాదనమ్ శొల్లిత్తే. (స్వా॥) కర్మఫలమల్లామైయాలే ప్రాకృతభోగమన్ఱెన్ఱు కరుత్తు (సం॥) అభిమతానువర్తనస్యైవ కైఙ్కర్యత్వాత్ తత్తద్విగ్రహ పరిగ్రహేణ నిత్యానిత్య విగ్రహేణచ జక్షణాది విహారణశీలః పరమపురుష స్స్వశేషభూతానపి స్వసమాన విహారణశీలాన్ కృత్వైవ ముక్తానపి సార్వభౌమ ఇవ మోదత ఇతి జక్షణాదయోఽపి కైఙ్కర్యఏవాన్తర్భూతా ఇతి భావః)

అ॥ ఇప్పడియానాల్ క్వచిత్ క్వచిద్ బ్రహ్మప్రాప్తిఫలమెన్ఱుమ్ శొల్లక్కూడుమో? పరమపురుషార్థమిరణ్డిల్లైయే? ఎన్నవరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి. (ప్ర॥ వి) భగవదిచ్ఛామూల స్వేచ్ఛామూలత్వాదిత్యర్థః. (సం) ఉక్తబ్రహ్మానుభవస్య యథాభిమతకైఙ్కర్యాకర్షకత్వాదిత్యర్థః. (దీ॥ ప్రాప్తియాయిత్తు - పరబ్రహ్మప్రాప్తియాక నిర్ణయిక్కప్పట్టదు) అనన్తగరుడాదికళ్ పణ్ణుమ్ కైఙ్కర్యమివనుక్కిల్లామైయాలే కైఙ్కర్యపర్యన్తానుభవమెఙ్ఙనే? ఎన్ఱు శఙ్కైయామైక్కాక యథాభిమతేతి.

నుభవమ్. ఇవ్వనుభవ ముణ్డానాల్ పిన్బైరు కాలత్తిలుమ్ అఴియామైయెన్నుమిడమ్ “ ప్రాప్యతే పరమం ధామ యతో నావర్తతే యతిః ॥ మాముపేత్య పునర్జన్మ దుఃఖాలయమశాశ్వతమ్। నాప్నువన్తి మహాత్మానస్సంసిద్ధిం పరమాం గతాః ॥ ఆబ్రహ్మభువనాల్లోకాః పునరావర్తినోఽర్జున । మాముపేత్య తు కౌన్తేయ పునర్జన్మ న విద్యతే ॥ యదా స కేవలీభూతష్షడ్వింశ మనుపశ్యతి । తదా స సర్వసిద్ధత్వాత్ పునర్జన్మ న విన్దతి ॥ గత్వా గత్వా నివర్తన్తే చన్ద్రసూర్యాదయో గ్రహాః । అద్యాపి న నివర్తన్తే ద్వాదశాక్షరచిన్తకాః ” “ వాయినాల్ నమోనారణావెన్ఱు మత్తకత్తిడై క్కైకళై క్కూప్పి ప్పోయినాల్ పిన్నై ఇత్తిశైక్కెన్ఱుమె పుణైకొడుక్కిలుమ్ పోకవొట్టారే ” ఇత్యాదికళిలే ప్రసిద్ధమ్.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి భగవదనుభవరూపప్రాప్తి పురుషార్థమానాలుమ్ “భోగే నివృత్తిః కథోజ్ఝిత” మెన్ఱు నిత్యమాకచ్చొన్నదు కూడుమో? “కల్పకోటిసహస్రేషు విష్ణులోకే మహీయతే” ఎన్ఱు కాలావచ్ఛేదముమ్ పునశ్చ సంసారముమ్ విష్ణులోకం ప్రాప్తనుక్కుచ్చొల్లవిల్లైయో? ఎన్నిల్ + ఇ (ఇవ్వనుభవ) మిత్యాది. పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవమెన్ఱపడి. (దీ॥ యతిః - బ్రహ్మనిష్ఠః, సంసిద్ధిః - స్వరూపప్రాప్తిః, కేవలీభూతః - ప్రకృత్యావిముక్తః.) సర్వబన్ధవినిర్ముక్తః, షడ్వింశమ్ - పరమాత్మానమ్, (దీ॥ అనుపశ్యతి - అర్చిరాదిగత్యాఽధిగమ్య సాక్షాత్కరోతి, సర్వప్రకారైస్సిద్ధత్వాత् - సిద్ధిప్రాప్తత్వాత్.) వాయినాలిత్యాది = వాయినాల్ నమోనారణావెన్ఱు - (వి॥ వాచా నమో నారాయణేతి, ఉక్త్వేతి శేషః) మత్తకత్తిడై - మస్తకమధ్యత్తిలే, కైకళై క్కూప్పి - (దీ॥ అఞ్జలియై ప్పణ్ణి) ప్రపత్తిపణ్ణి ఎన్నపడి- పోయినాల్ - అర్చిరాదిమార్గత్తాలే పరమపదం శెన్ఱాల్, పిన్నై - పునశ్చ, ఇత్తిశైక్కు - ఇన్ద దేశత్తుక్కు, సంసారమణ్డలత్తుక్కెన్ఱపడి. (దీ) ఇన్దదిక్కుక్కు-లీలావిభూతియిలే పునస్సంసరిక్కైక్కెన్ఱపడి. పుణైకొడుక్కిలుమ్ - సంసరిత్తుమీళవుమ్ వరుకిఱేనెన్ఱొరువన్ పుణైకొడుత్తాలుమ్ (వి॥ ప్రతిభూః కల్పనేఽపి) పోకవొట్టారెన్ఱపడి.

భగవత్తిచ్చైస్వాన్తర్భూతమాన స్వచ్ఛన్ద విహారత్తాలే లీలావిభూతియిలే పుకున్దాలుమ్ ఇవ్వనుభవ సఙ్కోచాదికళ్ పిఱవామైయాలే పునరావృత్తి యిల్లై ఎన్గిఱదు. ఇప్పడి ఉత్తరావధియిల్లాత యివ్వనుభవమ్ పెఱువాకొర్కు అన్తిమ శరీరమ్ దేవమనుష్యాదికళిల్ ఇన్నతిలే యెన్ఱు తెఱియాదు. బ్రహ్మాదికళుక్కుమ్ మోక్షముణ్డు.

అ॥ (వి) తర్హి "ఇమాన్ లోకాన్ కామాన్నీ కామరూప్యనుసఞ్చరన్", ఇతి సర్వలోకసఞ్చారణం కథమ్? మిత్యాశఙ్క్య కర్మోపాధికత్వాభావేన తత్పునరావృత్తిర్నభవతీత్యాహ (భగవదిచ్ఛైర్యే)తి. (స్వా॥ స్వచ్ఛన్దేతి - భగవదవతారమ్పోలే కర్మకృతమల్లామైయాలే ఎన్ఱపడి) పుకున్దాలుమ్ - ప్రవేశేఽపి, పిఱవామైయాలే-అనుత్పత్త్యా. (దీ) సఙ్కోచాదీత్యత్రాదిశబ్దమ్ అనుభవాభావకైఙ్కర్య విచ్ఛేదాది గ్రాహకమ్.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి పూర్వోక్త ప్రకారేణ సర్వోత్కృష్టమాయ్ పునరావృత్తియిల్లాద వనుభవమ్ సర్వాధికారమాన ప్రపత్తిమాత్రత్తాలే అపకృష్టజన్మవాన్గళాన వకిఞ్చనాధికారికళుక్కు శరీరావసానత్తిలే వరక్కూడుమో? భక్తియోగత్తాలే దేవాద్యుత్కృష్టజన్మమ్ పెఱ్ఱు తదవసానత్తిలేయన్ఱో ఇవ్వనుభవం పెఱవేణ్డియదుచితమ్? అపకృష్టజన్మావసానత్తిలే ఇవ్వనుభవమ్ "శునామిన పురోడాశో ననీచేషు తదిష్యతే" ఎన్గిఱపడియే ప్రాప్తమన్ఱో? ఎన్నవ + ర్ (ఉత్తరావధీ)తి దేవేతి= "తస్య తావదేవ చిరం యావన్న విమోక్ష్యేఽథ సమ్పత్స్యే" ఎన్ఱు భక్తియోగనిష్ఠనుక్కుమ్ ప్రారబ్ధావసానత్తుక్కు శరీరనియమ మిల్లామైయాలే ఉత్కృష్టశరీరావసాన ఏవ మోక్షమెన్ఱు నియమమిల్లై యెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి దేవమనుష్యాదికళి లెన్ఱు దేవాదికళుక్కుమ్ మోక్షముణ్డానదాకచ్చొల్లక్కూడుమో? ఉపాసనం మనుష్యాధికార మాకైయాలే మోక్షముమ్ మనుష్యనియతమన్ఱో? ఎన్నవ + ర్ (బ్రహ్మాదికళుక్కు)మితి. "బ్రహ్మణా సహ తే సర్వే సమ్ప్రాప్తే ప్రతిసఞ్చరే। పరస్యాన్తే కృతాత్మానః ప్రవిశన్తి పరం పద"మెన్ఱు బ్రహ్మాదికళుక్కుత్తాన్ శరీరావసానత్తిలే మోక్షమ్ శొల్లుకైయాలే ఉపాసనత్తుక్కు మనుష్యనియమ మిల్లామైయాలే తచ్ఛరీరావసాన నియమమిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు.

అప్పడియే “ధర్మవ్యాధాదయోప్యన్యే పూర్వాభ్యాసాజ్జుగుప్సితే । వర్ణావరత్వే సంప్రాప్తాస్సంసిద్ధిం శ్రమణీ యథా” ఎన్ఱు మహర్షికళ్ శొన్నార్కళ్. ఆకైయాల్ ముముక్షుదశైయిల్ ఔపాధికఙ్గళాన ఉత్కర్షాపకర్షఙ్గళై క్కొణ్డు ముక్తదశైయిలుమ్ అనుభవ తారతమ్య ముణ్డెన్ఱు ఆనన్దతీర్థియర్ ముక్తరుక్కెల్లామ్ సర్వేశ్వరనోడే పరమ సామ్యమ్ శొల్లుకిఱ శ్రుత్యాదికళై వఱన్దార్కళ్.

అ॥ ఆనాలు ముపాసనమ్ త్రైవర్ణిక మనుష్య దేవాద్యుత్కృష్ట శరీరనియత మాకైయాలే యుత్కృష్ట శరీరావసాన నియమమిల్లై యెన్ఱుశొల్లప్పోమో ? ఎన్న న్యాయ సిద్ధమాత్రమన్ఱిక్కే ప్రమాణముమున్ (అప్పడియే) ఇతి. ఆకైయాల్ భక్తియోగత్తిలు మన్తిమ శరీరోత్కర్షాపకర్షనియమ మిల్లామైయాలే ప్రపత్తియిలు మపకృష్ట శరీరావసానత్తిలే మోక్షప్రాప్తి కూడుమెన్ఱు కరుత్తు. యద్వా. —

అ॥ (దీ॥ స్వా॥ ప్ర॥ వి) ననుకైశ్చిదుత్కృష్ట శరీరాన్ముక్తిం గతానామనుభవన్యూనతా చేతి ముక్తాఫలభేదోక్తిః కథం భవద్భిస్సర్వేషాం ముక్తానాం ఫలభేదో నాస్తీత్యుచ్యత ? ఇత్యత్ర జన్మాదినోత్కృష్టతమానాం బ్రహ్మాదీనాం జన్మాదినాఽపకృష్టతమానాం ధర్మవ్యాధ ఘణ్టాకర్ణాదీనాంచ ముక్తత్వేన ప్రమాణతోఽవగమాన్ముక్తౌచ సర్వేషాం నిశ్శేషకర్మనివృత్తేః ప్రామాణికత్వాత్ఫలతారతమ్యేచ న్యూన మనుభవతా మధికాలాభనిమిత్త దుఃఖితత్వేతు కర్మవత్త్వప్రసఙ్గేన సంసారావిశేషప్రసఙ్గాత్ “సోఽశ్నుతే సర్వాన్ కామాన్ సహ, బ్రహ్మణా విపశ్చితా॥ నిరఞ్జన పరమం సామ్యముపైతీ” త్యాది శ్రుతి విరోధాచ్చ తదనాదరణీయమిత్యాహ (ఇప్పడియుత్తరావధి) తి. (దీ॥ ఇవ్వర్థత్తిల్ ప్రమాణం కాట్టికిఱార్ “ధర్మవ్యాధాదయః”ఎన్ఱు. జుగుప్సితే వర్ణావరత్వేపి పూర్వాభ్యాసాత్సంసిద్ధిం ప్రాప్తాః, శబరీ యథేతి.)

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి ఏకరూపమాక ముక్తానుభవమ్ శొన్నదు కూడుమో ? అధికారావస్థైయిలే దేవమనుష్యాదిభేదాధీన భోగతారతమ్యమ్పోలే మనుష్యశరీరాన్ముక్తనుక్కుమ్ దేవశరీరాన్ముక్తనుక్కుమ్ బ్రహ్మానుభవ తారతమ్యముణ్డెన్ఱు ఆనన్దతీర్థియర్ శొల్లవిల్లైయో? ఎన్నవన్ (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాలే-అన్తిమ శరీరనియమమిల్లామైయాలే, ఔపాధికేతి = కర్మకృతఙ్గళ్ పడి. శ్రుత్యాదితి =

ఆచారవైకల్యముడైయ ముముక్షుక్కళుక్కు ఆనన్దహ్రాస ముణ్డా మెన్ఱు శిలర్ శొల్లుమ్ వచనమ్ ఆప్తమూనాలుమ్ ముక్తానావదఱ్కు మున్నే వరుమ్ భగవదనుభవత్తిల్ సఙ్కోచత్తైచ్చొల్లిఱ్ఱామత్తనై. పిన్బుముక్తరానార్క్కుమ్

"నిరఞ్జనః పరమంసామ్య ముపైతీ" త్యాది శ్రుతికళిలెన్నపడి. ఆదిశబ్దత్తాలే "మమసాధర్మ్యమాగతాః" ఇత్యాది స్మృతియుమ్, యుక్తివిరోధాదికళుమ్ వివక్షితఙ్గళ్.

ముక్తానాం తారతమ్యాఙ్గీకారే స్వర్గాదిపురుషార్థాద్య విశేషప్రసఙ్గాత్పరమపురుషార్థత్వాభావ ప్రసఙ్గః. స్వర్గాదివదనిత్యత్వప్రసఙ్గశ్చ. తరతమభావగ్రస్తానన్త ముక్తానాం ప్రాతిస్విక ఉపాయ విధానాభావా దుపాయానుష్ఠాన ప్రసఙ్గః, సామాన్యత ఉపాయానుష్ఠానే సర్వేషా ముత్కృష్ట ముక్తిప్రసఙ్గః నికృష్ట ముక్తిప్రసఙ్గో వా; మహాన్తిమ శరీరం దేవశరీరం మనుష్యశరీరమితి పరిజ్ఞానాభావే తదుపలక్షితముక్తికామనా భావేనానధికారితయా ఉపాయాననుష్ఠాన ప్రసఙ్గః, ముక్తానామాత్మనాం దేవమనుష్యాది భావాఙ్గీకారేణ ఆనన్దతారతమ్యాఙ్గీకారే "పుమాన్న దేవో ననరో నపశుర్న చ పాదపః । శరీరాకృతిభేదాస్తు భూపైతే కర్మయోనయః ॥ దేవాదిభేదేఽపధ్వస్తే నాస్త్యేవావరణో హి సః । విభేదజనకేఽజ్ఞానే నాశమాత్యన్తికం గతే ॥ ఆత్మనో బ్రహ్మణోఽభేద మసన్తం కః కరిష్యతీ" త్యాదిప్రమాణ విరోధశ్చ భవేదిత్యాది. ముక్తవిరోధాదికం మూలే సూచిత మనుసన్ధేయమ్ (వి) ఔపాధికఙ్గళానేతి - కర్మోపాధిక దేవత్వమనుష్యత్వాదేరుత్కర్షాపకర్షయో ర్ముక్తిం ప్రత్యప్రయోజకత్వా న్నిశ్శేషం కర్మణో నివృత్తత్వా న్ముక్తా వానన్దతారతమ్యం నయుక్త మితిభావః. మఱన్దార్కళ్ - విస్మృతవన్తః.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడియాకిల్ "ముముక్షూణాంసదాచారవైకల్యం యావదాయుషమ్ । భక్త్యాది తదానన్దే న్యూనతాం జనయేద్ధ్రువ", మిత్యాదివచనైర్ముక్తియిలే ఆనన్దతారతమ్యం శొల్లనిఱ్కైయో ? ఎన్నవ + ర్ (ముముక్షుక్కళు) క్కితి. ఆప్తమూనాలుమితి ప్రస్తుతస్వరవసమ్మతప్రమాణమన్ఱెన్నపడి. ఆప్తత్వమభ్యుపగమ్యాపి పరిహరిక్కిఱార్ (ముక్తానావదఱ్కి) తి.

అ॥ ఆనాలుమ్ పూర్వం ముక్తానావనుక్కు మిదానీం ముక్తానావనుక్కుమ్ కాలత్తాల్ ... త్తాలే ఆనన్దాధిక్య హ్రాసమిఱ్కైయో ఎన్నవ + ర్ (పిన్బుడే) తి.

నాళిగైవేఱొక్క (ప్పేఱుళిగైవిల్లై) ప్పేటిగైవిల్లై. శ్రీవిష్ణు లోకాదికళిలే సాలోక్య సారూప్యాది మాత్రమ్ పెఱుగ రక్కు ముక్తవ్యపదేశమ్ అదూర విప్రకర్షత్తాలేయా మత్తనై. ఇవ్వర్థమ్ “లోకేషు విష్ణోర్నివసన్తి కేచిత్ సమీపమృచ్ఛన్తిచ కేచిదన్యే । అన్యేతు రూపం సదృశం భజన్తే సాయుజ్య మన్యే సతు మోక్ష ఉక్తః” ఎన్ఱు

పేఱుళిగైవిల్లై ఇతిపాఠః) పేఱుళితి-ప్రతిబన్ధకీభూత బన్ధనివృత్తి విళమ్బావిళమ్బకృత కాల తారతమ్యముణ్డానాలుమ్ ఇదుసర్వాభ్యుపగతమాకైయాలే ముక్తికళైయి లానన్ద స్వరూప తారతమ్యమిల్లై ఎన్ఱపడి. (వి॥) నాళిగైవేఱొక్క - కాలాతిక్రమ వ్యతిరేకేణ. పేఱిగైవిల్లై - పురుషార్థ తారతమ్యం నాస్తి.

అ॥ ఆనాలుమ్ శ్రీవిష్ణులోకాదికళిల్ తరతమభావగ్రస్త సాలోక్యసారూప్య భాక్కుకళుక్కుమ్ పురాణాదికళిలే ముక్తత్వ వ్యపదేశమిరుక్కైయాలే ముక్తితారతమ్యం ప్రామాణికమన్ఱో? ఎన్నవ + ర్ (శ్రీవిష్ణులోకే)తి. (ప్ర) శ్వేతద్వీపాది రాదిశబ్దార్థః. అదూరేతి - వర్తమానసామీప్యాద్యవర్తమానత్వవ్యపదేశవన్ముక్తత్వ వ్యపదేశ ఇత్యర్థః. (వి) అదూరవిప్రకర్షత్తాల్ - అత్యన్తవిప్రకర్షాభావాత్, మోక్ష కల్పత్వాదన్ఱపడి.

అ॥ (స్వా) ముక్తశబ్దత్తై నియామకమన్ఱికేకౌపచారికమెన్ఱ పోవమో? ఎన్నవ + ర్ (ఇవ్వర్థ)మితి. ‘సతుమోక్ష ఉక్తః’ ఎన్ఱుసాయుజ్య శబ్దార్థత్తై మోక్ష శబ్దార్థమాక చ్చొల్లుకైయాలే సాలోక్యాదికళ్ మోక్షమన్ఱెన్ఱుకరుత్తు. (సం॥ లోకేష్వితి బహువచనా త్కేచి దిత్యుక్త్యాచ తస్యస్థానస్య శుద్ధసత్త్వేతరతా తత్త్వానాం ముక్తవ్యపదేశస్యాదూర విప్రకర్షకృతతా చేత్యర్థస్సిద్ధ ఇతి భావః.))వి) విష్ణోర్లోకేషు నివసన్తి - సాలోక్యమ్పెఱ్ఱవర్కళ్. సామీప్యమిత్యాది - సామీప్యం పెఱ్ఱవర్కళ్. అన్యేత్వితి = సారూప్యం పెఱ్ఱవర్కళ్. అన్యే కేచన భాగ్యాధికాః పరమపదం ప్రాప్య సాయుజ్యం భజన్తే, అదువేసాక్షాన్మోక్ష మెన్ఱు శొల్లప్పట్టదు. మఱ్ఱవిడత్తిల్ మోక్షశబ్దప్రయోగ మౌపచారిక మెన్ఱపడి.

అ॥ (స్వా) అగ్నిలోకాదికళిల్ వరుమ్ సాయుజ్యమ్పోలే విష్ణులోకాదికళిల్ వరుమ్ సాయుజ్యం మోక్షమాకమాట్టుమో? అదు ప్రాకృతమన్ఱో? ఎన్నవ + ర్

నియమిక్కైయాలే సిద్ధమ్. ఇదు పరమపదత్తిలే శెన్ఱాల్ వరుం సాయుజ్యమే మోక్షమెన్గిఱదు. అదుక్కుళ్ళే సహస్రత్తిల్ శతాదికళ్ళైప్పోలే సాలోక్యాదికళెల్లామ్ అన్తర్భూతఙ్గళ్. ఆకైయాల్ అఙ్గొరువక్కుమ్ వైషమ్యమిల్లై. “మోక్షమ్ సాలోక్య సారూప్యం ప్రార్థయే న కదాచన । ఇచ్ఛామ్యహం మహాబాహో సాయుజ్యం తవ సువ్రత” ఎన్గిఱ విడత్తిలుమ్ ఇవ్వర్థమ్ కణ్డుకొళ్వదు. సాయుజ్యమావదు? సయుక్కినుడైయ భావమ్. సయుక్కావా నొరుభోగ్యత్తిలే భోక్తావాయ్

(ఇదు) ఇతి. ఇన్దవచనమ్ ‘సతుమోక్ష ఉక్తః’ ఎన్ఱదు తుశబ్దత్తాలే సాలోక్యాది వ్యావృత్తమాన పరమపదసిద్ధ సాయుజ్యత్తై మోక్షమెన్ఱు నియమిక్కిఱదెన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ అగ్న్యాది సాలోక్యసాయుజ్యాదికళ్ పోలే ఒన్ఱిలే ఒన్ఱుయిల్లామైయాలే సాయుజ్యమపూర్ణపురుషార్థమాక ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవ + ర్ (అదుక్కుళ్ళే) ఇతి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ “మోక్షం సాలోక్యసారూప్య” మిత్యాది కళిలే సాలోక్యాదికళిలే మోక్షశబ్దప్రయోగత్తుక్కు గతియెదు? ఎన్నవ + ర్ (మోక్ష) మితి (దీ॥ ఇదనర్థమ్. మోక్షవ్యపదేశత్తి లౌపచారికత్వమ్. సాలోక్య సారూప్య మెన్ఱవిడత్తిల్ సామీప్యము ముపలక్షితమ్.) ఇవ్వర్థమితి=అదూరవిప్రకృష్టత్తాలే ఔపచారికమెన్గిఱ వర్థమెన్ఱపడి. (సం॥ పరమపదస్థానక సాయుజ్యే వైషమ్యాభావరూపమ్.)

అ॥ ఇప్పడి సాయుజ్యమే మోక్షశబ్దముఖ్యార్థమాకిల్ సాయుజ్యశబ్దమైక్యపరమాకైయాలే నిర్విశేషబ్రహ్మైక్యాపత్తియే మోక్షమాక ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవ + ర్ (సాయుజ్యమావ) దితి. (ప్ర॥ ఏకస్మిన్ సప్రకార బ్రహ్మరూప భోగ్యే భోక్తృత్వేన బ్రహ్మణా సహ యుక్త ఇతి సయుక్, తస్యభావ స్సాయుజ్య మితిహి “నారాయణ సాయుజ్య మవాప్నోతీ” త్యాదిషు వివక్షితమితిభావః.

అ॥ సయుగ్భావస్సాయుజ్యమెన్ఱు శొల్లకూడుమో? సయుక్త్వమేక క్రియాన్వయిత్వ మన్ఱో? ఇఙ్గుముక్తనుక్కు బ్రహ్మత్తినుడైయ జగత్సృష్టిక్రియాన్వయిత్వమిల్లైయే? ఎన్నవ + ర్ (సయుక్కావా) నితి.

కొణ్డు కూడ అన్వయిక్కుమవర్. ఇఙ్గు సప్రకారబ్రహ్మ మాకిఱ భోగ్యత్తిలే బ్రహ్మముమ్ ముక్తనుమ్ కూడ భోక్తాక్కళాయ్ అన్వయిక్కైయాలే ముక్తనై సయుక్కెన్గిఱదు. ఇప్పడియాకిల్ శ్రుతియిల్ సాయుజ్యశబ్దముమ్ సార్ష్టితా శబ్దముమ్ శేర ప్రయోగిప్పానేనెన్నిల్? "సాయుజ్యముభయోరత్ర భోక్తృత్వస్యావిశిష్టతా । సార్ష్టితా తత్ర భోగస్య

అ॥ (దీ॥ ఇత్తై విశేషిత్తుక్కాట్టుకిఱార్ (ఇఙ్గుసప్రకారే) త్యాదియాల్. సప్రకారమ్ - సవిశేషణమ్. విశేష ముభయ విభూతిగతవస్తుక్కళుమ్.)

అ॥ ఆనాలుమ్ బ్రహ్మత్తోడే ముక్తనుక్కు ఏకభోగ్యత్తిలే అన్వయంకూడుమో? ఇరణ్డుపేర్క్కుమ్ పొదువాక ఉభయాభిన్నమాక ఒరుభోగ్యమిల్లైయే? ఎన్నవ + ర్ (ఇఙ్గె) తి. ఉభయభిన్నత్వం భోగ్యత్తిలేవిశేషణం వ్యర్థమ్. స్వపర సాధారణైక భోగ్యాన్వయిత్వమే సయుక్త్వమెన్నపడి.

అ॥ (సం) తర్హి "ఏతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సార్ష్టితా" మితి శ్రుతిస్థసార్ష్టి శబ్దః కః? అర్ష్టిర్వ్యాశనం భోగ ఇతి సమానభోగ్యకతార్థకత్వాత్ తస్య చేత్యతాఽఽహ (ఇప్పడియాకిలిత్యాది సాయుజ్య) మిత్యన్తేన. (కారికాదర్పణే, అత్ర - పరమపదే, ఉభయోః- ముక్తబ్రహ్మణోః, భోక్తృత్వస్య - పరిపూర్ణబ్రహ్మ రూప భోగ్యస్య, అవిశిష్టతా - అవైషమ్యమ్. తత్రసార్ష్టితా భోగస్యతారతమ్య విహీనతా- పరిపూర్ణబ్రహ్మానుభవరూపే భోగే తారతమ్యవిహీనతా, ఆనుకూల్యాంశే వైషమ్యలేశవిహీనత్వమ్. యథాలోకే భోక్తృవ్యక్తిరాదే రవిశేషేపి కస్యచి దానుకూల్యాతిశయా దతిప్రీతిరూప సుఖమస్తి, అన్యస్య మన్దానుకూల్యా దల్పప్రీతిరూప మితి వైషమ్యం దృష్టం తథా నప్రకృతే బ్రహ్మముక్తయో రానుకూల్యాంశే విశేషాభావా దితిభావః. తథాచ సాయుజ్యాగస్యదేవ సార్ష్టిత్వమిత్యపునరుక్తి రితిస్థితమ్.)

(దీ॥ వి) భోగ్యస్యోభయోర్భోక్త్రోః సాధారణ్యే సాయుజ్యశబ్దః, భోగస్య - అనుభవస్య, అత్యన్తసామ్యే సార్ష్టితాశబ్దః. రోగ్యరోగిణోర్భక్ష్యస్య సామ్యేపి రోగిణోనిరోగివ ద్రుచిర్నజాయతే, తద్వదత్రనభవతి. బ్రహ్మముక్తయో రుభయోరపి భోగ్యసామ్యమేవ, విశేషాభావాదానుకూల్యస్యోభయోస్తుల్యత్వాత్;

తారతమ్యవిహీనతా" ముక్తనుక్కు జగద్వ్యాపారమిల్లైయే
యాకిలుమ్ కృషిపణ్ణిన పితావుమ్ నిర్వ్యాపారరాన పుత్రా
దికళుమ్ కూడ కృషిఫలత్తైభుజిక్కుమాప్పోలే జగద్వ్యాపార
త్తిల్ వరుమ్ రసం వ్యాపరిక్కుమ ఈశ్వరనుక్కుమ్ పార్త్తిరు
క్కుమ ముక్తనుక్కుమ్ తుల్యమ్. సూత్రకారరుమ్ "జగ
ద్వ్యాపార వర్జం" ఎన్ఱు తుడఙ్గి "భోగమాత్రసామ్యలిఙ్గాచ్చ"
ఎన్ఱరుళిచ్చెయ్దార్. "సామరస్యం హి సాయుజ్యం వదన్తి
బ్రహ్మవాదినః" ఎన్ఱు శాకటాయననుమ్ శొన్నాన్. శబ్ద
శక్తియన్ఱిక్కే యుక్తిక్కు భేదశ్రుతికళుమ్ విరోధిక్కు సాయు

సార్ష్టితాస్యాపి సాయుజ్య ఏవాన్తర్భావాల్లోకసిద్ధభోగతారతమ్యాభావజ్ఞాపనాయ
"సాయుజ్యగ్ం సార్ష్టితాగ్ం సమానలోకతా మాప్నోతి" త్యాదిషు సహస్ర
పరిమాణోపపత్తేః స్వతుమోక్షఉక్త'ఇతితస్యైవ మోక్షతోక్తేర్దశవిశేషప్రాప్త్యనన్తర
భావి సాయుజ్యమేవ మోక్షశబ్దార్థ ఇతి భావః విస్తరస్సారవివరణ్యామనుసన్ధేయః.

అ॥ (దీ) ముక్తనుక్కుమ్ పరమాత్మావుక్కుమ్ సమాన భోగత్వమెఙ్ఙనే ?
జగద్వ్యాపారమిల్లైయే? ఎన్న సదృష్టాన్తమాక ఉత్తరమురైక్కిఱార్ (ముక్తనుక్కు)
త్యాదియాల్. రసమ్ - ప్రీతిః.

అ॥ (స్వా) "అవిభాగేన దృష్టత్వా" దిత్యాదికళిలే సూత్రకారరైక్యం
శొల్లానిర్క్క లోకదృష్టప్రక్రియైయాలే భోగసామ్యం శొల్లప్పోమో? ఎన్నవరుళిర్
(సూత్రకారరు) మితి. తుడఙ్గి ఇతి=స్ఫుటమాక సామ్యం శొల్లుకైయాలే "అవి
భాగేనదృష్టత్వా" దిత్యాదికళ్ అస్యథాసిద్ధమెన్ఱు కరుత్తుపడి. (దీ॥ జగద్వ్య
పార వర్జమ్ - జగద్వ్యాపారానుభవ ప్రీత్యా భోగమాత్రం సమానమ్.

అ॥ శబ్దార్థవిత్తము మధ్యస్థ శాకటాయన నిరుక్తియాలుమ్ భోగసామ్యమే
సాయుజ్య శబ్దార్థమెన్గిఱార్ సామర(స్య) మితి. సమరసత్వమ్ - సమానభోగత్వ
మెన్ఱపడి.

అ॥ ఇని సాయుజ్యశబ్దత్తుక్కు ఐక్యార్థకత్వత్తిల్ బాధకమరుళిర్
(శబ్దశక్తి) తి. అశబ్దార్థస్వీకారప్రసఙ్గ మొరుదూషణమ్. భేదేతి="నిత్యో

జ్యశబ్దత్తుక్కు ఐక్యమెన్ఱు పొరుళాక నినైత్తిరుప్పార్కళుక్కు ముక్తన్ పరమ సామ్యత్తై యడైయుమెన్ఱుమ్, తాదృశ్యామెన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱ శ్రుతికళుమ్ విరోధిక్కుమ్. “మమసాధర్మ్యమాగతాః” ఎన్ఱు గీతాచార్యనుమ్ అరుళిచ్చెయ్దాన్. ఇవ్వర్థత్తై “పరేణ పరధర్మీ చ భవత్యేష సమేత్యవై । విశుద్ధధర్మా శుద్ధేన బుద్ధేన చ సబుద్ధిమాన్ ॥ విముక్తధర్మా ముక్తేన సమేత్య భరతర్షభ । వియోగధర్మిణా చైవ వియోగాత్మా భవత్యపి ॥ విమోక్షిణా విమోక్షీ చ సమేత్యైవ తథా భవేత్ ।

నిత్యానాం చేతనశ్చేతనానామేకో బహూనాం యో విదధాతి కామాన్ ॥ పృథగాత్మానం ప్రేరితారంచ మత్వా” ఇత్యాది శ్రుతివిరోధమ్ వరుమెన్ఱపడి. ముక్తనితి- “నిరఞ్జనః పరమం సామ్యముపైతి॥ యథోదకం శుద్ధే శుద్ధమాసిక్తం తాదృగేవ భవతి॥ ఏవం మునేర్విజానత ఆత్మా భవతి గౌతమ” ఇత్యాది విరోధమెన్ఱపడి.

అ॥ మోక్షప్రదనుమాయ్ సమ్ప్రదాయప్రవర్తకనుమాన శర్వన్యాన్ వాక్యమతి ప్రబలమెన్ఱిఱ అభిప్రాయత్తాలే అరుళి + ర్ (మమే) తి.

అ॥ ఇత్తనైయుమ్ ప్రమాణాన్తరబలత్తాలే వ్యావహారిక సత్యవిషయమాకలాకాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఇవ్వర్థత్తై) ఇతి. యద్వా (దీ) మోక్షధర్మత్తిల్ వసిష్ఠకరాళసంవాద వచనఙ్గళోడుమ్ విరోధముణ్డెన్కిఱార్ (ఇవ్వర్థత్తై) ఇత్యాదియాల్ పరేణేతి=ఏష ముక్తః పరేణ బ్రహ్మణా సమేత్య - సంశ్లేషం ప్రాప్య, పరస్య బ్రహ్మణో యే ధర్మాః తత్సదృశధర్మవాన్ భవతి. ఇతి సామాన్యతః ప్రథమం ప్రతిజ్ఞాయ విశేషతోఽపి దర్శయతి. విశుద్ధేతి=అయమ్-ముక్తః, విశుద్ధేన - అవిద్యారహితేన, బ్రహ్మణా సమేత్య స్వయమప్యవిద్యాది నిర్ముక్తో భవతి. బుద్ధేన - సర్వజ్ఞేన, తేనసమేత్య స్వయం సర్వజ్ఞో భవతి. (సం॥ “ఊహాపోహాత్మక సర్వవిషయక ధీమత్త్వేన తుల్యో భవతీత్యర్థః) ముక్తేన - బన్ధరహితేన, తేనసమేత్య స్వయమపి ముక్తసంసారధర్మా భవతి. వియోగధర్మిణా - దుఃఖవియోగధర్మిణా, తేన సమేత్య స్వయమపి దుఃఖవియోగధర్మా భవతి. విమోక్షిణా - మహానన్దవతా బ్రహ్మణా సమేత్య స్వయం మహానన్దవాన్ భవతి. ‘ముక్తిర్మోక్షో మహానన్దః’ ఎన్ఱదిఱే. శుచికర్మణా- అకర్మమూలవ్యాపారవతా, బ్రహ్మణా సమేత్య అకర్మమూలవ్యాపారశ్చ భవతి.

శుచికర్మణా శుచిశ్చైవ భవత్యమితదీప్తిమాన్ ॥ విమలా త్మాచ భవతి సమేత్య విమలాత్మనా । కేవలాత్మా తథా చైష కేవలేన సమేత్యవై ॥ స్వతన్త్రశ్చ స్వతన్త్రేణ స్వతం త్రత్వముపాశ్నుతే ॥ ఏతావదేతత్కథితం మయా తే తథ్యం మహారాజ యథార్థతత్త్వమ్। అమత్సర స్త్వం ప్రతిగృ హ్యాచార్థం సనాతనం బ్రహ్మవిశుద్ధమాద్యమ్ " ఎన్ఱు వసిష్ఠ కరాళ సంవాదత్తిలుమ్ పఱైక్కప్పట్టి ఇతువే పరమార్థమెన్ఱు మహర్షి నిగమిత్తాన్. ఇఙ్గు ముక్తనై స్వతన్త్రనెన్ఱదు అక ర్మవశ్యనెన్ఱపడి. ముక్తవిషయమాన స్వరాట్ఛబ్దత్తై "అకర్మ వశ్యః" ఎన్ఱు భాష్యకారర్ వ్యాఖ్యానమ్ పణ్ణియరుళినార్.

సత్త్వాది గుణరాహిత్యా ద్విమలమనస్కః, తేన సమేత్య స్వయం సత్త్వాది గుణరహిత విమలమనస్కో భవతి. కేవలేన - ప్రాకృత దేహేన్ద్రియాది రహితేన, సమేత్య స్వయమపి ప్రాకృత దేహేన్ద్రియాది రహితో భవతి. స్వతన్త్రేణ - అకర్మవశ్యేన, తేన సమేత్య స్వయమప్యకర్మవశ్యః, యావత్కాల మకర్మవశ్యత్వం ప్రాప్నో తీతి. (సం॥ అ॥ ఉక్తార్థస్య యథార్థత్వ శఙ్కాయాం, వ్యాస ఏవ తాంచ పరి హృతవా నిత్యాహ) ఏతావదితి. మోక్ష విషయే ఏతావద్యథార్థ తత్త్వమ్ - అర్థ తత్త్వ మనతిక్రమ్య, కథితమిదం సత్యమిత్యర్థః. (స్వా॥) సత్యమితి = ఇదువే పరమార్థ మెన్ఱు శొల్లుకైయాలే మిథ్యావిషయత్వ శఙ్కావకాశమిల్లై యెన్ఱపడి. (సం॥) తత్త్వం యథా తథా తే కథితమ్, అమత్సరస్సన్ త్వమిమ మర్థంచ ప్రతిగృహ్య బ్రహ్మభజస్వేత్యర్థః.)

అ। (స్వా) ఇవ్వచనత్తిలే ముక్తనై స్వతన్త్రనెన్ఱు శొల్లుకైయాలే స్వతన్త్రే శ్వరాభేదమ్ ప్రసజ్జియాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఇఙ్గు) ఇతి.

అ॥ శ్రుతియిలే "సస్స్వరాడ్భవతి" ఎన్ఱు స్వాతన్త్ర్యం శొల్లానిర్క తద్విరుద్ధమాక ఇతిహాసస్థ స్వతన్త్రశబ్దార్థం శొల్లప్పోమో? ఎన్నవ + ర్ (ముక్త)ఇతి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ ముక్తిదశైయిలేతానే "బ్రహ్మవేద బ్రహ్మైవ భవతి॥ తద్భావభావ మాపన్న స్తదాఽసౌ పరమాత్మనా । భవత్యభేదీ భేదశ్చ తస్యాజ్ఞాన కృతో భవేత్ " ఇత్యాద్యభేద ప్రమాణఙ్గళుక్కు గతియెదు? ఎన్నవ + ర్ (దీ॥)

ఇప్పడి శ్రుతిస్మృతి సూత్రఙ్గళిలే సామ్యమ్ కణ్డోక్త మాకైయాల్ ముక్తదశైయిల్ ఐక్యమ్ తోన్ఱిన విడఙ్గళెల్లామ్ "రామసుగ్రీవయో రైక్యం దేవ్యేవం సమజాయత" ఇత్యాది కళిల్ప్పడియే భేదశ్రుత్యవిరోధేన కణ్డుకొళ్వదు. ఇఙ్గ నల్లాద పోదు - "యదాతు మన్యతేన్యోహ మన్యఏష ఇతి ద్విజః। తదా స కేవలీ భూత షడ్వింశ మనుపశ్యతి ॥ అన్యశ్చ రాజన్సపర స్తథాఽన్యః పంచవింశకః తత్ స్థత్వా దనుపశ్యన్తి హ్యేక ఏవేతి సాధవః ॥ అన్యశ్చ రాజన్సపర స్తథాఽన్యః

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

అత్యన్త సామ్యేనవరక్క-మవదెన్గిఱార్ (ఇప్పడి) ఇతి. (స్వా॥) "సరాష్ట్రి మధవ ద్విష్ణారేవ భూత్వేమాన్" ఇత్యాదా వభేదవ్యపదేశస్య అన్యథాసిద్ధే క్లృప్తత్వాత్ భేదశ్రుతీనా మన్యథాసిద్ధ్యనర్హత్వమెన్ఱుకరుత్తు. (సం॥ ఐక్యం తోత్తిన వితి= "బ్రహ్మాత్మైకత్వ విజ్ఞానా ద్విముక్త స్సర్వబన్ధనైః । బ్రహ్మాత్మైక్యం సమాపన్న స్స్వరాడ్భవతి సంవిదే" తి మన్త్రిభాష్యమ్.)

అ॥ ఇని విపక్షత్తిల్ బాధక మరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఇజ్జనల్లాదపోది) తి. యదేతి= అయంజీవః, యదాఽహంపరమాత్మాపేక్షయాఽన్యః, ఏష పరమాత్మా మదన్య ఇతి మన్యతే, హేద్విజ! తదా స కేవలీభూతః - బన్ధరహితః, ముక్తిదశాయాం షడ్వింశమ్ - పరమాత్మానమ్, అనుపశ్యతి - అనుభవతీత్యర్థః. (సం॥ ఐక్యజ్ఞానస్య ఔపాధికత్వేచ కణ్డోక్తిమ ద్వచనమాహ) అన్యశ్చేతి = సపరః - పరమాత్మా, మదన్యః - పఞ్చవింశకోపి జీవ స్తథాఽన్యః - పరస్మాదన్యః, ఏవం సత్యుభయో రైక్యవ్యపదేశస్య కాగతి? రిత్యత్రాహ (తత్స్థత్వా) దితి=అన్తర్యామితయా తదన్తస్థత్వా దేకఏవేతిసాధవః పశ్యన్తి, నతు వస్తుత ఏక ఏవేతి పశ్యన్తీత్యర్థః. శ్రుత్యాదిష్వైక్యవ్యపదేశో నస్వరూపైక్యకృతః కిన్త్వన్తర్యామిత్వ కృత ఇతివ్యాసాదిభి ర్భారతాదౌ కృతం నిర్వహణం సర్వథా విరుద్ధ్యేతేతి భావః. (సం॥ అథపఞ్చవింశం షడ్వింశోతి విలక్షణత్వేనైవ జానన్తీత్యత్ర వచనమాహ) అన్యశ్చే తి. సపరోఽన్యః-జీవాదన్యః, తథాపఞ్చవింశకః పృథివ్యాది చతుర్వింశతి తత్వాత్పరః, జీవస్తథాఽన్యః - పరస్మాదన్యః, తేన - పరస్పరభిన్నత్వేన హేతునా
~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

పంచవింశకః । తేనైతన్నాభిజానంతి పంచవింశకమచ్యుతమ్ ॥
జన్మమృత్యుభయాద్భీతాః సాంఖ్యయోగాశ్చ కాశ్యప ।
షడ్వింశమనుపశ్యంతి శుచయస్తత్పరాయణాః ॥ ఉత్తమః
పురుషస్త్వన్యః ॥ తత్ర యః పరమాత్మా తు స నిత్యో నిర్గుణః
స్మృతః। స తు నారాయణో జ్ఞేయః సర్వాత్మా పురుషో హి సః॥
న లిప్యతే కర్మఫలైః పద్మపత్రమివాంభసా । కర్మాత్మా త్వ
పరో యోఽసౌ మోక్షబంధైః స యుజ్యతే॥ అయఃపిండే యథా
వహ్నిర్భిన్నస్తిష్ఠత్యభిన్నవత్ । తథా విశ్వమిదం దేవో

ఏతత్ — పరమాత్మానమచ్యుతమ్, పఞ్చవింశకమ్ — జీవాత్మస్వరూపం నాభిజానన్తీత్యర్థః. పఞ్చవింశకత్వేన నాజీగణన్నిత్యర్థః) సం॥ భేదజ్ఞానస్యైవ సంసారనివర్తకత్వే మానమాహ) జన్మేతి= సంఖ్యా - బుద్ధిః, తత్సమ్బన్ధీ యోగః సాంఖ్యయోగః, జ్ఞానయోగనిష్ఠాః ; శుచయః - కర్మణా పరిశుద్ధాన్తఃకరణాః, తత్పరాయణాః-తచ్ఛ్రీహైమ్నవ ప్రాప్యం మన్వానాః, జన్మమృత్యుభయాద్భీతా స్సన్త షడ్వింశం పశ్యన్తి-(సం) ఆత్మావలోకనద్వారా పశ్యన్తి. (దీ॥ అచ్యుతం షడ్వింశకమేవానుపశ్యన్తి.) వ్యాపనభరణస్వామ్యైర్భగవతో జీవవైలక్షణ్యపర గీతావచనమాహ (ఉత్తమ) ఇతి. (స్వా) ఉత్తమః పురుషస్త్వన్యః - క్షరాక్షరాభ్యాం బద్ధముక్తాభ్యాం భిన్న ఇత్యర్థః. (సం) 'తత్ర యః' ఇత్యాది సార్ధవచనద్వయం కర్మబన్ధాది సదసద్భావాభ్యాం జీవేశ్వరయోర్వైలక్షణ్యపరమ్. (స్వా) తత్ర - జీవాత్మని, అన్తర్యామితయాఽవస్థితః పరమాత్మా యః స తు నిత్యః, నిర్గుణః - సత్త్వాది గుణత్రయరహితః, స కిం రుద్రాది దేవతాన్తర? మిత్యత్రాహ (స త్వి)తి. నారాయణో జ్ఞేయః - స నారాయణః, - యస్మాత్, సర్వాత్మా - సర్వాన్తర్యామీ పురుషశబ్దవాచ్యశ్చ, తస్మాదితి పూర్వేణాన్వయః. కర్మఫలైర్న లిప్యతే, యోఽసౌ జీవః అపరస్తు కర్మాత్మా సన్-కర్మవశ్యస్సన్, మోక్షబన్ధైర్యుజ్యతే, ఏవం తత్త్వముపదిశ్య శాస్త్రేష్వైక్యవ్యపదేశస్య నిర్వాహమాహ (అయ) ఇతి. అయఃపిణ్డే హి వహ్నిస్తస్మాద్భిన్నోఽప్యభిన్నవత్తిష్ఠతి, న తు వస్తుతః అభిన్న ఇతి భావః. తథా విశ్వమిదం దేవ ఆవృత్య - వ్యాప్య, పరితిష్ఠతి. తస్మాదయోదహనతీవ

హ్యవృత్త్యా పరితిష్ఠతి" ఇత్యాదిప్రమాణసహస్రం విరోధిక్కుమ్. ఆకైయాల్ ముక్తనుక్కు జ్ఞానభోగాదికళాల్ వన్ద పరమ సామ్యమేయుళ్ళతు. ఈశ్వరనుక్కు ఛత్రచామరాదికళై ప్పోలే లక్షణమాకచ్చొన్న జగత్కారణత్వ, మోక్షప్రదత్వ, సర్వాధారత్వ, సర్వనియన్తృత్వ, సర్వశేషిత్వ, సర్వశరీరిత్వ, సర్వశబ్దవాచ్యత్వ, సర్వవేదవేద్యత్వ, సర్వలోకశరణ్యత్వ, సర్వముముక్షూపాస్యత్వ, సర్వఫలప్రదత్వ, సర్వవ్యాప్తత్వజ్ఞానానంద స్వరూపత్వ, లక్ష్మీసహాయత్వాదికళ్ ప్రతినియతఙ్గళ్ -

---

'త్తత్వమస్యా' ద్యభేద వ్యపదేశ ఇతి భావః. ప్రమాణసహస్ర మితి = విరోధబాధక బహుప్రమాణమిత్యర్థః, యద్వా, తాత్త్విక భేదబోధక బహుప్రమాణమిత్యర్థః. అనేనాభేదబోధక ప్రమాణాపేక్షయా ముక్తిదశాయాం భేదబోధక ప్రమాణానన్త్యాదనన్త ప్రమాణ విరోధాపేక్షయా కతిపయ ప్రమాణస్య శాస్త్రానుమతోపచారాన్నయనం న్యాయ్య మితి ధ్వనిత మాకిఱదెన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ పరమసామ్యమ్ సర్వాకారేణ సామ్యమన్ఱో? అదు ఐక్యత్తిలే పర్యవసియాదో? ఎన్నవ + ర్ (ఆకైయా) లితి = ముక్తిదశైయిలుమ్ భేదమ్ శొల్లుకైయాలెన్ఱపడి. సర్వాకారేణ సామ్యం శొన్నాలైక్యం ప్రసఙ్గిక్కైయాలే భేదకథనమ్ విరోధిక్కుమెన్ఱపడి. (సం) జ్ఞానమ్ - యుగపదఖిల విషయాపరోక్ష జ్ఞానమ్, భోగః - స్వానుకూలత్వ ప్రకారక యావద్వస్తు శరీరకత్వేన నిఖిలగుణ విశిష్ట బ్రహ్మస్వరూప సాక్షాత్కారః, ఆదిశబ్దా దపహతపాప్మత్వాది గ్రహణమ్.

అ॥ ఇదం సాయుజ్యం భేదక ధర్మవిధురంచే దభేద ఏవ పర్యవసన్న మితీమ మర్థమ్ ప్రతినియత ధర్మవర్గ ప్రదర్శనేన నివర్తయతి (ఈశ్వరనుక్కి-) త్యాదినా.' (దీ) లక్షణమ్ - అసాధారణాకారమ్. జీవర్కళుక్కిల్లాదదెన్ఱైై. (స్వా॥ లక్షణ మసాధారణ ధర్మమాకైయాలే అన్యత్ర వృత్తి కూడామైయాల్ జ్ఞానభోగాది సామ్యత్తిలేయే పరమ సామ్యశబ్దమెన్ఱు తాత్పర్యమెన్ఱుకరుత్తు.) కారణత్వప్రయుక్తం మోక్షప్రదత్వమ్, సర్వాధారత్వాది ప్రయుక్తం సర్వశరీరిత్వమ్, సర్వశరీరిత్వ ప్రయుక్తం సర్వశబ్దవాచ్యత్వమ్, తత్ప్రయుక్తం సర్వవేదవేద్యత్వమ్. సర్వత్రవ్యాప్తిష్ట జ్ఞానానన్ద స్వరూపత్వమ్ - విభుస్వరూపత్వమెన్ఱపడి.

ముక్తనుక్కు ఆధేయత్వ విధేయత్వ శేషత్వాణుత్వాదికళ్ వ్యవస్థితఙ్గళ్. ఇప్పడియాకిల్ - "న సంపదాం సమాహారే విపదాం వినివర్తనే । సమర్థో విద్యతే కశ్చిత్ తం వినా పురుషోత్తమమ్" ఎన్గిఱ నిలైయాయ్ స్వతంత్రరల్లాద ముక్తరుక్కు ఏదేనుమొరు హేతువాలే ఆవృత్తిశఙ్కై వారాదో వెన్నిల్? అదువారాదు- "సాయుజ్యం ప్రతిపన్నా యే తీవ్రభక్తాస్తపస్వినః । కింకరా మమ తే నిత్యం భవన్తి నిరుపద్రవాః" ఎన్ఱు

అ॥ ఇని పరమాత్మావుక్కిల్లాదే ముక్తనుక్కు వ్యవస్థిత గుణఙ్గళై కాట్టుకిఱార్ (ముక్తనుక్కెన్ఱు) తుడఙ్గి. ఆదిశబ్దమ్ శరీరత్వాది గ్రాహకమ్.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి ముక్తదశైయిలుమ్ శేషత్వవిధేయత్వమ్ వ్యవస్థితమాకిల్ "నసమ్పదాం సమాహారే" ఎన్గిఱపడియే విపన్నివర్తనవ ద్వాపత్ప్రాపణము మీశ్వరాధీనమాకైయాలే భగవదిచ్ఛాదిరూప వక్ష్యమాణ హేతుక్కళాలే పునరావృత్తి వారాదో ? ఎన్ఱుశఙ్కిక్కిఱార్ (ఇప్పడియాకి) లితి. (టీ॥ సమాహారే - ప్రదానే, శేషభూతరాకైయాలే అస్వతన్త్రరాన ముక్తరుక్కు, ఏదేను మొరు హేతువాలే - ముక్తనుడైయవిచ్ఛై ఎన్న? అజ్ఞానమెన్న? ఈశ్వరేచ్ఛైఎన్న? ఇత్యాదికళాలే యాగై.

అ॥ "మోక్షయిష్యామి" ఎన్గిఱవుక్తిపోలే "పునశ్చ నివర్తయిష్యామి" ఎన్ఱు భగవదుక్త్యాది ప్రబలప్రమాణత్తాలే పునరావృత్తి శఙ్కిక్కిఱదో ? పురుషాన్తరత్తిలే తనక్కిచ్ఛై పిఱక్కైయాలే పునరావృత్తి శఙ్కిక్కిఱదో? స్వాజ్ఞానత్తాలే శఙ్కిక్కిఱదో ? స్వతన్త్రనాన ఈశ్వరనుడైయ అప్రీతియాలే శఙ్కిక్కిఱదో? ఎన్ఱు వికల్పమభిప్రేత్య క్రమేణ ఉత్తరమరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (అదువారాది) త్యాదినా. (టీ॥ తీవ్రభక్తాః - పరమభక్తిపరిష్కృతాః, భక్తినిష్ఠాః ఎన్ఱపడి. తపస్వినః - న్యాసరూప తపోనిష్ఠాః, "తస్మాన్న్యాసమేషాం తపసామతిరిక్తమాహుః" ఎన్ఱదిఱే. తే సాయుజ్యం ప్రాప్తా మమకింకరాభూత్వా నిత్యం నిరుపద్రవాభవన్తి. నిత్యశబ్దేన అపునరావృత్తి రుచ్యతే. (స్వా) నిరుపద్రవాః - పునరావృత్త్యాది శఙ్కారహితా భవన్తీత్యర్థః. స్వయంతానే ఇప్పడి యరుళిచ్చెయ్కైయాలే ఆద్య కల్పమ్ కూడాదెన్ఱపడి.

తానే అరుళిచ్చెయ్దానితే - ముముక్షుదశైయిల్ కేవలా చిత్తైయుమ్ కేవలచిత్తైయు మనుభవిక్కైయాకిఱ ఐశ్వర్య కైవల్యఙ్గళిల్ వైరాగ్యమిప్పిఱన్ద విము ముక్తనుక్కు బ్రహ్మాత్మ కమాక స్వాత్తైయుమ్ కాణ్కైయాలే కేవలానుభవ ప్రసఙ్గమిల్లామైయాలుమ్ అన్దపురుషార్థాన్తరఙ్గళినుడైయ దోష మెల్లామ్ నిత్యప్రత్యక్షిత మాకైయాలుమ్ ప్రతిష్ఠితమాయి ఱ్ఱు - ఆకైయాల్ తన్నిచ్ఛైయడియాక ఆవృత్తిశఙ్కై యిల్లై. చిదచిదీశ్వర తత్త్వత్రయవిషయమాకవుమ్, హేయో పాదేయ విషయమాకవుమ్ మున్బుపిఱన్ద జ్ఞాన మిప్పోదు విచ్ఛేదసఙ్కోచఙ్గళిల్లాదపడివికసితమాయిఱ్ఱు. ఆకైయాల్ తత్ అజ్ఞానమడియాక ఆవృత్తి శఙ్కైక్కువోణ్ణాదు - భగవ ద్విషయ వైలక్షణ్యజ్ఞానత్తాలే యున్బు పిఱన్ద భక్తిశబ్దవాచ్య

అ॥ ద్వితీయాత్తుక్కుత్తరము + ర్ (ముముక్షుదశైయిలే) ఇతి. (దీ॥ కేవలా చిత్తై - అబ్రహ్మాత్మకత్వేనా చిత్తైయుమ్ అబ్రహ్మాత్మకత్వేన చిత్తైయు మను భవిక్కై - కేవలానుభవః ప్రసఙ్గమ్. అన్దపురుషార్థాన్తరఙ్గళినుడైయ - ఐశ్వర్యకైవల్య ఙ్గళినుడైయ, దోషమ్ - అల్పాస్థిరత్వాది దోషసప్తకమ్. ప్రతిష్ఠితమాయిఱ్ఱు - అపున రావృత్తియెన్ఱు శేషమ్. (వి॥ ఇదు - ముముక్షుదశాయా ముత్పన్నమిదం వైరాగ్యమ్, ప్రతిష్ఠితమాయిఱ్ఱు - ముక్తదశాయాం దృఢమభవదిత్యర్థః. తత్ర హేతుపరో 'ముక్త' నిత్యాది గ్రన్థః. అతః కారణాదైశ్వర్యకైవల్యానుభవార్థం స్వేచ్ఛయా ఆవృత్తి శఙ్కా నాస్తీతి భావః.)

అ॥ తృతీయాత్తి లుత్తర మరు + ర్ (చిదచి) దితి. దీ॥ విచ్ఛేద సఙ్కోచ కారణమాన కర్మమే నిశ్శేషం నివృత్తమాకైయాలెన్ఱుకరుత్తు. వికసితమాయిఱ్ఱు - వికసితమామెన్గై.) అజ్ఞానేతి=సాంసారిక భోగత్తిల్ హేయతా విషయాజ్ఞాన త్తాలె యెన్ఱపడి.

అ॥ తురీయపక్షత్తిల్ భగవదప్రీతియుమ్ తనక్కు భగవద్విషయకాప్రీతి యాలేయో? భగవదాజ్ఞాతిలఙ్ఘనత్తాలేయో? భగవద్విరుద్ధాచరణత్తాలేయో? ఎన్ఱు వికల్పమభిప్రేత్య క్రమేణోత్తరము + ర్ (భగవ) దితి. (దీ॥ మున్బు - ముము

మాన ప్రీతిరూపాపన్నజ్ఞాన మిప్పోదు శాస్త్రజ్ఞళుక్కు నిల మల్లాద భగవద్వైలక్షణ్య మెల్లామ్ ప్రత్యక్షమానపడి యాలే నిరతిశయ ప్రీతిరూపాపన్నజ్ఞానమాయ్ త్తలైక్కట్టిర్ఱు. ఇప్పడియిరుక్కైక్కాలే, "సచమమప్రియః" ఎన్ఱు ఈశ్వర నుడైయ ప్రీత్యతిశయమ్ అవన్ తన్నాలుమ్ నియమిక్క వొణ్ణాదపడి కణ్ణైపురణ్డివనోడు పరంపరయా సంబన్ధముడైయ తిదర్ నిలఙ్గళిలు మేఱిప్పాయుమ్పడియాయిత్తు. ఆకైయాల్ కర్మమిల్లైయే యాకిలుమ్ స్వతన్త్రనాన ఈశ్వరనుడైయ ఇచ్ఛైయాలే పునరావృత్తియుణ్డాకిఱదో వెన్ఱు శఙ్కిక్క వొణ్ణాదు. శాస్త్రవశ్యాధికారమ్ కళిన్దైయాలే ముక్తదశై యిల్ ఆజ్ఞాతిలఙ్ఘన మిల్లై. అవనుక్కప్పాలే తనక్కు కప్ప కైయాల్ ఈశ్వరాభిమతత్తుక్కు విపరీతమాన అనుష్ఠానము

క్షుదశైయిల్, ఇప్పోదు - ముక్తదశైయిల్. (వి) నిలమల్లాద - జ్ఞాతుమశక్యస్య, తలైక్కట్టిత్తు - సమాప్నోతి, సమ్పూర్ణం భవతీత్యర్థః. అవన్ తన్నాలుమ్ - భగవతాపి, నియమిక్కవొణ్ణాదపడి - నియమయితుమశక్యతయా కణ్ణైపురణ్డు - ఉద్వేలస్సన్, ఇవనోడు - అనేనముక్తేనసహ, తిదర్ నిలఙ్గళిలుమ్ - ఉన్నతస్థలేష్వపి పాపప్రాచుర్యేణాప్రీతి విషయత్వేనస్థలేష్వపి, ఏఱిప్పాయుమ్పడియాయిత్తు - అధిరుహ్య ప్రవహన్తీవభవతి. అతోభగవాన్ స్వేచ్ఛయానపునర్నివర్తయతీభావః.) స్వతన్త్రేతి - స్వతన్త్రనుక్కు అప్రీతినిమిత్త మిల్లైయెన్ఱు రుత్తు. ద్వితీయవికల్పత్తి లుత్తరమ + ర్ (శాస్త్రే) తి. తృతీయత్తిలుత్తరము + ర్ (అవని) తి. (వి) తత్ప్రీత్యైవ స్వస్యప్రీతిమత్వాత్.

అ॥ ఏవం పునస్సంసరణ హేతూన్ సోపపత్తికం నిరస్య అత ఏవ పరిపూర్ణానుభవో యావదాత్మభావీతి నిగమయతి (ఆకైయా) లితి. ఆవృత్తిహేతూనామభావాదిత్యర్థః. మేల్ - అర్చిరాదినా దేశవిశేషప్రాప్త్యనన్తరమిత్యర్థః. యద్వా॥ (స్వా) భక్తియోగనిష్ఠనుక్కు అనుభవమాత్రం పురుషార్థమెన్ఱుమ్ ప్రపన్ననుక్కు కైఙ్కర్యం పురుషార్థమెన్ఱుమ్ శిలర్ పిరియచ్చొల్లానిర్క్క ఏకరూపమాక పురుషార్థ స్వరూపాన కథనం కూడుమో ? కించ ఇవ్వనుభవం విద్యాజన్యమాకైయాలే జన్య మాత్రత్తుక్కు నిత్యత్వమ్ శొల్లక్కడవదో ? ఎన్నిల్ అశఙ్కైయై పరిహరియా నిన్ఱుకొణ్డు

మిల్లై. ఆకైయాల్ కైఙ్కర్య పర్యన్త పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవరూపమాన మోక్షాఖ్య పురుషార్థమ్ మేల్ యావదాత్మభావియాయిఱ్ఱు. ఇవై యెల్లాత్తైయుమ్ నినైత్తు — "అనావృత్తి శ్శబ్దా దనావృత్తి శ్శబ్దాత్" ఎన్ఱు సూత్రకారరుమ్ అరుళిచ్చెయ్దార్.

ఉపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లిత్యాది. ఆకైయాల్ - "సాయుజ్యం ప్రతిపన్నా యే" ఇత్యాదియాన పునరావృత్తి శఙ్కా ప్రతిభటహేతువినాలే "కింకరా ముముతే నిత్య" మెన్ఱుభక్తనుక్కుమ్ కైఙ్కర్యం శొల్లుకైయాలే పురుషార్థభేద కథన మసఙ్గతమెన్ఱపడి. మోక్షాఖ్యేతి - జన్యమానాలు మవిద్యాకర్మవాసనాది సమస్తప్రతిబన్ధక ధ్వంసాత్మక మాకైయాలే జన్యత్వేపి ప్రధ్వంసస్య మతాన్తరే నిత్యత్వవద్భావాన్తరాభావపక్షత్తిలుమ్ సంసార ధ్వంసాత్మక పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవస్యోత్తరావధిరహితత్వరూప నిత్యత్వోపపత్తి ఎనుకరుత్తు.

అ॥ (దీ) ఇవ్వర్థత్తిల్ సూత్రసమ్మతియెయుమ్ కాట్టుకిఱార్ (ఇవైయెల్లాత్తైయుమ్) మిత్యాదియాల్. ఇవై శఙ్కాహేత్వాభాసఙ్గళ్. (యథానిఖిలహేయప్రత్యనీకేత్యాది + పునరావృత్తిశఙ్కా" త్యన్తమనుసన్ధేయమ్. (వి) తతో "చ్ఛిన్నకర్మబన్ధే" త్యనేన అజ్ఞాతిలఙ్ఘన భగవదభిమత విపరీత కర్మానుష్ఠాన రూపావృత్తిహేతుః కారణాభావప్రతిపాదనేన నిరస్తో వేదితవ్యః. "అసఙ్కుచిత జ్ఞానస్యే" త్యనేన అజ్ఞానరూపహేతుర్నిరస్తః. "పరబ్రహ్మానుభవైకస్వభావస్యే" త్యనేన పురుషార్థాన్తరేచ్ఛారూపహేతుర్నిరస్తః. "తదేకప్రియస్యానవధికాతిశయానన్దం బ్రహ్మానుభవత" ఇత్యనేన భగవన్నిరతిశయ ప్రీతివిషయత్వాభావ హేతుక భగవత్స్వాతన్త్ర్యేచ్ఛారూపహేతుర్నిరస్త ఇతి స్వోక్తార్థే సమ్మతిః.

అ॥ (స్వా) ఇపడి యివ్వధికారత్తిలే పరమపురుషార్థనిర్ణయ మ్పణ్ణినదు కూడుమో? "భగవద్ధ్యానం సాన్నిధ్యం గురువన్దనపూర్వకమ్। క్షీరం శర్కరయా యుక్తం స్వదతే హి విశేషతః" ఇత్యాద్యుక్త ప్రకారేణ ఆచార్యవన్దన సన్నిధానానుమతి యిల్లాద కైఙ్కర్యం రసిక్కుమో? ఎన్ఱిఙ్గిళైక్కైయై ప్పరిహరియానిన్ఱు కొణ్డు అధికారార్థత్తై ముక్తానుసన్ధానరూపమాన పాట్టాలే సఙ్గ్రహిక్కిఱార్.

ఏఱియెల్లిళప్పద మెల్లావుయిర్కట్కుమితముకక్కుమ్,
నాఱుతుழாయ్ముడి నాతనై నణ్ణి యడిమైయిల్, నమ్
కూఱు కవర్న్దు కురుకక్కుళ్ కుழாజ్గళ్ కురైకழలక్కీழ,
మాఱుతలిన్ఱి మకిழ్న్దెழుమ్మోప్పాకత్తు మన్నువమే ॥ ౨౯ ॥

(ఏఱి) ఇతి. ఎళ్లిల్-ఉజ్జ్వలమ్, పదమ్ - "ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తా" దిత్యుక్త ప్రకారేణ ఉజ్జ్వలమాకానిర్కుఅ, పదమ్ - పరమపదత్తై, ఏఱి- అర్చిరాదిమార్గత్తాలే అడైన్దు, ఎల్లావుయిర్కట్కుమ్ - సమస్తాత్మక్కళుక్కుమ్, ఇతముకక్కుమ్ - "సకృదేవ ప్రపన్నాయ తవాస్మీతిచయాచతే। అభయం సర్వభూతేభ్యో దదామ్యేతద్వ్రతం మమ" ఎన్గిఅపడియే అల్పవ్యాజరూపహితత్తైయుమ్ "ప్రేమ్ణాభూర్యేవ మేభవేత్ ॥ కథంచి దుపకారేణ కృతేనైకేన తుష్యతి" ఎన్గిఅపడియే ఉకక్కుమవనాన. (ప్ర॥ సర్వప్రాణిహితపరమ్) నాఱుతుழாయ్ముడి - పరిమళయుక్తమాన తిరుత్తుழாయై ముడియిలేయుడైయవనాన. నాతనై - పరమశేషియై, నణ్ణి - కిట్టి, అడిమైయిల్ - కైఙ్కర్యత్తిల్, నమ్కూఱు-నమ్ముడైయ అంశత్తై, కవర్న్దు- ఇవర్కళుక్కు మిన్దదాయభూత పురుషార్థముణ్డాకవేణుమెన్ఱు ఆశైప్పట్టు, "ఎమ్మీశర్ విణ్ణోర్ పిరానార్ మాశిల్ మలరడిక్కీழ్ ఎమ్మైచ్చేర్ విడుకళ్ వణ్ణుకళే" ఎన్గిఅపడియే నమ్ కృషి ఫలిత్తదెన్ఱు ఉకన్దభినివేశిత్తిరుక్కిఅ వెన్ఱపడి. కురుకక్కుళ్ - గురుకక్కళుడైయ, కుழாజ్గళ్ - సమూహత్తినుడైయ, కురైకழలకీழ - "శిరస్యనిహితం మయా పదపద్మయుగం లక్ష్యతా" మెన్గిఅ విమతస్థ జయద్యోతకమాక "త్రయస్త్ర్వస్థాపకోఽయం + వామపాదే బిభర్తు" ఎన్గిఅప్పోలే నిత్యవిభూతియిలుమ్ భగవతా సబహుమానదత్త పాదకటకాని శబ్దజ్గళోడేకూడియిరుక్కిఅ తిరువడికళుడైయ అధోభాగత్తిలే ఆవ్విడత్తిలే యిరున్దు వన్దనాదిపూర్వకమాక వెన్ఱపడి. మాఱుదలిన్ఱి - పునరావృత్తియిల్లాద, మకిழ్న్దెழుమ్ - మకిழ్న్దెనిఅత్తుక్కు మన్నువమే ఎన్గిఅత్తోడే అన్వయమ్. ఎழుమ్ - ఉజ్జ్వలమాకానిర్కిఅ, గురుపరమ్పరా సన్నిధానత్తాలే "ప్రాప్స్యత్యసా గురుజనైః ప్రథమాధిరూఢ" మెన్గిఅపడియే అత్యన్త భోగ్యమాన, పోకత్తు - భోగత్తిలే, సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థోచిత సర్వవిధకైఙ్కర్యపర్యన్త పరిపూర్ణబ్రహ్మానుభవానన్దత్తిలే, మకిழ్న్దు - నిరతిశయ ప్రీతియుక్తరాయ్, మన్నువమే - ప్రతిష్ఠితాశాసో మెక్గై. (సం) సర్వసమృద్ధిమత్పదమారుహ్య సర్వేషా

అవిశ్రాంతశ్రద్ధా శతకలహకల్లోల (విషమా) కలుషా
మమావిర్భూయాసు ర్మనసి మునిసిద్ధాదిసులభాః ।
మధుక్షీరన్యాయస్వగుణవిభవాసంజనకన -
న్మహానన్దబ్రహ్మానుభవపరివాహా బహువిధాః ॥ ౪౯ ॥

మాత్మనాం స్వరూపానురూప పురుషార్థ సిద్ధ్యై క్రియమాణం సుగన్ధ తులసీ దామాలఙ్కృత కిరీటవన్నాథ సమీపం ప్రాప్య కైఙ్కర్యేఽస్మదంశం స్వీకృత్య గురూణాం నఙ్ఘస్య మఞ్జీర శిఞ్జితవచ్చరణారవిన్దా దధస్తా ద్విచ్ఛేదరాహిత్యేన భోగే ప్రతిష్ఠితా భవేమే త్యర్థః. ॥ ౪౮ ॥

అ॥ అథ పరిపూర్ణానుభవ పరీవాహరూపాఖిల కైఙ్కర్యావిర్భావం ప్రార్థయతే. (అవిశ్రాన్తే) తి. (దీ) మునిసిద్ధాది సులభాః - మునయః - శ్వేతద్వీప వాసికళ్, సిద్ధాః - నిత్యసిద్ధర్, అనన్తగరుడ విష్వక్సేనాదికళ్. ఆదిశబ్దత్తాలే ముక్తర్ గృహీతర్. యద్వా “ వైకున్తత్తమరరుమ్ మునివరు ” మెన్ఱ నిత్య ముక్తర్కు సులభఙ్గళాయ్. అవిశ్రాన్తేతి. మమ మనసి అవిశ్రాన్తం-అనుప రతమ్, యాచ్ఛ్రద్ధాశతమ్ - తత్తత్కైఙ్కర్య విషయాదరశతమ్, అవిశ్రాన్తశబ్దమ్ కాకా విశేషణమాకవుమామ్. తస్యాన్యోన్యకలహాః - ఇదం మయాకర్తవ్య మిద మపి మయాకర్తవ్య మిత్యేవం రూపఙ్గళాన, తఏవ కల్లోల సదృశాః, తైఃకలుషాః అన్యత్ర శ్రద్ధావశాత్క్రియమాణం తిరోహితోత్కర్షమామ్. విషమాః ఎన్ఱు పాఠ మానపోదుమ్ ఉత్తరోత్తర విషయ శ్రద్ధాతిశయేన విషమఙ్గళాక్కై. మధుక్షీరే త్యాది= మధుసమ్పృక్తక్షీరన్యాయత్తాలే, అదావదు ? మధుసమ్పృక్తక్షీరమ్ అత్య న్తం రస్యమామే అప్పడియెన్ఱపడి. స్వగుణవిభవా సంజనేన - స్వస్య - జీవాత్మనో ముక్తస్య, యేగుణవిభవాః - అపహతపాప్మత్వాది సమ్పదః, తైరాసఞ్జనమ్ - సమ్మి శ్రణమ్, ఏకమాక కలక్కై. తేన కనత్ - ఆదీప్యమానమ్, అత్యన్తభోగ్యభూత మెన్ఱపడి. జీవగుణసమ్బన్ధా ద్బ్రహ్మగుణానాం రసాధిక్యం భవతి, యన్మహానన్దం బ్రహ్మ - నిరతిశయానన్ద స్వరూపస్వభావం పరం బ్రహ్మ శ్రీమన్నారాయణః, తస్యానుభవపరివాహాః-పరిపూర్ణానుభవజనిత ప్రీతికారిత కైఙ్కర్యస్వరూపఙ్గళాయ్, పరివాహాః - కడైవాయ్త్తల్. (స్వా॥) కైఙ్కర్యవిశేషాః. (వి॥ అభివృద్ధయః) బహువిధాః - ఛత్రచామరభృఙ్గారపతద్గ్రహాదిరూపేణ నానావిధాః, మమావిర్భూ

ఇతికవితార్కికసింహస్య † కృతిషు, శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
పరిపూర్ణబ్రహ్మానుభవాధికారో ద్వావింశః.

యాసుః- దేహాత్పరతః ప్రత్యక్షాభవేయుః ఎన్ఱుప్రార్థిక్కప్పడుకిఱదెన్ఱు. యద్వా; మమ మనసి ఆవిర్భూయాసుః ఎన్ఱు. (స్వా॥ కరణసాపేక్షమానాల్ కరణానుసారత్తాలే కిఞ్చిద్విశద్యాది సమ్భావితమ్. అన్నిక్కే తానే స్వతఏవావిర్భవిక్కక్కడవదుకళెన్ఱపడి.) ప్రథమపక్షత్తిల్ మోక్షం ప్రార్థితమామ్. ఇస్పక్షత్తిల్ ప్రాప్యత్వరాసిద్ధ్యర్థమాక ఫలస్వరూపత్తిల్ విశదజ్ఞానం ప్రార్థితమామ్. (స్వా॥) ఇవ్వధికారిక్కు ఇప్పడిప్పట్ట కైఙ్కర్యత్తిల్ ప్రార్థనాతిరేకమే ఇవ్వధికారత్తిల్ ఫలవ్యుత్పాదనత్తుక్కు ప్రయోజనమెన్ఱుకరుత్తు. ॥ ౪౯ ॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యా సఙ్గ్రహే
పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవాధికారో ద్వావింశః
శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

ద్వావింశత్యధికారార్థ సంగ్రహ శ్లోకః.

సందృష్ట స్సారవాగ్వి త్స్వపర

అ॥ (సం) అథ బుద్ధిసౌకర్యాయ ద్వావింశత్యధికారార్థానేకేన శ్లోకేన సఙ్గృహ్ణాతి (సన్దృష్ట) ఇత్యాది. (స్వా॥ సన్దృష్టః ఏకః – ముఖ్యాధికారీ సర్వేషామేత న్నసులభమితిభావః. సందృష్టః- భగవతా కటాక్షితః.) సందృష్ట ఇత్యనేన "విధిపణితి భేదాద్వీక్షిత" ఇత్యుపోద్ఘాతాధికారార్థస్య, సారవాగ్విదిత్యనేన సారనిష్కర్షాధికారార్థస్య, (స్వా॥ సారశబ్దరూపరహస్యత్రయవిత్) స్వపరనిశితధీరిత్యనేన ప్రధానప్రతితన్త్రాధికార అర్థపఞ్చకాధికార తత్త్వత్రయాధికార పరదేవతా పారమార్థ్యాధికారార్థానామ్. (స్వా॥ స్వశ్చ స్వశ్చ స్వా-స్వావ పరశ్చ స్వపరే, ప్రథమ స్వశబ్ద స్స్వాత్మముఖేన చేతనపరః, ద్వితీయ స్వశబ్ద ఆత్మీయవచన

నిశితధీ స్సంగజి న్నైకసంస్థ స్స్పష్టోపాయో ఽతిఖిన్న స్సపరికర
భరన్యాస నిష్పన్నకృత్యః । స్వావస్థార్హాం సపర్యా
విధి మిహ నియతం వ్యాగసం క్వాపి బిభ్ర న్నిర్ముక్త
స్థూలసూక్ష్మప్రకృతి రనుభవత్యచ్యుతం నిత్య మేకః ॥ ౩౦ ॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతన్త్ర స్వతన్త్రస్య
శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్య కృతిషు
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
అర్థానుశాసనభాగః ప్రథమః.

స్సక్ స్వస్యభోగ్యతయా భిమతా చేతనపరః, పరః - ఈశ్వరః, తేషు నిశితా - నిశ్చితా ధీర్యస్యసః.) సఙ్గజిదనేన ముముక్షుత్వాధికారార్థస్య. (స్వా॥ సఙ్గో విషయసఙ్గః, తజ్జిత్) నైకసంస్థః - ఇత్యనేనా ధికారవిభాగాధికారార్థస్య.) (స్వా॥ నైకేషు - అనేకేషు, భక్తిప్రపత్త్యాది భేదేషు. సంస్థా - నిష్ఠా, అధికారో యస్యసః) స్పష్టోపాయ ఇత్యనేనోపాయవిభాగాధికారార్థస్య. (స్వా॥ స్పష్టా ఉపాయతా యస్యసః) (దీ) స్పష్టత్వేన నిర్ణీతః) అతిఖిన్న ఇత్యనేన ప్రపత్తియోగ్యాధికారార్థస్య. (స్వా॥ ఉపాయాన్తరానధికారేణ శోకావిష్టః.) సపరికరేత్యనేన పరికరవిభాగాధికారార్థస్య. భరన్యాస ఇత్యనేన సాఙ్గప్రపదనాధికారార్థస్య. నిష్పన్నకృత్య ఇత్యనేన కృతకృత్యాధికారార్థస్య. (స్వా॥ సపరికరేణ భరన్యాసేన నిష్పన్నం కృత్యం యస్యసః) స్వావస్థార్హమిత్యనేన స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారార్థస్య. (స్వా॥ స్వనిష్ఠానుగుణమ్) సపర్యామిత్యనేన ఉత్తరకృత్యాధికారార్థస్య పురుషార్థకాష్ఠాధికారార్థస్య చ. (స్వా॥ సపర్యావిధిమ్ - కైఙ్కర్యవిధిమ్) ఇహవిధినియతమిత్యనేన శాస్త్రీయ నియమనాధికారార్థస్య. (స్వా॥ ఇహ - బద్ధదశాయామ్, నియతమ్ - శాస్త్రేణ నియతమ్.) వ్యాగసమ్ - విగతాగసమిత్యర్థః. తేనాపరాధపరిహారాధికారార్థస్య. క్వాపి బిభ్రదిత్యనేన స్థానవిశేషాధికారార్థస్య. (స్వా॥ క్వాపి - స్వయం వ్యక్తాది క్షేత్రే, స్థిత్వేతి శేషః) నిర్ముక్తస్థూలప్రకృతిరిత్యనేన నిర్యాణాధికారార్థస్య. నిర్ముక్తసూక్ష్మప్రకృతి రిత్యనేన గతిచిన్తనాధికారార్థస్య. (స్వా॥ నిర్ముక్తాస్థూలా

సూక్ష్మశ్చ ప్రకృతి ర్వ్యస్యసః.) శేషేణ పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవాధికారార్థస్యచ సఙ్గ్రహః. (స్వా॥ ఏకః - కశ్చిదుపపత్త్యా ద్యనుసన్ధానం వినా ఉపదేశమాత్రే) ణానుష్ఠానపర్యన్త తత్త్వహిత పురుషార్థ నిర్ణయక్షమతయా ముఖ్యాధికారీ, యాదృచ్ఛికసుకృతవశా దేవం భూతస్సన్, అచ్యుతమ్ - విభూతిద్వయాది విశిష్టం భగవన్తమ్, నిత్యమ్ - సదా అనుభవతి, వర్తమానసామీప్యే వర్తమానవ్యపదేశః. యద్వా— పుణ్డరీక క్షేత్రబన్ధు శ్రీమచ్ఛఠకోప యోగి నాథముని ప్రభృతి రనుభవతీత్యర్థః. నసర్వోపీతి భావః. ॥ ౨౦ ॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యా సఙ్గ్రహే

అర్థానుశాసనభాగః ప్రథమః.

శ్రీమతే నిగమాన్తమహా దేశికాయ నమః

శ్రియై నమః.

శ్రీ రహస్యత్రయ సారార్థరత్నావలీ

(౧) భోగ్యంచే ద్బ్రహ్మమాత్రం ప్రసజతి హి తదా నిర్విశేషాను భూతి స్సంపృక్తం కృత్స్నభూత్యా యదిచ నఘటతే భోగ్యతా ప్రాకృతానాం। స్త్రీభిః క్రీడాదికంచ శ్రుతమిహభవితా స్వర్గతః కోపి శేష? స్సఙ్కల్పాజ్జాతునేతు శ్చ్యవతి రమృతజుషాం స్యాదితీదం రుద్ధి॥ ౧౧౩॥

(౨) ఆరాత్పర్యఙ్కవర్యం తమఋముఖ సమారుహ్య కోసీతి? పృష్టః పత్యా దాసోఽస్మి నిత్యం తవ పరిచరణం సర్వథా ఽభ్యర్థయేహమ్। ఇత్థం విజ్ఞాప్య లక్ష్మీముఖ నిహితదృశా సస్మితం తేనదత్తం పాదాబ్జం మూర్ధ్ని ధృత్వా కమపి సుఖభరం యాతి వాచామభూమిమ్॥ ౧౧౪ ॥

(౩) సద్యో విద్యోతమాన శ్రుతసఖిల నిజాకార భూమా ఽస్త పాప్మత్వాదీన్ లబ్ధ్వా గుణాం స్తత్ఫల మపి చ పృథక్సిద్ధ్య నర్హాప్రకారైః। భోగ్యం బ్రహ్మైవ భుఙ్క్తే విభవగుణ తనూచేష్టితై ర్భోగ్య రూపై స్తైనాకారేణ సామ్యం భజతి చ పరమం బ్రహ్మణా నిర్వ్య పాయమ్ ॥ ౧౧౫ ॥

(౪) భాతం యత్ప్రాకృతం ప్రాగహితమివ నిజైఃకర్మభి స్తన్ని వృత్తౌ హిత్వా పాయే పయోవద్విలసతి సహజా భోగ్యతా తస్యముక్తౌ। స్త్రీభిఃక్రీడాదికం యచ్ఛ్రుతి మఘరహితం దేవవాఞ్ఛానురోధి స్వేచ్ఛాసిద్ధంహి దివ్యం తదపి నివిశతే తస్య కైఙ్కర్యకోటౌ ॥౧౧౬॥

(౫) ఆవృత్తి ర్నేతి నేతి శ్రుతిశిరసి సముద్ఘుష్యతే ముక్తిభాజో గీతాచార్యోఽప్యగాయ త్పునరపిజననం మాముపేతస్య నేతి। తచ్చోక్తం సూత్రకారై ర్నఖలు సభగవాన్ హృద్యమేనం విజహ్యా ధేను ర్వత్సం యథా తాం ఇవసుఖనిధిం స్వామినం ముక్తిభాక్చ ॥ ౧౧౭ ॥

(౬) జాత్యుత్కర్షాపకర్షానుగుణ మిహభవే ద్భోగత స్తారతమ్యం ముక్తావప్యాత్మనా మిత్యభిదధతి పరం మధ్వసిద్ధాన్తనిష్ఠాః । నైత ద్రమ్యాం తథాస త్యపరనరక ఇత్యాపతేన్ముక్తి రేషాం దుఃఖస్యైవానపాయా త్స్వ సమధికసుఖాలాభతో తీవ తత్ర ॥ ౧౧౭॥

(౭) ఆనన్దన్యూనతా స్యా ద్విభునియత జగత్కారణత్వస్యబాధా న్ముక్తస్య త్వన్మతేపీతి యది న పరమం సామ్య మేతీతి సూక్తేః । శ్రుత్యన్తే సూత్రితత్వాదపి మునిహరిణా భోగసామ్యస్య విశ్వ స్రష్టు ర్దృష్టేశ్చ భోగః పిత్రుకృషి ఫలితత్తుత న్యాయతస్స్యాత్ ॥ ౧౮ ॥

(౮) సాలోక్యాదౌ ప్రసిద్ధాసను తరతమతా శ్రూయతే ముక్తి శబ్ద స్తత్రాన్నదైన సామ్యం తదితి యదిన తద్విష్ణులోకేహి కార్యే । భాక్తోఽస్మిన్ ముక్తిశబ్దోఽవ్యవహితగమనా న్నిత్యలోకస్య తస్మా న్ముక్తిస్సాయుజ్యమేవ త్వకృతక భువనే యత్పరబ్రహ్మణా స్యాత్ ॥ [౧౨౦ ॥

(౯) యేషాం సాయుజ్యమైక్యం మత మనధిగతా శబ్దశక్తి ర్ధ్రువం తై ర్వ్యాత్రే సాయుజ్యశబ్ద స్స్వరసత ఉభయో రేకకర్మాన్వయిత్వమ్ । తచ్చైక బ్రహ్మ భోగాన్వితిరిహ భవతి బ్రహ్మణో ముక్తిభాజో ప్యేవం విస్పష్టమాహ శ్రుతిరపి విభునా సో ఽశ్నుతే సర్వ కామాన్ ॥ ౧౨౧ ॥

(౧౦) సిక్తం శుద్ధం విశుద్ధామ్బుని భవతి యథా తాదృగేవైవ మాత్మా ముక్తావిత్యుద్గృణన్తీ శ్రుతిరయతి మృషావాది కల్పోగదుత్వమ్। బహ్వీనాం భేదవాచాం దధతికతిపయా భేదవాచః కథంవా ప్రత్య ర్థిత్వం తదాసాం భవతి తదవిరోధేన నేయత్వమేవ ॥ ౧౨౨ ॥

(౧౧) స్వాత్మో పాసైకనిష్ఠ స్త్వతిపతిత తమా దేవయానేన
మార్గేణావిశ్య క్వాపిలోకే వితమసి విరజానిత్య భూత్యన్తరాళే। బ్రహ్మా
నన్దానుభూతిం విజహ దిహ నిజస్తన్యపానో త్కధేను న్యాయా
దాత్మానమేవానుభవతి సుఖమిత్యాహు రేకే సయూథ్యాః ॥ ౧౨౩ ॥

(౧౨) నైవం నిశ్శేష కర్మత్యజనమిహ ఘటతే బ్రహ్మభోగానవాప్తి
స్తస్య స్వాభావికత్వా దపకలుషమతే రప్రకాశో హ్యదృష్టః ।
నైష్కర్మ్యేఽపీశ్వరేచ్ఛా వశత ఇతి నసత్యాన హేతుం వినాస్యా
ద్యద్యస్మిన్ కర్మశేషో భవతి కథమసౌ వర్చిరాద్యధ్వ యోగ్యః ॥
[౧౨౪ ॥

ఇతి శ్రీమత్కౌశిక కులతిలక కపిస్థలం రంగనాథార్య ప్రణీతాయాం
శ్రీ రహస్యత్రియసారార్థ రత్నావల్యామ్
పరిపూర్ణ బ్రహ్మానుభవాధికారో ద్వావింశః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః.

శ్రియైనమః

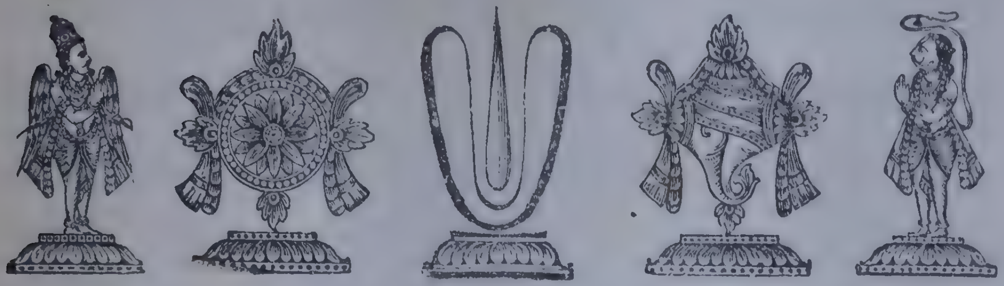

శ్రీమతే వేదాన్తగురవే నమః.

సిద్ధోపాయశోధనాధికారః.

యుగపదఖిలం ప్రత్యక్షేణ స్వతస్సతతం విదన్
నిరవధిదయా నిత్యో(దివ్యో)దన్వా నశక్యవివర్జితః ।

(దీ) అక్షేపరతస్సైరస్య చతుర్భిరధికారతః । స్థిరీకరణభాగస్తుద్వితీయస్సాధువర్ణ్యతే॥ అథతత్ర త్రయోవింశే సిద్ధోపాయస్య శేషిణః । శోధనం క్రియతే తైస్తైః ప్రకారైస్సాధు వర్ణితైః॥ (సం) ఏవం నిరూపితేషు ముముక్షుజ్ఞాతవ్యేషు ప్రధానభూత సిద్ధోపాయవిషయే, సాధ్యోపాయవిషయే, తన్నిష్ఠప్రభావాధిక్య విషయే, తన్న్యూనతా విషయేచ సంభావిత మతికాలుష్యపరిహరణేన నిరూపితార్థ స్థిరీకరణార్థ మధికారచతుష్టయ మాక్షిపిక్త్వా సఙ్గత్యా ఆరభమాణః ప్రథమ ముపజీవ్యం సిద్ధోపాయం శోధయితు మారభమాణః అధికారార్థం సఙ్గృహ్ణాతి. (యుగప) దితి. అఖిలం_ (దీ) ఉభయ విభూతిగత వస్తుజాతం, (స్వా) యుగపత్-ఏకదైవ, నతుక్రమేణ. సతతం-నతు కదాచిత్, స్వతః-నతు తపః ప్రభృతి కారణవశేన, ప్రత్యక్షేణ _ నత్వనుమానాదినా, విదన్ _ "యోవేత్తియుగపత్సర్వం ప్రత్యక్షేణ సదాస్వతః । తంప్రణమ్యహరిం శాస్త్రం న్యాయతత్త్వం ప్రచక్ష్మహే" ఇతి శ్రీమన్నాథమునిప్రణీత శ్లోకార్థోఽనూద్యతే. అనేన స్వదాసజనసమస్త సాంసారిక దుఃఖదర్శిత్వముక్తమ్. (నిరవధీ)తి. స్వత ఇత్యేతత్కాకాక్షిన్యా

జలధిసుతయా సార్ధం దేవో జగత్పరిపాలయన్
పరమపురుష స్సిద్ధోపాయః ప్రతీష్టభరస్సతామ్ ॥౫౧॥

అనాదికాలమ్ సంసరిత్తుప్పోన్ద క్షేత్రజ్ఞన్ అవసరప్రతీక్షై
యాన భగవత్కృపైయాలే పిఱన్దు, సమీచీన శాస్త్రముఖ

యేన ఉభయతాప్యన్వీయతే. స్వతః నిరవధిః దయాదివ్యోదన్వాన్-దివ్యసముద్రః, నిరవధీతి ప్రసిద్ధసముద్రవ్యతిరేకస్సూచ్యతే. అనేన స్వత ఏవ రక్షణోపయుక్త పరమకారుణికత్వం వ్యజ్యతే. (సం॥) స్వత ఇతి నిత్యవ్యావృత్తిః, సతతమితి ముక్తవ్యావృత్తిః, దయాయా నిరవధిత్వ ముత్కృష్టావధిరాహిత్యమ్. దయారూపో దధేర్దివ్యత్వం నిర్దుష్టత్వమ్. దయాంబురాశిరిత్యర్థః. (స్వా.) అశక్యవివర్జితః-స్వస జ్కల్పితార్థస్య స్వేనాపి ప్రతిహతిర్నాస్తీత్యర్థః. పదత్రయేణాప్యధికారే వర్తిష్య మాణ శఙ్కాద్యోత్యతే. (సం॥) అవతారదశాయామప్య చిన్త్యశక్తిత్వద్యోత నాయా అశక్యవివర్జిత ఇతి వ్యతిరేకముఖేనాభిధానమ్, దేవః-జగత్సృష్ట్యాది క్రీడన శీలః, (స్వా) స్వతఏవ రక్షకత్వే లీలాప్రవృత్తిరేవ నస్యాదితిభావః. జలధిసుతయా సార్థం జగత్పరిపాలయన్- (సం॥ జగత్పరిపాలనరూపధర్మస్య వ్యాసజ్యవృత్తి ధర్మత్వస్ఫోరణాయ సార్థమిత్యుక్తిః) నతు లక్ష్మ్యా నైరపేక్ష్యేణ స్వత ఏవ పరిపా లయన్, పరమపురుషః- "లక్ష్మ్యాసహహృషీకేశః" ఇత్యాది ప్రమాణేన లక్ష్మీ సాహిత్యేన రక్షకతయా ప్రతిపన్నః పరమపురుషః, "పురుషాన్నపరం కిఞ్చి" దితి ప్రతిపన్నశ్శ్రియఃపతిః, ప్రతీష్టభరస్సన్-భరన్యాసరూపవ్యాజ విశేషేణ స్వీకృత భరస్సన్, సతాం-ప్రపన్నానాం, "సంతమేనం తతోవిదు" రిత్యుక్తప్రకారేణ సత్తర్కేణ వేదాంతవిచారక్షమాణాం శ్రీభాష్యకారమార్గనిష్ఠానా మితియావత్, సిద్ధోపాయః-నతుభరన్యాస భరస్వీకారయో రభావేప్యుపాయ ఇత్యర్థః. నిరవధి కరుణాదిమత్వేన స్వతఏవ రక్షకత్వే సర్వముక్తి ప్రసఙ్గేన భరన్యాస రూపవ్యాజ విశేష మపేక్ష్యైవ రక్షకత్వం లక్ష్మీవిశిష్టస్యైవ ఉపాయతయా స్వతంత్రో పాయాంతరాభావేన అనన్యోపాయత్వాది విరోధోపి నాస్తీతిభావః. ॥౫౧॥

అ॥ (దీ॥) ఇనిమేల్ ఉత్తరార్థ స్థిరీకరణప్పణ్ణువదాక ఉద్యోగిత్తు ద్వావింశ త్యధికారార్థజ్ఞై సఙ్గ్రహేణానువదిక్కిఱార్ (అనాదికాల) మిత్యాదియాల్. పిఱన్దు-సంసారమార్గా న్నివృత్తనాయ్, ఇప్పాళవు ముపోద్ఘాతాధికారార్థ మను

త్తాలే తత్త్వహితపురుషార్థ విశేషఙ్గళై త్తెళిన్దు, ముముక్షువాయ్ స్వాధికారానురూపమాయిరుప్పతోరు ఉపాయవిశేషత్తై పరిగ్రహిత్తు, కృతకృత్యనాయ్ తన్నిష్ఠైయై త్తెళిన్దు, అతుక్కనురూపమాక ఇఙ్గిరున్దనాళ్ యథాశాస్త్రమ్ నిరపరాధనాక ప్పణ్ణుమ్ కైఙ్కర్యరూప పురుషార్థ మిరుక్కుమ్బడియుమ్ శరీరపాతానన్తరం అర్చిరాదిగతియాలే అప్రాకృత దేశవిశేష త్తిలే శెన్నాల్ ఇవనుక్కు అనవచ్ఛిన్న భగవదనుభవ పరీవాహ మాకవరుమ్ పరిపూర్ణకైఙ్కర్యరూప పరమ పురుషార్థ సిద్ధి యిరుక్కుమ్బడియుమ్ శొన్నోమ్. ఇవ్వర్థఙ్గళిల్

వదిక్కప్పట్టను. సమీచీనేత్యాది సారనిష్కర్షాధికారార్థమ్, తత్త్వహితపురుషార్థేత్యాది ప్రధాన ప్రతితన్త్రాద్యధికార చతుష్టయార్థమ్. ముముక్షువాయెన్ఱు ముముక్షుత్వాధికారార్థమ్. స్వాధికారానురూపేత్యాది అధికారవిభాగాదికారార్థమ్. ఉపాయవిశేషేత్యాద్యుపాయవిభాగాద్యధికారచతుష్టయార్థమ్. కృతకృత్యనాయెన్ఱు కృతకృత్యాధికారార్థమ్. తన్నిష్ఠైయై ఇత్యాది స్వనిష్ఠాభిజ్ఞానాధికారార్థమ్. అనుకూలనురూపమాక విత్యాద్యుత్తరకృత్య పురుషార్థకాష్ఠాధికారఙ్గళుడైయవర్థమ్, యథాశాస్త్రమెన్ఱు శాస్త్రీయ నియమనాధికారార్థమ్, నిరపాయమాకవెన్ఱు అపరాధ పరిహారాధికారార్థమ్. కీఴ్ ఇఙ్గిరున్ద వెన్ఱత్తాల్ స్థానవిశేషాధికారార్థమ్. శరీరపాతానన్తరమెన్ఱు నిర్యాణాధికారార్థమ్, అర్చిరాదిగతియాలెన్ఱు గతివిశేషాధికారార్థమ్. అప్రాకృతదేశేత్యాదియాల్ పరిపూర్ణబ్రహ్మానుభవాధికారార్థ మనువదిక్కప్పట్టను.

అ॥ ననుసిద్ధోపాయాదిశోధనఙ్గూడాను. తెళిన్దప్రపన్నరుక్కు శఙ్కై కళుదియాదాకైయాల్ ఎన్గిఱశఙ్కైయిల్ పూర్వాధికారిక్కు శఙ్కైపిఱవాదుపో. నాలుమ్ మృదుప్రజ్ఞర్కళుక్కు హైతుకసంసర్గత్తాల్ బుద్ధిచలనమ్ సంభవిక్కుమ్ తన్మూలశఙ్కైకూడుమ్. తత్పరిహారముఖ్యమ్ కర్తవ్యమాకైయాల్ అదిల్ సిద్ధోపాయవిషయ శఙ్కైయైపరిహరిక్కిరోమెన్గిఱార్ (ఇవ్వర్థఙ్గళిల్) ఇత్యారభ్య (పరిహారమ్ శొల్లుకిరోమ్) మిత్యన్తత్తాల్.

జ్ఞాతవ్యతమమాన సిద్ధోపాయత్తై ప్పత్ఱివుమ్ సాధ్యోపాయ విషయమాకవుమ్ కర్మవశ్యరుక్కు క్కుఱుక తెళివు పిఱవా మైక్కు స్వతన్త్రనాన సర్వేశ్వరన్ ఇవర్ కళుడైయ పూర్వాప రాధత్తాలే ఇట్టనినైప్ పీఱుమాఱుకైక్కు ప్రధానకారణమ్ మూన్ఱుణ్డు. అవై యెవై యెన్నిల్? "అస్తుమే" ఎన్ఱ పేక్షిత్తాల్ "అస్తుతే, తయైవ సర్వం సంపత్స్యతే" ఎన్గిఱ తిరుముకప్పాశుర ముమ్ సదాచార్యానుగ్రహముమ్ సత్సంప్రదాయసిద్ధియుమ్. ఇవఱ్ఱిల్ సదాచార్యానుగ్రహత్తుక్కు వ్యాజఙ్గళుమ్ ఇదఱ్

అ॥ (స్వా॥) సర్వార్థ శోధనమ్పణ్ణవేణ్డియిరుక్క సిద్ధోపాయ సాధ్యోపాయ తత్ప్రభావ విషయమాత్ర శోధనత్తుక్కు నియామకం కి! మిత్యత్ర ప్రాధాన్యమే నిదానమెన్గిఱార్ (జ్ఞాతవ్యతమే) తి. తెళివు-నిర్ణయమ్, (వి॥) పిఱవా మైక్కు-అనుత్పత్తయే, (స్వా) ఇట్టనినైప్పు-ఇవన్ తత్త్వహితఙ్గళై యఱియక్కడవనల్లన్. (దీ॥) సమ్యక్ జ్ఞానమ్పిఱక్కైయిల్ మూన్ఱు కారణముణ్డు. అదావను, లక్ష్మీకటాక్షముమ్, సదాచార్యానుగ్రహముమ్, సత్సమ్ప్రదాయసిద్ధియుమ్, జ్ఞానత్తుక్కు ఇవ్వుపదేశమే పోరుమానాలుమ్ ముముక్షుక్కళుక్కు హైతుకాదిసంసర్గత్తాల్ బుద్ధిచలనముమ్ తన్మూలశఙ్కైయుమ్ సమ్భావితమ్. ఇవై సత్తర్క్కఙ్గళాల్ పరిహార్యమ్. అత స్సిద్ధోపాయ విషయశోధనమ్ అవశ్యమ్ శెయ్యక్కడవ మెన్ఱు మహావాక్యార్థమ్. (స్వా) తిరుముకప్పాశురమ్-పెరియపిరాట్టియారుడైయ తిరుప్పవళత్తాలే శొల్లప్పట్ట సూక్తిపర్యంత ప్రసాదమెన్ఱపడి.

అ॥ సదాచార్యానుగ్రహమ్ కారణమెన్ఱను కూడుమో? అను పురుష రుక్కుపాదేయ మల్లామైయా లశక్యసమ్పాదనమన్ఱో? ప్రత్యక్షాదికళ్ జ్ఞానత్తుక్కు కారణమానపడియా లనుక్కు కారణత్వజుఱ్ఱాదే? ఆకైయాల్ సమ్ప్రదాయసిద్ధి మఱ్ఱిరుపైయన్ఱో? ఎన్నవ+ర్ (ఇవఱ్ఱిల్) లితి. తిరుముకప్పాశురమ్-ప్రధానతయా ప్రథమోద్దిష్టమ్. తత్రైవ "అస్తుమే" ఎన్ఱు కారణవాక్యముమ్ "తయైవసర్వ" మెన్ఱు జ్ఞానాది ఫలముమ్ నిర్దిష్టమాకైయాల్ స్పష్టమితి ద్వితీయోద్దిష్టత్తై నిరూపిక్కిఱార్ (సదాచార్యే) తి. (వ్యాజే)తి- చిరకాలోపసర్పణ

ఫలవిశేషఙ్గళుమ్ పరాశర మైత్రేయ సంజయాశ్వలాయనాది వృత్తాన్తఙ్గళిలే కణ్డుకొళ్వతు. సత్సంప్రదాయసిద్ధియావతు ? తాన్ సత్త్వోత్తరనాయ్ సమ్యగుపసన్ననాయ్ సావధాననాయిరుక్కుమ్ అవస్థైయిలే ఖ్యాతి లాభ పూజా నిరపేక్షనాయ్ కారుణ్యపరతన్త్రనాన సదాచార్యన్ సర్వరుక్కుమ్ ప్రథమాచార్యనాన సర్వేశ్వరన్ ముదలాక ఉపదేశపరంపరైయాలే వన్ద తత్త్వహితఙ్గళై అనపేక్షిత విస్తారముమ్ అపేక్షిత సఙ్కోచముమ్ ఇల్లాతపడి "సర్వేషామేవ లోకానాం పితా మాతాచ మాధవః। గచ్ఛధ్వమేనం శరణం శరణ్యం పురుషర్షభాః" ఎన్గిఱకట్టళైయిలే ఉపదేశిక్కప్పెఱుకై. బహుక్లేశమాయ్ బుద్ధిచలనసంభావనైయుణ్డాన శాస్త్రపరిశ్రమత్తిల్

వ్యాజ విశేషాదాచార్యప్రసాదం తేతి జ్ఞానవిరోధి సర్వపాపనివృత్తిః, జ్ఞానాది సమ్పత్ప్రాప్తిరితి భావః. (దీ॥) వ్యాజం-తదనువర్తనాదికళ్, ఫలవిశేషఙ్గళ్-సమ్యక్ జ్ఞానాదికళ్, శ్రీ పరాశరర్క్కు వసిష్ఠ పులస్త్య శాసనానువర్తనమ్ వ్యాజమ్. దేవతా పారమార్థ్య యథావద్వేదనాదికళ్ ఫలమ్. మైత్రేయర్క్కు శ్రీ పరాశరానువర్తనం వ్యాజమ్. తత్ప్రసాదలబ్ధ సర్వజ్ఞత్వాది ఫలమ్. సంజయనుక్కు వ్యాసానువర్తనమ్ వ్యాజమ్. త్రైకాలిక జ్ఞానవత్త్వాది ఫలమ్. ఆశ్వలాయనర్క్కు శౌనకవిషయానువర్తనం వ్యాజమ్. ఋగ్వేదప్రవర్తనాదిఫలమ్. తిరుమఙ్కప్పాశురత్తుక్కు వ్యాజఫలఙ్గళ్ శేషిత్తాలెన్నుమ్ సర్వమెన్ను ముక్తమాయ్త్తు। సత్సమ్ప్రదాయసిద్ధిః-భగవత్ప్రభృతి అవిచ్ఛిన్నోపదేశ పరంపరా ప్రాప్త తత్త్వహితపురుషార్థఙ్గళై సదాచార్య నుపదేశిక్కప్పెఱుకై. (స్వా) సదాచార్యశబ్దం వివృణోతి (ఖ్యాతీ)తి. సదాచార్యోపదేశేఽపి గుణపూర్తిరహితస్య శిష్యస్య జ్ఞానోదయో న భవతీత్యాహ (తాని)తి. (సర్వేషా)మితి-పితేత్యాదినా పరతత్త్వస్వరూపమ్. గచ్ఛధ్వమితి హితమ్, శరణ్యమితి, ప్రాప్యం చోక్తమ్. (వి॥ కట్టళైయిలే-రీత్యా, పెఱుకై-ప్రాప్తిః, జ్ఞానలాభ ఇతి యావత్). బహుక్లేశేతి ఆలస్యేన శాస్త్రపరిశ్రమాసహకృత పరమాస్తిక విషయమిదం వచనమ్. (ప్ర॥) బుద్ధిచలనేతి-

అనధికృతరుమాయ్ పరమాస్తికరుమాయిరుప్పార్కు ఇవ్వుపదేశమే ప్రధానమ్. మఱ్ఱుళ్ళార్కు త్తాజ్గళ్ తెళిక్కైక్కాకవుమ్ కుతర్కజ్గళాలే కలజ్గువారై త్తెళివిక్కైక్కాకవుమ్ సమీచీనయుక్తికళోడే కేళ్క్క ప్రాప్తమ్. "ఆర్షం ధర్మోపదేశంచ వేదశాస్త్రావిరోధినా। యస్తర్కేణానుసన్ధత్తే సధర్మం వేదనేతరః॥" ఎన్గిఱపడియే ఇవ్వర్థజ్గళై సమీచీన తర్కజ్గళాలే తెళియాతవర్కళ్. "కాణాదశాక్యపాషండైః త్రయీధర్మో విలోపితః" ఎన్గిఱపడియే హైతుకరాయ్ వేదవిరోధితత్త్వజ్గళై యిట్టు ప్రామాణికార్థజ్గళై అపహరిప్పర్కళ్. ఇవ్వపహారమ్ విభూతియైయుమ్ విభూతిమానైయుమ్పఱ్ఱ ఇరణ్డువకైయాయిరుక్కుమ్. అతిల్ విభూతిమానై అపహరిక్కైయావతు? శ్రియఃపతియాన సర్వేశ్వరనై ఇల్లైయెన్నుతల్ వేఱొరుత్తనై ఈశ్వరనాకక్కట్టి సర్వేశ్వరనై విభూతికోటియిలే వైత్తల్ శెయ్కై. విభూతియై అపహరిక్కై యావతు? విభూతియై ఒరుముఖత్తాలే యిల్లైయెన్నుతల్, ఉణ్డాక్కి ఈశ్వర

"హరిర్దైవం హరో దైవ" మిత్యాద్యనేకప్రకారేణ శాస్త్రాణాం బహువిధత్వాద్బుద్ధిచలనం సంభావ్యత ఇత్యర్థః. (స్వా) పరమాస్తికేతి-దృఢవిశ్వాసవాన్కళ్.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ స్థిరీకరణభాగారమ్భమ్ వ్యర్థమన్ఱో? ఎన్నవ + ర్ (మఱ్ఱుళ్ళార్కు) తి. అనాలస్యముమ్ చలనాభావ బుద్ధిపాటవము ముడైయవాస్తికరుక్కెన్నపడి. ఆర్షనిత్యచనమ్ తద్విషయ మెన్నుకరుత్తు. (దీ॥) ఋషిః, వేదః, తదర్థ ఆర్షః, ధర్మోపదేశః ధర్మశాస్త్రమ్, అవిరోధినావెన్నను సమీచీన తర్కత్తైచ్చొల్లిఱ్ఱు. కాణాదేతి- కాణాదైః శాక్యైః పాషండైశ్చ, కాణాదశాక్యరూపపాషండైరితివా, హైతుకర్-యాక్తికర్, శుష్కతార్కికరెన్నపడి. (వి॥ అపహరిప్పర్కళ్-ప్రామాణికార్థం పరిత్యజంతి.) తత్రవిభూతి మదపహారం దర్శయతి (అది)లితి. విభూత్యపహారం దర్శయతి (విభూతీ) తి. ఒరుముఖత్తాలే-

నోడు సంబన్ధముణ్డు స్వాతన్త్ర్యమ్ ఎన్నుతల్, పరతన్త్ర మాక్కి తన్నోడు పిఱరోడు పుణైప్పతల్ శెయ్కై. ఇవ్వ్యవహారఙ్గళిల్ ఏతేనుమొన్ఱు స్వరూపత్తిల్ మున్బు ప్రజ్ఞనాయ్ ఆత్మసమర్పణమ్ పణ్ణినవనుక్కు విపరీతసంసర్గత్తాలే వరుమాకిల్ “దత్తస్యాపహరణేవచ” ఎన్గిఱ అపహారత్తిలుమ్ కొడియత్తాయ్ కళవు కొణ్డు కొడుత్త ద్రవ్యత్తై మీళక్కళవు కొణ్డాప్పోలేయామ్. ఆకైయాల్ బహువిధఙ్గళాన వ్యామోహకారణఙ్గళిల్ హైతుకసంసర్గమ్ పోరప్పరిహరణీయమ్. ఇవ్వర్థత్తై “పాషండినో వికర్మస్థాన్ బైడాలవ్రతికాన్ శఠాన్ । హైతుకాన్ బకవృత్తీంశ్చ వాఙ్మాత్రేణాపి నార్చయేత్ ॥ డంభిహైతుకపాషండిబకవృత్తీంశ్చ వర్జయేత్ ॥ నాసద్భిః కించిదాచరేత్ ॥ త్యజ దుర్జనసంసర్గం ॥ వరం హుతవ

వ్యావహారిక సత్యమిత్యాది పర్యాయత్తాలేగై. ఇను మాయిమతమ్. ఉణ్డాకిల్—త్యాదియాల్ నిరీశ్వరమీమాంసకమతమ్. (పరతంత్ర)మిత్యాది), తన్నోడు—భోక్తావాన జీవనోడు, పిఱరోడు-శివాదికళోడేగై. (వి) పుణైప్పదల్ శెయ్కై-శేషత్వజ్ఞాపనమ్. ఇవర్ కళుడైయ సంసర్గమనర్థ పర్యవసానమెన్గిఱార్ (ఇవ్వపహారఙ్గళి) లిత్యాదియాల్. (వి) వరుమాకిల్-అన్యథాజ్ఞానం ప్రసక్తంచేత్. కొడియతాయ్-కూరంసత్, కళవుకొణ్డు—అపహృత్య, కొడుత్తద్రవ్యత్తై-ప్రత్యర్పితద్రవ్యస్య, మీళక్కళవు కొణ్డాప్పోలే—పునరపహరణవత్, ఆమ్—భవేత్. (దీ॥) కేవలాపహారత్తిలుమ్ స్వదత్తాపహారమ్ కొడియదిఱే. లోకత్తిల్ బహువిధమాక వ్యామోహహేతుకళుణ్డు. అన్నదోషాదికళ్ అపఙ్గళి లినువే అత్యంత పరిహరణీయమెన్గిఱార్ (ఆకైయా) లిత్యాది. ఇవ్వర్థత్తిల్ ప్రమాణఙ్గళ్—ట్టు+ర్ (ఇవ్వర్థత్తై) ఇత్యాదియాల్. పాషణ్డినః—“యోఽన్యం దేవం పరత్వేన” ఇత్యాదిషూక్తాః, వికర్మస్థాః-శిఖాయజ్ఞోపవీతత్యాగినః, బైడాలవృత్తికః—వంచకః, శఠః—నాస్తికః, బకవృత్తిః-సన్నిహిత హింసకః, అసద్భిః-బ్రహ్మజ్ఞానహీనైః, దుర్జనః—

వహాజ్వాలా పంజరాంతర్వ్యవస్థితిః। నశౌరిచిన్తావిముఖజనసంవాస వైశసమ్॥" ఇత్యాదికళిలే ప్రపఞ్చిత్తార్కళ్. ఇన్ద హైతుకరోట్టై సంభాషణమ్ "మాయయాపహృత జ్ఞానాః" ఎన్గిఱపడియే కణ్డుమతికెట్టానాక్కి "చతుర్విధా మనుజనా భక్తా ఏవ హి తే శ్రుతాః" ఎన్ఱు ఈశ్వరః సన్మ్రైయవర్కళైన్ఱ నాలువకైయిలుమ్ కూడాతే "అళియనమ్బియ్యాల్" ఎన్నాకతపడిపణ్ణి "నమాందుష్కృతినో మూఢాః ప్రపద్యంతే" ఎన్గిఱ భగవదభిమాన బాహ్యవర్గత్తిలే కోప్పణ్ణప్పణ్ణుమ్. అశరణ్యశరణ్యనాన సర్వేశ్వరనై శరణమాకప్పఱ్ఱుకిఱ పరమాస్తికనుక్కు చ్చిలగోడు శేర్త్తియాల్ బాహ్యతై వారాతాకిలుమ్ అవనుక్కు కలక్కజ్గళ్ వరవుమ్ అతుక్కు సదాచార్యర్కళ్ పరిహారమ్ పణ్ణవుమ్ కాణానిన్ఱోమ్. మహర్షికళుమ్

సజ్జనాసహిష్ణవః, సంవాసః_సహవాసః, వైశసం-విశసనం, (స్వా) ఇన్దప్రమాణజ్గళిలేబకవృత్త్యాది సంసర్గముమ్ పరిహరణీయమాక చొల్లుకైయాలే అను వ్యామోహకారణమన్ఱిక్కే-మరతమాత్రమాయిరుక్క రాపోప్పలేయన్ఱిక్కే-తత్సహపఠిత హైతుకసంసర్గమర్థసామర్థ్యత్తాలే వ్యామోహద్వారా బహ్వనర్థకారణమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (దీ)—హైతుకసంభాషణమనర్థావహమితి దర్శయతి (ఇన్ద) ఇతి. కణ్డుమతికెట్టార్ - జ్ఞాత్వాపిమూఢః, మాయయాపహృతజ్ఞాననెన్ఱపడి. చతుర్విధరావార్ ? - "ఆర్తోజిజ్ఞాసురర్థార్థీ జ్ఞానీ" ఎన్ఱు శొల్లప్పట్టవర్కళ్.

భగవద్విముఖానాం బాహ్యవర్గప్రవేశేపి భగవదాశ్రిత విషయే "నక్రోధో నచమాత్సర్యం నలోభః" ఇత్యుక్తత్వాత్కథం! బాహ్యవర్గప్రవేశ ఇత్యత్రాహ (అశరణ్యే) త్యాదినా. భగవదాశ్రితానామపి హైతుకసంసర్గేణజ్ఞానభ్రంశః, తన్మూలభగవదనభిమతత్వఇచ్చ, భవేదితి బుషయోప్యవదన్నిత్యాహ (మహర్షికళు) మితి. ఏతద్వచనస్య సామాన్యవిషయత్వాద్భగవదాశ్రితానామపి సంశయాదిర్భవేదిత్యర్థః.

“ఏకం యదిభవే చ్ఛాస్త్రం జ్ఞానం నిస్సంశయం భవేత్ ।
బహుత్వాదిహ శాస్త్రాణాం జ్ఞానతత్త్వం సుదుర్లభమ్ ॥ ”
ఎన్నుమ్ “నిస్సంశయేషు సర్వేషు నిత్యం వసతి వై హరిః ।
ససంశయాన్ హేతుబలా న్నాధ్యావసతి మాధవః ॥ ”
ఎన్నుమ్ శొన్నార్కళితే. “నక్రోధో న చ మాత్సర్యమ్” ఇత్యాదికళుమ్ ఆత్మగుణ పరిపూర్ణాధికారి విశేషవిషయత్తిలే యాకక్కడవన. అనపిన్బు ఆరురుక్షుక్కళుక్కు క్కలక్కముణ్డెన్నుమిడమ్ “శ్రూయతే కిల గోవిన్దే భక్తిముద్వహతాం నృణామ్ । సంసారన్యాసతా భీతా స్త్రిదశాః పరిపన్థినః ॥ సత్యం శతేన విఘ్నానాం సహస్రేణ తథా తపః । విఘ్నాయుతేన గోవిన్దే నృణాం భక్తిర్నివార్యతే ॥ ” ఇత్యాదికళిలే

ఏకం యది భవే చ్ఛాస్త్రం - సర్వశాస్త్రము మేకకణ్ఠమాకిల్, బహుత్వాత్ - భిన్నత్వాత్, నిత్యం వసతి - నిత్యం సన్నిహితో భవతి, నాధ్యావసతి-అపహాయ గచ్ఛతి ఎన్గై, అశుభామతిః - జ్ఞానభ్రంశాదిః.

(స్వా) ఇన్ద వచనమ్ సర్వభాగవతవిషయమాకత్తోన్ఱ్ఱానిఱ్క- అధికారివిశేష విషయమెన్ఱు విశేషిక్కక్కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (అనపిన్బు) తి. (దీ) అనపిన్బు- “నక్రోధః” ఎన్నుమ్ శ్లోకమ్ పూర్ణాధికారివిషయమాకైయాలెన్గై. ఆరురుక్షుక్కళుక్కు - అపూర్ణాధికారికళుక్కు, (స్వా) ఉద్వహతా మెన్ఱు నిర్దేశత్తాలుమ్, తపస్సమభివ్యాహారత్తాలుమ్ వచనద్వయస్యాపి సమానవిషయత్వేవిరోధం ముపపరిహారమాకైయాలు మిగు ఆరురుక్షువిషయమాకైయాలే పూర్వవచనమధికారివిశేష విషయమెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥) త్రిదశరుడైయ పరపన్థిత్వం - “యస్మై దేవాః ప్రయచ్ఛన్తి పురుషాయ పరాభవమ్ । బుద్ధిం తస్యాపకర్షన్తి ” ఎన్గిఱ న్యాయత్తాలే జ్ఞానభ్రంశద్వారకమెన్గై. భక్తిర్నివార్యతెన్ఱు సిద్ధమాన భక్తిభ్రంశముమ్ శొల్లిఱ్ఱు.

ఆ॥ ఇప్పడికళాల్ ప్రపన్నర్కు- సిద్ధోపాయాది విషయత్తిల్ కలక్కఙ్గళ్ వరుమెన్ఱు సిద్ధమాయిఱ్ఱు. అదిల్ సిద్ధోపాయ విషయమాక వరుమ్

ప్రసిద్ధమ్. అతిల్ ముఱ్పాడ సిద్ధోపాయత్తైప్పఱ్ఱి వరుమ్ కలక్కఙ్గళుమ్ అవఱ్ఱుక్కు పరిహారఙ్గళుమ్ శొల్లుకిఱోమ్. అనాదికాలమనాదరిత్త ఈశ్వరన్ ఇన్ఱొరుత్తనై అదరిక్కుమతు తన్ స్వాతంత్ర్య మాత్రత్తాలేయన్ఱో? ఇజ్జనన్తాకిల్ "ఇన్ఱెన్నై ప్పొరుళాక్కిత్తన్నై యెన్నుళ్ వైత్తాన్, అన్ఱెన్నైప్పుఱమ్పోక ప్పుణర్త్తతెన్ శెయ్వాన్" ఎన్ఱు ఆళ్వార్ విణ్ణప్పమ్ శెయ్య సర్వేశ్వరన్ "శూఴ్ విశుమ్పణిముకిల్ తూరియ ముఴక్కిన"

కలక్కఙ్గళుమ్ అదిన్ పరిహారముమ్ కాట్టుకిఱో మెన్గిఱార్ (అదిల్ ముఱ్పడ) విత్యాదియాల్. (వి॥ అదిల్ - శఙ్కోత్పత్తిస్థల విషయే) ముఱ్పడ - ప్రథమం. (సం॥) సాధ్యోపాయాది త్రయోపజీవ్యత్వా త్సిద్ధోపాయస్య ముఱ్పడ విత్యుక్తిః. తత్రాపి శ్రీవిశిష్ట సిద్ధోపాయే విశేష్య విశేషణయో ర్విశేష్యస్య తద్వాచిపదోపస్థాపిత గుణవిశేష సమ్బన్ధవిశేషమధ్యేపి గుణానాం ప్రధానతయా శబ్దోపస్థాపితత్వా త్తదనుబన్ధి చిన్తాప్రాథమ్య మభిప్రేత్య సిద్ధోపాయత్తైప్పఱ్ఱి విత్యుక్తిః. (దీ) ఈశ్వరస్వాతంత్ర్య కారుణ్యమూల శఙ్కైయై పరిహరిక్కిఱార్ (అనాదికాల) మిత్యాదియాల్. (వి॥ అనాదరిత్తవీశ్వరన్-అనాది సంసారప్రవర్తక ఇత్యర్థః. ఇన్ఱు-ఇదానీం, ఒరుత్తనై - ఏకం, ఆదరిక్కుమతు - సంసారాద్విముఞ్చతీత్యేతత్, అన్ఱో?-నభవతి కిం? స్వతన్త్రతయా పూర్వం తథాకృతవా నిదానీమేవం కృతవా నిత్యర్థః) ఇన్ఱెన్నై ఇత్యాది. (స్వా॥) ఇన్ఱు - ఇప్పోదు, ఎన్నై-అడియేనై, పొరుళాక్కి - "సన్తమేనం తతో విదుః" రిత్యుక్త ప్రకారేణ బ్రహ్మజ్ఞానత్తైయుణ్డాక్కి, తన్నై-నిరవధిక కల్యాణగుణ విశిష్టనాన తన్ స్వరూపత్తై, ఎన్నుళ్ - ఎన్ అన్తఃకరణత్తిలే, వైత్తాన్ - నిరన్తర ధ్యానానుగుణమాక స్థాపిత్తాన్, అన్ఱు-అనన్తమాన పూర్వకాలత్తిలే, ఎన్నైప్పుఱమ్పోక-బాహ్యవిషయ మార్గత్తిలే పోకుమ్పడి, పుణర్త్తదు - బన్ధిత్తదు, ఎన్ శెయ్వాన్ - ఎదుక్కాకచ్చెయ్దాన్, అడియేన్ కారణమొన్ఱుమ్ కాణేన్, నీకణ్డుణ్డానాల్ శొల్లలాకాదో ఎన్ఱు కరుత్తు. (శూఴ్)ని. శూఴ్-వ్యాప్తమాన, విశుమ్బిల్ - ఆకాశత్తిలే, అణి - అలఙ్కారభూతమాన, ముకిల్ - మేఘః, తూరియ - వాద్యఘోషత్తై,

ఇతొఴియ వేఱొరుఉత్తర మరుళిచ్చెయ్‌తానో? ఆకైయాల్ నామొరు ఉపాయానుష్ఠానమ్పణ్ణుకై యెన్నెన్బతు, "నడువే వన్దు ఉయ్యక్కొళ్‌కిన్ఱనాతన్" ఎన్ఱపడియే అరుళ్ పురిన్ద శిన్దై అడియార్ మేల్ వైత్తవన్ తానే రక్షిత్తుపోతు కాణుమత్తనై యన్ఱో? వెన్ఱు శిలర్ కలఙ్గువర్కళ్. ఇవర్కళై త్తెళివిక్కుమ్పడి ఈశ్వరన్ స్వాతన్త్ర్యనేయాకిలుమ్ వైషమ్య నైర్ఘృణ్యా ఙ్గళాకియ దోషఙ్గళ్ తనక్కుత్తట్టామైక్కాక ఇవన్ పక్క లిలే ఒరు వ్యాజత్తై ఉణ్డాక్కి అత్తై అవలమ్బిత్తు త్తాన్ రక్షి క్కుమ్. ఇవ్వర్థత్తై "తిరుమాలిరుఞ్జోలైమలై యెన్ఱేనెన్న

ముఴక్కినను — ఉణ్డాక్కినదొఴియవెన్ఱపడి. పరమపురుషార్థ ప్రధానోపాయ మొఴియ వేఱొరు ఉత్తర మరుళిచ్చెయ్యవిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఏవం రక్షణస్య స్వాతన్త్ర్యమేవ నిదానం చేత్తస్య అనాదిత్వా త్పూర్వం రక్షణాభావోఽసఙ్గత ఇత్యత్రాహ (నడువేవన్ది)తి. నడువే-నడువెన్ఱు సమ్బన్ధమొన్ఱుమిల్లాద వేళైయిలే, వన్దు — ఆకస్మికమాక వన్దు, ఉయ్యక్కొళ్‌కిన్ఱ — ఉజ్జీవిక్కప్పణ్ణుమ్, నాదన్ — స్వామి, అరుళ్ పురిన్ద — కరుణాసంశ్లిష్టమాన మనస్సై, అడియార్ — దాసర్కళుడైయ, మేల్ వైత్తు, అవన్ తానే — అన్ద స్వామి తానే. (వి॥) కాణుమత్తనైయన్ఱో? — ద్రష్టవ్యమాత్రం న భవతి కిం? అస్మాకం దర్శనమేవ కార్యమ్, అనివారణమాత్రం కార్యమితి భావః. (స్వా॥ ఇవర్కళై)ఇతి. ఆళ్వార్ తిరువడి సమ్బన్ధముడైయవర్కళైయాలే సంవాదకళైప్పోలే తిరస్కరియాదే తెళివిక్కుమ్పడియెన్ఱు సన్నిహితోక్తి. పరిహరిక్కిఱార్ (ఈశ్వర) ఇత్యాది. వ్యాజాపేక్షైయుమ్ తనక్కు దోషమ్ తట్టామైక్కాక స్వస్వాతన్త్ర్య మాల నక్కల్పసిద్ధమాకైయాలే స్వస్వాతన్త్ర్యహానియిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు. వైషమ్యమ్ — పక్షపాతమ్, నైర్ఘృణ్యమ్ — నిర్దయత్వమాక ఒరుత్తనై మఴక్కిప్పక్కై.

అ॥ ఇప్పడియానాల్ సర్వజ్ఞరాన నమ్మాళ్వార్ స్వరక్షణత్తుక్కు వ్యాజమ్ శొల్లాతదెన్? ఎన్నిల్ (ఇవ్వర్థత్తై) ఇతి. ఇవ్వర్థత్తై — వ్యాజసాపేక్షత్తై, ప్ర॥ (తిరుమాలిరుఞ్జోలైమలై) ఇతి. నగరాణాం పరిగణనే భగవ

తిరుమాల్ వన్దు ఎన్నెఞ్జు నిఱైయప్పుకున్దాన్" ఎన్ఱు ఆఴ్వార్ అరుళిచ్చెయ్తార్. ఇన్దవ్యాజన్తానుమ్ ఈశ్వరన్ తన్నాలే యాకిలిత్తై మున్బే యుణ్డాక్కాతే విట్టదెన్నిల్? ఇవ్వాత్మాక్కళుక్కు అనాదియాన కర్మప్రవాహఙ్గళ్ విషమ విపాక సమయఙ్గళాయ్క్కొణ్డు పోరుకైయాలే ఈశ్వరన్ కర్మానురూప ఫలప్రదనల్లాతపోతు వైషమ్య నైర్ఘృణ్య దోషమ్ వరుకైయాలే మున్బు ఇదుక్కు అవసరమాయిఱ్ఱిల్లై యెన్ఱుమిడమ్ కార్యవిశేషదర్శనత్తాలే కల్పితమ్. ఇఙ్గనిశైయాతపోతు సర్వసిద్ధాన్తికళుక్కుమ్ ఇతుక్కుమున్బు ఇల్లాత మోక్షశ్రద్ధాదికళ్ ఇప్పోతు పిఱక్కైక్కడి యెన్నెన్నాల్ ఉత్తరమ్ శొల్ల విరకిల్లై.

దావాసస్థానభూత వనగిరిరపి తన్నామ్నోక్త ఇతీమం వ్యాజ మవలమ్బ్య పురుషకారభూతయా లక్ష్మ్యాసహ స్వయ మాగత్య అస్మన్మనో యథా విషయాన్తరం నవిషయీకుర్యాత్తథా ప్రావిశదితి. స్వాతన్త్ర్యస్యైవ సంసారాన్మోచకత్వం ప్రాపకతయోక్త్యాయా ఇన్దెన్నై ఇత్యాది గాథాయా వక్తా పరాఙ్కుశ ఏవా వద దిత్యర్థః.

అ॥ (స్వా॥) ఇవ్యాజన్తానీశ్వరాయత్తమో? అన్యాయత్తమో? అన్యాయత్తమాకిల్ స్వస్వాతన్త్ర్యహాని వరుమ్. ఈశ్వరాయత్తమాకిల్ పూర్వముణ్డాకామలిప్పోను వరుకై కూడుమో? వెన్గిఱ వభిప్రాయత్తాలే శఙ్కిత్తు త్తరమరు+ర్ (ఇన్దవ్యాజన్తాను) మిత్యాదినా. (దీ॥) ఇవ్వ్యాజమీశ్వరాయత్తమాకాదపోను స్వాతన్త్ర్యహాని వరుమ్. ఈశ్వరాయత్తమాకిల్ ఇప్పోను ఇవ్వ్యాజత్తై యుణ్డాక్కుకై స్వాతన్త్ర్య కార్యమెన్ఱు శఙ్కైక్కిఱ కరుత్తు. ఇనుక్కుత్తర మరు+ర్ (ఇవ్వాత్మాక్కళుక్కు)త్యాదియాల్. వ్యాజముమ్ పూర్వసుకృతసాపేక్షఈశ్వరాయత్త మెన్ఱు సర్వసిద్ధాన్తమాకైయాలివవే పరిహార మెన్గిఱార్ (ఇఙ్గనిశైయాదపోది)త్యాది. (స్వా॥ ఇఙ్గనిశైయానుపోను-ఏవమనఙ్గీకారే యెన్ఱపడి) ఈశ్వరస్వాతన్త్ర్యమే మోక్షనిదాన మెన్పార్క్కుమ్ స్వాతన్త్ర్యమ్ శక్తియాకిల్ పూర్వమేవ మోక్షమ్ ప్రసఙ్గిక్కుమ్. ఇచ్ఛైయాకిల్ అహేతుకవాదమ్ పరమత

అనాదికర్మప్రవాహ వైచిత్ర్యత్తాలేయెన్నుమ్ ఉత్తరమ్ ఈశ్వరనైయిశైన్దార్క్కు మిశైయాతార్క్కుమ్ తుల్యమ్. ఈశ్వర స్వాతన్త్ర్యమొరువ్యాజత్తైక్కొణ్డు అవన్ నినైత్తపోతేరక్షిక్కైక్కుమ్ విలక్కవల్లార్ ఇల్లామైక్కు ఉఱుప్పామ్. ఇప్పడియానాల్ ఇన్నైన్న యెన్గిఱపాట్టుక్కు మితుక్కుమ్ మూలమాన వచనఙ్గళుక్కుమ్ నిర్వాహమేతెన్నిల్? అతు శొల్లుకిఱోమ్. ఈశ్వరనుక్కు సహజఙ్గళాన స్వాతన్త్ర్య కారుణ్యఙ్గళినుడైయ ప్రాధాన్యత్తాలే ఇవఱ్ఱుక్కు వ్యాజభూతఙ్గ

మాకైయాల్ సుకృతవిశేషమూలమాయే అనువరుమెన్నుకొళ్ళవేణుమెన్ను కరుత్తు.

అ॥ ఈశ్వరనైయఙ్గీకరియాదార్క్కు కర్మప్రవాహమూలత్వేన వ్యవస్థాపిక్క వేణ్డినాలుమ్ నమక్కు ఈశ్వరస్వాతన్త్ర్యదేవ వ్యవస్థై శొల్లలామే ఎన్నవ+ర్ (అనాదీ)త్యాది. వ్యాజసాపేక్షమాక రక్షిత్తాల్ ఈశ్వరస్వాతన్త్ర్యత్తుక్కు నిష్ఫలత్వమ్ వారాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఈశ్వరస్వాతన్త్ర్య)మెన్ను. (స్వా॥) వ్యాజ నిరపేక్షమాక రక్షణసామర్థ్యమిరున్దాలుమ్ వైషమ్యనైర్ఘృణ్య పరిహారార్థమ్ వ్యాజ సాపేక్షమ్ రక్షిప్పోమెన్ను స్వాతంత్ర్యమూలమాక సఙ్కల్పిత్తిరుక్కైయాలే వ్యాజసాపేక్షతైయే స్వాతంత్ర్యకార్యమెన్నపడి. (విలక్కవల్లా)రితి. లోకత్తిల్ రాజాదికళ్ ఉపహారాదికమపేక్ష్య రక్షిక్కైయిల్ తతోపి ప్రబలన్ విలక్కిల్ రక్షియామై కాణ్గైయాలే తద్వదిఙ్గువిలక్కువారిల్లైయెన్నపడి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ ఆఴ్వార్ వ్యాజవిశేషమ్కేట్కుక్క ఈశ్వరన్ నిరుత్తరనాయిరుక్కై విరోధియాదో? ఇన్నైన్న ఇత్యాది గాథామూలభూత నిర్వ్యాజరక్షకత్వ ప్రతిపాదకవచనమ్ నిర్విషయమాక ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్ను శఙ్కిత్తు ప్పరిహరిక్కిఱార్ (ఇప్పడియానా)లితి. (సం॥) ఇప్పడియానాల్ - రక్షణే స్వాతన్త్ర్యాతిరిక్త వ్యాజవిశేషాపేక్షితే. మూలమానవిత్యనేన "యోమే గర్భగతస్యాపి"త్యాది వివక్షితమ్. ప్రాధాన్యత్తాలే - లీలోపకరణీకరణే ప్రాధాన్యం స్వాతన్త్ర్యస్య, భోగోపకరణీకరణే ప్రాధాన్యం కారుణ్యస్యేతి భావః (ఇవఱ్ఱుక్కు) ఇతి. లీలోపకరణీకరణ భోగోపకరణీకరణయోః, (స్వా) ఇవ

ళాన విశేషకారణఙ్గళై అనాదరిత్తు పణ్డెన్నై పరాఙ్ముఖ నాక్కైక్కుమ్, ఇన్ఱెన్నై అభిముఖనాక్కుకైక్కుమ్, ఉన్ స్వాతన్త్ర్యముమ్ కృపైయుమొళియ వేఱొరు ప్రధానకార ణమ్ కణ్డిలేన్. ఎనక్కుక్కాట్టాతే స్వత స్సర్వజ్ఞనాన నీకణ్డతు ఉణ్డాకిల్ అరుళిచ్చెయ్యవేణుమెన్న ఈశ్వరన్ నిరుత్తరనాయిరు క్క అవిరుప్పాలే స్వాతన్త్ర్య కృపైకళినుడైయ ప్రాధాన్యత్తై

త్తుక్క - నిగ్రహానుగ్రహత్తుక్క, సుకృతసుష్కృతఙ్గళ్ వ్యాజమాక్కైయుమ్ ఈశ్వర స్వాతన్త్ర్యత్తాలే యెన్నపడి) అనాదరిత్తు - ప్రకృతప్రశ్న విషయకోటా వనంతర్భావ్య "అన్ఱెన్నై ఇన్ఱెన్నై" ఇతి వాక్యయోః క్రమేణ "పణ్డెన్నై ఇన్ఱెన్నై" ఇత్యాభ్యా మర్థ ఉక్తః. (వి॥) పణ్డు-పూర్వకాలే, ఎన్నై-ఆత్మనః, పరాఙ్ముఖనాక్క-కైక్క-పరాఙ్ముఖీకరణస్య, ఇన్ఱు-ఇదానీం, అభిముఖనాక్క-కైక్క - అభిముఖీకరణస్య-చ, అయమర్థః ; (స్వాతన్త్ర్యకారుణ్యఙ్గళినుడైయ+ విశేషకారణఙ్గళై అనాదరిత్తు) - కృపాయా అనాదిత్వేపి పూర్వం స్వాతన్త్ర్య ప్రాధాన్యేన కృపాయా అముమహమిదానీం సంరక్షామీతి సఙ్కల్పానుఖ్యరూప ప్రచయమూలం యాదృచ్ఛికసుకృత విశేషాదికమఘటయిత్వా లేన పరాఙ్ముఖీకర ణస్య ఇదానీం కృపాయాః ప్రాధాన్యాదనాద్యాజ్ఞాతిలఙ్ఘనం నిగ్రహరూపస్వా తన్త్ర్యస్య వ్యాజభూత విశేషకారణమనాదృత్య సుకృతవిశేషఘటనేనాభిముఖీ కరణస్యచ, కణ్డిలేన్-నపశ్యామి, ఎనక్కు-మమ, కాట్టాదే-అప్రదర్శ్యైవ, నీకణ్డ తుణ్డాకిల్-సర్వజ్ఞేనత్వయా దృష్టమస్తిచేత్, అరుళిచ్చెయ్యవేణుమ్- వక్తుం దయా కార్యా, ఎన్ను-ఇతి, పరాఙ్కుశమునౌ పృచ్ఛతిసతి. ఇరుక్క-అవిరుప్పాలే_విద్య మానస్థిత్యా, ఇయమేవ వస్తుస్థితిరిత్యభిప్రాయేణేతి భావః. (స్వా॥) ఆళ్వార్ "తిరుమాలిరుఞ్జోలైమలై" ఇత్యాదినా వ్యాజవిశేషమ్ శొల్లుకైయాలే ప్రశ్నమ్ కృపాదివ్యతిరిక్త ప్రధానకారణవిషయమెన్నుమ్ కృపాదివ్యతిరిక్త ప్రధానకారణా భావేన నిరుత్తరనీశ్వరనెన్నుమ్ తాత్పర్యమ్. నత్వప్రధానవ్యాజమిల్లైయెన్గై యిలే తాత్పర్యమెన్నపడి. (దీ॥) స్వాతన్త్ర్యమే బద్ధమోక్షహేతువెన్గైయుమ్, అనువ్యాజనిరపేక్షవెన్గైయుమ్, రక్షియాద కాలత్తిల్ కారుణ్యమిల్లైయెన్ గైయుఙ్కూడాదు. స్వాతంత్ర్యవత్కారుణ్యమమనాది. ఇవైకళ్ చేతన విషయ

నాట్టుక్కు వెళియిడుకిఱార్. ఇత్తాల్ ఇచ్చేతననై లీలోప కరణమాక్కుకైక్కు ప్రధాన కారణమ్ ఈశ్వర స్వాతన్త్ర్యమ్. ఇతుక్కు సహకారి కారణమ్ ప్రవాహానాదియాన స్వతన్త్రాజ్ఞాతిలఙ్ఘనమ్. ఇవనై భోగోపకరణమాక్కుకైక్కు ప్రధానకారణమ్ ఈశ్వరనుడైయ స్వాభావిక కారుణ్యమ్. ఇతుక్కు ప్రతిబన్ధకమాన ఈశ్వర నిగ్రహత్తై శమిప్పిత్తుక్కొణ్డు సహకారికారణమెన్ఱు పేర్ పెఱ్ఱతు ఇవనుడైయ సుకృతవిశేష ద్వారక కృపైయుడియాక వన్ద వశీకరణ విశేషఙ్గళెన్ఱు ఈశ్వరనుడైయ స్వభావత్తైయుమ్ వైషమ్య నైర్ఘృణ్యఙ్గళిల్లామైయైయుమ్ బన్ధమోక్షాది వ్యవస్థైయైయుమ్ ప్రమాణప్రతి

త్తిల్ ఈశ్వరనుడైయ అనాదర రక్షణఙ్గళిల్ ప్రధానహేతుక్కళ్. ఆదలాలివ న్ఱైయొఴ్ఱియప్పుణ్డాదరిక్కైక్కుయిలుమిప్పోపు రక్షిక్కైక్కుయిలుమ్ వేఱుప్రధాన కారణముణ్డో? వెన్ఱు ఆఴ్వార్ కేట్కక్క, ప్రధానకారణాన్తర మిల్లామైయాల్ ఈశ్వరన్ నిరుత్తరనాయిరున్దానెన్నపడి.

అ॥ (స్వా॥) స్వాతంత్ర్యకారుణ్యఙ్గళ్ ప్రధానకారణఙ్గళెన్ఱాల్ పరాఙ్ముఖనాక్కుకైక్కు కారుణ్యఙ్కారణమన్ఱే? ఎన్నవ+ర్ (ఇత్తా)లితి. ఇత్తాల్-వేఱుప్రధానకారణమిల్లామైయాలే, స్వాతన్త్ర్యమ్ ప్రధానకారణమెన్ఱిల్ వైషమ్యాదిప్రసఙ్గమ్వారాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇతుక్కు)తి. ఇదానీం క్రియమాణాజ్ఞాతిలఙ్ఘనమ్ వ్యాజమాకిల్ ఇతఃపూర్వమ్ పరాఙ్ముఖత్తైయుడుమో! ఎన్నవ+ర్ (అనాదీ)తి. అనుగ్రహత్తుక్కు కారుణ్యమే ప్రధానకారణమానాల్ సర్వముక్తి ప్రసఙ్గమ్వారాదో? ఎన్న, భక్తిప్రపత్తికళ్ సహకారికారణాపేక్షయాం కారుణ్యస్య స్వాభావికత్వమ్ విరోధిక్కుమ్. వ్యాజవిశేషమ్ రక్షణత్తుక్కు మెవ్వాకారత్తాలే కారణం? మెన్నవ+ర్ (ఇతుక్కు)తి. భక్తిప్రపత్తికళ్ వ్యాజమానవుమ్ అన్ఱిక్కే యాదృచ్ఛిక సుకృతం జనకమానవుమ్ సహజకృపామూలానాది సఙ్కల్పసిద్ధమాకైయాలే సుకృతవిశేషద్వారకేత్యాద్యుక్తిః. స్వభావత్తైయుమ్ - స్వాతన్త్ర్య కారుణ్య స్వభావత్తైయుమ్, (దీ) బన్ధమోక్షాది వ్యవస్థైయైయుమ్ -

నియతమానపడియే అనుసన్ధిత్తు స్వతన్త్రనుడైయ కృపైయిలే యూన్ఱిప్పోరవదుక్కు మెన్ఱు కరుత్తు. నిష్కృపనుడైయ స్వాతన్త్ర్యం బాధకమ్ అస్వతన్త్రనుడైయ కారుణ్యమ్ పరర్క్కుమ్ అనుపకారకమాయ్ తనక్కుమ్ క్లేశావహమాయిరుక్కుమ్. స్వతన్త్రనుడైయ కారుణ్యమ్ నినైత్తతు ముడిక్కైయాలే తనక్కుమ్ అతిరసమాయ్ ఆశ్రయిప్పార్క్కెల్లామ్ అన్ఱే అనిష్టనివృత్తిక్కుమ్ ఇష్టప్రాప్తిక్కుమ్ ఉడలాయిరుక్కుమ్, ఇప్పడియిరుక్కైయాలే అవతారదశైయిలుమ్ "వ్యసనేషు మనుష్యాణాం భృశం భవతి దుఃఖితః" ఎన్ఱు ఇప్పడికళిల్ శొల్లుమవైయెల్లామ్ అనుగ్రహ విషయమాయిరుప్పార్ శిలరై రక్షిప్పిక్కైక్కుమ్ ఆసురప్రకృతికళై మోహిప్పిక్కైక్కు

ఆజ్ఞాతిక్రమే బన్ధమ్, వ్యాజానుష్ఠానే మోక్ష మెన్గిఱ మర్యాదైయెయుమ్.
(* ఆది శబ్దేన కైవల్యం సూచిత మితి కేచిత్. *)

ఆ॥ (స్వా॥) కారుణ్యమాత్రమ్ రక్షణకారణమాకిల్ స్వాతన్త్ర్య మనుపయుక్తమాకాదో? ఎన్నవరు+ర్ (స్వతన్త్రనుడైయ)వితి. నిగ్రహత్తుక్కు స్వాతన్త్ర్యమ్ ప్రధానకారణమానాలుమ్ అనుగ్రహత్తుక్కు స్వాతన్త్ర్య సహకృతకృపై ప్రధానకారణమెన్ఱపడి. (దీ॥) ఊన్ఱిప్పోరవదుక్కుమ్-ఈశ్వరనుడైయ స్వాతన్త్ర్య విశిష్టకరుణైయిలే ఏకాన్తికళాక ప్రాప్తమెన్ఱపడి. (స్వా॥) నిగ్రహత్తిల్ స్వాతన్త్ర్యమ్పోలే వనుగ్రహత్తుక్కు కృపామాత్రం ప్రధానమాకలాకాదో? స్వాతన్త్ర్యాపేక్షైయిల్ తన్మాత్రంతానాకాదో? ఎన్నవ+ర్ (నిష్కృపనుడైయ)వితి. (దీ॥) బాధకం-ఆశ్రితానామపీతి శేషః.

ఆ॥ (స్వా॥) స్వతన్త్రనుడైయ కృపైతనక్కు మతిరసమానాల్ అవతారదశైయిల్ "వ్యసనేషు" ఇతివచనంవిరోధియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పడీ) తి. ఇప్పడియిరుక్కైయాలే-స్వతన్త్రనుక్కు కృపైరసావక్కైయాక్కైయాలే, రక్షిప్పిక్కైక్కితి. లోకత్తిల్ తన్నుడైయ క్లేశత్తైప్పార్త్తు సుహృత్తుక్కు క్లేశముణ్డానాల్ స్వవిషయత్తిల్ నిరవధికప్రేమజ్ఞాగిరదెన్ఱపడి. ఆసురేతి. శక్త్యభావాత్ క్లేశ

మాకవిత్తనై. ఇవ్వర్థత్తై "కాలస్యహి చ మృత్యోశ్చజంగమ స్థావరస్యచ। ఈశతే భగవానేక స్సత్యమేతద్బ్రవీమితే॥ ఈశన్నపి మహాయోగీ సర్వస్యజగతః ప్రభుః। కర్మాణ్యారభతే కర్తుం కీనాశ ఇవ దుర్బలః॥ తేన వంచయతే లోకాన్ మాయా యోగేన కేశవః। యేతమేవ ప్రపద్యంతే నతేముహ్యన్తి మానవాః॥ కృత్వా భారావతరణం పృథివ్యాః పృథు లోచనః। మోహయిత్వా జగత్సర్వం గత స్స్వంస్థాన ముత్తమమ్॥ మనుష్య దేహినాం చేష్టా మిత్యేవ మనువర్తతే। లీలాజగత్పతే స్తస్య ఛన్దత స్సంప్రవర్తతే॥" ఇత్యాదికళిలే మహర్షికళ్ అరుళి యిట్టార్కళ్. ఆకైయాల్ అవతారవృత్తాన్తఙ్గళిలుమ్ దుఃఖా

ప్పడుకిఱానాకైయాలే ఇవ నీశ్వరనల్లన్ ఎన్ను మోహోత్పాదనత్తుక్కుక ఖైన్నపడి. "నతేవాగనృతా కావ్యే కాచిదత్ర భవిష్యతి" ఎన్గిఱ ప్రమాణతమవచనత్తుక్కు ఇప్పడిక్కొళ్ళ గతికల్పనమసఙ్గతమెన్న ప్రమాణ జ్ఞాక్కుట్టు+ర్ (ఇవ్వర్థత్తై) ఇతి. (దీ॥) భగవానేక ఏవ ఈశతే — సర్వరుక్కుమ్ మీశతయా స్వతన్త్రనెన్నపడి. ఈశన్నపి — స్వతన్త్రనాకిలుమ్, అవన్, మహాయోగిత్వాత్ — మహాయోగత్తై యుడైయవనాకైయాలెన్నపడి. దుర్బలన్ పోల్ కర్మఙ్గళైప్పణ్ణ ఉద్యోగిక్కుమ్, అశక్తన్ పోల్ వ్యాపారఙ్గళై పణ్ణుమెన్ఱ్రై. కీనాశన్ — కృషీవలన్, (సం॥ క్షుద్రపురుషః) తేనేతి= అన్త దౌర్బల్యాభినయత్తాల్, లోకాన్ — ఆసురప్రకృతికళై మోహిప్పిక్కుమ్. అవనైయే ఎవర్ ప్రపన్నరాకిఱా రకర్కళివను డైయ వభినయత్తాల్ మోహిక్కమాట్టార్, (కృత్వే)తి. స్వంస్థానం — పరమపదత్తై, (సం) చేష్టా — కర్తవ్యాక్రియా ఇతీతి ప్రధానక్రియా, సన్నివేశః — ఏవమిత్యుపకారక స్సన్నివేశః, చేష్టా ఇతి కార్యా, ఏవం కార్యేతి మనుష్యదేహినాం దర్శయన్ను వృత్తీత్యర్థః. (స్వా॥) ఛన్దతః-స్వేచ్ఛయైవ, తస్య ఇతర మోహనరంజన లీలారసం ప్రవర్తతే. తథాసతి సంసారివద్దుఃఖిత్వ ప్రసఙ్గ ఇత్యతాహ (ఆకైయా) లితి. నను ఈశ్వరస్య పరత్వదశాయాం దుఃఖిత్వాభావేపి అవతారదశాయాం దుఃఖిత్వం స్యాదిత్యత్రాహ (ఆకైయా) లితి. (వి॥ అభినయమాత్రమే యుళ్ళదు-

భినయమాత్రమే యుళ్ళతు. అతుతానుమ్ కృపా మూలమ్. ఇతు స్వతన్త్రనాన తనక్కు లీలైయుమా యిరుక్కుమ్. కూనర్ కుఱళరై క్కొణ్డాడి రక్షిక్కై నిరపేక్షరాన రాజాక్కళుక్కు లీలైయుమాయ్ కృపాకార్యముమాయ్ క్కాణానిన్ఱ్మిఱే. ఇప్పడి యాకైయాలేయిఱే "ఉపాదత్తే సత్తాస్థితి నియమనాద్యై శ్చిదచితౌ స్వముద్దిశ్య శ్రీమాన్" ఎన్ఱతు. ఇప్పడి పరహిత వ్యాపారాశ్రయ మాకైయాలే ఆశ్రితర్క్కు

భగవతః "విశోకో విజిఘత్స" ఇతి శోకాభావాదితి భావః.) దుఃఖిత్వాభినయముమ్ లోకవద్దోషావహమాకాదో? ఎన్నవ + ర్ (అనుతాను) మితి. ఆసుర మోహనము మాశ్రితవిషయకారుణ్య కార్యమాకైయాలే దోషమన్ఱెన్ఱు కరుత్తు. ఏవం తర్హి "లీలాజగత్పతే"రితి లీలాత్వవిరోధ ఇత్యతాహ (ఇతు) ఇతి. కృపాకార్యరక్షణం లీలైయాకుమో? ఎన్నవ + ర్ (కూన) రిత్యాదినా, (వి॥) కూనర్ - గడులాః, కుఱళర్ - వామనాః, కొణ్డాడిరక్షిక్కై - వినోదేన రక్షణమ్, (లీలైయుమాయ్) ఇతి. కృపాకార్యముమాయ్, లీలైయుమాయిరుక్కుమెన్ఱపడి.

(స్వా) లీలైయావతు? స్వసన్తోషహేతు భూతవ్యాపారః. అచేతనరక్షణం లీలైయానాలుమ్ చేతనసంరక్షణం చేతన సన్తోషహేతువాకైయాలే లీలైయాకక్కూడుమో? ఎన్నిల్, అభియుక్తోక్తిముఖేన ఉపనిషత్తై ప్రమాణీకరిక్కిఱార్ (ఇప్పడీ) తి. చేతన రక్షణమ్ లీలైయుమాయ్ కృపాకార్యము మాకైయాలెన్ఱపడి. సర్వ చేతనాచేతన తత్వముమ్ భగవతా స్వగతాతిశయాధానేచ్ఛయా ఉపాత్తమిత్యుపనిష త్సిద్ధత్వా చ్ఛేషభూతత్వా త్తత్సంరక్షణం స్వపురుషార్థ పర్యవసాయీతి భావః. ఏవం సతి, ఇహ - చేతన విషయే, తత్ - తస్మాత్కారణాత్, స్వార్థముపాదానమ్ పరార్థ ప్రత్యుపాయత్వ హేతుర్నభవతీత్యతాహ (ఇప్పడీ) తి. (దీ॥) "ఉపాయోపేయత్వే తదిహ తవ తత్వం నతు గుణా వతస్త్వాం శ్రీరఙ్గేశయ శరణమవ్యాజమభజ" మెన్ఱత్తైరార్థమ్.) పూర్వార్ధే సత్తాది వ్యాపారే స్వప్రయోజన పర్యవసితేపి పరహిత వ్యాపారము మాకైయాలేయుమ్ ఆద్యశబ్దేనోపాయాన్తరస్థానే స్థాపనవ్యాపారస్యాపి గృహీతత్వా

రక్షకనుమాయ్ ఉపాయాన్తర స్థాననివేశత్తాలే ఉపాయము మాయ్ ఇరుక్కుమ్. రక్షణవ్యాపార ఫలాశ్రయనాకై యాలే శేషియుమాయ్ అతడియాక ప్రాప్యనుమాయ్ ఇరు క్కుమ్. ఇప్పడి యిరుక్కై-యివనుక్కు స్వరూపప్రయుక్తమెన్ను

త్పూర్వార్ధోక్తం. ఉత్తరార్ధోక్త రక్షకత్వోపాయాంతర స్థానాపన్నత్వరూప ఉభయవిధోపాయత్వ హేతువాక క్కడవైయిల్లై యెన్ను కరుత్తు. ఇఙ్గు శొల్లుకిఱ ఉపాయత్వోపేయత్వఙ్గళ్ భక్తప్రపన్న సాధారణఙ్గళ్. పూర్వార్ధ మనుసృత్య రక్షకనుమాయ్ ఉపాయముమాయిరుక్కు మెన్ను వ్యాఖ్యానమ్పణ్ణినను రక్షణరూప తయా కృపాకార్యత్వముమ్, "స్వముద్దిశ్య" ఎన్ను స్వపురుషార్థ పర్యవసానత్తాలే లీలాత్వముమ్ ఫలితమ్. (దీ॥) ఇప్పడి పరహిత వ్యాపారాశ్రయ మాకైయాల్ రక్షణవ్యాపార ఫలాశ్రయమాకైయాలెన్నత్తాల్ శ్లోకత్తిల్ "తదిహ" ఎన్న పదం వివృతమ్. పరహితవ్యాపారమ్ సత్తాస్థిత్యాది. రక్షణవ్యాపార ఫలాశ్రయత్వం స్వముద్దిశ్య ఎన్నత్తాల్ శొల్లిఱ్ఱు. ఉపాయోపేయత్వే ఎన్నదినర్థ మాశ్రితర్క్కు త్యాది. (వి॥ రక్షకనుమాయిత్యనేన) ఉపాయాన్తరనైరపేక్ష్య రక్షకత్వమ్, (వి॥ తేన ఉపాయాన్తరస్థాననివేశా) దీశ్వరనుడైయ ఉపాయత్వం. తత్తస్మాద్రక్షణ వ్యాపారాశ్రయత్వాదెన్నపడి. ఉపాయోసి-ఉపాయాన్తర స్థాననివేశితోసి ఎన్నశ్లోకార్థ మెన్నపడి. (స్వా॥) ఉపాయత్వం పూర్వార్ధోక్తార్థ హేతుకమానాలుమ్ కైఙ్కర్యప్రతిసంబన్ధిత్వరూపోపేయత్వం తద్ధేతుకమాకుమో? ఇవనుక్కు స్వప్రయోజనార్థ చేతనాచేతనయోరుపాత్తత్వము మర్థసిద్ధ పరహిత వ్యాపారాశ్రయత్వముమ్ హేతువన్నే? ఎన్నవ+ర్ (రక్షణే)తి. రక్షణరూప వ్యాపారస్య ఫలం స్వప్రీతిరూప స్వాతిశయం తదాశ్రయతయా ఎన్నపడి. ఇదినాలే శేషిత్వముం శేషిత్వహేతుక మాక కైఙ్కర్య ప్రతిసంబన్ధిత్వ రూప ప్రాప్యత్వము ఙ్కూడు మెన్ను కరుత్తు.

అ॥ ఆనాలు మిన్న శ్లోకత్తిలే "ఉపాయోపేయత్వే" ఎన్ను శొన్నను కూడుమో? నిగ్రహకర్తృత్వాదికళుమ్ సత్యమాకైయాలే తత్త్వమన్నో? "నతు గుణౌ" ఎన్గిఱను తాన్ కూడుమో? ఉపాయత్వాదికళు మీశ్వరనుక్కు ధర్మతయా గుణమన్నో? ఎన్న తత్త్వశబ్దార్థమరు+ర్ (ఇప్పడీ)తి. (సం॥ ఇప్పడి యిరుక్కై - రక్షకత్వాది చతుష్టయ వైశిష్ట్యమ్) తత్వం - స్వరూపప్రయుక్తం, నతుగుణౌ - ఔపాధికతయా ఆగన్తుకఙ్గళెన్నెన్ను కరుత్తు.

ధర్మిగ్రాహక ప్రమాణసిద్ధమ్. ఇప్పడి రక్షకనాన ఈశ్వర నుక్కు ప్రధానమాన జ్ఞాన శక్తి కరుణైకళిల్ జ్ఞాన శక్తికళ్ నిగ్రహానుగ్రహ సాధారణజ్గళ్. కారుణ్యమ్ అనుగ్రహత్తుక్కు అసాధారణమ్. ఇజ్గు కారుణ్యమావతు? పరహితప్రవణతై. ఇతు త్రివిధ చేతనర్కళుడైయ సత్తాస్థితికళుక్కుమ్, అనుకూల ప్రవృత్తికళుక్కుమ్ నిత్యరుడైయ నిత్యానుభవత్తుక్కుమ్ ముక్తరుడైయ అనావృత్తిక్కుమ్, లీలావిభూతియిల్ సామాన్య

అ॥ ఇప్పడి సత్తాదికళ్ నాలే చేతనాచేతనజ్గళై స్వార్థతయా ఉపాదానం సార్వజ్ఞ్య సర్వశక్తి కారుణ్యమన్తిక్కే కూడామైయాలే కృపైయై ఊన్ఱిప్పోర వడుక్కు మెన్ఱు విశేషోక్తి శేరుమో? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పడి రక్షకే) తి. కారుణ్య మనుగ్రహా సాధారణమాకైయాలే విశిష్య తన్నిగ్రతోక్తిసజ్గతైయెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (దీ॥) కారుణ్యమ్ పరదుఃఖ దుఃఖిత్వమెన్ఱుమత్తైవ్యావర్తిక్కిఱార్ (ఇజ్గే) తి. నిరుపాధికపరహితేచ్ఛైయెన్ఱపడి. (స్వా॥) ఇజ్గు-అనుగ్రహకారణ త్రికమధ్యే, (వి॥ హితప్రవణతై – పరోపకృతి మనపేక్ష్యైత్యుపస్కార్యమ్.)

అ॥ కారుణ్య మనుగ్రహత్తుక్కు సాధారణమెన్ఱు శొన్నదుకూడుమో? ఐశ్వర్యాదికళుక్కుమ్ తత్త్వజ్ఞానాదికళుక్కుమ్ జన్మాన్తరార్జిత పుణ్యమే నిదానమాకైయాలే కారుణ్యత్తుక్కుపయోగముణ్డో? కించ, “శరణమవ్యాజమభజ” మెన్ఱు శొన్నదు పూర్వం వ్యాజసాపేక్ష రక్షకత్వమ్ శొన్నదఱ్కు విరోధియాదో? వ్యాజసాపేక్షత్వే మూలమన్త్రసిద్ధ నిరుపాధిక సర్వరక్షకత్వస్య విరోధప్రసజ్గియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇదు) ఇత్యాదినా. సత్తాస్థిత్యాది రక్షకత్వం వ్యాజసాపేక్షమల్లామైయాల్ నిర్వ్యాజనిరుపాధిక సర్వరక్షకత్వమెన్ఱు మనిష్టనివారణాది రూప రక్షకత్వమ్ వ్యాజసాపేక్షమెన్ఱుమ్ తాత్పర్యమాకైయాలే విరోధమిల్లైయెన్ఱపడి. (దీ॥) సత్తా – స్వరూపలాభమ్, స్థితిః – సత్తానువృత్తిరూపా, (అనుకూలే) త్యాది. శేషికైజ్కర్యముమ్ తదుపయుక్తవ్యాపారజ్గళుమ్ అనుకూలప్రవృత్తికళ్. ఇజ్గుమ్ త్రివిధచేతనరుడైయ వెన్ఱదు అన్వయిక్కిఱదు. సామాన్యసృష్టియావదు? సృష్టిమాత్రమ్. వైషమ్యమ్ కర్మకృతమిత్యేః. (సామాన్యసృష్టిక్కు)

సృష్ట్యాదికళుక్కుమ్, స్వావతార రూపైయాన శుద్ధ సృష్టి క్కుమ్, శాస్త్రప్రవర్తనత్తుక్కుమ్, అతడియాక తత్త్వహిత విషయమాన జ్ఞానత్తై పిఱప్పిక్కైక్కుమ్ మోక్షశ్రద్ధై యుణ్డాక్కైక్కుమ్, ఇతు కొణ్డుక్కైక్కు వ్యాజమాన సుకృతవిశేషత్తుక్కుమ్, అధికారానురూపఙ్గళాన నిగ్రహాశమనోపాయఙ్గళై క్కొడుక్కైక్కుమ్, ఇవఱ్ఱిల్ కరణప్రేరణదశైయిల్ సహకారియాయ్ నిఱ్కైక్కుమ్, ఉపాసకనుక్కు అన్తరాయమ్ వన్దాల్ ప్రతిసమాధానమ్ పణ్ణుగైక్కుమ్, అకిఞ్చనర్క్కు ఉపాయాన్తర స్థానత్తిలే నిన్ఱు నిరపాయమాక రక్షిక్కైక్కుమ్, ఇవ్వ్యాజఙ్గళై క్కొణ్డు ప్రపన్ననాయ్ అనాది కాలమ్ పణ్ణిన అనన్తమహాపరాధఙ్గళై అనాదరిత్తు అనన్తసుఖత్తిలే విశ్రమిక్కుమ్పడి సంసార నివర్తకనాకైక్కుమ్, ఆర్త ప్రపన్నర్క్కు అప్పోదే మోక్షమ్ కొడుక్కైక్కుమ్, ఇఙ్గిరున్ద నాళ్ నిరపరాధనాయ్ ఇరుక్కవేణుమెన్ఱు ఫలం కోల మఱన్త దృప్తప్రపన్ననుక్కు ప్రారబ్ధ కర్మవశత్తాలే పుకున్ద అపరాధత్తుక్కు అనుతాపత్తై విళైప్పిత్తు అధికారానురూపమాన ప్రాయశ్చిత్త విశేషత్తిలే మూట్టుకైక్కుమ్ అఙ్గన మృదు ప్రకృతికళల్లాతార్క్కు యమవిషయ గమనముమ్, కోలిన ఫల

మితి. (ప్ర) "అచిదవిశేషితాన్ ప్రళయసీమని సంసరతః కరణకళేబరైర్ఘటయితుం దయమానమనాః। వరద నిజేచ్ఛయైవ పరవానకరోః ప్రకృతిం మహదభిమాన భూత కరణావలి కోరకిణీ" మిత్యుక్తరీత్యా మహదహఙ్కార పంచ తన్మాత్ర పంచమహాభూతాది సృష్టే రిత్యర్థః (దీ) ఆదిశబ్దత్తాల్ రక్షణసామాన్యమ్, స్వా॥ (అధికారే) తి. గురు, లఘు, లఘుతర, లఘుతమరూప భక్తిప్రపత్తితదుక్తి తన్నిష్ఠ సంశ్రయాదిరూపోపాయ సృష్టికెన్ఱపడి. ఇవఱ్ఱిల్ – ఇన్ద లఘూపాయఙ్గళిల్, (కరణే)తి. మన ఆది కరణ ప్రేరణే ఎన్ఱపడి. అకిఞ్చనేతి- భక్త్యాది

తుక్కు ప్రతిబన్ధకముమ్ వారాతపడి పణ్ణి ఉపక్లేశఙ్గళాలే శిక్షిక్కైక్కుమ్ ప్రధానమాన సామాన్య నిదానమా యిరుక్కుమ్. ఇప్పడిప్పట్ట కృపావిశిష్టనాన ఈశ్వరన్ "కృష్ణం ధర్మం సనాతనమ్" ఎన్గిఱపడియే సిద్ధోపాయమ్. ఇవనుక్కు ప్రసాదనఙ్గళాన భక్తిప్రపత్తికళ్ సాధ్యోపాయఙ్గళ్. ఓరధికారి విశేషత్తుక్కు కర్తవ్యమాక "మామేకం శరణం వ్రజ" ఎన్ఱు విధిక్కప్పడుకిఱ ప్రపత్తియై అధికారి విశేషణ మెన్ఱు శిలర్ శొన్నవిడమ్ అధికారి విశేషణత్తుక్కుచ్ చొల్లుమ్ లక్షణ

గురుతరోపాయస్థానత్తిలే నిన్ఱపడి. (ప్రధానమానే) తి. బీజానాం జలపఙ్కాదివ త్ప్రాధాన సామాన్యహేతు రితి భావః. (ప్ర) యథా అఙ్కురాద్యుత్పత్తౌ తత్తద్బీజవిశేషాణామేవా సాధారణకారణత్వం, జలస్యతు సాధారణకారణత్వం, తత్తదఙ్కురాద్యుత్పాదనార్థోచ్ఛూనత్వాద్యాకారహేతుత్వా త్ప్రాధాన్యంచ తథా తత్తత్సుకృతానుగుణ్యేనైవ జననా త్తేషామేవా సాధారణ్యేపి తేషామపి హేతుత్వా త్ప్రాధాన్యం సర్వరక్షావిశేష సాధారణ్యా త్సామాన్య కారణత్వం చేత్యర్థః. (స్వా) కారుణ్యస్యానుగ్రహ సాధారణత్వే ఈశ్వరస్యోపాయత్వం కథ? మిత్యత్రాహ (ఇప్పడిప్పట్ట) ఇతి. అగ్న్యాదీనా ముష్ణస్పర్శాదివ త్కారుణ్యమపి స్వతంత్రోపాయంవినా అపృథక్సిద్ధ శక్తిరూపత్వా త్తద్విశిష్ట స్యైవోపాయత్వ మితిభావః.

అ॥ సాధ్యోపాయ మెన్ఱొరు వ్యాజముణ్డాకిలన్ఱో సిద్ధోపాయం సిద్ధిక్కలావదు? భక్తిప్రపత్తికళ్ నశ్వరఙ్గళాకైయాలే కాలాన్తరభావి ఫల సాధనమాక మాట్టాదిఱే ఎన్నవ+ర్ (ఇవనుక్కు) త్తి. భగవత్ప్రసాదన ద్వారా సాధనఙ్గళెన్ఱు కరుత్తు. సన్ధ్యోపాసనాదికళుక్కు శుచిత్వాదిక మధికారి విశేషణమానాప్పోలే ప్రపత్తియుమ్ ప్రపన్ననుక్కు ఈశ్వర నుపాయ మెన్ఱు బోధిక్కైయిల్ తాత్పర్య మాకైయాలను అధికారి విశేషణతయా ఉపాయ మన్ఱెన్ఱుమ్ మతత్తై అనువదిత్తు నిరసిక్కిఱార్ (ఓరధికారీ) తి. అధికార విశేషణమ్ పూర్వసిద్ధ మాకైయాలే విహితత్వఙ్కూడాదే ఎన్ఱపడి. (అధికారీ) తి. కర్తవ్యతయా విధీయమాన క్రియాప్రయోజకతయా విధిగమ్యాధికారి విశేషణత్వమ్ తల్లక్షణ మెన్ఱు కరుత్తు.

త్తోడు శేరామైయాలే అతివాదమ్. ఇజ్గనల్లాతపోతు ఈశ్వరఱ్ ఉపాయమాయ్‌నిఱ్క ఉపాసనాది శాస్త్రార్థజ్గళుమ్ అధికారి విశేషణజ్గళామ్. ఆకైయాల్ ప్రపత్తియుమ్‌కూడ ఉపాయమన్ఱెన్ఱు శిలర్ అతివాదమ్పణ్ణుకిఱతుమ్ సిద్ధోపాయత్తినుడైయ ప్రాధాన్యమడియాక విత్తనై. అతు ప్రధానమానపడి ప్రసాదజ్గళాలే ప్రతిబన్ధకమాన నిగ్రహమ్ శమిత్తాల్ స్వాభావికా

(ప్ర) ఆగమప్రామాణ్యే—"సిద్ధమేవహి సర్వత్ర నియోజ్యస్య విశేషణ"మితి మీమాంసకోక్తస్య అధికారిత్వేనాభిమత పురుషకృతి మనపేక్ష్య సిద్ధత్వరూపలక్షణస్య యామునాచార్యైరజ్గీకారాత్తస్య చాధికారి విశేషేణానుష్ఠేయే భరన్యాసే అభావాత్. (ఏతద్విస్తృతం సారప్రకాశికాయాం) నన్విత్యాదినా—ఇదంసర్వమభిప్రేత్య వేదాన్తాచార్యైరుక్తమ్ "ఫలాదిభ్యో విభిన్నత్వా త్ప్రపత్తిర్విధ్యనన్వయాత్ । విధేయాంతర హానేశ్చ నాధికార విశేషణ"మితి. స్వోక్తమనాదృత్యాధికారి విశేషణత్వాజ్గీకారే బాధకమాహ (ఇజ్గనల్లాదే) త్యాదినా, భరన్యాసో అధికారివిశేషణ మిత్యుక్తిరతివాదమిత్యుక్తమ్. (స్వా॥) భక్తియోగనిష్ఠనుక్కు ఈశ్వర నుపాయమెన్ఱు బోధిక్కైయిల్ శాస్త్రతాత్పర్యమెన్ఱు శొల్లవత్తాకైయాలే ఎన్ఱపడి. (దీ॥) ఆదిశబ్దేన కర్మజ్ఞానాదికళుమ్ విశేషణజ్గళాకప్రసజ్గిక్కు మెన్ఱపడి.

అ॥ (స్వా॥) ప్రపత్తియుమ్ సాధ్యోపాయమాకిల్ శిల వభియుక్తర్ ప్రపత్తియై యనుపాయమెన్ఱు శొల్లుకిఱను విరోధియాదో? ఎన్నవఱ్ (ఆకైయా)లితి. (సం॥) ఆకైయాల్ - ప్రపత్తేరపి భక్త్యాదితౌల్యానపాయాత్. ప్రపత్తియుజ్గూడ విత్యుక్త్యా పరమతే ప్రపత్తే స్సర్వ ఫల సాధనత్వ సాధ్యభక్తిత్వాదిపర తావదార్త్తి రిత్యాది ప్రమాణ విరోధ స్సూచితః. అడియాకవిత్తనై ఇత్యస్యాయం భావః, నహి రక్షణాయ రక్ష్యాపేక్షా ప్రతీక్షకే రక్షాపేక్షణం తత్ప్రాధాన్యం భజ్గ్కమలమ్. యేన తద్భ్రమా దనుపాయతోక్తి ర్జవేదితి.

అ॥ (స్వా॥) సాధ్యోపాయా భావే సిద్ధోపాయమ్ కార్యకర మల్లామైయాల్ ప్రాధాన్యజ్గూడుమో? ఎన్నవఱ్ (అనుప్రధానే)తి. (దీ॥ స్వాభావిక భగవదనుభవత్తుక్కు ఎన్ఱపడి.) రక్షత్తుక్కు అప్రకెడుత్తాల్ ప్రక్షై స్వతఏవ

సుభవత్తుక్కు ప్రయోజకమాకైయాలే. అతెజ్ఞనేయెన్నిల్ ? రత్నత్తుక్కు అళుక్కఱ్ఱాల్ వరుమ్ స్వాభావికమాన ప్రభా వికాసముమ్ అతుక్కు అనురూపమాన భగవత్సఙ్కల్పమాత్రిత్తాలే యానాప్పోలే ముక్తనుక్కువరుమ్ జ్ఞానవికాసాదికళుమ్ అతుక్కనురూపమాయ్క్కొణ్డు వ్యవస్థితమాన భగవత్సఙ్కల్పమడియాకలాయిరుక్కుమ్. ఇప్పడి నిత్యర్క్కుమ్. ఇవ్వర్థత్తై "ఇచ్ఛాత ఏవ తవ విశ్వపదార్థ సత్తా" ఎన్ఱు అభియుక్తర్ సఙ్గ్రహిత్తార్కళ్. ఆకైయాల్ సిద్ధోపాయమ్ ప్రధానమేయాకిలుమ్ తద్వశీకరణార్థమాన సాధ్యోపాయానుష్ఠానత్తుక్కు "ఇన్నైన్నై" ఇత్యాది పూర్వాచార్య వాక్య

ప్రకాశిక్కుమాప్పోలే ధీ వికాసం వారాదో ? ఎన్నవ+ర్ (అను ఎజ్ఞనే) ఇత్యాది. (అతుక్కనురూపమానే) తి. రత్నసత్తా కాలపర్యంతం ప్రభా వికాస విషయ పరిచ్ఛిన్న కాల సఙ్కల్పత్తాలెన్ఱపడి. (సం॥ అను) వితి. తస్యోపాయత్వేన ఫలదత్వేనచ ప్రాధాన్యం ఉపాయ భావే నిగ్రహ శమనోపాయతాచ ప్రపత్తేరేవేతి నైతనుపాయత్వా సహతా తస్యేతి భావః. సఙ్కల్పమడియాక వితు శక్త్యాప్రయోజక మాకైయాలే ఇత్యుక్తిర్వ్యవృతా. (దీ॥) జ్ఞానవికాసాదీత్యత్రాది శబ్దత్తాల్ భగవత్పరిపూర్ణానుభవాది సఙ్గ్రహిక్కిఱది.

అ॥ ఇప్పడి నిత్యరుక్కుమెన్ఱు నిగ్రహశమనద్వారా జ్ఞానవికాసత్తిలుమ్ హేతుత్వాశఙ్కైవఱ అన్యత్ర ప్రసాదన మిల్లామైయాల్ సఙ్కల్పమే ప్రయోజనమెన్గిఱార్ (ఇప్పడీ) తి. నను నిత్యరుడైయ వనుభవమ్ నిత్యమాకైయా లీశ్వర సఙ్కల్పాధీనత్వ మనుక్కు కూడాదే ? ఎన్నవ+ర్ (ఇవ్వర్థత్తై) యెన్ఱు. (ఇచ్ఛాత) ఇతి. నిత్యముమ్ నిత్యేచ్ఛా సిద్ధమాకైయా లిను ఉపపన్నమెన్ఱు కరుత్తు. సాధ్యోపాయానుష్ఠానత్తుక్కు "ఇన్నైన్నై" ఇత్యాదివచన విరోధమిల్లై యెన్గిఱార్ (ఆకైయా) లితి. సిద్ధోపాయమ్ ప్రధానమేయాకిలుమ్ తద్వశీకరణార్థమాక అనుష్ఠేయ మాకైయాల్ విరోధమిల్లై ఎన్ఱన్వయార్థమ్. ఉక్తార్థావిరోధమ్ కాట్టుకైక్కాక "యోమే గర్భగతస్యాపీ" త్యాదివచనఙ్గళుడైయ తాత్పర్యత్తైక్కా

విరోధమిల్లై. "యోఽమే గర్భగతస్యాపి వృత్తిం కల్పితవాన్ ప్రభుః । శేషవృత్తివిధానేపి కిం సుప్తోఽథవా(గతః)మృతః ॥" ఇత్యాదికళుమ్ రక్షకాంతరమ్ తేడామైక్కుచ్చొన్నవై యత్తనై. అల్లాత పోతు భోజనాది వ్యాపారఙ్గళుమ్ తవిరవేణుమ్. "స్వయం మృత్పిణ్డభూతస్య పరతంత్రస్య దేహినః ॥ అజ్ఞోజన్తురనీశోఽయమాత్మన స్సుఖదుఃఖయోః । ఈశ్వరప్రేరితోగచ్ఛేత్స్వర్గం వా శ్వభ్రమేవవా ॥ అప్రమేయో నియోజ్యశ్చ యత్ర కామగమోవశీ। మోదతే భగవాన్ భూతైర్బాలః

ట్టుఱ్, (యోమేగర్భగతస్యే) త్యాది. (సం) ఆదిశబ్దేన "యేనాథవంతోఽహీ" త్యాది సఙ్గ్రహః. (స్వా॥) యః - ప్రభుః, గర్భగతస్యాపి వృత్తిం కల్పితవాన్, శేషవృత్తివిధానేపి - బాల్యాదౌ జీవనవిధానేపి ససుప్తః కిం? మథవాఽన్యత్రగతః, ప్రబుద్ధ ఏవ వర్తత ఇత్యర్థః. తన్నాయ్యయా దిఙ్గుమ్ వ్యాజమ్ వేణ్డావెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥) ఇశ్లోకత్తిల్ తాత్పర్యత్తై క్కాట్టుఱ్ (రక్షకాన్తర) మెన్ఱు. (వి॥ తేడామైక్కు చ్చొన్నవైయత్తనై - అనన్వేషణార్థ మభిధానమాత్రం) గర్భావస్థైయిలుమ్ రక్షిత్త సర్వేశ్వరన్ ఇరుక్క దేహయాత్రార్థమ్ రక్షకాన్తరత్తైయేన్ తేడుకిఱార్కళెన్ఱు తాత్పర్యమ్. అనిష్ట మఱుఱ్ (అల్లాదపో) దెన్ఱు. "స్వయంమృత్పిణ్డభూతస్యే" త్యాదికళుక్కు జీవర్కళుడైయ పారతన్త్ర్యత్తిల్ తాత్పర్యమ్. "అప్రమేయః" ఎన్గిఱ వచనత్తుక్కు కర్మానుగుణమాక జీవర్కళై ప్రవర్తిప్పిక్కుమెన్ఱు మదిల్ తాత్పర్యమెన్గిఱార్ (స్వయ)మిత్యాది. (స్వా॥) "స్వరక్షణే హ్యశక్తస్య కోహేతుః పరరక్షణే" ఎన్ఱుత్తరార్థమ్. (దీ) జీవనుక్కు వ్యాపారమిల్లైయెన్ఱుమ్ ఈశ్వరనే వ్యాపిక్కిఱానెన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱ "స్వయం మృత్పిణ్డే" త్యాది వచనఙ్గళుక్కు జీవపారతన్త్ర్యత్తిలుమీశ్వరనుడైయ కర్మానురూప ఫలప్రదత్వత్తిలుమ్ తాత్పర్యమెన్ఱు వభిప్రాయమ్. అనీశః - అసమర్థః, అప్రమేయః - పరిపూర్ణః, అనియోజ్యః - అపరప్రేర్యః, యత్ర కామ స్తత్ర గమో గమనం యస్య స తథోక్తః. క్రీడనకైః - క్రీడాపరికర కందుకాదిభిః, బాలఇవ భూతైః కర్మానుగుణప్రవర్తితైర్మోదతే. కర్మానుగుణమాక ఈశ్వరన్

క్రీడనస్యైరివ॥" ఇత్యాదికళిల్ జీవనుడైయ పారతన్త్ర్యముమ్ ఈశ్వరన్ ఇవనుడైయ కర్మానుగుణమాక నడత్తుమ్పడియై యుమ్ శొన్నవిత్తనై. ఇప్పట్టుక్కుమ్ ఇవ్వచనజ్గళుక్కుమ్ ఇప్పడి తాత్పర్య మల్లాతపోతు సర్వశాస్త్ర విరోధముమ్ పూర్వాపర విరోధముమ్ వరుమ్. ఇప్పడి ఈశ్వరస్వాతన్త్ర్య సహజకారుణ్యజ్గళ్ అడియాక వరుమ్ కలక్కజ్గళుక్కు పరిహారం శొన్నోమ్. సమ్బన్ధవిశేష మడియాక వరుమ్ కలక్కత్తుక్కు పరిహారమ్ శొల్లుకిఱోమ్. ఈశ్వరన్ శేషియాయిరుక్క నామ్

ప్రవర్తితమాకిఱాప్పోలే ఉపాయ యత్నం వేణ్డావెన్ను శజ్కైకనుక్కు తాత్ప ర్యమ్, కర్మానుగుణమాక ఉపాయత్తిలుమ్ ప్రవర్తిప్పిత్తే రక్షిక్కు మెన్ఱుపరిహారమ్.

అ॥ విపక్షత్తిల్ బాధకమరు+ర్ (ఇప్పట్టుక్కు) మితి. (సర్వే) తి. "జ్యోతిష్టోమేనయజేత, ఆత్మానం మయినిక్షిపే" దిత్యాదిశాస్త్రవిరోధ మెన్ఱపడి. (పూర్వాపరే) తి. "ఉన్నడిక్కీ ప్పమర్న్దు పుకున్దే" నిత్యాది విరోధ మెన్ఱపడి.

అ॥ ఇని శిష్యావధానార్థమ్ వృత్తానువాదపురస్సరం వక్ష్యమాణ ప్రతిజ్ఞై పణ్ణుకిఱార్ (ఇప్పడి) ఇత్యాదినా. (దీ॥) స్వాతన్త్ర్యాదిమూల శజ్కాపరిహారత్తై నిగమిక్కిఱార్ (ఇప్పడి) ఇత్యాదియాల్. ఈశ్వరన్ స్వాతన్త్ర్యత్తాలే వ్యాజ మనుష్ఠిత్తాలుమ్ రక్షియాన్. సహజకారుణ్యత్తాలే వ్యాజమనుష్ఠియావిడిలుమ్ రక్షిక్కు మెన్ఱుమ్, ఇవ్వ్యాజత్తై స్వాతన్త్ర్యమాత్రత్తాలే పూర్వమేవ ఏనుణ్డాక్క విల్లై? ఎన్ఱుమ్, వ్యాజత్తాల్ రక్షిక్కి లీశ్వర స్వాతన్త్ర్యత్తుక్కు క్కొత్తై వారాదో? ఎన్ఱుమ్, అత ఏవ ప్రపత్త్యనుష్ఠేయమన్ఱు. ఇత్యాది శజ్కైకళ్ పరి హరిక్కప్పట్టన వెన్నర్థమ్. (స్వా॥) సమ్బన్ధం గుణాపేక్షయా విళమ్బితప్రతీత మాకైయాలే బహిరంగమాకైయాల్ తత్ప్రయుక్త శజ్కానిరాకరణ మనన్తర మెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (దీ॥) ఇని సమ్బన్ధవిశేషమూలజ్గళాన శజ్కైకళై ప్పరిహరిక్కత్తొడజ్గు కిఱార్ (సమ్బన్ధవిశేష) మిత్యాదియాల్, మున్దశజ్కాస్వరూపత్తై క్కాట్టు+ర్ (ఈశ్వరన్ శేషియాయిరుక్క) విత్యాది, "గర్భభూతాస్తపోధనాః" ఎన్నదు

"గర్భభూతాస్తపోధనాః" ఎన్ఱుమ్ కణక్కిలే స్తనన్ధయ ప్రియరా యిరుక్క త్తాయ్ ములైప్పాలుక్కు ఆర్త్తనా య్ఱుతల్ శెయ్యుమళవన్ఱిక్కే కూలికొడుప్పారైప్పోలే నామ్ ఆత్మసమర్పణమ్ పణ్ణుకైయుమ్ రక్షిక్కవేణుమెన్ఱు అపేక్షి క్కైయుమ్ విశ్వసిక్కైయుమెన్నుమ్పోలే శొల్లుకిఱ ఇవైయె ల్లామ్ స్వరూపత్తుక్కు. ప్పొరున్దుమో? వెన్ఱు శిలర్ సిద్ధోపాయ ముఖత్తాలే సాధ్యోపాయ శరీరత్తై యఴిక్కప్పార్ప్పర్కళ్. ఇవర్కళై విలక్కుమ్పడి పరమర్షికళుమ్ శ్రీభాష్యకారాది కళుమ్ విశ్వాసపూర్వక ప్రార్థనాత్మనిక్షేపాదికళై త్తాఙ్గళుమ్

చక్రవర్త్తి తిరుమకనైక్కుఱిత్తు దణ్డకారణ్యవాసికళాన మునికళుడైయ వచనమ్. (గర్భ) తి= నాఙ్గళున్నుడైయ గర్భస్థానీయర్, అఴుదల్ శెయ్కై - ఫలత్తై అపేక్షిక్కై, ముముక్షైయెన్ఱు తాత్పర్యమ్. (ప్ర॥ (గర్భభూతా) ఇతి. జీవానా మిష్టానిష్టప్రాప్తి పరిహారార్థ ప్రవృత్త్యనర్హత్వం ద్యోత్యతే, ఏవంచ స్తనంధయ శిశోర్యథా స్తన్యార్థం స్వయమేవ భృతి ప్రదాన మయోగ్యమ్. ఏవమేవ తాప త్రయాభిహత్యానిర్వేదమన్త్రేణ భరన్యాసాద్యనుష్ఠాన మయోగ్యమితి వదన్ని త్యర్థః. యథా శిశునా స్తన్యే అపీతేమాతు రరతిర్భవే త్తథా జీవే అరక్షితే భగవతోఽరతి స్స్యాదితి భావః. (వి॥) శేషియాయిరుక్క, స్థనన్ధయ ప్రియరాయిరుక్క, ఇతి రక్షణోపయుక్త సంబన్ధవిశేషో దర్శితః. అఴుదల్ - రోదనం, ఎన్నుమ్పోలే ఇతి శబ్దః ప్రదర్శనార్థః; నతు దృష్టాన్తార్థః. స్వరూ పత్తుక్కు పొరున్దుమో - అత్యంత పారతంత్ర్య విశిష్ట శేషభూత స్వరూపస్య యుజ్యతే కిమ్? (స్వా॥) సిద్ధోపాయేతి = శేషిత్వ సంబన్ధ విశిష్ట సిద్ధోపాయ ముఖత్తాలే ఎన్ఱపడి. (వి॥) అఴిక్కప్పార్ప్పర్కళ్ - సిద్ధోపాయమవష్టభ్య సాధ్యోపాయం హత మపశ్య న్నిత్యర్థః. (స్వా) పరిహరిక్కిఱార్ (ఇవర్కళై) ఇతి. శొల్లుకిఱో మితిశేషః. (సం॥) విలక్కుమ్పడీత్యనేన ఏషాం ప్రత్య వస్థాతృషు నిరగ్రహ విశేష స్సూచితః. (ప్ర॥) పరమర్షీత్యాది = "తావదార్త్తి" రిత్యాదినా పరమర్షిభి రుక్తమ్. "విశ్వాసపూర్వక" మిత్యాదినా భాష్య

అనుష్ఠిత్తు ఇతుక్కు శాస్త్రజ్ఞ్ఙళై యుమ్ మూంతలిప్పిత్తుక్కొణ్డు ఉపదేశపరమ్పరైయుమ్ నడత్తిప్పోరుకైయాలే శేషిత్వాది సంబన్ధమ్ నిత్యమేయాకిలుమ్ కర్మవాన్ కళాన జీవర్కళ్ విషయత్తిల్ ఈశ్వరన్ ఒరు సాధ్యోపాయ విశేషత్తై మున్నిట్టల్లతు రక్షియాన్ ఎన్ఱు శాస్త్రనిష్ఠర్క్కు పరిగ్రహిక్కవేణుమ్. శాస్త్రత్తైక్కైవిట్టాల్ ఇస్సంబన్ధమ్ శొల్లుకైక్కు ఈశ్వరనైయుమ్ కిడైయాతు. ఆనపిన్బు సంబన్ధమడియాక ఈశ్వరన్ రక్షిక్కప్రాప్తమెన్ఱుమ్ శేషభూతనాన ఇవః తన్నై రక్షిత్తు

క్కొళ్ళై ప్రతిపాదిత మిత్యర్థః. (దీ॥) విశ్వాస పూర్వకే త్యాదియాల్ సపరికర న్యాసోపాసనత్తై చ్చొల్లికిఱదు. (వి॥) మూదలిప్పిత్తుక్కొణ్డు – సాక్షీకృత్య, నడత్తిప్పోరుకైయాలే – ప్రవర్త్తమానతయా, ఋషీణాం భాష్యకారాదీనాంచ ప్రవృత్త్యనుష్ఠానస్య శాస్త్రదృష్టమార్గేణాద్యయావ త్తమపదేశ పరంపరాయాశ్చ సత్త్వాదిత్యర్థః. (దీ॥) కర్మవాన్ కళాన–అనాద్యపరాధికళాన, (ప్ర॥) సాధ్యోపాయ విశేషత్తై + ఎన్ఱు – "తమేవంవిద్వా" నిత్యాది ప్రమాణాదితిభావః. (సం॥) శాస్త్రవశ్యరుక్కు–తి= నతుయుక్తి మాత్ర శరణానా మిత్యర్థః.

అ॥ (ప్ర॥) ననుస్వామినా కేవల సంబన్ధాదేవ స్వక్షేత్రాదికం ప్రతి రక్షణ దర్శనాద్భగవతోపి తథైవ శాస్త్రమనాదృత్య రక్షకత్వం స్వీకార్యమిత్య బాధకమాహ (శాస్త్రత్తై) ఇత్యాదినా. (స్వా)॥ ఇస్సంబన్ధం – ఈశ్వరన్ శేషీ, జీవన్ శేష మెన్గిఱ సంబన్ధమ్. (దీ) ఈశ్వరన్ వ్యాజసాపేక్షత్వాది సరూపేణైవ శాస్త్రగమ్యత్వా ద్ధర్మిగ్రాహక బాధక మెన్ఱుకరుత్తు. (స్వా॥) ఈశ్వరనైయుమితి= సంబన్ధప్రతియోగి భూత ఈశ్వరనైయుమ్ కిడైయాదు, ప్రమాణమే కిడైయాదు. శొల్లుకైక్కి–తి శేషః. (సం॥) అతస్తత్సిద్ధ్యర్థం శాస్త్రాభ్యుపగమే సాధ్యోపాయ విశేషోపి నిగ్రహాశమనాయ శాస్త్రోక్తరీత్యా ఆదర్తవ్య ఇతి భావః.

అ॥ (స్వా॥) ఇప్పడియాకిల్ ప్రధానప్రతి తన్త్రాధికారే ఈశ్వరస్య శేషిత్వాత్ రక్షకత్వం స్వతః ప్రాప్తమెన్ఱుమ్ జీవ నః ప్రాప్తమెన్ఱుమ్ శొన్నదు విరోధియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఆనపిన్బ) తి. (దీ) శాస్త్రసిద్ధమాకైయాలే స్వసఙ్కల్ప

క్కొళ్ళప్పోరప్తనన్రైన్ఱుమ్ మున్బు శొన్నతువుమ్ రక్ష్యరక్షక భావత్తుక్కు లోకదృష్టప్రక్రియైయాలే ఔచిత్యమ్ శొన్నపడి యత్తనై. ఇవ్వళవే రక్షైక్కు నిరపేక్షకారణమెన్నుపడియున్ఱు, అప్పడిక్కొళ్ళిల్ సర్వరుమ్ నిత్యముక్తరాక ప్రసజ్గిక్కుమ్. స్వాతన్త్ర్యత్తాలే నియమమ్ శొల్లిల్ మున్ శొన్నపడియే వైషమ్య నైర్ఘృణ్యంగళ్ ప్రసజ్గిక్కుమ్. యుక్తిమాత్రత్తాల్ ఇవ్వర్థజ్గళ్ శొల్లువార్క్కు సంబన్ధజ్ఞానమే అపేక్షితమ్. రక్షాపేక్షాదికళ్ వేణ్డా వెన్ఱు శొల్లవొణ్ణాతు, అచిద్ద్రవ్యజ్గళుమ్ పశుమృగపక్ష్యాదికళుమ్ స్తనన్ధయరుమ్ రక్షాపేక్షారహితజ్గళానాప్పోలే సంబన్ధ జ్ఞాన రహితజ్గళుమా యిరుక్క అవర్ఱై రక్షిక్క క్కాణానిన్ఱోమిఱే. అప్పడిక్కణ్డో మాకిలుమ్ శాస్త్రబలత్తాలే ఇజ్గు సంబన్ధజ్ఞానమ్ అపేక్షితమెన్నిల్ శాస్త్రమ్ శొన్న కట్టళైయిలే జ్ఞానవిశేషమ్స్వీకరిక్క వేణుమ్. తన్నై ఈశ్వరన్ రక్షిక్కుమ్ పోతు సంబన్ధత్తోడేకూడ విలక్షణమైయే వేణ్డువతెన్నిల్

నియతవ్యాజత్తై అపేక్షిక్కుమదోవ్వియ లోకన్యాయత్తాల్ చేతనన్ సంబన్ధజ్ఞాన వ్యాపారశూన్యనాకిలుమ్ శేషి ఇవనై రక్షిక్క వేణ్డియిరుక్కుమ్ ఎన్ఱు రక్ష్యరక్షకభావత్తై ఔచిత్యత్తాలే దృఢీకరిక్కైయిలే తాత్పర్యమ్. సంబన్ధమే నిరపేక్షకారణమెన్నిల్ వరుమనిష్టత్తైయరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (అప్పడిక్కొళ్ళిల్) ఇతి. ఇని రక్షణత్తిల్ సంబన్ధజ్ఞానమే పోరుమ్. రక్షాపేక్షాదికళ్ వేణ్డావెన్గిఱ పక్షత్తై వికల్పిత్తు నిరసిక్కిఱార్ (యుక్తిమాత్రే) తి. (వి॥) రక్షాపేక్షా విరహేపి పశ్వాదిరక్షణవత్సంబన్ధజ్ఞాన విరహేపి రక్షణదర్శనాద్వ్యభిచార ఇతి యుక్తిర్నాస్తీతి భావః.

అ॥ (స్వా)ద్వితీయపక్షత్తై పరిహరిక్కిఱార్ (అప్పడి కణ్డో) మితి. (దీ) ఇజ్గు - ఈశ్వరన్ చేతనరై రక్షిక్కుమిడత్తిలెన్గై. జ్ఞానవిశేషం-రక్షాపేక్షాదియెన్ఱపడి. (సం॥) సంబన్ధజ్ఞానమాత్రస్య అవిధేయత్వాదితి వక్ష్యమాణత్వాదితి భావః. విశేషణాంతర ప్రతిక్షేపేపి దోషాన్ దర్శయతి (తన్నై) ఇత్యాదినా.

అతువుమ్ అనుపపన్నమ్. సుషుప్త్యాద్యవస్థైకళిలే యెల్లార్క్కుమ్ మోక్షమ్ శొల్లుక్కు ప్రసజ్గిక్కైయాల్, తాన్ విలక్కుక్కైక్కు యోగ్యతైయుళ్ళ అవస్థైయిలే విలక్కాతొళికైయే అపేక్షిత మెన్నవు మొణ్ణాతు. విలక్కుక్కైక్కు యోగ్యతై యిల్లాత అచిత్తైయుమ్ విలక్కుకిఱ పశ్వాదికళైయుమ్ పుత్రాదికళైయుమ్ రక్షిక్క క్కాణ్కైయాల్. ఆన పిన్బు "యే నాథవన్తో హి భవంతి లోకే తే నాత్మకర్మాణి సమారభంతే। తేషాం హి కార్యేషు భవంతి నాథా శ్శైబ్యాదయో రామ యథా యయాతేః॥" ఎన్గిఱ శ్లోకత్తిలుమ్ నాథశబ్దత్తిల్ వ్యుత్పత్తియాలుమ్ నిర్భరతైక్కు ఉపయుక్తమాన సంబన్ధవిశేషత్తైచ్చొల్లుకిఱ మతుప్ ప్రత్యయ

అ॥ (దీ) నను సర్వముక్తి ప్రసజ్గపరిహారార్థం సంబన్ధత్తోడే కూడ విలక్కామైయేణుమెన్నుమ్ పక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (సుషుప్త్యాదీ) తి. అనివారణ మాత్రమజ్గమ్గాకైయాలే యెన్ఱు కరుత్తు. (తాన్ విలక్కుక్కైక్కు) ఇత్యాది= నివారణ యోగ్య దశావిశిష్ట మనివారణం హేతువెన్ఱపడి. సుషుప్త్యాదియిల్ విశేషణాంశాభావా ద్విశిష్టా భావమెన్ఱు కరుత్తు. విశేషణాంశాభావత్తిలుమ్ రక్షణత్తై క్కాట్టు+ర్ (విలక్కుక్కైక్కు యోగ్యతై) ఇత్యాదియాల్, విశేష్యాంశాభావత్తిల్ రక్షణత్తై క్కా+ర్ (విలక్కుకిఱ) విత్యాదియాల్. నను "యేనాథవంతోహి" ఎన్గిఱ శ్లోకత్తిలె జ్గళ్ పక్షమ్ కాణలా మెన్నవ+ర్ (యేనాథవంత) ఇత్యాది. ఆత్మకర్మాణి – ఆత్మావినుడైయ రక్షణార్థ కర్మజ్గళై, కార్యేషు – రక్షణకార్యజ్గళిల్, భవంతి – సమర్థరాయ్ వర్త్తిప్పర్కళ్. నాత్మకర్మాణి ఎన్ఱు పదచ్ఛేదమ్. హేబలరామశైబ్యా దయోనాథాః, యయాతేః–యయాతి ఎన్గిఱ రాజావినుడైయ, కార్యే – రక్షణరూప కార్యత్తి లెప్పడియానార్కళో అప్పడియే.

అ॥ నాథశబ్దవ్యుత్పత్త్యా యాచనారూప ప్రార్థనైయుమ్ మతుప్పాలాత్మ నిక్షేపము మిజ్గుమ్ వ్యంజిత మెన్గిఱార్ (నాథశబ్దత్తి) లిత్యాదియాల్. నాత్మకర్మాణి – ఉపాయానంతర భావి నైర్భర్యమ్ శొల్లుకిఱతు. అనుక్కూపయుక్త

త్తాలుమ్ యాచనముమ్ ఆత్మనిక్షేపముమ్ వ్యంజితమాయి ర్రు. అల్లాతపోతు అతిప్రసఙ్గాది దోషఙ్గళ్ వరుమ్. "నాథ వన్తః" ఎన్గిఱ విడత్తిలిత్తనై వివక్షైకొళ్ళాతపోతు లోకనీతియి లుళ్ళతెల్లామ్ మోక్షశాస్త్రత్తిల్ ఊహిక్కైక్క. వచనవిరుద్ధమ్. సర్వరక్షకనాన ఈశ్వరన్ ఉణ్డాయిరుక్క స్వరక్షణార్థ వ్యాపా

మానత్తై "నాథవంతః" ఎన్ఱు శొల్లుకైయాల్ సంబన్ధవిశేషమావదు భరస్వీకర్తృత్వ రూపమ్. శేషత్వమాత్రమాకిలపోదు అతిప్రసఙ్గమాకైయాలుమ్ నైర్భర్యానుప పాదకమాకైయాలుమ్, ఏవమనఙ్గీకారత్తిలతిప్రసఙ్గాది దోషం వరుమెన్ఱు కరుత్తు. (ప్ర॥) "నాథృయాచ్ఞాయా" మితి ధాతౌ అవకర్తరిచకారకే సంజ్ఞాయా మితి కర్మణి ఘఇ నాథ్యత ఇతి నాథ ఇత్యేవం నాథ శబ్దవ్యుత్పత్త్యా గోప్తృత్వవరణం తదస్యాస్త్యస్మిన్నితి మతుపితి విహిత మతుప స్సంబన్ధ సామాన్య విషయత్వేపి ప్రకరణానుగుణ్యా దౌచిత్యాచ్చ శేష శేషి భావ పరత్వాత్తేన ప్రత్యయేన స్వస్య స్వరక్షణ భరస్యచ భగవచ్ఛేషత్వానుసన్ధానరూప ఆత్మనిక్షేపశ్చ వ్యంజితో భవతః. అన్యథా పూర్వోక్తాతి ప్రసఙ్గ తాదవస్థ్యాదిత్యర్థః. (సం॥) అతిప్రసఙ్గః- సర్వముక్తిప్రసఙ్గః, ఆదిపదేన సాధ్యోపాయ శాస్త్ర నైరర్థక్యం వివక్షితమ్. ఇతోపి వరం రూఢేర్యోగో యౌగికార్థాదర శ్చేతి భావః.

అ॥ (దీ) "నాథవంతః" ఎన్గిఱశ్లోకం లోకవిషయమాకైయాలత్తై మోక్ష శాస్త్రత్తి లూహిక్కైక్క వచనవిరుద్ధమెన్గిఱార్ (నాథవంత) ఇత్యాది. (ప్ర॥) నాథ శబ్దస్య స్వామిని ప్రసిద్ధి ప్రాచుర్యా న్మతుపశ్చ దణ్డీత్యాదౌ దణ్డసంబన్ధమాత్ర పరత్వవ త్స్వామి సంబన్ధమాత్ర పరత్వాచ్చ నోక్తార్థ పరత్వ మిత్యాశఙ్క్య తథాఽపి భగవతో భక్తిప్రపత్త్యన్యతర ప్రీతస్యైవ మోక్ష ప్రదత్వ మితి వచన సహస్ర వగతత్వా త్తద్విరుద్ధన్యాయానాం కాలాత్యయాపదిష్టత్వ మాహ (నాథవంత) ఇత్యాదినా. (సం) పితృపుత్రాది లోకసిత్యా భగవత స్స్వత ఏవ మోక్షప్రదతాం బ్రూమ ఇతిచే త్తత్రాహ (వచనవిరుద్ధ) మితి. (వి॥) వచన విరుద్ధం- "భక్త్యాపరమయావాపి" త్యాది వచన శత విరుద్ధ మితిభావః.

అ॥ (దీ॥) స్వరక్షణత్తిల్ ఉపక్రమణ్యముమిల్లై యెన్గిఱ పెరియోర్ వచన ఙ్గళుక్కు గతియెను! ఎన్నవ+ర్ (సర్వరక్షకనాన) విత్యాదియాల్, వచన

రత్తిల్ నమక్కు అన్వయమిల్లై ఎన్గిఱ ఆప్పర్ పాశురత్తుక్కు తాత్పర్యమ్ శొల్లుకిఱోమ్. "యదర్థంతు కృతోన్యాస స్తదర్థం నపుః క్రియా। పూర్వమప్య పరాధీనప్రవృత్త్యా వస్యనాన్వయః।" యథాప్రమాణం స్వరక్షణ భరసమర్పణమ్పణ్ణినవనుక్కు పిన్బు స్వరక్షణార్థ వ్యాపారత్తిల్ ప్రాప్తియిల్లై. మున్బు తానుమ్ స్వరక్షణార్థమాక ప్పణ్ణిన సమర్పణాది వ్యాపారముమ్ సర్వకర్త్తావాన అవన్తానే బీజాఙ్కుర న్యాయత్తాలే అనాదియాక ప్రవర్త్తిప్పిత్త కర్మప్రవాహ విపాకవిశేషత్తిలే వన్దతోరు యాదృచ్ఛిక సుకృతాది విశేష కారణత్తై మున్నిట్టుక్కొణ్డు పణ్ణిత్తానాకైయాలే నామే నమ్మై రక్షిత్తుక్కొళ్ళుకిఱో మెన్నిరుక్క ప్రాప్తియిల్లై. సర్వరక్షకనాక మూలమన్త్రాదికళిలే శిక్షితనాన ఇవన్ తానే నమ్మైయొరు

ఙ్గళుక్కు త్తాత్పర్యం కూఱుకైయాల్ కాట్టు+ర్ (యదర్థంత్వి)తి. (స్వా॥) పూర్వదశైయిల్ స్వరసమాన ఇన్ద పాశురత్తుక్కు ఇప్పడి తాత్పర్యం కూడుమో? ఎన్న పూర్వదశైయిలుమ్ అవిరుద్ధయోజనై అరు+ర్ (పూర్వమపీ)తి. స్వాధీన స్వార్థప్రవృత్తినిషేధ పరంపాశురమెన్నపడి.

అ॥ (సం) కింతు "భగవతోబలేన, స్వామీస్వశేష" మిత్యుక్తవిధయా భగవదధీన ప్రవృత్త్యా వేవాన్వయ ఇతి "నమక్కన్వయమిల్లై" ఇత్యభిధానమితి సఙ్గ్రహీతమర్థద్వయంవివృణోతి. (యథాప్రమాణ) మిత్యాదినా. (స్వా॥) నామే నమ్మై రక్షిత్తుక్కొళ్ళుకిఱో మెన్నిరుక్క ప్రాప్తియిల్లైయెన్ఱాల్, అవన్ తానే రక్షకనెన్నిరుక్క ప్రాప్తమెన్ఱు ఫలిక్కైయాల్, స్వకర్తృవ్య వ్యాజం వేణ్డావెన్ఱు సిద్ధిక్కవిల్లైయో? ఎన్నవ+ర్ (సర్వరక్షకనాక) వితి. మూలమన్త్రాదికళిలే రక్షణ సమర్థనాక శిక్షితనానాలుమ్ అస్మద్రక్షణత్తిల్ ప్రాప్తి వేణ్డావో? కిఞ్చ, ఇవ్వనుష్ఠానం కర్తృత్వ త్యాగానుష్ఠాన మాత్రమాకైయాల్ స్వస్యఫలిత్వానుష్ఠానము మపాయత్తుక్కు స్వకీయత్వానుష్ఠానముమ్ ప్రసజ్గియాదో? ఎన్న

ఉపాయత్తిలే వ్యాపరిప్పిత్తు అన్ద వ్యాపారత్తాలే ప్రసన్న
నాయ్ రక్షిక్కిఱా నెన్నిరుక్కుం ప్రాప్తమ్. "స్వామీ స్వశేషం
స్వవశం స్వభరత్వేన నిర్భరమ్ । స్వదత్త స్వధియా స్వార్థం
స్వస్మిన్ న్యస్యతి మాం స్వయమ్ ॥" ఇతు ఆత్మసమర్పణ

సాత్త్విక త్యాగరూప పూర్వవాక్య తాత్పర్యార్థత్తై తదర్థశ్లోకత్తాలే సఙ్గ్రహిక్కి-
ఱార్ (స్వామీ)తి. (దీ) స్వశేషంస్వవశం ఇత్యై ప్రణవ నమస్సుక్కళుడైయవర్థఙ్గళ్.
(సం) స్వామీ-దాసరక్షణే ప్రాప్తశ్శక్తశ్చ, స్వశేషం-స్వరక్షణే స్వయ మశక్త
మప్రాప్తంచ, స్వవశం- స్వామ్యాయత్త స్వరూప స్థితి ప్రవృత్త్యాదిమంతం, స్వభర
త్వేననిర్భరం-మద్రక్షణభరస్స్వస్యైవయథాస్యాద్యథాచ మమనైర్భర్య సిద్ధిస్తథా
మాం న్యస్యతీత్యర్థః. న్యసనానులకూల జ్ఞానవత్త్వం కృతమ్. న్యసనేస్వస్య స్వతన్త్ర
కర్తృత్వభ్రమం నివర్తయతి (స్వదత్తస్వధియే)తి. స్వామినైవ దత్త స్వపర విషయ
యాథాత్మ్యాధ్యవసాయేనేత్యర్థః. ఇదం శక్త్యాదేరప్యుపలక్షణమ్. న్యసన ఫలే
ప్రధానఫలితాపి మే నేత్యాహ(స్వార్థ)మితి. "తనక్కేయాక వెనైక్కొళ్ళుమీదే"
ఇత్యుక్తవిధయా స్వస్మా ఏవ ప్రయోజనాయేత్యర్థః. మమచ – "భుఙ్క్తే
స్వభోగ మఖిలం పతి భోగశేష" మిత్యుక్తవిధయా చేతనత్వాదేవ ఫల మవాంతర
త్వేన నిష్పద్యత ఇతి భావః. స్వస్య సమాధిక విధురత్వాత్స్వస్యైవ నిరపేక్ష
రక్షణోచిత గుణపూర్ణత్వాచ్చ స్వస్మిన్ న్యస్యతి, మాం-అకిఞ్చన మనన్యశరణం,
మయి విద్యమానాపి ప్రయోజ్యకర్తృతా యా సాఽపి స్వామ్యాయత్తా, అత
స్తత్ప్రయుక్తో ప్యహం కృతిలేశోపి మమ నేతి సూచనాయ స్వయ మిత్యుక్తిః.

అ॥ (స్వా॥) గీతాభాష్యే శ్రీభాష్యకారేణ "భగవానేవే" త్యాదినా
సాత్త్వికత్యాగానుసన్ధాన ప్రకారః ఉక్తః. తం పరిత్యజ్య కథం భఙ్గ్యన్తరేణో
చ్యతే? ఇత్యత్రాహ (ఇతు) ఇతి. ఇతు ఆత్మసమర్పణత్తిల్ కర్తవ్య సాత్త్వికత్యాగ
రూప విశేషాకారానుసన్ధానమాకైయాలే శ్రీగీతాభాష్యాది సామాన్యోక్తికళుమ్
విశేషత్తిలే తాత్పర్యమాకైయాలే విరోధమిల్లై యెన్ఱు కరుత్తు. (సం) "అన్యేనైవ"
త్యాత్మాత్మ నిక్షేప విధా సత్యామపి ఏతద్వినా ఆత్మాపహార చౌర్య నివర్తక విర
హేఽపి ఆత్మనిక్షేపాదే రహఙ్కారాద్యవద్యావహత్వా న్నానుష్ఠేయత్వ మితి
పర భ్రమ నివర్తనమ ప్యుక్తవిధానుసన్ధాన ఫల మిత్యాహ (ఇతు) ఇతి. (స్వా)

దశైయిల్ ఖ్యాతిలాభ పూజా ఫలసఙ్గ కర్తృత్వోపాయత్వఙ్గళాకిఱ తూరాలత్త భగవదనుసన్ధాన క్కట్టళై. ఆకైయాల్ తాయ్ ముల్లైప్పాల్ పోలే వరుకిఱ ఈశ్వర ప్రసాదత్తుక్కు స్తనన్ధయనుడైయ ముల్లై యుణ్ణిఱ వ్యాపార మ్పోలే యివనుడైయ అపేక్షాదికళ్. ఇత్తాల్ సిద్ధోపాయస్వరూపత్తుక్కు క్కొత్తై

ఖ్యాతీతి=కైజ్కర్యార్థ మితి సఙ్కల్పే కృతే పరమఫలే సఙ్గే త్యక్తేఽ ప్యనుష్ఠాన దశాయాం ఖ్యాత్యాది సఙ్గ నివృత్త్యర్థం ఫలసఙ్గత్యాగః కర్తవ్య ఇతి భావః. తూరాలత్త - కల్మషమత్త వెన్ఱపడి. (వి॥) అత్ర స్వయ మితి మాతు స్తనన్ధయ ఇవ చేతన రక్షణే తస్యరతి ర్వ్యజ్యతే. ఏవ మనుసన్ధాన ఏవ మహతాం వాక్యస్యాపి తాత్పర్యం న పరాధీన వ్యాపారాభావేఽపీతి భావః.

అ॥ తస్మా ద్రక్షాపేక్షాదికం స్తనన్ధయస్య స్తన్యభక్షణ వ్యాపారవ దపేక్షణీయమేవే త్యుపసంహరతి (ఆకైయా)లితి. (ప్ర॥) శిశో స్తన్యా ప్రదానే మాతు ర్యథా అరతి ర్భవే దేవ మేవ ఈశ్వరస్య చేతనా రక్షణే అరతి స్స్యా దితి "స ఏకాకీ న రమేత, ఉదారా స్సర్వ ఏవైతే" ఇత్యాది ప్రమాణా దవగత మితి భరన్యాసో నాపేక్షిత ఇతి పూర్వమేవోక్త మిత్యత్ర మాతు స్స్వారతి నివృత్త్యర్థం ప్రవృత్తావపి శిశుకర్తృక పానోపయుక్త వాగ్వ్యాపారాభావే యథా స్తన్యదానా న్నివర్త్యేత తథా భగవతా స్వార్థమేవ జీవ విమోచనోద్యోగేఽపి భక్త్యాది జీవ వ్యాపారాభావే తన్నివర్త్యేతే త్యభిప్రయన్నాహ (ఆకైయాల్ తాయ్ముల్లై) ఇత్యాదినా. (స్వా॥) ఆకైయాల్ - వ్యాజవిశేషం స్థాపితమాకైయాల్, (అపేక్షాదిక) ళితి=వేణ్డుమెన్ఱు శేషమ్. (వి॥) స్తన భక్షణాభావే శిశునాశవ ద్రక్షాపేక్షాద్యభావే సతి ఆత్మహాని రేవేతి సూచితమ్.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి చేతనవ్యాపార మపేక్షితమాకి లీశ్వర స్వాతన్త్ర్యత్తుక్కు ముపాయత్వత్తుక్కుమ్ కొత్తై వారాదో? ఎన్నవ.+ర్ (ఇత్తా) లితి. ఇత్తాల్ - స్వాధీన చేతన వ్యాపారా పేక్షైయాల్, కొత్తై -దోషమ్, ఇదువుమ్ వైషమ్య నైర్ఘృణ్య సర్వముక్తి ప్రసఙ్గాది పరిహారార్థం స్వాతన్త్ర్యమూల స్వసఙ్కల్ప సిద్ధ మాకైయాలే స్వాతన్త్ర్య కాష్ఠై యెన్ఱపడి.

వారాతు. ఇప్పడి నారాయణశబ్దత్తిల్ సిద్ధమాన గుణవిశేష సంబన్ధవిశేషఙ్గళ్ అడియాక ప్పిఱక్కుమ్ కలక్కఙ్గళుక్కు పరిహారమ్ ఉదాహరిత్తోమ్. ఇని-"లక్ష్మ్యా సహ హృషీకేశో దేవ్యా కారుణ్యరూపయా। రక్షక స్సర్వ సిద్ధాన్తే వేదాన్తేపి చ గీయతే॥" ఎన్గిఱపడియే సపత్నీకనాయ్క్కొణ్డు సర్వరక్షణ యజ్ఞదీక్షితనాన సర్వేశ్వరనుక్కు శ్రీమచ్ఛబ్దత్తిలే శొల్లుకిఱ పత్నీ సంబన్ధత్తిల్ వరుమ్ కలక్కఙ్గళుక్కు దిఙ్మాత్రత్తాలే

అ॥ శిష్యావధానార్థమాకవుమ్ పూర్వగ్రన్థశేషత్వభ్రమ నివృత్త్యర్థమాకవుమ్ సఙ్గతియై సూచిప్పియానిన్ఱుకొణ్డు ఉక్తానువాద పురస్సరం వక్ష్యమాణ ప్రతిజ్ఞైయై శెయ్దరుళుకిఱార్ (ఇప్పడీ) తి. (ప్ర॥) ఏవ ముపాయత్వోపేయత్వబోధకే ద్వయే ప్రథమోపాత్త శ్రీమన్నారాయణ శబ్దే విశేష్య వాచి నారాయణ శబ్దార్థ భూత గుణసంబన్ధ నిమిత్త వ్యామోహం వినివర్త్య విశేషణ భూత శ్రీమచ్ఛబ్దార్థత్వే నాభిమతాయాః లక్ష్మ్యాః పురుషకారత్వమూలం వ్యామోహం నివర్తయితుం వృత్తానువాద పురస్సరం వక్ష్యమాణ ప్రతిజ్ఞా వ్యాజేన సఙ్గతిమాహ (ఇప్పడి నారాయణే) త్యాదినా. (స్వా॥) గుణ విశేష సంబన్ధ విశేషమడియాక వన్ద హేతు నిర్దేశత్తాలే శఙ్కాదార్ఢ్యం తోత్తుకైయాల్ విస్తరేణ పరిహారం శొల్లిత్తెన్ఱపడి.

అ॥ (వి॥) ఏవం గుణ సంబన్ధ విషయ శఙ్కాః పరిహృత్య పత్నీసంబన్ధ ప్రాప్తాశ్శఙ్కాః దిఙ్మాత్రేణోదాహరిష్యామ ఇత్యాహ (ఇని-లక్ష్మ్యా) తి. దిఙ్మాత్రేణేత్యస్యాయం భావః. పత్నీసంబన్ధ విషయ శఙ్కాః. (విస్తరస్తు సార వివరిణ్యాం ద్రష్టవ్యః.) (ప్ర॥) సర్వ సిద్ధాన్తే = మన్త్ర తన్త్ర తన్త్రాన్తర ఆగమ సిద్ధాన్త చతుష్టయేత్యర్థః. (సర్వ రక్షణ యజ్ఞదీక్షితనానే) తి. దీక్షిత శబ్దేన యజ్ఞదీక్షాయాం యథా పురుషేణ సహ పత్న్యాః అన్వయః. తథా శ్రియోఽపి రక్షణ దీక్షే అన్వయ ఇతి భావః. (స్వా॥) పత్నీసంబన్ధత్తిల్ వరుమితి = అహేతుక నిర్దేశత్తాలేయుమ్ దిఙ్మాత్రేణ వన్ద నిర్దేశత్తాలుమ్ శఙ్కామాన్ద్యమ్ తోన్ఱుకైయాలే అత్యల్ప యత్నసాధ్యతయా ఏతచ్ఛఙ్కా నివారణ

పరిహారమ్ కాట్టుకిఱా఩్. శిలర్ ద్వయత్తిల్ పూర్వఖణ్డత్తిల్ శ్రీమచ్ఛబ్దమ్ ఉపలక్షణపరమెన్ఱుమ్ ఉత్తరఖణ్డత్తిల్ శ్రీమచ్ఛబ్దమ్ విశేషణపరమెన్ఱుమ్ పిరియచ్చొన్నార్కళ్. ఇవ్విడత్తిల్ శబ్దమ్ ఏకరూపమాయిరుక్క స్వారస్యత్తుక్కు బాధకమన్ఱిక్కే యిరుక్క "స్వరూపం స్వాతన్త్ర్య" మిత్యాదికళిలే

మనన్తర మెన్ఱు కరుత్తు. "లక్ష్మ్యా సహే" తి వచనోదాహరణ పూర్వకత్వా త్స్వసిద్ధాన్తస్య సుదృఢ ప్రమాణ సిద్ధత్వ మితి భావః.

అ॥ నిరసనీయ పక్షత్తై యనువదిక్కిఱార్ (శిల) రితి. (దీ॥ పిరియ-భిన్నప్రకారమాక వెన్ఱై.) అత్ర విద్యమానం సద్వ్యావర్తకం విశేషణమ్. యథా నీలో ఘట ఇతి. అవిద్యమానం సద్వ్యావర్తక ముపలక్షణమ్. సారసవాన్ దేవదత్త కేదార ఇత్యేకః ప్రకారః. అయమేవ శ్రీభాష్యే నిరూపితః. విశేష్యవ్యావర్తకంసత్ విశేష్యాన్వయి సమభివ్యాహృతక్రియాన్వయి విశేషణమ్. ఖడ్గీశూర ఇతి. కార్య అనన్వయివ్యావర్తక ముపలక్షణమ్. చిత్రగుమానయేత్యపరః. ఆద్య పక్షే ఏకదేశినా మస్మాకం చ న వివాదః. "నిత్యైవైషా జగన్మాతా విష్ణోః శ్రీ రనపాయినీ" త్యాదిభి స్సర్వాఙ్గీకృతత్వేన పూర్వోత్తర ఖణ్డయోః వైరూప్య కథనస్యా సఙ్గతత్వాత్. అపసిద్ధాన్తాపత్తేశ్చ, కిఞ్చిద్ద్వితీయ ప్రకారే వివాదః. తత్ర ఉత్తరఖణ్డే క్రియాయాం శ్రియోఽపి విశేషణతయా అన్వయః. పూర్వఖణ్డేతు క్రియాయాం శ్రియో నాన్వయః. శ్రియో భర సమర్పణా న్వయాభావాత్. క్రియానన్వయిత్వే సతి వ్యావర్తకత్వ రూపం ఉపలక్షణత్వ మేవేతి ఏకదేశినాం మత మితి భావః.

అ॥ ఇత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ఇవ్విడత్తి) లితి. (దీ॥) ఇవ్విడత్తిల్ - ద్వయత్తిల్, స్వారస్యత్తుక్కు-స్వరసార్థత్తుక్కు.) పూర్వఖణ్డే ఉత్తరఖణ్డాపేక్షయా వైరూప్యాశ్రయణేన ఉపలక్షణత్వాశ్రయణం, విశేషణత్వే శబ్ద స్వారస్యాభావాత్, ఉత బాధక సద్భావాద్వా భవేత్, ద్వయమపి నాస్తీతి భావః. (స్వరూప) మితి = "స్వరూపం స్వాతన్త్ర్యం భగవత ఇదం చన్ద్రవదనే! త్వదాశ్లేషోత్కర్షా ద్భవతి ఖలు నిష్కర్ష సమయే। త్వమాసీ ర్మాతశ్శ్రీః కమితు రిద మిత్థం త్వవిభవ స్తదన్తర్భావాత్త్వాం నపృథ గభిధత్తే శ్రుతిరపీ" తి శ్రీగుణ రత్నకోశ

ప్రసిద్ధమాన కూటస్థసమ్ప్రదాయ విరుద్ధమాకప్పణ్ణుకిఅ ఇవ్విభాగమ్ అనుపపన్నమ్. అనన్యోపాయత్వ విరుద్ధమాన ఉపాయ ద్వత్వ ప్రసజ్గమ్: ఇవ్విడత్తిల్ బాధకమానాలో వెన్నిల్?

శ్లోకః. అస్యాయమర్థః. హేచన్ద్రవదనే! భగవతస్స్వాతన్త్ర్యం స్వరూప మిద మిత్థ మితి ప్రతీయమాన వస్తుని ఇద మంశాత్మకం వ్యావృత్త ధర్మి స్వరూపమ్. స్వాతన్త్ర్యం సర్వేశ్వరత్వరూపమ్, త్వదాశ్లేషోత్కర్షాత్ – "శ్రద్ధయాదేవో దేవత్వ మశ్నుత" ఇత్యాది ప్రమాణేన, త్వత్సంబన్ధకృతాతిశయాత్, నిష్కర్ష సమయే – విమర్శకాలే, భవతి ఖలు– భూసత్తాయాం సద్భవతి. లబ్ధ సత్తాకం భవతి. శ్రియః భగవత్స్వరూప నిరూపకధర్మత్వేన ఉక్తత్వాత్ తయైవ స్వరూప సిద్ధి ర్భవతి. అన్యథా ఘటత్వాది స్వరూప నిరూపక ధర్మాభావే వస్తు స్వరూపస్య యథా ప్రతీతి వ్యవహార యోగ్యతా నాస్తీతి తద్వ దితిభావః. ఇద మితి హేతుగర్భవిశేషణమ్. ధర్మిమాత్రస్వరూపతయా నకార్య క్షమ మితి భావః. "శ్రద్ధయా దేవ" ఇత్యాది వాక్యసిద్ధా ముక్తార్థేతోః త్వం, కమితుః – నాయకస్య భగవతః, ఇదమిత్థంత్వవిభవః – ఇదమిత్థమితి ప్రతీయమానే వస్తుని ఇదంత్వ శబ్దార్థ ప్రకారతా స్వరూపా ఆసీః, యద్వా – ఇదం పదార్థ ధర్మి స్వరూప సంబన్ధి ఇత్థం త్వవిభవః, ధర్మిస్వరూపా భావే ఇత్థం త్వాత్మకస్యాపి సత్తా లాభో నాస్తీత్యర్థః.

అ॥ నను విశేష్య స్వరూపస్య శ్రీశబ్దార్థ విశేషణం వినా ప్రతీతి కార్యాయోగ్యత్వే "సదేవే" త్యాదౌ భగవత ఏవ కథ ముపాదాన? మిత్యతాహ (తదన్తర్భావాత్త్వా) మితి. త్వాం శ్రుతిరపి తదంతర్భావాత్ – తదపృథక్సిద్ధ విశేషణతయా ప్రవృత్తి నిమిత్తీభూయ విశేష్యవాచక శబ్దాంతర్భావాత్, తత్సన్నియోగ శిష్టత్వాత్ పృథఙ్నాభిధత్త ఇత్యర్థః. (వి) ప్రసిద్ధమానేతి–అత్ర విశేషణత్వ స్యైవ ప్రతిపాదితత్వాదితిభావః. కూటస్థేతి,=(దీ॥) నాథ యామున భాష్యకారాదయః. (సం॥) కూటస్థ పదం "అకలకిల్లే" నిత్యాదిగాథాప్రణేతృప్రపన్నజన కూటస్థ పరమ్. (స్వా॥) పరాన్ ప్రతి ఉపాలంభోక్తిః.

అ॥ (దీ॥) బాధకమ్ శఙ్కిక్కిఱార్ (అనన్యోపాయత్వే) త్యాది. ఏకపదసిద్ధమాన భగవదనన్యోపాయత్వం భగ్నమామెన్ను కరుత్తు. ప్రతిబన్దియాలే

అనన్య ప్రయోజనత్వవిరుద్ధమాన ప్రాప్యద్విత్వ ప్రసఙ్గత్తాలే ఉత్తరఖణ్డత్తిలుమ్ విశేణత్వమ్ తవిర ప్రసఙ్గిక్కుమ్. ఆనాల్ ఇరణ్డిడత్తిలుమ్ ఉపలక్షణమానాలో వెన్నిల్? గుణ విగ్రహ వ్యాపార విశేషఙ్గళుమ్ ఇరణ్డిడత్తిలుమ్ ఉపలక్షణఙ్గళాక ప్రసఙ్గిక్కుమ్. ఉపయుక్తఙ్గళాకైయాలే యువై విశేషఙ్గళెన్నిల్? ఇతువుమ్ పూర్వోత్తరఖణ్డఙ్గళిల్ షష్ఠీసంబన్ధత్తిలుమ్ తుల్యమ్. ఉపయోగ విశేషఙ్గళ్ తత్తద్వస్తుక్కళుక్కు అనురూప

పరిహరిక్కిఱార్ (అనన్యప్రయోజనత్వే) త్యాది. అవిశేషణత్వమ్ ప్రసఙ్గిక్కుమ్. ఇష్టప్రసఙ్గమెన్ను శఙ్కిక్కిఱార్ (ఆనా) లితి. (స్వా) కారుణ్యగుణాద్యభావే రక్షణక్రియానుపపత్తే స్తేషాం ముపలక్షణత్వం నసంభవతీతి భావః. (ప్ర) గుణవిగ్రహవ్యాపార విశేషఙ్గళుమితి= ఉపాయత్వోప యుక్తా గుణాః కారుణ్య జ్ఞాన శక్త్యాదయః. ప్రాప్యత్వోపయుక్తాస్తు ఆనన్ద సౌన్దర్యాదయః. ఉపాయత్వోపయుక్తా అర్చావిగ్రహవిశేషాః. ఉపేయత్వోపయుక్తాః పర వాసుదేవాది విగ్రహవిశేషాదయః. "మోక్షయిష్యామీ" తి సఙ్కల్పవిశేషాః ఉపాయత్వోపయుక్తవ్యాపారాః. ముక్త్యనన్తర భావ్యనుసఞ్చరణాది హేతుభూతా స్సఙ్కల్ప విశేషాః ప్రాప్యత్వోపయుక్తవ్యాపారాః.

అ॥ (స్వా) పరముఖేన ఉత్తరత్తై వాచిప్పియానిన్ఱుకొణ్డు ఉత్తరమరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఉపయుక్తే) తి. స్వాతన్త్ర్యాది విశేషైరేవ శరణ్యాః రక్షక నెన్ఱు శొల్లుకిఱ వాదికళుక్కిష్టాపత్తి కూడాదెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ శ్రీక్కు ఉపయోగమిల్లైయెన్ఱుమ్, ఇరున్దాల్ గుణాదితుల్యోపయోగమ్ సిద్ధిక్కాదెన్ఱుమ్ శఙ్కిత్తుత్తరమరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఉపయోగే) తి. చేతనత్తుక్కు అచేతనవముపయోగమ్ శొల్లుకై ప్రమాణవిరుద్ధమాకైయాల్ తదానుగుణ్యేన చేతన రూప లక్ష్మీక్కు భరస్వీకర్తృత్వా న్యుపయోగమ్ శొల్లిత్తెన్ఱు కరుత్తు. (ప్ర॥) సర్వజ్ఞత్వ, సర్వశక్తిత్వాదయః ప్రాధాన్యేనోపయుక్తాః. సర్వేషాం గుణానాం సామాన్యత ఉపయోగో భగవత ఆశ్రయణీయత్వ జ్ఞాపనమ్. ప్రాప్తిస్వీకోపయోగస్తు భాగవతానా మపేక్షిత జ్ఞానం తత్ప్రదాన విరోధి భూత నివర్త్య

మాన పడియిలే ప్రమాణ సమ్ప్రదాయఙ్గళాలే కణ్డు కొళ్వతు. వస్త్వనురూపమా యితే ఉపయోగ మిరుప్పతు. ఉపాయోపేయ పరమాన వాక్య ద్వయత్తిలుమ్ శ్రుత మాన ఇవ్విశేషణత్తినుడైయ ఉపయోగ ప్రకారత్తై

దుష్కర్మ జ్ఞానంచ సార్వజ్ఞస్యోపయోగః. తదభిప్రాయేణోక్తం "యో వేత్తి యుగప" దితి. శక్తేస్తు విరోధి నిరాసః. ఏతదభిప్రాయేణోక్తం "ఏవం భూతోప్య శక్తస్స" న్నితి. తేజోబల వీర్యాణాంతు శ్రమాద్యవద్యా భావ జ్ఞాపనమ్. ఏతదభిప్రేత్య "బలం వీర్యం తథా తేజ ఇత్యేతత్తు గుణత్రయమ్ । శ్రమాద్యవద్యా భావాఖ్యం జ్ఞానాదే రుపసర్జన" మితి. సత్యసఙ్కల్పత్వస్యాశ్రయణానంతర మపరాధకరణే ప్యపేక్షిత ప్రదాన ముపయోగః. ఏవం ప్రకారేణ ఊహ్యమ్.

అ॥ ఏవం తర్హి ఉపయుక్త గుణవిశిష్టా ద్భగవత ఏవ మోక్షసిద్ధేః కిమర్థం లక్ష్మ్యాః వుపాయత్వస్వీకార ఇత్యత్ర, తాదృశగుణ విశిష్ట లక్ష్మ్యైవ మోక్ష సిద్ధౌ, కిం భగవత వుపాయత్వేన లక్ష్మీ విశిష్టేనవా భగవతా మోక్షోపపత్తౌ కిం గుణవైశిష్ట్యేనేతి వైపరీత్యప్రసఙ్గే, భగవత ఉపాయత్వం గుణానాం విశేష ఉపయోగశ్చ ప్రమాణా దఙ్గీకృతేచేత్, లక్ష్మ్యా అపి – "కామవత్సా అమృతం దుహానా, శ్రియంలోకే, సానోలోకమమృతం దధాతు, ఈశానాదేవీ, శ్రియం వసానా, సకృద్విభాతా సర్వార్తి సముద్ర పరిశోషిణీ । భవ గఙ్గాపహారిణీ పర నిర్వాణ దాయినీ ॥ జ్యోతిష్మత్యమృతా వహా ॥ ఆత్మ విద్యాచ దేవిత్వం విముక్తి ఫలదాయినీ ॥ ఐశ్వర్య మక్షర గతిం పరమం పదంవా కస్మైచిదఞ్జలి భరం వహతే వితీర్య । అస్మై నకించి దుచితం కృత మిత్యథామ్బ! త్వం లజ్జసే కథయ కో౽యమ్ ముదార భావ" ఇత్యాది బహు ప్రమాణ సంప్రదాయాదపి ఉపాయత్వ మఙ్గీకార్య మిత్యభిప్రాయేణ తస్యాః ఉపయోగం దర్శయతి (ఉపాయోపేయ పరమానే) త్యాదినా. (స్వా॥) శ్రుతమానేతి = అవిశేషేణ శ్రుతమాన శబ్దత్తుక్కు వైరూప్య కల్పన మసఙ్గత మెన్ఱు కరుత్తు. వాక్యద్వయత్తిలు మితి నిర్దేశేన ఉపలక్షణత్వ పక్షత్తిల్ పూర్వఖణ్డత్తిల్ శ్రీమచ్ఛబ్ద శ్రవణమ్ వ్యర్థమాక ప్రసఙ్గిక్కు మెన్ఱపడి.

"వేరి మాఱాత పూమేలిరుప్పాళ్ వినై తీర్కుమ్" ఎన్ఱుమ్
"నిన్ తిరువరుళుమ్ పఙ్గయత్తాళ్ తిరువరుళుమ్ కొణ్డు నిన్
కోయిల్ శీయ్త్తు"ఎన్ఱుమ్ నమ్మాళ్వార్ అరుళిచ్చెయ్తార్.
"అలమేషా పరిత్రాతుం రాక్షస్యో మహతో భయాత్"ఎన్ఱుమ్
"అలమేషా పరిత్రాతుం రాఘవా ద్రాక్షసీ గణాం" ఎన్ఱుమ్

అ॥ (వి) ప్రాప్య ప్రాపకావస్థాయాః శ్రియో ప్యుపకారం పరాఙ్కుశ ముని రప్యాహేత్యాహ (వేరి మాఱాద) ఇతి. (స్వా) వేరి - పరిమళమ్, మాఱాద-విచ్ఛేదియాద, సదాపరిమళవత్తాన, (వి॥ పూ-పద్మస్య, మేల్-ఉపరి) ఇరుప్పాళ్ - వసియా నిఱ్కిఱ, పెరియపిరాట్టియార్, వినై తీర్కుమ్-సఙ్కోచాభావా ముపాయ విరోధి పాపఙ్గళైయుమ్ ప్రాప్తి విరోధి పాపఙ్గళైయుమ్ తీర్కు మెన్ఱపడి. ఇనువే పూర్వఖణ్డత్తి లుపయోగ మెన్ఱు కరుత్తు. (నిన్ని) తి. నిన్ తిరువరుళుమ్ - దేవరీరుడైయ శ్రీమత్కృపైయుమ్, పఙ్గయత్తాళ్ - పఙ్కజత్తిలే వసిక్కుమవళాన పెరియపిరాట్టియారుడైయ, తిరువరుళుమ్ కొణ్డు - దివ్యదమ్పతికళుడైయ కైఙ్కర్యపర్యంత గుణ పరిపాకత్తై యవలమ్బిత్తుక్కొణ్డు, నిన్ కోయిల్ శీయ్త్తు- త్వదీయ దివ్యాయతనే కైఙ్కర్యమ్ పణ్ణి, కైఙ్కర్య పర్యంత గుణ పరిపాకోత్పాదకత్వమ్ ఉత్తరఖణ్డత్తి లుపయోగ మెన్ఱపడి. (సం॥ శీయ్త్తితి పదం సమ్మార్జన వత్ప్రాప్యం సర్వమపి కైఙ్కర్య జాత ముపలక్షయతి. "నహి శక్త్యా వినా కశ్చి చ్ఛక్తిమానస్తి కారణమ్ । నైవ శక్తిమతా హీనా శక్తి స్సాస్తి కారణం క్వచిత్ ॥" ఇతి శ్రీ శ్రీమతో శ్శక్తి శక్తిమద్భావ పర పాఞ్చరాత్ర వచనా త్తుల్యశఙ్కా పరిహారో ఽత్ర ద్రష్టవ్యః.)

అ॥ చరమశ్లోకత్తి లీశ్వరనుక్కే అనిష్టనివర్తకత్వమ్ శొల్లుకైయాల్ వేఱు ప్రబలప్రమాణమన్ఱియే తద్విరుద్ధమాక శొల్లక్కూడుమో? ఎన్నవరుళ్ (అల) మిత్యాదినా. ఏషా మహతో భయాత్ - సంసారాఖ్య మహాభయాదపి, త్రాతు మలం - సమర్థా, కిం పునః ప్రాణభయా ద్భవతీనాం రక్షణే యెన్ఱు కరుత్తు. (అల) మితి = రాఘవోపి యది రాక్షసీగణం జిఘాంసతి తస్మాదపి రాక్షసీగణం త్రాతు మియ మలమ్. అత స్సర్వవిరోధి నివర్తకత్వం కైముత్యసిద్ధ మెన్ఱు కరుత్తు.

శ్రీవాల్మీకి భగవాన్ శరణాగతి సారమాన ఆది కావ్యత్తిలే నిబన్ధిత్తాన్. "సంసారార్ణవ తారిణీం" ఎన్ఱు హిరణ్యగర్భ కాశ్యపాదికళుమ్ శొన్నార్కళ్. "వాచః పరం ప్రార్థయిత్వా ప్రపద్యే న్నియతశ్శ్రియమ్" ఎన్ఱు శ్రీ శౌనక భగవాన్ విధిత్తాన్. "ఆత్మవిద్యాచ దేవిత్వం విముక్తి ఫలదాయినీ" ఎన్ఱు పులస్త్య వసిష్ఠ వర ప్రసాద లబ్ధ పర దేవతా పార మార్థ్య జ్ఞానముడైయ శ్రీపరాశరబ్రహ్మర్షి అరుళిచ్చెయ్ తాన్. "విముక్తి ఫలదాయినీ" ఎన్గిఱ విదు ఆత్మ విద్యా విశేషణ మానాలుమ్ తత్సామానాధికరణ్యత్తాలే అదు ఇవళుడైయ విభూతియాయిత్తు. శ్రియఃపతిత్తానుమ్ "యామాలంబ్య సుఖేనేమం దుస్తరం త్రిగుణోదధిమ్ । నిస్తరం త్యచిరేణైవ

(శరణాగతిసారమానే) తి. శరణాగతిరేవ సారతయా ప్రతిపాద్యా యస్మిన్ తచ్ఛరణాగతి సారమ్. (ఆదికావ్యే) తి. "నతేవా గన్తా కావ్యే" ఇత్యాదికం సూచితమ్. (సంసారే)తి. "సర్వకామప్రదాం రమ్యాం సంసారార్ణవ తారిణీమ్। క్షిప్ర ప్రసాదినీం దేవీం శరణ్యా మనుచిన్తయేత్ ॥" ఇత్యాది వచనమ్. (వాచఃపర) మితి. పరం - తాత్పర్య విషయీభూతం శ్రీమన్నారాయణం, నియతః-నియమ విశిష్టస్సన్ ప్రపద్యేదిత్యర్థః. నతు వాచఃపరం జిజ్ఞాసు రిత్యుక్తమ్. ఇదినాలే సాక్షాన్మోక్ష సాధనమ్ శొల్లిత్తెన్ఱు కరుత్తు. (దేవిత్వ) మితి. వ్యవహితత్వా ద్విముక్తిఫలదాయినీత్యస్య నాత్మవిద్యాన్వయః, అవ్యవహితత్వా త్త్వమిత్యత్రా న్వయ ఇతిభావః. వ్యవహితాన్వయేఽపి ఆత్మవిద్యాయాః విభూతి భూతత్వా ద్విముక్తిఫలదాయినీత్వం శ్రీగతమేవ. అత్ర విముక్తి సాధన మాత్ర పరత్వే విముక్తి ఫలసాధన మిత్యేవ నిర్దేశ స్స్యాత్. దాయినీతి చేతన గత దాతృత్వ కథన మసఙ్గత మితిభావః. సామానాధికరణ్యలబ్ధ విభూతిత్వవత్యాః విద్యాయాః మోక్షదాయినీత్వే విభూతిమత్యాః శ్రియః కైముత్య సిద్ధ మెన్ఱు కరుత్తు. (శ్రియఃపతిత్తాను)మితి, ఎదిరిక్కై పిరాట్టిక్కు ఉక్తి - యెన్ఱపడి. యామాలంబ్య - ప్రపద్య, అచిరేణ - సాధనాంతర వ్యవధాన న్తరేణ, భక్త్యధ్యానపరాయణాః

వ్యక్తధ్యానపరాయణాః॥” ఎన్ఱు శ్రీసాత్వతత్తిలే శ్రియఃపతిరూప ధ్యానత్తిలే యరుళిచ్చెయ్దార్. తత్పరఙ్గళాన శాస్త్రఙ్గళ్ నిఱ్క ఇమ్మధ్యస్థ శాస్త్రఙ్గళ్ అతిప్రబలఙ్గళ్. ఆళవన్దారుమ్ “జగత్సమస్తం యదపాఙ్గ సంశ్రయం” ఎన్ఱుమ్ “శ్రేయోన హ్యరవిన్దలోచనమనః కాన్తా ప్రసాదాదృతే సంసృత్యక్షరవైష్ణవాధ్వసు నృణాం సంభావ్యతే కర్హిచిత్” ఎన్ఱుమ్ అరుళిచ్చెయ్

యామాలంబ్యేత్యన్వయః. శ్రియః అనాశ్రయణే మదాశ్రయణ మాత్రాత్త్రిగుణ విస్తారో నసంభవతి ఎన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ “ఆత్మవిద్యాచ” ఎన్ఱుసాక్షాన్మోక్షసాధనత్వ ప్రతిపాదక ప్రమాణాపేక్షయా అధికార్థాభావాత్ “యామాలమ్బ్య” ఎన్గిఱ వచనోపాదమ్ వ్యర్థమన్ఱో? ఎన్నవ+ర్ (తత్పరే) తి. తత్పరశాస్త్రఙ్గళుక్కు స్తుతిపరత్వ సమ్భావనైయుణ్డు. ఇదుక్కు అదు కూడ యిల్లైయెన్ఱుకరుత్తు. యద్వా; తత్పరఙ్గళాన శ్రీసహస్రనామాది బహు ప్రమాణఙ్గళై విట్టు శ్రీ రామాయణా ద్యుపన్యాసమ్ కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (తత్పరఙ్గళానే)తి. ఇమ్మధ్యస్థశాస్త్రఙ్గళ్ అలమేషేత్యారభ్య ఏతావత్పర్యన్త ప్రమాణఙ్గళెన్ఱపడి.

(ప్ర॥) తత్పరఙ్గళాన శాస్త్రఙ్గళ్ నిఱ్కవితి. లక్ష్మ్యాః ఉపాయత్వోపేయత్వ, సర్వకారణత్వ, సర్వాన్తర్యామిత్వ, ప్రతిపాదనపర లక్ష్మీతంత్రాద్యపర్యాలోచనేఽపి ఉదాహృత వాల్మీకి, హిరణ్యగర్భ, కాశ్యప, శౌనక, పరాశరాదిప్రోక్తమధ్యస్థశాస్త్రైర్లక్ష్మ్యాః ఉపాయత్వ మప్రకంప్యమ్. స్తావకత్వాది శఙ్కాప్రసఙ్గాభావాదిత్యర్థః. (స్వా॥) శ్రీమద్రామాయణాదికళ్ భగవత్పారమ్యాదికథనైదంపర్యేణప్రవృత్తఙ్గళాకైయాల్ ప్రాసఙ్గికమాక శ్రీక్కు సర్వానిష్టనివర్తకత్వ సర్వేష్ట ప్రాపకత్వాదికళై శొల్లుకిఱపడియాల్ అవ్విడత్తిల్ స్తుతిపర మిల్లామైయాల్ మధ్యస్థశాస్త్రఙ్గళాకైయాలే అతిప్రబలఙ్గళెన్ఱపడి.

అ॥ ఇనిశ్రియః సాక్షాన్మోక్షసాధనత్వే పూర్వాచార్య వాక్యఙ్గళుమ్ ప్రమాణమెన్ఱరు+ర్ (ఆళవన్దారు) మిత్యాదినా. (యదపాఙ్గసంశ్రయ) మితి. తద్ధార్యత్వోక్త్యా ధారకత్వ కథనేన తద్వ్యాప్త కారణత్వ ఉపాయత్వాదికమపి సిద్ధమెన్ఱుకరుత్తు. (ధీ) “కాన్తాప్రసాదాదృతే శ్రేయోన” ఎన్ఱాల్, ప్రసాదే

త్తార్. శ్రీభాష్యకారరుమ్ శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిలే "శేషశేషాశనాది సర్వం పరిజనం భగవతస్తత్తదవస్థోచిత పరిచర్యాయామాజ్ఞాపయన్త్యా" ఎన్ఱు భగవత్కైఙ్కర్యరూప పరమపురుషార్థం ఇవళ్ నియోగత్తిన్ పడియే నడత్తవేణుమెన్ఱరుళిచ్చెయ్తార్. కూరత్తాళ్వానుమ్ "స్వస్తి శ్రీర్దిశతాదశేషజగతాం సర్గోపసర్గస్థితిస్స్వర్గం దుర్గతి మాపవర్గికపదం సర్వంచ కుర్వన్ హరిః। యస్యా వీక్ష్య ముఖం తదిఙ్గితపరాధీనో విధత్తేఖిలం క్రీడేయం ఖలు నాన్యథాస్య రసదా స్యాదైకరస్యాత్తయా॥" ఎన్ఱు సఙ్గ్రహిత్త అర్థత్తై "దేవిత్వం మహిమావధిర్న హరిణా నాపి

పతి శ్రేయః ఎన్ఱు లభిక్కైయాల్ అన్వయ వ్యతిరేకఙ్గళాలే శ్రియః శ్రేయస్సాధనత్వం స్వరసమాక ప్రతిపాదిక్కప్పడుకిఱదెన్ఱు భావమ్.

ఆ॥ (వి) మోక్షదశాభావి కైఙ్కర్యరూప పురుషార్థస్య లక్ష్మీనియోగాధీనతోక్తేరితి లక్ష్మ్యా ఉపాయత్వం భాష్యకార సమ్మతమితి తత్సూక్తిం ప్రమాణయతి (శేషశేషాశనే)తి. నిత్యానాం కైఙ్కర్యస్య లక్ష్మ్యధీనత్వే కైముతిక న్యాయేన ముక్తానాం కైఙ్కర్యస్య లక్ష్మ్యధీనత్వమ్. భగవత్సంకల్ప సమానవిషయో లక్ష్మీసఙ్కల్ప ఇతిభావః. (స్వా॥) అత్ర ఆజ్ఞాపనం నిత్యముక్తానాం సర్వజ్ఞతయా కైఙ్కర్యోపయుక్త జ్ఞానోత్పాదనం న భవతి. కింతు తత్తదవస్థోచిత కైఙ్కర్యేచ్ఛోత్పాదనమితి గద్యభాష్యే వివృతమ్. ఇఙ్గు నియోగపరమాక వ్యాఖ్యాతమాయిత్తు. నిత్యసూరిణాం కైఙ్కర్యమేతన్నియోగాధీనమిత్యుక్తే ఇతరేషాం పురుషార్థజాతం ఏతత్సఙ్కల్పాధీన మిత్యేతత్కైముత్యసిద్ధమెన్ఱు కరుత్తు.

ఆ॥ ఇప్పడియాకిల్ కూరత్తాళ్వాన్ "సర్వంచకుర్వన్" ఎన్ఱు భగవత ఏవ సర్గాది కారణత్వమ్ శొల్లుకిఱదు విరోధిక్కాదో? ఎన్నవ+ర్ (కూరత్తాళ్వాను)మితి. తదిఙ్గితపరాధీనో విధత్తే, నతు స్వాతంత్ర్యేణకరణే, న రసదా స్యాత్ - లోకే హిసముదాత్యంత సహృదయ సహాయం విద్యమానం వినా స్వయమేవ చతుర కార్యకరణం న రసదం భవ్యదితిభావః. (దీ॥ తయా ఐకరస్యాత్ - ఐకకణ్ఠ్యాత్

త్వయాఽజ్ఞాయతే" ఎన్ఱు తుడఙ్గి నిస్తొత్తార్. భట్టరుమ్ "ఐశ్వర్య మక్షరగతిం పరమం పదం వా కస్మై చిదంజలి భరం వహతే వితీర్య । అస్మైన కిఞ్చిదుచితం కృతమిత్యథామ్బ ! త్వం లజ్జసే కథయ కోఽయముదారభావః ?" ఎన్ఱు శ్రుతియిలుదారశబ్దత్తుక్కు వ్యాఖ్యానమ్ పణ్ణినార్. శ్రీసూక్తభాష్యత్తిలే పెరియ జీయరుమ్ అపేక్షితార్థఙ్గళెల్లామ్ ఉపపాదిత్తార్. ఇప్పడి శ్రుతి స్మృతి సమ్ప్రదాయమ్ నిత్క్క నిరుక్తికళైక్కొణ్డు శ్రీశబ్దత్తిల్ శొన్న విశేషణత్తుక్కు విగ్రహాదికళుక్కుప్ పోలే వస్త్వను

దెన్ఱపడి. తయా సహైవ క్రియతే క్రీడారసదా స్యాత్, నాన్యథా ఎన్ఱు శొల్లిఱ్ఱిఱ్ఱే.)
(విస్తరిత్తా)రితి. "తదిఙ్గితపరాధీన" ఇత్యత్ర సఙ్గ్రహేణ సర్గాదికారణత్వమాత్రరూపేణ ప్రతిపన్నం జ్ఞానశక్తికరుణాదిభిరపి ఉత్తరత్ర అపరిచ్ఛిన్నమహిమవత్త్వం దేవ్యాః ప్రఖ్యమానం పూర్వశ్లోకే దేవ్యాః సర్గాద్యన్వయాభావే పరిచ్ఛిన్నత్వప్రసఙ్గేన అనుపపన్నం స్యాదెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ శ్రీక్కు సర్వపురుషార్థసాధనత్వత్తిల్ శ్రుత్యాది ప్రమాణమిల్లైయే ఎన్న, శ్రుతిక్కు వ్యాఖ్యానరూప భట్టర్ సూక్తియై ఉదాహరిక్కిఱార్ (భట్టరు) మితి. (దీ॥) "పరమపదం వా వితీర్య" తి విరోధినివృత్తిపూర్వకం పరమపదత్తైక్కొడుత్తెన్ఱు ఉపాయత్వమ్ శొల్లిఱ్ఱే. "శ్రియం లోకే" ఇతి ఉదారపదత్తై ఉదారభావః ఎన్ఱు ప్రత్యభిజ్ఞాపిత్తు విపరిత్తారెన్ఱాగై. "స్వయం వస్తూకుర్వన్ జననిమమ కస్మాత్సరసిజ ప్రకారౌ పద్మాయాస్తవచ చరణౌ నశ్శరణయన్" ఎన్ఱు భట్టర్ లక్ష్మీకల్యాణత్తిల్ నమ్మాళ్వార్ పాశురత్తుక్కు అర్థమాక అరుళిచ్చెయ్ద స్తోత్రత్తిల్ శ్లోకాదికళుమనుసన్ధేయమ్.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ శ్రియః స్వాతన్త్ర్యేణ మోక్షసాధనత్వమ్ ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవర్ (పెరియ) ఇతి. (అపేక్షితే)తి. పతిపత్నీ భావాదినా పరస్పరమైకమత్యాదికమెన్ఱపడి.

అ॥ ఏతావతా వాల్మీక్యాది ఆప్తతమ పూర్వాచార్యవాక్యైకకణ్ఠ్యత్తాల్ శ్రియః విశేషణతయా ఉపాయతయాఽన్వయమ్ సుదృఢమెన్ఱు ఉపసంహ

రూపమాన ఉపయోగ విశేషఙ్గళై సహృదయర్ అఱిన్దుకొళ్వతు. "భర స్వీకార రహితం రక్షా సంకల్పవర్జితమ్ । గుణాధికమిహేష్టంహి శరణ్యస్య విశేషణమ్ ॥ ఐకరస్యజుషోశ్శేషిదంపత్యోస్సర్వకర్మసు । విశేషణ విశేష్యత్వం శ్రుతం కస్మాన్నరోచతే॥ ప్రతర్దనాదివిద్యాసు వేద్యేపి పరమాత్మని । అచేతనవదిచ్ఛాభుచ్చేతనంచ విశేషణమ్ ॥ ఇత్థం ప్రపత్తివిద్యాయాం

రిక్కిఱార్ (ఇప్పడీ)తి. (సం॥) "ఉదారాం॥ కామవత్సామమృతందుహానా" ఇత్యాదయ ఇహ శ్రుతిశబ్దేన వివక్షితాః. (సహృదయ) ఇతి. అసహృదయత్వే తావన్మాత్ర సిద్ధియొఴియ విశిష్ట సిద్ధియిల్లై యెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ ఉపాసనత్తిల్ విశేషణతయాఽన్వయఙ్కూడినాలుమ్ ప్రపత్తివిద్యైయిల్ కూడుమో? చేతనవస్తువుక్కు చేతనాన్తర విశేషణఙ్కూడుమో! ఎన్నవ+ర్ (భరస్వీకారే)తి. భరస్వీకారాది రహితం గుణవిగ్రహాదికం శరణ్యస్య విశేషణమిష్టంహి, భవతామితి శేషః. భరస్వీకార రక్షాసఙ్కల్ప ప్రయోజక ఐకరస్యభాజోః శేషిదంపత్యోః శ్రుతం. విశేషణవిశేష్యత్వం కస్మాన్నరోచతే? ఐకరస్యంనామ? ఏకస్మిన్ కార్యే తుల్యవత్ప్రవృత్తయోపి పరస్పర ప్రవృత్తౌ అత్యన్తసమ్మతిజనితః సంతోషవిశేషః. ఐకరస్యేతి ఉపాయదశాయాం విశేషణత్వోపపాదకమ్. విశేష్యత్వగ్రహణం దృష్టాన్తార్థమ్. (దీ) భరస్వీకారమెన్ఱు ఉపాయోభవేతి ప్రార్థనాయాం ఉపాయోభవామీతి సఙ్కల్పమ్. మోక్షయిష్యామీతి సఙ్కల్పమ్ రక్షాసఙ్కల్పమ్. గుణాది — గుణవిగ్రహాది, (సం॥ గుణశబ్దేన జ్ఞానశక్త్యాదయః. అచేతనత్వాద్గుణాదీనాం భరస్వీకార రక్షాసఙ్కల్పౌ నస్తః. లక్ష్మ్యాఽస్తు తావప్యుపయోగవిశేషౌ). సర్వకర్మసు —(సంసృష్టిస్థిత్యాదిషు) ఆశ్రిత రక్షణాదికళిలే.

అ॥ (దీ॥) చేతనస్య చేతనవిశేషణత్వమెఙ్ఙనే? ఎన్న దృష్టాన్తమరు+ర్ (ప్రతర్దనాదీ)తి. ప్రతర్దనాది విద్యైకళిల్ పరమాత్మా ప్రాధాన్యేన వేద్యనాయిరున్దాలుమ్, అచేతనాది ప్రాణాదికళిల్పోలే చేతనరాన ఇన్ద్రాదికళైయుమ్ పరమాత్మావుక్కు విశేషణమాక ఇచ్చిక్కిఱాప్పోలే ఇఙ్గుమ్ పిరాట్టిక్కు విశేషణత్వత్తిల్ ఒరుదోషమిల్లైయెన్ఱుకరుత్తు. నిగమిక్కిఱార్ (ఇత్థ)మెన్ఱు. తత్తన్మాత్రా

తత్తస్మన్త్రానుసారతః । విభుః పత్న్యా గుణాద్యైశ్చ విశిష్టో విషయోఽత్ర నః॥" ఇఙ్గు కేవల కుతర్కఙ్గళై యిట్టు ప్రమాణఙ్గళై బాధిక్కలాకాతెన్నుమిడమ్ మున్బే శొన్నోమ్. ఆకైయాల్ యథాప్రమాణమ్ శరణ్యాభిప్రాయ విశేషానుగుణమాక విశిష్టముమ్ ఉపేయమానాప్పోలే విశిష్టముమ్ ఉపాయమాకక్కుఱైయిల్లై. నారాయణశబ్దత్తిలుమ్ చరణశబ్దత్తిలుమ్ తోత్తుకిఱ గుణవిశేష విగ్రహవిశేషాది విశిష్టమాన ఏకం ఉపాయ

నుసారతః, అత్ర-ప్రపత్తౌ, విభుః-సర్వేశ్వరన్, (స్వా॥ నః- శఙ్కరాదివద్బహిర్భావం వినా రామానుజ దర్శనప్రవిష్టానా మస్మాకమితి ఏకదేశినామపి కృపయాగ్రహణమ్, విషయః-వేద్యః,) శ్రీమన్నారాయణపదోక్తఙ్గళాన పత్నీ గుణఙ్గళాల్ విశిష్టనానవనే విషయమాకిఱాన్, తద్రహితన్ విషయమన్నెన్నపడి.

అ॥ ఇప్పడి పిరాట్టిక్కీశ్వరతోప్పాయత్వమ్ శొన్నాల్ "ఏకశ్శాస్తా" ఎన్గిఱ శ్రుతివిరోధముమ్, జగత్కారణత్వే బ్రహ్మత్వముమ్ నిగ్రహకర్తృత్వముమ్, అతఏవపురుషకారత్వాభావముమ్ ప్రసఙ్గిక్కైయాల్ తర్కానుగుణ్యత్తాలే ఉపాయత్వాది సాధకప్రమాణఙ్గళై అన్యపరఙ్గళెన్ను శొల్లవేణ్డావో? ఎన్నవ+ర్ ఇఙ్గే)తి. మున్బే-తత్త్వత్రయాధికారత్తిలే, ఆకైయాల్-విశిష్టోపాయత్వమ్ సిద్ధమాకైయాల్, (యథాప్రమాణ) మితి. ఇరువర్కుమ్ ధర్మిగ్రాహకప్రమాణత్తాలే ఈశ్వరతోప్పాయత్వమ్ విశేషణ విశేష్యత్వమ్ సిద్ధిక్కైయాల్ విశిష్టోపాయత్వత్తిల్ కుఱైయిల్లైయెన్నపడి.

అ॥ అభిప్రాయ విశేషశబ్దత్తాలుమ్ శరణ్యాశబ్దత్తాలుమ్ ఉభయాభిప్రాయమ్ వివక్షితమ్. పిరాట్టికు చేతనవిశేషణత్వే ఉపాయద్విత్వమ్ ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవ+ర్ (నారాయణశబ్దత్తిలు) మితి. పూర్వముపాయద్విత్వ ప్రసఙ్గముపేయద్విత్వ ప్రసఙ్గంప్రతిబన్దియాలే పరిహృతమ్. ఇప్పోను ఉపాయైక్యదృష్టాన్తత్తాలే ఉపాయైక్యమ్ సమర్థిక్కిఱదాకైయాల్ పునరుక్తియిల్లైయెన్నుమ్, విశేషణత్తాలే ఉపాయద్విత్వ ప్రసఙ్గాది దోషమిల్లైయెన్ను కరుత్తు.

(వి॥) గుణ విశేష విగ్రహ విశేషాది విశిష్టమానేతి= విశిష్టస్య ఉపాయతోక్తౌ యోగ్యతాబలాత్ విశేషణే సిద్ధ్యదుపాయత్వం ప్రాగనగత ఐక్యస్య

మూనాల్పోలే తుల్యయోగక్షేమమాన శ్రీమచ్ఛబ్దత్తిల్ తో
న్ఱ్రిన నిత్యపత్నీసంబన్ధవిశిష్టమానాలుమ్ ఉపాయైక్యత్తుక్కు-
క్కుత్తై యిల్లై ఉపాయవిశేషణఙ్గళై యెల్లామ్ విట్టు ఉపా
యత్తై ఏకమాక్కవేణు మెన్నిల్ ఉపాయత్వముమ్ విశేషణ
మన్ఱిక్కేపోమ్. విశేషణ పరియుక్తమాయ్ విశేష్యత్తుక్కు
వరు మేన్ఱ్రత్తాల్ విశేష్యత్తుక్కు వైగుణ్యాదికళ్ వారాతెన్ఱు
"స్వత శ్శ్రీస్త్వం విష్ణో స్స్వమసి తతఏవైష భగవాన్ త్వదా
యత్తర్ధిః త్వే ప్యభవ దపరాధీన విభవః। స్వయా దీప్త్యారత్నం

నవిరోధీతి తాత్పర్యమ్. అతః యథా గుణాది విశిష్టస్యోపాయత్వేపి గుణా
దీనాం నోపాయత్వమ్. తథా పత్నీవిశిష్టస్యోపాయత్వేపి పత్న్యాః నోపా
యత్వమితి నభ్రమితవ్యమ్. నను విశేషణత్వసిద్ధౌ ఉపాయత్వసిద్ధిః. ఉపాయ
త్వసిద్ధౌ విశేషణత్వసిద్ధిరితి అన్యోన్యాశ్రయ ఇతిచేన్న. పూర్వోక్తప్రమాణ
బలాత్ జగత్కారణత్వాదిసిద్ధౌ భరస్వీకార రక్షాసఙ్కల్పాది యోగ్యతాసిద్ధ్యా
(ద్వయే) ఉభయఖణ్డస్థ శ్రీమచ్ఛబ్దయోరైక్యరూపేణాన్వయ స్వారస్యా ద్విశేషణ
త్వాఙ్గీకారే భరన్యాసక్రియాయాం భరస్వీకార రక్షాసఙ్కల్పసిద్ధ్యా వుపాయత్వ
సిద్ధేః అన్యోన్యాశ్రయాభావాత్. గుణవిగ్రహాదేస్తు అచేతనత్వాత్ స్వీకార
రక్షాసఙ్కల్పాభావాన్నోపాయత్వమ్.

అ॥ నను "సర్వధర్మా" నిత్యత్ర కేవలవిశేష్యగత ఐక్యమేవ వివక్షిత
మిత్యత్ర బాధకమాహ (వుపాయే) తి. వుపాయత్వ పరిత్యాగే వుపాయఏవ
నసిద్ధ్యే దితిభావః.

అ॥ (స్వా) విశేష్యభూత శరణ్యనుక్కు విశేషణాధీన కిఞ్చిత్కారం వేణ్డు
కైయాల్ స్వతస్సిద్ధోత్కర్ష వైగుణ్యం వారాదో? ఎన్నవ+ర్ (విశేషణే)తి. (స్వత)
ఇతి= హేశ్రీః! త్వం విష్ణోః స్వతఏవ స్వం—శేషభూతా, స్వతః—స్వేచ్ఛయైవ,
నతు జీవవత్స్వేచ్ఛాం వినా స్వరూపతః శేషభూతేతి భావః. తతఏవ—తవ శేష
త్వాదేవ, ఏష భగవాన్ త్వదాయత్తర్ధిత్వేపి స్వశేషాధీన బుద్ధికతయా అపరాధీన
విభవః. తత్రానుగుణం దృష్టాన్తమాహ (స్వయే) తి. రత్నం స్వయా దీప్త్యా-

భవదపి మహార్ఘం నవిగుణం నకుంఠ స్వాతంత్ర్యం భవతిచ నచాన్యాహితగుణమ్ ॥" ఎన్గిఱశ్లోకత్తిలే నిర్ణయిక్కప్పట్టతు. విశేషణత్తాల్ విశేష్యత్తుక్కువరుమ్ అతిశయమ్పోలే విశేష్యత్తుక్కు స్వరూపానుబన్ధియాన అతిశయమ్ "అనన్యా రాఘవేణాహం భాస్కరేణ ప్రభా యథా" ఎన్గిఱ దృష్టాన్తత్తిలే కాణలామ్. భాస్కరనుక్కుమ్ ప్రభైక్కుమ్ స్వతస్సిద్ధమాన తేజస్స్వమ్పోలే యిరువర్క్కుమ్ "అనన్యాధీనకల్యాణమ్" ఎన్గిఱపడియే స్వభావ సిద్ధ కల్యాణత్తైయాలే "అప్రమేయం హి తత్తేజో యస్యసా జనకాత్మజా" ఎన్నుమ్ "తవ

కాన్త్యా మహార్ఘం భవదపి నవిగుణం అశ్లాఘ్యం నభవతి, నకుణ్ఠ స్వాతన్త్ర్యం-ప్రతిహత స్వాతన్త్ర్యంచ నభవతి, అన్యాహిత గుణమపి నభవతి, తద్వదత్రాపీతిభావః. (దీ) ఈశ్వరనుక్కు విశేషణత్తాల్ వన్ద అతిశయమొழியస్వరూపానుబన్ధియాన అతిశయమిల్లైయో? ఎన్నవర్ (విశేషణత్తా) లిత్యాది. (అనన్యే) తి. దృష్టాంతత్తిల్ భాస్కరనుక్కుమ్ ప్రభైక్కుమ్ స్వతస్సిద్ధస్వరూపానుబన్ధి అతిశయముమ్, అన్యోన్యవిశేషణవిశేష్య భావ జనితాతిశయ ముణ్డాకిఱాప్పోలేన్ఱు. (స్వా) భాఃకరోతీతి భాస్కరః ఎన్ఱు స్వతస్సిద్ధప్రకాశవానాన భాస్కరదృష్టాన్తత్తాలే సిద్ధమెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥ కాణలామితి=స్వతోతిశయవాన్ హి ప్రభయాప్యతిశయవాన్ దృష్టః. నహి తతోస్తి భాస్కరే నైగుణ్యాశఙ్కేతి భావః).

అ॥ విశేషణభూతైయాన శ్రీక్కు స్వత స్సిద్ధాతిశయా భావాత్ "అప్రమేయంహీ" త్యాది నిర్దేశముం విశేష్యాతిశయత్వముం కూడుమో? శ్రియశ్శ్రీః తిరువుక్కుమ్ తిరువెన్ఱుమ్ పరస్పరాతిశయావహత్వముమ్ కూడుమో? ఎన్నవర్ (భాస్కరనుక్కు) మిత్యాది. (అనన్యే) తి. "అనన్యాధీన కల్యాణ మన్యమఙ్గళ కారణమ్ । జగన్నిదాన మద్వంద్వం ద్వంద్వం వన్దామహే మహః॥" ఎన్ఱు లక్ష్మీకల్యాణత్తిల్ నాన్దీ శ్లోకమ్. స్వత స్సిద్ధాతిశయ వస్తుక్కళుక్కుమ్ గుణధర్మి భావత్తాలే పరస్పర కృతాతిశయ భాక్త్వం కూడుమెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥) అప్రమేయంహి తత్తేజః-సర్వోత్కృష్టా జనకాత్మజా యస్మాత్తచ్ఛేష భూతా

శ్రియా” ఎన్నుమ్ “ఉన్తిరు” ఎన్నుమ్ “శ్రియ శ్శ్రీః” ఎన్నుమ్ “తిరువుక్కుమ్ తిరు” ఎన్నుమ్ అన్యోన్యాతిశయావహఙ్గళాక విశేషణ విశేష్యఙ్గళై నిర్దేశిక్కైయాలుమ్ కుఱైయిల్లై. శ్రుతిబలత్తాలే “ద్వావ సద్వైకశేషి” ఎన్గిఱపడియే “ఉభయాధిష్ఠానం చైకం శేషిత్వం” ఎన్ఱు శోమాశియాణ్డాన్ షడర్థ సంక్షేపత్తిల్ నిష్కర్షిత్తపడియే యిరువరుమ్ ఏక శేషిత్వాశ్రయమానపడియాలే హవిర్విశేషఙ్గళిలే అగ్నా విష్ణు ప్రభృతికళుక్కుప్పోలే ఆత్మ హవి స్సమర్పణ ప్రతిసంబన్ధికళాకైక్కుమ్ కుఱైయిల్లై. “యువత్వాదౌ తుల్యే ప్యపర వశతా శత్రుశమన స్థిరత్వాదీన్ కృత్వా భగవతి గుణాన్ పుంస్త్వ

ఇత్తాల్ విశేష్యత్తుక్కు విశేషణాధీన అతిశయమ్ సిద్ధమ్. “తన శ్రియా” ఎన్ఱు విశేషణత్తుక్కతిశయావహత్వం సిద్ధమ్. “ఉన్ తిరు” ఎన్ఱు విశేషణ మతిశయావహమాక నిర్దేశమ్. “శ్రియ శ్శ్రీః” ఎన్ఱు విశేష్యమతిశయావహమాక నిర్దేశమ్.

అ॥ (స్యా) ఆనాలుమ్ క్రియాన్వయిత్వరూప విశేషణత్వమ్ పిరాట్టిక్కుక్కూడుమో? ఆత్మ హవి స్సమర్పణ రూప క్రియైయి లుద్దేశ్య కారకత్వమ్ విశేష్యత్తుక్కుపపన్నమానాలుమ్ విశేషణత్తుక్కుపపన్నమో? ఎన్నవ+ర్ (శ్రుతి బలత్తాలే) ఇతి. “పతిం విశ్వస్య, అస్యేశానా, మకారస్తు” ఇత్యాది శ్రుతి ఎన్నపడి. (ద్వావి) తి. “లక్ష్మ్యాశ్చ సమస్త శ్చిదచిత్ప్రపఞ్చో వ్యాప్త స్తదీశస్యతు సాపిసర్వమ్। తథాపి సాధారణమీశితృత్వం శ్రీ శ్రీశయో ర్ద్వావ సద్వైక శేషీ”తి భగవచ్ఛాస్త్ర వచనమ్. ఏకశేషి — ఏకంచ తచ్ఛేషిచ, ఏకశేషిత్వాశ్రయ భూతం వస్తు ఎన్నపడి. (అగ్నావిష్ణ్వ) తి. ప్రమాణాన్తరత్తా లగ్నిక్కు విష్ణు శేషతయా విశేషణత్వమిరుద్ధాలుమ్ హవిర్విశేషఙ్గళి లుద్దేశ్యకారకత్వమ్ తుల్యమాక యిరుక్కుమాప్పోలే ఎన్నపడి. (దీ॥ ప్రభృతిశబ్దత్తాల్ మహేంద్రాది గ్రహణమ్).

అ॥ తర్హి “సదేవ, స్వాత్మానం, మామేక” మిత్యాదికళిల్ భగవన్మాత్ర నిర్దేశముమ్ ఏకత్వవ్యపదేశముమ్ కూడుమో? సన్నియోగ శిష్ట న్యాయత్తాల్ శ్రీమాత్ర ప్రధానమాకవుమ్ నిర్దేశప్ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవ+ర్ (యువత్వాదా)

సులభాః । త్వయి స్త్రీత్వే కాన్తాః [illegible]న్నుదిమ పతిపారార్థ్య
కరుణా క్షమాదీన్ వా భోక్తుం భవతి యువయోరాత్మనిభిదా"
ఎన్గిఱపడియే పత్నిక్కు నిత్యపతిపారార్థ్యత్తాలే యాగ కర్మ
త్తిల్పోలే పతిప్రధానమాక శాస్త్రఙ్గళిల్ వ్యపదేశఙ్గళుక్కుమ్
ఏకన్ యజమాన నెన్నుమాప్పోలే ఏక వ్యపదేశత్తుక్కుమ్
కుఱైయిల్లై. "తామరైయాళ్ కేళ్వన్ ఒరువనైయే నోక్కు

విత. (వి॥ భిదా-వైలక్షణ్యం నాస్తి, ఉభయోస్స్వరూపాదికం తుల్యమిత్యర్థః. నత్వేకస్మిన్ స్వరూపే ఏతాదృశానుభవార్థం భేదకల్పనమ్. ఉభయోస్స్వరూపభేదస్య ప్రమాణసిద్ధత్వాత్. అత్ర పతిపారార్థ్యప్రదర్శనాయ అయంశ్లోకః ఉపాత్తః) అసాధారణ పతిగుణానుభవేన పత్న్యాః, పత్న్యసాధారణ గుణానుభవేన పత్యుశ్చలోకే భోగవిశేషదర్శనాత్ తన్న్యాయేన భోక్తుం గుణవ్యవస్థాం కృత్వా యువయోరాత్మని భిదా భవతి ఎన్గై. (యాగే) తి. "యజేత స్వర్గకామః, స్నాత, అహతం వాసః పరిధత్తే" ఇత్యాదావెన్నపడి. (ఏకే)తి. విశిష్టాభిప్రాయ మేకత్వ వ్యపదేశమెన్నపడి. (వి॥) అయమత్రభావః. "షష్ఠే లిఙ్గవిశేషనిర్దేశాత్పుం యుక్తమైతిశాయుధ" ఇత్యత్ర యాగాధికారః పుంసః. ఉత స్త్రియా? ఇతి సంశయే పుల్లిఙ్గ నిర్దేశాత్పుమానేవ స్యాదితి పూర్వపక్షం కృత్వా విశేషణస్య అవివక్షితత్వాత్ స్త్రియా అప్యధికార ఇతి ప్రసాధ్య అనన్తరాధికరణే దంపతీ పృథగ్యజేయాతా ముత సహే? తి చింతాయాం ఆఖ్యాతోపాత్త సంఖ్యాయాః గుణభూతోపాదేయ కర్తృగామిత్వేన వివక్షితత్వాత్ ఏకైకశః ప్రయోగే ప్రాప్తే సహైవ యజేయాతామ్. తథాహి కర్మసమగ్రం భవతీతి సిద్ధాంతితమ్.

అ॥ (ప్ర) నను దివ్యసూరిభి స్సావధారణం. భగవత ఏవోపాయత్వ ప్రాప్యత్వోక్తేః తద్విరోధ స్స్యాదిత్యాశఙ్క్యాహ (తామరైయా) ళిత్యాది. (వి॥ తామరైయాళ్ కేళ్వన్ - పద్మాలయా భర్తారం, ఒరువనై - ఏకమేవ, నోక్కుమ్ - విషయీకుర్వత్, ఉణర్వు - జ్ఞానం) భక్తిప్రపత్తిరూపం జ్ఞానం పరిపూర్ణానుభవశ్చ విషయీకుర్యా దిత్యర్థః.

మణర్వు" ఎన్గిఱతుక్కుమ్ ఇతువే తాత్పర్యమ్. "తదన్తర్భావాత్త్వాం న పృథగభిధత్తే శ్రుతిరపి" ఎన్గిఱ శ్లోకఙ్గళుమ్ కణ్డు కొళ్వతు. "ఎమ్మైరుమానై చ్చొన్నవిడమెఙ్గుమ్ పిరాట్టియైయుమ్ శొల్లిత్తామ్" ఎన్ఱు తుడఙ్గి ఉడైయవర్ అరుళిచ్చెయ్త వార్త్తైయై అచ్చాన్ పక్కలిలే కేట్టు నఞ్జీయర్ సఙ్గ్రహిత్తార్. ఆకైయాలే కామ్య ప్రధానమాన అధికారార్చన రూపత్తిలుమ్ విష్ణుపత్నీత్వం సుప్రతిష్ఠితమాకైయాలే

అ॥ (వి) ఏవం యాగతంత్రన్యాయేన ప్రాధాన్యైక్య వ్యపదేశ ముక్త్వా శ్రీపదాది శబ్దేషు ప్రవృత్తి నిమిత్తత్వాదినాపి తత్సిద్ధిమాహ (తదంతర్భావా) దితి. (దీ॥) భగవత్పారతన్త్ర్యార్థసిద్ధత్వా త్పృథగభిదానమ్. ఏక శబ్దముమ్ విశిష్ట విషయమెన్ఱపడి. ఇవ్వర్త్థ లోక ఐతిహ్యము మున్గొనిఱార్ (ఎమ్మైరుమానై) ఇత్యాదియాల్. అచ్చాన్ - కిడామ్బిఅచ్చాన్.

అ॥ (స్వా) సర్వావస్థైకళిలుమ్ పిరాట్టి అవినాభూతై యాకైయాల్ అనన్యప్రయోజనర్కు- నిత్యఙ్గళిల్ విహితమాన శ్రీప్రణామార్చనాదికళ్ పత్న్యవినాభూత లయాది విగ్రహ విషయ మాకలా మానదాల్, కామ్య విగ్రహత్తిల్ ప్రసరియాదపడియాల్ శ్రీప్రతిష్ఠాదికళుమ్ తత్ప్రణామాదికళు మనుద్దేశ్యమన్ఱో? ఎన్నన+ర్ (ఆకైయాలే) ఇతి. ఆకైయాలే - నిత్యపతిపారార్థ్యత్తాలే, (దీ॥ పిరాట్టిక్కు-ధికారార్చనరూపం కామ్యప్రధానమ్. భోగార్చనం మోక్ష ప్రధానమ్. ఇవ్విరణ్డుమ్ పత్న్యర్చాసహిత మెన్ఱుమ్ పత్న్యర్చారహిత మెన్ఱిరణ్డు వకై. కామ్య ప్రధానం మదన గోపాలాది, మోక్ష ప్రధానం రామ కృష్ణాది. పత్న్యర్చారహిత కామ్యరూపత్తిలుమ్ ఇవర్క్కుమ్ పిరివిల్లామైయాల్, విష్ణు పత్నీత్వం సుప్రతిష్ఠితమాకైయా లనన్యప్రయోజన ముముక్షువుక్కుమ్ కామ్యప్రధాన మదనగోపాలాది రూపత్తిల్పోలే మాతృత్వాది ప్రయుక్త ప్రణామాదికళ్ పణ్ణుమదిల్ విరోధమిల్లై యెన్ఱపడి. (సం॥ అర్చనం త్రివిధమ్ - "కేవలేన తుయాగేన పృథగ్భూతేన నారద । పూజనం కమలాదీనా మధికారాభిధస్తునః" కేవలేన - భగవద్యజనా సందష్టేన: "హృదయాదిషు చాఙ్గేషు లాఞ్ఛనం

లయభోగార్చనఙ్గళిలే ప్రవృత్తరాయ్ అనన్యప్రయోజనరాన ముముక్షుక్కళుక్కుమ్ కామ్యప్రధానమాన భగవద్రూపత్తిల్పోలే మాతృత్వాద్యుపాధికమాన ప్రణామాద్యాచారఙ్గళుక్కుమ్ కుఱైయిల్లై. ఇప్పడి మధ్యస్థ దృష్టియాలే ప్రామాణికార్థఙ్గళ్ తోన్ఱుచ్చెయ్తే పన్ఱినతు విడాతొழియిల్ "దృఢపూర్వశ్రుతో మూర్ఖో ధర్మాణా మవిశారదః। వృద్ధానపృచ్ఛన్ సందేహా నంధశ్శ్వభ్రి మివర్ఛతి॥ అన్యథా మన్ద

కమలాదిక" మిత్యారభ్య "తద్దేహ సంస్థితా స్సర్వే పూజనీయాః క్రమేణతు। పరివారం వినామన్త్రైః స్వైస్స్వై రర్ఘ్యాదిభిర్ద్విజ॥ ఆలయార్చన మేతత్తు సంక్షిప్తం సర్వసిద్ధిదమ్। మన్త్రిరాట్ కర్ణికామధ్యే లక్ష్మ్యాద్యాః కేసరాదిషు॥ సాకారాః కేవలా స్సర్వే యత్ర సా భోగసంజ్ఞితా" ఇత్యాదిక మిహానుసన్ధేయమ్.) అధికారార్చన రూపం తనిక్కోయిల్ నాచ్చియార్, లయం - తిరుమార్బిలే విద్యమానం శ్రీరూపమ్. భోగమ్ - పక్కత్తిల్ విద్యమాన నాచ్చియార్.

అ॥ ఇన్ద అర్థనిర్ణయమ్ లోకాచార్య ప్రభృతికళుడైయ వ్యాఖ్యానఙ్గళుక్కు విరుద్ధమానపడియాలుపలక్షణపక్షత్తై విడక్కూడుమో? ఎన్నవరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఇప్పడి) ఇతి. మధ్యస్థ దృష్టియుమతత్వమాకిల్ శఙ్కరాది కుదృష్టి బాహ్యపక్షము ముపాదేయమాక ప్రసఙ్గిక్కు మెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (దీ) ఇప్పడియాయిరుక్క గ్రహీతగ్రాహిత్వే స్వప్రతిజ్ఞా పరిపాలన ధర్మలేశత్తుక్కాక గురుతరమాన భ్రాతృవధోద్యుక్తనాన వర్జుననై త్తెళివిక్కైక్కర్ణపర్వత్తిల్ శరణ్యన్ శొన్న గ్రహీత గ్రాహినిన్దావచనత్తిల్ నిన్ఱై ప్రసఙ్గిక్కుమెన్గిఱార్ (దృఢపూర్వే)తి. పూర్వం శ్రుతః కశ్చన అపార్థో దృఢో యస్యాసః, అతఏవ మూర్ఖః, (సం॥ ధర్మాణాం-ధర్మతత్వనిర్ణయాసమర్థః, సందేహాన్ -సందేహ విషయార్థాన్,) స్వయంధర్మఙ్గళినుడైయ సూక్ష్మత్తై వివేక్త మశక్తనాయ్, అథాపి సన్దిగ్ధార్థఙ్గళై ప్పెరియోర్కళ్ పక్కల్ కేళాదవన్ యావనొరువన్ అవన్ అన్ధనానవన్ పడుకుழియిల్ విழ్రమాప్పోలే అనర్థత్తిల్ విழ్రవనెన్గై. (అన్యథే)తి. మృమప్రజ్ఞర్కు అర్థమన్యథా స్ఫురిక్కుమ్, దురాత్మనాం-సన్ని

No 27792

బుద్ధీనాం ప్రతిభాతి దురాత్మనాం । కుతర్క (వ్యాళ దష్టా నాం) జ్ఞానమృష్టానాం విభ్రాంతేంద్రియ వా (జి) దినామ్ ॥" ఎన్గిఱ దశైయామ్. ఆకైయాల్ సిద్ధోపాయ శబ్ద వాచ్య విమర్శత్తిల్ "నానయోర్విద్యతే పరమ్॥ యథా సర్వగతో విష్ణు స్తథైవేయం ద్విజోత్తమ ॥ అస్యా దేవ్యా మనస్తస్మిన్ తస్య చాస్యాం ప్రతిష్ఠితమ్॥ తేనేయం సచ ధర్మాత్మా ముహూ ర్తమపి జీవతి। వ్యాపకావతి సంశ్లేషా దేకతత్త్వమివోదితౌ ॥" ఎన్గిఱపడియే ఏకశేషిత్వత్తాలుమ్ ఏకాభిప్రాయత్తైయాలుమ్ పరస్పర పారవశ్యాతిశయత్తాలుమ్ స్వరూపరూపాదికళిల్ పిరివఱ్ఱ అన్వయ విశేషత్తాలుమ్ "గాఢోపగూఢావితే" ఎన్ఱుమ్పడి సుశ్లిష్టమాన విశిష్టతత్త్వమ్ నిత్కిఱ నిలై కులైయాతపడి సవిశేషణమాన నారాయణశబ్దమ్ ప్రతిపాదిక్కిఱపడియై

ద్దకానాం, కుతర్కజ్ఞానేన మృష్టానాం, విభ్రాంతేన్ద్రియాణాం వాదినాంచ అన్యథా ప్రభాతి. ఇవర్కళుడైయ అపస్థ గ్రహీత గ్రాహికళుక్కమ్ వరుమెన్ఱపడి. (సం॥ ఎన్గిఱదశైయామ్-శ్వభ్రతయోక్త నరక పతనం స్యా దిత్యర్థః.)

అ॥ శ్రీమన్నారాయణ శబ్దమ్ సిద్ధోపాయత్తై ప్రతిపాదిక్కిఱ పడియై అనుసన్ధిక్కవేణుమెన్ఱు నిగమిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి. (స్వా॥ ఆకైయాల్-మృష్టర్కళ్ అన్యథావాక త్తోన్ఱుకైయాలే, యద్వా; కుతార్కికర్కళ్ అన్యథావాక త్తోన్ఱుకైయాలే సమీచీన తర్కఙ్గళాలే సిద్ధోపాయ విమర్శత్తిలెన్ఱపడి. (నానయో) రితి. ఇమావేవ పరావుత్కృష్టౌ, నిరుపాధిక శేషిణౌ ఎన్ఱపడి. యథా సర్వగతః- సర్వైరుపాయతయా వగతః, ఆశ్రితః, తదనుగుణ రక్షణ సఙ్కల్పవాన్ తథా ఇయ మపీ త్యర్థః. ఏకాభిప్రాయతాయా మిదం ప్రమాణమ్. అస్యా ఇతి పరస్పర పారవశ్యే ప్రమాణమ్. వ్యాపకావిత్యన్వయ విశేషత్తిల్ ప్రమాణమ్. (సత్త్వస్థర్క) ఇతి. తమోభిభూత కుతర్కవ్యాళ దష్టర్కళుక్క అన్యథాతోన్ఱినాలుమ్ సత్త్వస్థర్కళ్ ఉక్తప్రకారమ్ తోన్ఱుమెన్ఱు కరుత్తు. (వి॥ ప్రాప్తమ్ - ఉచితమ్.)

ASA... No 27792

అనుసన్ధిత్సేత్యర్థః సత్త్వస్థర్కృ ప్రాప్తమ్. "సమస్త పురుషార్థానాం సాధకస్య దయానిధేః । శ్రీమతః పూర్వసిద్ధత్వాత్సిద్ధోపాయమిమం విదుః ॥ భక్తిప్రపత్తిప్రముఖం తద్వశీకారకారణమ్ । తత్తత్ఫలార్థిసాధ్యత్వాత్ సాధ్యోపాయం విదుర్బుధాః ॥ సాధ్యోపాయోత్తరంగేణ సిద్ధోపాయస్య శేషిణః । లీలాప్రవాహః కారుణ్యప్రవాహేణ నిరుధ్యతే ॥ తేనైవ సర్వలీలాసు న్యే

అ॥ (సం॥) సిద్ధోపాయత్వస్య భగవదసాధారణ్యసిద్ధయేసాఽపి జ్ఞానశక్తికరుణా శ్రీవిశిష్ట ఏవ సిద్ధోపాయ ఇతి సిద్ధోపాయత్వ వ్యపదేశ ప్రయోజకమాహ (సమస్తే) తి. (వ్యా॥ సాధకస్య - తత్ప్రధానశక్తస్య; కారుణ్యాభావే శక్తిమాత్ర మప్రయోజకమిత్యత ఆహ (దయానిధే) రితి. శ్రీమతః_శ్రీవిశిష్టస్య, పూర్వసిద్ధత్వాత్-కృతేః పూర్వమపి సిద్ధత్వాత్. కృతసాధ్యత్వాత్, ఇమం సిద్ధోపాయం విదుః. సాధ్యోపాయస్తు కృతిసాధ్యత్వాన్న పూర్వ సిద్ధోపాయ ఇతి భావః.)

అ॥ (సం॥) అథ ప్రపత్త్యాదేః సాధ్యోపాయత్వ వ్యపదేశ ప్రయోజకం ప్రయోజనంచాహ (భక్తి) తి. ప్రభృతి శబ్దేన ఉపాసనా ప్రపత్తిభేదాః యాజనాదయశ్చ వివక్షితాః. తత్తత్ఫలార్థి పురుషకృతి సాధ్యత్వాత్ సాధ్యోపాయత్వం, భగవద్వశీకరణ ప్రణాడ్యా ఫల సాధనత్వా దుపాయత్వం చేతి భావః.

అ॥ నను అనాద్యనంత మహాపరాధమూల నిగ్రహ సఙ్కల్పప్రయుక్త లీలాప్రవాహే ప్రబలేసతి కథం సాధ్యోపాయేన తద్వశీకరణమ్? కథంవా సత్యసఙ్కల్పస్య సఙ్కల్పా స్సంసార ఏవ ఏతాన్ భ్రామయేయ మిత్యాది రూపాస్తేన నివర్తనీయా ఇతి శఙ్కాద్వయం శ్లోకద్వయేన పరిహరతి (సాధ్యే) తి. (వి॥) ఉద్గతాస్తరఙ్గాయస్య స ఉత్తరఙ్గః. తరఙ్గశబ్దేన లీలాభిభావన శక్తయో వివక్షితాః. సాధ్యోపాయోత్తరఙ్గేణ ఉన్నత తరఙ్గవతా, అనేన సాధ్యోపాయస్య మహామారుత సామ్యం గమ్యతే. కారుణ్యప్రవాహ ఉత్తటస్సన్ లీలాప్రవాహం ప్రతిబధ్నాతి. కారుణ్యప్రవాహో లీలాప్రవాహ సామగ్రీమప్యుచ్ఛేత్తుం కదాచి త్ప్రభవతీతి. (సం॥) యథా సముద్రస్య చన్ద్రోదయానంతర ముత్తరఙ్గస్య నదీ ప్రవాహ నిరోధకత్వం తద్వదితిభావః. తేనైవ- కారుణ్యప్రవా

సికతాసేతుబన్ధవత్ । స్వతన్త్రస్యాపిసఙ్కల్పాః స్వకైఙ్కర్య
నిరోధకాః ॥ ప్రసాదనస్యోపాయత్వే శాస్త్రీయేపిఫలంప్రతి ।
కర్తృత్వావ్యవధానాద్యైస్సిద్ధోపాయ ప్రధానతా ॥
స్వతన్త్రన్యాస నిష్ఠానాం సిద్ధోపాయే విభౌ స్థితిః ।
క్షణాత్స్వయత్న విరతి వ్యక్త్యై ప్రోక్తా విశేషతః ॥

హేతునైవ, అపి శబ్దో విరోధసూచకః. యద్యపి స్వతన్త్రస్య సఙ్కల్పాస్సత్యాశ్చ. తథాఽపి స్వకైఙ్కర్య నిరోధకత్వాత్ తే సర్వేపి మోక్షప్రతిబన్ధకాః స్వసఙ్కల్ప కార్య లీలాప్రవాహే లీయన్తే. స్వకైఙ్కర్య నిరోధకత్వాదితి హేతునా శేషిణ ఇతి పదాభిప్రేతం విస్ఫుటమ్. నహి స్వాభిమతతమాతిశయలాభం ప్రాప్నువన్ శేషీ నిరోధయతీతిభావః. యథామహాప్రవాహేణ సైకతాస్సేతవో నశ్యన్తి తథేత్యర్థః.

అ॥ నను అన్వయ వ్యతిరేకాభ్యాం సాధ్యోపాయస్యైవ ప్రాధాన్యే సామాన్యకారణస్య భగవతః ప్రధానోపాయత్వం కథం సిధ్యేదిత్యత్రాహ (ప్రసాదనస్యే) తి. ప్రసాదనస్య-ప్రసాదజనకస్య, శాస్త్రీయేపి-శాస్త్రవిహితేపి, కర్తృత్వం - ప్రసాదనరూప ప్రపత్త్యాది నిష్పాదనానుగుణ కృత్యాశ్రయత్వం, ఫలప్రదాన సఙ్కల్పాశ్రయత్వంచ; అవ్యవధానం – సాక్షాత్ఫల లంభకత్వం, ఆదిశబ్దాత్ స్థిరత్వ సర్వశక్తిత్వాది సఙ్గ్రహః. (దీ॥ ఆద్యశబ్దేన సాధ్యోపాయస్యాపి అస్మాకముత్పాదనాది గ్రహిక్క–అను.)

అ॥ నను సాధ్యోపాయత్వేన ప్రపత్త్యాదరణే "త్వమేవే" త్యుక్తా సిద్ధోపాయైక నిష్ఠా హీయేతేత్యత్రాహ (స్వతన్త్రే) తి: భక్తివ్యావృత్తయే స్వతన్త్రపదం; విభౌ – శేషిణి, స్థితిః - త్వమేవోపాయ ఇతి ధీరూపా నిష్ఠా, న తు క్షణాదూర్ధ్వం, స్వయత్న విరతి వ్యక్త్యై- యదర్థం సా తదర్థం స్వవ్యాపార నివృత్తి ఖ్యాపనాయ; న తు ప్రపత్తిమపి పరిత్యక్తుమితి భావః. విశేషతః – అసాధారణత్వేన, ప్రోక్తా – పూర్వైరితి శేషః. అత ఏవ అత్ర ప్రసక్తోపి పరిహృతః. (దీ॥) భక్త్యుపాయనిష్ఠర్కళుక్కుమ్ సిద్ధోపాయాశ్రయణముణ్డాకిల్ స్వతన్త్రన్యాస నిష్ఠర్ సిద్ధోపాయనిష్ఠరెన్ఱు విశేషిక్కైక్కు హేతు అరు+ర్ (స్వతన్త్రే) తి. సిద్ధోపాయ స్వీకారానన్తరం తదర్థమాక ఒరు వ్యాపారమిల్లై యెన్ఱు తోన్ఱుకైక్కాక సిద్ధోపాయ నిష్ఠరెన్ఱు విశేషిత్తు చ్చొల్లిఱ్ఱు.

అతో యదర్థం స్వభర స్సిద్ధోపాయే నివేశితః । తదర్థం శాన్తయత్నోసౌ సిద్ధోపాయం ప్రతీక్షతే ॥ ప్రపత్తే ర్లక్షణే మన్త్రే విధౌ వాక్యాన్తరేషు చ । భాష్యాదౌ సంప్రదాయే చోపాయత్వం బ్రహ్మణి స్థితమ్ ॥

అ॥ సిద్ధోపాయైకనిష్ఠా సన్నివేశం దర్శయతి (అత) ఇతి. ఫలవిశేషముద్దిశ్యైవ న్యస్తభరత్వా దిత్యర్థః. తేన భగవదారాధన గురు శుశ్రూషాద్యకరణం నప్రసక్తమ్. సిద్ధోపాయత్వేన స్వీకృతస్య భగవతో రక్షణకాలం ప్రతీక్షత ఇత్యర్థః.

అ॥ నను బ్రహ్మణః ప్రధానోపాయత్వ మస్తి చే త్సిద్ధోపాయైకనిష్ఠతయా తత్ప్రతీక్షణ ముచితమ్. తదేవ నాస్తి. మానాభావా దిత్యత్రాహ (ప్రపత్తే) రితి. (స్వా) బ్రహ్మణి– స్వరూపతో గుణతశ్చ అనవధికాతిశయ శాలిని సర్వోత్కృష్టే భగవతి; ప్రపత్తే ర్లక్షణే– "అనన్యసాధ్య" ఇత్యాది లక్షణ వాక్యే; మన్త్రే – ద్వయే; (సం॥ తత్రఉపాయార్థైకవాచక శరణ శబ్దోపశ్లేషా ద్భగవచ్చరణ యోరేవ ఉపాయత్వ సిద్ధి రితి భావః.) విధౌ - చరమ శ్లోకే, వాక్యాంతరేషు– (దీ॥ శ్రీరామశ్శరణం, నివాసశ్శరణం సుహృత్, శఙ్ఖచక్రపాణే భవశరణ) మిత్యాది వాక్యాంతరేషు ; భాష్యాదౌ – (సం॥ భాష్యపదేన "ఉపపత్తేశ్చే"తి సూత్రభాష్యం, "స్వప్రాప్తయే స్వస్యైవ ఉపాయత్వోపపత్తే" రిత్యుక్తం వివక్షితం, ఆదిశబ్దేన "ఆరెనక్కు నిన్పాదమే" ఇత్యాదయ శ్శఠరిపు ప్రముఖ ఋషివరాది సూక్తయో గృహ్యంతే. సంప్రదాయః – ఉపదేశపారంపర్యం) (స్వా॥) " తవ భరోహ మకారిషిధార్మికై శ్శరణ మిత్యపి వాచ ముదైరిర " మిత్యాదౌ, ఉపాయత్వం – రక్షకత్వ వ్యతిరేకేణ ఉపాయత్వం నామ ఆకారాంతరం "ఉపాయే గృహరక్షిత్రోః" ఇత్యాది ప్రమాణానుగుణ్యేన ఉపాయార్థక శరణ శబ్దాదిభిః, స్థితం–ప్రతిష్ఠితమ్, సర్వసాధారణోపాయత్వాభిధానే నిన్దా రూప అపచార ప్రసఙ్గేన సాధ్యోపాయాన్తర స్థానాపన్నత్వా పర పర్యాయం అస్య ఉపాయో భవేయ మిత్యాకారక సఙ్కల్పవత్వరూపం ఉపాయత్వం అత్యన్తోత్కర్షావహ మాకారం ప్రామాణిక మెన్ను కరుత్తు. తదర్థమాక వే ఇవ్విడత్తిల్ నిరతిశయోత్కర్ష వాచి బ్రహ్మశబ్దము ముపాయశబ్దముమ్ ప్రయోగిత్తతు. ఇఙ్గు శ్రీమతి బ్రహ్మణి ఎన్ను వివక్షితమ్.

పూర్వసిద్ధస్య దేశాదే ర్ధర్మత్వం యద్వదిష్యతే । ఏవం తత్త్వవిదః ప్రాహుః కృత్స్నం ధర్మం సనాతనమ్ ॥" ఇస్సిద్ధోపాయమ్ రహస్యత్రియత్తిల్ ప్రథమాక్షరాది స్థానఙ్గళిలే అనుసన్ధేయమ్.

అ॥ (ప్ర) నను "చోదనా లక్షణార్థో ధర్మః" ఇత్యుక్తరీత్యా విధివాక్యై శ్చేతన కృతిసాధ్యతయా బోధితస్యైవాలౌకిక శ్రేయస్సాధనత్వరూప ధర్మత్వోక్తే ర్భగవతః కృతిసాధ్యత్వాభావా ద్ధర్మత్వానుపపత్తేః తస్యోపాయత్వ మౌపచారికమేవ ఇత్యత్ర, అలౌకిక శ్రేయస్సాధనస్యైవ ధర్మత్వాత్ ద్రవ్యక్రియాగుణాదివ త్సిద్ధస్వరూపస్యాపి భగవతః ధర్మత్వం ముఖ్యమేవేతి నోపాయత్వమౌపచారికమిత్యభిప్రయన్నాహ (పూర్వసిద్ధస్యే) త్యాదినా. (సం॥) కృతేః పూర్వమేవసిద్ధస్య, సమేయజేతేత్యుక్తోదేశః. ఆదిశబ్దేన "సాయంజుహోతీ"త్యాదినోక్తాః కాల, ద్రవ్య, క్రియా, గుణాదయశ్చ వివక్షితాః. దేశాదే రలౌకిక శ్రేయస్సాధనత్వాద్ధి ధర్మత్వ మిష్యతే, ఏవం తథా తత్త్వవిదః - "యేచ వేదవిద" ఇత్యుక్తాః, కృత్స్నం సనాతనం అనాది సిద్ధం ధర్మం, ప్రాహుః - ధర్మత్వేన ప్రాహుః. (స్వా॥) దేశాదికళుక్కు అలౌకిక శ్రేయస్సాధనతయా ధర్మత్వం పోలే శరణ్యనుక్కుమ్ సిద్ధోపాయత్వరూప ధర్మత్వం ప్రామాణిక మెన్ఱు కరుత్తు.

(దీ॥) అనుగ్రహేచ్ఛ్రియఃపత్యు స్తన్మూలాచార్యవీక్షణాత్ । సత్సంప్రదాయ సిద్ధేశ్చ తత్త్వజ్ఞానోదయో భవేత్ ॥౧॥ గురుపారంపరీప్రాప్త తత్త్వార్థావగతి ర్గురోః । సత్సమ్ప్రదాయ సిద్ధిస్స్యా చ్ఛిష్యస్యావహితస్య తు ॥ ౨ ॥ ప్రామాణికార్థాపహృతి ర్ద్వివిధా ముష్టవాదినాం । ఏకా విభూత్యపహృతి స్స్యాద్విభూతిమతో పరా ॥ ౩ ॥ విభూతిమన్తం నేచ్ఛన్తి కేచిదన్యే పునఃపరం । విభూతిమన్తం సఙ్కల్ప్య తద్విభూతిం హరిం విదుః ॥ ౪ ॥ కేచిద్విభూతిం నేచ్ఛన్తి తాం సమ్మత్యా పరేపునః । ఈశసమ్బన్ధ రహితాం స్వతన్త్రాంవాన్యగాం విదుః ॥౫॥ మృదుప్రజ్ఞ ప్రపన్నస్య యద్యేతేష్వేక మాపతేత్ । శైవా దసత్సఙ్గవశా దధోధోనిపతే దయమ్ ॥ ౬ ॥ బన్ధనే చేతనస్యైశ స్వాతన్త్ర్యం ముఖ్యకారణమ్ । ఆజ్ఞాతిలఙ్ఘనం తత్ర సహకారితయా స్మృతమ్ ॥ ౭ ॥ మోక్షణే చేతనస్యైశ కరుణా ముఖ్యకారణమ్ । తద్వశీకరణం చాత్ర సహకారితయేష్యతే ॥ ౮ ॥ స్యాన్నిర్దయస్య స్వాతన్త్ర్యం సర్వచేతనబాధకమ్ । అస్వతన్త్రస్య కారుణ్యం వ్యర్థం స్వస్యాపి బాధకమ్ ॥౯॥

స్వాతన్త్ర్యస్యతు కారుణ్యం సర్వానిష్ట నివర్తకమ్ । ఆశ్రితానాం స్వస్యచాపి మనసః ప్రీతికారణమ్ ॥ ౧౦ ॥ వ్యసనేషు మనుష్యాణాం దుఃఖాభినయ ఈశితుః । రఞ్జనాయానుకూలానాం మోహనాయాశ్రితద్విషాం ॥ ౧౧ ॥ హితకృత్త్వా ద్రక్షితేశఉపాయస్తత్రచోదనాత్ । రక్షాఫలిత్వాచ్ఛేషీచ శేషిత్వాత్ప్రాప్య ఈశితుః॥ రక్షకత్వ ముపాయత్వం శేషిత్వం ప్రాప్యతాపిచ । ధర్మి గ్రాహక సన్మాన సిద్ధం విష్ణో శ్చతుష్టయమ్ ॥ ౧౩ ॥ కర్తవ్యత్వేన విహితా ప్రపత్తిర్నాధికారిణః । విశేషణం భవే న్నోచే ద్భక్తిశ్చాపి తథా భవేత్ ॥ ౧౪ ॥ సమ్బన్ధధీ రక్షణేచ్ఛా నిషేధా భావ పూర్వికా । రక్షణే నైవహేతుస్స్యా దీశస్యాతి ప్రసఙ్గతః ॥౧౫॥ సర్వస్య రక్షితా శ్రీశ స్స్వప్రవర్తిత హేతుతః । స్వయం ప్రసన్నోభవతి ఇత్యేవం భావయే త్సుధీః ॥ ౧౬ ॥ శ్రియో విశేషణత్వాన్న భగ్నానన్యార్థతా యథా । అనన్యోపాయతా చాపి తథాత్వాన్న విహన్యతే ॥౧౭॥ (అత్రానన్యార్థతా-అనన్య ప్రయోజనత్వమ్.) ఉపలక్షణతా పక్షే తుల్యన్యాయతయా శ్రియః । గుణేహావిగ్రహాదీనా ముపలక్షణతా పతేత్ ॥౧౮॥ సహసధర్మచారిణ్యా శ్రియోనిష్ట నివర్తనమ్ । శఠారి వాల్మీకి ముఖా స్స్వప్రబన్ధేషు సంజగుః ॥ ౧౯ ॥ సర్వేషు విష్ణో రూపేషు రమావక్షస్థలస్థితా । అతస్తదన్తర్భూతా సా శాస్త్రేన పృథగుచ్యతే ॥20॥

(వి॥) అత్రాయ మధికారార్థ సఙ్గ్రహః. తత్త్వజ్ఞానస్య శీఘ్రాను వృత్తయే స్వామినిగ్రహః । అపరాధవశాజ్జాతో హేతుస్తద్వినివర్తనే ॥ ౧ ॥ ప్రధానకారణాని త్రీణ్యస్తుతే ఇతి వాక్ప్రియః । ఆచార్యానుగ్రహ స్సంప్రదాయ సిద్ధిరమీషుచ ॥౨॥ సంప్రదాయాదేవసిద్ధి శ్శాస్త్రేష్వనధికారిణామ్ । హరిరేవ పరంతత్త్వమిత్యాద్యాచార్యవాక్యతః ॥ ౩ ॥ గ్రహణం యత్సంప్రదాయ సిద్ధిస్తదిహకథ్యతే । శాస్త్రాధికారిణాం సమ్యగపి విశ్వాసశాలినామ్ ॥ ౪ ॥ జ్ఞానదార్ఢ్యాయ విమతిప్రతిసంబోధనాయచ । సచ్ఛాస్త్రశ్రవణం కార్యం తత్త్వవిద్దేశికాంతికాత్ ॥ ౫ ॥ సహవాసో నకర్తవ్యో బాహ్యైరపి కుదృష్టిభిః । సహవాసే సతిభవేద్బాహ్యతా జ్ఞానవిప్లవాత్ ॥ ౬ ॥ ఆస్తికస్యతు బాహ్యత్వా నుత్పత్తావపి తద్ధియః । కాలుష్యంవా భవేత్తస్మా త్త్యక్తవ్యా స్తైస్తుసఙ్గతిః ॥ ౭ ॥ ఉపోద్ఘాతతయైతావద్గ్రన్థానుక్త్వాతతఃపరమ్ । స్వాతన్త్ర్యదీశ్వరోరక్షే త్తాన్కాలేస్వాభిమతే స్వతః ॥ నిర్హేతు రిత్యత్ర దోషో వైషమ్యాది ర్భవే త్ప్రభోః । వ్యాజసాపేక్ష ఏవాతో రక్షే దితి సమర్థితమ్ ॥ ౯ ॥ సంబన్ధాదేవ సంరక్షే త్పుంసః కృత్యం నకిఞ్చన । ఏతచ్చోద్యం నిత్యముక్తి ప్రసఙ్గాద్యై ర్నివారితమ్ ॥ ౧౦ ॥ పూర్వఖణ్డే ద్వయే

మన్నుమనైత్తుఱవాయ్ మరుళ్ మాత్తిరుళాఴియుమాయ్,
త్తన్నినైవా లనైత్తుమ్ తరిత్తోఙ్గుమ్ తనియిఱైయాయ్,
ఇన్నముతత్తముదాలిరఙ్గుమ్ తిరునారణనే,
మన్నియవణ్ శరణ్ మత్తొన్ఱిల్లై పత్తిల్లై వరిప్పవర్క్కే. ॥ ౩౦ ॥

శ్రీమచ్ఛబ్దే శ్రీరుపలక్షణమ్ । ఇతిపక్షం ప్రతిక్షిప్య శ్రీస్తత్రాపి విశేషణమ్ ॥ ౧౧ ॥
ఉపాయ భూతా విత్యేవం ప్రాధాన్యేన ప్రసాదితమ్ ॥ ౧౧౫ ॥

అ॥ (స్వా॥) ఇప్పడి శరణ్యనుక్కుపాయాంతర స్థానాపత్తిరూపోపాయత్వముణ్డాకిల్ అకిఞ్చనానాం సర్వేషాం వ్యాజమంతరేణ మోక్షమ్ ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్గిఱ శఙ్కైయై పరిహరియానిన్ఱుకొణ్డధికారార్థత్తై ప్పాట్టాల్ సఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (మన్ను) మితి. (వి॥) మన్నుమ్ - స్థిరః, అనైత్తుమ్ - కృత్స్నః. ఉఱవాయ్ - బన్ధుస్సన్, (ప్ర॥ "మాతా పితా భ్రాతా నివాస శ్శరణం సుహృద్గతి ర్నారాయణః" ఇత్యుక్తప్రకారేణ వినాశ రహిత సర్వవిధ బన్ధు ర్భూత్వా, మరుళ్ మాత్తరుళాఴియుమాయ్-"యేనాశ్రుతం శ్రుతం భవతీ" త్యుక్తప్రకారేణ స్వజ్ఞానేన సర్వవిషయాజ్ఞానస్య నివర్తక కృపాసముద్రోభూత్వా, సముద్రో యథాఽ పరిచ్ఛిన్న జలాధికరణమేవ మపరిచిన్న కారుణ్యావా నిత్యర్థః.) తన్నినైవాలనైత్తుమ్ తరిత్తోఙ్గుమ్ తనియిఱైయాయ్ ; తన్నినైవాల్ - స్వసఙ్కల్పేన, అనైత్తుమ్ - సర్వపదార్థః, తరిత్తు - సత్తాం ప్రాప్య, ఓఙ్గు - యథా వర్ధేత తథా, తని - అద్వితీయః, ఇఱైయాయ్ - స్వామీసన్, సఙ్కల్పమాత్రేణ సకల వస్తూని సత్తాంప్రాపయ్య యథావర్ధేరన్ తథా కృత్వా అద్వితీయ స్వామిభూతః, ఇన్నముదత్తముదాలిరఙ్గుమ్ ; ఇన్ - భోగ్యాత్, అముదత్తు - అమృతాత్, అముదాల్ - అమృతభూతయా అత్యంత భోగ్యతమయా లక్ష్మ్యా సహ, ఇరఙ్గుమ్-దయాం కుర్వన్, తిరునారణనే-శ్రీమన్నారాయణ ఏవ, మత్తొన్ఱిల్లై పత్తిల్లై వరిప్పవర్క్కే ; మత్తు-అతిరిక్తస్య, ఓర్ - ఏకస్య, పత్తు-ఆశ్రయణస్య, ఇన్ఱి-రాహిత్యేన, వరిప్పవర్క్కే-భగవంతం వృణ్వతామేవ, మన్నియ - నిత్యం, వణ్-దృఢం, శరణ్ - ఉపాయః, నిరపాయ ఉపాయ ఇత్యర్థః. (స్వా॥) భగవతః ఉపాయాంతర స్థానాపత్తియుమ్ వ్యాజసాపేక్షమాకైయాల్ సర్వముక్తిప్రసఙ్గమిల్లై. సంబన్ధకారుణ్యాశక్తిపూర్ణనాయిరున్దాలుం వ్యాజమపేక్ష్యైవ ఉపాయాన్తర స్థానాపన్ననాయ్ మోక్షప్రదనామెన్ఱు కరుత్తు. ॥ ౩౦ ॥

విశ్రామ్యద్భి రుపర్యుపర్యపి దివా నక్తం బహి ర్దర్శనై
రస్మద్దేశికసంప్రదాయరహితై రద్యాపి నాలక్షితః ।
స్వస్మాత్ ప్తే స్స్వయమేవ సాధనతయా జోఘుష్యమాణ శ్శ్రుతౌ
స త్త్వస్థేషు భజేత సన్నిధి మసౌ శాన్తావధి శ్శేవధిః ॥౫౨॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్ర స్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్య కృతిషు
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
సిద్ధోపాయశోధనాధికార స్త్రయోవింశః.

అ॥ (దీ॥) "తద్యథా హిరణ్యనిధి" మెన్గిఱ శ్రుత్యర్థత్తై స్మరిప్పిత్తుక్కొణ్డు ఇన్ద సిద్ధోపాయాఖ్యనిధి రద్యాపి బాహ్య కుదృష్టికళాల్ అదృష్టమాయ్ సాత్త్వి కర్కుక్కు- స్వయమేవ మున్నే కాణుప్పడు మెన్గిఱార్ (విశ్రామ్యద్భి) రితి. (స్వా) దివానక్తం-సర్వదా, ఉపర్యుపరి విశ్రామ్యద్భిరపి - ఆసీనైరపి, బహిర్దర్శనైః- బహిర్వర్తమాన వస్తు మాత్రదర్శనైః, అన్తర్గత నిధి దర్శనా యోగ్యైః, వేదాన్త దర్శనా ద్బహిర్దర్శనైః, అన్యసిద్ధాన్తస్థైశ్చ, అస్మద్దేశికాః - వాదిహంసాంబు వాహాః, తత్సంప్రదాయ రహితైః, అద్యాపి-శ్రీమన్నాథముని యామునాచార్య శ్రీభాష్యకారాదిభిః సమీచీనాధ్వని ప్రవర్తితేపి, నాలక్షితః - అధునాప్యసౌ నిధి ర్నాలక్షితః. అనేన "తద్యథాహిరణ్యనిధి" మితి శ్రుతివాక్యం జ్ఞాప్యతే. పునః కైర్లక్షిత ? ఇత్యత్రాహ (సత్త్వస్థేష్వి) తి. (సం॥) "లక్ష్మీనారాయణా ఖ్యంత దతోబ్రహ్మ సనాతనమ్। వ్యాపకావతి సంశ్లేషా దేకతత్వమిహోదితౌ ॥ నానయో ర్విద్యతే పరమ్ ॥ యువాంతు విశ్వస్య విభూ జగతః కారణం పర" మిత్యాదిసాత్త్వికప్రమాణ పరిశీలనానుద్రిక్త సత్త్వేషు సాత్త్వికేషు. (వి॥) శేవధిః- నిధిః, సన్నిధిం భజేత-స్వకృపావశేన స్వయమేవ ఉపాయానుష్ఠాన సంపాదనేన ప్రాప్యో భవతీత్యర్థః ॥౫౨॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యా సఙ్గ్రహే
— సిద్ధోపాయ శోధనాధికార స్త్రయోవింశః. —
శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

శ్రియై నమః.

శ్రీ రహస్యత్రయసారార్థ రత్నావలీ.

(౧) సూక్తం శ్రీకాన్తపీఠా ప్రభృతి తదనుభూత్యన్తవక్తవ్యజాతం భూయః కిం వక్తి? వేద్యం పర మిహ న సమస్తీతిచే చ్ఛ్రూయతాం తత్ । సిద్ధే సాధ్యేప్యుపాయే సతి కుశలధియాం తత్ప్రభావే చ శఙ్కా స్యాత్సఙ్గైర్హైతుకానాం చతురధికృతిభిః క్షిప్యతే తత్ప్రరోహః॥ ౧-౨౪॥

(౨) యద్యప్యేషాఽపి శఙ్కా భవతి పరిహృతా తత్ర తత్రైవ పూర్వం విస్తారేణాత్రభాగే తదపి న పునః రున్మేషము న్మూల్యతేసా। సిద్ధోపాయే ప్రధానే పరిహరతి గుణోత్థాంచ సంబన్ధమూలాం శఙ్కాం పత్నీ నిమిత్తాం ప్రథమమృజుతమై స్తర్కతోత్రాధికారే ॥

(౩) స్వాతంత్రం ప్రాజ్ఞగ్రహస్య స్వయ మవతి విభుః కంచిదద్యేతియత్తత్స్వాతంత్ర్యాదేవ నోచే చ్ఛరమథన మునేః ప్రశ్నకాలే కుతోవా। తూష్ణీమేవస్థితో భూ త్తతఇహ ఘటతే దేహభాజాం తదగ్రే నైవోపాయస్య కర్మేత్యనిపుణధిషణా శ్చోదయ న్త్యత్ర కేచిత్ ॥ ౧-౨౬ ॥

(౪) ప్రబ్రూయాదేవమేతానవతియది పునఃకశ్చి దవ్యాజనిఘ్నో వైషమ్యంనైష్కరుణ్యం ప్రసజతి చ సమత్వేన గీతస్య తస్య । వ్యాజాపేక్షాం చ రక్షాం స ఖలు భగవతః ప్రాహ యోగీన్ద్ర ఏవ వ్యాజ స్సోపీశనిఘ్నః పరిణతి సమయే కర్మణాం ప్రాణిన స్స్యాత్ ।౧-౨౮॥

(౫) పత్యుః సంకల్పితస్య ప్రతిహతి విరహో జీవ కర్మానుసృత్యా తత్స్వాతంత్ర్యం నమోఘం శరమథనమునే శ్శ్రూయతాం ప్రశ్నభావః। స్యాత్త్యాగే సంగ్రహేవా సపది మమవినా కారణం బ్రూహి ముఖ్యం త్వత్స్వాతన్త్ర్యానుకంపే ఇతి సతు తదభావేన తూష్ణీం ముకున్దః॥

(౬) హేతు ర్నైతావతాస్యః ప్రభవతి సహకార్యేగ యోరిత్య యుక్తం ప్రాగుక్తాదేవదోషాదపితు భగవత శ్శాసనస్యాతి వృత్తిః। త్యాగే హేతు స్త్వముఖ్య స్తదితరవిషయే తద్వశీకార కృత్యం తస్మా ద్వ్యాజావలంబీ మురరిపు రవతీ త్యేష సత్సంప్రదాయః ॥ ౧౩౦ ॥

(౭) ఇష్టోపాయత్వయోగా త్పరమకరుణయా పూర్వమేవాపి సిద్ధ్యా సిద్ధోపాయో ముకున్ద శ్శ్రితిశత విదిత స్స్వామిభావా త్స్వతోఽసా। రక్షే ద్వస్తు స్వకీయం భృతిరివ జననీ స్తన్యపానస్య సాధ్యోపాయా నుష్ఠాన మేత త్పరిహసన పదం స్యా దితి భ్రాన్తిరేషా ॥ ౧౩౧ ॥

(౮) హేతు స్స్వస్వామిభావోయదిపర మవనే హన్త సర్వేప్యయత్నా న్ముచ్యేరం స్తన్మతి శ్చే త్పశు శకుని గృహాదీన్యరక్ష్యాణి హి స్యుః। తేషాం తన్మత్యభావా దథ జగతి తథా భావబాధేపి శాస్త్రా దత్రైవా పేక్షితా చే న్నిపతతి తత ఏవాత్ర సాధ్యోప్యుపాయః ॥ ౧౩౨ ॥

(౯) సంబన్ధస్యానిషేధ వ్యతికరి తతయా హేతుతా చే జ్జనానాం ముక్తి స్సౌషుప్తికీస్యా ద్యదిచ తదనిషేధోనిషేధాత్మకాలే । నైత త్సోన్నిషేద్ధు స్తదనుచిత గృహాదేశ్చ రక్షాప్రసిద్ధేః రక్షాపేక్షాపి తస్మా ద్భగవతి నియతా శాస్త్రవశ్యస్య ముక్త్యై ॥ ౧౩౩ ॥

(౧౦) పూర్వస్మిన్ భేద్యధర్మా ఉన్నితిరితి సభవే ద్వైదకత్వం రమాయాః శ్రీమచ్ఛబ్దే ద్వయాఖ్యస్యతు కరణమనో రుత్తరత్రైవ తత్స్యాత్। ఇత్థం కేచిత్సయూథ్యా అభిదధతి కథన్వేత దాచిత్యశైలీం తన్నాస్వరస్యాపవాదే ప్యనుదయతి భజత్యేకరూపే చ శబ్దే ॥ ౧౩౪ ॥

(౧౧) ప్రాప్యద్విత్వప్రసక్త్యా భవతి పరిహృతా న్యాయ సామ్యా దుపాయద్విత్వాపత్తిః పరత్రాప్యనభిమతమిదం భేదకత్వం శ్రియ శ్చేత్।

కారుణ్యాదే స్తథాస్యాదపి కరణమసౌ ఖణ్డయో ర్విగ్రహాదే స్తేషాం స్వస్వోపయోగాత్తదితియది మతం హన్త లక్ష్మ్యాంచ తుల్యం ॥౧౩౫॥

(౧౨) రక్షాసంకల్పవత్త్వాదపి కృపణజనన్యస్తరక్షాభరస్య స్వీకారా ద్విశ్వమాతు స్సహ నిజపతినా స్పష్ట ఏవోపయోగః । కృత్స్నాఘచ్ఛేదితాస్యా ద్దురితమపహరే చ్ఛ్రీ రితి శ్రీశఠారే ర్వ్యక్త్యా సూక్త్యా నచేయం పురుషకృతి పరా హారయే దిత్యనుక్తేః ॥ ౧౩౬ ॥

(౧౩) ఏషా రామాయణాదావపి సకలభయోత్తారిణీతి ప్రసిద్ధా ప్రాహు శ్శ్రీయామునార్యా అపి యతిపతయో ముక్తసామ్రాజ్యమస్యాః । భూమ్నేషాధీశమేవం నిరవధిమహిమా కూరనాథోక్త ఏతత్సూక్త్యాశ్రీయ తేస్యామపి పరమపదం త్వం వితీర్యేతిశబ్దః॥౧౩౭ ॥

(౧౪) సర్వార్థానాం ప్రదానే సతి ఖలు ఘటతే సమ్యగౌదార్యశబ్దః తత్సూక్త్యా విశ్వమాతు ర్నతు పతిముఖతో దాపనేప్యప్రసిద్ధేః । దేవ్యా లక్ష్మ్యా సహైవావతి విభు రితి చోద్ఘుష్యతే పాంచరాత్రే తత్తత్కర్మాన్వయిత్వం యుగపదితి రహస్యార్థ ఊచే సుధీభిః ॥ ౧౩౮ ॥

(౧౫) వస్తుశ్రుత్యైవగమ్యం హతవిహతియథాశబ్దమేవాభ్యుపేయం నోచే ద్ఘ్రాణార్థతృప్తిః ప్రసజతి విఫలా భూయసీనాం హి వాచాం । మాతుః ప్రాప్యత్వముక్త్వా కథమివ తదుపాయత్వ విద్వేషితావ స్తత్స్వామీ ముఖ్యోపాయో భవతి గుణతను శ్రీవిశిష్టోప్యుపేయః॥౧౩౯॥

ఇతి శ్రీమత్కౌశిక కులతిలక కవిస్థలం రఙ్గనాథార్య
ప్రణీతాయాం శ్రీ రహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావల్యామ్
సిద్ధోపాయశోధనాధికారస్త్రయోవింశః.
శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

శ్రియై నమః.

శ్రీమతే వేదాన్తగురవే నమః

సాధ్యోపాయశోధనాధికారః.

యథాధికరణం ప్రభు ర్యజన దాన హోమార్చనా
భరన్యసన భావనా ప్రభృతిభి స్సమారాధితః ।

(దీ) ఏవం స్వాతన్త్ర్యకరుణా మూలబన్ధనిబన్ధనాః । శఙ్కాశ్చపత్నీవైశిష్ట్యే శ్రీమతోऽత్ర నిరాకృతాః ॥ అధికారే స్వరూపేచ తథా పరికరేష్వపి । ప్రపత్తేరుద్ధృతా శఙ్కా నిరస్యంతేऽత్ర సర్వశః ॥ (వి॥) ఏవం సిద్ధోపాయ విషయ శఙ్కాః పరిహృత్య ఇదానీం యాగ దాన హోమాదేరివ భక్తిప్రపత్త్యోరపి సాధ్యోపాయయోః భగవత్ప్రీణనార్థత్వే నావశ్యకత్వా త్తద్విషయ శఙ్కాశ్చ అవశ్యం పరిహర్తవ్యా ఇత్యేవ మభిప్రాయేణ సిద్ధాన్తస్థితి మాహ (యథాధికరణ)మితి. (దీ॥) సాధ్యోపాయమ్ సిద్ధోపాయప్రసదనార్థమాకైయాల్ తదనన్తరమ్ సాధ్యోపాయ శోధనమెన్ఱు సఙ్గతియుమ్ సూచితమ్. (స్వా॥) యథాధికరణం - యథాధికారం, అనుష్ఠితై రితి శేషః. సాధ్యోపాయజ్ఞానస్య అధికారాన్తర్గతత్వా ద్యథావస్థిత సాఙ్గసాధ్యోపాయ జ్ఞాన మాకిఞ్చన్యాదికం తత్తజ్జాతి వర్ణాదికంచ అనతిక్రమ్యానుష్ఠితైః, (దీ॥ యజనం-యాగః) దానం-ప్రసిద్ధం, యజనేత్యాదికం దృష్టాంతార్థమ్. (ప్రి॥ "పర్యగ్ని" త్యాదిభిర్విహిత నరమేధాదిషు హోమశబ్ద వాచ్యత్వా భావా త్సాయం ప్రాత ర్హోమేషు యాగ శబ్ద ప్రసిద్ధ్యభావాచ్చ యజన హోమయోః పృథగుక్తిః. అర్చనా - భగవదారాధనం, భావనా - ఉపాసనా) భరన్యసన భావనాప్రభృతిభిరితి ప్రకృతాభిప్రాయం, ప్రభృతిపదేన కర్మయోగ జ్ఞానయోగౌ గృహ్యేతే. (దీ॥ ప్రభృతిశబ్దత్తాల్ వ్రతచర్యా తీర్థయాత్రా) భగవత్సేవా భాగవత సేవాది గ్రహణమ్, సమారాధితః ప్రభుః - "అహం హి సర్వ యజ్ఞానాం" ఎన్ఱు శొల్లప్పట్ట స్వామి,) సమర్థః - తత్తత్ఫల ప్రదాన సమర్థః, సమారాధితస్సన్ దేహినాం దేహిత్వేన సూచిత తత్తదుపాయా

ఫలం దిశతి దేహినా మితి హి సంప్రదాయ స్థితిః
శ్రుతిస్మృతిగురూక్తిభి ర్నయవతీభి రాభాతి నః ॥ ౨౮ ॥

ఇప్పడి సర్వజ్ఞమాయ్, సర్వశక్తియాయ్, పరమకారుణికమాయ్, సర్వశేషియాయ్, సపత్నీకమాయ్, సర్వలోకశరణ్యమాన సిద్ధోపాయవిశేషమ్ తెళిన్దాలుమ్ "ఆరోగ్యమింద్రియాల్బణ్య మైశ్వర్యం శత్రుశాలితా ! వియోగో

నుష్ఠాతృభానానాం, నత్వధికారమతిక్రమ్యానుష్ఠితై స్సమారాధితః ఫలం దిశతీత్యర్థః. ఇతిహి సంప్రదాయస్థితిః; ఇతి-ఏవంప్రకారేణ, సంప్రదాయస్థితిః-ఉపదేశపరంపరాగతామర్యాదా, నయవతీభిః-అతిశాయినే మతుప్, అతిశయితన్యాయోపేతాభిః. (వి॥) శ్రుతభగవత్ప్రసాదస్యైవ ద్వారత్వోపపత్తౌ అశ్రుతాపూర్వకల్పనా నయుక్తేతి "ఫలమత ఉపపత్తే" రిత్యత్ర ప్రదర్శిత న్యాయానుగృహీతాభిః, శ్రుతిస్మృతి గురూక్తిభిః – (సం) శ్రుతిః "సవాఏష మహానజ ఆత్మాన్నాదోవసుదానః, ఏష హ్యేవానన్దయాతీ" త్యాదికా, స్మృతయః – "ఫలానామిహ సర్వేషాం, లభతేచ తతః కామాన్" ఇత్యాదయః, గురూక్తిః – "ఫలసంబిభత్సయా కర్మభి రాత్మానం పిప్రీషన్తి, సుప్రీతోలం ఫలాయే"తి ద్రమిడభాష్యకారాది ప్రముఖోక్తిః, యస్మిన్ అర్థే సత్తర్కానుగ్రహోస్తి తస్మిన్నేవ శ్రుత్యాదేరపి ప్రమాణభావః. (స్వా) నకేవల ముపదేశ పారంపర్య మాత్రం, అపితు తైస్స్వకీయ నిబన్ధనేష్వప్యేవముక్తమితిభావః. నః – వేదాన్తోదయన సంప్రదాయస్థానా మస్మాకం, యద్వా—కథకప్రధాన గణనేకనిష్ఠాశ్రయాం నిష్ఠాం వహతాం కర్తు మకర్తుం అన్యథాకర్తుం శక్తానామపినః, ఏవమేవభాతీత్యర్థః. అతః ఏకదేశినాం భావనం శ్రుతిస్మృత్యాది విరుద్ధతయా స్వయంచ మన్దతయా భ్రాన్తిరూప మితి భావః. ॥ ౨౮ ॥

అ॥ (దే॥) శ్లోకవివక్షిత సిద్ధోపాయశోధన ప్రయోజనత్తై వివరిక్కిఱార్ (ఇప్పడీ) తి. సిద్ధోపాయజ్ఞాన, సంసార వైరాగ్య, త్వరాదౌ, సత్యపి సాధ్యోపాయ విశేష సమ్యక్ జ్ఞానాభావే సిద్ధోపాయవశీకరణస్య అశక్యత్వా త్సర్వం వ్యర్థమామెన్ఱు కరుత్తు. ఆరోగ్యం గుణానద్భాతి సంసారిణాం, వివేకినాంతు ఇన్ద్రియాల్బణ్యవహత్వేన దోషతయా భాతి శత్రుశాలితా హేతుత్వాదైశ్వర్యమపినగుణాయ.

బాంధవై రాయుః కింతద్యేనాత్ర తుష్యతి ||" ఎన్గిఱపడియే వివేకమిల్లాతార్క్కు గుణమాయ్ త్తోఱ్ఱినవైయుమ్ దోషమానపడి కణ్డు వైరాగ్యమ్ పూర్ణమానాలుమ్ "పరమాత్మని యోరక్తః" ఎన్గిఱపడియే ప్రాప్యరుచి యుణ్డానాలుమ్ "మహతా పుణ్యపణ్యేన క్రీతేయం కాయనౌస్త్వయా| ప్రాప్తుం దుఃఖోదధేః పారం త్వరయావన్న భిద్యతే||" ఎన్గిఱపడియే త్వరై పిఱన్దాలుమ్ అనాదియాక అనువృత్తమాన ఆజ్ఞాతిలంఘనమడియాక ప్పిఱన్దునిఱ్కిఱ బన్ధకమాన భగవన్నిగ్రహత్తుక్కుప్రశమనమాక "మామేకం శరణం వ్రజ" ఎన్ఱు విధివాక్యత్తాలుమ్ "ప్రపద్యే" ఎన్ఱు అనుష్ఠానవాక్యత్తాలుమ్ శొల్లప్పట్ట సాధ్యోపాయ విశేషమ్ తెళియాతపోతు సిద్ధోపాయభూతనాన సర్వేశ్వరనై వశీకరిక్క విరకిల్లై. ఆకైయాల్ అదిన్

బన్ధువియోగావహత్వాద్దీర్ఘాయుష్ట్వమపి న గుణాయ. ఆయుషః బన్ధువినాశాది దుఃఖదర్శనహేతుత్వాత్సర్వత్ర కారణే కార్యోపచారః. (వి||) అత్ర - అస్మిన్ సంసారే, యేన తుష్యతి - తత్కిమపి నాస్తి. ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాణాం అవివేకినో గుణత్వేన ప్రతిభాసమానానాం వివేకినో దోషత్వేన ప్రతిభాసనాద్వైరాగ్యోత్పత్తిరిత్యర్థః. (దీ||) మహతేతి = శిష్యం ప్రతి గురోర్వచనమ్. మహాపుణ్యరూపక్రయసాధనద్రవ్యేణ దేహరూపనౌః క్రీతా. ఇష్టప్రాప్తిసాధనత్వాన్నౌశబ్దవాచ్యం కాయస్య. (వి||) వ్రజ ఎన్ఱు విధివాక్యత్తాలుమితి = యద్యపి విధిమన్త్రాధికరణే "అగ్నిమగ్నే విహరే" ఇత్యాదౌ సంబోధ విభక్తేరభిముఖశ్రోతృమాత్రవిషయాయా ఽభిముఖానభిముఖసాధారణవిధివిరోధిత్వమిత్యుక్తమ్. ఇహ మధ్యమపురుషేణాభిముఖమాత్ర విషయేణ విధివిరోధిత్వమేవ ప్రతీయతే. తథాపి నిక్షేపరక్షాయాం — "ప్రథమపురుషవన్మధ్యమపురుషేపి విధిశక్తేరనపాయాదర్జునాద్యుద్దేశేన ప్రవృత్తావప్యర్థత స్సాధారణ్యాత్. అన్యథా ఏవం విధేషు సర్వేషు అనాశ్వాసప్రసఙ్గాత్" ఇతి విధిత్వం సమర్థితమ్. అతో వ్రజేతి విధివాక్యమిత్యుక్తం. (సం||) విరకిల్లై ఇతి = తద్వశీకరణం తచ్ఛరణాగతిరేవేతి భాష్యమ్. వశీకరణం-నిగ్రహసఙ్కల్ప శామనేన ప్రసాదవిశేష విశిష్టతయాకరణమ్.

అధికారత్తిలుమ్, స్వరూపత్తిలుమ్, పరికరఙ్గళిలుమ్, వరుమ్ కలక్కఙ్గళ్ శమిప్పిక్కిఱోమ్. ఇప్ప్రిపత్తియు మొరు వైదిక ధర్మమన్ఱో? ఇతువు మొరుయాగ విశేషమాకవన్ఱో న్యాస విద్యైయిలోతప్పడుకిఱతు? ఆకైయాల్ ఇతు సర్వాధికార మాకక్కూడుమో? ఎన్ఱు శిలర్ విచారిప్పర్కళ్. ఇతు సర్వేశ్వరనై సర్వరుక్కుమ్ శరణ్యమెన్ఱోతుకిఱ శ్వేతాశ్వతర శ్రుతిబలత్తాలే పరిహృతమ్.

అ॥ (దీ॥) మొదలిల్ సాధ్యోపాయాధికార విషయ శఙ్కైకళై పరిహరిక్కక్కోలి శఙ్కైయై యనువదిక్కిఱార్ (ఇప్ప్రిపత్తియ) మిత్యాదియాల్. (స్వా) వైదికధర్మమానాలుమ్ సత్యవచనాదివ త్సర్వాధికార మాకలాకాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇను) మితి. యద్వా; వేదత్తిలే ఆమ్నాతమల్లామైయాలే వైదికత్వమ్ కూడుమో? ఆమ్నాతమానాలుమ్ సత్యవచనాదివ త్సర్వాధికారత్వత్తుక్కు విరోధ ముణ్డో? ఎన్నవ+ర్ (ఇను) మిత్యాదినా. "తస్యైవం విదుషో యజ్ఞస్యాత్మా" ఎన్ఱు యాగరూపమాక ఆమ్నాతమాకైయాలే వైదికత్వముమ్ "తస్మాచ్ఛాదోఽయజ్ఞేనావక్లృప్తః" ఎన్గిఱపడియే జ్యోతిష్టోమాది యజ్ఞవత్సర్వాధికారత్వ విరోధముణ్డెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (ప్ర॥) అనూదిత వ్యామోహ నివర్తన ప్రకారమాహ (ఇను) ఇతి. యథాశూద్రాదీనాం వైదికాగ్న్యాధానాదౌ అధికారిత్వాభావేపి శూద్రవిశేషాణాం రథకార నిషాదస్థపత్యాదీనాం "రథకారోఽగ్నీనాదధీత, ఏతయా నిషాదస్థపతిం యాజయేత్" ఇత్యాది విశేషవచనాద్వైదికే కర్మణ్యేవాధికారస్స్వీక్రియతే. ఏవమేవ "సర్వస్య శరణం సుహృ" దిత్యాది శ్రుతిభి ర్భరన్యాసస్య సర్వాధికారత్వ సిద్ధిరిత్యర్థః. (స్వా॥) శ్రుతిబలత్తాలే-"సర్వస్యే" తి శ్రుత్యా, అఙ్గు శరణశబ్దముపాయాన్తర స్థానాపత్త్యపర పర్యాయ భరస్వీకర్తృత్వ వ్యఞ్జనముఖేన వర్ణాశ్రమాది విశేషానాదరేణ సర్వరుక్కుమ్ భరన్యాస యోగ్యనెన్ఱు సర్వాధికారత్వద్యోతకమిఱే.

అ॥ (ప్ర॥) నను శ్రౌతస్య సర్వశబ్దస్య అపశూద్రాధికరణ విరోధ పరిహారాయ త్రైవర్ణిక విషయతయా సఙ్కోచ ఏవ ఉచిత ఇత్యత్ర ఉపబృహ్మణేష్వపి

ఇవ్వర్థమ్ "సర్వలోక శరణ్యాయ ॥ సర్వయోగ్య మనా యాస మప్రమాద మనూపమమ్ । ప్రపన్నార్తి హరం విష్ణుం శరణం గంతు మర్హసి" ఇత్యాద్యుపబృహ్మ ణజ్ఞళాలుమ్ "త్రయాణాం క్షత్రియాదీనాం" ఎన్ఱు తుడఙ్గి శూద్రపర్యన్తఙ్గళాన వర్ణఙ్గళై యెడుత్తు "ప్రపన్నా

భరన్యాసస్య సర్వాధికారతోక్తేః స్త్రీశూద్రాది సర్వవిషయత్వమేవేతి దర్శ యన్ ఉపబృహ్మణానామపి సఙ్కుచిత విషయత్వ మాశఙ్క్య శ్రుతివదేవ ప్రమాణతమభూతే శ్రీపాఞ్చరాత్రే "త్రయాణాం క్షత్రియాదీనాం ప్రపన్నా నాంచతత్వతః । అమన్త్రమధికారస్స్యాచ్చతుర్వ్యూహ క్రియాక్రమ" ఇతి శూద్రాణాం విశిష్యప్రపదనే అధికారోక్తేః సర్వశబ్దస్య అసఙ్కోచ ఏవ స్వీకార్య ఇత్యభిప్రయన్నాహ (ఇవ్వర్థ) మిత్యాదినా. (స్వా॥) సర్వలోక శరణ్యః – సర్వేషాం లోకానాం శరణం గన్తుం యోగ్యః.

అ॥ కిమాయాసేనయోగ్య? ఇత్యతఆహ (అనాయాస) మితి. రక్షణ కరణే ప్రమాదసంభావనాయాం సర్వయోగ్యత్వం కథ? మిత్యత్రాహ (అప్ర మాద) మితి. ఏవం భూత శరణ్యాంతర సంభావనాయాం కథం సర్వభూత యోగ్యత్వ? మిత్యత్రాహ (అనూపమ) మితి. అనూపమం – అతుల్యమిత్యర్థః. (సం॥ సర్వయోగ్యత్వం – సర్వశేషిత్వకృతం, అనాయాసత్వం – స్వరూపతో విభుత్వపరిపూర్ణత్వ భక్తిసులభత్వైః. హేయప్రతిభటత్వేన సంసార నివర్తకత్వ కృత మప్రమాదత్వం, "ప్రమాదంవై మృత్యు మహం బ్రవీమీ" తి శ్రుతేః. ఉక్త విశేషణత్రయేణ స్వసమవైధుర్యా దుపమాన శూన్యత్వమనూపమత్వం, ప్రప న్నార్తిహరత్వం సర్వఫలప్రదత్వం, విష్ణు మితి విశేషణమపి సర్వయోగ్యత్వం సర్వైరపి ప్రపత్తవ్యత్వమేన వ్యనక్తీతి భావః.) ఇను భగద్విశేషణమానాలుమ్ వైయ్యర్థ్యాన్యథానుపపత్త్యా తత్ప్రపదనత్తిలుమ్ సిద్ధిక్కు మెన్ఱపడి. ఇన్ద ఉప బృహ్మణద్వయముమ్ శ్రుతిసమానమాకైయాలే స్పష్టతయా నిర్ణాయకోపబృహ్మ ణాన్తరమరు+ర్ (త్రయాణా) మితి. ఇన్దవచనత్తిల్ శూద్రనుక్కు స్పష్టమాక అధికారమ్ తోన్ఱవిల్లైయే? ఎన్నవ+ర్ (శూద్రే) తి. (సం॥ బ్రాహ్మణాదీనా మిత్యనుక్త్వా క్షత్రియాదీనామిత్యుక్త్వాచ శూద్రస్యాపి ప్రపన్నత్వసిద్ధిరితి భావః)

నాంచ తత్త్వతః” ఎన్ఱు శ్లోకఙ్గళిల్ శ్రీసాత్వత వచనత్తాలుమ్ “కుయోనిష్వపిసంజాతో యస్సకృచ్ఛరణం గతః। తంమాతా పితృ హన్తార మపిపాతి భవార్ణవాత్ ॥” ఎన్ఱు శ్లోకత్తిల్ సనత్కుమార సంహితా వచనత్తాలుమ్ దృఢీకృతమ్. ఆకైయాల్ ఉపాసనమ్ త్రైవర్ణికాధికారమాక అపశూద్రాధికరణత్తిలే సమర్థిత మానాలుమ్ వైదికఙ్గళాన సత్య వచనాదికళ్ పోలే ప్రపత్తియుమ్ సామాన్య ధర్మమాకైయాలే యథాధికారమ్ వైదిక మన్త్రత్తాలే యాతల్ తాన్త్రికమన్త్రాదికళాలే యాతల్ సర్వరుక్కుమ్ ప్రపత్త్యనుష్ఠానత్తుక్కు విరోధమిల్లై. కాకాది

“ప్రపన్నానాం క్షత్రియాదీనాం త్రయాణాంచ” ఎన్ఱు అన్వయమాకైయాలే శూద్రాధికారమ్ స్పష్టమాకతోన్ఱుకైయాలే అనన్యథా సిద్ధానేకోపబృంహణత్తాలే స్వత ఏవ భరన్యాస వ్యఞ్జనైక ప్రవృత్త శరణశబ్దాఙ్కిత శ్రుతి అన్యథా నేతుం శఙ్కితుమప్యనర్హా యెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥) కుయోనిష్వపీతి = శూద్రనిషాదాది జాతికళ్. (సం॥) అవిహితే అర్థవాద వైయర్థ్యాత్ కుయోనిరపి శరణవరణం కుర్యాదితి విధే రత్రైవ సిద్ధ్యా ఉక్తార్థ సిద్ధి రితి భావః. శ్రుత్యవగతస్యోపబృంహణేన విశదీకరణా ద్దృఢీకృత మిత్యుక్తమ్.

అ॥ (ప్ర॥) నను భరన్యాసే కరణమన్త్రాణాం వైదికత్వేన తదుచ్చారణస్య శూద్రాణాం నిషిద్ధత్వా దనుష్ఠానాసంభవాన్న సర్వాధికారత్వ మిత్యత్ర సత్యవచనాదివత్ వేదే అధికృతానాం వైదికమన్త్రేణేతరేషాం తాన్త్రికమన్త్రేణచానుష్ఠానానుష్ఠాన సంభవాన్నవిరోధ ఇత్యభిప్రాయన్నాహ (ఆకైయాలుపాసన) మిత్యాదినా. (స్వా॥) ఆకైయాల్ — ప్రపదనమ్ సర్వాధికారమెన్ఱు సోపబృంహణ శ్రుతిసిద్ధమాకైయాల్, తాన్త్రికేతి = ఆదిశబ్దేన “మన్త్రైరనుశ్రవే” త్యాదినా విహిత లౌకిక వాక్యసఙ్గ్రహః. శారీరక అపశూద్రాధికరణముమ్ భక్తియోగ విషయమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (సం॥) ప్రపత్తౌ తిరశ్చామప్యధికారే శాస్త్రదృష్టే శూద్రస్యాధికారః కైముతిక న్యాయ సిద్ధోపీత్యాహ (కాకా) దీతి. అనేన తిర్యగధికరణ విరోధోప్యత్ర నేతి ఫలితమ్. ఆదిశబ్దేన కపోతాదిసఙ్గ్రహః. అస్య స్సర్వాధికారతా

కళుమ్ ప్రపన్నరాక శాస్త్రఙ్గళిలే కేళానిన్ఱోమ్. "మాంహి పార్థ! వ్యపాశ్రిత్య యేపి స్యుః పాపయోనయః। స్త్రియో వైశ్యాస్తథాశూద్రా స్తేపి యాన్తి పరాం గతిమ్॥" ఎన్ఱు భగవదాశ్రయణమాత్రం సర్వసాధారణమాక శరణ్యన్తానుమ్ అరుళిచ్చెయ్తాన్. ఉపాసనత్తుక్కుమ్ ప్రారంభమ్ త్రైవర్ణిక శరీరత్తిలే యానాలుమ్ అవసానమ్ సర్వశరీరత్తిలుమ్ కూడుమెన్నుమిడమ్ "ధర్మవ్యాధాదయోప్యన్యే పూర్వాభ్యాసాజ్జుగుప్సితే। వర్ణావరత్వే సంప్రాప్తాస్సంసిద్ధిం శ్రమణీయథా॥" ఎన్ఱు శ్రీవిష్ణుధర్మత్తిలే శొల్లప్పట్టతు. ఇప్పడి ఉపాసనమ్ త్రైవర్ణికర్క్కే ఆరంభణీయమానాప్పోలే ప్రపత్తియిలోరు నియామకత్తాలే సామాన్యవచనత్తుక్కు సంకోచమిల్లామైయాలుమ్ విశేషవచనబలత్తాలుమ్ ప్రపదనమ్ సర్వర్క్కుమ్

శరణోక్తిసిద్ధాపీత్యాహ (మాంహీ) తి. (స్వా॥) యేపాపయోనయోపి స్త్ర్యాదయః మాంహి యస్మాద్వ్యపాశ్రిత్య స్యుః తేఽపిపరాంగతిం యాంతి ఎన్నపడి. ఇజ్జు త్రైవర్ణికాన్తర్గతస్యాపి వైశ్యస్య పాపయోనిత్వకథనం సత్రాధికారా పాదకార్త్విజ్యాద్యనర్హత్వ రూపాపకర్షాత్. క్షత్రియస్యతు— "తస్మాద్వాజపేయయాజ్యార్త్విజన" ఇతి ఆర్త్విజ్యార్హత్వస్య శ్రుతత్వా న్నాపకర్షః" ఇతి శ్రీమత్తాత్పర్యచన్ద్రికాయాం వ్యవస్థాపితమ్. మాత్ర పదం కార్త్స్న్యపరమ్. సర్వం భగవదాశ్రయణమ్. భక్తియోగాదికమపి ఎన్నపడి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ శారీరకాప శూద్రాధికరణమ్ నిర్విషయమాక ప్రసఙ్గియాదో? అన్ద అధికరణమ్ భక్తియోగారంభమ్ త్రైవర్ణిక నియత మిత్యేతత్పరమెన్ఱిల్ ఇప్పడి కల్పిక్కైక్కు నిదానముణ్డో? ఎన్నవర్ (ఉపాసనమ్ తనక్కు) మితి. (ధర్మవ్యాధాదయ) ఇతి. జుగుప్సితేపి వర్ణేపి పూర్వజన్మాభ్యాసవశాత్తస్మిన్నేవ జన్మని సంసిద్ధిం సంప్రాప్తాః. (దీ॥) తత్రదృష్టాన్తం (శ్రమణీ)తి. శ్రమణీయావాళ్? సన్న్యాసినియాన శబరి అవళ్ ఎప్పడి వేడువజన్మత్తిలే సంసిద్ధియై అడైన్దాళ్ అప్పడియే యెన్ఱపడి.

యోగ్యమ్. ఆనపిన్బు ఇతు తనక్కు విశేషిత్తు వేణ్డుమ్ అధికారాంశమ్ మున్నేశొన్నోమ్. "అతస్త్రైవర్ణికత్వాదేర్భావో భావోఽపి కస్యచిత్ । నాధికారః ప్రపత్తే స్స్యా దాకించన్య మనాశ్రితః ॥" ఇవ్వర్థత్తై "కులఙ్గళాయవీరిరణ్డిలొన్నిలుమ్ పిఱన్దిలేన్" ఎన్గిఱ పాట్టిలుమ్ "జనిత్వాహం వంశే" ఎన్గిఱ

అ॥ ప్రపత్తిక్కు ప్రారమ్భత్తిలుమ్ సఙ్కోచమిల్లైయెన్గిఱార్ (ఇప్పడి ఉపాసన) మెన్ఱు తుడఙ్గి. ఇతుక్కు విశేషిత్తు వేణ్డు మధికారమేతు? ఎన్నవ+ర్ (ఇతు తనక్కు) త్యాది. (వి) ఇతుతనక్కు-అస్యప్రపదనస్య, మున్నేశొన్నోమ్-ప్రపత్తియోగ్యాధికార ఇతి భావః.

అ॥ (స్వా) ప్రపత్తియోగ్యాధికారత్తిల్ భక్తియోగానధికారమ్ ప్రపత్త్యధికారమెన్ఱు నిష్కృష్టమాకైయాలే త్రైవర్ణికత్వమ్ భక్త్యధికారమాకైయాల్ తదభావమ్ ప్రపత్త్యధికారమెన్ఱు ఫలిక్కైయాలే త్రైవర్ణికరుక్కు ప్రపత్త్యనధికారమ్ ప్రసఙ్గియాదో? ఇని ఆకిఞ్చన్యేసతి త్రైవర్ణికత్వమ్ ప్రపత్త్యధికారమెన్ఱిల్ శూద్రాద్యధికారమ్ శొల్లుకిఱతు విరోధియాదో? ఎన్న, ప్రపత్తియోగ్యాధికార తాత్పర్యార్థత్తై కాట్టికైయాలే సఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (అత) ఇతి. అతః- పూర్వోక్త ప్రకారేణ సర్వాధికారత్వసిద్ధేః, త్రైవర్ణికత్వాదేః, ఆది పదేన ఆశ్రమాది పరిగ్రహః, కస్యచిత్పుంసః, త్రైవర్ణికత్వాదేర్భావః - సద్భావః, అభావః-అసద్భావశ్చ, (సం॥ ఆకిఞ్చన్య పదమనన్యగతిత్వ స్యాప్యుపలక్షణమ్) ఆకిఞ్చన్య మనాశ్రితశ్చే త్ప్రపత్తే ర్నాధికార స్స్యాత్. ఆకిఞ్చన్య సద్భావేతు త్రైవర్ణికత్వ మత్రైవర్ణికత్వ ముభయమప్యధికార మెన్ఱు కరుత్తు:

అ॥ (దీ॥) ఇవ్వర్థత్తిల్ తిరుమఙ్గైయాళ్వార్ దివ్యశూక్తియైయుమ్, ఆళవన్దార్ దివ్యసూక్తియైయుమ్ ఉదాహరిక్కిఱార్ (ఇవ్వర్థత్తై) యెన్ఱు తుడఙ్గి. (స్వా॥) కులఙ్గళాయ విత్= కులఙ్గళాయవీరిరణ్డిల్ - బ్రాహ్మణాది నాలుకులఙ్గళిలుమ్, పిఱన్దిలేన్ - జనిత్తేనల్లేనెన్ఱపడి. జనిత్వాహ మితి= ఇన్ద శ్లోకత్తిల్ మహాకులప్రసూతత్వముమ్ అధోగతినివర్తకమన్నెన్ఱు తోత్తుకైయాలుమ్, శరణద ఎన్ఱు శరణవరణాధికారమ్ తోత్తుకైయాలు మెన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడి ప్రపత్తిక్కు ఆకిఞ్చన్యమధికారమాకిల్ ఉపాయాన్తర సమర్థర్కు అధికారమిల్లై యెన్ఱు ఫలిక్కైయాల్ సర్వాధికారత్వమ్ శొన్నమ

శ్లోకత్తిలుమ్ కణ్డుకొళ్వతు. ఆకైయాల్ శరణ్యా శరణాగతి జ్ఞానముమ్, ఆకించన్యాదికళుముడైయ సర్వజాతీయర్క్కుమ్ ప్రపత్త్యధికారమ్ సిద్ధమ్. ఇవ్వుపాయ స్వరూపత్తైప్పఱ్ఱి "నారాయణం సలక్ష్మీకం ప్రాప్తుం తచ్చరణద్వయం। ఉపాయ ఇతి విశ్వాసో ద్వయార్థ శ్శరణాగతిః ॥" ఎన్ఱు అభియుక్తర్ పాశురముమ్, అధికార కోటియిలుమ్, అఙ్గకోటియిలుమ్, నిఱ్కిఱ విశ్వాసత్తినుడైయ ప్రాధాన్యమ్ శొల్లుకైక్కాక వత్తనై. అప్పడియే "ప్రపత్తి ర్విశ్వాస స్సకృత్ప్రార్థనా మాత్రేణాపేక్షితం దాస్యతీతి విశ్వాసపూర్వకం ప్రార్థన మితి

శేరుమో? ఎన్గిఱ శఙ్కైయై పరిహరిత్తుక్కొణ్డు ఉపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల్-త్రైవర్ణికత్వాదిక మనధికారమాకైయాల్, సర్వాధికారత్వ వచనమ్ ఆకిఞ్చన్యాది విశిష్ట సర్వజాతీయాధికారపర మెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (దీ॥) ఇప్పడి అధికారివిషయ శఙ్కైకళైప్పరిహరిత్తు ఇని ప్రపత్తి స్వరూప విషయ శఙ్కైకళై పరిహరిక్క ఉపక్రమిక్కిఱార్ (ఇవ్వుపాయస్వరూపత్తైప్పఱ్ఱి) యెన్ఱు. ఇదుక్కు అభియుక్తర్ పాశురమెన్గిఱత్తోడే అన్వయమ్. యద్వా—వరుమ్ శఙ్కైకళై పరిహరిక్కిఱో మెన్ఱు శేషమ్.

అ॥ (వి॥) నన్విత్యాదినా విశ్వాసప్రార్థనా న్యాసానాం భిన్నానాం కైశ్చిత్ప్రపత్తిరిత్యుక్తత్వా త్తేషు వచనేషు న్యాసస్యాఙ్గిత్వస్యా భ్యుపగమా త్తేషాం వచనానాం పరస్పరవిరోధ ఇత్యాశఙ్క్య విశ్వాస ప్రార్థనయోః అఙ్గయోరేవ ప్రాధాన్యవివక్షయాఽఙ్గిత్వ భఙ్గః. ఆత్మనిక్షేప ఏవాఙ్గీతి వచనబాహుళ్యాత్. భూయసాం న్యాయాదితి సిద్ధాన్తయతి (నారాయణం సలక్ష్మీక) మిత్యాదినా. (దీ॥) సలక్ష్మీకం నారాయణం ప్రాప్తుం సలక్ష్మీకనారాయణ చరణద్వయమేవ ఉపాయ ఇతి యో విశ్వాసః సద్వయార్థ ఇతి శ్లోకార్థః. (స్వా॥) అధికారకోటియిలు మెన్ఱను విశ్వాసవానే అధికారియాకైయాలే ఇన్ది రెణ్డు విశేషణముమ్ ప్రాధాన్యోపపాదక మెన్ఱు కరుత్తు.

యావత్” ఎన్గిఱ వాక్యముమ్ ప్రాధాన్య వివక్షైయాలే ముదల్ విశ్వాసత్తైచ్చొల్లి “అనన్యసాధ్యే” ఎన్గిఱ భరతముని ప్రణీత లక్షణ వాక్యత్తి఩్ పడియే విశ్వాస పూర్వకం ప్రార్థన మెన్ఱు నిష్కర్షిత్తదు. ఇవ్వాక్యత్తానుమ్ ఆత్మనిక్షేప మఙ్గ-ఇతరఙ్గళ్ అఙ్గఙ్గళెన్ఱు శొల్లుకిఱ “న్యాసః పఞ్చాఙ్గ సంయుతః” ఇత్యాది వచనఙ్గళాలే ప్రార్థనైయుమ్ అఙ్గమాకైయాల్ “రక్ష్యాపేక్షాం ప్రతీక్షతే” ఎన్గిఱపడియే ఈశ్వర఩్ అపేక్షా మాత్ర సాపేక్ష నెన్ఱివ్వఙ్గత్తి఩్ ప్రాధాన్యత్తై వివ

అ॥ ఇప్పడి అభియుక్తర్ పాశురత్తుక్కు అన్యథాకరణమ్ కూడుమో? “ప్రపత్తిర్విశ్వాసః” ఎన్ఱు భాష్యకారవాక్యానుగుణమాక విశ్వాసమే ప్రపదన మెన్ఱు శొల్లవేణ్డావో? ఎన్నవ఩్ (అప్పడియే) ఇతి. శ్రీభాష్యకారరుమ్ ప్రథమం విశ్వాసస్య ప్రపత్తిత్వం నిర్ణీయ పశ్చాత్ “ప్రార్థనమితియావత్” ఇతి విశ్వాసాపేక్షయా ప్రార్థనాయాం ప్రపత్తిత్వస్య ఉక్తత్వాత్ విశ్వాసే ప్రపత్త్యభేదోక్తిః అన్యపరైయెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఆకిల్ శ్రీభాష్యకారర్ తా఩్ ప్రధానమాన విశ్వాసత్తై విట్టు, ప్రార్థనత్తై ప్రపదనమెన్ఱు నిష్కర్షిక్కక్కూడుమో? సాఙ్గప్రపదనాధికారత్తిల్ నిర్ణయం విరోధియాదో? ఎన్నవ఩్ (ఇవ్వాక్యత్తాను) మితి. ఇవ్వాక్యత్తానుమ్-శ్రీభాష్యకారవాక్యత్తానుమెన్నపడి. (దీ॥ రక్ష్యస్య – చేతనస్య, అపేక్షాం – ప్రార్థనాం, అపేక్షతే ఎ఩్గై.) “అనన్యసాధ్యే” ఎన్గిఱ వచనత్తిల్ అభేదనిర్దేశ మన్యథాసిద్ధ్యనర్హమాకైయాలుమ్ “న్యాసః పఞ్చాఙ్గ సంయుతః” ఎన్గిఱవచనమ్ అన్యథాసిద్ధ్యనర్హమాకైయాలుమ్, న్యాసే అఙ్గిత్వగ్రాహక స్ఫుటతర ప్రమాణానుసారత్తాలే “అనన్యసాధ్యే” ఎన్గిఱ లక్షణవాక్యత్తిలుమ్, శ్రీభాష్యకారవాక్యత్తిలుమ్, ప్రార్థనాయాం ప్రపత్తినిర్దేశం అఙ్గప్రాధాన్యద్యోతనార్థతయా ఔపచారిక మెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (దీ॥) ననుశిఱియగద్యత్తిల్ “విశ్వాసపూర్వకం భగవన్తం నిత్యకిఙ్కరతాం ప్రార్థయే” ఎన్ఱు ప్రార్థనైయుమ్ , ఆత్మనిక్షేపమ్ పణ్ణినవిడమ్ కాణామై

క్షిత్తు చ్చొన్నపడి. శిరియ గద్యత్తిలుమ్ విశ్వాస పూర్వక ప్రార్థనైయై ప్పణ్ణి "నమోస్తుతే" ఎన్ఱు ముడిక్కైయాలుమ్ ఉపాయ వరణ శబ్ద సామర్థ్యత్తాలుమ్ నిక్షేపముమ్ సిద్ధమ్. నమస్సు ఆత్మనిక్షేప పర మెన్నుమిడమ్ "నమస్కారాత్మకం యస్మై విధాయాత్మ నివేదనమ్" ఇత్యాదికళిలే ప్రసిద్ధమ్. శ్రీ వైకుణ్ఠ గద్యత్తిలే ప్రార్థనా పూర్వక ఆత్మ నిక్షేపమ్

యాల్ ప్రార్థనామాత్రమే ప్రపత్తియాక వేణ్డావో? ఎన్న, అఙ్గు ముడివిల్ "నమోస్తుతే" ఎన్ఱు ఆత్మనిక్షేపవాచి శబ్దప్రయోగ ముణ్డాకైయాలుమ్, కీழ் "తవ చరణారవిన్దయుగళం శరణమహం ప్రపద్యే" ఎన్ఱు ఉపాయవరణ శబ్ద సామర్థ్యత్తాలుమ్ నిక్షేపం సిద్ధ మెన్గిఱార్ (శిరియగద్యత్తిలు) మిత్యాదియాల్. (స్వా॥) (ఉపాయవరణే) తి. భరస్వీకారా పరపర్యాయోపాయత్వ ప్రార్థనా పరమాన "తవచరణా+ప్రపద్యే" ఇతి వాక్యగత శరణశబ్దసామర్థ్యత్తాలు మెన్ఱ పడి. (వి॥) (ఉపాయవరణ శబ్దసామర్థ్యత్తాలు) మితి. "తత్రైవానన్త+ప్రపద్య" ఇత్యుక్త్వా త్తత్ర "శరణం ప్రపద్య" ఇత్యస్య ఉపాయత్వేనా ధ్యవస్యామీ త్యర్థకత్వా దుపాయత్వాధ్యవసాయస్య యాగదానాది ఫల ప్రదాతృత్వ సాధారణరక్షకత్వ వైలక్షణ్యేన తత్సాధనానుష్ఠానం వినైవ త్వమేవ తత్స్థానే స్థితస్సన్ తత్ఫలం దదాసీతి విశ్వసిమీత్యేవం రూపత్వాత్ తత్రాత్మ నిక్షేపం వినా భర స్వీకార సంభవా దాత్మ నిక్షేప స్సిద్ధ ఇతి భావః.

అ॥ నమశ్శబ్దస్య ఆత్మనివేదన పరత్వే ప్రమాణమాహ (నమస్సు) ఇతి. (సం॥ ఆది శబ్దేన నమశ్శబ్ద స్థూలయోజనాపర కృత్స్న అహిర్బుధ్న్య వచన సఙ్గ్రహః.) వైకుణ్ఠ గద్యే కణ్ఠోక్తత్వా దాత్మనిక్షేపః శ్రీభాష్యకారానుష్ఠానే నిస్సన్దేహ ఇత్యాహ (శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిలే) ఇతి. (స్వా॥) "యాచమానః+నివేదయేత్" ఎన్ఱు యాచనాతిరిక్త ఆత్మనివేదనరూప నిక్షేపం కణ్ఠోక్త మెన్ఱపడి. ఆకైయాలన్యథా సిద్ధ్యనర్హస్ఫుటతర శ్రీవైకుణ్ఠ గద్యానుసారత్తాలే అన్యథా సిద్ధ్యర్హగద్యాన్తరవాక్యమ్ నేయ మెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇఙ్గు "తదేకోపాయతా యాచ్ఞే" తి వచనత్తిల్ ప్రార్థనైయే శరణాగతి యెన్ఱు స్ఫుటతరమాకత్తోన్ఱుకైయాలే శ్రీభాష్యకారవాక్యముమ్ తదను

కణ్ణోక్త మాయిఱ్ఱు. ఆకైయాల్ "అనేనైవతు మంత్రేణ స్వాత్మానం మయినిక్షిపేత్। ఆత్మాత్మీయభరన్యాసః" ఇత్యాది కళిలే అఙ్గవిధానమ్. ఇప్పడి అల్లాత పోతు "షడ్విధా శరణాగతిః" ఎన్గిఱ వాక్యత్తిల్ ఆపాత ప్రతీతియైక్కొణ్డు "స్నానం సప్తవిధం స్మృతం" ఇత్యాదికళిల్ శొన్న స్నానాది భేదఙ్గళ్

గుణమాక నేయమన్ఱో? "న్యాసః పఞ్చాఙ్గసంయుతః" ఇత్యాదిప్రమాణబలత్తాలే న్యాసమే అఙ్గి ఎన్నిల్, ఆనాలుమ్ న్యాసశబ్దమ్ "తదేకోపాయతాయాచ్నా" ఇత్యాదిప్రమాణప్రతిపాదిత యాచ్నాపరమాకలాకాదో? "శరణంప్రజే" త్యాది ప్రమాణముమ్ విశ్వాసప్రార్థనాది సాధారణమన్ఱో? ఆకైయాల్ శ్రీభాష్యకార వాక్యత్తాలే అఙ్గి నిర్ణయమెఙ్గనే? ఎన్నవఱ్ఱై (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల్— శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిల్ "యాచమానః" ఎన్ఱు నిర్దేశిత్తు తదతిరిక్తమాక ఆత్మనివేదన రూపనిక్షేపమ్ సిద్ధమాకైయాలే ఇన్దజ్ఞాపకత్తాలే ఎన్ఱపడి. (ప్ర॥)- (ఇత్యాదికళిలే) ఇతి. "ఆత్మాత్మీయభరం సర్వం నిక్షిప్య శ్రీపతేః పదే" ఇత్యాది రాది శబ్దార్థః. (స్వా॥)-(అఙ్గవిధాన) మితి. నిర్ణీతమితిశేషః. ఆత్మాత్మీయ భరరూప విషయవిశేష విశిష్ట సమర్పణరూప బుద్ధివిశేష్ నిక్షేపమెన్ఱు ఉత్పత్తివిధి సిద్ధమాకైయాలే "నిక్షేపాపరపర్యాయో న్యాసః పఞ్చాఙ్గసంయుతః" ఇత్యాదికమపి అనన్యథా సిద్ధవిధి వాక్యానుసారత్తాలే భరన్యాసపర మాకైయాల్ "పఞ్చాఙ్గ సంయుత" ఇత్యేతదంశమ్, తదరిక్త ప్రార్థనాద్యఙ్గ పరమెన్ఱు అవశ్యం అఙ్గీకార్య మాకైయాలే "తదేకోపాయతాయాచ్నే" త్యాదికం విధియిల్లామైయాలే అఙ్గప్రాధాన్యవివక్షయావా, అసాధారణ ఫలప్రార్థనావివక్షయావా, అభేదనిర్దేశమౌపచారికమెన్ఱు నిర్వాహ్యమాకైయాలే అన్యథాసిద్ధతయా "ఆత్మాత్మీయే" త్యాదావేవ నిక్షేపరూపాఙ్గవిధానమెన్ఱు నిర్ణాయకమ్ శ్రీభాష్యకారవచనమే ఎన్ఱుకరుత్తు.

అ॥ అభేద నిర్దేశమాత్రత్తాలే ప్రార్థనమే ప్రపదనమెన్గిఱ పరపక్షత్తిల్ పరేణ సమాధానమ్ వాచయితుం ప్రతిబన్ద్యా బాధక మరుఱ్ఱై (ఇప్పడి అల్లాదే) తి. (వి॥) షడ్విధా శరణాగతి రిత్యుక్తత్వా న్నకిఞ్చిదప్యఙ్గంస్యా దితి భావః,

పోలే తని త్తనియే ప్రపత్తి విశేషఙ్గళాక ప్రసఙ్గిక్కుమ్. "ప్రపత్తింతాం ప్రయుంజీత స్వాంగైః పంచభిరావృతాం" ఇత్యాది వచనాంతర బలత్తాలే నియమిక్క ప్పార్క్కిల్ అప్పడియే ప్రార్థనా విశ్వాసాదికళై ప్రపత్తి యెన్ఱు శొల్లు కిఱ వచనఙ్గళైయుమ్ నియమిత్తు "న్యాసః పంచాంగ సంయుతః" ఇత్యాదికళిల్పడియే నిక్షేపమొన్ఱుమ్ అఙ్గి, ఇత రఙ్గళ్ అఙ్గఙ్గళెన్ఱై ఉచితమ్. భూయసాం న్యాయత్తై ప్పార్ త్తాలుమ్ సాత్యకి తంత్ర లక్ష్మీ తంత్రా హిర్బుధ్న్య సంహి

అ॥ ప్రతిబన్ధిముఖేన పరిహారం వక్తుం తత్ప్రరిహారం పరేణ వాచయతి (ప్రపత్తిం తా) మితి. "పఞ్చభిరఙ్గైరావృతా" మెన్ఱు శొల్లుకైయాలే ఒన్ఱై అఙ్గి, ఇతరఙ్గళ్ అఙ్గఙ్గళెన్ఱిల్ ఎన్ఱపడి. "ఆనుకూల్యస్య సఙ్కల్ప" మిత్యాది వచనత్తిల్ నిర్దిష్టమాన ఆఱు పదార్థఙ్గళిలే నిక్షేపత్తై అఙ్గి ఎన్ఱు శొల్లుకైయాలే ఇతరఙ్గళ్ అఙ్గమఙ్గళెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (దీ॥) అప్పడియే యిఙ్గుమ్ నియమిత్తుక్కొళ్ళ వెన్గిఱార్ (అప్పడియే) ఇత్యాది. షట్సు పఞ్చానామఙ్గత్వ కథనం ఏకస్య ప్రపత్తిత్వ కథనం షణ్ణాం ప్రపత్తిత్వ విరుద్ధ మెన్ఱపడి. (వి॥) అప్పడియే—విశ్వాస ప్రార్థనయోరప్యఙ్గత్వాదితి భావః. (సం) నియమిత్తితి. ప్రార్థనా నైర్భర్య విశిష్ట నిక్షేపాఙ్గిత్వ జ్యంశే గుణభూతాం ప్రార్థనాం పురస్కుర్వన్తి కానిచిద్వచనాని. అఙ్గేషు విశ్వాసస్య ప్రాధాన్యం పురస్కుర్వంతి కానిచిద్వచనానీతి నియమ్యేత్యర్థః.

అ॥ (స్వా) ఆనాలుమ్ "త్వమేవ, భవశరణ" మిత్యాది బహు స్థలఙ్గళిలే ప్రార్థనమే శరణాగతియెన్ఱు తోన్ఱుగైయాలే బహు ప్రమాణాన్యథా కరణం పణ్ణి నిక్షేపమే ప్రపత్తియెన్ఱు నిర్ణయిక్కక్కూడుమో? ఎన్నవరు+ర్ (భూయసాం న్యాయత్తై) ఇతి. (దీ) నిక్షేపస్యాఙ్గిత్వ ప్రతిపాదక వచనఙ్గళ్ తతోపి బహు వెన్ఱు కరుత్తు. (ప్ర॥)-(సంహితాదీ) తి. సనత్కుమార విష్వక్సేన సంహితాది రాది శబ్దార్థః. సంహితా గ్రహణం నిక్షేప ప్రాపక వచనానాం

తాదికళిల్ ప్రపత్త్యధ్యాయఙ్గళిలే నిక్షేపమ్ అఙ్గి యెన్ఱే ప్రసిద్ధమ్. “త్వమేవోపాయ భూతో మే భవేతి ప్రార్థనా మతిః । శరణాగతి రిత్యుక్తా” ఎన్గిఱతువుమ్ తత్ప్రకరణత్తిల్ పరిధానమాక చ్చొన్న భరన్యాస పర్యన్త మెన్నుమిడమ్ అవధారణ సహకృతోపాయ శబ్దత్తాలే వ్యఞ్జితమ్.

తాసు బహుత్వా ద్గ్రన్థ విస్తర భయాదితి మన్తవ్యమ్. (స్వా)-(ప్రపత్త్యధ్యాయఙ్గళిలే) ఇతి. ఓరోరు సంహితైకళిలే నానా ప్రపత్త్యధ్యాయఙ్గళిలే ఎన్ఱు భూయస్త్వాతిశయమ్ శొన్నపడి. నిక్షేపమఙ్గియెన్ఱే ప్రసిద్ధమితి = ప్రమాణ భూయస్త్వైతుల్యేయానాలుమ్ ఓరోరిడత్తిలుమ్ ప్రార్థనత్తుక్కు అభేదోక్తియిరున్దాలుమ్ అఙ్గిత్వ కణ్ఠోక్తియిల్లై. నిక్షేపత్తుక్కానాల్ “న్యాసః పఞ్చాఙ్గ సంయుతః, ఏవమఙ్గైరుపాఙ్గైశ్చ, కథం త్వాం శరణం గచ్ఛేత్, కీదృశీ శరణాగతి” రితి బ్రహ్మ ప్రశ్నపూర్వకం “అనేనైవతు మన్త్రేణ” ఇత్యాదిభిరఙ్గిత్వ కణ్ఠోక్తియాలే విశేషోక్తి సహిత భూయస్సాం న్యాయత్తాలే ఆత్మనిక్షేపమే అఙ్గి ఎన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ అనాలు మహిర్బుధ్న్యాది సంహితైకళిలే “తదేషాభ్యుక్తే” తివ ప్రార్థనామతియే శరణాగతి ఎన్ఱు శాస్త్రఙ్గళిల్ శొల్లప్పట్టదెన్ఱు అభేద నిర్దేశమాత్రమన్ఱిక్కే సవిశేషోక్తిబలత్తాలే ప్రార్థనైయే శరణాగతి ఎన్ఱు శొల్లవేణ్డావో? ఎన్న వ.+ర్ (త్వమేవే) తి. (తత్ప్రకరణత్తి) లితి. “ఏవమఙ్గై” ఎన్ఱు తత్ప్రకరణత్తిల్ నిక్షేపే అఙ్గిత్వ కణ్ఠోక్తియిరుక్కైయాలుమ్, ఇఙ్గు “త్వమేవ రక్షకీభూతో భవేతి ప్రార్థనామతిః” ఎన్ఱు శొల్లాదేయుమ్ “త్వం ఉపాయో భవ” ఎన్ఱు నిరవధారణమాక చ్చొల్లామలుమ్ “త్వమేవోపాయ భూతో మే భవ” ఎన్ఱు నిర్దేశిక్కైయాలేయుమ్ భరస్వీకారాపరపర్యాయ ఉపాయాన్తర స్థానాపన్నత్వ ప్రార్థనాపరమాన విన్ద వచనమ్. భరన్యాసమిల్లామల్ భరస్వీకారమ్ కూడామైయాలుమ్ ప్రార్థనాన్విత భరన్యాసరూపామతి శ్శరణాగతి రిత్యుక్తేత్యేతదర్థ వ్యఞ్జక మెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥)-(అవధారణ సహకృతే) తి. ఉపాయాన్తర స్థానే నివిష్టో భవేతిహి ప్రార్థనార్థః. సా చ భరస్వీకార ప్రార్థనార్థత్వాద్భర నిక్షేపమాదాయైవ పర్యవస్యతీ త్యపర్యవసాన వృత్త్యా తత్పరేతి వ్యఞ్జిత మిత్యుక్తమ్.

ఓరోరు వివక్షైకళాలే అఙ్గఙ్గళై ప్రధానమాకచ్చొల్లుగై లోకత్తిలు ముణ్డు. ఆలంభ శబ్దమ్ యాగ పర్యన్తమానాప్పోలే

అ॥ (స్వా) ఇని అవధారణ సహకృతోపాయ శబ్దమిల్లాద విడత్తిలుమ్ "అజ్ఞానా దథవా జ్ఞానా దపరాధేషు సత్స్వపి। ప్రాయశ్చిత్తం క్షమస్వేతి ప్రార్థనైకైవ కేవల" మిత్యాదా లోకానుగుణమాక నిర్వాహాన్తరం సాధిక్కిఱార్ (ఓరోరు) ఇతి. రాజ భృత్యైరాజైవాయ మిత్యాది వ్యపదేశ మెన్నపడి. అప్పడియే "క్షమస్వే"తి ప్రార్థనాయాం అఙ్గభూతాయాం అఙ్గ ప్రాధాన్య ద్యోతనాయ ప్రపదనరూప ప్రాయశ్చిత్తా భేద నిర్దేశః ఎన్ను కరుత్తు.

(సం॥) అఙ్గఙ్గళై—అప్రధానాని. (వి॥) నను క్వచిదాత్మ సమర్పణ మఙ్గితయా విధీయతే. క్వచిదాత్మాత్మీయ భర సమర్పణం ప్రపత్తిరిత్యుచ్యతే. "స్వప్రవృత్తి నివృత్త్యంశః ప్రపత్తిరితి లక్షితః" ఇతి కేచి ద్వదన్తి. ఏవ మఙ్గి స్వరూపేపి ననిర్ధారణం సంభవతీత్యాశఙ్క్య ఆత్మాపహారాది దోష ప్రాయశ్చిత్తత్వేన సర్వ ముముక్షు సాధారణతయా కర్తవ్యత్వాత్. తదంశ వివక్షయా "ఆత్మానం మయి నిక్షిపే" దిత్యుక్తమ్. ఏతేనాస్య సమర్పణస్య యాగత్వంచ సిద్ధ్యతి. ఉపాయాన్తర స్థాన నివేశస్యోపాయాన్తర వివక్షయా విశేషత్వా దాత్మాత్మీయ భర సమర్పణస్యైవ ఉపాయాన్తర స్థానరూపత్వాత్ ఇదమేవ సర్వఫలసాధనరూప మఙ్గిస్వరూపమితి "ఆత్మాత్మీయభర" ఇత్యుక్తమ్. "త్వమేవే" త్యత్ర చ మత్సాధ్య యత్నమన్తరేణైవ త్వం మే ఫలం దేహీతి ప్రార్థనాయాం రక్షాభర సమర్పణ మాక్షిప్తం భవతి. భర సమర్పణం వినా ఉపాయత్వ ప్రార్థనాయా అయోగాత్. "ఆత్మాత్మీయ భరం సర్వం నిక్షిప్య శ్రీపతేః పదే। ఉపాయం వృణ్వి" త్యుక్తత్వాచ్చ తత్రోపాయత్వం స్వీకుర్విత్యర్థః.

ఉపాయత్వేన అధ్యవసాయం కుర్వితి యావత్. తథా చ అత్రాపి భర సమర్పణమేవ అఙ్గిస్వరూపమితి దర్శితమ్. ప్రార్థనాత్వఙ్గ మితి ప్రాగేవోక్తమ్. భర సమర్పణ వివక్షయైవ స్వప్రవృత్తి నివృత్త్యంశ ఇత్యుక్తమ్. సమర్పణాభావే స్వప్రయత్న నివృత్త్యసిద్ధేః. లోకే కుత్రచిదాప్తే నిక్షిప్త ధనస్య పురుషస్య తద్రక్షణే స్వప్రయత్న నివృత్తిర్దృశ్యతే.

అ॥ నతు అనిక్షిప్త ధనస్యాపీతి తస్మాన్నకస్యచిదపి విరోధ ఇత్యభిప్రాయేణాహ (ఆలమ్భ శబ్ద) మిత్యాదినా. తత్ర "శరణం వ్రజే" త్యాదిషు

“శరణం వ్రజ” ఇత్యాదికళిల్ ధాతుక్కళ్ న్యాస నిక్షేప త్యాగాది శబ్దఙ్గళాలే శొల్లప్పట్ట ఆత్మయాగత్తై చొల్లుకై వైదికమర్యాదైక్కుమ్ అనుగుణమ్.

ఆత్మ సమర్పణస్యా ప్రతీతే స్తద్విరోధ ఇత్యాశఙ్క్య ముముక్షు మాత్ర సాధారణత్వేన తస్యావశ్యకత్వాత్. “ఓమిత్యాత్మానం యుఞ్జీత ॥ హవిర్గృహీత్వాత్మరూప” మితి యాగత్వ నిర్దేశా న్న్యాస నిక్షేపత్యాగాది శబ్దైః యాగత్వ ప్రతీతేశ్చ “అగ్నీషోమీయం పశుమాలభేత ” ఇత్యత్ర ఆలభేతేరఙ్గభూత ఆలమ్భన ప్రతిపాదన ద్వారా యాగ పర్యన్తత్వవత్. “వ్రజే” త్యాది ధాతుష్వపి అఙ్గభూత ఉపాయత్వాధ్యవసాయాది ద్వారా ఆత్మ సమర్పణ పర్యన్తత్వ సిద్ధే ర్నవిరోధ ఇత్యాహ (ఆలమ్భ శబ్ద) మితి.

(స్వా) యద్వా:—ఆనాలుమ్ ఆత్మనిక్షేపమ్ అఙ్గే ఎన్ఱు శొన్నమ కూడుమో? “తస్యైవం విదుషో యజ్ఞస్యాత్మా” ఎన్ఱు యాగమన్ఱో అఙ్గియాక తోన్ఱుకిఱదు? న్యాస నిక్షేపాది శబ్దముమ్ ఆత్మయాగ వాచియాకైయాలే విరోధమిల్లైయెన్నిల్, ఆనాలుమ్ “శరణంవ్రజే” త్యాది వాక్యత్తిల్ ఇదు తోన్ఱామైయాలే అఙ్గియాకక్కూడుమో? “వ్రజే” త్యాది ధాతుక్కళ్ ఆత్మయాగపరఙ్గళాకైయాల్ బాధకమిల్లై యెన్నిల్, అప్పోదు క్లిష్టగతి ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్న వ-ర్ (ఆలమ్భే) తి. వైదికమర్యాదానుగుణమాకైయాలే క్లిష్టగతి యిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు. (వి॥ ధాతుక్కళ్—వ్రజగతౌ ప్రపద్య ఇత్యత్ర పదల్ గతౌ వృణీష్వేత్యత్ర వృఙ్ సంవరణ ఇత్యాది ధాతుభిః,)-(న్యాసే) తి. “న్యాసః పఞ్చాఙ్గ సంయుతః ॥ సన్న్యాసస్త్యాగ ఇత్యుక్త” ఇత్యాది ప్రమాణఙ్గళిలే ఎన్ఱపడి. (ఆత్మయాగత్తై) ఇతి. “తస్యైవ” మిత్యాదౌ యాగత్వేన నిరూపితమాన వెన్ఱపడి. (వి॥) వైదికమర్యాదైక్కు మనుగుణమ్-“అగ్నీషోమీయం పశుమాలభేత ॥ ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపే” దిత్యాది వైదిక మర్యాదాయా అప్యవిరుద్ధ మిత్యర్థః. (సం॥) యథా యాగాఙ్గ భూత పశుహింసావాచ్యాలమ్భ శబ్ద స్తదఙ్గకపశ్వయవ భూతద్రవ్య త్యాగరూప యాగపర్యన్తః. ఏవం వ్రజప్రభృతి ధాతుః శబ్దతః ఉపాయత్వాధ్యవసాయ పరోపి భరతముని ప్రణీత లక్షణవాక్యానుసారేణ

యాగమావదు? ఇన్న దేవతైక్కెన్ఱు హవిస్సైత్తిజ్జనే యొరు బుద్ధి విశేషమ్. ఇప్పడి యొరు ఆత్మా వాకిఱ స్వాదుతమ మాన హవిస్సు శ్రీమానాన నారాయణన్ పొరుట్టు త్తిజ్జనే యిరుప్ప తోరు బుద్ధి విశేషమ్ ఇవ్విడత్తిల్ ఆత్మయాగమ్. ఇవ్వాత్మ నిక్షేపత్తిల్ సర్వఫలార్థికళుక్కుమ్ సాధారణమాన కర్తవ్య స్వరూపమ్ రక్షాభరన్యాస మెన్నుమిడమ్ మున్నే శొన్నోమ్.

అధ్యవసాయపూర్వక యాచ్ఞా విశేష పరస్సన్ న్యాసాది శబ్దవాచ్య యాగ పర్యన్త ఇత్యర్థః. ఏవంవ్రజేతి విధేరేవ నిక్షేప పర్యన్తత్వే యాచ్ఞాది శబ్దానాం తత్పరతా కిముతేతి న్యాయ సిద్ధేతి భావః.

అ॥ నన్వస్య యాగసామ్యమనుపపన్నమ్? దేవతోద్దేశేన ద్రవ్యత్యాగాత్మక క్రియాత్వస్య బుద్ధివిశేష రూపే ప్రపదనే౽సమ్భవా? దిత్యత్రాహ (యాగమావ) దిత్యాదినా. అత్ర "హవిర్గృహీత్వాత్మరూపం వసురణ్యేతి మన్త్రితః। జుహుయాత్ప్రణవేనాగ్నావచ్యుతాఖ్యే సనాతనే॥ బ్రహ్మాగ్నౌ జుహుయా దోమిత్యనేనద్వయరూపిణా" ఇత్యాదికమిహావివక్షితమ్. ఏవంచతత్పర్యవసానం యుక్తమితి భావః. (ని॥) ఇజ్జనే- అనేన ప్రకారేణ, (స్వాదుతమమానే) తి. "అహమన్న మహమన్న" మిత్యుక్తరీత్యా ఆనన్దరూపభోగ్య మిత్యర్థః. శ్రీమన్నారాయణన్ పొరుట్టే - శ్రీమన్నారాయణాయైవ, ఒరు బుద్ధివిశేష మివ్విడత్తిలాత్మ యాగమిత్యన్వయః. (దీ॥)-(యాగమావది) తి. ఇదుస్వరూపసమర్పణమ్, ఇత్తాల్ భరసమర్పణము ముపలక్షితమ్.

అ॥ (స్వా॥) ఇప్పడి ఆత్మసమర్పణరూపమాన యాగ మజ్ఞ్గె యెన్ఱు నిర్ణయిక్కక్కూడుమో? లోకత్తిల్ లౌకికద్రవ్యనిక్షేపత్తిలేయుమ్ దృష్టఫలార్థప్రపత్తియిలుమ్ ఆత్మసమర్పణమ్ ప్రసజ్గియాదో? మోక్షార్థప్రపత్తియిలుమ్ భరన్యాస మిల్లైయాక ప్రసజ్గియాదో? ఎన్న ÷ వర్ (ఇవ్వాత్మ నిక్షేపత్తి) లితి. దళత్రయాత్మకాత్మ నిక్షేపత్తిలెన్ఱపడి. (సర్వే) తి. మోక్షార్థనిక్షేపమ్ దళత్రయాత్మక మెన్ఱుమ్ ఫలాన్తరార్థప్రపదనమ్ భరసమర్పణ మాత్రరూప మెన్ఱుమ్ సాజ్గప్రపదనాధికారత్తిలే శొన్నో మెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥ "అత్రరక్షాభరన్యాస" ఇతి కారికయోక్తమిత్యర్థః.)

హవిస్సమర్పణా దత్ర ప్రయోగ విధి శక్తితః । ఆత్మరక్షా భరన్యాసోఽకించనస్యాతిరిచ్యతే ॥

అ॥ (కా-ద॥) ఏవ మధికారవిషయే శఙ్కా-క్షోభ మపనీయ ప్రపత్తి స్వరూపవిషయే తావత్క్షోభం శమయితుం "త్వమేవోపాయభూతో మే భవేతి ప్రార్థనా మతిః । శరణాగతి రిత్యుక్తా సా దేవేఽస్మిన్ ప్రయుజ్యతామ్ ॥ అనన్యసాధ్యే స్వాభీష్టే మహావిశ్వాస పూర్వకమ్। తదేకోపాయతా యాచ్ఞా ప్రపత్తి శ్శరణాగతి" రితి క్వచిదుపాయత్వ ప్రార్థనాయా అఙ్గిత్వం ప్రతీయతే. "నారాయణం సలక్ష్మీకం ప్రాప్తుం తచ్చరణద్వయమ్। ఉపాయ ఇతి విశ్వాసో ద్వయార్థ శ్శరణాగతిః ॥" ఇతి విశ్వాసస్య క్వచిదఙ్గిత్వమ్. "నిక్షేపాపర పర్యాయో న్యాసః పఞ్చాఙ్గ సంయుతః" ఇత్యాదౌ ఆత్మనిక్షేపస్య క్వచిదఙ్గిత్వ మితి ప్రపత్తిస్వరూప విషయే క్షోభ ముత్థాప్య "అనేనైవతు+ కృతకృత్యో భవిష్యతి ॥ ఆత్మాత్మీయ భరన్యాసః ॥ న్యాసః పఞ్చాఙ్గ సంయుతః ॥" ఇత్యాది బహుప్రమాణబలా దాత్మనిక్షేపఏవాఙ్గీ, ఇతరతామ్రిఙ్గిత్వవాదః. ప్రాధాన్యద్యోతనార్థ ఇత్యుక్త్వా హవిస్సమర్పణ మేవ హి యాగ ఇత్యుచ్యతే. యాగ ఏవ ఖల్వఙ్గీ. తథాచ దేవతాముద్దిశ్యాత్మ హవిస్సమర్పణరూపోఽయం యాగఏవాఙ్గీతి వైదిక మర్యాదానుగుణం చేత్యభిధాయ, తదప్యాత్మస్వరూప సమర్పణం భక్త్యాదా వతివ్యాప్తం మోక్షవ్యతిరిక్త సకలఫలార్థిప్రపత్తిష్వవ్యాప్తమ్. అతో నతదఙ్గీ, కింతు భరన్యాస ఇత్యుక్తమ్. నను జ్యోతిష్టోమాదౌ హవిస్సమర్పణే సతి రక్షాభరసమర్పణాభావాత్. అత్రాపి తత్కిమర్థమఙ్గిత్వేనాద్రియత? ఇత్యత్రాహ (హవిస్సమర్పణా) దిత్యాదినా. అత్ర-ప్రపత్తిప్రకరణే, ఆత్మరక్షాభరన్యాసః - అకించనస్య ప్రపిత్సోః హవిస్సమర్పణా త్సర్వయాగసాధారణా దతిరిచ్యతే - అధికో భవతి. కుతః? ప్రయోగవిధిశక్తితః - ప్రయోగవిధిసామర్థ్యాత్, ప్రయోగ ప్రకార విధాయకో విధిః, ప్రయోగవిధిస్తావత్. "ఆత్మాత్మీయ భరం సర్వం నిక్షిప్య శ్రీపతేఃపదే । ఉపాయం వృణు లక్ష్మీశం తముపేయం విచింత్యచ ॥" ఇతి. "హవిర్గృహీత్వాత్మరూపం + అచ్యుతాఖ్యేసనాతనే ॥" అత్ర వచన ద్వయే ఆత్మాత్మీయ భరస్య సర్వస్య నిక్షేపవిధానా ద్యాగాన్తరేషు భరన్యాసాభావాత్, ఇతర యాగాపేక్షయాఽత్ర యాగే భరన్యాసోఽధికో భవతీత్యర్థః.

అత శ్శ్రీరామమిశ్రై ర్భరన్యాసవివక్షయా । స్వప్రవృత్తి నివృత్త్యంశః ప్రపత్తిరితిలక్షితః ॥ అకృతేతు భరన్యాసే రక్షాపేక్షణమాత్రతః । పశ్చాత్స్వయత్నవిరతి ర్నప్రసిధ్యతి లోక

యద్యపి ప్రథమవచనే ఆత్మాత్మీయభరన్యాసః కణ్ఠోక్తః. ద్వితీయే తు న ప్రతీయతే. తథాఽపి ప్రణవస్య ఆత్మ హవిస్సమర్పణే కరణమంత్రతయా వినియోగాత్. తత్రచ అకారవాచ్యే మకారవాచ్యస్య సమర్పణప్రతీతేః అకారస్తావ "దవరక్షణః" ఇతి ధాతౌ వ్యుత్పన్న ఇతి రక్షకే స్వాత్మాన మర్పయామీతి స్వానుసన్ధానా ద్రక్షకపదసామర్థ్యా ద్రక్షాభరన్యాస అర్థోవాచ్య ఇతి వదన్తి.

అ॥ నను, ఆత్మరక్షాభరన్యాసః ప్రపత్తి రితి భవద్భి రుచ్యతే. శ్రీరామమిశ్రైశ్చ స్వయత్ననివృత్తి రేవప్రపత్తి రితి వర్ణ్యతే. అత స్తద్విరోధ ఇత్యత్రాహ- (అత) ఇతి. అతః-పూర్వోక్తబహుప్రమాణై ర్భరన్యాస ఏవ ప్రపత్తిరితిస్థాపనాత్ శ్రీరామమిశ్రై ర్భరన్యాస వివక్షయా భరన్యాస తాత్పర్యేణ స్వప్రవృత్తి నివృత్త్యంశస్స్వవ్యాపార నివృత్త్యంశః ప్రపత్తిరితిలక్షితః. అయమాశయః. ప్రవృత్తిమాత్ర త్యాగో జీవతో నశక్యః, నాపి నిత్యనైమిత్తికాది కర్మ త్యాగః. అలేపకమతాఽనిశేషాపత్తేః, కింతు భగవద్వ్యతిరిక్తేభ్య ఉపాయాంతరేభ్యో వ్యావృత్తి రితి వాచ్యమ్. తాదృశ వ్యావృత్తిశ్చ భగవదేకోపాయత్వం తన్న్యస్తభరత్వం వినా నోపపద్యత ఇతి స్వవ్యాపారత్యాగో భరన్యాసవ్యాప్య ఏవ భవతి. యత్ర స్వవ్యాపార త్యాగ స్తత్ర భరన్యాస ఇతి. అత స్తద్వివక్షయా స్వయత్నత్యాగః ప్రపత్తి రిత్యుక్తమితి.

అ॥ నను భరన్యాసమన్తరేణ నిర్భరత్వాపరపర్యాయ స్వయత్ననివృత్తి ర్నేత్యుక్తమ్. తత్కథమ్? భరన్యాసం వినాపి రక్షాపేక్షణ మాత్రేణ స్వయత్నవిరామోపపత్తే రిత్యాశఙ్కాయాం, తద్వ్యతిరేకే తద్వ్యతిరేక ముపపాదయతి. (అకృతే) త్వితి. భరన్యాసే అకృతే రక్షాపేక్షణమాత్రతః తవాయం రక్షా భర ఇత్యనుక్త్వా కేవలం రక్షాపేక్షణమాత్రతో రక్షా మే భూయాదితి ఇచ్ఛామాత్రేణ స్వయత్నవిరతిః పశ్చా న్నప్రసిధ్యతి లోకవత్-లోకే ఇదం ధన మస్యా మాపది మాం అనపేక్ష్యైవ త్వయా రక్షణీయం, తవైవాయం భర ఇతి న్యస్తభరః కశ్చిత్స్వ వ్యాపారా న్నివర్తతే. నత్వన్యస్తద్రక్షేచ్ఛా మాత్రాత్, తన్న్యాయాదితిభావః.

వత్॥ ఆకించన్య భరన్యాసోపాయత్వప్రార్థనాऽऽత్మనామ్।
త్రయాణాం సౌహృదం సూక్ష్మం యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥

అ॥ ఏవం శ్రీరామమిశ్రాణాం స్వప్రవృత్తినివృత్తిరేవ ప్రపత్తిరితి లక్షణ వాక్యస్య ఆత్మరక్షాభర స్త్వమైవ నమమ ఇత్యతాన్వయ ఇతి భరన్యాసే కృతే పశ్చాత్స్వయత్న విరతి వ్యఞ్జనద్వారా ఆకిఞ్చన్య ప్రదర్శన మావశ్యక మితి తాత్ప ర్యమ్. తథా చ స్వవ్యాపార నివృత్తిరేవాకిఞ్చన్య మితి నిష్పన్నమ్, భరతము నేశ్చ "తదేకోపాయతా యాచ్ఞా ప్రపత్తిశ్శరణాగతి" రితి ప్రపత్తిలక్షణవాక్యస్య "అప్రార్థితోనగోపాయే" దితి ప్రార్థన మంతరేణ సమర్ప్యమాణం భరం న స్వీ కుర్యాదిత్యావశ్య కాఙ్గభూతా ముపాయత్వప్రార్థనా ద్భరస్వీకార సిద్ధి రితి తాత్ప ర్యంస్యాత్. "ఆత్మాత్మీయ భరన్యాసో హ్యాత్మనిక్షేప ఉచ్యత" ఇతి లక్షణ వాక్యంతు బహుప్రమాణసహాయత్వా ద్భూయసా న్యాయేన యథా శ్రుత భర న్యాసపర మితి త్రయాణాం లక్షణ వాక్యానా మేకార్థత్వ సిద్ధయే స్వవ్యాపార త్యాగ భరన్యాసయో ర్వ్యాప్యవ్యాపక భావ ఉపాయత్వ ప్రార్థనా భరన్యా సయోః జన్య జనక భావోఙ్గాఙ్గిభావశ్చేత్యాసక్తిభూయస్త్వాత్. అభేదవ్యప దేశ సంభవేన లక్షణ వాక్యాన్యప్యేక వాక్యాని భవంతీతి త్రయాణా మభేదవ్యప దేశ ప్రయోజకం సౌహృద మితి సూక్ష్మం జానన్నేవ జ్ఞాతా భవతీత్యాహ. (ఆకి ఞ్చన్యే) తి. ఆకిఞ్చన్యభరన్యాసోపాయత్వ ప్రార్థనారూపాణాం ఉక్తలక్షణ త్రయ ప్రతిపాదితానాం అఙ్గానాం సూక్ష్మం దుర్విజ్ఞానం సౌహృద మఙ్గాఙ్గిత్వ వ్యపదేశప్రయోజకం యః పశ్యతి సఏవ పశ్యతి. ద్రష్టా కుశల ఇత్యాహుః. కేచిత్ "అహమస్మ్యపరాధానా మాలయో కించనో గతిః। త్వమేవోపాయభూతో మే భవే తి ప్రార్థనా మతి శ్శరణాగతి" రిత్యాకిఞ్చన్యోపాయత్వ ప్రార్థనయో రపి భరన్యాస రూపాఙ్గి శరీరానుప్రవిష్టతయా తయో ర్భరన్యాసస్యచ సౌహృద మత్యంతసామ్యం సూక్ష్మం పశ్యన్నేవ పశ్యతీతి వ్యాచఖ్యుః. తేషా మయ మాశయః. ఆకిఞ్చన్యనివేదనాభావే ఉపాయత్వప్రార్థనా విరహేచ త్వమేవో పాయాంతరస్థానే నివిశ్యాకించనస్య మమ తత్తదుపాయాంతర సాధ్య మభీష్టం సాధయ, రక్షాభర స్త్వయి నివేశితః. ఇతఃపశ్చా దస్మద్యతన నిరపేక్ష ఏవ భవాన్ ఇమమర్థం సాధయత్వితి వక్తు మనవకాశత్వాత్. అత స్తదుభయసహిత ఏవ భరన్యాసః. గోప్తృత్వవరణం ఉపాయత్వప్రార్థనాదన్యదేవాఙ్గభూత మితి.

ARCH ... ACAD ...

ఇదంతూపాయత్వ ప్రార్థన మఙ్గి శరీరాంతఃపాతీతి. పూర్వస్మిన్ వ్యాఖ్యానే అఙ్గాఙ్గినోస్సౌహార్ద మభేదవ్యపదేశహేతు రిత్యుక్తమ్. అస్మిన్ వ్యాఖ్యానే తు అఙ్గిశరీరాంతః పాతినాం త్రయాణాం సౌహార్దం తద్ధేతు రితి విశేషః. అన్యే తు “అనన్యసాధ్యే స్వాభీష్ట” ఇతి భరతముని ప్రణీత లక్షణానుసారేణ సాఙ్గప్రపదనాధికారాద్యశ్లోకే “అభీష్టే మస్సాధే స్వతఇతరతోవాక్వచన తద్భరన్యాసం యాచ్ఞాన్వితమభివదంతి ప్రపదన” మితి ప్రార్థన మాత్రం నాలమ్. కింతు భరన్యాసనమపి భరతముని లక్షణే ప్రమాణాంతరావిరోధాయ ప్రవేశ్య మితి పూర్వార్ధేన సూచయిత్వా, శ్రీరామమిశ్రోక్త స్వవ్యాపార నివృత్తిరపి భరన్యాసానంతర భావి స్వనిర్భరత్వ పర్యవసన్నా, నతూపాయాత్ప్రాగపి తూష్ణీం భావరూపేతి. “ఇతఃపశ్చా దస్మద్యతన నిరపేక్షేణ భవతా సమర్థ్యో సావర్థ స్త్వితి మతివిశేషం తమవిమ” రిత్యుత్తరార్ధేనైవ స్ఫుటీకృతవానాచార్యః. అస్మిన్నఙ్గిస్వరూపే “అహమస్మ్యపరాధానాం” ఇతి వరదాచార్య లక్షణానుసారేణాకిఞ్చన్యమపి ప్రవేశనీయ మితి. ఆహత్య లక్షణ చతుష్టయస్యాప్యైకకణ్ఠ్యం సిద్ధమ్. ఇదంచ ఆకిఞ్చన్యం కర్మయోగాదిభ్యో ఽశక్త్యా వ్యావృత్తిరూపం ప్రపదనప్రాక్కాలీన “మభీష్టే మస్సాధ” ఇతి పూర్వార్ధే వ్యక్తమ్. ప్రపదనానంతరం స్వరక్షణార్థ వ్యాపారేభ్యో భరన్యాసాదిభ్యోపి వ్యావృత్తిరూపమ్. ఆకిఞ్చన్యం తు శ్రీరామమిశ్రైః స్వవ్యాపార నివృత్తిరితి శబ్దాంతరేణ వ్యాహృతమ్. స్వనిర్భరత్వ పర్యవసాన మన్యదేవ. ఇత్యుత్తరార్ధేన వ్యక్తమ్. ఏవమాకిఞ్చన్య ద్వయక్రోడీకారే వరదాచార్య శ్రీరామమిశ్ర లక్షణద్వయమపి సఙ్గృహీతం భవతీత్యుక్తమ్.

నన్వధికార రూప మాకిఞ్చన్య మఙ్గి శరీరే ప్రవేశ్య మితి కథ ముచ్యతే? అధికారాదతిరిక్తమేవహ్యఙ్గి స్వరూపం వక్తుముచితమ్. కించ, శేష శేషిభావజ్ఞాన ముపాయానుష్ఠానాత్ ప్రాగేవ శాస్త్రజన్య మితి సంప్రతిపన్నమ్., శేషత్వజ్ఞాన మేవ హ్యాత్మనిక్షేపః. సచాయమాత్మా తస్యైవేత్యాకారకః. తథాచ శేషత్వజ్ఞాన మేవాఙ్గీతి భవతా మనభిమతమేవ సిద్ధ్యేత్. అపిచ గోప్తృత్వవరణ మఙ్గ మిత్య వివాదః. తచ్చోపాయత్వప్రార్థనా న్నాతిరిచ్యత ఇతి అఙ్గస్య తస్య కథ మఙ్గిత్వ వాద? ఇత్యత ఆహ (ఆకించన్యభరన్యాసే) త్యాది. అధికారరూప మాకించన్య మేవాఙ్గితా మాపద్యతే. తథాఽపి తత్స్వరూపసదేవాధికారతా మశ్నుతా మను సన్ధీయమానం స దఙ్గిశరీరేపి నివేశ్యతాం, ఏకస్య స్వరూపసత్వానుసంహితత్వా

వస్థాభేదేన ద్వ్యాత్మకత్వాభ్యుపగమేకా హానిః. అత్ర శ్లోకే భరన్యాస శబ్దేన భరన్యాసాంశభూతాత్మనిక్షేపో గృహ్యతే. యద్యపి శేషత్వజ్ఞానం శాస్త్రాదేవ జాతమ్. తదేవాత్మనిక్షేపరూపంచ. తథాఽపి శాస్త్రజన్యం శేషత్వజ్ఞానం సర్వస్యాధికార మన్యదేవ. ఇదంతు శేషత్వజ్ఞానం రక్షాభరన్యాస ఫల సమర్పణ విశిష్టవేషేణాఙ్గ పఞ్చకాన్వితత్వ వేషేణచాఙ్గి స్వరూపేప్యన్వేతి. యథా స్వర్గకామ ఏక ఏవ. కర్తృత్వేన క్రియాం ప్రతి శేషతాం భోక్తృత్వేన తాంప్రతి ప్రధానతాంచానుభవతి. యథాచైక ఏవ భగవాన్ చిదచిద్విశిష్టవేషేణ జన్మలయాదిక మనుభవన్ స్వరూపేణ నిత్యతాంచానుభవతి. తథాఽత్రాపి నవిరోధః. ఉపాయత్వవరణ గోప్తృత్వ వరణయోశ్చ స్ఫుటఏవ భేదః. ఉపాయత్వస్య చేతనాచేతనసాధారణ్యాత్. గోప్తృత్వస్య చేతనైకాంతత్వాత్. అతస్త్రయాణా మఙ్గి స్వరూపానుప్రవిష్టానా మాకించన్యాత్మ నిక్షేపోపాయత్వ ప్రార్థనానాం స్వస్వప్రతిసంబన్ధిభి రధికారగతాకించన్య శాస్త్రజన్య శేషత్వజ్ఞాన గోప్తృత్వ వరణై స్సాహ్యదం జానన్నేవ సమర్థ ఇత్యర్థః.

(స్వా॥) అత్రేదమవధేయమ్—“తదేకోపాయతాయాచ్ఞా, త్వమేవోపాయ భూతోమేభవ” ఇత్యాది వచనేషు భరన్యాసపర్యన్త మెన్నుమిడమ్ అవధారణ సహకృతోపాయ శబ్దత్తాలే వ్యఞ్జిత మిత్యత్రైవ కథనాత్పూర్వమత్రైవ “భరత ముని ప్రణీత లక్షణ వాక్యత్తిల్ పడియే విశ్వాసపూర్వకం ప్రార్థన మెన్ను నిష్కర్షిత్తను. ఇవ్వాక్యత్తాను” మిత్యుపక్రమ్య, ప్రార్థనైయుమ్ అఙ్గమాకైయాలే “రక్ష్యాపేక్షాం ప్రతీక్షతే” ఎన్గిఱపడియే ఈశ్వరనపేక్షామాత్రసాపేక్షన్ ఎన్ను ఇవ్వఙ్గత్తిల్ ప్రాధాన్యత్తై వివక్షిత్తు చొన్నపడి యెన్ను గోప్తృత్వవరణపర ప్రమాణోదాహరణ పూర్వకమభిధానాచ్చ ఏకశబ్దోపాయ శబ్దయో ర్భరన్యాస వ్యఞ్జనేన చారితార్థ్యే కేవల ప్రార్థనాయాం ప్రపత్త్యభేదోక్తేః గోప్తృత్వవరణే అఙ్గనోక్తి పర్యవసానేన రక్షకత్వప్రార్థనా ప్రపత్తిశ్శరణాగతి రితి గోప్తృత్వ వరణ పరతయా కాచిద్యోజనా. ద్వయాధికారోక్త ఉపాయత్వప్రార్థనా పరా కాచిద్యోజనా. తత్రాద్యయోజనాయా మఙ్గప్రాధాన్య వివక్షయాఽభేద నిర్దేశః. ద్వితీయ యోజనాయా మాకిఞ్చన్యోక్త్యా కారికోక్త సూక్ష్మ సౌహార్ద కృతోఽభేద నిర్దేశః. స్వప్రవృత్తినివృత్తిః ప్రపత్తిరిత్యే తదుత్తరకాలీన స్వయత్న నివృత్తిపరం, చేద్భరన్యాస కార్యత్వకృతోఽభేదనిర్దేశః భరన్యాసవ్యఞ్జకః. పూర్వ

ఇప్పడి అఙ్గపఞ్చక సంపన్నమాన ఆత్మ రక్షా భరన్యాసమే ప్రపత్తి శాస్త్రమెల్లాత్తిలుమ్ ప్రధాన విధేయమెన్ఱు శ్రీవిష్ణుచిత్త వాదిహంసాంబువాహ వరదాచార్యాదికళ్ సఙ్గ్రహిత్తార్కళ్. ఇవ్విడత్తిలే శిలర్ శాస్త్రార్థ తత్వమ్ తెళిన్ద పోతే శేషత్వాను సన్ధానమ్ పణ్ణినానన్ఱో? "స్వోజ్జీవనేచ్ఛా యది తే స్వ

కాలీన ఆకిఞ్చన్యపరం చేత్సౌహార్దకృతోఽభేద నిర్దేశః. ప్రపత్తిర్విశ్వాస ఇత్య భేదేన నిర్దేశస్తు ప్రాధాన్యకృత ఇత్యాకార ఏవ స్పష్టమ్. (సం॥) న్యస్తభరేపి యది నిర్భరతా నస్యాత్తదా పవన తనయ బ్రహ్మాస్త్ర న్యాయా ద్భరన్యాసోపిన స్వకార్యాయ స్యాత్. యదిశేషిణి భరమవిన్యస్యైవ నిర్భరోఽహ మితి భావయే త్తదా తేనాపి భరాస్వీకరణా చ్ఛేషిణోప్యపేక్షా విషయ ఏవ స్యాత్. ఉపా యత్వ ప్రార్థనా నచే ద్భరస్వీకరణ ప్రార్థనావిరహా ద్రక్షాపేక్షా ప్రతీక్షకో భర న్యాస మాత్రేణ భరం నస్వీకుర్యాత్. ఏవం ప్రత్యేకం త్రయాణామప్యావశ్య కత్వే తతోఽప్యుపాయత్వ ప్రార్థనా యది భరన్యాస విధురా స్యాత్తదా నిరర్థక శబ్ద రూపాసేతి యక్ష్యే ఇత్యుక్త్యోపర తస్యైవ ప్రత్యవాయః ఫలాలాభశ్చ స్యాత్. ఏవ మేకైక వైధుర్యే ద్వయోర్ద్వయోరప్యకిఞ్చిత్కరతా ద్వయోర్ద్వయోరపి వైధుర్యే ఏకైకస్యాపీతి త్రిష్వేకతర వైధుర్యేపి భగవాన్ ఫలాయ నోపాయా న్తర స్థానే నివిశత ఇతి త్రయాణామపి స్వరూపఫల నిక్షేపయోరివ అఙ్గకోట్యన్విత త్వేన సౌహార్ద మభిప్రేత్య సూక్ష్మం యః పశ్యతి సపశ్యతీత్యనుగృహీతమ్.

అ॥ (సం) పూర్వం ప్రమాణేషు భూయసాం న్యాయ ఉక్తః. సంప్రదా యేఽపి భూయసాం న్యాయోఽస్మత్పక్షేఽస్తీత్యాహ — (ఇప్పడీ) తి. (ప్రి) సఙ్గ్రహిత్తార్కళ్ – ప్రపన్నపారిజాతాది ప్రబన్ధేష్విత్యర్థః.

అ॥ (ప్ర) ఏవం భరన్యాస స్వరూపవిషయ వ్యామోహం నివర్త్య తస్య కర్త వ్యత్వ విషయవ్యామోహం నివర్తయితుం (సం॥ శేషత్వజ్ఞానం వ్యతిరేకేణ భరసమ ర్పణస్య విధేయత్వ మనభ్యుపగచ్ఛతాం మతం దూషయితు మనువదతి) అస్యానపే క్షితత్వం వదతాం పక్షం సోపపత్తిక మనువదతి (ఇవ్విడత్తిలే) ఇత్యాదినా. (సం॥) ఇవ్విడత్తిలే - అఙ్గనిర్ధారణ ప్రస్తావ ఇత్యర్థః. (స్వా) శేషత్వమ్ తెళి న్దాలుమ్ "స్వోజ్జీవనే" త్యాదినా దాసత్వస్వామిత్వానుసన్ధానాతిరిక్త విధేయ మిల్లైయో? ఎన్నవర్ (స్వోజ్జీవనే) తి. (సం॥ ఉజ్జీవనమ్- సంసారాన్మోచనమ్,

సత్తాయాం స్పృహా యది । ఆత్మదాస్యం హరేస్స్వామ్యం స్వభావంచ సదాస్మర ॥” ఎన్ఱతువుమ్ పరమపురుషార్థ తదుపాయఙ్గళై వేణ్డియిరున్దాయాకిల్ నీ దాసనాయ్ ఈశ్వర఩్ స్వామియా యిరుక్కిఱతు స్వభావసిద్ధ మెన్ఱు తత్వత్తిల్ త్తెళివోడే వర్త్తి యెన్ఱపడి యన్ఱో? ఆకైయాల్ ఇప్పోతు ఆత్మసమర్పణ మెన్ఱోరు విధేయ ముణ్డో ? వెన్ఱు శొల్లువర్కళ్. ఇతువుమ్ వాక్యజన్య జ్ఞానమాత్రత్తాలే మోక్షమె఩్కైప్పోలే అనాదరణీయమ్. జిత కౌస్తుభ చౌర్యస్య

సత్తా—మోక్షోపాయ జ్ఞానవత్తా, తస్యాం స్పృహా — జ్ఞానవా఩్ భూయాస మితి రూపా. స్వస్వభావభూతం దాస్యం పరస్వభావ భూతం స్వామ్యంచ యావచ్ఛరీరపాతం స్మరేత్యర్థః. (వి॥ పణ్ణినానన్ఱో ?— కృతవాన్నకిమ్ ? వేణ్డియిరున్దాయాకిల్ — అపేక్ష్యైవ తిష్ఠసిచేత్, తత్వత్తిల్ తెళివోడేవర్త్తి — తత్వజ్ఞానేనవర్త్తస్వ. ఎన్ఱపడియన్ఱో? — ఏతావన్మాత్రం నకిమ్ ? కర్తవ్యోపాయానుష్ఠానపరం నభవతి ఖల్విత్యర్థః.) ఇత్తై నిరాకరిక్కిఱార్ (ఇదవు) మితి. (దీ॥ అవిధేయజ్ఞానవాదత్తిల్ ఉపాసన విధి వైయర్థ్యమొప్ప లిఙ్గు ప్రపత్తి విధి వైయర్థ్యమ్ వరు మె఩్కై.)

అ॥ (సం॥) అనాదరణీయతా బీజం సఙ్గృహ్ణాతి (జితే) తి. నిరతిశయ భోగ్యత్వేన బ్రహ్మానుభవితృత్వ ప్రత్యక్త్వాభ్యాం కౌస్తుభాదప్యుత్కృష్ట మాత్మానం “అహం మమే” తి యో అపహరతి సకౌస్తుభ చోరాదప్యధిక ఇతి జితకౌస్తుభ చౌర్యః. (వి) కౌస్తుభాదపి జీవస్య కైఙ్కర్యకారిత్వేనానన్దావహత్వాత్తదపహారః కౌస్తుభాపహారాదధిక ఇతి భావః. (స్వా)జితమ్ — కర్తరిక్తః. జితం కౌస్తుభచౌర్యం యస్య, స్వాత్మచౌర్యమేవ స్వాత్మాధిష్ఠాతృ శ్రీకౌస్తుభచౌర్యతయా నిగీర్య కౌస్తుభ చౌర్యమ్ పణ్ణి అనుతాపమిల్లామల్ జితమస్మాభిరిన్ఱు హృష్టమనస్కతా జనకత్వమేవ జితత్వమెన్ఱపడి. యద్వా — జితం కౌస్తుభచౌర్యం యస్య — కౌస్తుభచౌర్యాదధికస్య సర్వపాపశ్రేష్ఠస్యాత్మాపహారస్యేత్యన్వయః. అస్మి఩్ పక్షే పుంస ఇతి పదమధ్యాహార్యమ్. (కా—ద॥) జితం కౌస్తుభచౌర్యం యేన, తతోపి కౌస్తుభచౌర్యా దప్యతిశయిత మాత్మస్వరూప చౌర్య మచేతనా

సమ్రాజ స్సర్వపాప్మనామ్ । శిష్టం హ్యాత్మాపహారస్య
నిష్కృతి స్స్వభరార్పణమ్ ॥ పర శేషత్వధీమాత్ర మధికార
విశేషకమ్ । పశ్చాదాత్మాపహారస్య నిరోధాయ చ కల్పతే ॥

దస్వప్రకాశాత్ కౌస్తుభాదప్యతిశయితో హి జీవోఽస్త్రభూషణాధ్యాయ రీత్యా భగవతో హృదయంగమ మాభరణం భవతి; తథా రూపేచ జీవే 'అహంమే' ఇతి ప్రతిసన్ధానరూప మాత్మాపహారచౌర్యం కౌస్తుభచౌర్య మతిశేత ఇతి భావః. (సం) తస్య, సర్వపాప్మనామ్ – మహాపాతకినామపి, సమ్రాజః – అధిపతేః. (వి॥ "కిం తేన నకృతం పాపం చోరేణాత్మాపహారిణా" ఇతి సర్వపాపాధికత్వాత్;) యోఽయమాత్మాపహార స్తస్య, ఆత్మాపహారోఽత్ర స్వపరాత్మ తత్త్వాన్యథాజ్ఞాన విపరీతజ్ఞానరూపః. తస్యనిష్కృతి రితి — ప్రాయశ్చిత్త మితి, స్వభరార్పణం హి శిష్టం – విహితం, స్వాత్మనో రక్షాభరస్య ఫలస్యచార్పణంహి "మామేకం శరణంవ్రజే" త్యాదినా శిష్టమిత్యర్థః. ఏవంచ శేషత్వజ్ఞానమాత్రస్య నిష్కృతిత్వే వ్రజేతి విధానానుపపత్తి రేవ తన్మతానాదరణీయత్వే బీజ మితి భావః.

అ॥ (వి॥) తర్హి శేషత్వజ్ఞానస్య శాస్త్రమూలకస్య కిం ప్రయోజన? మిత్యత ఆహ (పరశేషత్వే) తి. (దీ॥) – (పరే)తి — భగవచ్ఛేషత్వజ్ఞానం ప్రపత్తికర్తుః పూర్వం తదధికారకోటి నివిష్టమాయ్ పశ్చాదాత్మాపహారాది దోషమ్ వారామైక్కు మురుప్పామ్. (వి॥) అధికారవిశేణ మితి—శేషత్వజ్ఞానాభావే ఉపాయప్రవృత్త్యసంభావా దితి భావః. (ప్ర॥) శేషత్వజ్ఞాన ముపయుక్త మిత్యర్థః. (సం॥) – (పరే) తి. మాత్రపదేన భరన్యాసాది వినాకృతత్వం వివక్షితమ్. భక్తౌ భరన్యాసేచ అధికారిణాం నిత్యకైఙ్కర్యకామనా స్వర్గాదికామనావ ద్యాగాద్యధికారిణ స్సకాశాద్విశేషయతీత్యధికార విశేషక మిత్యుక్తమ్. పశ్చాద్భరన్యాసానంతరం, నిరోధాయ – అనుత్పాదాయ, కల్పతే – సమర్థం భవతి. తథాచ శేషత్వజ్ఞానస్యోపాయా త్ప్రాగధికారసంపాదనం పశ్చాదాత్మాపహారాద్యపరాధస్య నిరోధనం చేతి ద్వయం ప్రయోజన మితి న తత్పరశాస్త్రవ్యాకోప ఇతి భావః.

(ప్ర॥) "అనేనైవతు మన్త్రేణే" త్యాదినా ఆత్మసమర్పణస్యైవ సమస్త ప్రతిబన్ధక నివర్తకత్వోక్తేః కథం భరసమర్పణస్య? ఇత్యత్ర "ఆత్మాత్మీయే" త్యాది ప్రమాణాంతరానుగుణ్యా త్సమస్త ప్రతిబన్ధక నివర్తకతయోక్తాత్మనిక్షేపో

శేషత్వాది విశిష్టమాన ఆత్మ తత్వత్తై శాస్త్రత్తాలే తెళిన్ద వనుక్కు అధికార విశేషత్తోడుమ్, పరికర విశేషత్తోడుమ్, ఫల సఙ్కల్ప విశేషత్తోడుమ్, కూడిన శేషత్వ ప్రతిసన్ధాన గర్భమాన స్వరక్షాభరన్యాస మితే అనాద్యపరాధ మూల నిగ్రహ నివృత్తిక్కు ఉపాయమాక విధిక్కప్పడుకిఱ ఆత్మ సమర్పణమ్. తత్త్వ జ్ఞానత్తాలే మోక్షమెన్గిఱ వితువుమ్ ఒరు ఉపాయానుష్ఠానత్తై మున్నిట్టెన్నుమిడమ్ "భజస్వ॥ మా మేకం శరణం వ్రజ" ఇత్యాది విధి బల ప్రాప్తమ్.

భరసమర్పణమేవేత్యాహ. (వి॥) నన్వాత్మాపహారస్య ప్రాయశ్చిత్త మాత్మ సమర్పణమ్. తచ్చ శేషత్వాది జ్ఞానమేవేతి. తథాఽపి కథం విధేయత్వం జ్ఞానస్య పురుషకృత్యసాధ్యత్వా? దిత్యత ఆహ (శేషత్వా) దీతి. (సం॥) ఆది శబ్దేన పర తంత్రత్వ స్వయం ప్రకాశత్వ నిత్యత్వాది ముముక్షు వేద్యాకార వర్గ సఙ్గ్రహః. శాస్త్రత్తాలే తెళిన్దవనుక్కు ఇత్యనేనావిధేయత్వం శేషత్వ జ్ఞానంచ సూచితమ్.

అ॥ ప్రపత్తేరపి తద్వవిధేయత్వ శఙ్కావారణాయాహ (అధికారే) త్యాదినా, (వి॥) అధికారవిశేషత్తోడుమ్ — ఆకిఞ్చన్యేన సహేత్యర్థః. (స్వా॥) (పరికరే) తి. ఆనుకూల్య సఙ్కల్పాది పరికరత్తోడు మెన్ఱపడి. (ఫల సఙ్కల్ప విశేషే)తి. మోక్షరూప పరమపురుషార్థ సఙ్కల్పత్తోడు మెన్ఱపడి. (సం॥ స్వా భీష్టకాలే మోక్షో మే భూయాదిత్యాదిః)-(శేషత్వే)తి. "తేన సంరక్ష్యమాణస్య ఫలేస్వామ్యవియుక్తతా । కేశవార్పణపర్యంతా హ్యాత్మనిక్షేప ఉచ్యతే॥" ఇత్యాది ప్రమాణ బలత్తాలే ఎన్ఱపడి. (సం॥ ఆత్మసమర్పణస్య శేషత్వ ప్రతిసన్ధానరూప త్వాచ్ఛేషత్వ ప్రతిసన్ధాన గర్భమానేత్యుక్తిః. (భరన్యాసమితే) ఇతి. అన్యథైక శబ్దానువిద్ధ శరణ శబ్దోపశ్లిష్ట క్రియావిధాన వైయర్థ్య మితి భావః.

అ॥ (దీ॥) తత్త్వజ్ఞానాన్మోక్ష మెన్గైయాలే శాస్త్రజన్య శేషత్వ స్వరూప జ్ఞాన మాత్రేణ మోక్షమాక వేణ్డావో? ఎన్నవ+ర్ (తత్త్వజ్ఞానత్తాలే) ఇత్యాది. ఇను శాస్త్రజన్య తత్త్వజ్ఞానమాకిల్ ఉపాయవిశేషానుష్ఠాన ద్వారా మోక్షకారణ మెన్ఱపడియామ్. అల్లవాకిల్ భక్తిప్రపత్తి శాస్త్రవైయర్థ్యం వరు

జ్ఞానా న్మోక్షోపదేశే (శో) హి తత్పూర్వోపాసనాదినా ।
ఉపాసనాది రూపాద్వా జ్ఞానా న్మోక్షో వివక్షితః ॥
శాస్త్రజన్యమాన శేషత్వజ్ఞానమాత్రం నివృత్తి ధర్మజ్గళాన
న్యాసోపాసనాదిక ళెల్లాత్తుక్కుమ్ పొతువాయిరుక్కుమ్.
శేషవృత్తిరూపమాన కైజ్కర్యమే ముముక్షువుక్కు పురు
షార్థ కాష్ఠై యాకైయాలే శేషత్వ మఱివతే మోక్షో

మెన్ఱు కరుత్తు. "జ్ఞానాన్మోక్షః" ఎన్గిఱ వచనత్తిఱ్ తాత్పర్యత్తై కారిక్కైయాల్ సజ్గ్రహిక్కిఱార్ (జ్ఞానాన్మోక్షే) తి. తత్పూర్వోపాసనాదినా - జ్ఞానపూర్వకోపాసనాదియాల్ మోక్షమెన్ఱదల్, ఉపాసనాది రూపాద్వా జ్ఞానాత్ - జ్ఞానశబ్దత్తాలుపాసనాది రూప జ్ఞానవిశేషం వివక్షిత మాదలామ్, కిఞ్చ, శేషత్వ జ్ఞానమాత్రం నివృత్తిధర్మజ్గళెల్లాత్తుక్కుమ్ పొదువాకైయాల్ సాక్షాన్మోక్షోపాయ మాకమాట్టాదెన్ఱు భావమ్.

అ॥ (స్వా) ఆనాలుమ్ "స్వోజ్జీవనేచ్ఛా యదితే" ఎన్గిఱ వచనత్తిలే శేషత్వ జ్ఞానమే మోక్ష హేతు వెన్ఱు తోన్ఱుకైయాలే అదు ఉపాసనాదికళిలే శేషత్వజ్ఞాన మనుపయుక్తమాకైయాలే తద్వారా మోక్షహేతుత్వపరమెన్ఱు శొల్ల వొణ్ణామైయాలే సాక్షాన్మోక్షహేతు శేషత్వజ్ఞాన మెన్ఱు అజ్గీకరిక్క వేణ్డావో? ఎన్న, అన్ద వచనం శాస్త్రజన్య జ్ఞానపరమో ? విధేయజ్ఞానపరమో ? ఎన్ఱు వికల్పిత్తు ఆద్యపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (శాస్త్రే) తి. (నివృత్తి) తి. సాత్త్వికత్యాగయుక్త ధర్మమే నివృత్తిధర్మమాకైయాలే శేషత్వజ్ఞానమూల సాత్త్వికత్యాగం శేషత్వజ్ఞాన సాపేక్షమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఫలాభిసన్ధిరహిత ధర్మత్వం నివృత్తిధర్మమాకిల్ శేషత్వజ్ఞానముపాసనాదా వుపయుక్తమాక కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (శేషవృత్తి) తి. కిజ్కరవృత్తి రూప పురుషార్థ సిద్ధ్యర్థం సజ్కల్పిత్తు తదుపాయానుష్ఠానం ఘటియాదెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి శేషత్వజ్ఞానముపాసనాది ద్వారా మోక్షహేతు రిత్యేతత్పరం స్వోజ్జీవనేత్యాది వచనమెన్నిల్ శేషత్వజ్ఞానమన్ఱిక్కే "స్వల్ప మప్యస్య ధర్మస్య" ఎన్గిఱపడియే మోక్షమెన్ఱు శొల్లుకిఱదు విరోధియాదో ? శేషత్వజ్ఞాన మజ్గు పరం

పాయమ్ అనుష్ఠిక్కైక్కు ఘటియాతిఱే. శేషత్వజ్ఞానమన్ఱిక్కే మోక్షార్థమాక విధిత్త ధర్మఙ్గళై అనుష్ఠిత్తానాకిలుమ్ ఇద్ధర్మఙ్గళ్ తానే శేషత్వ జ్ఞానత్తైయుమ్ ఉణ్డాక్కి పూర్ణానుష్ఠాన ముఖత్తాలేయిఱే మోక్షహేతువావతు. ఆకైయాల్ ఇఙ్గు విధేయమాన సమర్పణమ్ శేషత్వజ్ఞానమాత్రమన్ఱు. మఱ్ఱేతెన్నిల్? శేషత్వ జ్ఞానాది యుక్తమాన స్వరక్షాభరన్యాసమ్. వాక్యమాత్రేణ సిద్ధత్వా త్సిద్ధోపాయ ఇహోచ్యతే। ప్రపత్తి

పరయాపి ఉపకారక మన్ఱే? ఎన్నవ+ర్ (శేషత్వజ్ఞాన మన్ఱిక్కే) ఇతి. ఇని “ఆత్మానం మయి నిక్షిపే” దిత్యాది విధ్యంతరానుసారత్తాలే శాస్త్రజన్య శేషత్వజ్ఞాన విలక్షణ సమర్పణరూప శేషత్వజ్ఞానమాత్రపరమెన్గిఱ ద్వితీయపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల్—శాస్త్రాంతరానుసారత్తాలే యెన్ఱపడి. యద్వా—నివృత్తిధర్మఙ్గళాన ఎన్ఱను మోక్షోపాయఙ్గళాన ఎన్ఱపడి. అత్తైయుముపపాదిక్కిఱార్ (శేషవృత్తిరూపమానే) తి. శేషత్వజ్ఞానమన్ఱిక్కే మోక్షార్థమాక విహితధర్మఙ్గళై యనుష్ఠిత్తాల్ పరంపరయాపి శేషత్వజ్ఞానముపకారక మన్ఱే? ఎన్నవ+ర్ (శేషత్వజ్ఞానమన్ఱిక్కే) ఇతి. మతాన్తరత్తై నిరసిక్కిఱార్ (వాక్యమాత్రేణే)తి. శాస్త్రేషు ప్రపత్తిరితి శ్రూయమాణః జ్ఞానవిశేషః వాక్యమాత్రేణ సిద్ధత్వాత్కేవల వాక్యజన్య జ్ఞానరూపత్వాత్. ఇహ - ప్రపత్తిశాస్త్రే, సిద్ధోపాయః - నతు కృతిసాధ్యోపాయ ఇత్యుచ్యత ఇతివాదః, (సం॥) ప్రపత్తిస్సిద్ధోపాయ ఉచ్యతే. “న్యాస ఇతిబ్రహ్మ” ఇతిన్యాసబ్రహ్మ శబ్ద సామానాధికరణ్యా త్తథోక్తిశ్చ వాక్యమాత్రేణ సిద్ధత్వస్య ద్వయోరప్యవిశేషాత్, జ్ఞానవిషయక కృతిమన్తరా వాక్యశ్రవణమాత్రేణైవోత్పన్నత్వమ్. ప్రకృతే బ్రహ్మణి తు సిద్ధత్వమ్ జ్ఞానవిషయక కృతిమన్తరా వాక్యశ్రవణమాత్రేణ జ్ఞాతత్వమ్. సిద్ధోపాయత్వంచ బ్రహ్మణః కృత్యసాధ్యత్వే సత్యుపాయత్వమ్. ఏవం సిద్ధోపాయతోక్తి యోగ్యప్రపత్తిశ్శేషత్వ జ్ఞానమేవేతి పర్యవసన్న ఇతివాదోపి, అత్ర- శరణంప్రవజేతి విధివాక్యే, (స్వా॥) విధినా - స్వరసతః ప్రతీయమాన విధి ప్రత్యయేన, విహన్యతే-బాధ్యతే, కృతిసాధ్యత్వంహి విధ్యర్థః. శేషత్వజ్ఞానంతు న కృతిసాధ్య మితి, న తద్విషయో విధిః. కింతు భరన్యాస ఏవ కృతిసాధ్యత్వాదిహ

రితివాదోఽపి విధినాఽత్ర విహన్యతే॥ "శరణం వ్రజ" ఎన్గిఱవిదు "ఇమ మర్థం జానీహి" ఎన్గిఱ మాత్రమాయ్ ఒరు కర్తవ్యోపాయ విధిపర మన్ఱిక్కే యొఴిన్దాలో వెన్నిల్? ఇదు శబ్ద స్వారస్యవిరుద్ధమ్. "ప్రపత్తిం తాం ప్రయుఞ్జీత" ఇత్యాది కళాన సపరికర స్ఫుటతర ప్రపత్తివిధికళోడుమ్ విరోధిక్కుమ్.

విధేయః. సఏవ ప్రపత్తిరిత్యర్థః. (స్వా॥) "వ్రజ" వెన్గిఱ విదు విధిపర మన్ఱిక్కే శరణం జానీహీత్యేతదర్థపరమానాల్ వాక్యజన్యమాత్రమ్ ప్రపత్తి శబ్దార్థమాకలామే? ఎన్నవ+ర్ ("శరణం వ్రజ" ఎన్గిఱవిదు) ఇతి. యద్వా—కారికైయై వివరిక్కిఱార్ ("శరణం వ్రజ" ఎన్గిఱవిదు) ఇతి. (వి॥) ఇమమర్థం జానీహీత్యత్ర న జ్ఞానస్య కృతిసాధ్యత్వముచ్యతే. కింతు జ్ఞానోత్పత్త్యనుకూల చిత్తవ్యాసఙ్గ నివృత్తిర్బోధ్యతే. తద్వదత్ర వ్రజ ధాతోర్గత్యర్థస్య జ్ఞానార్థకత్వాత్ కృతి సాధ్యోపాయ విధి పరత్వ మన్తరేణోపాయత్వాధ్యవసాయ రూప జ్ఞానోత్పత్త్యనుకూల సామగ్రీ సంపాదనం కుర్వితి బోధ్యత ఇతి శఙ్కార్థః. కర్తవ్యోపాయ విధిపర మన్ఱిక్కే=మోక్షార్థం కర్తవ్యోపాయ విధిపరం యథా న భవేత్తథా, ఒఴిన్దాలో-విధిపరత్వం త్యజ్యతే చేదిత్యర్థః. (దీ॥) ఇదు శబ్దస్వారస్యేతి. లోట్టుక్కు విధాస్వారస్యత్తాల్ తద్విరుద్ధమెన్గై. (వి॥ లిఙాది ప్రత్యయస్య ప్రకృత్యర్థగత కృతి సాధ్యత్వాభిధాయిత్వాత్తత్పరిత్యాగే స్వారస్యహాని రితిభావః. (స్వా॥) అత్ర విరుధ్యతే- విధినా విరుధ్యతే ఎన్ఱు అనుషఙ్గేణాన్వయః. అత్ర-వ్రజేత్యత్ర, శబ్ద స్వారస్య విరుద్ధమిత్యయమర్థః. అత్రేత్యస్యార్థ ఇతి సూచ్యతే విధినా విరుధ్యత ఇత్యేతదర్థః "ప్రపత్తింతా" మిత్యాదినా సూచ్యతే ఎన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ (సం॥) నను శరణమితి జానీహీత్యపి శరణం వ్రజేత్యస్య స్వరసార్థ ఏవేత్యత్రాహ (ప్రపత్తి) మితి. (దీ॥) "ప్రయుఞ్జీత" ఎన్ఱుమదుక్కు అర్థాన్తరం కూడాదెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥)-(విధికళోడు) మితి. ఏవంచ సర్వశాఖా ప్రత్యయన్యాయే నైవం విధాయక వాక్యానాం భూయసా మైకార్థ్యే తేషు చ ప్రపత్తిం ప్రయుఞ్జీతేతి ప్రపత్తిరూపజ్ఞానస్య కర్తవ్యత్వేచ సిద్ధే శరణం వ్రజేత్యే తన్న తదన్యార్థకం స్యాద్విరోధాదిత్యర్థః.

ఈశ్వరన్ మోక్షోపాయ మెన్గిఱ ఇవ్వళవే యిఙ్గు వక్తవ్య మాయ్ మోక్షాధికారిక్కు విధేయాన్తరమ్ అన్ఱిక్కే యొఴిన్దాల్ ఇవ్విడమ్ ప్రస్తుతమాన భక్తియోగత్తుక్కు అపేక్షిత మాన తత్త్వోపదేశ మాత్రమామ్. ఇఙ్గు తత్త్వజ్ఞాన ముడై యవనుక్కు స్వరక్షణార్థ స్వవ్యాపార నివృత్తియే ప్రపత్తి యాయ్ సర్వ ధర్మ స్వరూప త్యాగ మాత్రం సాధ్యోపాయ మాక విధిక్కప్పడుకిఱ తెన్బార్క్కు నివృత్తిరూపమే యాకి లుమ్ సాధ్యమాక విధిక్కప్పట్ట సర్వధర్మత్యాగమ్ తాన్ స్వరక్షణార్థ స్వవ్యాపార మాకైయాలే స్వవచన విరోధముమ్ సాఙ్గ ప్రపత్తి విధాయకమాన వాక్య విరోధముమ్ వరుమ్.

అ॥ ఏవం స్వరూపాంశే సంభావితాన్ వ్యామోహాన్ అనూద్య ప్రతివదతి (ఈశ్వర) నిత్యాదినా. (ప్ర) ప్రస్తుత భక్తియోగప్రసఙ్గే భగవాన్ సిద్ధోపాయ భూత ఇతి జ్ఞాపన పర్యవసితం స్యా దిత్యర్థః. ఏవంచ భక్త్యుక్తేన సిద్ధోపాయస్య స్వీకార్యత్వ మపి న సిద్ధ్యే దితి భావః. (వి॥) అన్ఱిక్కే - యథానస్యాత్తథా, ఒఴిన్దాల్ - త్యాగే, (సం॥) తత్త్వోపదేశమాత్రమామితి. తతశ్చ మోక్షోపాయ పరతయా త్వద్వ్యాఖ్యాన విరోధ ఇత్యర్థః. (స్వా॥) విధ్యభావాత్ప్రపత్తిరూపోపాయోచ్ఛేదం ప్రసఙ్గిక్కు మెన్ఱు కరుత్తు.

(వి) ఏవ ముపాయత్వాధ్యవసాయమాత్రం ప్రపత్తిరితి పక్షం ప్రతిక్షిప్య స్వయత్న నివృత్తిరేవ ప్రపత్తిరితి పక్షం ప్రతిక్షిపతి (ఇఙ్గు తత్త్వజ్ఞాన) మితి. (దీ) నివృత్తిరూపమే ఎన్ఱను తుడఙ్గి పరిహారమ్. ఇఙ్గు విధీయమానత్తుక్కు సాధ్యత్వ నియమా దసాధ్యత్తుక్కు విధి కూడామైయాల్ విధి స్వవ్యాపార నివృత్తియెన్న స్వవచనవిరోధమ్ ప్రసఙ్గిక్కు మెన్ఱు కరుత్తు. (స్వా)-(స్వవచనే)-తి. కృత్యసాధ్య మాకిల్ విధానానర్హతయా విధిక్కప్పడుకిఱదితి స్వవచనవిరోధః. కృతిసాధ్య మాకిల్ అదువే స్వరక్షణార్థ స్వవ్యాపారమాకైయాలే "స్వరక్షణార్థస్వవ్యాపార నివృత్తియే ప్రపత్తియా" యితి స్వవచనవిరోధ మెన్ఱు కరుత్తు. (ప్ర) స్వవచనవిరోధ మితి. కిం కృత్స్నస్వయత్న నివృత్తిః ప్రపత్తిరిత్యుచ్యతే? ఉతోపాయాన్తరవిషయ స్వయత్న నివృత్తిరితి వికల్ప్య ప్రథమే నివృత్తివిషయ స్వయ

ప్రపత్తిక్కు సాధనత్వమాతల్ సిద్ధసాధన సహకారిత్వమాతల్ కొళ్ళిల్ సిద్ధోపాయమాన ఈశ్వరనుడైయ ఏకత్వం, సిద్ధత్వం, పరమచేతనత్వం, పరమకారుణికత్వం, సర్వశక్తిత్వం, నిరపేక్షత్వం ముతలాన స్వభావ విశేషఙ్గళుక్కు విరుద్ధమామెన్నుమ్

త్వస్యావర్జనీయతయా స్వవ్యాఘాతః. ద్వితీయే త్వుపాయాన్తరానుష్ఠానాశక్తి సిద్ధావా? బుద్ధిపూర్వికావా? ఇతి వికల్ప్య ఆద్యే అనాదిముక్తిప్రసఙ్గః, అన్త్యే తస్యాభరన్యాస సాధ్యత్వాన్న ప్రపత్తిత్వ మితి జ్ఞేయమితిభావః. (వి) సాధ్యో పాయమాకేతి. అత్ర పక్షే విధి విరోధో నాస్తీతి భావః. ధర్మత్యాగస్తాక్ - ధర్మత్యాగస్యాపి, స్వరక్షణార్థస్వవ్యాపార నివృత్తేరపి స్వరక్షణార్థ స్వవ్యాపార త్వాద్విధేయత్వం నసమ్భవతీతి, అహం మౌనీతి వదతో వాక్యవద్వ్యాఘాత గ్రస్త మితిభావః. స్వరక్షణార్థ భావరూప వ్యాపార నివృత్తిరేవ విధీయత ఇతి నవ్యాఘాత ఇత్యస్వరసాదాహ (సాఙ్గే) తి. బహుప్రమాణకైయ్యాకులీస్యా దితిభావః. (సం) అత్రనివృత్తేర్విధీయమానత్వానుక్తి స్తత్వజ్ఞానఫలకత్వస్య తద్వి రోధిత్వనిబన్ధనా. ఏవంచ సర్వధర్మస్వరూపత్యాగ విశిష్ట స్వరక్షణార్థ స్వవ్యా పారనివృత్తిరూపే విశిష్టే విధిపర్యవసానం సవిశేషణేహీతి న్యాయా ద్విశేషణాంశ ఇతి సఏవ సాధ్యోపాయ ఇతి భావః. సాఙ్గేతి – నహి ధర్మస్వరూపత్యాగస్య ఉపకారకమఙ్గభూతం ధర్మాన్తరమస్తీత్యాశయః.

అ॥ (స్వా) సాఙ్గప్రపత్తివిధి ఎన్గిఱ భవత్పక్షత్తిల్ ప్రపదనం సిద్ధోపాయవ త్సాక్షాత్సాధనమో? సహకారిసాధనమో? ఆద్యపక్షత్తిల్ "మామేకంశరణ" మెన్ను ఈశ్వరనేకనే ఉపాయమెన్గిఱను విరోధిక్కుమ్. ప్రపదనం సాక్షా త్సాధనమాకిల్ తత్కర్తురపి స్వతన్త్రితుల్యతయా నిస్సమాభ్యధిక చేతనత్వరూప పరమచేతనత్వముమ్ విరోధిక్కుమ్. ద్వితీయపక్షత్తిల్ ఈశ్వరనుక్కు సాధ్యో పాయం కించిదతిశయావహతయా సహకారి ఎన్ను కొళ్ళవేణ్డుకైయాలే అవ్వతి శయ విశిష్టత్వేన సాధ్యతయా సిద్ధత్వం విరోధిక్కుమ్. అన్యాధీనాతిశయ భాక్త్వేన పరిపూర్ణత్వవిరోధః. అన్యసహకారి సాపేక్షత్వేన సర్వశక్తిత్వ నిర పేక్షత్వపరమకారుణికత్వ విరోధః. ఆకైయాల్ ప్రపదన ముపాయతయా విధేయమాకక్కూడుమో? ఎన్ను శఙ్కిత్తు త్తరమరుళ్ (ప్రపత్తి) క్కితి – శ్రుతీతి – "యమేవైషవృణుతే తేనలభ్యః ॥ ఓమిత్యాత్మానం యుఞ్జీత" ఇత్యాది

ప్రసఙ్గఙ్గళ్ శ్రుతి స్మృతి విరోధ వ్యాప్తిశూన్యత్వాది దోషఙ్గళ్

సాధ్యోపాయ సాపేక్షత్వాది శ్రుతివిరోధః. “భక్త్యా పరమయావాపి ప్రపత్త్యావా మహామతే। ప్రాప్యోऽహ” మిత్యాది స్మృతి విరోధశ్చ ఎన్నపడి. వ్యాప్తీతి – యత్రసహకారి సాపేక్షత్వమ్ తత్రైకత్వాభావ స్సిద్ధత్వాభావ ఇతి వ్యాప్త్యాద్యభావత్తాలే ఎన్నపడి. (దీ) శ్రుతిస్మృత్యాదికళ్ ప్రపత్తివశీకృతనుక్కు ఏకత్వసిద్ధత్వాదియైచ్చొల్లుకైయాల్ అవిరోధమ్. ఒన్నుక్కుపాయత్వముమ్ సహకారిత్వము ముణ్డాకిల్ మత్తొన్నుక్కు ఏకత్వాది యిల్లైయా మెన్ను వ్యాప్తియు మిల్లై. సాధనాదిమానుక్కు లోకత్తిలే ఏకత్వాదికళ్ కాణ్ గైయాల్. (వి) సాధనత్వమాదల్ – సాధనత్వస్యవా, సిద్ధసాధనసహకారిత్వమాదల్ - సిద్ధోపాయ సహకారిత్వస్యవా, కొళ్ళిల్ – స్వీకారే, సాక్షాత్సాదనత్వాంగీకారే ఉపాయైక్యవిరోధః, సాక్షాదుపాయభూతస్య భగవతః ప్రసాదవైశిష్ట్యేన సాధ్యత్వాంగీకారే సిద్ధత్వవిరోధః. గోప్తృత్వవరణస్య స్వాభిప్రాయ నివేదనార్థత్వా త్పరమచేతనత్వవిరోధః, ప్రసాదసాధనత్వాంగీకారే పరమకారుణికత్వ విరోధః. అశక్తస్య సహకారిత్వే సర్వశక్తిత్వ విరోధః, శక్తస్య సహకారిత్వే నిరపేక్షత్వ విరోధః, ముదల్ శబ్దేనాద్యర్థకేన పూర్ణత్వ విరోధ స్సఙ్గృహీతః. వ్యాప్తిశూన్యత్వాదీతి – వ్యాప్తేస్తర్కాంగత్వాత్; ప్రపత్తిర్యది భగవత్సహకారిణీస్యాత్తర్హి సిద్ధత్వ భంగ ఇత్యాది తర్కాః వ్యాప్తిస్థలాభావాదాభాసాః, లోకదృష్ట్యా విరోధాపాదనే “అరస మరూపం గన్ధవర్జితమ్ – సర్వగన్ధ స్సర్వ రసః – సగుణం నిర్గుణ” మిత్యాదావపి విరోధప్రసఙ్గాత్; తత్ర కేనచిత్ప్రకార భేదేన విరోధపరిహారే ఇహాపి స్వాధీన సహకారి సాపేక్షత్వేపి స్వాధీనసహకార్యనపేక్షత్వం నిరపేక్షత్వమ్, స్వాధీన సర్వసహకారిత్వా త్సర్వ శక్తిత్వమ్, స్వసమ్పాదిత ప్రసాద సాధనవత్త్వా త్పరమకారుణికత్వమ్, స్వస్య తదభిప్రాయ వేదిత్వేऽపి ఫలే పురుషార్థత్వాపాదనాయ గోప్తృత్వ వరణస్య కార్యత్వాన్న పరమ చేతనత్వ విరోధశ్చేత్యేవం సర్వప్రమాణైకార్థ్యాయాఙ్గీకార్యత్వాన్న లోకదృష్ట్యాపాదన సమ్భవ ఇతి భావః. ఆది శబ్దేన యది స్వాధీన సహకారి సాపేక్షత్వం నస్యాత్తర్హి వైషమ్య నైర్ఘృణ్య ప్రసఙ్గః, స్వాధీనశక్త్యనపేక్షణే సర్వశక్తిత్వ భఙ్గ ఇత్యాది ప్రతికూల తర్క పరాహతి ర్వివక్షితా. (ప్ర॥) ప్రతితర్క పరాహత్యాది రాది శబ్దార్థః. వ్యాప్తిప్రదర్శన స్థలస్యాసిద్ధా వ్యాప్తిశూన్యత్వమిత్యర్థః.

ళాలే తర్కాభాసఙ్గళ్. ఇవఱ్ఱాల్ సత్తర్కఙ్గళాల నినైక్కిల్ ఉపాసనత్తుక్కు శైన్ద సాధనభావాదికళిలుమ్ ఇప్రసఙ్గఙ్గళ్ వరుమ్. ఉపాసనం తానుమ్ సాధనమన్ఱెన్నిల్ "సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య" ఎన్గిఱ విడత్తిల్ ఉపాసనత్తైయుమ్ ధర్మశబ్దార్థమాక వ్యాఖ్యానం పణ్ణుకైయాలే స్వవచనవిరోధముణ్డామ్. శెరుక్కడక్కుకైక్కాక వేణ్డాచ్చుమైకళై యెడుప్పిక్కైయాలే అన్యపరమాన ఉపదేశత్తాలే పిఱన్ద అర్జున బుద్ధియాలే ధర్మమెన్ఱు తోన్ఱినవఱ్ఱై "సర్వధర్మాన్" ఎన్ఱు అనువదిక్కిఱ తెన్నిల్

అ॥ (దీ॥) ఇని ఇవైయై సత్తర్కమెన్ఱఙ్గీకరిక్కిల్ అనిష్టమ్ కాట్టుకిఱార్ (ఇవత్తై) ఇత్యాది= (ప్ర॥) ఉపాసనస్య సాధనత్వే ప్యుక్తప్రసఙ్గస్యావిశేషాదిత్యర్థః. (సం॥) నినైక్కిల్-భ్రమిక్కిల్, పరుమ్-సమానయోగక్షేమేతి భావః.

అ॥ ప్ర॥) ఏవం తర్హ్యుపాసనస్యాపి సాధనత్వం పరిత్యజామ ఇత్యత్ర బాధకమాహ (ఉపాసనంతాను) మిత్యాదినా, ఉపాసనన్తాన్ - ఉపాసనమ్, ధర్మశబ్దార్థమాకేతి - అలౌకిక శ్రేయస్సాధనత్వం ధర్మత్వమ్, సాధనత్వేనస్వాయమేవోక్తత్వాత్సాధనం నేత్యుక్తిస్స్వవచనవిరుద్ధేతి భావః. (స్వా॥ దీ॥) ధర్మశబ్దార్థమాకవితి -ధర్మశబ్దమ్ మోక్షసాధన ధర్మపరమెన్ఱు తాఙ్గళ్ శొల్లుకైయాల్ స్వవచనవిరోధమెన్ఱపడి.

(దీ॥ స్వా॥) వస్తుతః అనుపాయఙ్గళైయే ఉపాయత్వేనోపదేశిక్కైయాల్ ఇన్ద వన్యపరోక్త్యా భ్రమిత్తవర్జనబుద్ధియాలే ధర్మత్వేన గ్రహిక్కప్పట్టవైకళై సర్వధర్మానిత్యనువదిక్కిఱ దెన్ఱు శఙ్కిక్కిఱార్ (శెరుక్కడక్కైక్కాక) విత్యాది. శెరుక్కు - గర్వమ్, గర్వపరిహారార్థమేన్ఱై; ఇవు అనుపాయఙ్గళాన కర్మయోగాదికళై ఉపాయత్వేన ఉపదేశత్తిల్ హేతువెన్ఱపడి. (సం॥) శెరుక్కు - మశ్శకమపి నిర్వహామీతి గర్వః. (వి) అడుక్కైక్కాక - పరిహారార్థమ్, వేణ్డాచ్చుమైకళై - అనపేక్షితసికతాది భారాణామ్, (స్వా॥ అసాధనఙ్గళై ఎన్ఱపడి.) ఎడుప్పిక్కైయాలే - ఉద్ధృత్య స్థాపనేన, తద్దలప్రాప్తేనేతి భావః. (సం) అన్యపరమాన వితి_అశక్యభారారోపణరూపేత్యర్థః. ఏవంచ వస్తుత

"ఇజ్యాచార దమాహింసా దాన స్వాధ్యాయ కర్మణామ్ । అయంతు పరమోధర్మో యద్యోగేనాత్మదర్శనమ్ ॥ సర్వేషామేవ ధర్మాణా ముత్తమో వైష్ణవో విధిః । నహి విష్ణ్వారాధనాత్పుణ్యం విద్యతే కర్మవైదికమ్ ॥" ఇత్యాదికళాలే పరమధర్మఙ్గళాక ప్రసిద్ధఙ్గళాన నివృత్తి ధర్మఙ్గళై ధర్మఙ్గళన్నైన్నాల్ కైముతికన్యాయత్తాలే ప్రవృత్తి ధర్మఙ్గళుమ్ ధర్మఙ్గళన్రిక్కే సర్వశాస్త్రఙ్గళుక్కుమ్ ప్రామాణ్యమిల్లాతపడియాయ్ పర

స్తేషాం నాస్తి చేదప్యుపచ్ఛన్దనార్థం ధర్మ పదానురోధేన ధర్మ శబ్దార్థత్వేన వ్యాఖ్యానం మమ న విరుధ్యత ఇతి భావః.

(అ॥ దీ) పరిహరిక్కిఱార్ (ఇజ్యాచారే) త్యాదియాల్. పరమధర్మత్వేన ప్రసిద్ధఙ్గళాన నివృత్తిధర్మఙ్గళినుడైయ ఉపదేశత్తై అన్యపరమాక్కి అధర్మత్వేనాఙ్గీకరిక్కిల్ కైముతికన్యాయత్తాల్ ప్రవృత్తి ధర్మఙ్గళాన జ్యోతిష్టోమాదికళుడైయ ఉపదేశత్తుక్కు మన్యపరతై వరుమెన్నపడి. ఇజ్యా - యాగః, ఆచార- స్సదాచారః, (సం॥ దమః - ఇంద్రియనిగ్రహః) శమాదికళ్ ప్రసిద్ధఙ్గళ్, ధర్మఙ్గళిన్నడువే ఇదు పరమధర్మమ్, యాతొన్రు యోగత్తాలే (సం॥ యోగేన -ఆసనాది పరికరవన్మనోవృత్తివిశేషణ) ఆత్మదర్శనం పణ్ణుమదు, యోగ శబ్దత్తాల్ జ్ఞాన యోగమాదల్ భక్తియోగమాదల్ శొల్లప్పడుమ్. (స్వా॥) విధిరితి - విధీయత ఇతి విధిః - ధర్మః, వైష్ణవః - విష్ణు దైవత్యః, విష్ణ్వారాధనరూపో ధర్మ ఇత్యర్థః, పుణ్యమ్ - శ్రేష్ఠమెన్నపడి. యద్వా; స్వాధ్యాయ కర్మణా మిత్యత్ర) స్వాధ్యాయ రూపకర్మణా మితి నార్థః, కిన్తు స్వాధ్యాయశ్చ కర్మాణి చేతి ద్వన్ద్వః. కర్మ పదం గోబలీవర్దన్యాయేన ఉపాత్తాతిరిక్త వైదికధర్మపరమ్, (సం॥ కర్మ శబ్దేన సత్యవచనోపవాసాది సంగ్రహః. యోగపదంచ జ్ఞాన కర్మ భక్తియోగ పరమ్, శేషం పూర్వవత్.) విష్ణ్వారాధనా దధికం వైదికం కర్మ నవిద్యతే ఎన్రై. (ప్ర) ప్రమాణేషు పరమ ధర్మత్వేన ప్రసిద్ధానాం బ్రహ్మోపాసనాదీనాం ధర్మత్వాభావే అతస్మిం స్తద్బుద్ధి జనకతయా కృత్స్న వేదాన్తాప్రామాణ్య ప్రసఙ్గాత్, తత్స్వీకారేచ వేదాన్తినాం విపక్షభూత నిరీశ్వర మీమాంసక పక్ష ప్రసఙ్గః, తథైవ ప్రవృత్తి ధర్మాణామపి ధర్మత్వాభావస్య కైముతిక

బాహ్యకుదృష్టి పక్షఙ్గళిలే ప్రవేశమామ్. ఆనాలుమ్ ఉపాసనాదికళ్ పోలే శరణ వరణమ్ ధర్మ శబ్ద వాచ్యమాకైయాలే ఇఙ్గు సర్వశబ్దసఙ్కోచమ్ వారామైక్కాక ఇతువుమ్ సాధనత్వవేషత్తాలే త్యాజ్యమన్రో? ఆకైయాల్ ప్రపత్తిక్కుమ్ సాధనత్వమాతల్ సిద్ధసాధన సహకారిత్వమాతల్ కొళ్ళుకై. ఇవ్వచనమ్ తనక్కు విరుద్ధమన్రో? ఎన్నిల్, ఇఙ్గు సాక్షాత్సాధనత్వబుద్ధియై విడవేణుమెన్నుమతు భక్తియోగాదికళిలుమ్ తుల్యమ్. ప్రసాదనత్వ వేషత్తాలుమ్ ధర్మత్వమితుక్కు విడవేణుమెన్నిల్, సర్వ శబ్ద సఙ్కోచమ్ వారామైక్కాక

న్యాయ సిద్ధత్వాత్తత్రాప్యతస్మిం స్తద్బుద్ధి జనకత్వప్రసఙ్గా త్తదఙ్గీకారే బాహ్యపక్షప్రసఙ్గః, సర్వత్ర వ్యావహారిక ప్రామాణ్యాంగీకారే కుదృష్టి పక్షప్రసఙ్గ ఇత్యర్థః. అ॥ (ప్ర॥) నన్వస్తు సర్వేషాం ధర్మత్వం, తథాచ ప్రపత్తేరపి ధర్మత్వాత్సర్వశబ్దాసంకోచా త్ప్రపత్తావపి సాధనత్వబుద్ధి స్త్యాజ్యేతి ప్రపత్తే స్సాధనత్వం నోపపద్యత ఇత్యత్ర త్యాజ్యతయాఽభిమత సాధనత్వబుద్ధిం ద్వేధా వికల్ప్య ప్రథమే వివక్షితాసిద్ధిం ద్వితీయే స్వవ్యాఘాతం చాహ (ఆనాలు) మిత్యాదినా. (సం॥) ఆనాలుమ్ - తర్హ్యాణా మాభాసత్వేపి, (వి) ఆనాల్ - తర్హి, ఉపాసనాదీనాం ధర్మత్వాఙ్గీకార ఇత్యర్థః. (సం) ఇవ్వచనం తనక్కితి - సర్వధర్మానితి వచనస్యైవ.

(అ॥ దీ) ఇఙ్గు ప్రపత్తియిల్ సాక్షాత్సాధనత్వబుద్ధి త్యాగమో? పరమ్పరయా సాధనత్వబుద్ధియుమో? ఎన్రు వికల్పిత్తు ప్రథమకల్పత్తిల్ దూషణమరుళి+ర్ (భక్తియోగాదికళుక్కుమ్ తుల్య) మెన్రు. (స్వా) సాక్షాత్సాధనత్వబుద్ధిత్యాగ పూర్వకానుష్ఠానమ్ భక్తియోగసాధారణ మాకైయాలే సర్వధర్మత్యాగత్తుక్కు భవ దభిమతమ్ సిద్ధియాదెన్రు కరుత్తు. (ప్రసాదనత్వే) తి - ద్వారభూత ప్రసాద సాధనత్వ వేషత్తాలు మెన్రపడి.

(అ॥ దీ) ద్వితీయశిరస్సిల్ ప్రతిబంద్యభిప్రాయత్తాలే నిరాకరిక్కిఱార్ (సర్వశబ్దసంకోచ) మిత్యాదియాల్ - (ప్ర) ఏవంచ సర్వశబ్దాసంకోచాయైవ భగవత్యుపాయత్వాధ్యవసాయోపి త్యాజ్య స్స్యా దితి భావః.

“కృష్ణం ధర్మం సనాతనమ్” ఇత్యాదికళిల్పడియే ధర్మమాన సిద్ధోపాయత్తిలుమ్ సాధనత్వ బుద్ధియై విడ ప్రసజ్గిక్కుమ్. ఇవ్వాక్యత్తిల్ ప్రతిపాద్యమాన ధర్మత్తై యొళ్ళిన్ద ధర్మజ్గళట్టో? త్యాజ్యజ్గళావన? వెన్నిల్, ఇజ్గు విహితైయాన శరణాగతియిలుమ్ తుల్యమ్. ఉపాసనాదికళై ప్పోలే తనక్కు ఉత్పాదకమాకవాతల్, వర్ధకమాకవాతల్, సహకారియాకవాతల్, ద్వారమాకవాతల్, ఒన్ఱాల్ అపేక్షై యఱుమ్పడి నిత్యమాయ్, ఉపచయాపచయ రహితమాయ్, సర్వదా పరిపూర్ణమాన సహజకారుణ్యాదికళై యుడైత్తాయ్ సజ్కల్పముణ్డానపోతు ద్వారనిరపేక్షమాక కార్యమ్ పిఱక్కుమ్పడి సత్య సజ్కల్పమా యిరుక్కిఱ సిద్ధోపాయత్తుక్కు భక్తి ప్రపత్తికళ్ ఎవ్వాకారత్తాల్ ఉపకారకజ్గళాకిఱన? వెన్నిల్, ఇవై అనాదియాన అపచార పరమ్పరైయాలే ఉత్పన్నమాయ్

(సం॥) సిద్ధోపాయత్తిలు మితి — సాధనత్వబుద్ధిత్యాగస్య ధర్మైకదేశే సంకోచాభావాదిత్యాశయః. ఏతద్వాక్య ప్రతిపాద్యమానత్వాత్సిద్ధోపాయస్య నతదంశే త్యాగవిధి రితి యది తదా తుల్య మిత్యాహ (ఇవ్వాక్యత్తి) లితి—

(అ॥ ప్ర) నను భక్తేరుత్పత్త్యర్థం కర్మయోగాద్యపేక్షావ దభివృద్ధ్యర్థ మహరహరనుష్ఠీయమాన నిత్యనైమిత్తికాపేక్షావ త్ఫలోత్పాదనార్థం భగవదపేక్షావత్సిద్ధోపాయ భూతస్య భగవతో నిత్యస్యోపచయాపచయ రహితస్య సర్వదా పరిపూర్ణస్య సహజ దయావత స్సత్యసజ్కల్పస్యాపేక్షణీయాభావా ద్భక్తి ప్రపత్త్యోరనపేక్షైవస్యా దిత్యాశంక్య పరిహరతి (ఉపాసనాదీ) త్యాదినా. (దీ॥స్వా) ఇదు వ్యతిరేకదృష్టాన్తమ్. నిత్యతయా ఉత్పాదకాపేక్షై యిల్లై. ఉపచయాపచయ రహితతయా వర్ధకాపేక్షైయిల్లై. పరిపూర్ణతయా సహకార్యపేక్షైయిల్లై. ద్వారనైరపేక్ష్యేణ కార్యసిద్ధ్యుపయుక్త సత్యసజ్కల్పయుక్తతయా ద్వారాపేక్షైయిల్లై, సజ్కల్ప సిద్ధ్యర్థమపి సాధ్యోపాయాపేక్షైయిల్లై ఎన్గైయిల్ హేతు

సంసారహేతువాయ్ క్కిడక్కిఱ నిగ్రహత్తై శమిప్పిత్తుక్కొణ్డు ఉపకరిక్కిఱన. ఇవై ఫలాన్తరత్తుక్కు ఉపాయమావెప్పాదు జ్యోతిష్టోమాదికళై ప్పోలే తత్తదనుగుణ ప్రీతి విశేషఙ్గళై ఉత్పాదిత్తుక్కొణ్డు అమ్ముఖత్తాలే ఉపకారకఙ్గళామ్. ముముక్షువుక్కు సాధ్యోపాయఙ్గళాకిఱ వ్యాజ మాత్రత్తాలే శాన్త నిగ్రహమాన సిద్ధోపాయమ్ నిగ్రహ ఫలమాన జ్ఞాన సంకోచాదికళై క్కళైత్తు పరిపూర్ణ కైఙ్కర్య పర్యన్త ఫలత్తై

సహజకారుణ్యేత్యాది ఎన్నపడి. (వి) ఇవైయనాదీత్యాది - నిగ్రహరూప ప్రతిబన్ధ విఘటకతయోపయోగ ఇతి భావః.

(అ॥ స్వా) ప్రతిబన్ధక నిగ్రహశమన ముపయోగిమెన్ఱు శొన్నదు కూడుమో? స్వర్గాద్యర్థ భజన ప్రపదనమ్ ప్రతిబన్ధక శమన జనకమన్ఱే? ఎన్నవ+ర్ (ఇవై) ఇతి. (దీ) ఫలాన్తరాప్రదానమ్ నిగ్రహకృత మాకైయా లెన్ఱు భావమ్. (సం) అమ్ముఖత్తాలే ఇతి - ఫలవిశేషోపభోగ ప్రతిబంధక మరితాపూర్వనిరసన ముఖేనేత్యర్థః.

అ॥ ఇప్పడి సాధ్యోపాయమ్ నిగ్రహరూపానిష్టనివర్తకమాకిల్ సిద్ధోపాయ వైయర్థ్యమ్ ప్రసజ్గియాతో? సాధ్యోపాయ వశీకృతనాయ్క్కొణ్డు ఫలప్రదానం పణ్ణుకైయే సిద్ధోపాయోపయోగమెన్నిల్ అదు త్రైవర్గికాధికారి సాధారణ మన్ఱో? అనిష్టనివర్తకత్వమ్ ముముక్షువైప్పత్తి వధికం సిద్ధోపాయత్తుక్కెన్నిల్ అప్పోదు సాధ్యోపాయత్తుక్కు ప్రతిబన్ధక నిగ్రహ శమన ముపకారమెన్గిఱదు విరోధియాతో? ఎన్నవ+ర్ (ముముక్షువుక్కి) తి - ముముక్షువిషయత్తిల్ సాధ్యోపాయత్తుక్కు ప్రతిబన్ధక నిగ్రహశాన్తి ఉపకారమ్, సిద్ధోపాయత్తుక్కు జ్ఞానసఙ్కోచాద్యనిష్ట నివర్తకత్వముమ్ యావదాత్మభావి పురుషార్థప్రాపకత్వముమ్ అధికోపకారమెన్ఱు కరుత్తు. (సం) భగవన్నిగ్రహాతిరిక్త మరితాపూర్వాభావాత్తదనుగ్రహాతిరిక్త నియోగాభావాచ్చ భక్త్యాదికం వ్యాజీకృత్య భగవానేవ శాన్త నిగ్రహః ఫలం ప్రయచ్ఛతీతి నోక్తదోషద్వయ మితిభావః. (దీ) జ్ఞానసఙ్కోచాదీత్యాది శబ్దత్తాల్ అవిద్యాకర్మాది గ్రహణమ్.

(అ॥) అనిష్టనివృత్తిపూర్వకేష్టప్రాప్తి సిద్ధోపాయ కార్యమాకైయాల్ సాధ్యోపాయకార్యమివై యెన్ఱు శొల్లుమ్ వచనఙ్గళ్ అసఙ్గతఙ్గళన్ఱో? ఎన్నవ+ర్

క్కొణ్డుత్తు యావదాత్మభావియాక ఉపకరిక్కుమ్. ఆకైయాల్ ముముక్షువినుడైయ సర్వానిష్టనివృత్తి పూర్వకమాయ్ పరిపూర్ణకైఙ్కర్యపర్యన్తమాన ఫలపరంపరైయెల్లామ్ సిద్ధోపాయకార్యమెన్నుమ్ ప్రసాదమాన సాధ్యోపాయమడియాక వరుకిఱతెన్నుమ్ శొల్లుకిఱ ప్రమాణఙ్గళిరణ్డుమ్ సుసఙ్గతఙ్గళ్. ఆనాలుమ్ ఇప్ప్రపత్తియాకిఱ ఉపాయవిశేషత్తై శాస్త్రమ్ విధిక్కవేణుమో? లోకత్తిల్ తన్నై రక్షిత్తుక్కొళ్ళ విరకు ఇల్లాతే ఉఴన్ఱువాన్ ఒరువన్ అప్పోతు సన్నిహితనాన రక్షణ సమర్థనై ప్పణిన్దుమాప్పోలే తన్నైయుమ్ ఈశ్వరనైయుమ్ సిద్ధపరమాన శాస్త్రత్తాలే తెళిన్దాల్ తానే యవనై శరణమాకప్పఱ్ఱనో? ఆకైయాల్ అకిఞ్చననుక్కు భక్తిస్థాన

(ఆకైయా) లిత్యాదియాల్ - (సం॥ ఆకైయాల్ - ఉక్తరీత్యా భక్త్యాదేరపి మోక్షోపయోగిత్వాదిత్యర్థః)- సాధ్యోపాయ వశీకృత సిద్ధోపాయ కార్య మనిష్ట నివృత్త్యాది యాకైయాల్ సాధ్యోపాయలభ్యత్వ ప్రతిపాదక వచనఙ్గళుమ్ సఙ్గతఙ్గళెన్నపడి. ప్రమాణఙ్గళిరణ్డుమ్ - భక్త్యా పరమయా వాఽపి ప్రపత్త్యా వా మహామతే। ప్రాప్యోఽహం నాన్యథా ప్రాప్యః ॥ ౧ ॥ అమృతస్యైష సేతుః ॥ అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి" ఇత్యాదికళ్.

అ॥ ఆకిలుమ్ లోకసిద్ధరీత్యా శరణాగత్యనుష్ఠాన ముపపన్నమాకైయాల్ విధిక్కక్కూడాను? అతః "సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్యే" త్యాది వచన మనువాద మెన్నుమ్ శఙ్కైయై యనువదిక్కిఱార్ (అనాలుమిప్ప్రపత్తి) త్యాది. యద్వా (సం) ఇత్థం ప్రపత్తే రనుపాయత్వ వ దినః ప్రతిక్షిప్తాః, అథ ప్రపత్తే రవిధేయత్వాది వాది నిరాసాయ తన్మత ముపన్యస్యతి (ఆనాలు) మిత్యాదినా - ప్రపత్తే ర్వ్యాజత్వే కీత్యర్థః. (వి) ఆనాలుమ్ - తథాఽపి, ప్రపత్తే రవశ్యకర్తవ్యత్వేపి; తన్నై - ఆత్మానమ్, రక్షిత్తుక్కొళ్ళ - రక్షణం కర్తుమ్, విరకు - ఉపాయస్య, ఇల్లాదే - అభావే నైవ. అఴున్దువాన్ - ఖిద్యమానః, ఒరువన్ - ఏకః, సమర్థనై - సమర్థమ్,

త్తాలే ప్రపత్తియై విధిక్కవేణ్డియదిల్లై; కూడాతే? ఎన్ఱు శిలర్ శొల్లువర్కళ్. ఇతువుమ్ ఔచిత్యమూలమాన అతివాదమ్. ఎజ్ఞనేయెన్నిల్? లోకత్తిల్ ఒరువనై ఒరువన్ ఆశ్రయిక్కుమ్బోతు ఇన్నపడియే ఆశ్రయిత్తాల్ ఇవనిరక్షిక్కుమెన్నుమిడత్తై ఒరుప్రమాణత్తాలే యఱిన్దు ఆశ్రయిక్కుమాప్పోలే ఇరక్షుమ్ ఈశ్వరనై ఇన్నప్రకారత్తాలే ఇన్న అధికారి పఱ్ఱినాల్ ఇవనై ఈశ్వరన్ రక్షిక్కుమెన్నుమిడమ్ అఱియుమ్బోతు కర్తవ్యపరమాన శాస్త్రమొழிయ వేఱు ప్రమాణమిల్లై. నామ్ ఆశ్రయిక్క రక్షిక్కుమెన్ఱు అనుమానత్తాలే యఱుతియిట్టు ఆశ్రయిక్కిల్ ఈశ్వర తత్త్వజ్ఞానముడైయా రెల్లార్క్కుమ్

పఱ్ఱుమాప్పోలే – యథా ఆశ్రయతి తద్వత్, పఱ్ఱునో – నాశ్రయతి కిమ్, విధిక్కవేణ్డియదిల్లై – విధీయత ఇత్యుక్తిః, కూడాను – నఘటతే.

(అ॥ స్వా॥) ఇన్దమతత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ఇతువు) మితి – (వి) ఔచిత్యమూలమాన వతివాద మితి – లోకే శక్తేనా శక్తరక్షణ దర్శనా త్కారుణికేన దుఃఖిత రక్షణ దర్శనాచ్చ సర్వశక్తినా పరమకారుణికేన భగవతా సర్వేషాం రక్షణ ముచిత మిత్యేవం రూప బుద్ధివిశేషమూలః ప్రపత్తేస్సుకరత్వజ్ఞాపనార్థోఽతివాద ఇత్యర్థః. (దీ) స్వరక్షణాసమర్థనుక్కు సన్నిహిత సమర్థనై యాశ్రయిక్కై యుచితమన్ఱో? వెన్ఱు ఏతావన్మాత్రత్తాలే విధిక్కవేణ్డా వెన్ఱు అతివాదమ్ పణ్ణినపడి. (స్వా॥) విధ్యభావత్తిలే తాత్పర్యమిల్లై యెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ప్రపత్తివిధానావశ్యకత్తైయై యుపపాదిక్కిఱార్ (ఎజ్ఞనెయెన్ని) లిత్యాదినా – (వి॥ ఇరక్షుమ్ – రక్షేత్, ఒరు ప్రమాణమిల్లై –ఏతాదృశాధికారిణః ఏతాదృశఫలంప్రతి ఏతాదృశం సాధనమితి ప్రత్యక్షానుమానాభ్యాం నసిద్ధ్యతీతి భావః.) ఇన్నప్రకారత్తాలే ఇతి– ఆనుకూల్యసఙ్కల్పాద్యఙ్గ పఞ్చకప్రకారత్తాలే ఎన్ఱపడి. ఇన్నవధికారీతి - దేవతాన్తర రహితా కిఞ్చనాధికారి ఎన్ఱపడి. శాస్త్రమొழிయ వేఱొరుప్రమాణమిల్లై యెన్ఱు శొన్నను కూడుమో? అనుమానత్తాలే యఱియలామే? ఎన్నవ.+ర్ (నా)మితి – అఱుదియిట్టు – నిశ్చయిత్తెన్ఱపడి.

ఇప్పడి అనుష్ఠిక్క వత్తాకైయాలే ఉపాసన విధాయక శాస్త్ర జ్ఞళ్ నిరర్థకజ్ఞళామ్. సమర్థర్ ఉపాసనాదికళై ప్పణ్ణ అవర్గళ్ సమర్థర్ అల్లాతవర్ ప్రపత్తియై ప్పణ్ణవెన్ఱు విశేషిత్తు నియమిక్కై అనుమానత్తాల్ కడప్పడాతు. మత్తుళ్ళ ఉపాయజ్ఞళిల్ సమర్థనన్ఱిక్కే యొழిన్దాల్ అవత్తినుడైయ స్థానత్తిలే ప్రపత్తియై ప్పణ్ణువతెన్ను శాస్త్రమ్ విధియాతే పోతు మున్బు విధిత్త ఉపాయత్తుక్కు అనర్హనానపడియాలే యతిర్ ఫలత్తై యిழక్కప్పడియామ్. ఎజ్ఞనేయెన్నిల్? లోకత్తిల్

(అ॥) సమర్థనుపాసనత్తై యనుష్ఠివేణుమ్, అసమర్థర్ ప్రపదనమ్పణ్ణవేణుమెన్ఱు అనుమానత్తాలే యతిన్ఱు వ్యవస్థై శొన్నాల్ భక్తిశాస్త్రవైయర్థ్యం శొల్లవొణ్ణాదే? ఎన్నవ+ర్ (సమర్థ) నితి — కడప్పడాతు — సాధిక్కప్పడాతెన్ఱపడి. ఇప్పడి లోకత్తిల్ వ్యాప్తికాణామైయాలెన్ఱు కరుత్తు. (వి) అనుమానాచ్ఛక్తాశక్తభేదేన ఉపాయ వ్యవస్థానేత్యర్థః.

(అ) మోక్షార్థ ప్రపత్త్యసిద్ధివ దితరఫలార్థ ప్రపత్తిరపి నసిద్ధ్యతీత్యాహ (మత్తుళ్ళ) తి — మత్తుళ్ళ ఉపాయజ్ఞళిల్ "యద్యేన కామకామేన నసాధ్యం సాధనాన్తరైః" ఇత్యుక్తసాధనాన్తరేషు, సమర్థనన్ఱిక్కే యొழిన్దాల్ — అసమర్థశ్చేత్, తదనుష్ఠానాసిద్ధ్యా, అత్ ఫలత్తై-సాధనాంతరసాధ్యఫలమ్, ఇழక్కప్పడియామ్ — నసిద్ధ్యేత్.

(అ) ననూపాసన విధిబలాచ్ఛక్తస్య తత్ర ప్రవృత్తిః, అశక్తస్యతు లోకదృష్ట్యా సమర్థాశ్రయణం సమ్భవత్యేవేతి నప్రపత్తివిధి సార్థక్యమ్, నవా మోక్షరూపఫలాసిద్ధి రిత్యాశంక్య సాజ్గభరన్యాసస్య విధ్యభావే మోక్షాసిద్ధిం దృష్టయుక్తం శాస్త్రతోఽవగన్తవ్యత్వం ప్రతిబన్ది ప్రదర్శన పూర్వకం సాధయతి (ఎజ్ఞనేయెన్ని) లిత్యాదినా — ఏతదారభ్య 'సాధ్యసాధనభావమ్ శాస్త్రజ్కొణ్డఱియవేణ్డుకైయా' లిత్యంతమేకం వాక్యమ్. ప్రపత్తివిధ్యభావే తత్ఫలాసిద్ధిః కుత ఇత్యత్ర) మాలాకరణాదిషు యథా శాస్త్ర మనుష్ఠానాభావే ప్రత్యవాయాపత్త్యా శాస్త్రాపేక్షణవ దిహాపి శాస్త్రేణైవ జ్ఞాతవ్యతయే త్యన్వయః. అనన్తరం 'ఆకైయా' లితిపదాధ్యాహారేణ 'ప్రపత్తియుమ్ విధిక్కైతు' ఇత్యన్తమేకం

ACAD... ...SEARCH ...RY

రాజసేవాదికళుమ్ తత్ఫలఙ్గళుమ్ కాణచ్చెయ్‌తే మాలాకరణ దీపారోపణ స్తుతి నమస్కారాదికళై శాస్త్ర నిరపేక్షమాక అనుష్ఠిత్తాల్ అపచారఙ్గళ్ వరుమ్పడియా యిరుక్కైయాలే పరికర నియమఙ్గళోడే కూడిన భగవత్సేవాది ప్రకారఙ్గళుమ్ తత్ఫలఙ్గళుమ్ నియతఙ్గళాగ శాస్త్రమ్ కొణ్డఱికిఱాప్పోలే ఇఙ్గుమ్ లోకత్తిల్ ప్రపత్తియుమ్ తత్ఫలఙ్గళుమ్ కణ్డుపోన్దాలుమ్ సదాచార్యోపదేశ సాపేక్ష మంత్రవిశేషాదికళోడే కూడిన ప్రపత్తిక్కుమ్ ఫలవిశేషఙ్గళుక్కుమ్ సాధ్యసాధనభావమ్ శాస్త్రమ్ కొణ్డఱియవేణ్డుకైయాల్ అవ్వో ఫలఙ్గళుక్కాక సేవావిశేషఙ్గళై విధిక్కిఱాప్పోలే ప్రపత్తియైయుమ్ విధిక్కిఱతు. అఙ్గనల్లాతపోతు రాజసేవైయైప్పోల్ భగవత్సేవైయుమ్ విధిక్కవేణ్డాతొழియుమ్. ప్రపత్తిక్కుమ్ సదాచార్యోపదేశ పూర్వక మంత్రగ్రహణాదికళ్ అనపేక్షితఙ్గళాక ప్రసఙ్గిక్కుమ్.

వాక్యమ్. (సం॥ కాణచ్చెయ్‌తే ఇతి - రాజసేవాదౌ లేశాత్మక)మేపి దణ్డభూయస్త్వే పరిదృశ్యమానే సతీత్యర్థః.) శాస్త్రనిరపేక్షేతి- అశుచినా నిషిద్ధ కుసుమైరపి పర్యుషితైరపి రాజాదేర్మాలికా క్రియతే, నతథా భగవద్విషయే, అపచార ప్రసఙ్గాత్ ; శాస్త్రఙ్కొణ్డఱికిఱాప్పోలే - శాస్త్రం స్వీకృత్య జ్ఞాతు మపేక్షితతయా, శాస్త్రాభావే "స్త్రియో వైశ్యా స్తథా శూద్రాః" ఇత్యాద్యుక్త వైదిక మన్త్రాద్యనర్హాణాంచ భాషామన్త్రాదినా అన్యేషా మప్యేతావన్మాత్రం కర్తవ్యమ్, ఏతన్మాత్రేన మధికంవా నకర్తవ్య మిత్యేవం నిశ్చాయక మనుమానం నాస్తి

(అ॥ దీ) శాస్త్రానపేక్షపక్షత్తిల్ ప్రపత్తిక్కుమ్ సదాచార్యోపదిష్ట మన్త్రగ్రహణాద్యనపేక్షత్వం ప్రసఙ్గిక్కు మెన్గిఱార్ (ప్రపత్తిక్కు) మిత్యాది.

(అ॥ స్వా) మన్త్రానర్హరాన శూద్రాదికళుక్కు మన్త్రాపేక్షై యిల్లామైయాలే తదర్థం విధ్యపేక్షైయిల్లామల్ అనుమానత్తాలే ప్రపత్త్యనుష్ఠానమ్ కూడాతో!

మన్త్రాద్యనర్హర్కుమ్ శరణ్యా విశేష ఫల విశేషానుబన్ధియాన అన్యూనాధిక కర్తవ్య విశేషత్తినుడైయ అధ్యవసాయత్తుక్కు అనన్యథా సిద్ధమాన అనుమానమ్ కిడైయాతు. ఆకైయాల్ సపరికర సేవా విశేషఙ్గళ్ పోలే సపరికర భర సమర్పణమ్ ఇఙ్గు విధేయమాకక్కడవతు. ఇప్పడి యథాధికారమ్ శాస్త్రమ్ విధిత్తవళ్రిలుమ్ ఉపాసనాదికళ్ స్వరూప విరుద్ధఙ్గళెన్ఱు శిలర్ శొల్లువర్కళ్. ఇతువుమ్ ప్రపత్తియై స్తుతిక్కైక్కాక అతివాదమ్ పణ్ణినార్కళామిత్తనై.

ఎన్నవర్ (మన్త్రాద్యనహర్కు) మితి —(శరణ్యా విశేషే)తి— సత్యత్వ జ్ఞానత్వాది స్వరూపనిరూపకధర్మ, వాత్సల్యాద్యుపాయత్వోపయుక్తగుణవిశిష్ట, శ్రీపతి విషయక ఆనుకూల్యాద్యఙ్గపఞ్చక మాత్రవిశిష్ట ప్రపదన వ్యాప్త్యాద్యభావా దనుమానగమ్య మాక మాట్టాదెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥ శరణ్యశబ్దాన్వితో విశేషశబ్దః, పురుషకారవాత్సల్యాది వైశిష్ట్యం దర్శయతి, అన్యూనాధికే త్యుక్తి ర్భగవతి పురుషకారాన్తర ప్రపత్త్యనపేక్షాదికం సూచయితి.)

అ॥ నిరూపితార్థత్తై నిగమిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి —

(అ॥ దీ) ఇప్పడి ప్రపత్తివిషయత్తిల్ (వి॥ కర్తవ్యత్వం విధేయత్వంచ ప్రసాధ్య) శంకైయై ప్పరిహరిత్తు భక్తిరూపసాధ్యోపాయత్తిల్ శఙ్కైక్కై పరిహరిప్పతాక స్వరూప విరుద్ధత్వపక్షత్తై యుపక్షేపిక్కిఱార్ (ఇప్పడి యథాధికార) మిత్యాది - ఆదిశబ్దత్తాల్ కర్మయోగాది పరిగ్రహః. (స్వా) శాస్త్రం విధిత్తవళ్రి లితి — శాస్త్రవిహితత్వం తుల్యమాయిరుక్క ప్రపదనం స్వరూపానుగుణమెన్ఱుమ్, భక్తిస్వరూప విరుద్ధైయెన్ఱుమ్ పిఱివుక్కు నియామక మిల్లామల్ శొల్లుకిఱార్కళెన్ఱు కరుత్తు.

(అ) కారుణ్యత్తాలే మతాన్తరస్థరైప్పోలే నిరసియామల్ తాత్పర్యమురైక్కిఱార్ (ఇతువు) మితి.

ఎజ్జనే యెన్నిల్ ? నిత్యమాన ఆత్మ స్వరూపత్తుక్కు ఇవై నాశకఙ్గళాయ్ క్కొణ్డు స్వరూప విరుద్ధఙ్గళెన్నవొణ్ణాదు. ప్రపత్త్యనుష్ఠానత్తిలుమ్ కైఙ్కర్యత్తిలుమెన్నాలే భక్త్యాదికళిలుమ్ "కర్తా శాస్త్రార్థవత్త్వాత్పరాత్తు తచ్ఛ్రుతేః" ఎన్గిఱపడియే భగవదధీనకర్తృత్వముణ్డాకైయాలుమ్ ఆత్మస్వరూప మత్యన్త నిర్వ్యాపారమెన్నుమొన్నాతు సత్త్వలక్షణమాన అర్థక్రియాకారిత్వ మిల్లామైయాలే తుచ్ఛత్వమ్ ప్రసఙ్గిక్కైయాలుమ్

(అ) ఇప్పడి తాత్పర్యం కొళ్ళుకైక్కు నియామక మేను? ఎన్ను శఙ్కిత్తు ప్పరిహరిక్కిఱార్ (ఎజ్జనే యెన్ని) లిత్యాదినా.

(అ) స్వరూపవిరుద్ధత్వ మాత్మస్వరూప నాశకత్వాత్తాలెయో? ఆత్మస్వరూపే అసంభావితత్వాత్తాలెయో? ఉత అనర్థావహత్వాత్తాలెయో? ఎన్ను త్రేధా వికల్పిత్తు ఆద్యపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (నిత్యమానే) తి-

(అ॥ వి) కర్తృత్వస్య జీవధర్మత్వాభావా దాత్మనః ఉపాసనా కర్తృత్వ మసంభావిత మితి ద్వితీయపక్షం దూషయతి (ప్రపత్త్యనుష్ఠానత్తిలు) "మితి-కర్తా శాస్త్రార్థవత్వాత్" ఇత్యధికరణ విరోధ ఇతి భావః. (దీ) కర్తృత్వత్తిల్ "ఏషహి ద్రష్టా కర్తాభోక్తా విజ్ఞానాత్మాపురుషః" ఇత్యాదిప్రమాణ ముణ్డాకైయాలుమ్ విపక్షత్తిల్ బాధకముణ్డాకైయాలుమ్ ఆత్మావుక్కు అకర్తృత్వం కూడాదెన్నపడి. అకర్తృత్వత్తిల్ బాధకమరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఆత్మస్వరూపే)తి-

(ప్ర) సత్త్వలక్షణమానేతి - సత్తాయా జ్ఞాపకభూతస్యార్థక్రియాకారిత్వస్యాభావాదిత్యర్థః. యద్వా - సత్తాస్వరూపభూతస్య అర్థక్రియాకారిత్వస్యాభావాదిత్యర్థః. (స॰) సత్వేతి-సత్వస్య లక్షణ మర్థక్రియాకారిత్వమ్, తదభావే తుచ్ఛతా ఆత్మనస్స్యాదిత్యర్థః. సన్నిధిః -ప్రకృతిసన్నిధిః, అయమేవసాంఖ్యపక్షః,

నన్వేవం తర్హ్యచేతనస్య విభోః కాలస్య వ్యాపారాణాం చ అత్యన్త నిర్వ్యాపారత్వాత్తుచ్ఛత్వ ప్రసఙ్గ ఇతిచేన్న-కాలస్య క్షణపరిణామాదిరూప వ్యాపారసమ్భవా ద్వ్యాపారస్యాపి జ్ఞానాదిరూప యత్కిఞ్చిత్ఫల జనకత్వస్య వ్యవహారజనకత్వస్య ఉత్పత్తి వినాశాదిరూప వ్యాపారాణాం సమ్భవాచ్చ నతుచ్ఛత్వ ప్రసంగ ఇతిభావః. ఆత్మావుక్కు సన్నిధిమాత్రమే వ్యాపారమ్, అత

లుమ్ జ్ఞానచికీర్షా ప్రయత్నాశ్రయత్వ రూపమాన కర్తృత్వ మిల్లైయాక్కి ఆత్మావుక్కు సన్నిధి మాత్రమే వ్యాపార మెన్నిల్ భోక్తృత్వాదికళుమన్ఱిక్కే ఇవనుక్కు సంసారమ్ మిథ్యావాయ్ మోక్షోపాయ నైరపేక్ష్యాది ప్రసఙ్గమ్ వరుకైయాలుమ్ సాఙ్ఖ్యాదికళ్ శొల్లుమాప్పోలే స్వరూపత్తిల్ కర్తృత్వమిల్లామైయాలే ఉపాసనాదికళ్ స్వరూపవిరుద్ధఙ్గళెన్ఱు శొల్లవుమొణ్ణాతు. "అచేష్టమానమాసీనం శ్రీః కఞ్చిదుపతిష్ఠతి । కర్మ కర్మానుసృత్యాన్యో నప్రాప్య మధిగచ్ఛతి ॥" ఎన్ఱతువుమ్ శాస్త్రచోదితోపాయఙ్గళినుడైయ నైరర్థక్యం శొన్నపడియన్ఱు. పూర్వానుష్ఠిత కర్మవిశేషఙ్గళినుడైయ ఫలవిశేషమ్ శొన్నపడియత్తనై. మోక్షప్రతికూలంగళాన రాగాద్యుపాధికళాలే వన్ద కామ్యనిషిద్ధంగళ్పోలే బన్ధకంగ.

స్తృచ్ఛత్వ ప్రసఙ్గమిల్లైయెన్ఱుమ్ శఙ్కైయై అనువదిత్తు ప్పరిహరిక్కిఱార్ (జ్ఞానచికీర్షే)త్యాది- (స్వా) సాంఖ్యాదికళ్ శొల్లుమాప్పోలే ఎన్ఱు తుడఙ్గి ఆత్మని కర్తృత్వ మిల్లామైయాలే ఉపాసనాదికళ్ స్వరూపవిరుద్ధఙ్గళెన్ఱు శొల్లవొణ్ణాదితి ప్రతిజ్ఞా. ఇనుక్కు-ప్రపత్తీత్యాది పూర్వగ్రన్థముపపాదకమెన్ఱు కరుత్తు.

(అ) "అచేష్టమానమాసీన" మిత్యాదినాఽనుపతత్వా న్మోక్షోపాయ నైరర్థక్యత్తి లిష్టాపత్తియన్ఱో? ఎన్నవరుర్ (అచేష్టమాన) మితి-(వి) అచేష్టమానం అవ్యాపారిణమ్, ప్రాశ్యం-అన్నమ్. (సం) జ్ఞానచికీర్షాద్యనాశ్రయత్వే భోక్తృత్వాద్యభావాన్మోక్షోపాయ నైరర్థక్యం స్యాదిత్యుక్తమ్, ఇదానీ మచేష్టమానేపి కస్మింశ్చిత్పురుషే శ్రీరుపతిష్ఠతి, ప్రాగనుష్ఠితకర్మణేతి భావః; కర్మ-తద్విహీనో మనుష్యః కర్మ, సత్కర్మానుసృత్యచ, ప్రాశ్యం యవాగుమపి, నాధిగచ్ఛతీతి కర్మవిశేష ఫలవిశేష పరమేవేదమ్, నోపాయాన్తర నిరర్థకత్వ పరమిత్యుక్తమ్.

(అ॥ స్వా॥) తృతీయపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (మోక్షప్రతికూలఙ్గళా)నేతి - (దీ) కామ్యనిషిద్ధవత్పలే ఫలాన్తరరాగాద్యుపాధిక మల్లామైయాలెఙ్గై

శల్లామైయాలుమ్ మోక్షార్థితనక్కు సిద్ధిక్కైయాలుమ్ ఉపాసనాదికళుక్కు శాస్త్రముఖత్తాలే అనర్థావహత్వరూపమాన స్వరూప విరోధమ్ శొల్లవొణ్ణాదు. ఆకైయాల్ ఆత్మస్వరూపత్తై ప్పఱ్ఱ ఉపాసనాదికళుక్కు నాశకత్వా సంభావితత్వా నర్థావహత్వఙ్గళిల్లామైయాలే ఒరుపడియాలుమ్ స్వరూప విరోధ ప్రసఙ్గమిల్లై. ఆనాలుమ్ ఆత్మాదేహాది విలక్షణనాకైయాలే స్వరూపత్తిల్ వర్ణాశ్రమాదికళిల్లైయెన్ఱు తెళిన్దవనుక్కు "బ్రాహ్మణోఽహం

(అ॥ స్వా) ఉక్తప్రకారత్రయత్తాలే స్వరూప విరోధమిల్లావిట్టాలుమ్ ప్రకారాన్తరేణ స్వరూప విరోధమిల్లైయో? ఎన్నవ + ర్ (ఆకైయా) లితి. (సం) ఆకైయాల్ - కథమపి స్వరూప విరుద్ధత్వస్య నుపపాదత్వాత్; ఏవంచాత్మనో నిత్యత్వాద్భక్తిర్నతన్నాశికా, ఆత్మనః పరాధీన కర్తృత్వవత్వా ద్భక్తేర్న తన్ముఖేనా సమ్భావితతా, ముముక్షుం ప్రత్యేవ విహితత్వాదాతురాదే రపథ్యాదివన్నానర్థావహత్వమపీతి భావః.

(అ) అథ స్వరూపా నధికరణ వర్ణాశ్రమాది నిబన్ధనత్వా త్స్వరూపే బ్రాహ్మణ్యాది భ్రమవ దధికారికత్వా దహఙ్కార గర్భత్వా త్కర్మోపార్జిత కరణకళేబరాది సాధ్యత్వా చ్ఛేషత్వస్వరూపాననురూపత్వేన స్వరూపానిష్టావహత్వాదత్యన్త పరతన్త్ర స్వరూప విరుద్ధ స్వరక్షణార్థ స్వవ్యాపారత్వా ద్దేవతాన్తర యజన సఙ్కలితతయా అనన్యార్హ శేషత్వాయత్త పారమైకాన్త్య విరుద్ధత్వా దన్యార్థతయా విహితతయా అనర్థావహత్వా, త్ప్రాప్యస్యైవ ముముక్షోః ప్రాపకత్వేన భక్తేః ప్రాప్యాననురూపత్వాత్ "అథపాతకే" త్యాదినా పాతకశబ్దవాచ్యతయా నిందితత్వా దాచార్యరుచి పరిగృహీతత్వాభావా త్కృతాది యుగోచితత్వేపి కలియుగానుచితత్వాత్, "నరస్యబుద్ధిదౌర్బల్యా" దిత్యాదినా బుద్ధిదౌర్బల్యాదవలమ్బనీయత్వోక్తే ర్భక్త్యాదిస్స్వరూపవిరుద్ధ ఇతి పరకీయాన్ హేతూన్ క్రమేణానూద్య యథాయోగ్యం హేత్వాభాసతా ముపపాదయతి (ఆనాలు) మిత్యాదినా (ఆకైయా లివ్వుపాసనాదికళు మధికార్యన్తరత్తుక్కు యథాధికార

క్షత్రియోఽహం" ఎన్నాప్పోలే వరుమ్ అభిమానఙ్గళడి యాక కర్తవ్యఙ్గళాన వర్ణాశ్రమాది ధర్మఙ్గళుమ్ అవర్ఱ్ఱోడే తునక్కణ్డాన ఉపాయాన్తరఙ్గళుమ్ అనుష్ఠేయఙ్గళల్లామై యాలే ఇవ్వర్ణాశ్రమాది నిబన్ధనఙ్గళాన ధర్మఙ్గళ్ స్వరూప విరుద్ధఙ్గళాకైక్కుక్కుఱై యెన్నెన్నిల్? ఇతువుమ్ అనుప పన్నమ్. ఎఙ్ఙనే యెన్నిల్? స్వరూపత్తిల్ బ్రాహ్మణత్వాది కళిల్లై యెన్ఱు తెళిన్దానే యాకిలుమ్ కర్మ విశేషఙ్గళడియాక బ్రాహ్మణత్వాది విశిష్టమాన శరీరత్తోడే సంబద్ధనాయిరు క్కైయాలే అశ్శరీర సంబన్ధమడియాక వరుకిఱ క్షుత్పిపాసాది కళుక్కు పరిహారమ్ పణ్ణుకిఱ కణక్కిలే అశ్శరీరమ్ విడుమళ వుమ్ అవ్వో వర్ణాశ్రమాదికళుక్కుమ్ తన్ శక్తిక్కుమ్ అనురూపమాక అనిష్టనివృత్తీష్ట ప్రాప్తికళై ప్పఱ్ఱ శాస్త్ర ఙ్గళ్ విధిత్త ధర్మఙ్గళై ప్పణ్ణవేణ్ణాతు. ఆకైయాల్ ఇద్ధర్మఙ్గళై దేహాత్మ వివేక మడియాక స్వరూప విరుద్ధఙ్గళాక్కి ఇవ

మనుగుణఙ్గ) ళిత్యన్తేన. (యద్వా॥ దీ) ననుబ్రాహ్మణత్వాద్యభిమాన వాన్గళుక్కే అధికారమాకైయాల్ తదభిమానశూన్యరుక్కు అసమ్భావితమామెన్ఱుమ్ శఙ్కై యై యనువదిక్కిఱార్ (ఆనాలు) మిత్యాదియాల్.

(అ) ఇత్తైప్పరిహరిక్కిఱార్ (ఇతువుమనుపపన్నం) మిత్యాది - ఇత్తైయుప పాదిక్కిఱార్ (స్వరూపత్తి) లిత్యాదియాల్ _ నదేహోఽస్మీతి జ్ఞానేన బ్రాహ్మణాది భ్రమస్ పోనాలుమ్ కర్మవిశేషహేతుక బ్రాహ్మణత్వాది విశిష్ట శరీర సమ్బన్ధమ్ పోకాతు, ఇశ్శరీరసమ్బన్ధమే యథాధికారమాకైయాల్ తత్ప్రయుక్త శాస్త్ర విహితఙ్గళాన వర్ణాశ్రమ ధర్మఙ్గళ్ కర్తవ్యఙ్గళెన్ఱపడి. (సం) అశ్శరీరసమ్బన్ధమడి యాక విధి - యథాదృష్టక్షుత్పిపాసాదేః దృష్టపరిహారేణ నివృత్తిః క్రియతే తథా శాస్త్రైకసమధిగమ్య నిష్టనివృత్తీష్టప్రాప్తిశ్చ కర్మాయత్త శరీరసమ్బన్ధస్య శాస్త్ర విహిత ధర్మవిశేష సాధ్యా నాద్యో దేహాత్మవివేక శ్శాస్త్రవిహిత ధర్మాణా

ఱ్ఱుక్కు త్త్యాజ్యత్తై శ్శొల్ల వొణ్ణాతు. దేహాత్మ వివేక ముడైయవనుక్కు పారలౌకిక భోగసాధనమాన ధర్మత్తిల్ అధికారమాకైయాల్ ఇద్ధర్మఙ్గళుడైయ అనుష్ఠానత్తుక్కు స్వరూపత్తిల్ బ్రాహ్మణ్యాది భ్రమమ్ అధికారమన్ఱు. బ్రాహ్మణాది విశిష్ట శరీర సంబన్ధమే అధికారమ్. ఆకైయాల్ సర్వధర్మానుష్ఠానత్తుక్కుమ్ ఉపయుక్తమాన ప్రకృత్యాత్మ వివేక మడియాక ఉపాసనాదికళుక్కు విరోధమ్ కణ్డిలోమ్. ఉపాసదికళ్ అహఙ్కారాది గర్భఙ్గళెన్ఱుమిడమ్ శాస్త్ర మిశైయా తిరుక్క చ్చెయ్ తే ఆరోపిత్తార్కళ్ అత్తనై.

మనుష్ఠేయత్వ ఏవ నియామకః, న స్వరూప విరుద్ధతోక్తా వితి భావః. ఏవం చ ప్రథమ హేతోరప్రయోజకతేత్యాశయః.

(అ॥ దీ) బ్రాహ్మణ్యాది భ్రమమే అధికారమానాల్ దోషమేతు? ఎన్న వర్ (దేహాత్మ వివేకముడైయవనుక్కు) ఇత్యాదియాల్ – (సం) దేహాత్మేతి - యది స్వరూపే బ్రాహ్మణ్యాది భ్రమో ధర్మాధికారస్స్యాత్తదా తన్ముఖేన తేషాం స్వరూపవిరుద్ధతా స్యాత్, బ్రాహ్మణ్యాది విశిష్ట దేహసంబన్ధ ఏవ ప్రకృత్యాత్మ వివేకవతోఽధికార ఇతి న తన్ముఖేనాపి ధర్మాణాం స్వరూపవిరుద్ధతేతి భావః. ఏవం చ ద్వితీయహేతు స్స్వరూపాసిద్ధ ఇత్యుక్తః. (వి) పారలౌకికేతి–స్వర్గాది భోక్తృదేహాది విలక్షణాత్మ స్వరూపజ్ఞానవతో బ్రాహ్మణ్యాదిమతో జ్యోతిష్టోమాది ర్విధీయతే; తస్యాత్మని దేహభేదజ్ఞానా చ్ఛరీరసమవేత బ్రాహ్మణ్యస్యాత్మని భ్రమోనసమ్భవతీతి భావః. (స్వా) ఇత్తై యుపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి.

(అ॥ దీ) భక్త్యాది అహఙ్కారగర్భమాకైయాల్ స్వరూపవిరుద్ధ మెన్ఱతై నిరాకరిక్కిఱార్ (ఉపాసనాదిక) ళిత్యాదియాల్. (స్వా॥ శాస్త్రమితి– ఫలసఙ్గ కర్తృత్వత్యాగయుక్తమాక భజనత్తై విధిక్కైయాలే ఎన్ఱపడి.) ఉపాసకరుక్కు శాస్త్రం పారతన్త్ర్యత్తై బోధిక్కైయాల్ స్వాతన్త్ర్యధీయుణ్డెన్ఱు మతిశయమాయిన్ఱు. ఆకైయాల్ హేతు అసిద్ధమెన్ఱపడి. (వి) శాస్త్రమిశైయాదిరుక్క చ్చెయ్ తే– శాస్త్రమనఙ్గీకృత్య స్థితౌ, ఆరోపిత్తార్కళత్తనై–స్వతన్త్ర కర్తృత్వ

కర్మోపార్జితఙ్గళాన కరణకళేబరఙ్గళాకిఱ ఉపాధికళై క్కొణ్డు అనుష్ఠిక్కైయాలే కర్మయోగాదికళ్ నిరుపాధిక స్వరూపవిరుద్ధఙ్గళెన్నార్క్కు స్వరూపజ్ఞాన ద్వయ శ్రవణాదికళుమ్ మనః ప్రభృతి సాపేక్షఙ్గళాకైయాలే తుల్యదోషఙ్గళామ్. అనాలుమ్ శేషభూతనాకైయాలే తన్నై త్తాన్ రక్షిత్తుక్కొళ్ళ ప్రాప్తను మన్ఱిక్కే అత్యన్త పరతన్త్రనాకైయాలే తన్నై త్తాన్ రక్షిత్తుక్కొళ్ళ శక్తను మన్ఱిక్కే యిరుక్కిఱ ఇవనుక్కు స్వరక్షణార్థమాక కర్తవ్యమెన్ఱొరు ఉపాయత్తై విధిక్కైయుమ్ అతివనుక్కు సాధ్యమాయ్ సాధ్యోపాయమెన్ఱు పేర్ పెఱుకిఱ తెన్ఱు శొల్లుకైయుముపపన్నమో? అనపిన్బు భక్తియోగాదికళ్ శేషత్వానురూపఙ్గళల్లామైయాలే స్వరూపత్తుక్కు అనిష్టావహఙ్గళెన్ఱుమ్ అత్యన్త పారతన్త్ర్య విరుద్ధఙ్గళాకైయాలే అసంభావితఙ్గళెన్ఱుమ్ శొల్లవొణ్ణాతు ఎన్నిల్? ఇతు సర్వమోక్షప్రసఙ్గాదికళాలే మున్బే పరిహృతమ్. ఇవన్ శెయ్తతొరు వ్యాజమ్ కొళ్ళాతే ముక్తనాక్కిల్ అనాదియాక ముక్తనాక ప్రసజిక్కుమ్. ఈశ్వరన్ కేవల స్వాతన్త్ర్యత్తాలే

మారోపితవన్త ఇత్యేతావన్మాత్రమ్, శాస్త్రవతాం తు పరాధీన కర్తృత్వ జ్ఞానాత్ స్వాతన్త్ర్య కర్తృత్వబుద్ధిర్న జాయతే, అతో నాహఙ్కారాది విరోధ ఇతి భావః.

(అ॥ దీ) కరణకళేబరరూపోపాధికళాల్ అనుష్ఠిక్కప్పడుకైయా లుపాసనాది నిరుపాధిక స్వరూపవిరుద్ధమెన్ఱు మత్తై నిరసిక్కిఱార్ (కర్మోపార్జితఙ్గ) ళిత్యాదియాల్.

(అ) ప్రకారాన్తరేణ అసమ్భావితత్వ అనర్థావహత్వఙ్గళై స్వరూపవిరుద్ధత్వమెన్ఱు శఙ్కిక్కిఱార్ (అనాలు) మిత్యాదినా. అనిష్టావహమ్ — శేషత్వహానికరమెన్ఱపడి. (ఇతు సర్వ) తి. పూర్వోక్తపరిహారత్తైయే స్పష్టార్థమాక క్కాట్టుకిఱార్ (ఇవన్ శెయ్తతొరు) ఇత్యాది వాక్యత్రయత్తాలే.

నిన్నైత్తపోతు ముక్తనాక్కిల్ వైషమ్య నైర్ఘృణ్యాది దోష ఙ్గళుమ్ వరుమ్. మోక్షోపాయ విధాయకఙ్గళాన శాస్త్రఙ్గళు మెల్లామ్ నిరర్థకఙ్గళుమామ్. ఆకైయాల్ ఇశ్శేషత్వత్తాల్ వస్తువిషయత్తై పర్రుకైయిల్ ఔచిత్యముమ్ ఉడైయవన్ ఉడమైయై రక్షిక్కైయిల్ ఔచిత్యముముణ్డామ్. అత్యన్త పారతన్త్ర్యత్తాల్ అవన్ కొడుత్త స్వాతన్త్ర్యత్తైచ్చుమన్దు అవనుక్కు అభిమతమాన ఉపాయఙ్గళై అనుష్ఠిక్కైయుమ్ ఫలమ్ పెఱుకైక్కు అవన్ కైపార్త్తిరుక్కవేణ్డుకైయుమ్ సిద్ధిక్కుమ్. ఇశ్శేషత్వ పారతన్త్ర్యఙ్గళిరణ్డుమ్ ఫలదశైయిల్ అవనుకన్దకైంకర్యత్తై యవనిట్టవழక్కాక నడత్తుకైక్కుముఱుప్పామ్.

(అ॥ సం) నన్వనాది ముక్తాది ప్రసఙ్గపరిహారాయ సాధ్యోపాయ అవలమ్బనీయశ్చే చ్ఛేషత్వాదే స్సాధన ఫలదశయోః కథముపయోగ ? ఇత్యత్రాహ (ఆకైయా) లిత్యాదినా – (వి) వస్తువిషయత్తై ప్పర్రుకైయిల్ – ఇదం మదీయ మితి విభజ్య గ్రహణే ఔచిత్యం స్వవస్తుత్వేన స్వకీయవస్తు న స్స్వయం రక్షణే ఔచిత్యంచ శేషత్వస్య ప్రయోజనమ్. పారతన్త్ర్యస్య ప్రయోజనం పరతన్త్రత్వాత్తముపదిష్టోపాయానుష్ఠానం ఫలప్రాప్త్యర్థం స్వామి ప్రతీక్షణం చేత్యర్థః, (సం) ఏవంచ శేషత్వైక స్వరూపత్వా దత్యన్త పరతన్త్రత్వా దితిహేత్వోరన్యథాసిద్ధ్యుపపాదనా త్సాధ్యయోరసఙ్గేచే అప్రయోజకత్వం ఫలితమ్. ఏవంచ పఞ్చమో హేతు ర్విశేషణాసిద్ధ స్స్వరూపాసిద్ధశ్చ, షష్ఠోపి విశేషణాసిద్ధః. విశేష్యాంశఏవ అవశేషితశ్చే దప్రయోజక ఇత్యుక్తం భవతి.

(అ॥ స్వా) ఉపాయ దశైయి లౌచిత్య ద్యోతనమ్ శేషత్వ పారతన్త్ర్య కార్యమాకిల్ ఫలదశైయిల్ శేషత్వపారతన్త్ర్యం వ్యర్థమాకప్రసఙ్గియాతో ? ఎన్న ఫలదశైయిలు ముపయోగమరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఇశ్శేషత్వే) తి – అవనుకన్దేతి శేషత్వోపయోగమ్, అవనిట్టవழక్కాయితి పారతన్త్ర్యోపయోగ మెన్నపడి. (వి) అవనిట్టవழక్కాక – తద్దత్తమర్యాదేతి, ఉఱుప్పామ్ – హేతుర్భవతి.

ఇవైయడియాక స్వరక్షణార్థ స్వవ్యాపారమాకాతెన్బార్క్కు-
త్తాజ్గళ్ యథాశాస్త్రమ్ భగవత్ప్రీత్యాది ఫలత్తైక్కుఱి
అనుష్ఠిక్కుమ్ కైంకర్యత్తిలుమ్ సాధ్యమాక విధిక్కప్పడుకిఱ
ప్రపత్తితన్నిలుమ్ స్వరూప విరోధ బుద్ధియాలే అధికారమిల్లై
యాన్-వాక్యజన్యమాన సంబంధజ్ఞానాదిమాత్రత్తిఱ్కాట్టిల్
అతిరిక్తమాక "శరణం వ్రజ" ఎన్ఱు విధేయమాకైయాలే
సాధ్యమాయిరుక్కుమ్. ప్రపత్తిస్వరూపమెన్ఱుమిడమ్ మున్బే
శొన్నోమ్. ఆకైయాల్ శేషభూతనుమాయ్ పరతన్త్రను-
మాన ఇవనుక్కు యథాధికారమ్ స్వరక్షణార్థ వ్యాపారమ్ పణ్ణ
క్కూడాయిల్లై. ఆనాలుమ్ అనన్యార్హ శేషభూతనాక త్తన్నై

(అ) శేషత్వపారతన్త్ర్యయో ర్భక్తివిరోధిత్వే తుల్యన్యాయతయా కైఙ్క-
ర్యప్రపత్తి విరోధిత్వమపి స్యాదిత్యాహ (ఇవైయడియాకే)తి – ఏతన్మూలకతయా,
స్వరక్షణార్థ స్వవ్యాపారమాకాతు – ఏతయోస్సతో స్వరక్షణార్థవ్యాపారో
నయుజ్యతే, ఎన్బార్క్కు – ఇతి వదతామ్, స్వరూపనిరూపకబుద్ధియాలే– శేషత్వ
పారతన్త్ర్య గోచరబుద్ధ్యా, (వివరణ్యాం స్వరూపవిరోధబుద్ధియాలే ఇతి పాఠో
నోపాత్త ఇతి దృశ్యతే.)

(అ॥ స్వా) కృతిసాధ్యమాక విధిక్కప్పడుకిఱ వెన్ఱుశొన్నదు కూడుమో?
వాక్యజన్య సమ్బన్ధ జ్ఞానాది మాత్రమన్ఱో ప్రపత్తి? అదు కృతిసాధ్య మల్లామై
యాలే విధేయమన్ఱే? ఎన్న వర్ (వాక్యే)తి – (వి) ఏషాం ప్రపత్తిత్వే సాఙ్గ
భరన్యాస విధివైయర్థ్యాది ప్రసఙ్గాదికం పూర్వమేవోక్తమితి భావః. (సం॥
మున్బే – అస్మిన్నేవాధికారే)

(అ॥ స్వా) ఉక్తార్థత్తై యుపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయా)లితి –

(అ॥ ప్ర) భక్తియోగస్య దేవతాన్తరారాధనరూప నిత్యనైమిత్తికాఙ్గతయా
పారమైకాన్త్య విరోధిత్వస్యానన్యార్హ శేషత్వరూప స్వరూప విరుద్ధత్వమేవే
త్యుక్తేర్భాష్యవిరోధమాహ (ఆనాలు)మిత్యాదినా. (స్వా) అనన్యార్హేతి –

త్తైయుమ్ పరమైకాన్తియా యిరుక్కుమ్ అవనుక్కు దేవతాన్తర ద్వారకజ్ఞానవర్ణాశ్రమధర్మజ్ఞళుమ్ అవర్జనీయ ఇతి కర్తవ్యత్తై యాక ఉపదేశిత్త భక్తియోగాదికళుమ్ ఐకాన్త్యవిరుద్ధజ్ఞళన్రో? శుద్ధయాజికళుక్కన్రో పరమైకాన్తిత్వమ్ కూడువతెన్నిల్? ఇతు భాష్యాదికళిల్ నిష్కర్షమ్ తెరియామై యడియాక వన్న చోద్యమ్. ఎజ్జనేయెన్నిల్? ప్రతర్దనాది విద్యైకళిల్ పరమాత్మా ఇన్ద్రాది శరీరకనాక ముముక్షువుక్కు ఉపాస్యనెన్ఱుఅఱితియిట్టార్. విద్యాంగమాన వర్ణాశ్రమ ధర్మంగళిలుమ్ అవ్వో దేవతైకళై శరీరమాక క్కొణ్డు నిఱ్కుమ్ పర

దేవతాన్తరద్వారక వర్ణాశ్రమ ధర్మ మన్యశేషత్వ కార్య మాకైయాలే విరోధమెన్ఱు కరుత్తు. (పరమే)తి. దేవతాన్తర ప్రయోజనాన్తర రహితనాయిరుక్కుమవనెన్ఱపడి. (దేవతాన్తరే)తి. దేవతాన్తరద్వారక వర్ణాశ్రమధర్మమెన్ఱతు దేవతాన్తరద్వారకోపాసనాదికళుక్కు ముపలక్షణమ్, అన్యథోత్తరవాక్యత్తిలుపాసనత్తిల్ దేవతాన్తర ద్వారకత్వ నిమిత్త పారమైకాన్త్య భఙ్గ పరిహార మసఙ్గతమాక ప్రసఙ్గిక్కు మెన్ఱపడి. (సం) ప్రకృతి సమ్బన్ధాసంకలిత బ్రహ్మయాజిన శ్శుద్ధయాజినః.

(అ॥ స్వా) ఇఙ్గు దేవతాన్తరద్వారకోపాసనాదికళై ప్రధానమాక వనుష్ఠిక్కైయాలే పారమైకాన్త్యవిరోధమో? ఉత దేవతాన్తరద్వారక వర్ణాశ్రమధర్మ జ్ఞళై అఙ్గతయా అనుష్ఠిక్కైయాలే పారమైకాన్త్య విరోధమో? ఎన్ఱు వికల్పిత్తు ఆద్యపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ప్రతర్దనే) తి-ఆదిశబ్దత్తాలే మధువిద్యాది గ్రహణమ్. (ప్ర॥) కైవల్యోపనిషదాదిషు విహిత రుద్రాన్తర్యామ్యుపాసనాది రాది శబ్దార్థః. యథాక శ్చుక విశిష్టరాజ్ఞో మాలాభి రర్చనం రాజార్చనమేవ నతు కంచుకార్చనం తథా ఇన్ద్రాది విశిష్ట పరమాత్మారాధన మపీత్యర్థః.) ద్వితీయపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (విద్యాఙ్గమానే) తి.

(అ) ఇప్పడి శరణ్యనారాధ్యనాకైయాలే దేవతాన్తర సమ్బన్ధప్రయుక్త పారమైకాన్త్య విరోధమిల్లైయాకిల్ దేవతాన్తరారాధనాదికళిలుమ్ పారమైకాన్త్యవిరోధమిల్లైయాక ప్రసఙ్గియాతో? వస్తువృత్తియి లఙ్గుమ్ శరణ్యనారాధ్య

మాత్తావే ఆరాధ్యనెన్ఱు నిష్కర్షిత్తార్. ఆకైయాల్ స్వతన్త్రమాక శిల దేవతైకళై ప్పఱ్ఱినాలుమ్ ఫలాన్తర కామనైయాలే తన్నుడైయ నిత్య నైమిత్తికఙ్గళుక్కు ప్పుఴంబాన దేవతాన్తరాన్వయమ్ వరిలుమ్ పరమైకాన్తిత్వత్తుక్కు విరుద్ధమామ్. ఫలాన్తర సఙ్గము మన్ఱిక్కే పరమాత్మావుక్కు విశేషణఙ్గళాక దేవతైకళై వైత్తు అగ్న్యాది శబ్ద విశేషఙ్గళై విశేష్య పర్యన్తమాక అనుసన్ధిత్తుమ్ "సాక్షాదప్యవిరోధం జైమినిః" ఎన్గిఱ న్యాయత్తాలే అగ్నీన్ద్రాది శబ్దఙ్గళై సాక్షాద్భగవద్వాచకఙ్గళాక అనుసంధిత్తుమ్, స్వధర్మానుష్ఠానమ్

నన్ఱో? ఎన్నవఱ్ఱు (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల్ – శ్రీభాష్యకార రిప్పడి నిష్కర్షిక్కైయాల్, స్వతన్త్రేతి– నిత్యకర్మఙ్గళి శిలదేవతైకళై స్వతన్త్రమాకప్పఱ్ఱినాలుమెన్ఱపడి, ఫలాన్తరేతి– నిత్యనైమిత్తిక బహిర్భూతకామ్య కర్మఙ్గళిలుమ్ స్వతన్త్రతయా దేవతాన్తరాన్వయమ్ వరిలుమెన్ఱపడి.

(అ) ఇప్పడి పారమైకాన్త్యవిరోధమ్ శొన్నాను కూడుమో? వస్తువృత్తియిలే శరణ్యనే ప్రధానతయా ఆరాధ్యనన్ఱో? యథాకథఞ్చి ద్దేవతాన్తరాన్వయమ్ విరుద్ధమెన్ఱిల్, దేవతాన్తరనామఘటిత నిత్యనైమిత్తికానుష్ఠానత్తిలుమ్ విరోధమ్ ప్రసజ్గియాతో? ఎన్నవఱ్ఱు (ఫలాన్తరసఙ్గము) మితి – "త్రైవర్గికాంస్త్యజేద్ధర్మాన్" ఎన్ఱు కామ్యకర్మమ్ ముముక్షువుక్కు అనిష్టఫలతయా త్యాజ్యమాకైయాలుమ్ "నయష్టవ్యా మయా యూయం కదాచిదపి దేవతాః" ఎన్ఱు దేవతాన్తర యజనమ్ నిషిద్ధమాకైయాలుమ్ దేవతాన్తరశేషణమాక వనుష్ఠిత నిత్యనైమిత్తికమ్ వస్తువృత్తియిలే భగవదారాధనమానాలుమ్ "జీవముఖ్యప్రాణలిఙ్గాన్నేతి చేన్నోపాసాత్రైవిధ్యాదాశ్రితత్వాదిహ తద్యోగాత్ ॥ సాక్షాదప్యవిరోధం జైమినిః" రిత్యాది సూత్రభాష్యాదికళిలే తథావిధానుసన్ధానమ్ విహితమాకైయాలేయుమ్ తథావిధానుసన్ధానాభావే పారమైకాన్త్య విరుద్ధమెన్ఱుమ్ తథావిధానుసన్ధానే విరుద్ధమన్నెన్ఱుమ్ కరుత్తు. (దీ॥ 'సాక్షాదపీ' త్యాదిపరిహారాన్తరమ్)–(అత్రైవివరిష్యాం విశేష్యాంశోఽనుసన్ధేయః.)

పణ్ణు మిడత్తిల్ విధి బలత్తాలే పరమైకాన్తిత్వ విరోధ మిల్లై. ఆనాలుమ్ అభిచారాదిగళై విధిత్త కట్టళైయిలే శాస్త్ర ప్రరో చనాదికళిల్ అభిసన్ధియాలే అధికారి విశేషత్తిలే ఉపాసనాది కళై విధిత్త దత్తనై యన్ఱో? ముముక్షువుక్కు ప్రాప్య ప్రాపకజ్గళ్ ఏకమాకైయాలే ప్రాప్యానురూపమాక ఉపాయమ్ సర్వేశ్వరన్ ఒరువనుమే. ఆకైయాల్ అన్ఱో? "అథ పాతక భీతస్త్వం సర్వ భావేన భారత। విముక్తాన్యసమారంభో నారా యణ పరో భవ॥" ఎన్ఱు ధర్మదేవతై తన్ పుత్రనుక్కు ఉపా సనాదికళై ప్రాప్య విరోధికళెన్ఱు నినైత్తు నిన్దిత్తతెన్నిల్? ఇతువుమ్ అత్యన్తానుపపన్నమ్. ఎజ్ఞనేయెన్నిల్? అభిచారాది కళ్ ఫల విశేష మడియాకవిఱే అనర్థ హేతుక్కళాయిర్ప్పదు. ఇజ్గు ఫలమ్ మోక్షమానపడియాలే అమ్ముఖత్తాల్ అనర్థ ప్రసజ్గమిల్లై. ఏకాధికారి విషయత్తిలే ఏక ఫలత్తుక్కు గురు వాయిరుప్పతొన్ఱై ఉపాయమాక క్కాట్టి లఘువాయిరుప్పతొ

(అ॥ సం) అభిచారాదివ దన్యార్థతయా విహితతయా అనర్థావహత్వా ష్టమం ప్రాప్యానురూపత్వాదితి నవమంచ హేతు మనూద్య స్వరూపాసిద్ధ్యా దూషయితి (ఆనాలు) మిత్యాదినా - (స్వా ప్రాప్యవిరోధికళెన్ఱు) తి - పాతక శబ్దత్తాలే ఉపాసనాదికళై నిందిక్కైయాలే పాతకతయా స్వరూప విరుద్ధజ్గళెన్ఱు కరుత్తు. (అ) ఇన్దపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ఇతువు) మితి-అనుపపన్నతైయై యుప పాదిక్కిఱార్ (ఎజ్ఞనేయెన్ని) లిత్యాదినా.

(అ॥ స్వా) ద్వితీయపక్షత్తై ప్రతివదిక్కిఱార్ (ఏకాధికారీ) తి- వివక్షిత విపరీతమితి= భక్త్యనుపాదేయత్వరూప స్వమత విపరీతమెన్ఱపడి. (సం)ప్రపత్తి, రూప లఘూపాయే రుచ్యుపపత్తయే భక్తిరూప గురూపాయవిధాన మిత్యుక్తే వివక్షితస్వరూపవిరుద్ధత్వ విపరీతమ్- భక్తేస్సకిఞ్చనం ప్రత్యుపాయత్వమేవ సిద్ధ్యే దిత్యర్థః. కించ వివక్షితం ప్రపత్త్యుపాయత్వఫలకం తదన్యానుపాయత్వమ్

న్ఱిలే రుచియై ప్పిఱప్పిక్క-ఐతేఱ్గై వివక్షిత విపరీతమ్. అఙ్గ
త్తిలే అఙ్గి ఫల నిర్దేశమాయ్ స్తుతిమాత్రమాయితే అప్పోతు
ఫలిప్పతు. ప్రాప్యత్తుక్కిన్నతు అనురూపమెన్నుమిడమ్ శాస్త్ర
వేద్యమాకైయాలే యుక్తిమాత్రత్తాలే ప్రాప్యవిరోధమ్
శొల్లవొణ్ణాతు. ఆగమసిద్ధఙ్గళిలొన్ఱై విరుద్ధతర్క్కఙ్గళాలే బాధి
క్కిల్ తుల్యన్యాయత్తాలే సర్వ శాస్త్రఙ్గళుమ్ ప్రపత్తి శాస్త్రం

తద్విపరీతం ప్రపత్తేరేవానుపాయత్వమ్. (వి) భక్తిరనుపాదేయా ప్రపత్తిరుపాదేయేతి ఖలు భవతాం వివక్షితమ్, తద్విపరీతమ్ – తన్న సిధ్యతి, వేదాన్తేషు భక్తిప్రపత్త్యోరేకఫలసాధనతయా పరస్పరనైరపేక్ష్యేణ విధానాద్భక్తేః ప్రపత్తితుల్యయోగక్షేమత్వేన అన్యతరస్యాన్యతరప్రరోచకత్వాభావేన ప్రపత్తిప్రరోచకత్వాసమ్భవాత్; సమ్భవే వా గురుణ్యాలస్యాదినాఽప్రవృత్తౌ లఘునాఙ్గభూతేన అఙ్గిఫలమారోప్య ప్రరోచనా కార్యా. న తు గురుణా లఘుప్రరోచనా, స్వరసత ఏవ లఘుప్రవృత్తిసమ్భవేన ప్రరోచనానపేక్షత్వాత్; ధాన్యవహనార్థమనడుహి సికతాభారనిక్షేపోఽపి లఘూపాయోఽభ్యాసపాటవాయైవ, న తు గర్వపరిహారాయ; అతో వివక్షిత విపరీతమితి భావః. (స్వా) అఙ్గత్తిలేఇతి– ఇఙ్గు జీవనావస్థైయిల్ దృష్టఫలజనకత్వాభావేన ప్రపత్తియిల్ విశ్వాసజనకత్వరూపప్రరోచకత్వం కూడాతు, లఘూపాయే పుంసాం స్వత ఏవ ప్రవృత్తేః; లఘూపాయస్యైవ గురూపాయప్రవర్తకత్వౌచిత్యేన చ భక్త్యుపాయవిధేః ప్రపత్తౌ ప్రవర్తకత్వరూప ప్రరోచకత్వముమ్ కూడాతు, ఆకైయాల్ పరిశేష ప్రమాణేనాఙ్గేషు ఫలశ్రుతిరర్థవాద ఇతి న్యాయేనాఙ్గస్తుతిముఖేనాఙ్గిప్రరోచకత్వం శొల్లవేణుమ్, ఇతఙ్గతయా భక్తి ఉపాదేయై యాకైయాలే అనుపాదేయత్వరూపస్వపక్ష విపరీతమెన్ఱు కరుత్తు.

(అ) తృతీయకల్పత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ప్రాప్యత్తుక్కు) తి– (వి) ప్రాప్యమేవ ప్రాపకమ్, తదనురూపం నో చేదననురూపమితి వ్యాప్తిర్నాస్తి, శాస్త్రైకవేద్యత్వాదానురూప్యస్య; అతో భక్తిరపి శాస్త్రవశాదనురూపైవేతి భావః.

(అ॥ స్వా) ముముక్షువుక్కు ప్రాప్యప్రాపకయోరైక్యమావశ్యకమిత్యాది యుక్తిమూలతయా భక్తియోగమనుపాదేయమన్ఱో; ఎన్నవ+ర్ (ఆగమ

తానుమ్ ప్రమాణ మన్ఱిక్కే యొழ్రియుమ్. "అథ పాతకభీత స్త్వం" ఎన్గిఱ విడత్తిలుమ్ పాతక శబ్దత్తాలే ఉపాసనాదికళై నిన్దిక్కిఱ తెన్గైక్కుమ్ ప్రమాణమిల్లై. ఆకైయాల్ ముముక్షువుక్కు విహితఙ్గళాకైయాలే భక్తిప్రపత్తికళిరణ్డుమ్ యథాధికారమ్ పరిగ్రాహ్యఙ్గళ్. విహితఙ్గళేయాకిలుమ్ ఆచార్యరుచి పరిగృహీతఙ్గళల్లాతపడియాలే అతిథి సత్కారఙ్గళిల్ విహితంగళాన గవాలమ్భనాదికళ్ పోలే ఉపాసనాదికళ్ శిష్ట పరిగ్రహ విరుద్ధఙ్గళాకైయాలే అనాదరణీయఙ్గళన్ఱో? వెన్ఱ

సిద్ధఙ్గళి) లితి–చతుర్థపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (అథపాతకే)తి–(సం) "ధ్యాయీత–నిదిధ్యాసితవ్యః– ఉపాసీత– ధ్యేయో నారాయణస్సదా– హరిరేకస్సదా ధ్యేయః– స్మర్తవ్యస్సతతం విష్ణుః– మన్మనాభవమద్భక్తః" ఇత్యాది ప్రమాణ విహితాం భగవత్ప్రియతమత్వాపాదికాం భక్తిం ధర్మ్మదేవతైవ స్వపుత్రం ప్రత్యేవపాతకత్వేన వదతీత్యుక్తి రవైదిక గోష్ఠీష్వేవరోచతే; తర్హి కస్తస్యార్థ? ఇతి చేదుచ్యతే, భక్తిప్రకరణస్థమపీదం వచనం తదవాన్తరప్రకరణేన భక్తినిర్వృత్తి ప్రతిబన్ధక పాతకపరమేవ, భక్తినివృత్తి ప్రతిబన్ధకానా మనాదికాలసఞ్చితానాం పాతకానా మానన్త్యాత్తన్నివర్తక కృచ్ఛ్ర చాన్ద్రాయణ కూశ్మాణ్డ వైశ్వానర వ్రాతపతి పవిత్రేష్టి త్రివృదగ్నిష్టోమాదికాన్ కర్తుమశక్తః పాతకైరపి భీతశ్చేద్విముక్త చాన్ద్రాయణాది సమారమ్భ స్తత్స్థానే తమేవ శరణం వ్రజేతి హి ప్రకరణానుగుణ స్తదర్థః, నత్వదభిమతః, ఇదం సర్వమభిప్రేత్య "ప్రమాణమిల్లై" ఇత్యుక్తమ్. (అ॥ స్వా) ఉపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి–విహితేతి– విహితత్వేపి భక్తిత్యాగే ప్రపత్తేరపి త్యాగప్రసఙ్గః ఎన్ఱు కరుత్తు.

(అ॥ దీ) నను విహితమాకిలు మాచార్యరుచి పరిగృహీతత్వ మిల్లామైయాల్ స్వరూపవిరుద్ధమెన్ఱుమ్ పక్షత్తై నిరాకరిక్కిఱార్ (విహితఙ్గళేయాకిలు) మిత్యాది– (వి॥ నిరూపకవాక్యమన్ఱు –పండితోక్తి రన్నభవతి).

(అ) కతిపయ శిష్టానుష్ఠాననుష్ఠానమ్ ప్రపత్తిక్కుమ్ ముణ్డు, శ్రీపరాశరాదికళనుష్ఠియామైయాలే; సర్వశిష్ట బహిష్కారమ్ భక్త్యాదికళి లిల్లై యెన్గిఱార్

గైయుమ్ నిరూపకవాక్యమన్ఱు. సర్వాచార్య పరిగ్రహమిల్లాత పోతన్ఱో "అస్వర్గ్యం లోక విద్విష్టం ధర్మ మప్యాచరే న్నతు" ఎన్ఱు కత్తిక్కలావతు. ఇఙ్గు "తస్మై నమో మునివరాయ పరాశరాయ" ఎన్నుమ్పడి శ్లాఘ్యరాన శ్రీపరాశరాది పూర్వాచార్యర్కళ్ అనుష్ఠిక్కైయాల్ సర్వశిష్టబహిష్కారమ్ శొల్ల వొణ్ణాతు. ఇప్పడి యుగాన్తరఙ్గళిల్ ఇవై ధర్మఙ్గళానాలుమ్ కలియుగత్తిల్ యథోక్తమాన పరమాత్మోపాసనాదికళుక్కు అధికారికళ్ దుర్లభరాకైయాలే ఇవై యిక్కాలత్తుక్కు ప్పొరున్దుమవైయన్ఱు. ఆకైయాలే యన్ఱో? "కలౌ సంకీర్త్య కేశవమ్" ఎన్ఱుమ్ "కలే ర్దోషనిధే రాజన్నస్తి హ్యేకో మహాన్ గుణః। కీర్తనాదేవ కృష్ణస్య ముక్తబన్ధః పరం వ్రజేత్॥" ఎన్నుమ్ శొల్లుకిఱతు ఎన్నవుమొణ్ణాతు. "కలౌ. కృత యుగం తస్య కలి స్తస్య కృతే యుగే। యస్య చేతసి

(సర్వాచార్యే)త్యాది — (సం) అస్వర్గ్యమితివచనమతిథి సత్కారాదిషు గవాలమ్భనాది విషయమ్. (స్వా) శ్లాఘ్యరానేతి-కతిపయ శిష్టపరిగ్రహాపరిగ్రహ సన్నిపాతత్తిల్ సర్వసమ్మత శిష్టపరిగ్రహ మెన్ఱపడి. సర్వేతి— కతిపయ శిష్టపరిగ్రహ మనుపాదేయతా నియామకమాకిల్ ప్రపత్తేరప్యనుపాదేయతాప్రసఙ్గః ఎన్ఱుకరుత్తు.

(అ॥దీ) స్వరూపవిరుద్ధత్వ మిల్లావిడిలుమ్ కలియుగత్తిల్ భక్త్యాదికళుక్కు అధికారికళ్ కిడైయామైయాల్ ఇతుక్కు క్కలియుగత్తిల్ మోక్షోపాయత్వ మిల్లైయెన్ఱుమ్ శఙ్కైయై యనువదిత్తు ప్పరిహరిక్కిఱార్ (ఇప్పడియుగాన్తరే)త్యాది — 'కీర్తనాదేవ' ఎన్ఱవధారణత్తాల్ భక్త్యధికారి దౌర్లభ్యమెన్ఱు శఙ్కాభిప్రాయమ్.

(అ॥ స్వా)అధికారి దౌర్లభ్యత్తాలే ఇక్కాలత్తిల్ భక్తియోగమనుపాదేయమో? ప్రమాణస్వారస్యత్తాలెయో? ఎన్ఱు వికల్పిత్తు ఆద్యపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్(కలా)వితి— (దీ) యస్య చేతసి గోవిన్దస్తస్య కలౌ కృతయుగమెన్ఱత్తాల్

గోవిన్దో హృదయే యస్య నాచ్యుతః ॥” ఎన్గిఱపడియే ఇక్కా-లత్తిలుమ్ ఉపాసనాదికళుక్కు అధికారికళ్ స్వయం ప్రయోజన యోగనిష్ఠరాన పూర్వాచార్యర్ కళ్ పోలే సంభావితరిఱే. ఇఙ్గనల్లాతపోదు సంకీర్తన వ్యతిరిక్తైయాన ప్రపత్తిక్కుమ్ “కిం ను తస్య చ మన్త్రస్య కర్మణః కమలాసన । న లభ్యతేఽధికారీవా శ్రోతుకామో ఽపివా నరః ॥” ఇత్యాదికళిల్పడియే మహా విశ్వాసాది యుక్తరాన అధికారికళ్ తేట్టమాకైయాలే అవ్విడత్తిలుమ్ ఇప్ప్రసఙ్గమ్ వరుమ్. ఆనపిన్బు ఉపాసనాదికళుక్కు వేఱోరు విరోధ మిల్లామైయాల్ యథాశాస్త్రమ్

కలియుగత్తిలుమ్ భగవధ్యాయికళుణ్డాకైయాల్ అధికారి దౌర్లభ్య మిల్లై యెన్ఱు కరుత్తు. (స్వా) ద్వితీయ పక్షత్తై ప్రతిక్షేపిక్కిఱార్ (అఙ్గనల్లాతపోతు) ఇతి-(అఙ్గనల్లాతపోతు - వచనాపాతస్వారస్యత్తాలే ఉపాయమల్లాతపోదెన్ఱపడి. సఙ్కీర్తనవ్యతిరిక్తప్రపత్తిక్కితి - అవధారణబలాదేవ ప్రపత్తేరప్యనుపాయత్వం ప్రసఙ్గిక్కుమెన్ఱపడి. భక్తివదధికారి దౌర్లభ్యాభావే ప్రపత్తిక్కనుపాయత్వమెఙ్ఙనే? ఎన్నవ+ర్ (కిన్ను) తి- తేట్టమితి- (వి॥ మర్లభతయా) లఘూపాయత్తుక్కు అధికారి దౌర్లభ్యముణ్డో? ఎన్నమహావిశ్వాసాదీతి- ప్రసఙ్గమ్ వరుమితి- ప్రపత్తిక్కుమనుపాయత్వప్రసఙ్గమ్ వరుమెన్ఱపడి. ఇన్ద వచనత్తుక్కు అధికారి దౌర్లభ్యాభిధానముఖేన ప్రపత్తిప్రశంసైయిలే తాత్పర్యమెన్ఱిల్ “కీర్తనాదేవ కృష్ణస్య” ఇత్యాదికళుక్కుమ్ కీర్తనప్రశంసైయిల్ తాత్పర్యమెన్ఱు కొళ్ళలామెన్ఱు కరుత్తు.

(అ॥ సం) యది కేనాపి ప్రకారేణ నస్వరూపవిరుద్ధా భక్తిస్తర్హి భవాదృశైరపి పరిగ్రాహ్యాస్స్యా దిత్యత్రాహ (ఆనపిన్బు) తి- (స్వా॥ ఆనపిన్బు- ఉక్త ప్రకారేణ భక్తిక్కు విరుద్ధత్వం కూడాతపిన్బు) - (స్వాధికారే)తి-నస్వరూపేణ విరోధః, కింతు స్వగతాకిఞ్చన్యేనైవేతి భావః.

(అ॥ స్వా) ఇప్పడి భక్తిక్కు మోక్షోపాయత్వ ముణ్డాకిల్ “నరస్య బుద్ధి దౌర్బల్యా దుపాయాన్తర మిష్యతే” ఎన్ఱనుపాదేయత్వం శొల్లుకిఱతు విరోధి

ఆతురాదికళుక్కు అవగాహనాదికళ్ పోలే ఇవై "అకించనోఽనన్యగతిః" ఎన్ఱిరుక్కుమ్ అధికారిక్కు స్వాధికార విరుద్ధఙ్గళెన్ను ప్రాప్తమ్. ఇవ్వధికార విరోధమ్ అఱియాతే ఉపాసనాదికళిలే ప్రవర్తిక్కుమవనై ప్పఱ్ఱి "నరస్య బుద్ధి దౌర్బల్యాదుపాయాంతర మిష్యతే" ఎన్ఱతు. ఆకైయాల్ ఇవ్వుపాసనాదికళుమ్ అధికార్యన్తరత్తుక్కు యథాధికారమ్ అనుగుణఙ్గళ్. అవర్ఱుక్కు సామర్థ్యమిల్లామైయాలాతల్ విళమ్బక్షమనల్లామైయాలాతల్ ఇప్ప్రిపత్తియై స్వతన్త్రోపాయమాకప్పర్ఱినవనై * "శెయ్దవేళ్వియ" నెన్నుమ్ "కృతకృత్య" నెన్నుమ్ "ఽనుష్ఠిత క్రతు శత" నెన్నుమ్, ఇవనుక్కు మరణాన్తమాకనశక్కుఙ వ్యాపారఙ్గళై అవభృథ పర్యన్త కర్తవ్య క్రియాకలాపఙ్గళాక స్తుతిత్తుమ్, క్రత్వన్తరానుష్ఠానమ్ పణ్ణినవనుక్కు

యాతో? బుద్ధిదౌర్బల్యకృత ముపాయాన్తరావలమ్బనమ్ తత్త్వబుద్ధికృతమన్నెన్ఱ వచనత్తిలే తోన్ఱవిల్లైయో? ఎన్నవ+ర్ (ఇవ్వధికారవిరోధ) మితి- అధికార విరోధం తెఱియామైయే బుద్ధిదౌర్బల్యమెన్ఱు కరుత్తు. (సం॥ బుద్ధిదౌర్బల్యమ్ - మహావిశ్వాసమాన్ద్యమ్. "అధికార్యన్తరత్తుక్కు" మిత్యుక్తి రకిఞ్చనస్యాపి ఫలభక్తిసమ్భవాభిప్రాయేణ.)

(అ॥ ప్ర) ఏవమధికారవిశేషమాత్రవిరుద్ధతయా చేతనస్వరూప విరుద్ధత్వానుపపత్తేః స్వరూపానురూపఏవ భక్తియోగ ఇత్యాహ (ఆకైయాలి) త్యాదినా- ఉపాసనాదీతి- కర్మయోగాది రాది శబ్దార్థః.

(అ॥ వి) నను ప్రపత్తేరశక్తాధికారికత్వే పున్త్రిస్నానాదివ దనుకల్పతయా అముఖ్యతయా భక్తిత ఉత్కర్షప్రతిపాదనం నోపపద్యత ఇత్యత) సుకరత్వాదినా ఆధిక్యం వదన్ తతాధిక్యస్య ప్రామాణికత్వమాహ. (అవర్ఱుక్కు సామర్థ్యమిల్లామైయా) లితి-ప్రపత్తియై స్వతన్త్రమాకప్పర్ఱినవనై-స్వతన్త్రప్రపత్తినిష్ఠమ్, శెయ్తవేళ్వియనెన్ఱుమ్- అనుష్ఠితయాగ ఇతి, "విమః కృష్ణం బ్రాహ్మ

మేలుళ్ళ నిత్యనైమిత్తికజ్గళ్ పోలే ఇవనుక్కు స్వతన్త్ర విధి యాలే వర్ణాశ్రమాది ధర్మజ్గళ్ నడవానిఱ్కచ్చెయ్తేయుమ్, అనుష్ఠిత ఆత్మయాగ ఫలత్తై ప్పఱ్ఱి కర్తవ్యాన్తర నిరపేక్ష నాకవుమ్ ఆళ్వార్కళుమ్ మహర్షికళుమ్ భగవచ్ఛాస్త్రజ్గళుమ్ వేదజ్గళుమ్ ఘోషియానిన్ఱన. ఆకైయాల్ "తపస్విభ్యోఽధికో యోగీ జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోఽధికః। కర్మిభ్యశ్చాధికో

జ్ఞాస్తత్వతోయే తేషాం రాజన్ సర్వయజ్ఞాస్సమాప్తాః॥ అనుష్ఠితక్రతుశతో భవత్యేవ నసంశయః" ఇత్యాది ప్రమాణమనుసన్ధేయమ్. (స్వా) ఆళ్వార్కళుమితి– శెయ్తవేళ్వియ నిత్యాది ఆళ్వార్కళుడైయ ఉక్తిః, కృతకృత్య ఇత్యాద్యార్షోక్తిః, అనుష్ఠిత క్రతు శత ఇత్యాది భగవచ్ఛాస్త్రమ్, మరణాన్తేత్యాది శ్రుత్యర్థ కథనమెన్ఱు కరుత్తు. (వి॥ ఘోషియానిన్ఱన–స్ఫుటం వదన్తి.)

(అ) ఇప్పడి ప్రపత్తినిష్ఠ స్తుతి యెన్ఱు శొన్నదు కూడుమో? భక్తిప్రపత్తికళిరణ్డుమ్ మోక్ష సాధనతయా విహితత్వావిశేషేణ తుల్యమాయిరుక్క అన్యతరస్తుతి కూడుమో? ప్రత్యుత ముఖ్యభక్తినిష్ఠస్తుతియే ఉచితైయన్ఱో? ఇతరాజ్గనైరపేక్ష్యరూపాధిక్య యుక్తతయా ప్రపత్తేస్తన్నిష్ఠస్తుతి ఉచితైయెన్నిల్ స్వసాజ్గవ్యతిరిక్త నైరపేక్ష్యం సర్వసాధారణమన్ఱో? ప్రపత్తి స్తుత్యా ప్రపత్త్యాధిక్యం సిద్ధమెన్నిల్ ప్రపత్తినిష్ఠస్తుతి యొప్పయ ప్రపత్తిస్తుతి యిల్లైయే? ఎన్న సదృష్టాన్తమాక ప్రపత్త్యాధిక్యత్తై సమర్థిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల్–ప్రపత్తినిష్ఠనై స్తుతిక్కైయాలే. (సం॥) స్వతన్త్రప్రపత్తినిష్ఠస్య సర్వస్తుతి విషయత్వాత్. (దీ) తపస్విభ్యః – ప్రవృత్తి ధర్మరూప భక్తినిష్ఠరైక్కాట్టిలుమ్ మేలాకై. ప్రవృత్తిరూప జ్ఞాననిష్ఠరై క్కాట్టిలుమ్ ప్రవృత్తిధర్మరూప కర్మయోగనిష్ఠరిలుమ్ కాట్టిలుమ్, యోగీ– నివృత్తి ధర్మరూప యోగవానధికన్, ఆకైయాల్ నివృత్తి ధర్మరూప యోగీ భవేతి శ్లోకత్తుక్కర్థమ్. (సం) తపస్విభ్యః–కాయశోషణమాత్రపరేభ్యః, యోగీ –జ్ఞానయోగనిష్ఠః, యద్వా. "ఈదృశః పరమాత్మాఽయం ప్రత్యగాత్మా తథేదృశః। తత్సమ్బన్ధానుసన్ధానమితి యోగః ప్రకీర్తితః" ఇత్యుక్తయోగనిష్ఠః, సఏవ జ్ఞానిత్వేనేన గృహ్యతే. అభిమతః – పరమపురుషారాధనరూప కర్మయోగ

యోగీ తస్మాద్యోగీ భవార్జున ॥” ఇత్యాదికళాలే ప్రవృత్తి ధర్మఙ్గళిఱ్కాట్టిల్ నివృత్తి ధర్మఙ్గళ్ శ్రేష్ఠఙ్గళానాప్పోలవుమ్ అవై తన్నిల్ ఆత్మ విషయమాన యోగమ్ శ్రేష్ఠమానా ప్పోలవుమ్ ఆత్మవిషయ యోగఙ్గళిఱ్కాట్టిల్ “యోగినామపి సర్వేషాం” ఎన్నిఱ శ్లోకత్తిల్ పడియే వసుదేవ నన్దన విషయ మాన యోగమ్ శ్రేష్ఠమానాప్పోలవుమ్ పరమాత్మవిషయ విద్యావిశేషఙ్గళెల్లాత్తిలుమ్ న్యాస నిక్షేపాది శబ్దఙ్గళాలే శొల్ల ప్పట్ట విద్యా విశేషమే సుకరత్వ సకృత్కర్తవ్యత్వ శీఘ్రఫల ప్రదత్వాదికళాలే శ్రేష్ఠతమమ్. న్యాసవిద్యైయిలే కణ్ఠోక్త మాన ఇవ్వర్థత్తై “తేషాం తు తపసాం న్యాస మతిరిక్తం

నిష్ఠః, సఏవ ధర్మిభ్య ఇతి గృహ్యతే. యోగీ– భక్తియోగవాన్. (స్వా) తపస్విభ్య ఇత్యాది= కేవల తపసా– ఆత్మజ్ఞాన వ్యతిరిక్తజ్ఞానేన కేవలాశ్వమేధాదినా యః పురుషార్థ స్సాధ్యతే తేభ్యోప్యతిశయిత పురుషార్థత్వాత్; ఆత్మయోగీ అధికః, యథావా “యోగినామపి సర్వేషా” మితి–పఞ్చమ్యర్థే షష్ఠీ. యోగిభ్యః–“సర్వభూతస్థిత” మిత్యాద్యుక్తయోగిభ్య స్సర్వేభ్యోపి తపస్విప్రభృతిభ్యోపి, మాం శ్రద్ధావాన్ సన్ యో భజతే స యుక్తతమః–శ్రేష్ఠతమ ఇత్యర్థాశ్రయణేన వసుదేవ నందన విషయ యోగీ శ్రేష్ఠః, తద్వదెన్నపడి. (స్వా) ఉక్తస్థలఙ్గళిలే విశిష్టపురుష స్తుతావపి విశేషణీభూత యోగాందే రాధిక్యం తద్వత్ప్రకృతేపి ప్రపత్త్యాధిక్య మెన్ను కరుత్తు. దృష్టాన్తఙ్గళిలే అతిశయిత ఫలజనకతయా ఆధిక్యమ్ కూడినాలుమ్ ప్రపత్తిక్కు– భక్త్యపేక్షయా ఆధిక్యమెఙ్ఙనే? ఎన్నవ+ర్ (సుకరత్వే) త్యాది.

(అ) ఇప్పడి ప్రపన్నాధికారస్తుతిమాత్రేణ ప్రపత్తిక్కు– ఆధిక్యం శొన్ననుకూడుమో? ఆధిక్యకణ్ఠోక్తి యిల్లావిట్టాల్ స్తుతి అన్యథానుపపన్నై యన్ఱో? “తస్మాన్న్యాసమేషాం తపసా మతిరిక్తమాహుః” ఎన్ఱు ఆధిక్యం కణ్ఠోక్తమెన్ఱి లఙ్గుశొన్నవాధిక్యమ్ ప్రాకరణిక తపోదమాద్యవధికమాకైయాలే భక్త్యపేక్షయా ఆధిక్యమ్ కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (న్యాసవిద్యైయిలే) ఇతి– తేషామితి_ తేషాం తపసామ్ – పూర్వానువాకోక్త న్యాసపర్యన్తానాం సత్యం తపోదమాది

తప శ్శ్రితమ్ ॥ సత్కర్మనిరతా శ్శుద్ధా స్సాంఖ్యయోగవిద స్తథా । నార్హంతి శరణస్థస్య కలాంకోటితమీమపి ॥" ఎన్ఱు భగవచ్ఛాస్త్రమ్ ఉపబృంహిత్తతు. అవగాహనాదికళిల్ సమర్థనల్లాతవనుక్కు "మానసం విష్ణు చిన్తనం" ఎన్ఱు భగవచ్చిన్తనత్తై స్నానమాక విధిత్తాల్ అతు స్నానాన్తరఙ్గళ్ పణ్ణుకిఱ శుద్ధియైయుమ్ పణ్ణి పాపాన్తరఙ్గళైయుమ్ శమిప్పిత్తు అప్పోతే భగవదనుభవ రసత్తైయుమ్ ఉణ్డాక్కుమాప్పోలే ఉపాసనాదికళిల్ సమర్థనల్లాతవనుక్కు ప్రపత్తియై విధిత్తాలుమ్ ఇప్ప్రపత్తితానే అవై కొడుక్కుమ్ ధనత్తైయుమ్ అవైతన్నైయుమ్కొడుక్కవల్లాయ్ అకిఞ్చననుక్కు త్తారకమాయ్

తపసాం మధ్యే, న్యాసమ్- ప్రథమార్థే ద్వితీయా, విభక్తివ్యత్యయ శ్ఛాన్దసః. (దీ॥ న్యాసమెన్ఱు నపుంసకత్వమార్షమ్) లిఙ్గవ్యత్యయోవా ; న్యాసాఖ్యం తపః అతిరిక్తమ్- అతిశయితమ్, శ్రితమ్-శ్రితిప్రతిపాదితమెన్ఱపడి. (సత్కర్మే)తి- సత్కర్మనిరతాః - కర్మయోగనిష్ఠాః, సాంఖ్యయోగవిదః - సంఖ్యా - బుద్ధిః, జ్ఞానయోగనిష్ఠాః, శుద్ధాః-భక్తియోగనిష్ఠాశ్చ ఎన్ఱపడి. (దీ॥ శుద్ధాస్సత్కర్మనిరతాః - నివృత్తిరూప కర్మయోగనిష్ఠాః, శుద్ధా స్సాంఖ్యవిదః - నివృత్తిరూప జ్ఞానయోగనిష్ఠరుమ్, శుద్ధాయోగవిదః - శుద్ధభక్తియోగనిష్ఠరుమ్, నార్హన్తి.) ఉపబృంహణబలత్తాలే భక్తియోగముమ్ పూర్వోక్తమాన న్యాసాది తపస్స్వన్తర్గతమెన్ఱు కరుత్తు. (సం) నను భక్త్యావసమర్థస్య ప్రాప్తాప్రపత్తిః కథమేవ మధికప్రభావేత్యత్రమానసస్నాన దృష్టాన్తేన స్వాపేక్షితకాలఏవాస్యాః ఫలావినాభావాచ్చ అధికప్రభావ తామేవ దృఢయతి (అవగాహనాదికళి)లిత్యాదినా- (దీ) ఉపాసనాదియెన్ఱు ఆశబ్దత్తాల్ ఉపాయవిరోధి నివర్తనత్తైచ్చొల్లిఱ్ఱు. విరోధినివర్తనాసమర్థనుక్కు విరోధియైప్పోక్కి భక్త్యాద్యుపాయత్తై కొడుక్కుమెన్ఱపడి. ఇత్తాల్ "సుమనస్కరేణ శోచేద్యః" ఎన్గిఱపడియే సర్వఫలప్రదత్వం శొల్లిఱ్ఱు. (స్వా)-(అవైతన్నైయు) మితి—ఉపాయవిరోధి నివర్తనాసమర్థనుక్కు విరోధనివర్తనద్వారా భక్త్యాద్యుపాయత్తైయుమ్ కొడుక్కుమెన్ఱపడి. (అకిఞ్చననుక్కి)తి

అవన్ అపేక్షిత్త కాలత్తిలే ఫలావినాభావత్తైయుమ్ ఉడైత్తాయిరుక్కైయాలే అధిక ప్రభావమాయిరుక్కుమ్. ఇప్పడి ఇవ్వుపాయత్తిన్ అధికారత్తిలుమ్ స్వరూపత్తిలుమ్ వరుమ్ కలక్కజ్గళ్ శమిప్పిత్తోమ్. ఇనిమేల్ పరికరజ్గళిల్ వరుమ్ వ్యామోహమ్ శమిప్పిక్కిఱోమ్. ఇవ్వుపాయత్తుక్కు ఆనుకూల్యసంకల్పాదికళ్ వేణుమో? "ఆర్తో వా యదివా దృప్తః" ఎన్నుమ్ "మిత్రభావేన సంప్రాప్తం నత్యజేయం కథంచన । దోషో యద్యపి తస్యస్యాత్" ఎన్ఱుమ్ "యది వా రావణస్స్వయం" ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱ రిపూణామపి వత్సలనాన శరణ్యన్

వర్ణాద్యపేక్షై వేణ్డావెన్ఱపడి. (అపేక్షితే)తి- భక్త్యనివర్త్యప్రారబ్ధ నివర్తన ద్వార ఎన్ఱపడి. (ప్ర) భక్తిసాధ్యస్య కృత్స్నస్యాపి సాధకత్వా ద్భక్తేరపి సాధకత్వా ద్భక్త్యసాధ్యప్రారబ్ధ భజ్గస్యాపి సాధకత్వాచ్చ భక్తితశ్శైఘ్ర్య ముపపన్నమిత్యర్థః.

(అ॥ వి) వక్ష్యమాణ సజ్గత్యర్థం వృత్తం కీర్తయన్ పరికర విషయ శజ్కాపరిహారం ప్రతిజానీతే (ఇప్పడీ) త్యాదినా-(ప్ర) అంగానాం స్వరూపేణ జ్ఞనస్య పురుషార్థత్వా దంగత్వేన నిరూపణస్య పురుషార్థపర్యవసాయినోఙ్గి నిరూపణాధీనత్వా త్తదానన్తర్య మితి భావః.

(అ॥ దీ) పరికరవిషయత్తిల్ వరుమ్ శజ్కైయై కాట్టుకిఱార్ (ఇవ్వుపాయత్తుక్కు) త్యాదియాల్. దోషముణ్డాకిలు మజ్గీకరిక్కుమవన్ పక్కల్ ప్రపత్తిక్కు అనుకూలానాచరణ ప్రతికూలాచరణరూప దోషజ్గళుడైయ వర్జనత్తై, సజ్కల్పిక్క వేణ్డావెన్ఱు శజ్కావాక్యార్థం. (స్వా)-(దోషజ్గళై) ఇతి - దోషదర్శియాకైయాలే ఆనుకూల్యపరిత్యాగముమ్ ప్రాతికూల్యాచరణముమ్ దోషమల్లామైయాలే ఆనుకూల్యసజ్కల్పాద్యపేక్షై యిల్లైయెన్ఱపడి. (అనాలోచితే)తి-ఆనుకూల్యప్రాతికూల్యాద్యాలోచన మన్ఱిక్కే ఫలప్రదానమ్పణ్ణకిఱవనన్ఱో వెన్ఱపడి. (వి) "దోషోయద్యపీ" త్యనేన ఆనుకూల్యాచరణాద్యభావేపీత్యభిప్రేతమ్. "రావణస్స్వయ" మితి ప్రాతికూల్యవర్జనాద్యభావేపీత్యభిప్రేత మితి తేషామ్.

శరణాగతనుడైయ దోషఙ్గళై ప్పార్క్కుమో? "అనాలోచిత విశేషాశేష లోకశరణ్య" ఎన్నన్ఱో పూర్వర్కళ్ పాశురమ్? ఆకైయాల్ ఇవై సంభావిత స్వభావఙ్గళా మిత్రనైయన్ఱో? వెన్ఱు శిలర్ శొల్లువర్కళ్. ఇతుక్కు ప్రపత్త్యుత్తరకాలత్తిల్ ఆనుకూల్యాదికళ్ అనువర్తియాతొఴియిలుమ్ ప్రతిసమాధానమ్ పిఱన్దు ప్రపత్తి ఫలముమ్ కులైవఱ్ఱిరుక్కుమెన్కై యిలే తాత్పర్యమ్ కొళ్ళలామ్. ఇఙ్గనల్లాతపోతు "షడ్విధా శరణాగతిః" ఎన్ఱుమ్ "న్యాసః పఞ్చాఙ్గసంయుతః" ఎన్ఱుమ్ "స్వాఙ్గైః పఞ్చభిరావృతామ్" ఎన్ఱుమ్ అఙ్గాఙ్గికళై విభజిత్తు

శయః, తథా తాత్పర్యే ప్రమాణ 'మనాలోచితవిశేషే' తి; అయ మనుకూలోఽయ మననుకూల ఇతి విశేషం నాలోచయతీత్యర్థః.

(అ॥ స్వా)ఇవర్కళై నిరాకరిక్కక్కడవరాయ్ 'మిత్రభావేనే' త్యాదికళుక్కుమ్ తన్మూలమాన ఇవ్వుక్తిక్కుమ్ తాత్పర్య మరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఇతు)క్కితి – ఆనుకూల్యాద్యఙ్గాపేక్షై యిల్లైయెన్గిఱ వుక్తిక్కెన్ఱపడి. ప్రపత్త్యుత్తరేతి– ప్రపత్త్యనుష్ఠాన కాలత్తిలుమ్ అఙ్గాపేక్షైయిల్లైయెన్ఱు శొల్లవొణ్ణాదెన్ఱపడి.

(అ) విపక్షత్తిల్ బాధకమరుళి + ర్ (ఇఙ్గనల్లాతపోతి) తి – అఙ్గాఙ్గికళై విభజిత్తితి – "షడ్విధాశరణాగతిః" ఎన్గిఱప్రమాణముమ్ "అనేనైవతు మన్త్రేణ స్వాత్మానం మయినిక్షిపేత్" ఇత్యాద్యుత్పత్తి వాక్యత్తిల్ అఙ్గితయా సిద్ధమాన నిక్షేపత్తైయుమ్ ఆనుకూల్య సఙ్కల్పాదికళైయుమ్ పృథక్కాక వెడుత్తు కాణ్బిక్కుమ "షడ్విధాశరణాగతిః" ఎన్గిఱవచనత్తిలే అఙ్గాఙ్గి సముచ్చయత్తాలే షాడ్విధ్యమ్ న్యాయత్తాలే సిద్ధిక్కైయా లఙ్గాఙ్గివిభాజక ప్రమాణమెన్ఱు కరుత్తు. విరుద్ధమితి భావేక్తః–విరోధమెన్ఱపడి. యద్వా; అవర్కళుడైయ కథనమ్ విరుద్ధమెన్ఱపడి.

ఇప్పడి యానుకూల్యాది పఞ్చకమ్ ప్రపత్తిక్కవినాభూత స్వభావమెన్ఱు శొన్నమ కూడుమో? లోకత్తిల్ ప్రపదనప్రకరణఙ్గళిలే ఇవ్వఙ్గఙ్గళుక్కు అవినాభావం దృష్టమన్ఱే? ఉత్తరకాలత్తిలే సమ్భావిత స్వభావమెన్ఱు శొన్నతు తాః

చ్చొల్లుకిఱ పలప్రమాణఙ్గళుక్కుమ్ విరుద్ధమ్. లోకత్తిల్ రక్ష్య ద్రవ్య సమర్పణ మర్యాదైక్కుమ్ పొరున్దాతెన్నుమ్ ఇవ్వఙ్గజఙ్గళుడైయ సకృత్కరణాది ప్రకారఙ్గళుమ్ మున్బే శొన్నోమ్. బ్రహ్మాస్త్రముమ్ స్వాఙ్గసాపేక్షమాయిత్తే ఇరుప్పతు. ఆకైయాల్ "ప్రపత్తేః క్వచిదప్యేవం పరాపేక్షా న విద్యతే । సా హి సర్వత్ర సర్వేషాం సర్వకామఫలప్రదా" ఎన్నతువుమ్ ధర్మాన్తర నైరపేక్ష్యమ్ శొన్నపడి. ఇప్పడి యల్లాతపోతు ఇవర్కళిశైన్ద మహావిశ్వాసత్తైయుమ్ ఇక్క-

---

కూడుమో? అవినాభూతాఙ్గమాకిల్ భక్తియోగత్తిల్పోలే ఉత్తరకాలత్తిలుమ్ నియమేన వనువర్తిక్క వేణ్డావో? ఎన్నవ+ర్ (లోకత్తి) లితి- పొరున్దాతితి- అఙ్గుమోరఙ్గమిల్లావిడిల్ ఫలఙ్కొణ్డామైయా లిప్పై యవినాభూతస్వభావమెన్ఱు కరుత్తు. సకృదితి-ఉత్తరకాలత్తిల్ అఙ్గానువృత్తి వేణ్డావెన్ఱు కరుత్తు. (ప్ర॥ సకృత్కరణాదీతి- ఉపయోగప్రకార ఆదిశబ్దార్థః) శొన్నోమితి-పరికర విభాగ సాఙ్గప్రపదనాధికారాదికళి లెన్ఱపడి.

(అ) బ్రహ్మాస్త్రతుల్యైయాన ప్రపత్తిక్కు పరికరానపేక్షబ్రహ్మాస్త్రమ్పోలే పరికరరాహిత్యం వేణ్డావో? ఎన్నవ+ర్ (బ్రహ్మాస్త్రము) మితి- (వి॥ స్వాఙ్గం- అభిమన్త్రిణాదిః.)

(అ) ఇప్పడియాకిల్ "ప్రపత్తేః క్వచిదప్యేవం పరాపేక్షానవిద్యత" ఇత్యాదివచనమ్ విరోధియాతో? ఎన్నవ+ర్ (ఆకైయాలి) తి-ఆకైయాల్-చోదిత స్వాఙ్గసాపేక్షైయాకైయాలే; (సాహీ) తి-సర్వత్ర-కురుక్షేత్రాది నైయత్యమిల్లై యెన్ఱపడి, సర్వేషామ్ - అధికారివిశేష త్రైవర్ణికాపేక్షై యిల్లై యెన్ఱపడి, సర్వకామే తి- ఫలవిశేష నైయత్యమిల్లైయెన్ఱపడి.

(అ) విపక్షత్తిల్ బాధకమరుళి+ర్ (ఇప్పడి) ఇతి- (వి॥ ఇక్కట్టళైయిలే- ఏతద్రీత్యా, ప్రపత్తేః పరానపేక్షత్వే.

ట్టళైయిలే సంభావిత స్వభావమాక్కలామ్. ఇవ్వవకాశ త్తిలే వేఱే శిలర్ అస్తికనుక్కు శాస్త్రార్థ విశ్వాసమ్ పిఱక్కుమ్ అతుక్కు మేఱ్పట్ట మహావిశ్వాస మెన్ఱొన్ఱుణ్డో? ఆకైయాల్ ఇతువుమ్ సర్వశాస్త్రార్థ సాధారణమామ్ అత్తనై పోక్కి ప్రప త్తిక్కు విశేషిత్తు అఙ్గమాకవఱ్ఱో? వెన్ను నినైప్పార్కళ్. అతువుమ్ 'నవిశ్వసే దవిశ్వస్తే విశ్వస్తే నాతివిశ్వసేత్' ఇత్యాది కళిలే విశ్వాసతారతమ్యమ్ ప్రసిద్ధమాకైయాలుమ్ ఇవ్విడ త్తిల్ అతిశయిత విశ్వాస మఙ్గమ్ ఎన్గిఱ వచనత్తాలుమ్ పరిహృతమ్. ఇప్పడి పురుష విశేషఙ్గళిలే విశ్వాసతారతమ్య

(అ) ఇని మహావిశ్వాసమ్ ప్రపత్త్యఙ్గమన్నెన్గిఱ పక్షత్తై యనువదిక్కిఱార్ (ఇవ్వవకాశత్తిలే) ఇతి–ఇవ్విశ్వాస ప్రసఙ్గసఙ్గతియిలే ఎన్ఱపడి. (సం॥ ప్రతిబంద్యర్థం మహావిశ్వాస ప్రసఙ్గే.)

(అ) ఇన్ద మతత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ఇతువు) మితి. ఇతువుమ్ – ఇన్ద వాక్షేపముమ్, పరిహృతమెన్గిఱత్తోడే యన్వయమ్.

(అ) విశ్వాసతారతమ్యమే అసిద్ధమెన్గిఱతో? తారతమ్యముణ్డానాలుమ్ అఙ్గత్వగ్రాహక ప్రమాణాభావా దఙ్గమన్నెన్గిఱతో? ఎన్ఱువికల్పిత్తు ఆద్యపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (నవిశ్వసే) దితి– ద్వితీయత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ఇవ్విడత్తిలి)తి– ఇవ్విడత్తిల్ – ప్రపత్తియిల్, (దీ॥ "నవిశ్వసేదవిశ్వస్త" ఇత్యాదియుమ్ అతిశయిత విశ్వాస మఙ్గమెన్ఱుమ్ వచనముమ్ విశ్వాసతారతమ్యత్తిల్ ప్రమాణమెన్ఱు కరుత్తు.) (వచనత్తాలు) మితి– "రక్షిష్యత్యనుకూలాన్న ఇతి యా సుదృఢామతిః ॥ అనన్యసాధ్యేస్వాభీష్టే మహావిశ్వాసపూర్వక"మిత్యాది వచన బలత్తాలుమెన్ఱపడి.

(అ) ఇప్పడి అవిశ్వస్తవిషయత్తిలుమ్ విశ్వస్తవిషయత్తిలుమ్ ఒరు పురుషనుక్కు విశ్వాసతారతమ్యం సిద్ధిత్తాలుమ్ విశ్వస్తశరణ్యరూపైక విషయత్తిల్ విశ్వాస తారతమ్యం కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పడి) ఇతి – శ్రీమదష్టాక్షరరూప మహాప్రభావైకవిషయత్తిలేతానే విశ్వాసతారతమ్యం పురుషభేదేపి సిద్ధిక్కైయాలేతద్వదేవ ఈశ్వరవిషయత్తిలుమ్ పురుషభేదేన విశ్వాసతారతమ్యమ్ కూడుమెన్ఱుకరుత్తు.

ముణ్డైన్ను మిడత్తై శ్రీమదష్టాక్షర బ్రహ్మవిద్యైయిలే- "యస్య యావాంశ్చ విశ్వాస స్తస్య సిద్ధిశ్చ తావతీ। ఏతావానితి నైతస్య ప్రభావః పరిమీయతే॥" ఎన్ఱు శ్రీనారద భగవాన్ అరుళిచ్చెయ్‌తాన్. మన్దవిశ్వాసరాన ప్రపన్నాభాసరైయుమ్ ముడివిలే సర్వేశ్వరన్ రక్షిక్కుమ్. ఎఙ్ఙనే యెన్నిల్? "సకృదుచ్చారితం యేన హరి రిత్యక్షరద్వయమ్। బద్ధఃపరికరస్తేన మోక్షాయ గమనం ప్రతి॥" ఇత్యాదికళిలుమ్ ఇవఱ్ఱై యడియొత్తిన "త్వదంఘ్రిముద్దిశ్య॥ ఉత్తీర్ణసంసార" ఎన్గిఱ శ్లోకఙ్గళిలుమ్ "మొయ్‌త్తవల్ వినైయుళ్ నిన్ఱు" ఇత్యాదికళిలుమ్

(అ) ఇప్పడి మహావిశ్వాసమ్ ప్రపత్త్యఙ్గమాకిల్ మన్దవిశ్వాసరాన ప్రపన్నరై ఈశ్వరన్ కైవిడ ప్రసఙ్గియాదో? ఇష్టాపత్తియెన్నిల్ "మిత్రభావేన సంప్రాప్తం నత్యజేయం కథంచన" ఎన్గిఱ శరణోక్తి విరోధియాదో? ఎన్నవ+ర్ (మన్దే) తి- (ప్ర॥ ప్రపన్నవ దీషద్భాసన్త ఇతి ప్రపన్నాభాసాః, ప్రపన్నానుషీయమాన కతిపయ ధర్మవత్తయా భాసమానా నిత్యర్థః. (వి॥ ముడివిలే-అన్తే)

(అ) ఇని మన్దవిశ్వాసముమ్ ప్రపత్తిక్కు అఙ్గమాక ప్రసఙ్గియాదో? అఙ్గమన్ఱెనిల్ సాఙ్గోపాయమిల్లామైయాల్ ఈశ్వరన్ ముడివిలేతాన్ రక్షిక్కక్కూడుమో? మన్దవిశ్వాస సహిత ప్రపత్తియై వ్యాజమాకక్కొణ్డు ఈశ్వరన్ పూర్ణప్రపత్తియై యుణ్డాక్కి రక్షిక్కుమెన్ఱు లక్కు ప్రమాణ ముణ్డో? అజ్ఞల్యాది సుకృతమ్ పూర్ణ ప్రపత్తిజనకమానాలుమ్ వికలప్రపత్తి పూర్ణప్రపత్తిక్కు జనికైయెన్గైక్కుత్తాన్ ప్రమాణ ముణ్డో? ఎన్నవ+ర్ (ఎఙ్ఙనే యెన్ని) లిత్యాదినా- (ప్ర॥ మోక్షాయ గమనం ప్రతీత్యాదీతి-"అవశేనాపి యన్నామ్ని కీర్తితే సర్వపాతకైః। పుమాన్ విముచ్యతే సద్య" ఇత్యాది రాది శబ్దార్థః. (వి॥ ఇవఱ్ఱై యడియొత్తిన-ఏతన్మూలకేషు) మొయ్‌త్తవల్ వినైయుళ్ నిన్ఱిత్యాదీతి-ఘనీభూతాశక్య పిస్రంసన పాపౌఘ తత్ప్రబన్ధ గోష్ఠీ న్దేత్యక్షర త్రయాత్మకం త్వన్నామోచ్చార్య తదానమేవా ముచ్యతేత్యర్థః. "ఆలీవిలా మనిశరెల్లా మరఙ్గమెన్ఱుణ్ణప్పరాకిల్" ఇత్యాది రాది శబ్దార్థః. అజ్ఞోజన స్సర్వోపి శ్రీరఙ్గ మితి

అభిప్రేతమానపడియే ఇవర్ ఫలసిద్ధిక్కు కోలినకాలత్తుక్కళ్ళై ఉపాయపూర్తియై యుణ్డాక్కి రక్షిక్కుమెన్ను మిడత్తై నినైత్తు, "వృథైవ భవతో యాతా భూయసీ జన్మ సంతతిః। తస్యా మన్యతమం జన్మ సంచింత్య శరణం వ్రజ॥" ఎన్ఱు దేవలనైక్కుఱిత్తు శ్రీశాణ్డిల్యభగవాన్ అరుళిచ్చెయ్ తానిఱే. "శరణ్యం శరణంచ త్వా మాహు ర్దివ్యా మహర్షయః" ఎన్నతువుమ్ మహర్షికళుక్కే విశ్వాసజ్ఞాపకతు- ఇవర్కళ్ వాక్యత్తై యిట్టు మన్ద విశ్వాసరై త్తేఱ్ఱివిక్కవేణు

వదేచ్చే త్తేషాం ముక్తి ర్భవేదేవేతి నరకాణాం శూన్యతైవ స్యా దిత్యర్థః.)
(అభిప్రేతమానపడియే) ఇతి- 'త్వదఙ్ఘ్రి' మిత్యాద్యభిప్రేతార్థప్రకారేణ వికల ప్రపత్తియుమ్ "నేహాభి క్రమ నాశోస్తి" ఎన్గిఱపడియే వ్యాజమాత్రైయాలే తద్వశీకృతేశ్వరన్ పూర్ణప్రపత్తియై యుణ్డాక్కి ఎన్ఱపడి.

(అ॥ దీ) ఇవ్వభిప్రేతార్థమే దేవలనైక్కుఱిత్తు శ్రీశాణ్టిల్యభగవానాలుమ్ శొల్లప్పట్టతు, విశ్వాసమ్ వేణ్డావెన్ఱు మభిప్రాయత్తాలరుళిచ్చెయ్ఱార్ (వృథైవే) తి- వారిర్ దేవలనే ఉనక్కు-తః పూర్వమ్ బహుళమాన జన్మసన్తతి వృథావే పోయ్ ఱ్ఱిత్తే, ఇజ్జన్మముమ్ వృథావాయ్ పోన జన్మఙ్గళిలొన్ఱెన్ఱు విచారిత్తు, ఇత్తాల్ మహావిశ్వాస రహితనానాలుమెన్ఱు కరుత్తు.

(అ॥ వి) "శరణ్యం శరణంచ త్వా మాహు ర్దివ్యా మహర్షయ" ఇతి మహర్షయ ఏవ త్వాం శరణ్యమాహు ర్నేతర ఇతి తేషాంతు ప్రపత్త్యధికారో నాస్తి, ఇతరేషాంతు మహావిశ్వాసో నాస్తీతి. అతః ప్రపత్తిశాస్త్రం కుత్రవా ప్రామాణ్యమశ్నుత? ఇత్యత్ర, ఇతరేషాం విశ్వాసో న సమ్భవతీతి న తాత్పర్యమ్; కింతు మహర్షయ ఏవాతీంద్రియార్థ ద్రష్టార స్త్వాం శరణ్యమాహు రిత్యర్థా న్మన్దానా మపి తద్వాక్యప్రామాణ్యా ద్విశ్వాససిద్ధ్యతీతీదం వాక్యం మన్దానాం ప్రతిబోధనార్థం నమహర్షి వ్యతిరిక్తానాం విశ్వాసాభావ పర మిత్యభిప్రాయేణాహ(శరణ్య) మితి. "మహర్షికళుక్కే" ఇత్యనేన మహర్షిత్వా దతీన్ద్రియార్థ ద్రష్టృత్వా త్తేషాం మహావిశ్వాసో జాయతే, తద్వాక్య ప్రామాణ్యా దన్యేషామపీతి భావః.

మెన్నపడి. విశ్వాసతారతమ్య ముణ్డాకైయాల్ యథాశాస్త్రమ్ మహావిశ్వాసం ప్రపత్త్యఙ్గమాక క్కుఱైయిల్లై. * శిలర్క్కవ ర్రిల్ విశ్వాసఙ్గళై యుమ్పడియుమ్ అతుక్కు ప్పరిహార ముమ్ శొల్లుకిఱోమ్. భక్తిప్రపత్తికళ్ బుద్ధిభేదత్తాలే ఐశ్వర్య మోక్షఙ్గళాకిఱ విరుద్ధ ఫలఙ్గళై క్కొడుక్కక్కూడుమో? విరైక్కిఱవర్కళై య అభిసన్ధిభేదత్తాలే ఒరు విరై వేఱొరు ఫలత్తై క్కొడుక్కక్కణ్డోమో? ఎన్ఱు శిలర్ పార్ప్పర్కళ్. ఇతుక్కు ప్పరిహారమ్ న్యాయఙ్గళాల్ బాధిక్క వొణ్ణాతపడి ప్రత్యక్షాదికళై ప్పోలే స్వవిషయత్తిల్ ప్రమాణమాన శాస్త్రమ్

(అ॥ దీ) మహావిశ్వాసాఙ్గత్వత్తై నిగమిక్కిఱార్ (విశ్వాసతారతమ్య) మిత్యాది – ఇప్పడియెన్ఱు శేషమ్. (ప్రకాశికాపాఠే)– (ఇప్పడి విశ్వాసతారతమ్యమితి పాఠ ఏవో పాత్తః.)

(అ॥ స్వా) ఇప్పడి పరికర విషయమాన కలక్కఙ్గళై పరిహరిత్తు మహావిశ్వాసదార్ఢ్యార్థమ్ విశ్వాస శైథిల్య హేతుక్కళైయుమ్ తత్పరిహారఙ్గళైయుమ్ కాట్టక్కడవతాయ్ అసాఙ్గత్య పరిహారార్థమ్ ప్రతిజ్ఞై పణ్ణుకిఱార్ (శిలర్క్క)తి.

(అ) విశ్వాస శైథిల్యహేతుక్కళై యుదాహరిక్కిఱార్ (భక్తి) తి– ఇతుక్కు ప్పరిహార మితి–శొల్లుకిఱోమితి శేషః. ఇఙ్గు శిలర్క్కతివాక్యమ్ శిల శ్రీకోశఙ్గళిలే యిల్లామైయాలుమ్ శ్రీభాష్యం తిరుమలాచార్యర్ వ్యాఖ్యానం పణ్ణామైయాలుమ్ ఇతన్నికే యుమ్ పూర్వాపరఙ్గళ్ సఙ్గతఙ్గళాకైయాలుమ్ ప్రక్షిప్తమ్పోలే తోన్ఱుకిఱతు; సతాం యథా రుచి గ్రాహ్యమ్. పరిహారత్తై క్కాట్టుకిఱార్ (ప్రత్యక్షాదీ) తి –ఆదిశబ్దత్తా లనుమాన పరిగ్రహః. న్యాయవిరోధ ముణ్డాకిల్ శాస్త్రమ్ కాట్టుకై కూడుమో? ఎన్న (న్యాయత్తాలే) ఇతి– న హి వచన విరోధే న్యాయః ప్రభవతి ఎన్ఱు కరుత్తు. (స్వవిషయత్తి) లితి–ఇతర ప్రమాణాగమ్యార్థత్తిలే యెన్ఱపడి.

కాట్టుకైయాల్ ఇప్పడి కూఱుమ్. లోకత్తిలుమ్ ధర్మశీలనాయ్ ఉదారనాన రాజావుక్కు విలైయాక, ఏతేనుమొన్ఱైక్కొడుత్తాల్ పెఱుమ్ విలై కిడైక్కుమ్ అతు తన్నైయే ఉపహారబుద్ధియాలే కొడుత్తాల్ వేణ్డువతెల్లామ్ కిడైక్కుమ్ కాణానిన్ఱోమ్. ఇబ్భక్తిప్రపత్తికళ్ ప్రయోజనాన్తరపరనుక్కు ప్రవృత్తి ధర్మకోటియిలే నిఱ్కుమ్. భగవచ్ఛరణార్థికళుక్కు నివృత్తి ధర్మఙ్గళామ్. ఇవ్వర్థమ్ నిత్యనైమిత్తికాదికళిలు మొక్కుమ్. ఇప్పడియే ఆవృత్త్యనావృత్త్యాదికళాలే విషమ స్వభావఙ్గళాన ఉపాసన ప్రపదనఙ్గళ్ ఏక ఫల సాధనమాక

(అ॥ దీ) లోక రీత్యా విరోధ శఙ్కైక్కు లోకరీత్యాఽపి పరిహారమ్ కాట్టుకిఱార్ (లోకత్తిలు) మిత్యాది.

(అ॥ స్వా) ఇప్పడి భక్తిప్రపత్తికళ్ నానాఫలసాధనఙ్గళాకిల్ ప్రవృత్తి ధర్మకోటి నివిష్టఙ్గళాకైయాలే ముముక్షువుక్కు భక్తిప్రపత్తికళ్ త్యాజ్యఙ్గళాక ప్రసఙ్గియాతో? ఎన్నవ+ర్ (ఇబ్భక్తి) తి-

(అ) ఇప్పడి అధికారిభేదేన ప్రవృత్తి నివృత్త్యాత్మకత్వ మొన్ఱుక్కు కణ్డ తుణ్డో? ఎన్నవ+ర్ (ఇవ్వర్థ) మితి- (నిత్యే) తి-సన్ధ్యోపాసనాదికం శిలర్క్కు ప్రత్యవాయ పరిహారమాత్రార్థమాయుమ్ శిలర్క్కు బ్రహ్మలోకప్రాప్తమాయు మిరుక్కిఱాప్పోలే యిఙ్గుమ్ కూడుమెన్ఱు కరుత్తు. (దీ) ఆదిశబ్ద మనుజ్ఞాకైఙ్కర్య పరమ్. ఒన్ఱుక్కు విషమఫలద్వయ సాధనత్వా సమ్భవ శఙ్కై- పరిహరిక్క ప్పట్టతు. (వి॥ ఒక్కుమ్ -తుల్యమ్)

(అ) ఇని విషమస్వభావమాన భక్తిప్రపత్తికళుక్కు మోక్షరూపైక ఫలసాధనత్వ మనుపపన్న మెన్గిఱ పక్షత్తై యనువదిత్తు ప్పరిహరిక్కిఱార్ (ఇప్పడియే) ఇతి- (లోకే) తి. లోకత్తిల్ కృషి వాణిజ్యాదికళుమ్ వేదత్తిల్ మానస వారుణ స్నానాదికళిలు మెన్నపడి. (సం) ఇప్పడియే ఉత్తరం సిద్ధమిత్యన్వయః.

(అ॥ వి) నన్వార్త్త దృప్తయో రుపాయ ఫలతౌల్యే సత్యవిళంబో విళంబ శ్చేతి వైషమ్యం కథ? మిత్యాశఙ్క్య సంసారతాపమూల త్వరా తారతమ్యకృత

కూడుమో ? వెన్ఱు మితుక్కుమ్ ఉత్తరమ్ అధికారి విశేష త్తాలే లోక వేదఙ్గళిల్పడియే సిద్ధమ్. ముముక్షుక్కళాయ్ స్వతన్త్ర ప్రపత్తి పణ్ణినవర్కళుక్కు ఉపాయముమ్ మోక్ష ముమ్ ఏకరూపమాయిరుక్కచ్చెయ్‌తేయుమ్ సంసారత్తిల్ అడిచూట్టాల్ వరుమ్ త్వరైయిన్ తారతమ్యత్తుక్కీడాక త్తమ్మితామ్ ఇచ్చైయాలే కాలఙ్గళక్కీటిలిల్ ఏర్ప్పడు చ్చురుక్కత్తాలే ఫలత్తిల్ విళమ్బావిళమ్బఙ్గళ్ కూడుమ్. ఆళ్వార్ నాథమునికళ్ ఉళ్ళిట్టార్కు భగవత్సాక్షాత్కా రాదికళ్ ఉణ్డాయిరుక్క శిలర్కు ఇవైయన్ఱిక్కే యొళ్ళి కైక్కు కారణమ్ ప్రపత్తి కాలత్తిల్ ఫల సఙ్కల్పత్తిల్.

కాలావధి విషయ స్వసఙ్కల్ప భేదేనేత్యాహ(ముముక్షుక్కళా)యితి. అడిచూట్టాల్-సాంగదాహోపాప్తేసతి, తమ్‌తామిచ్చైయాలే-స్వేచ్ఛయా, కాలఙ్గళక్కీటిలే-కాలమర్యాదాయామ్, ఏర్ప్పడుచ్చురుక్కత్తాలే – అధికన్యూనభావేన, (దీ) సంసారతాపమూలత్వరా తారతమ్యకృత తాత్కాలిక న్యూనాధిక స్వసంకల్పభేదత్తాలే ఇవర్కళుక్కు విళంబా విళమ్బఙ్గళ్ కూడుమెన్ఱపడి. త్వరామాంద్యాద్యుపక్లృప్త కాలావధియై సఙ్కల్పిక్కిల్ విళమ్బముమ్, త్వరాధిక్యాదాసన్న కాలత్తై అవధిత్వేన సఙ్కల్పిక్కిల్ అవిళమ్బ మెన్ఱు కరుత్తు.

(అ) ఇప్పడి ఒన్ఱుక్కు విషమ ఫలద్వయ సాధనత్వానుపపత్తియుమ్, విషమస్వభావఙ్గళాన విరణ్డుక్కు ఫలైక్యానుపపత్తియుమ్, ఉపాయఫలైక్యముముణ్డాయిరుక్క ప్రపన్నరిల్ విళంబా విళంబానుపపత్తియుమెన్గిఱ విశ్వాస మూల శఙ్కాత్రయమ్ పరిహరిక్కప్పట్టదు. ఇని ప్రసఙ్గాచ్ఛిలప్రసన్నరుక్కు ఇఙ్గే భగవత్సాక్షాత్కారాదిక ళుణ్డాకిఱ, శిలర్కు ఇల్లైయెన్ఱుమ్ వైషమ్యానుపపత్తియై పరిహరిక్కిఱార్ (ఆళ్వా) రిత్యాదియాల్ – (ప్రపత్తికాలత్తి) లిత్యాఘ్రాసమ్భవమ్ కణ్డుకొళ్వది. ఆది శబ్దమ్ తజ్జన్యానందాది గ్రాహకమ్. (స్వా) తన్త్ర్యప్రపన్నరాళ్వారుక్కు సాక్షాత్కారాదికం ఫల సఙ్కల్ప నిబన్ధన మెన్గిఱదు కూడుమో ? ఆరాధ్యత్తిలే యన్ఱో అవరుక్కు ప్రపదనానుష్ఠానమ్ ? ఎన్నవ+ర్

వైషమ్యమ్ ప్రారబ్ధ సుకృత విశేషమాకవుమామ్. మున్బు కోలిన ఫలాంశమ్ సకృత్ప్రపత్తియాలే సిద్ధమానాలుమ్ కోలాత అంశత్తై ప్పెఱ ప్పిన్బు తీవ్ర సంవేగమ్ పిఱన్దార్క్కు పునః ప్రపత్తి పణ్ణవుమామ్. వేఱే శిలర్ దృష్టార్థ ప్రపత్తికళిలే శిల ఫలియా తొఴియక్కణ్డు సకల ఫల సాధనమాన ప్రపత్తియిలే అతిశఙ్కై పణ్ణువార్కళ్. అవర్కళైయుమ్ అల్లాతశాస్త్రార్థఙ్గళిల్ పడికళిలే కర్మ కర్తృ సాధన వైగుణ్యత్తై యిట్టు తెళివిక్కవేణుమ్. ఇఙ్గు కర్మ వైగుణ్య మావతు ? మహా విశ్వాసాదికళ్ కుఱైకై. కర్తృ వైగుణ్యమావతు ? ప్రపత్తిక్కు చ్చొన్న అధికారమ్ న్యూనమాకై. సాధన

(ప్రారబ్ధే)తి. ప్రపత్తికాలత్తిల్ ఫలసఙ్కల్పవిశేష నిబన్ధనమెన్ఱను కూడుమో? ప్రపత్తికాలత్తిల్ ఫలసఙ్కల్పవిశేషమిల్లాద వధికారికళుక్కుమ్ బుద్ధిపూర్వపాపాభావముమ్ భగవద్భక్త్యాదికళుమ్ కాణ్గైయాలే అన్ద వైషమ్యమ్ కూడుమో? అతు తదగ్రహానుష్ఠిత పునః ప్రపత్తికార్యమెన్ఱి లఘోప్యను కృతమాన ప్రపత్తియై పునరనుష్ఠికైయాలే యుపాయాన్తరచ్ఛాయైయాకాదో? ఎన్నవ+ర్ (మున్బ)తి-

(అ) ఇని ప్రపత్తుక్కు ఫలవ్యభిచారదర్శనాత్ సాధనత్వ మనుపపన్నమెన్గిఱ పక్షత్తై యనువదిక్కిఱార్ (వేఱేశిల) రితి- (వి) శిల ఫలియాదొఴియక్కణ్డు- కతిపయేషు ఫలవ్యభిచారేషు సత్సు తాని దృష్ట్వా, అవర్కళైయుమ్ - తేఽపి, అల్లాదశాస్త్రార్థఙ్గళిల్పడియే - ఇతర శాస్త్రార్థేషు కారీర్యాదిషు స్థిత ప్రకారేణ, కర్మకర్తృ... వెళియిట్టు - ప్రకాశ్య, తెళివిక్కవేణుమ్ - శఙ్కానివృత్తి ప్రకారాఙ్బోధనీయాః, సాఙ్గాత్కృతస్య కర్మణః ఫలావశ్యం భావ ఇతి నియమాత్కర్మకర్త్రాది వైగుణ్యే దృష్టఫలాసిద్ధేస్తద్వచ్ఛాస్త్రార్థేష్వవిశ్వాసః కార్య ఇతి భావః.

(అ॥దే) కర్మవైగుణ్యాదికళై క్రమేణ కాట్టుకిఱార్ (ఇఙ్గు కర్మవైగుణ్యా) మిత్యాది-ఉపదేశత్తుక్కు సత్త్వం పరమ్పరా। ప్రాప్తత్వమ్, ఆది శబ్దాత్ లాచార్య గుణాది వివక్షితమ్,

వైగుణ్యమానతు? యథాశాస్త్రమ్ ప్రపత్త్యనుష్ఠానత్తుక్కు మూలమాన సదుపదేశాదికళ్ ఇన్ఱిక్కే యెన్ఱిక్కై. ఇవ్వైగుణ్యఙ్గళ్ ఇన్ఱిక్కే ప్రపత్తి పణ్ణినపోతు తత్ఫలఙ్గళాక క్కోలిన దృష్టఙ్గళుమ్ సిద్ధిక్కక్కాణానిన్ఱోమ్. వేఱే శిలర్ ప్రపత్తి శాస్త్రత్తోడుమ్ శాస్త్రాన్తరఙ్గళోడుమ్ వాశియఱ సర్వశాస్త్రఙ్గళుక్కుమ్ ప్రవర్తకరాన వ్యాసాదికళ్ "ఆలోడ్య సర్వ శాస్త్రాణి విచార్య చ పునః పునః । ఇద మేకం సునిష్పన్నం ధ్యేయో నారాయణ స్సదా॥" ఎన్ఱుమ్ "హరిరేక స్సదా ధ్యేయో భవద్భి స్సత్త్వసంస్థితైః" ఎన్ఱుమ్ "స్మర్తవ్య స్సతతం విష్ణుః" ఎన్ఱుమ్ ఇప్పడి నిష్కర్షియానిఱ్క సకృత్ప్రపత్తి మాత్రమే మోక్ష సాధనమాక క్కూడుమో? "మామేవ యే ప్రపద్యన్తే" ఇత్యాదికళ్ అఙ్గ ప్రపత్తి విషయఙ్గళానాల్పోలే చరమశ్లోకాదికళుమ్ సపరికర ప్రపత్తియై భక్త్యఙ్గమాక విధిక్కిఱవాక వేణ్డావో? ఎన్ఱు శొల్లువర్కళ్. ఇతువుమ్ అనుపపన్నమ్. "శరణం త్వాం ప్రపన్నా యే ధ్యాన

(అ॥ వి) వైగుణ్యేసత్యపి క్రమేణ వైగుణ్యం ప్రతిసమాధాయ మోక్షార్థినో మోక్షం దదాతీతి ప్రాగేవోక్తమ్, వైగుణ్యాభావేతు దృష్టఫలసిద్ధి ర్దలిష్టేవేత్యాహ (ఇవ్వైగుణ్యఙ్గళిరే) తి– అర– రహితమ్.

(అ॥ దీ) "ధ్యేయో నారాయణ స్సదా" ఎన్ఱు ఆవృత్తం ధ్యానం విహితమ్, అక్కైయాలిఱువే మోక్షసాధనమ్, సకృత్ప్రపత్తి మోక్షార్థమెన్నిల్ వైయర్థ్యం ప్రసఙ్గిక్కుమ్, అక్కైయాలనావృత్తైయాన ప్రపత్తియాల్ ఎఙ్ఙనే మోక్షమ్? ఎన్ఱు శిలర్ శొల్లుమ్ శఙ్కైక్కు యనువదిక్కిఱార్ (వేఱే శిలర్ ప్రపత్తి) త్యాదియాల్. చరమశ్లోకత్తిల్ స్వతన్త్రప్రపత్తియుమ్ విధిత్తతే! ఎన్నవొణ్ణా (మామేవ) ఎన్ఱు– "సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య" ఎన్ఱు మోక్షోపాయాన్తరత్యాగమ్ శొల్లనిఱ్కై ఎన్ఱు భావమ్. (శరణం త్వా) మిత్యాది–యే త్వాం శరణం ప్రపన్నాః–స్వతన్త్రతయా

యోగ వివర్జితాః । తేఽపి మృత్యు మతిక్రమ్య యాంతి తద్వైష్ణవం పదమ్ ॥" ఎన్నుమ్ "యద్యేన కామకామేన న సాధ్యం సాధనాన్తరైః । ముముక్షుణా యత్సాంఖ్యేన యోగేన న చ భక్తితః ॥ ప్రాప్యతే పరమం ధామ యతో నావర్తతే యతిః । తేన తేనాప్యతే తత్తన్న్యాసేనైవ మహామునే ॥ పరమాత్మా చ తేనైవ సాధ్యతే పురుషోత్తమః ॥" ఎన్నుమ్ ఇత్యాది వచనఙ్గళాలే స్వతన్త్ర ప్రపత్తి సిద్ధిత్తాల్ ఇన్నిష్ఠై యుడైయవనుక్కు శ్రీవైకుణ్ఠ గద్యత్తిల్పడియిలే స్వయం ఫలమాక "ధ్యాయో నారాయణస్సదా" ఎన్గిఱ అర్థత్తిల్ తన్ విఴుక్కాడు అన్వయత్తుక్కు విరోధమిల్లై.

శరణవరణం పణ్ణినవర్కళ్ శేన్ఱై. (యద్యేనే)తి- యేనకామకామేన_ప్రయోజనాన్తరత్తై వాఞ్ఛిక్కుమవనాల్, యత్ - యాదొరు ఇష్టఫలమ్, సాధనాన్తరఙ్గళాల సాధ్యమ్, ముముక్షుణా_మోక్షఫలత్తై ఇచ్ఛిక్కుమవనాలుమ్, యాదొరు పరమం ధామ, సాంఖ్యేన - జ్ఞానయోగత్తాల్ అడైయప్పడాదు, కర్మయోగత్తాలుమ్ భక్తియోగత్తాలు మడైయప్పడాతు, తేనతేనాధికారిణా-అవ్వో అధికారికళాల్, తత్తత్ - కామ్యఫలమ్, ఇన్న్యాసత్తాలే తానే యడైయప్పడుమ్, పరమాత్మావుమ్ తేనైవ న్యాసేన సాధ్యతే - ముముక్షుణా ఎన్ఱు శేషమ్. ఇఙ్గు "ధ్యానయోగవివర్జితాః ॥ నచభక్తితః" ఎన్ఱైయాల్ స్వతన్త్రన్యాసమెన్ఱు తోఱ్ఱమ్. (సం) సాధనాన్తరశబ్దః అముముక్షుకర్తవ్యజ్యోతిష్టోమాదిపరః, నసాధ్యమిత్యుక్తిస్తు తదధికారాభావనిబన్ధనా, ఏతద్వివరణం ముముక్షుణేత్యాది. ముముక్షుణా - ప్రకృతిబన్ధవిమోక్షమిచ్ఛతా, ఆత్మప్రాప్తికామేనేతియావత్, (స్వా) స్వతన్త్రప్రపత్తిసిద్ధిత్తా లితి-అనన్యథాసిద్ధప్రమాణత్తాలే సిద్ధిత్తాలెన్ఱపడి. (వి) శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిల్పడియే - "ప్రత్యహం మాత్మోజ్జీవనాయైవ మనుస్మరే" దిత్యుక్తరీత్యా సదా ధ్యానవిషయే, తన్ విఴుక్కాట్టన్వయత్తుక్కు-స్వస్య స్వతః ప్రాప్త్యన్వయస్య, శక్తవిషయే ఉపాయతయాఽన్వయస్యాకిఞ్చనవిషయే స్వయం

ఇతు అరోగనుక్కు మారోగ్యార్థిక్కుమ్ “క్షీరం సేవ్య” మెన్నతోడొక్కుమ్. సాఙ్గమాన ధ్యాన విశేషమ్ సర్వాధికార మన్ఱియాకిలుమ్ భగవద్విషయత్తిల్ అధికారానురూపమాక అఱియలామళవుమ్ “నిరన్తరం నినైప్పతాక నీ నినైక్క వేణ్డుమే” ఇత్యాదికళిల్ప్పడియే అనుసన్ధిక్కవుమ్ కుఱైయిల్లై. శ్రీభాష్యకారరుమ్ ఇవ్వుపాయనిష్ఠైయై శిఱియగద్యత్తిలుమ్

ప్రయోజనతయాఽన్వయస్య చేత్యర్థః. (దీ) “ధ్యేయో నారాయణస్సదా” ఎన్ఱను (స్వా॥ ఉపాయత్వఫలత్వోక్తియన్ఱిక్కే ఔదాసీన్యేన ధ్యానత్తైవిధిక్కైయాలే) శక్తనుక్కుపాయభక్తియైయుమ్ మశక్తవిషయత్తిల్ ఫలరూప భక్తియైయుమ్ తన్త్రేణ విధిక్కిఱదెన్ఱై.

(అ॥ స్వా) ఒరువాక్యత్తాలే ఉపాయతయా ఫలతయాచ ధ్యానత్తై విధిక్క-కూడుమో? ఎన్న దృష్టాన్తత్తాలే సమర్థిక్కిఱార్ (ఇను) ఇతి- (సం) ఇను-సకిఞ్చనాకిఞ్చనయోర్భక్త్యన్వయవచనమ్. (వి) ఒక్కుమ్- తుల్యమ్. అరోగస్య భోగార్థం ఆరోగ్యార్థినో రోగనివృత్త్యర్థ మిత్యధికారి భేదేన ఏక మేవ క్షీరపానం ప్రీత్యర్థ ముపాయ రూపంచ భవతి తద్వదితి భావః.

(అ) నను స్వతన్త్రప్రపత్తినిష్ఠా శ్శూద్రాదయ స్సన్తి; తేషాం ఫలత్వేన సాఙ్గధ్యానం న సమ్భవేత్; ప్రాణాయామాదా వనధికారిత్వాత్; ఇత్యత్ర అంగానుష్ఠానాయోగ్యత్వేపి యావద్జ్ఞాతుం యోగ్యం తావ ద్యథాధికార మనుసంధాతవ్యమ్, నతత్ర వైకల్యం నాస్తీత్యాహ (సాఙ్గే) తి- అఱియలామళవుమ్-యావద్జ్ఞాతుం యోగ్యం తావత్పర్యంతమ్, నిరన్తరమ్-సంతతమ్, ని-త్వమ్, నినైప్పదాక-యథా స్మరేయం తథా, నీ-త్వయా, నినైక్క-వేణ్డుమ్-సఙ్కల్పయితవ్యమ్, ఇత్యాదికళిల్పడియే... ఇల్లై-ఇత్యుక్తరీత్యా అనుసంధాతుం న్యూనతా నాస్తి. (దీ॥ యథాజ్ఞాన మిత్తోడే అనుసంధిక్క- కు- ఱైయిల్లై యెన్ఱ స్వీతమ్.)

(అ) నను భాష్యకారైః “ప్రత్యహం మాత్రోజ్జీవనాయైవ మనుస్మరే” దిత్యుక్త్వా ముపాయత్వ ప్రతీతే ర్న ఫలరూపత్వ మిత్యాశఙ్క్య, ఉజ్జీవన ముత్క్రష్టం జీవనమ్, కైఙ్కర్యాచరణమ్: తదర్థం ప్రాప్యరుచి ర్యథావగత తథానుసంధానం కార్యమితి తేషాం తాత్పర్య మిత్యభిప్రాయన్నాహ (శ్రీభాష్య

పెరియగద్యత్తిలుమ్ అరుళిచ్చెయ్‌తు శ్రీవైకుణ్ఠ గద్యత్తిలుమ్ ఇన్నిష్ఠైయై చ్చురుఙ్గక్కాట్టియిరున్దనాళ్ ప్రాప్య రుచి కులైయాతే వళర్న్దుపోరుమ్పడిక్కీడాన అనుసంధాన విశేషత్తై "తతశ్చ ప్రత్యహ మాత్మోజ్జీవనాయైవ మనుస్మరేత్" ఎన్ఱు తుడఙ్గి అరుళిచ్చెయ్‌తార్. ఇప్ప్రపన్ననుక్కు "పూశిత్తుమ్ పోక్కినేన్ పోతు" ఎన్గిఱ అనన్య ప్రయోజనమాన పూజా విశేషత్తై "అథ పరమైకాన్తినో భగవదారాధన ప్రయోగం వక్ష్యే—భగవత్కైంకర్యైకరతిః పరమైకాన్తీ భూత్వా" ఎన్ఱు తుడఙ్గి నిత్యత్తిలే "అత్యర్థప్రియావిరత విశద

కారరు)మితి– (దీ|| ఇవ్వుపాయనిష్ఠైయై–స్వతన్త్రప్రపత్తిరూపోపాయనిష్ఠైయై, "శ్రీమన్నారాయణ తవ చరణారవిన్ద యుగళం శరణ మహం ప్రపద్యే" ఎన్ఱరుళిచ్చెయ్‌దార్. (సం|| అనుసంధాన విశేష శబ్దేన ఫలరూపా భక్తి రుచ్యతే. (వి) కులైయాతే– వినాశం వినా, వళర్న్దుపోరుమ్పడిక్కీడాన– వృద్ధ్యనుగుణమ్, (స్వా) ఆనాలుమ్ శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిల్ తన్నిష్ఠైయై చ్చొల్లామల్ ధ్యానోక్తిక్కు గతియెన్? ఎన్నవ+ర్ (శ్రీవైకుణ్ఠే)తి. (దీ) శ్రీవైకుణ్ఠగద్యత్తిల్ శురుఙ్గక్కాట్టి– వక్ష్యమాణానుసన్ధానాపేక్షయా శురుఙ్గ మితగద్యత్తిలుమ్ విస్తరమాక విఙ్గు శొల్లుకైయాల్ కాట్టి; "మహావిభూతే శ్రీమత శ్చరణారవిందయుగళ మనన్యాత్మ సంజీవనేన తద్గత సర్వభావేన శరణ మనువ్రజే" ఎన్ఱు.

(అ|| స్వా) ఇప్పడియాకిల్ నిత్యత్తిల్ "ధ్యాయన్నాసీత" ఎన్ఱు ఉపాయ భక్తియై అరుళిచ్చెయ్యక్కూడుమో? ఎన్న, అనువుమ్ ఫలరూప ధ్యానపరమెన్ఱరుళి+ర్ (ప్రపన్ననుక్కు)తి– పూజావిశేషప్రయోజకత్వేన ధ్యానత్తై యరుళిచ్చెయ్‌దారెన్ఱు కరుత్తు. "ఇప్ప్రపనుక్కు ఇతి" 'సా|| దీ' పాఠః. (ప్ర) పూశిత్తుమ్ పోక్కినేన్ పోను–పూజయిత్వాచ కాలక్షేప మకరవ మిత్యర్థః.

(సం||) పూజా విశేషశబ్దః పఞ్చరాత్ర సంహితా విహిత పూజా పరః. గద్యే ధ్యాన శబ్దేన పూజావిశేషస్య మానసత్వమప్యభిప్రేతమ్. (దీ) పూజావిశేషత్తై త్తుడఙ్గి ఎన్ఱన్వయమ్. నిత్యత్తిల్–పూజోపక్రమా త్పూర్వమెన్ఱు శేషమ్.

తమ ప్రత్యక్షరూపానుధ్యానేన ధ్యాయన్నాసీత” ఎన్నుమ్ అరుళిచ్చెయ్‌తార్. ఇప్పడి అనన్యప్రయోజన నిరన్తర భగవదనుసన్ధాన పరీవాహమాన కైఙ్కర్యత్తిల్ భగవచ్ఛాస్త్రోక్తముమాయ్ వ్యాస దక్షాది మహర్షి మతఙ్గళోడుమ్ సఙ్గతమాయ్ “మజ్జనిక్కళు” మెన్గిఱపాట్టిల్ “ఇరుముప్పొళుతేత్తి” ఎన్ఱ పాశురత్తుక్కు వివక్షితమాక ఆచార్యర్కళ్ వ్యాఖ్యానమ్ పణ్ణిన కాలవిభాగత్తై “అభిగచ్ఛన్ హరిం ప్రాతః పశ్చాద్ద్రవ్యాణి చార్జయన్। అర్చయంశ్చ తతో దేవం తతో మన్త్రాన్ జపన్నపి ॥ ధ్యాయన్నపి పరం దేవం కాలేష్వాక్తేషు పంచసు। వర్తమాన స్సదా చైవం పాంచకాలికవర్త్మనా ॥ స్వార్జితై ర్గంధపుష్పాద్యై శ్శుభై శ్శక్త్యనురూపతః। ఆరాధయన్ హరిం భక్త్యా గమయిష్యామి వాసరాన్॥” ఎన్ఱు భాష్యకారర్ అరుళిచ్చెయ్యక్కేట్టు వఙ్గిప్పురత్తు నమ్బి నిత్యత్తిలే

(అ॥ దీ) స్వతన్త్రప్రపత్తినిష్ఠనుక్కు ధ్యానం స్వయం ప్రయోజనమాయన్వయిక్కుఱదెన్గిఱార్ ; కీఴ్గదిన్ స్వయం ప్రయోజనత్వముమ్ సర్వాధికారత్వము మెజ్జనే? ఎన్న స్వయంప్రయోజనరూప పఞ్చకాలాన్తర్భూతమాకైయాల్ అభిగమనాదికళ్ పోలే ఇదు స్వయం ప్రయోజనమ్; సఙ్కీర్తనాదికళ్ పోలే సర్వాధికార మెన్ఱుమ్ శొల్లుకైక్కాక పఞ్చకాల స్వరూపత్తైయుమ్ అతినుడైయ కర్తవ్యత్వాదికళైయుమ్ విస్తరేణ వరుళి+ర్ (ఇప్పడి అనన్యప్రయోజనే) త్యాదియాల్. భగవదనుసంధాన పరీవాహమాన కైఙ్కర్యత్తిల్ – అభిగమనాదికళిలెన్ఱపడి. (భగవచ్ఛాస్త్రోక్తముమా) యిత్యాది–కాలవిభాగవిశేషణఙ్గళ్. ఇరుముప్పొళుదు–పఞ్చకాలమ్, (వి॥ ద్వయో స్త్రిషు పఞ్చసు కాలేషు.) కాలవిభాగత్తై – పఞ్చకాలవిభాగత్తై, మంత్రాన్ జపన్–స్వాధ్యాయాధ్యయనం కుర్వన్నెన్ఱపడి. (సం॥ ధ్యాయన్నాసీతేత్యుక్తి ర్యోగకాలీనధ్యానవిశేషాభిప్రాయా.) నిత్యత్తిలే – తామరుళిచ్చెయ్ద పఞ్చశతశ్లోకరూపమాన నిత్యత్తిలెన్గై.

సఙ్గ్రహిత్తార్. ఇప్పడి పెరియజీయరుళిట్టార్ నిత్యఙ్గళిలుమ్ కణ్డుకొళ్వతు. ఇవఱ్ఱిలుళ్ళ వైషమ్యఙ్గళ్ అవ్వో సంహితా విశేషఙ్గళిలే శొల్లుమ్ వికల్పఙ్గళాలే సఙ్గతఙ్గళ్. ఇప్పడి యాకైయాలే "నదేవలోకాక్రమణమ్ ॥ భవాంస్తు సహ వైదేహ్యా ॥ యత్ర కుత్ర కులే వాసో యేషు కేషు భవోఽస్తు మే । తవ దాస్యైకభోగేస్యాత్సదా సర్వత్ర మే రతిః॥ కర్మణా మనసా వాచా శిరసా వా కథం చ న । త్వాం వినా నాన్య ముద్దిశ్య కరిష్యే కించిదప్యహమ్ ॥ తనక్కేయాక వెనైక్కొళ్ళుమీతే" ఎన్గిఱపడియే భగవత్ప్రీతిమాత్ర ప్రయో

(అ॥ స్వా) నమ్బియినుడైయ ఉక్తిమాత్రమన్ఱిక్కే శ్రీభాష్యకార సంప్రదాయస్థానేకాచార్యోక్తియుమ్ ప్రమాణమెన్ఱు కాట్టుకిఱార్ (ఇప్పడి) ఇతి. ఇప్పడి - ఇన్ద ప్రకారమే, అభిగమనాది కర్తవ్యతాప్రకారమెన్ఱపడి. (దీ॥ పెరియజీయర్ - నంజీయర్)

(అ) ఇప్పడి ప్రపన్ననుక్కు అనేక నిత్యోక్త పఞ్చకాల కృత్యమ్ శ్రీభాష్యకార సమ్మత్యనుగుణమాకిల్ నిత్యఙ్గళిలే ప్రక్రియావైషమ్యం కూడుమో? ఎన్న వ+ర్ (ఇవఱ్ఱిలుళ్ళే) తి= (సం॥) ఇవఱ్ఱిల్ - తత్తన్నిత్యేష్వేవ, వైషమ్యమ్- అన్యూనాధికత్వవిరహః. (ప్ర॥) తత్తద్వేదాంతేషు ప్రతిపాదిత విద్యానాం రూపభేదాద్భిన్నానాం యథా వైకల్పికత్వం తథా తత్తత్సంహితాస్వవగతానా మారాధనక్రమాణామపి వైకల్పికత్వేన ప్రమాణతమత్వాత్పాంచకాలిక కర్మణాముపాదేయతమత్వమేవే త్యభిప్రాయన్నాహ (ఇవఱ్ఱి) లిత్యాదినా.

అ॥ (స్వా) ఇప్పడి విలక్షణ ప్రక్రియా ప్రతిపాదకఙ్గళాన నిత్యఙ్గళ్ భగవచ్ఛాస్త్ర సంహితామూలమానాల్ ఎన్ద నిత్యప్రకారేణ ప్రపన్ననుక్కనుష్ఠానమ్? ప్రపన్ననుక్కు ఐచ్ఛికసంసారం కూడాదే? ఎన్న వ+ర్ (ఇప్పడియాకైయాలే) ఇతి. వికల్పమ్ సంహితామూలమాకైయాలెన్ఱపడి. (ప్ర) తనక్కేయాక వెనైక్కొళ్ళుమీదే - భగవతా స్వప్రయోజనాయైవ మత్కైఙ్కర్య స్వీకారో మమ ప్రయోజనమిత్యర్థః. ఉపాత్తేషు వచనేషు ఫలిత్వస్య భగవత్యవగమాత్తద్వ్యతి

జనమాన కైంకర్యత్తిలే స్వాచార్యోపదిష్టమా యిరుప్పతొరు శాస్త్రీయ ప్రక్రియైయైక్కొణ్డు యథాకాలం అన్వయిక్కప్రాప్తమ్. ఇప్పడి నిత్యమాక విధిక్కజ భగవదభిగమనాదికళిల్ లోకాయతికరైప్పోలే ఖ్యాతిలాభపూజైకళుక్కాకవాతల్, తత్త్వజ్ఞానవైరాగ్యజ్గళిల్లాతారైప్పోలే ప్రయోజనాన్తరత్తుక్కాకవాతల్, పూర్ణోపాయరల్లాతారైప్పోలే మోక్షార్థమాకవాతల్ అన్ఱిక్కే ముక్తరైప్పోలే స్వామ్యభిమతత్తై నడత్తవేణు మెన్ఱ రుచియాలే యథాశాస్త్రమ్ స్వయమ్ ప్రయోజనమాక విఴ్న్దాల్ ఇవ్వభిగమనాదికళ్ అన్యాభిగమనము మన్యార్థ ప్రవృత్తియు మన్య యజనము మన్య శబ్దజ్గళు మన్యచిన్తైయుమాకిఱ ఛిద్రజ్గళ్ పు(కు రా)కామైక్కు కక్కడక

రిక్తస్య కైజ్కర్యఫలిత్వా భావావగమాచ్చ స్వస్యాపి తదన్యత్వా త్తైజ్కర్య ఫలిత్వం నాస్తీతి తత్కరణే మమకార రాహిత్యేన భవితవ్యమిత్యర్థః.

అ॥ నన్వనన్యప్రయోజన ప్రపన్నానాం ప్రత్యభిగమనాదీనాం శాస్త్రత్వాయం ప్రయోజనత్వావగమేపి గర్భదాసానాం స్వోదరపోషణాదివ దప్రధానస్యాపి ఫలస్య తదనుష్ఠాతృష్వన్వయాభావే తేష్వాయాస సాధ్యేషు ప్రవృత్తిః ప్రేక్షావతాం నస్యా దిత్యత్ర, నిత్యతయా అకరణే ప్రత్యవాయా త్స్వామినోఽత్యన్తం ప్రీతిహేతుత్వాచ్చానుష్ఠిత భరన్యాసస్యాప్యభ్యుపగత ప్రారబ్ధ కర్మానుభవితృత్వా ద్వాసనావశా త్స్వాధికారవిరుద్ధానుష్ఠానం స్యాదితి తత్పరిహారరూపం ప్రయోజన మస్త్యేవేతి ప్రవృత్తిరుపపద్యత ఏవేత్యాహ (ఇప్పడి నిత్యమాక) విత్యాదినా (వి॥) ఇఴిన్దాల్ — ప్రవిశతి చేత్ ; భగవదభిగమనాదికళిలే ఇత్యన్వయః. పుకురామైక్కు — ప్రవేశాభావాయ, కడకమాయిరుక్కుమ్ — సాలతయాతిష్ఠేయుః వప్రంభవేత్. (సం॥) ఉక్తాభిగమనపఞ్చకాన్మధ్యమవృత్తి విరోధ్యన్యాభిగమనాది పంచకమపి నిరుధ్యత ఇతి నిరోధకమాయిరుక్కు మిత్యుక్తిః) (స్వా॥ ఛిద్రజ్గళ్ పుకురామైక్కు మితి — ఛిద్రనివృత్తి యానుషంగిక ప్రయోజనమాకైయా లభిసన్ధాతవ్యమన్ఱెన్నపడి.)

మాయిరుక్కుమ్. అన్యాభిగమన మాకాతెన్నుమిడత్తై "ఇనిప్పోయ్ ఒరువన్ తనక్కు పణిన్దు కడైత్తలై నిఱ్క నిన్ శాయై యళివుకణ్డాయ్" ఎన్ను పెరియాళ్వార్ అరుళిచ్చెయ్తార్. అన్యార్థప్రవృత్తియాకాతెన్నుమిడత్తైయుమ్ "కూఱైశోఱివై వేణ్డువదిల్లై" ఎన్నరుళిచ్చెయ్తార్. అన్యయజన మాకాతెన్నుమిడత్తై "ఉన్నిత్తు మఱ్ఱొరు తెయ్వమ్ తొళాళ్ అవనైయల్లాల్" ఎన్నుమ్ "తేవన్ ఎమ్బెరుమానుక్కల్లాల్ పూవుమ్ పూశనైయుమ్ తకుమే"

అ॥ అన్యాభిగమనాదీనాం ప్రపన్నవిరుద్ధత్వం కథ? మిత్యత్ర నిషిద్ధత్వాదిత్యభిప్రేత్య నిషిద్ధత్వే శబ్దరూపప్రమాణాన్యథానుపపత్తిం దర్శయతి (అన్యాభిగమన) మిత్యాదినా= (వి) ఇని-ఇతఃపరమ్, పోయ్- గత్వా, (సా॥ ప్రపన్ననానపిన్బు పోయ్,) ఒరువన్ తనక్కు - త్వదన్యస్యైకస్య, పణిన్దు - ప్రణమ్య, కడైత్తలై - దూరం, తద్ద్వారప్రదేశే; (దీ॥ తలైక్కడై- పాదపరిసరమెన్నపడి. (స్వా) కడైత్తలై - తలైక్కడైనిఱ్క, దూరతస్థితి. పాదపరిసరత్తిలే నిఱ్కయెన్నపడి.) నిన్ శాయై - త్వత్కాంతేః, అళివుకణ్డాయ్-హానిః, త్వద్దాసస్య త్వాం విహాయాన్యాశ్రయణం తవాసామర్థ్యప్రకాశక మితిభావః. త్వత్కైఙ్కర్యానుష్ఠానోపయుక్తత్వత్కృపావిషయభూతస్యమమేతః పరం దేవతాన్తరసమీపే తం ప్రణమ్య తదాలయద్వారి తత్ప్రకుటి భటతయాఽవస్థానం తవైవ తేజోహానయే కిల. కూఱైశోఱివై వేణ్డువదిల్లై-కైఙ్కర్యఫలతయా అశనాచ్ఛాదనే నాపేక్షే, (స్వా॥ భగవద్విషయత్తిల్ ప్రార్థనీయంనాస్తి ఎన్నపడి.) ప్రారబ్ధకర్మవశాదేతయోస్సిద్ధేరితిభావః. ఇదం శ్రీభట్టనాథైః ప్రయోజనాన్తరస్యానపేక్షోపలక్షతయోక్తం. (వి॥) అవనైయల్లాల్ - తం వినా, మఱ్ఱొరు తెయ్వం - అన్యదైవం, ఉన్నిత్తు-ఉద్దిశ్య, (దీ॥) మనస్సాలే నినైత్తు, (సం॥) త్వద్వ్యతిరిక్తదేవతాంతర సమ్బన్ధస్త్రైకాంత్య భంజక ఇతి నిశ్చిత్య.) తొళా॥ళ్ - (సం॥ ననమంతి.) (వి) నారాధయతి. (స్వా॥) తేవనితి=తేవనెంబెరుమానుక్కల్లాల్-తేవన్ నిరుపాధికదేవతాభూతనాన, ఎమ్బెరుమాన్- అస్మత్స్వామీ, చతుర్ముఖజనకా

ఎన్నుమ్ "ఈన్ఱోళిరుక్క-మణై నీరాట్టి" ఎన్నుమ్ "మఱ్ఱి ఙ్గోర్ పుతుత్తెయ్వమ్ కొణ్డాడుమ్తొణ్డీర్ పెఱ్ఱతాయిరుక్క-మణై వెన్నీరాట్టుతిరో? మాట్టాతతకవఱ్ఱిరే" ఎన్నుమ్ ఇత్యాదికళాలే అరుళిచ్చెయ్తార్కళ్. సప్తర్షిసంవాదత్తిలుమ్ "విష్ణుం బ్రహ్మణ్యదేవేశం సర్వదేవ (లోక) నమస్కృతమ్ । త్రైలోక్య స్థితి సంహార సృష్టి హేతుం నిరీశ్వరమ్ ॥ ఆధాతారం విధాతారం సంధాతారం జగద్గురుమ్ ।

స్మతాస్స్వామియాన శ్రియః పతికణ్ణియిలె, పూవుమ్-పుష్పముమ్, పూశనైయుమ్ పూజైయుమ్, తకుమే-తకుమో? వెణ్ణై. (ఈన్ఱోళి)తి. ఈన్ఱోళిరుక్క--పెఱ్ఱతాయిరుక్క, మణైయై నీరాట్టుకిఱ లోకస్వభావమెన్నపడి. (సం॥ ప్రసూతాయాం స్థితాయాం తాం పరిత్యజ్య దారుమయ మచేతనం పీఠం, స్నాపయంతి కిమ్? అపే తవ్యహారాయూయ మిత్యర్థః. (వి) ఇఙ్గు- ఇహలోకే, మఱ్ఱు- ఇతోతిరిక్తమ్, పుతుత్తైవం – నూతనదైవం, కొణ్డాడుం – స్తువంతః, తొణ్డీర్ – హేయశబ్దాది చపలాః, పెఱ్ఱతాయిరుక్క--ప్రసూతాయాం జనన్యాం సత్యామ్, మణై-పీఠం, వెన్నీరాట్టుతిరో-ఉష్ణోదకేన సించతి కిమ్? మాట్టాద-కర్తుమశక్యామ్, తకవు-కృపామ్, అఱ్ఱు-బ్రహ్మరుద్రాదీనప్యాపత్కాలే రక్షితవన్తం మాతృతుల్యం కృపయా గర్భవత్స్వాత్మానం రక్షితవన్తం విహాయేత్యర్థః. (స్వా) మాట్టాద-శెయ్యమాట్టాద, భగవత్కైఙ్కర్యం శెయ్యమాట్టాదపడి, కృపైయత్త్రేవెణ్ణై.

(అ॥ స్వా) మూలభూతప్రమాణమన్ఱిక్కే ఇప్పడి ఆళ్వార్కళుడైయ దివ్యసూక్తిమాత్రత్తైకొణ్డు ఇప్పడి అర్థనిష్కర్షం కూడుమో? ఎన్న ప్రధాన భూత యజనప్రకరణత్తిల్ పౌరువాక ఆర్షప్రమాణము+ర్ (సప్తర్షిః సంవాదత్తిలు) మితి= (సం॥ బ్రహ్మణ్యదేవేశమ్ – బ్రహ్మభావనానిష్ఠదేవానాం స్వేష్ట ఫలప్రదమ్, నిరీశ్వరమ్- ఈశ్వరాంతరరహితమ్,) ఆధాతారమ్ – ఆసమంతాద్ధాతారమ్, ఆసమంతాద్ధారకమ్; స్థితినియామకమ్. (సం॥ గర్భాధాతారమ్, గర్భం పురుషాది పిణ్డతయా పరిణామయితారమ్; తత్సుఖేన బహిర్నిర్గమయితార మిత్యర్థః.) విధాతారమ్ – స్రష్టారమ్, సంధాతారమ్ – సమిత్యేకీకారే; ఏకీకృత్యధాతారమ్,

విహాయ సభజత్వన్యం బిసస్తైన్యం కరోతి యః ॥ విష్ణు ధర్మపరో న స్యా ద్విష్ణు ధర్మ పరాఙ్ముఖః । కుధర్మ (వృత్త) వ్రతశీలస్స్యా ద్బిసస్తైన్యం కరోతి యః ॥” ఎన్నుమ్ శొల్లప్పట్టతు. అన్యకీర్తన మాకాతెన్నుమిడత్తై, “వాయ్ అవనైయల్లతు వాఴ్త్తాతు ॥ శొన్నాల్ విరోతమ్” ఇత్యాదికళిల్ అరుళిచ్చెయ్‌తార్. అన్యచిన్తన మాకాతెన్నుమిడత్తై “శిన్దై మఱ్ఱొన్ఱిన్ తిఱత్తతల్లాత్తన్మై తేవపిరా నఱియుమ్” ఎన్నుమ్ “వరుదేవర్ మఱ్ఱుళరెన్ఱు ఎన్ మనత్తు ఇఱై

సంహారకమ్. సమష్టి వ్యష్టి భేదేన పౌనరుక్త్యపరిహారః. విహాయాన్యం సభజతు, యఃబిసస్తైన్యం కరోతీత్యన్వయః; శేషంస్పష్టమ్. (ప్ర॥ సప్తర్షీణాం ప్రత్యేకం స్వస్మిన్ బిసచౌర్యాభావ జ్ఞాపనాయ చౌర్యం యః కరోతి సమాతరం హన్యా త్పితరం హన్యా ద్బ్రాహ్మణం హన్యాదితివ ద్విష్ణుం విహాయాన్యం భజత్విత్యా ద్యుక్తి ర్మాతృపితృహత్యాదివ న్నిషిద్ధత్వ మన్తరేణానుపపన్నేత్యర్థః.)

(వాయి)తి= వాయ్-వాగిన్ద్రియమ్, అవనైయల్లాల్-అవనైత్తవిర, (ప్ర॥ భగవన్తం వినా.) వాఴ్త్తాను - (వి॥ నస్తౌతి.) శొన్నాల్ విరోదమిత్యస్యాం గాథాయాం “ఎన్నావిలిన్కవి యానొరువర్కుమ్ కొడుక్కిలేన్ ; ఎన్ - మమ, నావిల్ - జిహ్వాయామ్, ఇన్కవి - మధురకవిత్వమ్, యాన్-అహమ్, ఒరువర్కుమ్-అన్యస్య కస్యచిత్, కొడుక్కిలేన్-విషయం నకుర్యామ్.) శిన్దై మఱ్ఱొన్ఱిత్యాది = శిన్దై - మన్మనః, మఱ్ఱొన్ఱిన్- భగవతోన్యత్, తిఱత్తతల్లాల్ తన్మై - నవిషయీ కరోతీత్యేతత్స్వభావమ్, తేవపిరాన్ - దేవనాయకః, అఱియుమ్ - జానాతి, వరుత్తేవర్ - సృష్ట్యాద్యాగంతుకదేవాః, (దీ॥ నానా ఆశ్రయణీయరెన్ఱు వరుత్తేవరై.) మఱ్ఱుళర్ -అన్యే ఆశ్రయణీయా ఇతి, ఎన్ మనత్తు - మమమనసి, ఇఱైయుమ్-కదాపి, కరుతేన్-నస్మరామి. (స్వా) ఇఱైయుమ్ - ఈషత్తుమ్, కరుతేన్ - పూర్వపక్షత్వేనాపి ఎణ్ణేనెన్ఱపడి. ఇప్పడి యభిగమనాదిపఞ్చకం ప్రపన్ననుక్కు కర్తవ్యమాకైయాల్ తదన్తర్గత సమారాధనముమ్ కర్తవ్యమెన్ఱు కరుత్తు.

యుమ్ కరుత్తే” ఎన్నుమ్ అరుళిచ్చెయ్‌తార్. ఇస్సమారాధనక్రమఙ్గళిల్ అనధికృతర్‌క్కు మిక్కాలఙ్గళ్ ఎల్లాత్తిలుమ్ తఙ్గళుక్కు యోగ్యమాన నిత్య నైమిత్తికఙ్గళాలుమ్ సంకీర్తనాదికళాలుమ్ సమారాధనాది యోగ్యరాన పరమ భాగవతర్‌క్కు పరతన్త్రిరాయ్ యథాధికారమ్ వల్ల తేవై శెయ్‌తు ఇక్కైఙ్కర్యమిఴవాతొఴియలామ్. ఇవ్వర్థత్తై- “ఆరాధనానాం సర్వేషాం విష్ణో రారాధనం పరమ్ । తస్మాత్పరతరం ప్రోక్తం తదీయారాధనం పరమ్॥” ఎన్నుమ్ “కున్ఱమెడుత్త పిరాన్ అడియారోడుమ్ ఒన్ఱినిన్ఱ శడకోపనురై శెయల్”

(అ) ఇప్పడియాకిల్ “జపస్తపస్తీర్థసేవా ప్రవ్రజ్యామంత్రసాధనమ్ । దేవతారాధనంచేతి స్త్రీశూద్రపతనానిషట్” ఇత్యాది వచనఙ్గళాలే యాదల్ అశక్త్యాదికళాలేయాదల్, ఇఙ్ఙ్యనధికృతరుక్కు తత్కాలత్తిలే ఛిద్రం సమ్భవియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇస్సమారాధనాదికళి) లితి. (వి॥) అనధికృతరుక్కు- స్త్రీశూద్రాదీనామపి, యోగ్యమానేతి-గురుపరమ్పరానుసంధానాద్యష్టోత్తరశత దివ్యదేశానుసంధాన స్నాన ద్వాదశోర్ధ్వపుండ్రధారణ భగవత్ప్రబంధానుసంధాన పుష్పతులస్యాద్యాహరణ భగవదారాధనాది నిత్యనైమిత్తిక కర్మభి ర్నామసంకీర్తన మాలాకరణ దీపారోపణ భగవన్మందిర మార్జనాదిభిశ్చేత్యర్థః. వల్లతేవై శెయ్‌తుమ్-సమర్థం కైఙ్కర్యం కృత్వాపి, ఇఴవాదొఴియలామ్-నివారకరహితం భవేత్, సిధ్యేదితిభావః. (స్వా) ఇక్కైఙ్కర్యమితి= అవరుక్కు ఇనువే సమారాధనమెన్ఱు కరుత్తు.

(అ) భాగవతకైఙ్కర్యత్తాలే భగవత్కైఙ్కర్యరూప సమారాధన జనిత భగవత్ప్రీతి సిద్ధిక్కుమో? ఎన్న, (దీ॥ భాగవతాత్యంతపారతంత్ర్యేణ భగవదారాధనసిద్ధౌ ప్రమాణఙ్గళై కాట్టుకిఱార్)-(ఇవ్వర్థత్తై) ఇతి= తస్మాత్-విష్ణ్వారాధనాత్. పరం తదీయారాధనమ్, ఆరాధనానాం మధ్యే పరతరం ప్రోక్తమితి యోజనా. కున్ఱమెడుత్త-గోవర్ధనోద్ధరణం పణ్ణిన, పిరాన్-ఉపకారకనాన శ్రీకృష్ణనుడైయ, అడియారోడు ఒన్ఱినిన్ఱ-కైఙ్కర్యకరణేన ఏకీభవిత్తునిన్ఱ, శఠకోప సూక్త్యాది స్పష్టమ్. (ప్ర॥శఠకోపన్-శఠకోపస్య, ఉరై-శ్రీసూక్తౌ, శెయల్-తద్రూప

ఎన్ఱుమ్ “ఏత్తి యిరుప్పారై వెల్లుమే మఱ్ఱవరై చ్చార్త్తి యిరుప్పార్ తవమ్” ఎన్ఱుమ్ అరుళిచ్చెయ్తార్కళ్. ఇక్కైఙ్కర్యఙ్గళై త్తాఙ్గళ్ అనుష్ఠిత్తు ఉకప్పార్క్కు మితు కణ్డు ఉకప్పార్క్కుమ్ జగద్వ్యాపారమ్ పణ్ణ అధికృతనాన ఈశ్వరనుక్కుమ్ ముక్తరుక్కుమ్పోలే భోగ మేకరూపమ్. “ధర్మశ్శ్రుతో వా దృష్టో వా స్మృతో వా కథితోఽపి వా। అనుమోదితో వా రాజేన్ద్ర పునాతి పురుషం సదా॥” ఎన్గిఱ పావనత్వమ్పోలే భోగ్యత్వముమ్ ఏకరూపమాక క్కడవ

కైఙ్కర్యే, భాగవతసేవాయామిదం ప్రమాణమితి భావః) ఏత్తియిరుప్పారై-ఈశ్వరనై స్తుతిత్తిరుప్పారై, వెల్లుమ్-వెన్ఱిరుక్కుమ్, (వి॥ జయతి) అతిశయత్తిరుక్కుమ్, ఏత్తినవరై-స్తుతిశీలభాగవతరై, శార్త్తియిరుప్పార్-ఆశ్రయిత్తిరుప్పార్, తవమ్-తపస్సెన్ఱపడి.

(అ) ఇప్పడి ఆరాధనయోగ్యరాన పరమభాగవతరుక్కు పరతంత్రరాయిత్యాదినా శొన్నమకూడుమో? అన్యకైఙ్కర్యం పణ్ణ తత్పారతంత్ర్యమాత్రేణ తత్కైఙ్కర్యఫలం సిద్ధిక్కుమో? ఎన్నవ+ర్ (ఇక్కైఙ్కర్యఙ్గళై) ఇతి. (ప్ర॥ జగత్స్రష్టుర్విచిత్ర జగద్దర్శన జనిత ప్రీతివజ్జగత్స్రష్ట్రత్వప్రసంగరహిత నిత్యముక్తానామపి తద్దర్శన జనిత ప్రీతి ర్యథా అవిశిష్టా, తథాచ భగవత్ప్రీతిహేతుత్వాకారేణైవ కర్తు రతిప్రీతి హేతు రితి తేనాకారేణైవ ప్రీతిజనకత్వం ద్రష్టృష్వపి సమానమితి తేషామపి స్వయంప్రయోజనం భవత్యేవ.)

అ॥ శాస్త్రవశ్యతైయిల్లాద మోక్షదశైయిలే ప్రమాణబలత్తాలే భోగమేకరూపమానాలుమ్ శాస్త్రవశ్యతా దశైయిలే కైఙ్కర్యకర్తావుక్కుమ్ తద్ద్రష్టావుక్కుమ్ భోగైకరూప్యం కూడుమో? “ధర్మశ్శ్రుతో వా” ఇత్యాదికళిలే కర్తావుక్కుమ్ ద్రష్ట్రప్రభృతికళుక్కుమ్ ఫలతౌల్యమ్పోలే యిఙ్గుఙ్గూడుమెన్ఱిల్ అఙ్గుపావనత్వం తుల్యమానాలుమ్ భోగతౌల్యమిల్లైయే? ఎన్నవ+ర్ (ధర్మ) ఇతి. స్వామి సంతోష జనిత భోగ మనుష్ఠానత్తిల్ పోలే యధికారిభేదత్తిల్ దర్శనమే స్వామిసంప్రీణనమాకైయాలే యనుష్ఠానదర్శన భోగ వైషమ్యత్తిల్ ప్రమాణమిల్లామైయాలే ఏకరూపమాక క్కడవైయిల్లైయెన్ఱపడి.

యిల్లై. అప్పడియే- "తస్మాత్ప్రణవం శూద్రో మన్త్రాణి న కీర్తయేత్" ఎన్ఱు మహాభారతత్తిలుమ్ "అష్టాక్షరజపః స్త్రీణాం ప్రకృత్త్యైవ విధీయతే॥ న స్వరః ప్రణవోఙ్గాని నాప్యన్యవిధయస్తథా। స్త్రీణాం తు శూద్రజాతీనాం మన్త్రమాత్రోక్తి రిష్యతే।" ఎన్ఱు నారదీయాదికళిలుమ్ "నమో నారాయణేత్యుక్త్వా శ్వపాకః పునరాగమత్" ఎన్ఱు వరాహ పురాణత్తిలుమ్ "వాయినాల్ నమో నారణా వెన్ఱు మత్తకత్తిడై క్కైకళై క్కూప్పి" ఎన్ఱుమ్ "నామమ్శొల్లిల్ నమో నారాయణమే" ఎన్ఱుమ్ శొల్లుకిఱపడియే తిరుమన్త్రమాకిఱ ఎట్టుక్కణ్ణాన కరుమ్బిలే వేర్పత్తుమ్ తలైయాడైయుమ్ కళిన్దాల్ నడువుళ్ళ అంశమ్ సర్వోపజీవ్య మాకిఱాప్పోలే

అ॥ ఆనాలుమ్ సర్వప్రపన్నర్కళుక్కుమ్ పఞ్చకాలకృత్యం కూడుమో? శూద్రభాగవతాదికళుక్కు భగవదనుస్మరణరూప యోగత్తిలధికార మిల్లైయే? ఎన్న, ప్రణవచతుర్థీవినిర్ముక్త మూలమన్త్రత్తి లధికారత్తాలే స్వాధ్యాయత్తిల్ పోలే యోగత్తిలు మధికార ముణ్డెన్గిఱార్ (అప్పడియే) ఇతి = (సం॥ అప్పడియే- యథా భాగవత కిఞ్చిత్కారాదేవ కేషుచి త్పాఞ్చకాలిక భగవత్కైఙ్కర్యసిద్ధిః ప్రమాణబలా త్తథా ప్రణవాది విధురేణైవ మనునా మూలేన జపాద్యనూనతా సిద్ధి రిత్యర్థః. ఉదాత్తాది స్వరనిషేధకో నస్వర ఇతి. కేచిత్ప్రణవ ప్రకృతి నిషేధక ఇత్యాహుః, తదభద్రమ్ ; "తత్రోత్తరాయణస్యే" తి వచనే "అష్టాక్షరతాభవే" దిత్యంశాస్వారస్యా త్సబిందుక ప్రణవ ప్రకృతేరపి సూరిభి ర్దేశికైశ్చ సర్వాధికారేషు ప్రబంధేషు ప్రయోగాత్. అన్యవిధయః-ఋష్యాదయో న్యాసాదయశ్చ,) ప్రకృత్యైవ-స్వరప్రణవ వైధుర్యతః. (వి॥) వాయినాల్-వాచా, నమో నారణా వెన్ఱు-నమో నారాయణేత్యుక్త్వా, మత్తకత్తిడ - మస్తకే, కైకళై-హస్తౌ, కూప్పి- సంయోజ్య, నామంశొల్లి లిత్యాది స్పష్టమ్. (ప్ర॥) భగవన్నామ్ని వక్తవ్యే నమో నారాయణాయేత్యేవ. (వి) ఎట్టుక్కణ్ణానకరుమ్బిల్-అష్టగ్రంధికేక్షుదండస్య, వేర్ పత్తుమ్-మూలభాగమ్, తలైయాడైయుమ్-అగ్రభాగం పత్రాణిచ, కళిన్దాల్-

ప్రపత్తినిష్ఠరెల్లార్క్కుమ్ సర్వకాలత్తిలుమ్ భగవదనుస్మరణ రసత్తుక్కు విరోధమిల్లై. సపరికరమాన విలక్షణభక్తియోగమాకిలిఱే శిలర్క్కు విరోధముళ్ళతు. క్షణమాత్రసాధ్యమాన ప్రపదనమ్ సిద్ధమాన వళవిలుమ్ "ద్వయమర్థానుసంధానేన సహ సదైవం వక్తా" ఎన్ఱు శరణ్యన్ అరుళిచ్చెయ్తానిఱే. ఆకైయాల్ "ధ్యేయో నారాయణ స్సదా" ఎన్ఱతువుమ్ యథాధికారమ్ శిలర్క్కు ఉపాయమాకవుమ్ శిలర్క్కు ఫలమాకవుమ్ కొళ్ళుకైయాల్ ఇతు స్వతన్త్రప్రపత్తిక్కు విరుద్ధమన్ఱు. ఇప్ప్రపత్తి అఙ్గమాన వేషత్తై భాష్యాదికళిలే ఉదాహరిత్తరుళినార్. స్వతంత్రమాన వేషత్తై గద్యత్తిలే అరుళిచ్చెయ్తార్. "క్లేశానాం చ క్షయకరం యోగాదన్యన్నవిద్యతే। నకర్మణాం క్షయో భూప జన్మనా మయుతై

ఛినత్తిచేత్. (ప్ర) భగవదనుభవస్మరణ రసత్తుక్కుమ్ విరోధమిల్లై యితి= ప్రణవచతుర్థీ రహిత మూలమన్త్రరూప వాక్యేన భగవదనుభవస్య తదనుసంధాన రూప నిరన్తర స్మరణస్య చోపపన్నత్వాత్ స్త్రీశూద్రాదీనాం తాదృశానుభవస్య నకాప్యనుపపత్తిరిత్యర్థః. విరోధస్తర్హి కుత్రే? త్యత్రాహ (సపరికరే) తి=

(అ॥ స్వా) ఇప్పడి విరోధమిల్లైయెన్ఱు శొన్నదు కూడుమో? కృతోపాయనాన వివనుక్కుమ్ భగవదనుస్మరణం కర్తవ్యమో? అతుక్కు ప్రమాణముణ్డో? ఎన్నవ+ర్ (క్షణే)తి= ఉపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి= (దీ) అభిగమనాదికళ్ పోలే ఫలరూపమాకైయాలే.

(అ॥ స్వా) ఇప్పడి స్వతన్త్ర ప్రపత్తియుణ్డాకిల్ శ్రీమద్గీతాభాష్యత్తిలే అఙ్గప్రపత్తియైయే అరుళిచ్చెయ్దదు విరోధియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్ప్రపత్తి) ఇతి.

(అ) ఇప్పడిస్వతన్త్రప్రపత్తియుణ్డాకిల్ "క్లేశానాంచ క్షయకరం యోగాదన్యన్నవిద్యతే" ఇత్యాదినా యోగవ్యతిరిక్తోపాయ నిషేధం విరోధియాతో? ఎన్నవ+ర్ (క్లేశానాంచే)తి= (ప్ర॥) నకర్మణామిత్యాది= యోగాదృతే జన్మనా

రపి । బుతేయోగాత్కర్మకక్షం యోగాగ్నిః క్షపయేత్పరమ్ ॥”
ఇత్యాదికళుమ్ స్వతన్త్రప్రపత్తి విధిబలత్తాలే అధికార్యంతర
విషయఙ్గళాక క్కడవన. ఇప్పడి సాధ్యోపాయ విషయమాక
మఱ్ఱుమ్ పిఱక్కుమ్ కలక్కఙ్గళుక్కు పరిహారమ్ నిక్షేప
రక్షైయిలే కణ్డుకొళ్వతు. ఇస్సాధ్యోపాయమ్ ఇఙ్గు శోధితమాన
కట్టళైయిలే రహస్యత్రయత్తిల్ యథాస్థాన మనుసన్ధేయమ్.

వరిక్కిన్ఱనన్ పరన్ యావరై యెన్ఱు మఱైయతనిల్,
విరిక్కిన్ఱతుక్కుఱియెన్ఱాల్ వినైయఱైయాఱలినామ్,

మయుతైరపి కర్మణాం క్షయో నాస్తి, యోగాగ్నిః పరం కర్మ కక్షం క్షపయే దిత్యన్వయః. (సం॥ అధికార్యంతర శబ్దస్సకించనార్థకః.)

(అ) ఆనాలుమ్ స్వతన్త్రప్రపత్తి శొన్నను కూడుమో ? భక్తియుమ్ ప్రప త్తియు మేకమన్ఱో ? భక్తివ్యతిరిక్తోపాయ మననుష్ఠాన పరంహతమన్ఱో? కించ పూర్వ సమ్ప్రదాయవిరుద్ధమన్ఱో ? ఇత్యాది శఙ్కైయిలరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఇప్పడి) ఇతి.

(అ) అప్పోదు నిక్షేపరక్షైయిలే తానే అఱియలాయిరుక్కైయాలే ఇఙ్గు సాధ్యోపాయశోధనం వ్యర్థమన్ఱో ? ఎన్న, విఙ్గు రహస్యత్రయముఖేన వరిక్కైక్కాక శోధనం సార్థకమెన్ఱరుళ్ (ఇస్సాధ్యే) తి= ప్రకరణాన్తరత్తిల్ శోధనం విప్రకీ ర్ణతయా మన్త్రత్తిలుపసంహర్తు మశక్యమాన పడియాలు మిఙ్గు ప్రధానార్థశోధ నమ్ పణ్ణవేణుమెన్ఱు కరుత్తు. (వి॥ మఱ్ఱుమ్పిఱక్కుమ్ కలక్కఙ్గళుక్కు-ఇతో ప్యధికముత్పన్నానాం శఙ్కానామ్, (సం) యథాస్థాన మితి=నమశ్శబ్ద శరణశబ్ద మామకం శబ్దేష్విత్యర్థః.

(అ॥ ప్ర) నను భగవాన్ నిర్హేతుక స్వకృపయా యం వృణుతే తేన లభ్యో నతు శ్రవణ మనన సాధ్యధ్యానాది నేత్యము మర్థం బోధయంత్యా “నాయ మాత్మా ప్రవచనేనలభ్యో నమేధయా నబహునాశ్రుతేన ॥ యమేవైషవృణుతే తేనలభ్యః” ఇతి శ్రుత్యా భక్తి ప్రపత్త్యో ర్నిషేధా త్తద్విరోధ స్స్యా దిత్య తాహ (వరిక్కిన్ఱన) నిత్యాదినా= (వి) పరన్ -పరమాత్మా, యావరై -యమేవ, వరిక్కిన్ఱనన్ - వృణుతే, ఎన్ఱు - “యమేవైషవృణుతే తేనలభ్యః” ఇత్యేవం

ఉజ్జైక్కిన్ఱనన్నెఱి యోరుమ్పడికళిలోర్న్దు,
ఉలకమ్తరిక్కిన్ఱ తారకనార్ తకవాల్ తరిక్కిన్ఱనమే ||౩౧||

రూపాయామ్, మఱైయదనిల్ - శ్రుతౌ, విరిక్కిన్ఱతుమ్-విస్తీర్యోక్తం స్వయం, వరణమపి, కుఱియొన్ఱాల్ - (ప్ర|| కేనచిద్భక్తిప్రపత్త్యాఖ్య చిహ్నేన.) వ్యాజేన (స్వా||) నిర్వ్యాజమాక వరిక్కుమాకిల్ సర్వముక్తి ప్రసజ్గం వరుమెన్ఱు కరుత్తు. (ప్ర) నిర్హేతుకస్వీకారస్య శబ్దాదవగమేపి కథం కేనచిద్వ్యాజేనైవ స్వీకరోతీతి వివక్షిత మిత్యుచ్యత ఇత్యత్రాహ (వినైయర్క్కు) ఇతి. (వి) వినైయర్క్కు-పాపినః, వరణ మితి సమ్బన్ధః. పాపిన ఇతి హేతుగర్భవిశేషణమ్, యతోఽనాది సన్తన్యమాన పాపవత్త్వం తత స్తద్వరణం వ్యాజసాపేక్షమ్, అన్యథా వైషమ్యనైర్ఘృణ్య ప్రసజ్గా త్సర్వముక్తిప్రసజ్గాచ్చ; తస్మాన్ననిర్హేతుకంవరణమ్, కింతు వ్యాజ సాపేక్షమేవేతి భావః. భాష్యకారైరపి "ప్రియతమఏవహి వరణీయో భవతి, యస్యాయం నిరతిశయప్రియస్సఏవాస్య ప్రియతమోభవతి, ప్రీతిరూపతాపన్న భక్తి రేవ వరణహేతుతయా శ్రుత్యభిప్రేతా, నతు నిర్హేతుకం వరణ" మితి వివృత త్వాన్న శ్రుతౌ నిర్హేతుకవరణప్రసక్తిగన్ధః. ఆతలిల్-అతః కారణాత్, (దీ|| అపరాధిత్వాదెన్ఱపడి) నామ్-వయమ్, ఉజ్జైక్కిన్ఱ - వేదాన్తోదితం భక్తిప్రపత్తి రూపమ్, నన్నెఱి - సమీచీనమార్గమ్, ఓరుమ్పడికళిల్ - విచార్యనిర్ణేతవ్యప్రకా రేషు, ఓర్న్దు - విచార్య, యేనకేనచిత్ప్రకారేణ జ్ఞాతవ్యం జ్ఞాత్వేత్యర్థః. ఉలక న్తరిక్కిన్ఱ- లోకాన్ ధారయతః, తారకనార్ -(సంసారతారకస్య,) తకవాల్ - కృపయా, తరిక్కిన్ఱనమే - స్థిరప్రతిష్ఠితా అభూమేత్యర్థః. (సం||) సాధ్యో పాయోద్భవయా కృపయైవ సిద్ధోపాయే ప్రతిష్ఠితా అభూమేత్యర్థః. (స్వా||) ఉజ్జీవితాళానోమెన్ఱపడి. పరమపురుషవరణీయతైయుమ్ ప్రీతిరూపాపన్న భక్తి ప్రపత్తిరూప వ్యాజవిశేషాధీనై యాక్కైయాలే సిద్ధోపాయ వశీకరణద్వారా భక్తి ప్రపత్తికళే మోక్షోపాయఙ్గళెన్ఱు కరుత్తు. ||౩౧||

(అ|| స్వా) ఇప్పడి పూర్వపక్షోక్తయుక్తికళై ప్పరిహరిత్తు భక్తిప్రపత్తికళ్ మోక్షసాధనఙ్గళెన్ఱు సాధిత్తను కూడుమో? ఇతోప్యధిక యుక్తిమాఙ్గళ్ సమ్భావిత రాయ్ ఉక్తార్థత్తై నిరాకరీయార్కళో? ఆకైయాలుక్తవ్యవస్థై కూడుమో? ఎన్గిఱ శఙ్కైయై పరిహరిత్తుకొణ్డు అధికారార్థత్తై శ్లోకత్తాలే సంగ్రహిక్కిఱార్

తత్తద్ధైతుకహేతుకే కృతధియ స్తర్కేంద్రజాలక్రమే
బిభ్రాణాః కథకప్రధానగణనే నిష్ఠాం కనిష్ఠాశ్రయామ్ ।
అధ్యాత్మశ్రుతిసంప్రదాయకతకై రద్ధావిశుద్ధాశయా
స్సిద్ధోపాయవశీక్రియామితిహినస్సాధ్యాంసమధ్యాపయన్ ॥ ౨౪ ॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్య కృతిషు
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
సాధ్యోపాయశోధనాధికార శ్చతుర్వింశః.

(తత్త)దితి=హేతుభిర్వాదకర్తారో హైతుకాః, తేతే హైతుకా స్తత్తద్ధైతుకాః, త ఏవ హేతవో యస్మిన్ తత్తద్ధైతుకహేతుకే, తత్తద్వాదిప్రవర్తిత ఇత్యర్థః. (దీ॥ అవ్వోశుప్ప తార్కికరాన వైతణ్డికరాల్ ప్రవర్త్తిప్పిక్క ప్పట్ట) తర్కేంద్రజాలక్రమే-కుతర్కేంద్రజాలవిద్యాయామ్, కృతధియః-శిక్షితబుద్ధయః, మర్మజ్ఞా ఇత్యర్థః. (దీ॥ అనేన పరమర్మజ్ఞత్వాత్పరైరక్షోభ్యత్వం సూచ్యతే.) కథకప్రధానగణనే-ఏతే కథకాః ప్రధానా ఇయంత ఇత్యంగుల్యా గణనాయాం, కనిష్ఠాంగుల్యాశ్రయాం నిష్ఠాం బిభ్రాణాః- అంగుల్యాగణనాయాః కనిష్ఠాంగుల్యుపక్రమత్వాదితి భావః. (సం) వావదూక ప్రధానవిషయిణ్యాం గణనాయాం ప్రసక్తాయాం కనిష్ఠాశ్రయాం నిష్ఠాం - నియమేన అగ్రగణ్యతా వైభవం బిభ్రాణా స్తద్వంతః; (దీ॥ ఇత్తాల్ పరవ్యామోహనివర్తన సామర్థ్యం శొల్లిర్రు.) ఇతోప్యధికాస్తార్కికా నసంభావ్యంత ఇతిభావః. (వి॥ పరకుతర్కాణాం ప్రతితర్కకల్పనేన నివారణసామర్థ్యద్యోతనాయ కథకప్రధానేత్యాది విశేషణమ్.) నకేవలం తర్కమాత్రేణ సర్వార్థసాధనక్షమాః; అపితు తతోఽపి ప్రబలప్రమాణభూత శ్రుత్యంత సంప్రదాయతోఽపీత్యాహ (అధ్యాత్మే)=అధ్యాత్మశ్రుతయః-ఉపనిషదః, తాసాం సంప్రదాయాః-అవిచ్ఛిన్నోపదేశాః, త ఏవ కతకబీజాని, తైరద్ధా-సమ్యక్, విశుద్ధఆశయో యేషాంతే-సమీచీన తర్కాను గృహీతోపనిషత్సంప్రదాయరూప దృఢతరప్రమాణనిర్మిత కృతాంతః కరణా ఇతి యావత్. (ప్ర) ఏవంభూత వాదిహంసామ్బుదాచార్య వేదాంతాచార్యాణా మాచార్యాః

(దీ||) ఇత్తాల్ సత్సంప్రదాయసిద్ధిసూచితై. సిద్ధోపాయస్య - శ్రియఃపత్యుః,
వశీకరణరూపామ్.) భక్తిప్రపత్తిరూపామ్, ఇతి-ఉక్తప్రకారేణ, అస్మిన్నధికారే
ఉపపాదితప్రకారేణ, నః-అస్మాకమ్, సమధ్యాపయన్-సమ్యగధ్యాపయన్, సత్తి
రాఽనుగృహీత దృఢతర ప్రమాణ నిర్మితకృత నిస్సమాభ్యధిక సదాచార్యోప
దేశ పరమ్పరాగతతయా ఉక్తప్రకార ఏవ ప్రామాణికః, నతుసంప్రదాయాంతర
స్థోన్నత ఇతి భావః. (ప్ర||) అధ్యాపయన్నిత్యనేన తదుక్త ప్రకార ఏవాత్ర
న్యూనాధిక భావాభావేనోక్త ఇతి జ్ఞాప్యతే. పూజాయాం బహువచనమ్. ||౫౪||

(వి) బుద్ధిసౌకర్యాయ సారదీపికాయాం ముక్తాధికారార్థ సంగ్రహకారికా
లిఖ్యంతే. ప్రపత్తేర్వైదికత్వేపి సర్వవర్ణాధికారతా। (పాఠాన్తరమ్) త్రైవర్ణికాధి
కారత్వం భక్తేర్యద్యపి యాగవత్ । సత్యాదివత్సర్వయోగ్యా ప్రపత్తిరపి వైదికీ ||
విశ్వాసః ప్రార్థనాచాత్మ రక్షాభరసమర్పణే। (పా) విశ్వాసః ప్రార్థనాయాం
స్యాత్స్వాత్మ రక్షాభరార్పణే। పర్యవస్యత్యత శ్శాస్త్రే న్యాసోంగ్యేవవిధీయతే||౨||
అంగపఞ్చకసమ్పన్న మాత్మరక్షాభరార్పణం । ప్రపత్తిశాస్త్రవిహితం సర్వదేశిక
సమ్మతమ్ ||౩|| నస్వరూపవిరుద్ధత్వం భక్త్యాదేర్విహితత్వతః। నాహంకారాదిగర్భ
త్వాదస్య శాస్త్రేషు కథ్యతే ||౪|| (పా|| నాహంకారాది గర్భత్వమస్య) న శే
షతా విరుద్ధత్వం పారతంత్ర్య విరోధితా। శేషత్వం పారతంత్ర్యంచ ముక్తావపిచ
విశ్రుతమ్ ||౫|| నచైకాన్త్య విరుద్ధత్వం శ్రీశసంరాధనత్వతః। ప్రాప్యానురూప
తాభావో నాన్యేషాం యుక్తిగోచరః ||౬|| శాస్త్రాదేవావసేయాత్తో భక్తిఃప్రా
ప్యోచితాపుతా। పరమర్షిగృహీతత్వా న్నైవాచార్య బహిష్కృతా ||౭|| కలౌ
నిషేధో నైవాస్యా స్తదశక్తైర్విరుధ్యతే। సమ్భావితస్వభావత్వం నాంగానాం విహి
తత్వతః ||౮|| సమ్భావితత్వే చాంగానాం విశ్వాసేప్యేతదాపతేత్ । విశ్వాసతార
తమ్యస్య సమ్భవాల్లోకశాస్త్రయోః ||౯|| మహానేవహి విశ్వాసః ప్రపత్తేరంగమి
ష్యతే। తత్కాలే మందవిశ్వాసా నపిక్రీశోఽధికారిణః ||౧౦|| క్రమేణపూర్ణవిశ్వా
సాన్కృత్వాపాతి దయానిధిః। ఉపాయాంతర శక్త్యాది విళంబక్షమతాఫలే||౧౧||
వ్యాసాదేర్భజనేహేతు ర్నవిశ్వాసాది శూన్యతా। క్వచిత్ప్రపన్నే భగవత్సాక్షా
త్కారాది దృశ్యతే ||౧౨|| న్యాసే సఙ్కల్పవైషమ్యా త్ప్రారబ్ధ సుకృతాత్తువా।
కేచిద్దృష్టఫలా సిద్ధా న్యాసే సందిహతేఫలే ||౧౩|| కర్మ కర్త్రాదివైగుణ్యా త్ఫలా
సిద్ధిర్హి సర్వతః। విరుద్ధఫలహేతుత్వ మభిసంధివశాద్భవేత్ ||౧౪|| ఏకస్య రాజ్ఞిదా
తవ్య జమ్బీరఫలనీతితః । ప్రవృత్తిధర్మాస్తో భక్తిప్రపత్తీకామకామినామ్ ||౧౫||

Acc. No 27792

శ్రియైనమః

శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావలీ.

(౧) సిద్ధోపాయోత్థ శఙ్కా త్రితయ మితి పరాకృత్యసత్తర్కజాలై
స్సాధ్యోపాయాధికృత్యా మథ శమయతి తాన్స్వత్స్వరూపే తథాంగే।
సాధ్యోపాయేహ్యబుద్ధే స్వకలుషశమనే దేహిభి ర్న్యాసుదేవః
తత్వజ్ఞానాదిమత్త్వేప్యసులభ ఇతి తచ్ఛోధనం సార్థ మత్ర ॥ ౧౪౦ ॥

నివృత్తిధర్మౌ తావేవ భగచ్ఛరణార్థినామ్ ॥౧౬॥ అవృత్త్యనావృత్తివశా ద్విష మావపి తావుభౌ ॥౧౭॥ మోక్షైకఫలదౌ స్యాతా మధికారివిశేషతః। ఉపాయఫల యోరేకరూపత్వేపి ప్రపన్నయోః ॥౧౮॥ ఫలేవిళంబా విళంబౌ త్వరాయా స్తార తమ్యతః। సాధ్యోపాయప్రిసన్నోయ స్సిద్ధోపాయః ఫలప్రదః ॥౧౯॥ తత్సిద్ధ సాధ్యయోః కార్యం ఫలం శాస్త్రేషు వర్ణ్యతే। హరిరేకస్సదా ధ్యేయ ఇత్యాద్యు క్త్యనుసారతః ॥౨౦॥ అఙ్గప్రపత్తిపరతాం శ్లోకస్యాహు ర్నతన్మతమ్। హరిరేక స్సదా ధ్యేయ ఇత్యాదౌ హి విధీయతే ॥౨౧॥ స్వతన్త్రన్యాస నిష్ఠస్య ఫలరూప ముపాసనమ్। కైఙ్కర్యేక్రియమాణేతు ఖ్యాతిలాభాదివర్జితః ॥౨౨॥ ప్రయోజనా న్తరానిచ్ఛు ర్మోక్షంచాపి ఫలం త్యజన్। స్వయంప్రయోజనత్వేన ముక్తవత్సర్వ మాచరేత్। ॥౨౩॥ అన్యాభిగమనం త్యాజ్యంతథాన్యార్థ ప్రవృత్తయః। అన్యపూ జాన్యకీర్తిశ్చ త్యాజ్య మన్యవిచింతనమ్ ॥౨౪॥ ఏతేషాం వినివృత్త్యర్థం హరావభిగ మాదికమ్। విధీయతేఽస్య శాస్త్రేషు కాలేష్వాక్తేషు పఞ్చసు ॥౨౫॥ అన హర్హణామపి నృణాం దేవాభిగమనాదిషు। స్వయోగ్య నిత్యకృత్యైర్వా స్థితి శ్శుశ్రూషయాపివా ॥౨౬॥ విలక్షణోభక్తియోగః స్త్రీశూద్రాదిణాం నిషిద్ధ్యతే। సర్వేషాం సర్వదాకార్యో దేవానుస్మృతిలక్షణః ॥౨౭॥ క్లేశానాంచ క్షయకరం యోగాదన్యన్నవిద్యతే। ఇత్యాదితు ప్రపన్నేభ్య ఇతరత్ర నియమ్యతే ॥౨౮॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యాన పఞ్చకసంగ్రహే
సాధ్యోపాయ శోధనాధికార శ్చతుర్వింశః.
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయనమః.

(౨) శూద్రాదీనాం న యజ్ఞేఽధికృతి రితి మఖత్వేన వేదోపదిష్టే
న్యాసే సర్వాధికారః కథ? మితి కతిచి చ్చోదయన్త్యుచ్యతేఽత్ర।
శ్రుత్యా సర్వస్య మిత్రం శరణ మితి తథా స్మృత్యనూక్త్యాచ బహ్వ్యా
కాకన్యాయాన్నిషాదస్థపతినయవశా చ్చాత్ర సర్వోధికారీ ॥ ౧౪౧ ॥

(౩) విశ్వాసః ప్రార్థనా వా ప్రపదన మితి యద్భాష్యకారోక్త మంగ
ప్రాధాన్యవ్యక్త యే తన్న యది కథమిమే ప్రార్థనాం పూర్వముక్త్వా।
శ్రీమద్వైకుంఠగద్యే ప్రణిజగదురథ స్వాత్మనిక్షేపమేవం
న్యాసఃపంచాంగయుక్త స్త్వితి వచన మతోన్యాసపవాంగిభూతః ॥

(౪) శాస్త్రార్థాశేషతాధీ రథ భగవదుపాయత్వధీ ర్వా ప్రపత్తి
రైన్నతద్భిన్నా విధేయా మతి రితి కతిచి త్తత్ర పూర్వస్తు పక్షః।
సద్యోముక్తిప్రసంగాదపహసనపదం ధీమతాం వాక్యజన్య
జ్ఞానాదేవాపవర్గోక్తి రివ విధిహతిః ప్రస్ఫుటైవోత్తరత్ర ॥ ౧౪౩ ॥

(౫) యద్భక్త్యాదిస్వరూపానుచిత మితి వచస్తన్న విస్రంభయోగ్యం
నిత్యత్వాదాత్మనాం తన్న భవతి సువచం నాశహేతుత్వతోఽస్య।
నైవాసంభావితత్వాదపి పరపురుషాయత్తకర్తృత్వసత్త్వా
ద్వ్యక్తం శ్రుత్యా ముముక్షూన్ప్రతివిహితతయానాప్యనర్థావహత్వాత్ ॥

(౬) బ్రాహ్మణ్యాదే శ్శరీరాధికరణకతయా తత్ప్రయుక్తాంగకత్వా
ద్భక్త్యాది ప్రాజ్ఞయోగ్యం కథ? మితి తు న స త్తత్పరీహారరీత్యా।
తత్తద్దేహానుబంధాధికృతిక మఖిలం హ్యస్య హాతుం న శక్యం
శేషత్వాదే ర్విరుద్ధం తదితి న చతురం స్వాభ్యుపేతేపి తౌల్యాత్ ॥

(౭) ఐకాన్త్యస్యావిరుద్ధం నిఖిలతను రమాకాన్త సంరాధనత్వా
త్ప్రీత్యస్యైవానురూపం భవతి చ బహుశ స్తద్విధేరాగమేషు।

వ్యాసాద్యైః ప్రాగుపాత్తం గురుభిరిహ కలౌ నాథముఖ్యైశ్చ తస్మా
ద్భక్త్యాది స్వాధికారానుచిత మితి వచో ఽకించనే యుక్తరూపమ్ ॥

(౮) కేచిత్సంభావితత్వం న తు నియమ ఇతి న్యాసవిద్యాంగవర్గే
యచ్చాహు స్తత్ప్రమాణోపహత మితరథా స్యాచ్చ విశ్వాస ఏవం।
విశ్వాసోహ్యన్యధర్మేష్వధికృతిరిహ పరం కింమహత్త్వేన తస్మి
న్నైవం భూయిష్ఠశంకావిఘటనసఫలస్యాస్యసిద్ధేః ప్రమాణైః ॥ ౧౪౭ ॥

(౯) స్థానే భక్తిప్రపత్త్యో రమృతతదితరోపాయతా ధీవిశేషా
ద్భిన్నం గాఙ్గే హి దత్తం సమగురుఫలకం జాయతే బుద్ధిభేదాత్ ।
దృష్టార్థాయాః ప్రపత్తేః క్వచన విఫలకత్వంతు వైగుణ్యమూలం
సాద్గుణ్యాదేవ సద్యః ఫలమదిశదియం కిం న పాంచాలికాదౌ ॥౧౪౮॥

(౧౦) ధ్యేయోవిష్ణుస్సదేతి ప్రకథితమృషిభిః వ్యాసహారీతముఖ్యై
స్తన్న్యాసోక్తిరంగప్రపదన విషయత్వేన నేయేతి చేన్న ।
ధ్యానం త్యక్త్వైవ యే త్వాం శరణముపగతాస్తేపి విష్ణోఃపదంత
ద్యాంతీత్యాది ప్రమాణై ర్బహుభిరవగతా హ్యంగితాపి ప్రపత్తేః ॥

(౧౧) భాష్యేభక్త్యఙ్గతాయాః క్రమమభిదధిరే భాష్యకారాఃప్రపత్తేః
గద్యే స్వాతంత్ర్యమస్యా స్స్ఫుట ముపదిదిశు స్తద్వయం మానసిద్ధం।
యాశ్చధ్యానస్య వాచః కరణఫలపరా స్తాః క్రమా చ్ఛక్తిశక్త్యోః
కర్తవ్యం తత్ప్రపన్నైరపి హి ఫలతయా ప్రత్యహం యోగకాలే॥౧౫౦॥

ఇతి శ్రీమత్కౌశిక కులతిలక కపిస్థలం రఙ్గనాథార్య ప్రణీతాయామ్

శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావల్యామ్

సాధ్యోపాయశోధనాధికార శ్చతుర్వింశః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః.

శ్రీమతే వేదాన్తగురవే నమః.

ప్రభావ వ్యవస్థాధికారః.

స్వరూపం యద్యాదృగ్గుణ విభవలీలాదిచ విభో
స్తదాజ్ఞాసేతుశ్చ శ్రుతిభి రవసేయం తదఖిలమ్ ।
తథా తద్భక్తానాం తదుపసదనాదేశ్చ మహిమా
యథాధీతం సద్భి ర్యతిపతిముఖై రధ్యవసితః ॥ ౫౫ ॥

అ॥ (దీ॥ స్వా॥) ఉపాయవ్యవస్థై యావను? శాస్త్రమర్యాదైయై అతిక్రమిత్తు శిలర్ శొల్లుమ్ ఉపాయ ప్రభావత్తై యథాశాస్త్రమ్ వ్యవస్థాపిక్కై. ఎజ్ఞనేయెన్నిల్ ? శిలర్ భగవత్సమాశ్రయణత్తాల్ శూద్రత్వజాతి కழிన్దు బ్రాహ్మణ్యముణ్డామెన్ఱు 'నశూద్రా భగవద్భక్తా' ఎన్గిఱ వచనత్తాల్ శొల్లుకిఱార్కళ్. శిలర్ భాగవతప్రభావవచనమ్ స్తుతిపరమెన్ఱు ప్రభావత్తై కுఱైయ నినైప్పార్కళ్. ఇన్ద ఇరణ్డు వచనమ్ పరస్పర విరోధమున్డియిల్ వ్యవస్థాపనమ్ పణ్ణుకిఱ ప్రభావ వ్యవస్థైయై ఇన్ద అధికారత్తిలే నిరూపపిక్క కடవరాయ్ అధికారార్థత్తై శ్లోకత్తాలే సజ్గ్రహిక్కిఱార్ (స్వరూప) మితి. విభోః-ఈశస్య, (వి) స్వరూపం- "సత్యం జ్ఞానమనన్తం బ్రహ్మే" త్యాది స్వరూపం, యాదృక్-సత్యత్వాది ప్రకారకం, నతు నిర్వికల్పకం, (స్వా॥ యత్ యాదృక్ ఇతి సర్వత్రాన్వేతి.) గుణాః - స్వాభావిక జ్ఞాన బలాదయః, విభవాః - రామకృష్ణాద్యవతారాః, లీలాః-జగత్సృష్ట్యాదయః, ఆది శబ్దేన దివ్యమఙ్గళ విగ్రహః-"విశ్వతః పృష్ఠేషు, ఆదిత్యవర్ణ" మిత్యాది శ్రుతి సిద్ధ భోగవిభూతిగ్రహణంవా, (స్వా) ఏతత్సర్వం యత్ప్రమాణ సిద్ధం, యత్స్వరూపం - అమిత్థ్యాస్వరూపం, యాదృక్ - ధర్మి స్వరూప విలక్షణం ధర్మిణోవ్యావర్తక మాశ్రయిణోపయుక్తం, జడస్వరూపం త్రైగుణ్య విశిష్టం శుద్ధసత్వ విశిష్ట మజడ స్వరూపం, తదాజ్ఞాసేతుశ్చ - భగవదాజ్ఞారూప వర్ణాశ్రమధర్మవ్యవస్థాచ, యత్-జ్యోతిష్టోమాది స్వరూపం, యాదృక్ యదఙ్గయుక్తం తదఖిలం భగవత్కల్యాణగుణవిభూతి లీలా విగ్రహ తదాజ్ఞా సిద్ధ ధర్మాణాం స్వరూప స్వభావాదికం శ్రుతిభిర్యథా వసేయం తథైవ, తద్భ

ఇప్పడి ద్వయత్తిల్ ద్వితీయాన్తపదఙ్గళాలే ప్రకాశితమాన సిద్ధోపాయ విషయమాకవుమ్ ఆఖ్యాతపదత్తాలే శొల్లప్పట్ట సాధ్యోపాయ విషయమాకవుమ్ పిఱక్కుమ్ వ్యాకులఙ్గళై శమిప్పిక్కుమ్ వழి కాట్టినోమ్. ఇవ్వుపాయ ప్రభావ విషయమాక ప్రమాణఙ్గళ్ కాట్టినవళవుక్కు ఏఴనినైత్తుమ్ కుఱైయ నినైత్తుమ్ వరుమ్ కలక్కఙ్గళ్ శమిప్పిక్క (వేణుమ్) ఎన్నోమ్. "ఆస్ఫోటయన్తి పితరః ప్రనృత్యన్తి పితామహాః । వైష్ణవో నః కులే జాత స్సన స్సంతారయిష్యతి ॥" ఎన్ఱుమ్,

---

క్తానాం – తద్భాగవతానాం, తదుపసదనాదేశ్చ – భక్తిప్రపత్తి కర్మయోగ జ్ఞాన యోగాది లక్షణస్య మహిమాపి, యథాధీతం–అధీతానతిక్రమేణ, సద్భిః–(బ్రహ్మ విద్భిః, నిర్దుష్టైరితివా, యతిపతిముఖైరధ్యవసితః – న్యూనాధిక భావ రాహిత్యేన శ్రుత్యుక్తక్రమేణైవ నిశ్చితః (వి) నతు జాతినివృత్త్యాదిరూపేణ వర్ణసఙ్కరపర్యన్తో౽ఙ్గీకృత ఇతి భావః. ॥ ౫౫ ॥

అ॥ (దీ) ఇని వక్ష్యమాణార్థోపయోగితయా అనన్తర పూర్వోక్తాధికార ద్వయార్థత్తై అనువదిక్కిఱార్ (ఇప్పడి ద్వయత్తి) లిత్యాదియాల్. (స్వా॥ విశేషణ భూత శ్రీవైశిష్ట్యముమ్ ఉపాయత్వముమ్ స్పష్టమాక త్తోన్ఱుకైయాలే తిరుమన్త్రత్తిలెన్ఱు శొల్లాదే ద్వయత్తిలెన్ఱు శొల్లిన్ఱు.) ఆఖ్యాతపదం –క్రియాపదం, "ప్రపద్యే, వ్రజ" ఎన్ఱుమను. ఇత్తాల్ ద్వితీయాంతాఖ్యాత పదఙ్గళినుడైయ క్రమత్తాలే తత్ప్రతిపాద్యోపాయద్వయ శోధన మెన్ఱు పూర్వాధికారద్వయ సఙ్గతి సూచితమ్.

అ॥ ఇనిమేల్ ఏఴనినైత్తువరుమ్ కలక్కఙ్గళై ఇవ్వధికారత్తాలుమ్, కుఱైయ నినైత్తువరుమ్ కలక్కఙ్గళై మేలధికారత్తాలుమ్ శమిప్పిక్కిఱార్ (ఇవ్వుపాయే)తి. (స్వా॥ ఉపాయమ్ ప్రతిష్ఠితమాన పిన్బు తత్ప్రభావం నిరూప్యం. ఇన్ద అధికారత్తిల్ ప్రభావం వ్యవస్థితమాన పిన్బు ఇను కూడాదెన్ఱు ఆక్షేపముదిక్కైయాలే అనన్తరం ప్రభావరక్షై యెన్ఱు కరుత్తు.)

అ॥ ఉపాయ ప్రభావాతిశయ ప్రతిపాదకఙ్గళాన ప్రమాణఙ్గళై స్థాలీపులాక న్యాయత్తాల్ కాట్టుకిఱార్ (ఆస్ఫోటయన్తి) త్యాదియాల్, ఆస్ఫో

"కేశవన్ తమర్ కీழ் మేల్ ఎమర్ ఏழ் ఏழ் పిఱప్పుమ్ మాశతిరితు పెఱ్ఱార్" ఎన్నుమ్ శొల్లుకిఱపడియే అనుబన్ధికళుక్కుమ్ ఉత్తారకమాన ప్రభావత్తై యుడైయనాయిఱే ఇవ్వుపాయనిష్ఠ నిరుప్పతు. "యో హ్యేనం పురుషం వేద దేవా అపి న తం విదుః" ఎన్ఱు భగవద్జ్ఞాన ముడైయవనుడైయ ప్రభావమ్ దేవర్కళాలుమ్ పరిచ్ఛేదిక్క వొణ్ణాదెన్ఱార్కళిఱే. ఆనాలుమ్ ఇతుక్కు విరుద్ధమల్లాత ప్రమాణబలత్తాలే ముఱ్పడ జాతి వ్యవస్థై శొల్లుకిఱోమ్. "న శూద్రా భగవద్భక్తా విప్రా భాగవతాః స్మృతాః। సర్వవర్ణేషు తే శూద్రా యేహ్యభక్తా జనార్దనే" ఎన్ఱు భగవద్భక్తియాకిఱ గుణవిశేష సదసద్భావజ్గళాలే అపకృష్ట జాతీయరై ఉత్కృష్ట జాతి వాచక శబ్దత్తాలే శొల్లియుమ్ ఉత్కృష్ట జాతీయరై అపకృష్ట జాతి

టనం - భుజాస్ఫాలనమ్. ఎమర్-అస్మద్వంశర్, కీழ் మేల్ ఏழ் ఏழ் పిఱప్పుమ్-పూర్వత్ర పరత్ర మధ్యే చ సప్త సప్త పురుషపర్యన్తమ్, కేశవన్ తమర్-కేశవనుక్కు దాసరానార్కళ్. మాశతిరితు పెఱ్ఱార్-మహాసామర్థ్యరూపమాన ఇబ్భగవత్సమ్బన్ధత్తై అడైన్దు, నమ్ముడైయ వాழ்వు-నమ్ముడైయసమ్పత్తు, వాయ్క్కిన్ఱవా-ప్రాప్తమాన ప్రకారత్తై ప్పారీర్కళ్ గై. ఏనం-కృష్ణం, యస్తత్వతో వేద, తం-తస్య ప్రభావమెన్ఱపడి. దేవా అపి - నిత్యసూరయోఽపి, నవిదుః - పరిచ్ఛిద్యనవిదుః. వేదితృపురుష ప్రభావమ్ వేదన ప్రయుక్తమాకైయాలే ఇను ఉపాయప్రభావమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడిప్పట్ట ఉపాయప్రభావముణ్డాకిల్ వ్యవస్థై యెజ్జనే? ఎన్న, వ్యవస్థైయై ప్రభావావిరుద్ధమాక చ్చొల్లుకిఱోమెన్గిఱార్ (ఆనాలు) మిత్యాదినా. భాగవతర్కుక్కు జాతి వ్యవస్థై యిల్లై యెన్ఱుమవర్కళుక్కు మూల వచనత్తై క్కాట్టుకిఱార్ (నశూద్రా) ఇతి. ఇదినర్థమ్. భగవద్భక్తా శ్శూద్రా నభవన్తి. కింతు విప్రా ఏవ స్మృతాః, సర్వేష్వపి వర్ణేషు త ఏవ శూద్రాః. యే హి జనార్దనే భక్తి

వాచకశబ్దత్తాలే శొల్లియుమ్ ఇరున్దతు. ఇతడియాక భగవ
ద్భక్తరెల్లారుమ్ ఏక జాతీయరన్ఱో? ఎన్ఱు శిల మృదుప్రజ్ఞర్
నినైప్పార్కళ్. ఇజ్జనేయాకిల్ భాగవత బ్రాహ్మణ నిన్న
పడియే వర్తిప్పాన్. భాగవత శూద్ర నిన్నపడియే వర్తిప్పా
నెన్ఱు ఆచారనియమఙ్గళ్ శొల్లుమ్ సర్వశాస్త్రఙ్గళుమ్ విరోధి
క్కుమ్. కేవల బ్రాహ్మణనుక్కుమ్ కేవల శూద్రనుక్కు-

మన్ఱో నభవన్తి ఎన్ఱు. (స్వా॥) ఇతడియాక — ఆపాతప్రతిపన్నార్థమాన ఇన్ద
వచనమడియాక ఎన్నపడి. (దీ॥ మృదుప్రజ్ఞర్ — విచార విమర్దాసహ బుద్ధికళ్.)
ఆపాతప్రతీతార్థ స్వీకారే బాధకమరు+ర్ (ఇఙ్గనే) ఇతి. (ప్ర॥) — (ఆచారని
యమఙ్గళ్ శొల్లు) మితి. శేషసంహితాయాం— "బ్రాహ్మముహూర్తేచో
త్థాయ" ఇత్యారభ్య "ప్రాఙ్ముఖోద ఙ్ముఖోవాఽపి గాయత్రీంమూలవిద్యయా।
అష్టోత్తర సహస్రంవా శతమష్టోత్తరంతువా॥ అష్టావింశతిమేవాథ జపేన్న్యా
సాదికంద్విజః। మన్త్రరత్నం జపేద్భక్త్యా యావజ్జీవం ద్విజోత్తమః॥ ...+...
స్వాధ్యాయంచ పురాణంచ హరి సఙ్కీర్తనాదికమ్। ముముక్షుర్నిత్యయుక్తశ్చ
మన్త్రరత్నం సదాజపేత్॥" ఇత్యాది ద్విజాతిభాగవతస్య ఆచార విశేషజ్ఞాపకం
శాస్త్రమ్. "స్త్రీశూద్రాణాం విధిం వక్ష్యే సమ్యక్ప్రణవ వర్జితమ్। బ్రాహ్మే
ముహూర్త" ఇత్యారభ్య "భగవద్భక్తియుక్తానాం స్త్రీశూద్రాణాం చతు
ర్ముఖే" త్యాది భాగవత శూద్రాణాం ఆచార విశేష జ్ఞాపకం శాస్త్రమిత్యర్థః.

అ॥ (స్వా) శాస్త్రవిరోధముమ్ శొల్లి సంప్రదాయ విరోధముమ్ శొల్లుకి
ఱార్ (కేవలే) తి. (ప్ర॥) నన్వేవంసతి "యే యజన్తి హరిం సర్వే, నశూద్రా
భగవద్భక్తాః, యేషాం చక్రాఙ్కితం గాత్రం శూద్రేష్వపిచ దృశ్యతే। తేవై
స్వర్గస్య నేతారో బ్రాహ్మణాభువిదేవతాః॥" ఇత్యాదిభి స్సర్వభాగవతానాం
సామ్యోక్తి ర్వ్యర్థా స్యాదిత్యత్ర, "వర్ణాశ్రమాచారవతా, స్వకర్మణా తమ
భ్యర్చ్య, శ్రేయాన్ స్వధర్మోవిగుణః, తస్మాత్సప్రణవం శూద్రో మన్నామాని
నకీర్తయే" దిత్యాది ప్రమాణై ర్యావచ్ఛరీరపాతం భాగవతానామపి స్వస్వవర్ణా
శ్రమాచారానుష్ఠానేనైవ భగవత్ప్రీత్యా పురుషార్థ సిద్ధి ర్నాన్యథేత్యవగమా

ముళ్ళ వెల్లై భాగవత బ్రాహ్మణనుక్కుమ్ భాగవత శూద్ర నుక్కుమ్ కొళ్ళవేణు మెన్నుమ్ ఇవర్రై సమరెన్గిఱ శాస్త్ర జ్గళుమ్ పరమపురుషార్థ సామ్యాదికళాలే యెన్నుమ్ కిడామ్బి అప్పుళ్ళార్ అరుళిచ్చెయ్తార్. "కులన్తరుమ్" ఎన్గిఱ పాట్టుక్కు వ్యాఖ్యానమ్ పణ్ణిన అభియుక్తరుమ్ జన్మత్తాల్ వృత్తత్తాల్ కుఱైన్దా నొరుత్తనుక్కు భగవత్సమ్బన్ధ ముణ్డా నాల్ అవనై ఇవై యుడైయవనొరుత్తర్ తాழ నినైక్క క్కూశవేణ్డుమ్పడియాయిర్ఱు భగవత్ప్రభావ మిరుక్కు మ్పడి. ఆనాల్ అవర్కళోడు పెణ్ కొడుత్తు క్కొళ్ళుకిఱ తిల్లైయే యెన్నిల్ ? అతు జాతి నిబన్ధనమ్ శ్లాఘైగుణనిబన్ధనై యెన్ఱు నిష్కర్షిత్తార్కళ్. "కులన్తరుమ్" ఎన్నతువుమ్

దాచారవిశేషాణా మవర్జనీయత్వా త్సతోऽ్వేద్రకాది ధర్మవత్త్వయాऽపి సామ్య సిద్ధే స్సన్ధ్యావన్దన వేదాధ్యయనా ద్యుపయుక్తః బ్రాహ్మణ్య సిద్ధిర్నాస్తీతి సామ్ప్ర దాయికత్వ మిత్యాహ (కేవల బ్రాహ్మణనుక్కు) మిత్యాదినా. (స్వా) ప్రతి బన్దిగర్భం సాధారణబ్రాహ్మణనుక్కుమ్ "సర్వవర్ణేషు తే శూద్రా యేహ్యభక్తా జనార్దనే" ఎన్ఱు శొల్లుకైయాలే బ్రాహ్మణ్యమ్ కழిన్దు శూద్రత్వజాతి సఙ్క్ర మమ్ ప్రసజ్గిక్కుమ్. అభక్తేః ఉత్కృష్ట పూర్వజాతి నాశకతాయాం సాధారణ శూద్రనుక్కుమ్ శూద్రత్వం కழిన్ఱు అన్త్యత్వమ్ ప్రసజ్గిక్కుమెన్ఱు కరుత్తు; (దీ) ఎల్లై-జాతివ్యవస్థై.

అ॥ తిరుమొழి వ్యాఖ్యాతావాన పెరియవాచ్చాన్ పిళ్ళైయుమ్ భాగ వత ప్రభావత్తై యరుళిచ్చెయ్దాలొழియ జాతి పో మెన్ఱు అరుళిచ్చెయ్యవిల్లై యెన్ఱు కాట్టుకిఱార్ (కులన్తరు) మిత్యాదియాల్. శ్రీవైష్ణవ కులాన్తర్భావం, కులమ్ – గోష్ఠీ, ఇవై యుడైయవర్ – జన్మవృత్తజ్గళైయుడైయవర్.

ఇని పెరియవాచ్చాన్ పిళ్ళై తామే జాత్యపగమ మిల్లై యెన్ఱరుళిచ్చెయ్ దారెన్గిఱార్ (ఆనా) లితి. నను "కులన్తరు" మెన్ఱుమ్ "పణ్డై క్కులత్తై త్తవిర్న్దు" ఎన్ఱుమ్ జాతిభేదిక్కుమెన్ఱదిల్లైయో ? ఎన్నవర్ (కులన్తరుమెన్ఱమువు)

“పణ్డైక్కులత్తై త్తవిర్న్దు” ఎన్నతువుమ్ తొణ్డక్కులత్తిల్ ఉత్కర్షమ్ శొన్నపడి. దేవతాన్తరసఙ్కీర్ణ కులమన్ఱే ఇవనతు? “మాజనిష్ట సనోవంశే జాతోవా ద్రాగ్విపద్యతామ్। ఆజన్మ మరణం యస్య వాసుదేవో నదైవతమ్॥” ఎన్ఱిఱే ఏకాన్తి కులత్తిఱ్ పాశురమ్. ఇప్పడి వేఱొరు కులమానాలుమ్ జాతి శబ్దముమ్ కులశబ్దముమ్ భిన్నార్థమాకవుమ్ ప్రయుక్తమాకైయాలే జాతిభేదియాదు. తిరు (చ్చురపియానాలుమ్ గోత్వం)

మెన్ఱు. (స్వా॥ ఉత్కృష్ట కులత్తిలన్వయమ్ తరుమెన్ఱపడి.) తొణ్డక్కులమ్- భగవద్దాసకులమ్, పణ్డైకులమ్ - పూర్వకులమ్, తొణ్డక్కులత్తిలుత్కర్షత్తుక్కు- నిదానమరు+ర్ (దేవతాన్తరే) త్యాదియాల్. (స్వా॥ పూర్వజాతి యిరుక్క- చ్చెయ్దే కుల శబ్దం సమూహవాచియాయ్ ఉత్కృష్ట భాగవత సమూహాన్వయ ముణ్డామెన్ఱు కరుత్తు.)

అ॥ సఙ్కీర్ణకులత్తి నపకర్షత్తైక్కా+ర్ (మాజనిష్టే) త్యాదియాల్, యస్య - యాదొరుపురుషనుక్కు, ఆజన్మమరణం - జన్మమారభ్య మరణావధి, వాసుదేవో దైవతం నభవతి - వాసుదేవనై భజియాదిరుక్కిఱార్, స పాపిష్ఠః, నోవంశే మాజనిష్ట- నమ్ వంశత్తిల్ పిఱక్కవేణ్డా. నమ్ పాపవిశేషత్తాలే జనిత్తాలుమ్, ద్రాగ్విపద్యతాం - శీఘ్రమేవ మరిక్కకడవన్. (స్వా॥ అవైష్ణవస్య అను త్పాద ప్రార్థనాయా అవైష్ణవకులాపకర్షముమ్ శ్రీవైష్ణవకులోత్కర్షముమ్ సిద్ధమెన్ఱపడి.) కులమెన్ఱు ఒరువకైప్పట్ట కూట్టమ్. జాతి- సంస్థాన విశేషమ్. ఆకైయాల్ భాగవతరుక్కు కులమ్ భేదిత్తాలుమ్ జాతిభేదియాదెన్గిఱార్ (ఇప్పడి వేఱొరు) ఇత్యాది. (స్వా॥ భిన్నార్థమాక - “దేవజాతి కులధర్మాః ఆమ్నాయైరవిరుద్ధాః ప్రమాణ” మిత్యాదావెన్ఱపడి. ఇదిల్ దృష్టాన్తమరు+ర్ (తిరుచ్చురపి) ఎన్ఱు. శురపి - సురభిః - కోయిల్ పశు, శ్రీసురభియానాలుమ్ పశుసామాన్య కులమన్ఱియే భగవత్సమ్బన్ధత్తై యిట్టు మహాప్రభావత్తై ప్పెఱ్ఱాలుమ్ గోత్వ సంస్థాన మునుక్కు పోకాదెన్ఱపడి.

కళ్ళియాతిఱే. మహర్షికళుమ్ "స శూద్ర ఇతి మన్తవ్యః" ఇత్యాదికళిల్ ప్పడియే ప్రపత్తి విశేషఙ్గళై ప్పఱ్ఱ ఉత్కృష్టర్ పక్కల్ అపకృష్ట శబ్దముమ్ అపకృష్టర్ పక్కల్ ఉత్కృష్ట శబ్దముమ్ ప్రయోగిత్తార్కళిత్తనై. ఆకైయాల్ భగవద్భక్తరల్లాత బ్రాహ్మణర్ శూద్రర్కళైప్పోలే అనాదరణీయ రెన్నుమ్ భగవద్భక్తరాన శూద్రర్కళ్ బ్రాహ్మణరైప్పోలే శ్లాఘనీయ రెన్నుమ్ శాస్త్రతాత్పర్యమ్. ఇఙ్గనల్లాతపోతు "చండాళమపి వృత్తస్థం తం దేవా బ్రాహ్మణం విదుః ॥ చండాళాః ప్రత్యవసితాః పరివ్రాజకతాపసాః ॥ నతేన స్థవిరో భాతి యేనాస్య పలితం శిరః। బాలోపి యః ప్రజానాతి తందేవాస్థవిరం విదుః"॥ ఎన్ఱిప్పుడైకళిలే నిన్దాప్రశంసై పణ్ణుకిఱ వాక్యఙ్గళైక్కొణ్డు

అ॥ (స్వా) ఆనాల్ "నశూద్రా" ఇత్యార్షవచనత్తుక్కు గతి యెన్ను? ఎన్నవ+ర్ (మహర్షికళు) మితి. (దీ) ప్రపత్తివిశేషార్థమాక ఇప్పడి ప్రయోగిత్తదో వ్రియ జాత్యపగమత్తాల్ ప్రయోగిత్తవర్క్కళైన్నబదిల్ చిహ్నజ్ఞా ట్టు+ర్ (స శూద్ర ఇతి మన్తవ్య) ఇతి. (స్వా) ప్రతిపత్తివిశేషార్థత్తై వివరిక్కి ఱార్ (ఆకైయా) లితి. అన్యత్రాన్య శబ్దం ప్రతిపత్తివిశేషార్థమాకైయాలే ఆద రానాదరఙ్గళై ప్రతిపత్తివిశేష శబ్దార్థమెన్ను కరుత్తు.

అ॥ ఉక్తార్థ స్థిరీకరణార్థం విపక్షత్తిల్ ప్రతిబన్ధ్యాబాధకమరు+ర్ (ఇఙ్గనల్లాదపోది) తి. (చణ్డాళా) ఇతి. (ప్ర) పరివ్రాజకతాపసాః ప్రత్యవసితాశ్చ చ్చణ్డాలా ఇత్యర్థః. ప్రత్యవసితాః-వినష్టధర్మాణః, ఆరూఢపతితా ఇతి భావః. తాపసాః - వానప్రస్థాః, ఏషామపి ప్రసిద్ధార్థస్వీకారే సార్వలౌకికాచార విరోధ ఇతి భావః. (వి) ఇప్పడైకళిలే-ఏతాదృశస్థలేషు, "చణ్డాలమపివృత్తస్థ" మిత్యాదిష్వపి యథాశ్రుతార్థగ్రహణే సర్వమర్యాదా వ్యాకులాస్స్యురితిభావః.

అ॥ (స్వా) భాగవతశూద్రర్ బ్రాహ్మణవ దాదరణీయరన్నిల్, అవ్విష యత్తిల్ ప్రణామాదిప్రసఙ్గమ్ వారాదో? ఎన్న, ఉక్తార్థత్తై కారికయా సఙ్గ్రహి

సర్వభుత్యాద్యై కళుమ్ కలజ్గుమ్పడియామ్. ఆనపిన్బు "ప్రతిపత్తి విశేషార్థ మన్యత్రాన్యత్వకీర్తనమ్ । విశేష విధి సాకాంక్షా స్తత్ర తత్తత్ప్రవృత్తయః ॥" ఎన్ఱు ఎజ్గు-క్కుణ్ణుక్కుమ్ సమాధానమ్. శ్రీవిదురరుమ్ స్వజాత్యనురూపమాక వివాహాది కళ్ పణ్ణినార్ (కళ్.) భుక్తవత్సు ద్విజాగ్ర్యేషు నిషణ్ణః పర

యానిన్ఱు కొణ్డు శజ్కైక్కై పరిహరిక్కిఱార్ (ఆనపిన్బ) తి. ప్రతిపత్తివిశేషార్థం-ప్రణామాదిరహిత కేవలమానస ప్రతిపత్త్యర్థమెన్ఱపడి. (సం) అన్యత్ర- శూద్రే బ్రాహ్మణేచ, అన్యత్వకీర్తనం - బ్రాహ్మణత్వ శూద్రత్వకీర్తనం, చణ్డాలే బ్రాహ్మణత్వకీర్తనం, ప్రత్యవసితే చణ్డాలత్వకీర్తనంచ పూజ్యత్వాపూజ్యత్వప్రతిపత్త్యర్థం, తత్రైవం సతి ప్రతిపత్తి విశేషవిషయేషు పిత్రాది దినే నిమన్త్రణాధ్యాపనాదిరూపాః ప్రవృత్తయః కుతో నస్యు? రిత్యత్రాహ (విశేషే) తి. ఔత్పత్తిక బ్రాహ్మణత్వాది విశేష నిమిత్తికవిధి సాకాంక్షా ఏవ తాః ప్రవృత్తయః, ఏతేనచ. తాదృశవిధివిషయా ఇత్యేతేషు తత్తప్రవృత్తయోపి నభవన్త్యేవేత్యర్థః. యద్వా - అన్యత్రాన్య త్వకీర్తనం ప్రతిపత్తివిశేషమాత్రార్థం చేత్ శ్రీ విదురాదివిషయే పుత్రకృత్యత్వాదిరూపాః ప్రవృత్తయః కథంస్యు? రిత్యత్రాహ (విశేషే) తి. శ్రీ విదురేషు ధర్మపుత్ర పుత్రకృత్యం విధిరూపాశరీర వాక్యబలాత్కృతవాన్. మారనేర్ నమ్బి విషయే మహాపూర్ణాః పుత్రకృత్యం విధిరూప యామునాచార్య వాక్యబలాత్కృతవన్తః. లోకసారజ్గ మహామునయశ్చ ప్రాణవహనే రజ్గనాథాజ్ఞయాప్రవృత్తాః. యత్రైవం విధ విశేషవిధి ర్నదృశ్యతే తత్ర తథావిధాః ప్రవృత్తయోపి నభవన్తీతి. (స్వా) భాగవత బ్రాహ్మణే ప్రణామాది ప్రవృత్తౌ, భాగవత శూద్రే తద్వర్జనేచ తత్తద్విశేష విధిరేవమూలమెన్ఱపడి. (దీ॥ ఎజ్గుత్తైక్కుమ్ - బాలే స్థవిరత్వ చణ్డాలత్వ బ్రాహ్మణత్వాది ప్రయోగజ్గళుక్కుమ్ ఇదువే పరిహార మెన్ఱపడి.)

అ॥ ఇప్పడి జాత్యనపగమత్తిల్ శాస్త్రమూల శిష్టాచారముమ్ ప్రమాణమెన్గిఱార్ (శ్రీవిదురరు) మితి. బ్రాహ్మణ్యముణ్డాకిల్ బ్రాహ్మణకులే వివాహం ప్రసజ్గిక్కుమెన్ఱపడి. ఇదినాలే పరపక్షత్తిల్ అమూలకాచార కథన మసజ్గతమెన్ఱు కరుత్తు. జాత్యనపగమత్తిల్ లిజ్గదర్శనముమురుక్కిఱదెన్గిఱార్ (భుక్తవత్స్వి) త్యాది

మాసనే। విదురాన్నాని బుభుజే శుచీని గుణవంతి చ ॥” ఎన్ఱిత్తైక్కేట్టు దుర్యోధనన్ “భీష్మద్రోణావతిక్రమ్య మాం చైవ మధుసూదన। కిమర్థం పుండరీకాక్ష భుక్తం వృషలభోజనమ్ ॥” ఎన్ఱు కేట్క “ద్విషదన్నం న భోక్తవ్యం ద్విషన్తం నైవ భోజయేత్। పాండవాన్ ద్విషసే రాజన్ మమ ప్రాణా హి పాణ్డవాః॥” ఎన్ఱు ఉత్తరమరుళిచ్చెయ్ కైయాలే శ్రీవిదురరుక్కు దుర్యోధనన్ శొన్న జాతి విశేషత్తై భగవాన్ ఇశైన్దానాయిత్ఱు. ఆనాల్ బ్రాహ్మణర్క్కుమ్ క్షత్రియర్క్కుమ్ శూద్రనుడైయపక్వాన్నత్తై భుజిక్కై నిషిద్ధమన్ఱో వెన్నిల్? “ఆర్యాధిష్ఠితా వా శూద్రా (అన్న) స్సంస్కర్తార స్స్యుః” ఎన్ఱు ఆపస్తంబాదికళ్ శొల్లుకిఱపడియే యుగాన్తరఙ్గళిల్ ఆర్య పరతన్త్రరాన గుణవచ్ఛూద్రర్కళ్ ఆర్యర్క్కు అన్నసంస్కారమ్ పణ్ణ అనుజ్ఞాతరాకైయాలే అవ్విడత్తిల్ నిషేధమిల్లై. ఇతు

యాల్. వృషలాన్నమన్నెన్ఱు శొల్లాదే ఉత్తరాన్తరమరుళిచ్చెయ్కైయాలే లిఙ్గ దర్శనమెన్ఱపడి. (సం॥) దుర్యోధనన్ శొన్న ఇత్యుక్త్యా జాతికీర్తనస్య మహాప రాధత్వం సూచితమ్. (వి॥ ఇశైన్దానాయిత్ఱు – భగవతా విదురస్య శూద్రత్వ జాతి రఙ్గీకృతైవాసీ దిత్యర్థః.)

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ “మృతసూతకపుష్టాఙ్గం ద్విజం శూద్రాన్నభోజనం। అహంతు నైవ జానామి కాంకాం యోనిం గమిష్యతీ” త్యాది పరాశరాది వచన నిషిద్ధ శూద్రాన్నభోజనమ్ ధర్మసంస్థాపన ప్రవృత్త శ్రీకృష్ణనుక్కు అసఙ్గత మన్ఱో? ఎన్ఱు శఙ్కైక్కుత్తరమరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఆనా) లితి. విదురరుక్కు అన్నసంస్కర్తృత్వ మాత్రమన్ఱిక్కే అన్నస్వామిత్వమిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥) ఆర్యాధిష్ఠితాః – ఆర్యపరతన్త్రాః.

అ॥ జాత్యన్తరత్తుక్కు అన్నసంస్కర్తృత్వోపయుక్తమాన గుణఙ్గళై “శుచిః, ప్రియతః” ఎన్ఱు శొల్లుకైయాల్. జాత్యనపగమం సూచితమెన్కిఱార్ (ఇదు) ఇతి.

“శుచిస్తు ప్రయతో భూత్వా విదురోఽన్న ముపాహరత్” ఎన్ఱు శ్రీవిదురరుడైయ గుణవిశేషఙ్గళ్ శొల్లుకైయాలే సూచితమ్. బ్రహ్మవిత్తాన ఇవర్ యోగ ప్రభావత్తాలే దేహన్యాసం పణ్ణిన పిన్పు ప్రాప్తనాన ధర్మపుత్రన్ శెయ్త సంస్కార విశేషమ్ తూష్ణీ మనుష్ఠితమాతల్ వ్యక్తి విశేష నియతమాతలామిత్తనై. ఇతు కొణ్డు వ్యక్త్యన్తరఙ్గళిల్ న్యాయసఞ్చారమ్ పణ్ణవొణ్ణాతు. ఇఙ్గనల్లాతపోతు ధర్మోత్తరరాన పాణ్డవర్కళుక్కు నియతివిశేషత్తాలే వన్ద దార సాధారణ్యత్తై కొణ్డు సర్వలోకముమ్ వ్యాకులమామ్పడియామ్. ఆకైయాల్ తన్ తామ్ జాతికళై విడాతే నిన్ఱవ్వోజాతికళుక్కు ఉచిత ప్రక్రియైయాలే యథాధికారమ్ భగవత్కైఙ్కర్యమ్ పణ్ణ ప్రాప్తమ్. మోహన శాస్త్రఙ్గళిల్ శొన్న జాత్యుద్ధారాదిగళై ప్రామాణి

శ్రీవిదురర్ శరీరం విట్టపిన్ క్షత్రియనాన ధర్మపుత్రన్ బ్రహ్మమేధసంస్కారమ్ పణ్ణిత్తిలనో? ఎన్నవర్ (బ్రహ్మవిత్తుక్కళాన) విత్యాది. (సం॥ ప్రాప్తనాన-వ్యాస పుత్రః కిల విదురః వ్యాస పుత్రః పాణ్డు పుత్రో ధర్మపుత్రః ఇతి కథం చిత్పుత్రత్వేన ప్రాప్త ఇత్యర్థః.) తూష్ణీ మనుష్ఠితమాదల్ - మన్త్రరహితమాక తన్త్రరూపమాదల్, సమన్త్రకపక్షత్తిల్ వ్యక్తివిశేషనియతమాదల్, ఇదుకొణ్డు వ్యక్త్యన్తరత్తిల్ శెయ్యవొణ్ణాదెన్ఱపడి.

అ॥ (స్యా) తథాఽనఙ్గీకారే బాధకమరుర్ (ఇఙ్గనల్లాదపో) దితి. (నియతీ) తి. పతిం దేహీతి పఞ్చవార యాచనారూపేత్యర్థః.

అ॥ ఇప్పడి భాగవతశూదనుక్కు పూర్వజాత్యనపగమత్తిల్ అనర్హతయా కైఙ్కర్యహాని ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవర్ (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల్ - సత్తర్కోపేత శాస్త్రసిద్ధమాకైయాల్.

అ॥ పాశుపతాగమాది నిష్ఠర్ “దీక్షాప్రవేశమాత్రేణ బ్రాహ్మణో భవతి ధ్రువ” మెన్ఱు శూద్రనుక్కు బ్రాహ్మణ్యాగమమ్ శొల్లవిల్లైయో? ఎన్నవర్ (మోహనే) తి. (దీ॥ జాత్యుద్ధారః - జాత్యపగమః)

కర్ నిన్రై క్కలాకాతు. చరువ్యత్యాసాదిళాన శిలవిశేష నిడాన జ్ఞళాలే వరుకిఱ విశ్వామిత్రాదికళుడైయ నిలై వేఱు శిలన్కుక్కు-ఉమెన్ఱు వచనవిరుద్ధమ్. విదురాదికళిలుమ్ ఉత్కృష్ట ప్రభావరాన ఆళ్వార్కళుడైయ వృత్తాన్తవిశేషఙ్గళై నమ్మను ష్ఠానత్తుక్కు దృష్టాన్తమాక్క లాకాతు. అవర్కళ్ వృత్తాన్తఙ్గళైయుమ్ ఆరాయ్న్దాల్ స్వజాతి నియమత్తై క్కడన్దమై యిల్లై. "విష్ణుర్నిత్యం విద్యయా తాత ఈడ్య స్తస్మా

అ॥ విశ్వామిత్రాదికళుక్కు క్షత్రియత్వజాతిపోయ్ బ్రాహ్మణ్యమ్ వరుకిఱాప్పోలే శూద్రభాగవతర్కుక్కుమ్ వరలాకాదో? ఎన్నవ+ర్ (చరువ్యత్యాసే)తి. ఆది శబ్దేన వీతిహవ్యగ్రహణమ్. అఙ్గుమాత్పత్తికం బ్రాహ్మణ్యం తిరోహితమ్. విశ్వామిత్రర్కుక్కుమ్ క్షత్రియత్వమాత్పత్తికమన్ఱు. (వచనవిరుద్ధ) మితి. భాగవత బ్రాహ్మణ శూద్రనియతాచార విశేషవిధాయక వచనవిరుద్ధమెన్ఱపడి.

అ॥ (దీ) నను నమ్మాళ్వారై శ్రీమధురకవికళుమ్, తిరుప్పాణాళ్వారై లోకసారఙ్గమామునియుమ్ ఆశ్రయిత్తిలరో? ఎన్నవ+ర్ (విదురాదికళిలు) మితి. (స్వా) "కిమప్యతాభిజాయన్త" ఇత్యాది ప్రమాణత్తాలే విదురాద్యపేక్షయా పృథిక్ ప్రభావరానపడియాలే వ్యక్తివిశేష నియతమెన్ఱైయుపపన్నమ్.

అ॥ ఇప్పడి అభ్యుపేత్యవాదమాక పరిహారం శొల్లి పారమార్థికపరిహార మరు+ర్ (అవర్క) ళితి. దివ్యప్రబన్ధఙ్గళిలే ఓరిడత్తిలుమ్ ప్రణవోచ్చారణమ్ పణ్ణామైయాలుమ్, తిరుమఙ్గైయాళ్వార్ బృహద్వ్యాఘ్రపురియిల్ వేదాధ్యయన స్థలత్తిలే వేదత్తై ఉచ్చరియామల్ కరుప్పునెల్లై నఖత్తాలే భేదిత్తు తప్పుజ్ఞాపిక్కై యాలుమ్ స్వజాతి నియమత్తై క్కడన్దమై యిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు. (వి॥ ఆరాయ్న్దాల్ - పరామర్శనే, కడన్దమై - త్యాగః.)

అ॥ ఆనాలుమ్ భాగవత శూద్రర్కళుక్కు ప్రవృత్తివ్యవస్థై కూడుమో? "విష్ణుర్నిత్య" మితిశ్లోకే శూద్రసకాశాద్బ్రాహ్మణనుక్కు జ్ఞానోపదేశమ్ శొల్లుకైయాలే వ్యవస్థై కూడాదే? ఎన్నవ+ర్ (విష్ణుర్నిత్య) మితి. యస్మాద్విష్ణుర్నిత్యమిడ్యః - ఈడనీయోభవతి. తస్మాన్నిత్యం రూపం విషయో యస్య

జ్ఞానం నిత్యరూపం వరేణ్యమ్ । ప్రాప్యం జ్ఞానం బ్రాహ్మణాత్ క్షత్రియాద్వా వైశ్యాచ్ఛూద్రాదపి (ద్వాపి) నీచాదభీక్ష్ణమ్" ఎన్గిఱ శ్లోకత్తిల్ భగవద్జ్ఞాన మవశ్యమ్ సమ్పాదనీయ మాగైయాలే పూర్వాపూర్వాలాభత్తిల్ మఱ్ఱుళ్ళార్ పక్కలిలుమ్ జ్ఞానమాత్రమ్ విశదమాక సమ్పాదనీయ మెన్ఱి వ్వళవు శొల్లిఱ్ఱు. ఇప్పడి యానాలుమ్ విద్యామన్త్రాదికళుడైయ గ్రహణమ్ బ్రాహ్మణాది విషయత్తిలే యాకవేణు మెన్నుమిడమ్ 'శూద్రయోనావహం జాతో నాతోऽన్యద్వక్తుముత్సహే' ఎన్న శ్రీవిదుర వాక్యత్తాలే సిద్ధమ్. తులాధార ధర్మవ్యాధాదికళుమ్ సందేహమ్ కేట్క్కవన్ద బ్రాహ్మణరై త్తాజ్గళ్ సంభావిత్తు తీర్థయాత్తైయిలే వఴితిక్కైత్తారై వఴియిలే శేర్త్తమాత్రమ్ అవర్కళై త్తెళివిత్తు విట్టార్క

తన్నిత్యరూపం, బ్రహ్మవిషయం జ్ఞానం బ్రాహ్మణాదిభ్యస్సంపాదనీయ మెన్ఱపడి. జ్ఞానమాత్రం పూర్వవర్ణాలాభే శూద్రాదపి సంపాదనీయ మెన్ఱు వచనార్థమ్. ఆకైయాల్ తద్వ్యతిరిక్తప్రవృత్తివ్యవస్థై యుపపన్న మెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ శూద్రాత్ జ్ఞాన సమ్పాదనమ్పోలే విద్యామన్త్రాదిగ్రహణముమ్ తుల్యన్యాయత్తాల్ ప్రసజ్గియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పడియానాలు) మితి. (ప్ర॥ విద్యామన్త్రాదీతి—ఛన్దోబుష్యాదిరాదిశబ్దార్థః.) వచనవిరోధే న్యాయజ్కుడాదెన్ఱు కరుత్తు. తులాధారాదికళ్ బ్రాహ్మణర్క్కు విద్యోపదేశం పణ్ణవిల్లైయో? ఎన్నవ+ర్ (తులాధారే) తి. (వి॥) భూతహితపరత్వ, భూతాద్రోహ, అవంచన, సర్వసౌహార్ద, స్పర్ధాశూన్యత్వాది ధర్మశ్రవణేన జాజలిః శాన్తిమన్వపద్యతేతి ధర్మమాత్రోపదేశ ఏవ తులాధారవృత్తాన్తే ప్రతీయతే. ధర్మవ్యాధ వృత్తాన్తేऽపి స్వజాత్యాచారాపరిత్యాజ్యత్వమేవోపదిష్టమ్. నత్వాచార్యవరణ సాధ్యవిద్యోపదేశ ఇతిభావః. (ప్ర॥) సూతాది వృత్తాన్త ఆది శబ్దార్థః. (సం) సమ్భావిత్తు-సమ్పూజ్య, వఴితిక్కైత్తారై-సన్మార్గ చ్యుతాన్. (వి) వఴియిలే శేర్త్తమాత్రం-మార్గోపదేశేన మార్గే ప్రవేశేన మాత్రం తత్సదృశం యథా తథా, తెళివిత్తు-

ళిత్తనై. అల్లతు ముఖ్యమాన ఆచార్యకమ్ పణ్ణినార్కళన్ఱు. ఇప్ప్రకారఙ్గళ్ అనేక ఇతిహాసఙ్గళిలే కణ్డుకొళ్వతు. ‘ భక్తి రష్టవిధాహ్యేషా యస్మిన్ మ్లేచ్ఛేపి వర్తతే । తస్మై దేయం తతో గ్రాహ్యం సచ పూజ్యో యథాహ్యహమ్ ॥’ ఎన్ఱతువుమ్ కన్యా ప్రదాన పర మన్ఱు. జ్ఞానప్రదాన పర మెన్ఱు వ్యాఖ్యానమ్ పణ్ణినార్కళ్. ‘ పూజ్యః ’ ఎన్గిఱ శబ్దముమ్ సాధారణమాకైయాలే భాగవతత్వ ముణ్డానాల్ సర్వరుమ్ శాస్త్రం శొన్న మట్టుక్కిలే ఆదరణీయర్. ఇవర్కళై సజాతీయరోడొక్క నినైత్తు అవజ్ఞై పణ్ణినపోతు నరకమా మెన్ఱివ్వళవిలే తాత్పర్య (తత్పర) మ్. ఇవ్వర్థత్తై ‘ యశ్శూద్రం భగవద్భక్తం ’ ఎన్ఱు తుడఙ్గి మహర్షి సఙ్గ్రహిత్తార్. ఆకైయాల్ జాతి వ్యవస్థై కులైయాతే నిఱ్క

ప్రకాశ్య, విట్టార్కళిత్తనై - పరత్యాగమాత్రమ్. ఆచార్యకం-ఆచార్యత్వం, ఆచార్యశబ్దాత్తస్య భావ ఇత్యర్థే యోపధాద్గురూపోత్తమా ద్వుఞితి వుఞి తస్యాకాదేశే రూపమ్. (స్యా) ఇనుక్కు నిదానమెను? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్ప్రకారఙ్గ)ళితి. “భక్తిరష్ట విధాహ్యేషా” ఎన్గిఱవచనత్తిల్ భగవద్భక్తమ్లేచ్ఛాది విషయత్తిలుమ్ బ్రాహ్మణకృత్యమాన దానప్రతిగ్రహమ్ శొల్లవిల్లైయో? ఆకైయాల్ భక్తవిషయత్తిల్ జాత్యాదినియత కర్తవ్య నియమముణ్డో? ఎన్నవ+ర్ (భక్తి) రితి. పూజ్యశబ్దత్తుక్కర్థమరు+ర్ (పూజ్య) ఇతి. ఇప్పడి తాత్పర్యం కల్పిక్కైక్కు నిదానముణ్డో? ఎన్నవ+ర్ (ఇవ్వర్థత్తై) ఇతి. జాతికృతోత్కర్షాపకర్షకమ్ వ్యవస్థితమాకిల్ “దేవాఅపినతంవిదుః” ఎన్ఱు అపరిచ్ఛిన్న ప్రభావమ్ శొల్లుకిఱతు విరోధియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల్ - జాతివ్యవస్థై ప్రామాణికైయాకైయాల్.

అ॥ ఇని విష్ణు భక్తియినాలే పూర్వతన నికృష్టజాతి మాత్రం కఴిన్దు సర్వ భాగవతర్కళుక్కుమ్ సామ్యముణ్డాకిఱతు. ఉత్కృష్ట బ్రాహ్మణ్యం కఴియరదిల్లై

భాగవత ప్రభావమ్ కణ్డుకొళ్వతు. “అతో జాతే ర్నికృష్టాయాః స్సర్వస్యావా వినాశతః । సాజాత్యం విష్ణుభక్తానామితి మందమిదం వచః ॥ వైష్ణవత్వేన మాన్యత్వం సమానం ముని సంమతమ్ । జాత్యాది ధ్వంసత స్సామ్యం ముక్తికాలే భవిష్యతి ॥” భగవద్గీతాదికళిలుమ్ “ స్త్రియో వైశ్యా స్తథా శూద్రా స్తేపి యాంతి పరాంగతిమ్ ॥ స్వేస్వేకర్మణ్యభిరత స్సంసిద్ధిం లభతే నరః ॥ స్వకర్మణా తమభ్యర్చ్య సిద్ధిం విందతి మానవః । స్వకర్మనిరత స్సిద్ధిం యథా విందతి తచ్ఛృణు ॥

యెన్రు శిలర్ శొల్లువర్కళ్. శిలర్ శూద్రత్వ బ్రాహ్మణత్వ రూప నికృష్టోత్కృష్ట సర్వజాతియుమ్ కழிన్దు సామ్య ముణ్డాకిఱతెన్రు శొల్లువర్కళ్. ఇన్ద ఉక్తానుక్త మతమ్ సర్వముమ్ ఉక్తయుక్తియినాలే తానే నిరస్త మెన్గిఱార్ (అతోజాతే) రితి కారికా ద్వయత్తాల్. అతః—పూర్వోక్తయుక్త్యా, నికృష్టాయా జాతేర్వినాశత స్సర్వస్యావా జాతేర్వినాశతః, విష్ణుభక్తానాం సాజాత్యమితీదం వచఃమన్దమ్. ఆనాల్ “సవిప్రేన్ద్రో మునిశ్శ్రీమా” నిత్యాదిశాస్త్రత్తుక్కు గతియెను? ఎన్నవర్ (వైష్ణవత్వేనే) తి. ఇప్పడియాకిల్ “దేవాదిభేదేపధ్వస్తే” ఎన్గిఱ కృత్స్న జాతిధ్వంస మెప్పకాలత్తిలే! ఎన్నవర్ (జాత్యాదీ) తి. ఆదిశబ్దేన అవిద్యాదిగ్రహణమ్. భాగవతర్కళుక్కు జాతివ్యవస్థైయిలుమ్ వృత్తివ్యవస్థైయిలుమ్ బహు ప్రమాణముణ్డ్ (భగవద్గీతాదికళిలు) మితి. (వి॥) మహాభారత విష్ణుపురాణాది రాదిశబ్దార్థః. (స్త్రియ) ఇతి. “మాం హి పార్థ వ్యపాశ్రిత్య యేఽపి స్యుః పాపయోనయః” ఎన్రు పూర్వార్థమ్. మాం వ్యపాశ్రిత్య వర్తమానేషు స్త్రియః వైశ్యాః, తథా శబ్దశ్చ పర్యాయః. శూద్రాశ్చ యే పాపయోనయోఽపి స్యుః తేఽపి పరాంగతిం యాన్తీత్యన్వయః. తేఽపీతి భాగవతత్వ దశాయామప్యపకర్షానువాదా చ్ఛూద్రత్వజాత్యనువృత్తిః ప్రతీయతే. (స్వేస్వే కర్మణీ) తి. ఫలసిద్ధేః పూర్వమపి స్వస్వవర్ణ తద్ధర్మానువృత్తిః ప్రతీయతే. ఏవముత్తరత్రాపి. “స్త్రియో వైశ్యా” ఇతి జాతి వ్యవస్థాయాం ప్రమాణమ్. “స్వేస్వే” ఇతి తద్ధర్మవ్యవస్థాయాం ప్రమాణమెన్రపడి.

తస్మాత్సప్రణవం శూద్రోపి మన్నామాని నకీర్తయేత్ ॥ వర్ణాశ్రమాచారవతా పురుషేణ పరఃపుమాన్ । విష్ణురారాధ్యతే పంథా నాన్యస్తత్తోషకారకః ॥ నచలతి నిజవర్ణధర్మతో యః” ఇత్యాదికళాలే భాగవతనుక్కు యథాపూర్వం జాతివ్యవస్థైయుమ్ అతుక్కు అనురూపమాన వృత్తివ్యవస్థైయుమ్ స్పష్టమాకచ్చొల్లప్పట్టతు. ఇప్పడి భాగవతత్వమాకిఱ గుణముమ్ అతడియాకవరుమ్ పురుషార్థవిశేషముమ్ సమానమాయిరుక్క జాతివిశేషజ్గళుమ్ ప్రవృత్తివిశేషజ్గళుమ్ నిత్యవ్యవస్థితజ్గళెన్నుమిడమ్ “శూద్ర స్సాధుః కలి స్సాధుః” ఇత్యాదికళిలుమ్ ప్రసిద్ధం.“తమ శ్శూద్రే రజః క్షత్రే బ్రాహ్మణే సత్వ ముత్క

అ॥ ఇని ప్రాతిస్వికమాక శూద్రభాగవతనుక్కు శూద్రత్వజాతియుమ్ తత్ప్రయుక్త ప్రవృత్తియుమ్ నిత్యవ్యవస్థితై యెన్నుమిడత్తిల్ ప్రమాణ మరుళిర్ (ఇప్పడి) ఇతి. సాధుః - క్లేశరాహిత్యా ద్భాగ్యవాన్, బహుపుణ్యసాధ్యబ్రాహ్మణ్యముమ్, తత్ప్రయుక్తాతిప్రయాస సాధ్య యజ్ఞాద్యనుష్ఠానము మన్రిక్కే తానే శూద్రత్వరూపాపకర్ష విశిష్టనాయిరుక్కచ్చెయ్దే అప్రయాససాధ్య స్వవర్ణోచిత అల్పతర ధర్మమాత్రేణ భగవద్భక్తిం లబ్ధ్వా మోక్షభాక్కాకైయాలే సాధు ఎన్గిఱ దెన్ను కరుత్తు. (వి) యది శూద్రత్వస్య నాశ స్తదా సర్వేషాం తుల్యత్వాత్కథం శూద్రస్య సాధుత్వమ్? శూద్రత్వాభావా ద్వృత్తితారతమ్యాభావాచ్చ సాధుత్వ విరోధస్స్యా దితి భావః.

అ॥ (ప్ర॥) ఏవం “విప్రాః భాగవతాః స్మృతాః ॥ తందేవా బ్రాహ్మణం విదుః” ఇత్యాదిభి “ర్యశ్శూద్రం భగవద్భక్త” మిత్యాదిభిశ్చైకస్మిన్నేకైక స్యైవ బ్రాహ్మణ్య శూద్రత్వయోర్బోధనే పరస్పర వ్యాఘాత ఇత్యత్ర పూజ్యతాపరత్వేన వ్యాఘాతాభావం ప్రదర్శ్య, శూద్రేషు బోధ్యమాన బ్రాహ్మణ్యస్య వేదాధ్యయనోపయుక్త బ్రాహ్మణ్యభిన్నత్వాత్తస్యచ శూద్రత్వేన సహావస్థానే విరోధాభావాన్న వ్యాఘాత ఇత్యభిప్రయన్ శూద్రత్వవిరోధి బ్రాహ్మణ్యస్యోత్పత్తికత్వనియమ మపరస్య కాదాచిత్కత్వంచాహ (తమశ్శూద్ర) ఇత్యాదినా. (స్వా)

టమ్” ఇత్యాదికళిల్ శొల్లుకిఱపడియే సత్వాది గుణ తార తమ్యవత్తాన శరీరత్తిల్ బ్రాహ్మణ్యాదికళ్ వేఱే. మనస్సిల్ సత్వాదిగుణవిశేషమడియాక స్వజాతికళిలుమ్ ప్రశంసావాక్య జ్గళాలే శొల్లపట్ట బ్రాహ్మణ్యాదికళుమ్ వేఱే. ఇవత్ఱిల్ శారీర గుణ విశేషమడియాక వ్యవస్థితజ్గళాన శరీర జాతి విశేష జ్గళ్ ఉత్పత్తిసిద్ధజ్గళాయ్ మరణాన్తమాక స్థిరజ్గళాయిరుక్కుమ్. మానసమాన సత్వాది గుణోన్మేష మడియాక చొల్లుకిఱ బ్రాహ్మణ్యాదికళ్ స్వజాతికళుక్కుమ్ సమ్భావితజ్గళాయ్ ప్రహ్లాదాదికళుక్కు జన్మ సిద్ధజ్గళాయ్, నీక్కియుళ్ళార్కు ఆచార్యాది సమ్బన్ధాది హేతుక్కళాలే ఆగన్తుకజ్గళా యిరు క్కుమ్. ఇతిల్ శారీర జాతి విశేషజ్గళై యిట్టు శిల శాస్త్ర జ్గళ్ నియతజ్గళామ్. మానసమాన బ్రాహ్మణ్యాదికళై యిట్టు అవత్ఱుక్కు అనురూపమాన పురుషార్థ తదుపాయ జ్గళుమ్ ప్రశంసాదికళుమ్ స్వజాతియిలుమ్ సమ్భావితజ్గళామ్.

(సత్త్వ) దితి. రజస్తమోభి భవేనోద్రిక్త సత్త్వం బ్రాహ్మణ్యమ్. తమస్స త్త్వాభి భవేనోద్రిక్త రజః క్షత్రియత్వమ్. రజస్సత్త్వాభి భవేనాల్పోద్రిక్తతమో గుణః వైశ్యత్వమ్. రజస్సత్త్వాభి భవేనాత్యన్తోద్రిక్త తమోగుణ శ్శూద్రత్వమ్. ఇదు శారీరమెన్నుమ్, మానసమెన్ను మిరణ్డువకై యెన్నపడి.

అ॥ బ్రాహ్మణ్య ద్వయత్తుక్కుమ్ ప్రత్యేకమ్ కార్యవిశేష వ్యవస్థాప కత్వత్తైయరుళిర్ (ఇది) లిత్యాది వాక్యద్వయత్తాలే, (శిల శాస్త్రజ్గళ్) తి. “వసన్తే బ్రాహ్మణముపనయీత ॥ రాజా రాజసూయేన యజేతే” త్యాది శాస్త్రమెన్నపడి. (అవత్ఱుక్కు) తి. “ఊర్ధ్వం గచ్ఛన్తి సత్త్వస్థా మధ్యేగచ్ఛన్తి రాజసాః। జఘ న్యగుణవృత్తిస్థా అధోగచ్ఛన్తి తామసాః ॥” ఇత్యాద్యుక్త పురుషార్థ తదుపాయజ్గ శెన్నపడి. (ప్రశంసాదికళు) మితి. ఆది శబ్దేన నిన్దాగ్రహణమ్. “నశూద్రా భగవద్భక్తాః” ఇత్యాదాలెన్నపడి.

ఇతిల్ బ్రాహ్మణాదికళ్ పక్కలిలే మానసమాన విపరీతాకారఙ్గళ్ ఉణ్డాల్ శమదమాది యోగ్యమాక శాస్త్రసిద్ధమాన జన్మత్తిలే పిఱన్దు తప్పినానెన్ఱు మికవుమ్ నిన్దై నడక్కుమ్. జాత్యన్తరఙ్గళిలే పిఱన్దు గుణోత్తరనాయ్ ప్పోన్దానాకిల్ "ఏతై స్సమేతై శ్శూద్రోపి వార్ధకేమానమర్హతి" ఇత్యాదికళిల్పడియే ప్రశంసై మికవుమ్ నడక్కుమ్. ఇవఱ్ఱిల్ శారీరమాయుమ్ మానసమాయుమ్ వరుమ్ ఉత్కర్షమ్ గర్వహేతువామాకిల్ అనర్థకరమామ్. ఇవ్విరణ్డు వఴియాలుముళ్ళ అపకర్షమ్ "కులఙ్గళాయ వీఱిరణ్డిల్" ఎన్గిఱ పాట్టిలుమ్ "జని

అ॥ మానసశూద్రత్వమ్ నిన్దాప్రయోజకమెన్ఱు శొన్నను కూడుమో? శూద్రనుక్కు మానసశూద్రత్వముణ్డాకిల్ అఙ్గు నిన్దైక్కు శారీరశూద్రత్వమే నిమిత్తమాకలామే? ఎన్నవర్ (ఇది) లితి. మానసబ్రాహ్మణ్యత్తుక్కు ప్రశంసాహేతుత్వత్తై యుపపాదిక్కిఱార్ (జాత్యన్తరఙ్గళిలే) ఇతి. ఏతైః-శాన్త్యాదిభిః, సమేతః - సముదితః ఎన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ ఒరువనుక్కు ఉభయవిధోత్కర్షమ్ పరనికర్షానుసన్ధానముఖేన గర్వహేతుతాదశైయిలుమ్ ప్రశంసానిమిత్తమాక ప్రసజ్గియాదో? ఎన్నవర్ (ఇవఱ్ఱిల్) లితి. ఇవఱ్ఱిల్ - ఉత్కర్షసామాన్యత్తిల్, అనర్థాపర్యవసాయ్యుత్కర్షమ్ ప్రశంసాకారణమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఆనాల్ మానసాపకర్షమ్ నిన్దాహేతువాకిల్ ఉభయవిధాపకర్షత్తుక్కు నిన్దాహేతుత్వమ్ కైముత్యసిద్ధమాకైయాల్, కస్యచిదుభయ విధాపకర్షమ్ స్వానుసన్ధానముఖేన నిర్వేదత్తైయుణ్డాక్కి పరమ్పరయా అకిఞ్చనాధికారమాన స్వతన్త్ర ప్రపదనత్తిలే మూట్టిత్తాకిల్, తద్దశైయిలుమ్ నిన్దై ప్రసజ్గియాదో? ఎన్నవర్ (ఇవైయిరణ్డువఴియాలు) మితి. ఇరణ్డువఴియాలుమ్ - కాయికత్వమానసత్వరూప ముఖద్వయత్తాలేయుమెన్ఱపడి. మోక్షాపర్యవసాయ్యపకర్షమ్ నిన్దాహేతువెన్ఱుమ్, శ్రేయః పర్యవసాయ్యుత్కర్షాపకర్షమిరణ్డుమ్ శ్లాఘ్యతానిమిత్తమెన్ఱుమ్ కరుత్తు. (దీ॥) "కులఙ్గళాయ" వెన్ఱను ద్వివిధాపకర్షత్తాల్ వన్ద

త్వాహం వంశే” ఎన్గిఱ శ్లోకత్తిలుమ్ శొల్లుకిఱపడియే తాఙ్ నిన్ఱ నిలై తెళిన్ద కార్పణ్యత్తై విళైత్తు అకిఞ్చనాధికారమాన ఉపాయవిశేషత్తిలే మూట్టుమాకిల్ పురుషార్థ కారణమాకైయాలే శ్లాఘ్యమామ్. ఇప్పడిక్కు జాతి వ్యవస్థైయుమ్ జాత్యనురూపమాన వృత్తవ్యవస్థైయు ముణ్డానాలుమ్ సర్వరుక్కుమ్ భాగవతత్వ నిబన్ధనమాక మున్బు సమర్థిత్త ఉద్దేశ్యత్వ ప్రతిపత్తిక్కు విరోధమిల్లై. ఇబ్భగవత్పరరిల్ “ఐకాన్త్యం భగవత్యేషాం సమాన మధికారిణామ్” ఎన్గిఱపడియే దేవతాన్తరస్పర్శమ్ అఱ్ఱవర్కళ్ ఏకాన్తికళ్. అవర్కళిల్ వైత్తుకొణ్డు “జ్ఞానీ తు పరమైకాన్తీ” ఎన్గిఱపడియే ప్రయోజనాన్తర స్పర్శమ్ అఱ్ఱవర్కళ్ పరమైకాన్తికళ్. అవర్కళిల్ వైత్తుక్కొణ్డు విళంబాక్షమరాయ్ సర్వశక్తియాన శేషి పక్కలిలే భరన్యాసమ్ పణ్ణి చ్చెయ్కిఱ కైఙ్కర్యత్తుక్కు ప్రయోజనాన్తరమ్ కోలుకై పొలిశైక్కిడువార్ మాత్ర మెన్గిఱ శ్రుత్యర్థత్తై తెళిన్ద కైఙ్కర్యత్తుక్కు మోక్షముమ్ ప్రయోజనమెన్ఱు కోలాతే కైఙ్కర్యైక ప్రయోజనరా యిరుక్కుమవర్కళు

నిర్వేదత్తుక్కుదాహరణమ్. “జనిత్వాఽహం” మెన్ఱదు మానసాపకర్షత్తుక్కుదాహరణమ్. తాఙ్ నిన్ఱనిలైయావదు? ఆకిఞ్చన్యమ్. అయోగ్యతాప్రతిసన్ధానమే కార్పణ్యమ్.

అ॥ జాతివ్యవస్థైయుణ్డాకిలుమ్ మున్బుశొన్న ఉద్దేశ్యత్వ ప్రతిపత్తిక్కు విరోధశఙ్కైయై పరిహరిక్కిఱార్ (ఇప్పడిక్కు) త్యాదియాల్, ఉత్కర్ష ప్రసఙ్గా ద్భాగవతేషూత్కర్ష తారతమ్యత్తై యరు+ర్ (ఇబ్భగవత్పరరి) లిత్యాది. అదిలుమ్ ప్రపన్నరుడైయ సారమైకాన్త్యమ్ షోడశవర్ణ సువర్ణత్తోడొక్కు మెన్గిఱార్ (అవర్కళి) లెన్ఱు. (వి॥) అఱ్ఱవర్కళ్ - నివర్తితవన్తః, పొలిశైక్కిడువార్ మాత్రం - వృథ్యర్థం విత్తప్రదానం, ఎన్గిఱ శ్రుత్యర్థత్తై - ఏతదర్థ ప్రతి

డ్డై య పరమైకాన్తిత్వమ్ షోడశ వర్ణ సువర్ణత్తోడొక్కుమ్, ఇమ్మాఱ్ఱఱియుమ్ మహర్షికళ్ మహాభారతాదికళిలే పరమై

పాదక శ్రుత్యర్థం, (స్వా||) ఏకాయన శాఖైయిల్ "అథ భో భగవన్తం యాచేత-న భో ఇత్యాహ-ఆశ్రయితవ్యో భగవాన్ భవతి-న త్వేవ యాచితవ్య" ఇతి. తథాఽన్యత్రాపి—"కుసీదమేకే విహరన్తి సర్వే య ఆశీర్వదన్తో దదత్యత్ర కిఞ్చిత్ । పర్యన్తలోకాస్త్విహ తే భవన్తి అనాశిషస్తు విజయా యానన్తాయే"తి (వి|| శ్రుతిః, ఆశీర్వదన్తః - పురుషార్థాభిలాషిణః, యే దదతి-కైఙ్కర్య మితి భావః. తే పర్యన్తలోకాః - అన్తవల్లోకాభవన్తి. అనాశిషస్తు- ఫలాభిలాష విరహిణస్తు, అనన్తాయవిజయాయ-నిరవధికైఙ్కర్యాయ భవన్తీ) త్యాది శ్రుత్యర్థ మెన్నపడి. (వి|| ఒక్కుమ్- తుల్యమ్, దేవతాన్తర సమ్బన్ధరహితా ఏకాన్తినః. ప్రయోజనాన్తరదేవతాన్తర సమ్బన్ధరహితాః పరమైకాన్తః. తతోఽపి మోక్ష మపి కైఙ్కర్యస్య ప్రయోజనత్వేనాకామయమానాః స్వయం ప్రయోజనకైఙ్కర్య కారిణ ఉత్కృష్టా ఇతి భావః.)

అ|| పరమైకాన్తికళుక్కు షోడశవర్ణ సువర్ణ సామ్యమ్ మహర్షికళ్ శొల్లవిల్లైయో? ఎన్నవ+ర్ (ఇమ్మాఱ్ఱఱియుమ్) మితి. (వి|| ఇమ్మాఱ్ఱఱియుమ్- ఏతన్మర్యాదావేదినః.) - (ప్ర|| మాఱ్ఱు-సువర్ణ వర్ణోత్కర్ష సదృశ భాగవతోత్కర్షః. (మహాభారతాద)తి=శ్రీభాగవత, హరిభక్తిసుధోదయ, స్కాన్ద, భృగు సంహితాది రాది శబ్దార్థః.) "యాః క్రియా స్సంప్రయుక్తాస్స్యుః ॥ సత్కర్మ నిరతాశ్శుద్ధాః" ఇత్యాదౌ ప్రపన్న మాహాత్మ్య ప్రపఞ్చనమ్ పణ్ణుకైయాలే అను పారమైకాన్త్యవైషమ్యమున్నిక్కి కూడామైయాలే అర్థసిద్ధమెన్ఱు కరుత్తు.

అ|| ఇప్పడి భాగవతర్కు జాతివ్యవస్థైయుమ్ శాస్త్రీయవృత్తవ్యవస్థైయుమ్ శొన్ననుకూడుమో? "నారాయణైకనిష్ఠస్య యాయావృత్తిస్తదర్చన" మిత్యాదినా భాగవతనుకైయు నిషిద్ధవృత్త్యనుష్ఠానమర్చన మెన్ఱుమ్, నిషిద్ధవీక్షణమ్ ధ్యానమెన్ఱుమ్, తత్పాదస్పృష్ట శుద్ధజలముమ్ పావనమెన్ఱుమ్, ఇప్పడి ప్రకారమాక శాస్త్రత్తై యతిక్రమిత్తు చొల్లివిట్టయో? ఇజ్ఞు వృత్తిధ్యానాది పదమ్ విహితవృత్తిధ్యానాది పరమెన్నిల్, అప్పొప్పు "నారాయణైకనిష్ఠస్య" ఎన్ఱు విశేష నిర్దేశమ్ వ్యర్థమన్ఱో? భాగవతనుక్కు ఆధిక్యమ్ తోన్ఱామైయాలే శ్లోకవైయర్థ్యం ప్రసజ్గియాదో? ఎన్న "నారాయణైక నిష్ఠస్య" యెన్గిఱ వచనత్తై యెడుత్తు అర్థ

కాన్ఱికళుడైయ మాహాత్మ్యత్తై ప్రసఞ్జిప్పిత్తార్కళ్. ఇవర్ ప్రభావత్తై ప్పఱ్ఱి "నారాయణైకనిష్ఠస్య యా యా వృత్తి స్తదర్చనమ్ । యో యో జల్ప స్సజప స్తద్ధ్యానం యన్నిరీక్షణమ్ ॥ తత్పాదాంబ్వతులం తీర్థం తదుచ్ఛిష్టం సుపావనమ్। తదుక్తిమాత్రం మంత్రాగ్ర్యం తత్స్పృష్టమఖిలమ్ శుచి ॥" ఎన్గిఱ శ్లోకఙ్గళ్ ప్రమాణమేయాకిలుమ్ ఇఙ్గు "యాయావృత్తి స్తదర్చనం" ఎన్నదు శాస్త్రవిరుద్ధవృత్తియై చ్చొన్నపడియన్ఱు. దేశకాలాది వైగుణ్యత్తాలే "ఆపత్స్వనన్తావృత్తిః" ఎన్గిఱ నిలైయిలే నిన్ఱాలుమ్ అదు సమారాధనోపయుక్తమాన సమ్యగుపాదానమా మెన్ఱపడి. "మన్నిమిత్తం కృతం పాప మపి ధర్మాయ కల్పతే" ఎన్నదుక్కు మిదువే తాత్పర్యమ్. ఇఙ్గనల్లాద పోదు అతిప్రసఙ్గమ్ వరుమ్.

వ్యవస్థైయరు+ర్ (ఇవర్ ప్రభావత్తై ప్పఱ్ఱి) విత్యాదినా. (ప్రమాణమేయాకిలు) మితి. వస్తుతః యామునాచార్యాదిభి రనుదాహృతత్వా త్ప్రమాణత్వేన సంప్రతిపన్న మన్నెన్ఱు కరుత్తు. (నిషిద్ధవృత్తియై) ఇతి- చౌర్యాదివృత్తియై యెన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడి వృత్తి శబ్ద మాపాతత్తిల్ గౌణవృత్తిపరమానాలుమ్ అత్తై అర్చనమెన్ఱు నిర్దేశిక్కక్కూడుమో? భగవద్విషయత్తిల్ సాంస్పర్శికాది భోగార్పణమన్ఱో అర్చనమ్? ఎన్నవ+ర్ (సమారాధనే) తి. అర్చనపదం లక్షణయా ఇజ్యోపయుక్తోపాదాన పరమెన్ఱపడి. అభాగవతనుక్కుమ్ అర్చనమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ "మన్నిమిత్తకృత" మిత్యాదౌ పాపమే ధర్మమాకిఱాప్పోలే భాగవతకృత నిషిద్ధవృత్తియుమ్ అర్చన మెన్ఱు నిర్దేష్టుం శక్యమాకైయాల్ స్వరసార్థత్యాగఙ్కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (మన్నిమిత్త) మితి. ఇరణ్డిడత్తిలుమ్ ముఖ్యార్థమ్ బాధితమాకైయాల్ గౌణార్థమ్ స్వీకార్యమెన్ఱు కరుత్తు. ఏవమనఙ్గీకారే బాధకమరు+ర్ (ఇఙ్గనల్లాదే)తి. (అతిప్రసఙ్గ) మితి. భగవద్భాగవత ద్రవ్యాపహారముమ్ కర్తవ్యమాక ప్రసఙ్గిక్కుమెన్ఱపడి. "యాయాచేష్టా" ఎన్గిఱ స్థానాన్తరత్తిల్ నిషిద్ధక్రియైయుమ్ అర్చనమాక త్తోన్ఱవిల్లైయో? ఎన్న, అన్దస్థలత్తిలు మర్థ

"యా యా చేష్టా" ఎన్ఱు పాఠమానాలుమ్ అర్థప్రాప్త శాస్త్రప్రాప్తజ్గళ్ పోలే స్వభావప్రాప్తజ్గళాన నిమేషోన్మేషాదికళుమ్ సమర్పణీయజ్గళాక రహస్యశాస్త్ర సిద్ధమాకైయాలే తదర్చనమెన్నలామ్. ఇతు నిషిద్ధత్తిల్ ప్రసజ్గియాతు. ప్రతిషిద్ధమల్లాత స్వభావార్థ శాస్త్రప్రాప్తజ్గళితే సమర్పణీయజ్గళాక ఓతప్పట్టతు. ఇతిల్ ఉపబృంహణమాన "యత్కరోషి యదశ్నాసి" ఎన్గిఱ శ్లోకత్తుక్కుమ్ ఇప్పడి శాస్త్ర విరోధ మిల్లాత విషయత్తిలే

మరు+ర్ (యా యా చేష్టే) తి. (దీ॥ అర్థప్రాప్తజ్గళ్ - దేహధారణార్థజ్గళ్. శాస్త్రప్రాప్తజ్గళ్ - సదాచారరూపజ్గళ్. స్వభావప్రాప్తజ్గళ్ - నిమేషోన్మేషాదికళ్.) ఇవై ఇతరాధికారికళుక్కుమ్ ధర్మోపయుక్తమాకైయాలే అర్చనమెన్ఱు శొల్లలామెన్ఱు కరుత్తాలే దృష్టాన్తమాక ఎడుత్తతు. స్వభావప్రాప్త నిమేషాదివ్యాపారమ్ సమర్పణీయమాక చోదితమల్లామైయాలే అర్చనమన్ఱు. భాగవతనుక్కాల్ సమర్పణీయతయాఽర్చనమెన్ఱు భాగవతాసాధారణ ప్రభావపరత్వమ్ కణ్డుకొళ్వతు. రహస్యశాస్త్రం-రహస్యార్థ ప్రతిపాదక భగవచ్ఛాస్త్రాదికమ్. అఙ్గు "కాయేనవాచా" ఇత్యాదినా స్వభావార్థ శాస్త్రప్రాప్త వ్యాపార సమర్పణం విహిత మెన్ఱపడి.

అ॥ భాగవతనుడైయ స్వభావప్రాప్త చేష్టై అర్చనమెన్ఱు కూడుమో? స్వభావప్రాప్త నిషిద్ధచేష్టైయుమర్చనమాక ప్రసజ్గియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇవై) ఇతి. ఇవై_అర్చనత్వమ్. ఇవైక్కు నియామక మేతు? ఎన్నవ+ర్ (ప్రతిషిద్ధ) మితి. (ఓదప్పడుకిఱది) తి. "తస్యైవం విదుషో" ఇతివాక్యే "యదశ్నాతి యత్పిబతి" ఇత్యాదినా స్వభావార్థ శాస్త్ర ప్రాప్తానామారాధన విశేషత్వ ముక్తే రెన్ఱపడి.

అ॥ "యత్కరోషి యదశ్నాసీ" త్యుపబృంహణే నిషిద్ధముమ్ సమర్పణీయమాక త్తోన్ఱుకైయాలనువు మర్చనమాక ప్రసజ్గియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇది నుపబృంహణమానే) తి. (ఇప్పడీ) తి - శ్రుతి శొన్న ప్రకారమాక వెన్ఱపడి.

తాత్పర్యమ్. ఇవఱ్ఱిల్ శాస్త్రవిరుద్ధఙ్గళ్ వన్దాల్ అధికారానురూపమాన నైమిత్తికం నిగ్రహాశమనమాన (కార్యమ్) కైంకర్యమ్. "యో యో జల్ప స్స స జపః" ఎన్గిఱతువుమ్ "పారుష్య మతివాదశ్చ పైశున్యంచైవ సర్వశః। అనిబద్ధప్రలాపశ్చ వాఙ్మయం స్యా చ్చతుర్విధమ్॥" ఎన్ఱు శాస్త్రప్రతిషిద్ధమాన వృథా జల్పత్తై చ్చొన్నపడి యన్ఱు. తత్వ హిత విషయమాక శిష్య గురు సబ్రహ్మచారి శిష్టశ్రేయోర్థికళోడే అజ్ఞాత జ్ఞాపనార్థ మాకవుమ్, జ్ఞాత స్థిరీకరణార్థమాకవుమ్, సంశయ నిరాకరణార్థ మాకవుమ్(పణ్ణుమ్) ఉక్తి ప్రత్యుక్తి పరంపరైకళై చ్చొల్లుకిఱతు. "న విగృహ్య కథాం కుర్యాత్" ఎన్ఱు సామాన్యేన శొల్లచ్చెయ్తేయుమ్ "యథాశక్తి నిగృహ్ణీయా ద్దేవతా గురునిన్దకాన్" ఎన్ఱు విశేషిత్తు ధర్మశాస్త్ర సిద్ధమాకైయాలే బాహ్యకుదృష్టికళై ప్పఱ్ఱ విజిగీషువాక చ్చొల్లుమ్ వాక్యపరమ్పరైయై జల్పమెన్నతాకవుమామ్. "తద్ధ్యానం యన్నిరీక్షణమ్" ఎన్ఱతు నిషిద్ధ నృత్తాది దర్శనత్తై చ్చొన్నపడి

(దీ) నిషిద్ధము మర్చ్చనైయాకిల్ "ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరే" దిత్యాదికళోడు విరోధిక్కుమెన్ఱు మభిప్రాయత్తాలరుళ్ (ఇవఱ్ఱి) లితి. (స్యా)-(నిగ్రహే)తి-జన్యక ఫలార్థమాన కైఙ్కర్యమ్ బాధకమానాలుమ్ నిగ్రహాశమనమాన కైఙ్కర్యమ్ స్వరూపోచితమాకైయాలే అపకర్షాపాదకమన్ఱెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥)-(యో యో జల్ప) ఇత్యాది. జల్పశబ్దం తత్త్వజ్ఞానార్థవాదత్తై ఉక్తిప్రత్యుక్తిత్వ సాధర్మ్యత్తాల్ లక్షిక్కిఱదెన్ఱకమ్. అప్పడిక్కొళ్ళాదపోదు పారుష్యాదీనాం నిషిద్ధత్వాదతిప్రసఙ్గం వరుమ్. (స్యా) పారుష్యం-క్రూరభాషణమ్. అతివాదః-వస్తుస్వభావాననుగుణోత్కర్షవాదః, పైశున్యం - పరపీడార్థమన్యకర్తృకశ్రావణమ్, అనిబద్ధప్రలాపః - అసఙ్గతభాషణమ్. ముఖ్యార్థపరమాయుమ్ యోజనాన్తరముళ్ (నవిగృహ్యే)తి-సామాన్యనిషేధం విశిష్య విహిత వ్యతిరిక్త విషయమెన్ఱు కరుత్తు.

యిరున్దార్కళేయాకిలుమ్ తాఙ్గళ్ అముతుశెయ్త శేడమ్ తరువారాకిల్ పునితామెన్నతా మత్తనై. ఇతిల్ శేషశబ్దమ్ “అన్నశేషః కిం క్రియతామ్? ఇష్టైస్సహ భుజ్యతామ్” ఇత్యాదికళిల్ న్యాయత్తాలే భాణ్డస్థవిషయమానాల్ విరోధమిల్లై. ఉచ్ఛిష్టశబ్దమ్ తానుమ్ శ్రుత్యాదికళిలే భుక్తశిష్టమాయ్ పాకపాత్రస్థమానతిలుమ్ ప్రయుక్తమ్. “పరిత్యజేదర్థకామౌ యౌ స్యాతాం ధర్మవర్జితౌ। ధర్మం చాప్యసుఖోదర్కం లోకసంరుష్టమేవ చ।” ఎన్నుమ్ మన్వాదికళ్ వ్యవస్థైపణ్ణినార్కళ్. “తదుక్తమాత్రం మన్త్రాగ్ర్యమ్” ఎన్నతు ఇవర్ తజ్ఞమాక ఉపదేశిత్త భాషావాక్యఙ్గళుమ్ తిరుమన్త్రఙ్గళ్పోలే ఆదరిత్తు అనుసన్ధిక్కవేణు మెన్నపడి.

(దీ) ఇప్పుత్తిల్ శేషశబ్దం భాణ్డస్థశేషపరమాకిల్ శాస్త్రవిరోధమిల్లై యెన్గిఱార్ (ఇది) లితి. (స్వా) ఇదిల్-గాథైయిల్.

అ॥ శేషశబ్దం భాణ్డస్థశేషశబ్దత్తిల్ ప్రయుక్తమానాలుమ్ ఉచ్ఛిష్టశబ్దత్తుక్కు ప్రయోగం కాణామైయాల్ “తముచ్ఛిష్ట” మెన్గిఱ విడత్తిల్ భుక్తోజ్ఝితపరమాకైయాల్, తముపబ్రహ్మణగాథైయిలుమ్ శేషశబ్దం ఉచ్ఛిష్టపరమాక వేణ్డావో? ఎన్న+ర్ (ఉచ్ఛిష్టశబ్దస్తాను) మితి. (శ్రుతీ) తి=“అదితిః పుత్రకామా” ఇత్యాదావెన్నపడి. “తముచ్ఛిష్ట” మెన్గిఱతువుమ్ “దమ్పత్యోశ్శేషభోజన” మెన్ఱు ప్రాప్తవిషయత్తిల్ భాగవతత్వావస్థైయిల్ భాణ్డస్థశేషముమ్ సుపావనమెన్నపడి.

అ॥ “పిత్రుజ్యేష్ఠస్య” ఇత్యాదౌ భుక్తోజ్ఝితత్తిలుమ్ ప్రయుక్తమాకైయాల్ “తముచ్ఛిష్ట” మెన్గిఱతు సర్వభాగవతభుక్తోజ్ఝితమాకలాకాదో? ఎన్న, విశిష్టవిధిగౌరవగుణాధిక్యవిధిప్రక్రియభఙ్గాది దూషణమిరుక్కచ్చెయ్దే అభ్యుపేత్యదూషణ మరు+ర్ (పరిత్యజే) దితి. విహితధర్మమే లోకవిద్విష్టమాకిల్ త్యాజ్యమెన్నాల్ సన్దిగ్ధార్థద్వయత్తిల్ లోకసంక్రుష్టార్థత్యాగం కైముత్యసిద్ధమెన్నుకరుత్తు.

అల్లతు ఇవఱ్ఱై శొల్లుమ్ లౌకిక వ్యవహారఙ్గళ్ జపాదియోగ్యఙ్గ ళెన్ఱపడి యన్ఱు. "శొల్లువిడు శురుతియామ్" ఎన్ఱ తుక్కుమ్ ఇప్పడి హితార్థమాన వాక్యమే విషయమ్. "తత్స్పృష్ట మఖిలం శుచి" ఎన్ఱతు ఆతుర విషయత్తిల్ స్పృష్ట్వాస్నానమ్బోలవుమ్, దీక్షాకాలత్తిల్ విష్ణుహస్త ప్రదానాఖ్య స్పర్శం పోలవుమ్, తిరుప్రతిష్ఠైయిల్ మహాభాగవత స్పర్శమ్బోలవుమ్, మఱ్ఱుమ్ స్పర్శం విహితమాన విడఙ్గళిలే ఇవనుడైయ స్పర్శమ్ పెఱ్ఱాక్కిల్ స్పృష్టమానవై యెల్లామ్

(ప్ర॥ తజ్జ్ఞమాక - ఉజ్జీవన హేతుత్వేన) వ్యవచ్ఛేద్యార్థత్తైక్కాట్టుకిఱార్ (అల్ల) దితి. అల్లను - అన్యథావాక వెన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ "శొల్లువిడు శురుదియా" మెన్ఱను విరోధియాదో? ఎన్నవరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (శొల్లు) మితి. అవిడు - పరిహాసోక్తి. ఆనాలుమ్ "తమక్తిమాత్రం మన్త్రాగ్ర్య" మిత్యాదికళిలే ప్రాప్తవిషయత్తిలతిశయవిశేష విధిపోలే "తత్స్పృష్ట మఖిలం శుచి" ఎన్గిఱ విడత్తిల్ ప్రాప్తవిషయత్తిలతిశయవిధి కూడుమో? "అగ్ర్యం సుపావన" మిత్యాదివత్తజ్జ్ఞాపక శబ్దమిల్లైయే? ఎన్న, అరుళిచ్చెయ్కిఱార్ (ఆతురే) తి. "ఆతురస్నాన ఉత్పన్నే దశకృత్వోహ్యనాతురః । స్పృష్ట్వా స్పృష్ట్వా పున, స్స్నాయా" దిత్యాదా వెన్ఱపడి. (దీక్షే) తి="కరేణ సంస్పృశన్ గాత్రం మన్త్రవిద్భావయేత్తుయత్ । ఏషా సా సర్వమన్త్రాణాం దీక్షేత్యాహ మునిస్స్వయమ్ ॥" ఎన్ఱు మన్త్రదీక్షాకాలత్తిల్ శిష్యగాత్రే ఆచార్యకర స్పర్శమ్ విష్ణుహస్తప్రదాన స్పర్శమెన్ఱు ఆగమ సమ్ప్రదాయ మెన్ఱపడి. (తిరుప్రతిష్ఠై) లితి. "అధివాసాదికం కర్మ యథావత్కృత్తమక్షమః। మహాభాగవత స్పర్శమేకంవా కారయే త్సుధీః" ఇత్యాదిక మెన్ఱపడి. అత్రదృష్టాన్త త్రియోపాదానం శ్శుద్ధత్వేన ప్రాప్తత్తిల్ ఆధిక్యవిధి కూడుమో? శుద్ధియిలే ఆధిక్యముణ్డో? ఎన్గిఱ శఙ్కై నివారణార్థమ్. పునఃపునస్స్నానత్తాలే శుద్ధ్యాధిక్యముమ్, దీక్షాకృతాతిశయాపేక్షయా ఆచార్యకరస్పర్శాదతిశయాధిక్యముమ్, ప్రతిష్ఠాకృత సాన్నిధ్యాపేక్షయాధిక సాన్నిధ్యముమ్, సర్వసమ్ప్రతిపన్నమాకైయాలే తన్న్యాయత్తాలే యిఙ్గుమ్ శుద్ధ్యాధిక్యవిధి

పరిశుద్ధమామెన్ఱపడి. అల్లతు "ఉదుంబరంనఖాదేత్తు॥ కాలిం
గోదుంబరాలాబు బింబాని పరివర్జయేత్ । థాన్యశ్నతస్తు
సతతం నిత్యం దూరతరో హరిః ॥ వృన్తాక కతకాలింగ బిల్వో
దుంబర భిస్సటాః । యో భక్షయతి సంమోహా త్తస్యదూర
తరో హరిః ॥ కాలిఙ్గీం క్షుద్రవార్తాంచ దగ్ధాన్నం మాసలీం
తథా । తుంబికాఫల మశ్నీయా త్తస్య దూరతరో హరిః ॥
యోఽత్తి వార్తాక కాలింగ మసూర బిసకాన్యపి । అన్త్యకాలే
జగన్నాథం గోవిన్దం నస్మరిష్యతి ॥ తుంబం కోశాతకం చైవ
పలండుం గ్రంజనం తథా । ఛత్రాకం విడ్వరాహం చ భుక్త్వా
చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ నాళికా చణ ఛత్రాక కుసుం
భాలాబు విడ్భవాన్ । కుంభీ కంచిక వృన్తాక కోవిదారాంశ్చ

కూడుమెన్ఱు కరుత్తు. (పరీ) తి. అఖిలశబ్దస్య శుచా అన్వయః. అఖిలం శుచి-కార్త్స్న్యేన శుచి, ఖిలమన్ఱిక్కే- శుచి ఎన్ఱు ప్రాప్తవిషయత్తిల్ పరిత శ్శుద్ధత్వ రూపాతిశయ విశేషవిధి యెన్ఱు కరుత్తు. మేల్ శుద్ధమామెన్ఱపడి ఎన్ఱు పరిశబ్ద రహితమాక నిర్దేశిక్కై-యాలు మిఙ్గు పరిశుద్ధమా మెన్ఱు నిర్దేశిక్కై-యాలుమ్, ఇప్పడి తాత్పర్యం కొళ్ళవేణుమెన్ఱు దేశిక తాత్పర్యమ్.

అ॥ వ్యవచ్ఛేదార్థత్తైక్కా-+ర్ (అల్ల) దిత్యాదినా. ఉదుమ్బరం- అత్తిక్కా-య్, కాలిఙ్గం-ముళ్ళఙ్గి, అలాబు-శొరైక్కా-య్, బిమ్బమ్-కోవైక్కా-య్, వృన్తాకమ్ - వెణ్కత్తారి, కతకం - తేత్తాఙ్కొ-ట్టై, బిల్వం-కువళై, భిస్సటా-కొన్దల్, క్షుద్రవార్తా-శిత్తవళై, మాసలీ-నిలైప్పనై, తుమ్బికా-శొరైక్కా-య్, మాసలీ - కళ్ళిముళ్ళాన్, తుమ్బికాఫలం - కూబనిప్పళమ్. మసూరం - అన్తర్దశాహపయః, తుమ్బం-వేలఙ్గాయ్, బిసకం - తామరైక్కి-ళఙ్గు, కోశాతకీ - పీర్కు-, పలణ్డు - ఈరుళ్ళి, గృఞ్జనం-వెళ్ళుళ్ళి, ముఱుంగైయుమామ్, ఛత్రాకం-నాయ్కోడై, విడ్వరాహం-ఊర్పన్ని, నాళికా - తేఙ్గాయ్ముళై, శాకవిశేషమెన్నవుమామ్ ; చణకం- శణమ్బు, కుసుమ్భం - కుసుమ్బై, విడ్భవాః - విష్టైయిల్ పిఱన్దనమ్ నిన్ఱనమ్, కుమ్భా - కూష్ఠం, కఞ్చికం-వర్తుళాలాబు, వృన్తాకం -

వర్జయేత్ ॥ క్షీరం లవణసంమిశ్రముచ్ఛిష్టేపి చ యత్ ఘృతం । పానం రజకతీర్థే చ సురాపానసమం విదుః ॥ ఆరనాళం నసేవేత కదాచిద్భగవత్పరః । సురాకల్పం హి తత్ జ్ఞేయం తస్మాద్యత్నేన వర్జయేత్ ॥ ప్రమాదాదపి కీలాలం యః స్పృశే ద్వైష్ణవో నరః ॥ ఉపచారశతేనాపి నక్షమామి వసుంధరే ॥ ఏకాదశ్యాం సురశ్రేష్ఠ యోభుంక్తే ద్విజ జన్మవాఱ్ । ప్రతిగ్రాసమయంభుంక్తే కిల్బిషం శ్వానవిట్సమమ్ ॥ ఏకాదశ్యాం తు యో భుంక్తే శక్తస్సన్నిరుపద్రవః । సురాపానసమం పాపం భవేత్తస్య నసంశయః ॥ మద్యపానాత్సురశ్రేష్ఠ పాత్యైవ నరకం వ్రజేత్। ఏకాదశ్యన్నకామస్తు పితృభిస్సహ మజ్జతి ॥ అన్నదోషా దశమనా న్నానావిషయదర్శనాత్ । దేహశౌచాది విరహాత్సమలం జాయతే మనః ॥ ఆలస్యాదన్నదోషాచ్చ మృత్యుర్విప్రాఱ్ జిఘాంసతి॥" ఇత్యాదికళాలే నిషిద్ధమానవై యెల్లామ్ ఇవఱ్ తొట్టవాతే శుద్ధమామెన్ఱపడి యన్ఱు. ఇప్పడి విషయ వ్యవస్థ పణ్ణాత పోతు

శ్వేతం, కోవిదారః-కొన్ఱై, (సం॥ కోళిలక్కాయ్,) ఆరనాళం-కాడి, కీలాలం-రక్తం, నోరై ; ఇజ్గు అభక్ష్య భక్షణ నిషేధవచనత్తై యెడుత్తను "ఆరనాళ" మితి శ్లోకే "భగవత్పరః" ఎన్ఱుమ్ "తస్యదూరతరో హరిః" ఎన్ఱుమ్, భాగవతనుక్కు నిషిద్ధమాకైయాలే ఇను తద్వ్యతిరిక్త విషయమెన్నవోణ్ణాదెన్ఱు సూచిప్పిక్కైక్కాక. అన్నదోషాత్ - దుష్టాన్నభోజనాత్, అశమనాత్ - దుర్లభత్తిలాశయా వైరాగ్యాభావాదెన్ఱపడి.

అ॥ (దీ) ఇన్ద వచనజ్గళుక్కు ఇప్పడి వ్యవస్థ పణ్ణాదపోతు అనిష్టజ్గళ్ +ర్ (ఇప్పడీ) తి. (స్వా) సంప్రతిపన్న బహుశాస్త్ర శిష్టానుష్ఠాన విరోధాపత్త్యా ఆపాత ప్రతిపన్నార్థవిధానజ్గళ్ డాహైయాల్ ఏతద్వచనస్య అర్థవాద మాత్రతయా భాగవతోత్కర్షమే సిద్ధియామల్ వృద్ధిమిచ్ఛతో మూల్య హాని న్యాయం

పరిగృహీతతమంగళాన బహుశాస్త్రజ్ఞోడుమ్ శిష్టానుష్ఠానత్తోడుమ్ విరోధిక్కైయాలే అతివాదమాత్రమాయ్విడుమ్. మహాప్రభావనాన పరమైకాన్తి పక్కలిలుమ్ ఇశ్శాస్త్రీయ నియమమ్ కులైయాతెన్నుమిడమ్, నాథమునికళ్ ఆళవన్దార్ ఎమ్బెరుమానార్ ఉళ్ళిట్ట పరమాచార్యర్కళుడైయ అన్తిమ దివసావధియాన అనుష్ఠానఙ్గళైక్కేట్టు తెళిన్దుకొళ్వతు. వేద వైదిక శాస్త్రఙ్గళిల్ శొల్లుకిఱ నియమఙ్గళై బాహ్యరుమ్ కుదృష్టికళుమ్ భ్రాన్తియాలే విడుకిఱ విడమ్ తామసత్యాగమెన్ఱు "నియతస్యతుసన్యాసః కర్మణో నోపపద్యతే। మోహాత్తస్య పరిత్యాగ స్తామసః పరికీర్తితః॥" ఎన్గిఱశ్లోకత్తాలే యరుళిచ్చెయ్తాన్. కుటుంబ భరణాదికళుక్కలన్దు సన్యాసాదికళై ప్పణ్ణువారైప్పోలే దుఃఖరూపఙ్గళాన ప్రవృత్తికళుక్కు అఞ్చివిడుకిఱ విడమ్ రాజసత్యాగమెన్నుమిడత్తై "దుఃఖమిత్యేవ యః కర్మ కాయక్లేశ భయాత్త్యజేత్। సకృత్వా రాజసం త్యాగం నైవ త్యాగఫలం

ప్రసఙ్గిక్కుమెన్ఱు కరుత్తు. "పరిగృహీతతమే" త్యత్ర ఇష్ఠ వచనం పరిగృహీతతమ మెన్ఱెన్ఱు సూచితమ్.

అ॥ శాస్త్రవిరోధత్తాలే అతివాద మెన్ఱు శొన్ననుకూడుమో? అనుష్ఠాన పర శాస్త్రమభాగవత విషయమన్ఱో? మహాప్రభావనాన ప్రపన్ననుక్కు శాస్త్రీయ నియమమిల్లైయే? ఎన్నవరుర్ (మహాప్రభావనానే) తి. "పరమాచార్యై" త్యత్ర ఆధునికాద్యనుష్ఠానమ్ ప్రమాణమెన్ఱెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ చరమశ్లోకత్తిల్ సర్వధర్మస్వరూపత్యాగం శొల్లుకిఱ విరోధియాదో? అను సాత్త్వికత్యాగ పరమెన్ఱు అరుళర్ (వేదే) త్యాదినా. వైదికం – ధర్మశాస్త్రమ్, నియతం – విహితమ్, సాత్త్వికత్యాగ స్వరూపత్తై

లభేత్॥" ఎన్ఱు అరుళిచ్చెయ్‌తాన్. తన్ అధికారానురూప మాక త్తవిరవేణ్డుమవై తవిర్‌న్దు శెయ్యవేణ్డుమవై శెయ్యు మిడత్తిల్ నాన్ స్వతన్త్రినాయ్ చ్చెయ్‌కిఱేనెన్నుమ్, ఎనక్కు ఇక్కర్మమ్ శేషభూతమెన్నుమ్, ఎనక్కు ఇన్న ఫలత్తుక్కు ఇతుతానే సాధనమెన్నుమ్ పిఱక్కుమ్ నినైవై మాఱ్ఱి సర్వేశ్వరన్ శెయ్‌విక్క అవనుక్కు శేషమాన కైఙ్కర్యత్తై అవనుకప్పే ప్రయోజనమాక అనుసన్ధిత్తు అనుష్ఠిక్కై సాత్త్విక త్యాగమ్ ఎన్నుమిడత్తై "కార్యమిత్యేవ యత్కర్మ నియతం క్రియతేఽర్జున। సంగం త్యక్త్వా ఫలంచైవ సత్యాగస్సాత్త్వికో మతః॥" ఎన్ఱు అరుళిచ్చెయ్‌తాన్. ఇబ్భగవత్ప్రీతి ప్రయోజనమాక అనుష్ఠిక్కుమ్ విడత్తిల్ ఇప్ప్రీతిక్కు మోక్షముమ్ ఫలమాకక్కొళ్ళాతే పూర్వ ప్రపత్తియాల్ పిఱన్ద పరమకారుణికన్ ప్రసాదత్తాలే మోక్షమ్ సిద్ధమెన్ఱు నినైత్తు ముక్తనుడైయ కైఙ్కర్యమ్పోలవుమ్ అరోగనుడైయ పాల్‌వాత్తుణ్ణుకై పోలవుమ్ అనుష్ఠిక్కై సాత్త్వికత్యాగత్తిల్ ఎల్లై నిల

కాక్కర్ (తన్నధికారే) త్యాదినా. "స్వతన్త్రి" త్యాది వాక్యత్తాలే ఫలసఙ్గకర్తృత్వత్యాగం కాట్టప్పట్టతు.

అ॥ ఇస్సాత్త్వికత్యాగం భక్తప్రపన్న సాధారణమాకైయాల్ ప్రపన్ననుక్కు పూర్వం ఆధిక్యం శొన్నతు విరోధియాదో? ఎన్నవర్ (ఇబ్భగవ) దితి. "ఈశ్వర ప్రీతిక్కు మోక్షముమ్ ఫలమాకక్కొళ్ళాదే" ఎన్ఱత్తాల్ భక్తినిష్ఠనై వ్యావర్త్తిక్కిఱతు. (ముక్తనుడైయ) వితి. ప్రయోజనాభిసన్ధి విరహత్తిలే దృష్టాన్తమ్. (అరోగనుడైయ) వితి. స్వయం ప్రయోజనాభిసన్ధియిలే దృష్టాన్తమ్.

అ॥ ఇరణ్డు స్థలఙ్గళిలుమ్ అకరణత్తిల్ బాధకమిల్లైయే? ఎన్న, అకరణత్తిల్ పరమశేష్య ప్రీతినరక తుల్యమాకైయాలే కైఙ్కర్యమ్ విడిల్ తుప్పిడితన్ పోలే

మాక క్కడవతు, ఇతు పళిత్తుణ్బార్ మాత్రమ్. ఇజ్జనల్లాత పోతుఒట్టత్తుక్కప్పమ్ ఇణ్మార్ మాత్రమ్. "సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య" ఎన్గిఱ విడత్తిల్ ప్రథమ యోజనైయిల్ బుద్ధి విశేష రూపమాన సాత్త్వికత్యాగమ్ శొల్లుకిఱతెన్ఱు శ్రీ భాష్యకారర్ అరుళిచ్చెయ్తార్. ఇబ్బుద్ధి విశేషమ్ స్వతన్త్ర ప్రపత్తి నిష్ఠనుక్కు ప్రపత్త్యనుష్ఠానకాలత్తిలుమ్ పిన్బు స్వయం ప్రయోజనమాయ్ ఉపాయత్తోడు తువక్కఱ్ఱ ఉత్తరకృత్యత్తిలుమ్ ఉపజీవ్యమ్. ద్వితీయ యోజనైయిల్ అల్పశక్తియాయ్ విళంబాక్షమనానవనుక్కు దుష్కరమాయ్

ఆత్మధారణాలాభ బుద్ధియుక్తనాక వేణు మెణ్ణైయిల్ దృష్టాన్తమరు+ర్ (ఇను) ఇతి. అధికార్యన్తరత్తిల్ విపరీతాకారమరు+ర్ (ఇజ్జనల్లాదే) తి. (దీ॥ ఇజ్జనల్లాదపోను – స్వయం ప్రయోజనమాక వనుష్ఠియాద పోదెన్ఱపడి.) ఒట్టమ్ – పణ్డైయుమ్, పణలాభాభిరుచియాలే పోల్ భక్తిరూపోపాయ నిర్వృత్త్యభిరుచియాలే యనుష్ఠిక్కైయాలే స్వయం ప్రయోజనత్వబుద్ధియుమ్, అకరణత్తిల్ ఆత్మధారణాలాభ బుద్ధియు మిల్లై యెన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడి సాత్త్వికాది భేదేన త్యాగత్రైవిధ్య ముణ్డానాలుమ్ "సర్వధర్మా" నెన్గిఱవిడత్తిల్ స్వరూపత్యాగం తోన్ఱవిల్లైయో? అప్పడియే శిలర్ వ్యాఖ్యానముమ్ పణ్ణవిల్లైయో? ఎన్నవ+ర్ (సర్వధర్మా) నితి. శ్రీభాష్యకారోక్తి విరుద్ధతయా వ్యాఖ్యానాన్తరం త్యాజ్య మెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి సాత్త్వికత్యాగ పర యోజనై యుణ్డానాలుమ్ అను భక్తినిష్ఠనుక్కే ఉపజీవ్య మన్ఱో? ప్రపన్ననుక్కుమపకారకమో? ఎన్నవ+ర్ (ఇబ్బుద్ధి విశేష)మితి. ప్రథమయోజనైయిలిప్పడియానాలుమ్ యోజనాన్తరత్తిల్ స్వరూప త్యాగం సిద్ధమాకాదో? యోజనాన్తర మజ్గప్రపత్తిపర మెన్ఱిల్ స్వతన్త్రప్రపత్తి పరత్వమ్ శ్రీభాష్యకారానభిమతమాక ప్రసజ్గియాదో? ఎన్న, శ్రీభాష్యకారాభిప్రేతార్థత్తైయరు+ర్ (ద్వితీయే) తి. అన్దయోజనైయిలుమ్ ఇను స్వరూపత్యాగ

చిరకాల సాధ్యమాన ఉపాయాన్తరత్తై ప్పార్త్తు శోకమ్ పిఱక్క అవనుడైయ శోకాపనోదనార్థమాక సుకరమాయ్ సకృత్కర్త్తవ్యముమాన ఉపాయాన్తరత్తై విధిత్తతాక్కనీ ఉపాయాన్తరత్తిల్ అతైయవేణ్డా వెన్గిఱతెన్ఱు అరుళిచ్చెయ్తార్.

ఇప్ప్రపత్త్యనుష్ఠానత్తుక్కు పూర్వావస్థైయి లుపాయాన్తరాన్వయమ్ దైవాదాగతమాయ్ ప్రపత్త్యధికారత్తిలే శేరుకక్కడవతు. ఉత్తరావస్థైయిల్ ఉపాయాన్తరాన్వయమ్ శాస్త్రాదాగతమాయ్ ప్రపత్తియినుడైయ నైరపేక్ష్యత్తిలే నిఱ్కక్కడవతు. "పరిత్యజ్య" ఎన్గిఱ వితు అనువాదమెన్బార్క్కు అధికారం శొల్లుకిఱతెన్ఱు తాత్పర్యమ్. విధియెన్బార్క్కు

విధియన్ఱు. (దీ)॥ ఉపాయాన్తరత్తై– భక్త్యుపాయ పరిపూరకఙ్గళాన ముష్కర ప్రాయశ్చిత్తాన్తరస్థానే భక్త్యుపాయ పరిపూర్ణమాన అఙ్గప్రపత్తియాకిఱ ఉపాయాన్తరత్తై, ఉపాయాన్తరత్తిల్–ప్రతిపదోక్త ప్రాయశ్చిత్తాన్తరఙ్గళిలెఙ్గై.

అ॥ ఇన్ద ఉపాయాన్తరాన్వయమ్ ప్రపత్తిక్కు మున్బుమ్ పిర్పాడుమ్ వేణుమెన్గిఱార్ (ఇప్ప్రపత్తి) త్యాది. (స్వా)-(దైవాదాగతే) తి = స్వతః ప్రాప్తోపాయాన్తరాన్వయానువాదేన ప్రపత్త్యుపయుక్తాధికార సిద్ధి ఎన్ఱపడి. (ఉత్తరే)తి – ఉత్తరకాలత్తిలుమ్ ఉపాయాన్తరాన్వయమ్ విధీయమానమాయ్ కొణ్డు ప్రపత్తిక్కు పాయాన్తర నైరపేక్ష్యాపాదకమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి "పరిత్యజ్య"వెన్ఱు ఒరుపదమ్ విధియెన్ఱుమ్ అనువాదమెన్ఱుమ్ శొల్లుకై విరుద్ధమన్ఱో? ఎన్న, వ్యవస్థిత పక్షద్వయపరమాక యోజిత్తు స్వరూపత్యాగవిధి ప్రసఙ్గమిల్లైయెన్గిఱ అభిప్రాయత్తాలే యరుళి+ర్ (పరిత్యజ్యవెన్గిఱ విను)విఱి. స్వరూపత్యాగత్తిల్ తాత్పర్యమిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి వ్యవస్థైయాకిల్ అనువాద పక్షత్తిల్ అధికారమ్ వివక్షితమాకైయాలే నైరపక్ష్య సిద్ధి ఎఙ్గనే? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పడి) ఇతి. నైరపక్ష్యవిధి

ప్రపత్తియాకిఱ ఉపాయత్తినుడైయ నైరపేక్ష్యాదికళై చ్చొల్లు కిఱతెన్ఱు తాత్పర్యమ్. ఇప్పడి "పరిత్యజ్య" ఎన్గిఱ విడత్తిల్ అధికారం వివక్షితమానాల్ "మామేకం" ఎన్గిఱ విడత్తిలే నైరపేక్ష్యమ్ అనుసన్ధిక్క ప్రాప్తమ్. "పరిత్యజ్య" ఎన్ఱు నైరపేక్ష్యమ్ వివక్షితమానాల్ "మాశుచః" ఎన్గిఱ శోక నిషేధత్తాలే అకిఞ్చననాయ్ నిఱ్కిఱ నిలైతోన్ఱుకైయాలే అధికారముమ్ అర్థసిద్ధమాక క్కడవతు. అప్పోతు "ప్రకృతోపాసనన్యాయా త్తదఙ్గానా ముపస్థితౌ। అన్యేషాం చైతదఙ్గత్వే త్యాగోऽత్ర ప్రతిపాద్యతే॥" ఏకశబ్దమ్ సాత్త్వికత్యాగత్తాలే తన్ పక్కలిల్ పరాధీన కర్తృత్వాదికళై వివక్షిత్తల్ ఫలోపాయైక్యత్తై చ్చొల్లుతల్, ఏకమే సర్వోపాయస్థానత్తిలే నిఱ్కిఱ నిలైయైక్కాట్టుతల్ శెయ్యక్కడవతు. ప్రపత్తిక్కాక ఒన్ఱుమ్ అనుష్ఠిక్కవేణ్డావాకిలుమ్ స్వతన్త్రాధికారత్తాలే కిఙ్కరనాన వివనుక్కు స్వామియినుడైయ ఆజ్ఞాతిలఙ్ఘనమాకాతెన్ఱు

పక్షత్తిల్ అధికారసిద్ధి ఎఙ్గనే? ఎన్నవర్ (పరిత్యజ్య-ఎన్ఱు) ఇతి. ఇప్పడి "పరిత్యజ్య" ఎన్ఱు నైరపేక్ష్య విధికూడుమో? సాపేక్షత్వ ప్రసఙ్గముణ్డాకిలన్ఱో ఇను కూడువను? ఎన్నవర్ (అప్పో) దితి. బ్రహ్మవిద్యాత్వ సామాన్యేన వర్ణాశ్రమ ధర్మాఙ్గకత్వ ప్రసక్తౌ "ఆచాన్తేన కర్తవ్య" మిత్యాది సామాన్యవిధి ప్రాప్తానామప్యఙ్గత్వ ప్రసక్తౌ తన్నైరపేక్ష్య విధియెన్ఱు కరుత్తు. అన్యేషాంచ-ఆచమనాదీనాంచ ఎన్ఱపడి.

అ॥ విధిపక్షత్తిల్ "పరిత్యజ్య" ఎన్గిఱవిడత్తిలే నైరపేక్ష్యముమ్ "మాశుచః" ఎన్గిఱవిడత్తిలధికారముమ్ సిద్ధిత్తాల్ ఏకశబ్దం వ్యర్థమాక ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవర్ (ఏకశబ్ద) మితి. ప్రపత్తి ధర్మాన్తర నిరపేక్షైయాకిల్ ప్రపన్ననుక్కు ఐచ్ఛిక సఞ్చారమ్ ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవర్ (ప్రపత్తిక్కాక) వితి. (సమర్థిత్తార్కళ్) తిరువప్పుళ్వార్ ప్రభృతికళెన్ఱపడి.

సమర్థిత్తాన్కళ్. ఆజ్ఞా విరోధిభి స్స్వార్థం ప్రాయశ్చిత్తపరా
ఙ్ముఖైః। స్వాధికారోచిత స్సర్వైః ప్రత్యవాయో దురత్యయః॥
ఆజ్ఞానుపాలనే తత్తత్ప్రత్యవాయ నివారణమ్। స్వామి సంతో
షతః ప్రీతి రితి లాభద్వయం స్థిరమ్ ॥ అనిచ్ఛాతో నివర్తేత

అ॥ ప్రపన్ననుక్కు ఆజ్ఞాతిలఙ్ఘనమాకాదెన్ఱు శొన్నదుకూడుమో? అతిలఙ్ఘనత్తిల్ ప్రత్యవాయవచనం "నఖలు భాగవతా" ఇతి వచనేన ప్రపన్న వ్యతిరిక్త విషయమన్ఱో? ఆజ్ఞాతిలఙ్ఘనత్తిల్ బాధకమిల్లైయే? ఎన్నవ+ర్ (ఆజ్ఞా విరోధిభి) రితి. ఆజ్ఞా విరోధిభిః - ఆజ్ఞాభంజకైః, స్వార్థప్రాయశ్చిత్త పరాఙ్ముఖైః - భక్తస్య యోగ ఏవ ప్రాయశ్చిత్తమ్, శక్తస్య ప్రపన్నస్య ప్రతిపదప్రాయశ్చిత్తమ్, అశక్తస్య ప్రపన్నస్య ప్రపదనం, ఇతరేషాం కృచ్ఛ్రచాన్ద్రాయణాదికం, ఏతత్పరాఙ్ముఖైః - ఏతద్రహితైః, స్వాధికారోచితః ప్రత్యవాయః, భక్తస్య భక్తియోగానిష్పత్తిః, ఇతరేషాం నరకాదికం, ప్రపన్నస్యతు ఏతద్దేహానుభావ్యాబ్ధత్వాది దృష్ట ప్రత్యవాయః. దురత్యయః - దురతిక్రమః ఎన్ఱపడి.

అ॥ ఆజ్ఞాతిలఙ్ఘనమాకాదెన్ఱు విశేష గ్రహణఙ్కూడుమో? అనుజ్ఞాతిక్రమత్తిలుమ్ భగవత్ప్రీత్యభావమిల్లైయో? ఎన్నవ+ర్ (ఆజ్ఞానుపాలన) ఇతి. అనుజ్ఞానుపాలనత్తిల్ ప్రీతిమాత్రమొఴియ లాభద్వయమిల్లై ఎన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఆనాలుమ్ కర్మఙ్గళై యనుష్ఠిత్తాల్ స్వర్గాది ఫలంగళ్ ప్రాప్తమాకాదొఴియుమో? ఇచ్ఛాభావాన్నివృత్తమామెన్ఱిల్ పాపఫలముమ్ నివృత్తమాకాదో? ఎన్నవ+ర్ (అనిచ్ఛాత) ఇతి. ఫలేచ్ఛైయే అధికారమాకైయాల్ కామ్యకర్మఙ్గళుక్కు ఫలత్తై ఇచ్ఛియావిడల్ ఫలమ్ వారాదు. పాప ఫలేచ్ఛై ఒరువరుక్కుముణ్డాకామైయాల్ అధికారమాకామైయాల్ పాపఫలమిచ్ఛియావిడిలుమ్ వరుమ్. (వి॥) అన్యహేతుకః-కామనా వ్యతిరిక్త నిషిద్ధానుష్ఠాన హేతుకః, పుణ్యకర్మణః ఫలోత్పత్తౌ ఫలకామనా హేతుః పాపకర్మణః ఫలోత్పత్తావనిష్టఫలత్వాత్తత్తేచ్ఛానజాయతే. కింతు ఏతత్ఫలం మాస్త్వితి తద్విరోధీచ్ఛాతస్స్యాం సత్యామపి నపుణ్యకర్మవత్ ఫలానుత్పత్తిః. కింతు పాపకర్మణ్యనుష్ఠితే దుఃఖోత్పత్తిరవర్జనీయేతి ఫలోత్పత్తౌ పాపానుష్ఠానమేవ హేతురితి భావః.

స్వర్గాద్యం కర్మణాం ఫలమ్। అమర్యాదస్య దుర్వారః ప్రత్యవాయో హ్యహేతుకః ॥ ఇప్ప్రపత్తియై భక్తియోగాఙ్గమాక అరుళిచ్చెయ్‌తతు ప్రపత్తి సకల ఫలసాధనమానపక్షైయై ప్రకృతమాన భక్తియోగమాకిఱ ఫలత్తిలే ఉదాహరిత్తపడి. ఇఙ్గు ద్వితీయ యోజనైయిల్ దుష్కరఙ్గళాన భక్తియోగ పర్యన్తోపాయఙ్గళినుడైయ స్థానత్తిలే నిఱ్కిఱ ఉపాయ విశేషముమ్ ప్రథమ యోజనైయిల్ బుద్ధివిశేషపూర్వకమాన ప్రపత్త్యనుష్ఠానముమ్ కృతోపాయనుడైయ స్వయం ప్రయోజనమాన

వి॥ (స్వా) చరమశ్లోకత్తిల్ స్వతన్త్రప్రపత్తి భాష్యకారాభిమతైయాకిల్ శ్రీమద్గీతాభాష్యే కణ్ఠరవేణాఙ్గప్రపత్తి పరతయా వ్యాఖ్యాన ఙ్కూడుమో? ఎన్నవర్ (ఇప్రపత్తియై) ఇతి. ప్రకృత భక్తియోగాఙ్గ పరైయాకిల్ సాత్త్వికత్యాగ పరయోజనైయుమ్ యుక్తిసామ్యేన ప్రకృత భక్త్యఙ్గపరైయాకైయాల్ యోజనాద్వయముమ్ ప్రపన్ననుక్కుపజీవ్యమాకాదో? ఎన్నవర్ (ఇఙ్గే) తి. ఇఙ్గు - అకించన విషయత్తిలే సాక్షాన్మోక్షఫలత్తిల్ యోజిక్కుమ్పోదెన్నపడి. (ఉపాయవిశేషము) మితి - ప్రపత్తియుమెన్నపడి. (బుద్ధివిశేషే) తి - స్వతన్త్రప్రపత్తిపరత్వముమ్ శ్రీభాష్యకారాభిమతమాకైయాలే ద్వితీయ యోజనైయిల్ స్వతంత్ర ప్రపత్తియుమ్ ప్రథమయోజనైయిలర్థసామర్థ్యేన స్వతంత్ర ప్రపత్తి కైఙ్కర్యశేషమాకైయాలే తన్మ్యక్తోభయము మనుసంధేయ మెన్ను కరుత్తు. యద్వా - (దీ) ప్రపత్తిక్కు భక్త్యఙ్గత్వమ్ శొల్లుకిఱవిడత్తిల్ ద్వితీయ యోజనైయిలుపాయ విరోధి నివర్తకమాన ప్రాయశ్చిత్తరూపోపాయాంతర స్థానత్తిల్ నిఱ్కిఱ నిలైయైక్కాట్టినార్. అను ఉదాహరణమాత్రమాకైయాల్ ఇఙ్గే ప్రపత్తియిన్ భక్త్యాది మోక్షోపాయాంతరస్థానత్తిల్ నిఱ్కిఱ నిలైయుమ్ వివక్షితమ్. ప్రథమ యోజనైయిల్ భక్త్యఙ్గకర్మఙ్గళిల్ సాత్త్వికత్యాగమరుళిచ్చెయ్దార్. అను ప్రపన్ననుడైయ ఉత్తరకృత్యఙ్గళిలుమ్ ప్రపత్తియిలుమ్ వివక్షితమ్. సాత్త్వికత్యాగయుక్తమాన స్వయం ప్రయోజన కృత్యముమ్ సాత్త్వికత్యాగయుక్తమోక్షార్థ ప్రపత్తియుమ్ గీతాభాష్యత్తిల్ సిద్ధమెన్గిఱార్ (ఇఙ్గే) తి.

క్తైఙ్కర్యముమ్ అనుసన్ధేయమ్. కించ "సుదుష్కరేణ శోచేద్యో యేన యేనేష్టహేతునా। ససతస్యాహమేవేతి చరమ శ్లోకసంగ్రహః ॥ భావాభావౌనధర్మాణాం ప్రపత్తేరఙ్గమిష్యతే। స్వతన్త్రశిష్ట్యాశక్త్యైహ శేషాభావోధికారగః॥ క్రత్వనఙ్గతయా యే తు తదానీ మననుష్ఠితాః । స్వకాలే స్వవిధేరేవ కార్యా స్తే తద్వ దత్ర నః ॥ త్యజ ధర్మ మధర్మం చ" ఎన్గిఱతువుమ్

అ॥ ఇప్పడి అఙ్గప్రపత్తి పరత్వముమ్ స్వతంత్రప్రపత్తి పరత్వముముణ్డానాలుమ్ చరమశ్లోకత్తిల్ ఉత్తరకాలత్తిల్ అపాయసంప్లవే ప్రాయశ్చిత్త ప్రపదనార్థమ్ సర్వఫలత్తిలుమ్ చరమశ్లోకత్తైయుదాహరిక్కవేణ్డావో? కిఞ్చ— "పరిత్యజ్య" ఎన్ఱు కర్మయోగాఙ్గకత్వ నివృత్తిపరమాకిల్ కర్మాభావ మఙ్గమాక ప్రసజ్గియాదో? ఎన్న, ఉక్తానుక్తార్థఙ్గళై కారికయాసఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (కిఞ్చే)తి- అఙ్గత్వాభావే శిఖాయజ్ఞోపవీతధారణాదేః తత్కాలే కథమనుష్ఠాన మిత్యత్రాహ (స్వతంత్రే)తి. శిష్టిః - శాసనమ్, స్వతంత్ర భగవచ్ఛాసనేన శక్త్యైహ ఈహా అనుష్ఠానమిత్యర్థః. శేషాణా మశక్యానామభావః, అధికారగః - అశక్య ధర్మ త్యాగః, ఆకిఞ్చన్యాను ప్రవిష్టః నత్వంగ మితి భావః.

నను ప్రపత్తికాలే ప్రపత్త్యవరుద్ధతయా అననుష్ఠితానాం సన్ధ్యావందనాదీనాం కథమనుష్ఠాన? మిత్యాశఙ్కాయాం స్వకాలే తత్తద్విధేరేవానుష్ఠాన మిత్యత్రానురూపం దృష్టాంతమాహ (క్రత్వి)తి. యద్వా (వి॥) నన్వార్తానాం ప్రపత్త్యనుష్ఠానకాలే ప్రాప్తస్య నిత్యకర్మణస్త్యాగః. ఆర్తివిరోధాదేవ న దోషాయ-తద్వద్దృప్తానాముత్తరకాలే తత్పరిత్యాగోప్యదోషాయైవ కిం నస్యా? దిత్యత్ర సదృష్టాంతమాహ (క్రత్వనంగతయే)తి. (స్వా) జ్యోతిష్టోమానుష్ఠాన దశాయామసంగతయాననుష్ఠితానామౌపాసనాదీనాం స్వకాలే సాయం జుహోతి ప్రాతర్జుహోతీత్యాది విధిభిః యథానుష్ఠానం తద్వదత్ర ప్రపత్తి విషయే నః వర్ణాశ్రమధర్మాణామనుష్ఠాన మిత్యర్థః.

ఆనాలుమ్ "త్యజధర్మమధర్మంచే"త్యాది వచనత్తిల్ సర్వధర్మస్వరూప త్యాగమ్ తోన్ఱుకైయాలే తదనుసృత్య చరమశ్లోకత్తిలుమ్ స్వరూపత్యాగం విధేయమెన్న వేణ్డావో? ఎన్న, అన్ద వచనత్తుక్కు మవిరుద్ధమాక వర్థమరుళిర్ (త్యజధర్మ)

కామ్యఙ్గళైయుమ్ నిషిద్ధఙ్గళైయుమ్ విడచ్చొన్నపడి. "త్యజ సత్యానృతే" ఎన్గిఱతువుమ్ ఆత్మానుభవత్తైయుమ్ ఐశ్వర్యత్తైయుమ్ ప్రయోజనమాకక్కొళ్ళాతే కొళ్ళెన్ఱపడి. వాచికఙ్గళై విశేషిత్తుచ్చొల్లిఱ్ఱాకవుమామ్. ఇతిల్ అరుమై తోన్ఱుకైక్కాక "ఉభే సత్యానృతే త్యక్త్వా" ఎన్ఱు అనువదిక్కిఱతు. త్యాగత్తిల్ కర్తృత్వముమ్ పరాధీనమెన్ఱు అనుసంధిక్కైక్కాక "యేన త్యజసి తత్త్యజ" ఎన్గిఱతు. ఇప్పడియానాల్ అజ్ఞాతిలఙ్ఘనత్తుక్కు ఒరు విరకన్ఱిక్కేయిరుక్క శిలర్ "తస్మాత్త్వముద్ధృత్సృజ్య చోదనాం ప్రతిచోదనామ్। ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ శ్రోతవ్యం శ్రుతమేవ చ ॥ మా

మిత్యాదినా. ఇఙ్గు ధర్మాధర్మ శబ్దఙ్గళాల్ కామ్యముమ్ నిషిద్ధముమ్ శొల్లప్పట్టనవెన్గై త్యజసత్యానృతే అపి ఎన్గిఱ శబ్దఙ్గళాలాత్మవుపచిద్రాప భోగ్యముమ్ శొల్లిఱ్ఱు. సత్యానృతవాక్కుక్కళైచ్చొన్నాలుమ్ దోషమిల్లై ఎన్గిఱార్ (వాచికే) తి - సత్యవచనత్యాగమావను? కామ్యవచనత్యాగోవాపరపీడాకర సత్యవచనత్యాగోవా ఎన్ఱపడి. "ఉభే సత్యానృతే త్యక్త్వా" ఎన్ఱు అనువదిత్తు అదిన్ కరుత్తైక్కాట్టుకిఱార్ (ఇది) లితి.

"యేన త్యజసి తత్త్యజ" ఎన్ఱు శొల్లుకిఱను కూడుమో? త్యాగకరణీభూత కరణ కళేబరాదికళై విడకూడుమో? ఎన్నవకిఱార్ (త్యాగత్తి) లితి. యేన - స్వతన్త్రకర్తృత్వానుసంధానేన, త్యజసి - తత్స్వాతన్త్ర్యమ్ త్యజ ఎన్ఱపడి.

ఇదిన్ ఆపాత ప్రతీతియాల్ వరుమ్ భ్రమత్తైక్కాట్టుకిఱార్ (ఇప్పడియానా) లిత్యాది. యద్వా - ఉక్తప్రకారేణ నిరస్తమాయిరున్దాలుమ్ "తస్మాత్త్వ" మితి వచనత్తుక్కు అర్థవిశేషమ్ శొల్లుకైక్కాకవుమ్ వినోదార్థమాకవుమ్ కేషాంచిన్మతత్తైయనువదిక్కిఱార్ (ఇప్పడియానా) లితి. (తస్మా) దితి - చోదనా - సంధ్యాదివిధిః, ప్రతిచోదనా — "నహింస్యా" దిత్యాది నిషేధవిధిః, ప్రవృత్తిః - సంధ్యాద్యనుష్ఠానమ్. నివృత్తిః - కళంజభక్షణాది నివృత్తిః, శ్రుతం-పూర్వం

మేకమేవ శరణ మాత్మానం సర్వదేహినామ్ । యా హి సర్వాత్మభావేన యాస్యసిహ్యకుతోభయమ్ ।” ఎన్ఱు నివృత్తియైయుఙ్గూడ విడచ్చొన్నపడియాలుమ్ “సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య” ఎన్గిఱ విడత్తిల్ సర్వశబ్దత్తై సఙ్కోచియామైక్కాకవుమ్ నివృత్తిరూపధర్మఙ్గళైయుఙ్గూడ విడవేణ్డుకైయాల్ అవత్తై విడుకైయావతు? నిషేధిత్తవై యెల్లాత్తిలుమ్ యథాశక్త్యనుష్ఠానమాకైయాల్ ఇన్ద నిషిద్ధానుష్ఠానమ్ విధి బలప్రాప్తమాకైయాల్ ప్రపన్ననుక్కు బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘముమ్ లేపియాతెన్ఱు భ్రమిప్పార్కళ్. ఇతుమికవుమ్పరి (హసనీయం) హరణీయమ్. ఎఙ్ఙనేయెన్నిల్? అలేపకర్ పాపమ్పణ్ణినాల్ లేపియాతెన్బార్కళ్. ఇవర్కళ్ పాప మవశ్యమ్ అనుష్ఠిక్కవేణుమెన్ఱార్కళాయిర్రు. ఇతు “భక్ష్యోత్తమ ప్రతిచ్ఛన్నం మత్స్య బళిశ మాయసమ్ । అన్నాభిలాషీ గ్రసతే నానుబన్ధమవేక్షతే॥” ఎన్గిఱ కణక్కామ్.

రిత్రం, శ్రోత్రవ్యం – ఇతఃపరం శ్రోతవ్యంచ, ప్రవృత్తి నివృత్తి ధర్మాపేక్షితం అఙ్గజాతంచ పరిత్యజ్యేత్యర్థః. నిరసిక్కిఱార్ (ఇను మికవు) మిత్యాదినా. ఇను సంసారవర్ధకమాకైయాలే హాస్యమెన్ఱు కరుత్తు. అత్తైయుపపాదిక్కిఱార్ (ఎఙ్ఙనేయెన్ని)లిత్యాదియాల్, అలేపకరన్ఱు శిలర్ పణ్ణిన పాపఙ్గళాల్ పాపఫలం ఒట్టుకిరదిల్లై ఎన్ఱుమవర్కళ్. అవర్కళైక్కాట్టిల్ ఇవర్కళ్ అవశ్యమ్ పాపమనుష్ఠేయమెన్ఱుమ్ సాహసికరాయిర్రు.

సంసారవర్ధకమెన్గైయిల్ దృష్టాంతమన్ఱ (భక్ష్యే)తి-భక్ష్యోత్తమేన – మాంసేన, ప్రతిచ్ఛన్నం – పిహితం. ఆయసం – అయోమయం, బళిశం – మత్స్యవేధనం, అన్నాభిలాషీసన్ గ్రసతే, అనుబంధం – పశ్చాదాపతదనర్థం మరణం నావేక్షతే, తదీత్రియామెన్ఱపడి.

ఇవై యెల్లాత్తైయుమ్ నినైత్తు “అహో బత మహత్కష్టం విపరీత మిదం జగత్। యేనాపత్రపతే సాధు రసాధుస్తేన తుష్యతి॥” ఎన్ఱు మహర్షి నిర్విణ్ణనానాన్. ఇవర్ కళ్ శొల్లుకిఱపడి అర్థమానాల్ యావజ్జీవమిరున్దు అనుష్ఠిక్కుమ్ నిషిద్ధానుష్ఠానమెల్లామ్ ప్రపత్తిక్కు అఙ్గమాకైయాల్ సాఙ్గ ప్రపదనమ్ సకృత్కర్తవ్యమెన్నుమిడముమ్ కళ్ళియుమ్. ప్రపత్తి క్షణత్తిల్ ఎల్లా నిషిద్ధఙ్గళుమ్ అనుష్ఠిక్కై అశక్యమ్. అప్పోతు యథాశక్తి నిషిద్ధానుష్ఠానమ్ పణ్ణిక్కొణ్డు ప్రపత్తి పణ్ణవుమ్ కణ్డతియోమ్. ఇప్పక్షత్తిల్ పాపఙ్గళ్ అగ్నిషోమీయ హింసైపోలే పాపశబ్ద వాచ్య మల్లామైయాలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తైయుమ్ కూట్టి “సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి” ఎన్గిఱ విడత్తుక్కు త్తాఙ్గళ్ వ్యాఖ్యానమ్ పణ్ణిన ప్రకారముమ్ విరుద్ధమామ్. యథాశక్తి త్రివిధాపచారఙ్గళ్ కర్తవ్యఙ్గళాకవుమ్ ప్రసఙ్గిక్కుమ్. ఇతు పూర్వానుష్ఠానత్తుక్కుమ్ పూర్వ సంప్రదాయత్తుక్కుమ్

ఇన్ద మతముమ్ శిలర్ క్కు తుష్టికరమన్ఱో? ఎన్నవ+ర్ (ఇవైయెల్లాత్తైయు
మితి. యద్వా – అంతస్థితమాన వాయసబళిశమఱియమాట్టాను. ఇనియివర్ కళ్
పోల్ అవర్ కళుడైయ సాహస ప్రవృత్తికళై నినైత్తు మహర్షి నిర్విణ్ణానపడియై
కా+ర్ (ఇవై) ఇత్యాదియాల్. (అహోబతే)తి. మహత్కష్టం – జగత్తు వి
రీతమాక అయ్విట్టను. యాదొరు పాపకర్మత్తాలే సత్తుక్కళ్ లజ్జిక్కిరార్
కళ్ అన్ద కర్మత్తాలే దుర్జనన్ సంతోషిత్తుక్కొళ్వదే ఎన్ఱు బాధకాంతరమ+ర్
(ఇవర్ కళ్ శొల్లుకిఱపడీ)తి. యావజ్జీవమనుష్ఠేయ నిషిద్ధానుష్ఠానమఙ్గమో? అన
ష్ఠానకాలత్తిల్ యావన్నిషిద్ధానుష్ఠానమఙ్గమో? యథాశక్తి నిషిద్ధానుష్ఠానమఙ్గమో
ఎన్ఱు వికల్పిత్తు క్రమేణ ఉత్తరమరు+ర్ (యావజ్జీవ) మిత్యాదినా. దూషణాంతర
మరు+ర్ (ఇప్పక్షత్తిలి) తి. విహితమానపడియాలే ఎన్ఱపడి. ఇన్ఱుమొర
దూషణమ+ర్ (యథాశక్తీ) తి. ఇష్టాపత్తియిల్ బాధకమ+ర్ (ఇను) ఇతి

స్వానుష్ఠానత్తుక్కుమ్ మఱ్ఱుమిప్పోతు కాణ్కిఱ ముముక్షు క్కళ్ అనుష్ఠానత్తుక్కుమ్ విరుద్ధమ్. ఇప్పడి చొల్లుమవర్ కళ్ తమ్మై యొరు ప్రపన్నన్ అర్థకామఙ్గళ్ అడియాక నలియప్పుక్కాల్ ఇతు ప్రపన్న ధర్మమెన్ఱవరై ఉకన్దిరుక్క ప్రాప్తమ్. ఇతు అనన్త ప్రమాణఙ్గళుక్కు విరుద్ధమాన వళవే యన్ఱిక్కే ఇఙ్గెడుత్త వచనఙ్గళుక్కుమ్ వివక్షిత మన్ఱు. నిషిద్ధ నివృత్తిరూపఙ్గళెల్లామ్ సర్వధర్మ శబ్దత్తాలే సఙ్గ్రహీతఙ్గ ళెన్నుమిడమ్ ధర్మశబ్దార్థమఱియామల్ శొన్నపడి యెన్ఱు శిల ఆచార్యర్కళ్ నిర్వహిప్పార్కళ్. ఎఙ్గనే యెన్నిల్? నివృత్తి కళిలే యొరు ఫలత్తుక్కు సాధనమాక నియమవిశేషఙ్గళుడనే శెయ్తవై ధర్మశబ్దార్థమామ్. సామాన్యమాన అహింసాది మాత్రం పాపాభావ మాత్రమాయిత్తనై పోక్కి ధర్మశబ్ద త్తుక్కు ముఖ్యార్థమన్ఱు. ఆకైయాల్ ఫల విశేష నియమ విశేషఙ్గళోడే కూడిన అహింసాదికళై విడుకై యావతు? ఫలఙ్గళై యుమ్ నియమఙ్గళై యుమ్ విడుకై. మఱ్ఱు నివృత్తి శాస్త్రత్తిల్ శొన్న నివృత్తికళై విడుకైక్కు విఱ కిల్లై. నియమ విశేషాదికళోడే కూడాత అహింసాది మాత్ర

(స్వానుష్ఠానత్తుక్కు)మితి—త్రివిధాపచారఙ్గళై వర్జిక్కైయాలే ఎన్ఱపడి. ప్రబలా నిష్ట ప్రసఙ్గం పణ్ణుకిఱార్ (ఇప్పడీ)తి. బాధకమరుళిచ్చెయ్తు సాధకాభావ మఱ్ఱర్ (ఇతు) ఇతి. వివక్షితత్వాభావత్తై శిలవాచార్యర్కళ్ పక్షత్తాలే యుపపాది క్కిఱార్ (ఎఙ్గనే) ఇత్యాదినా. అవిరుద్ధమాన నిషిద్ధ నివృత్తిరూప ధర్మత్యాగ త్తైక్కాట్టర్ (ఆకైయా)లితి. ఫలనియమఙ్గళుడైయ త్యాగమాత్రత్తాలే నిషిద్ధ నివృత్తిత్యాగముణ్డాకైయాల్ నివృత్తి శాస్త్రత్తై బాధిక్క విరకిల్లైయెన్ఱు కరుత్తు.

(దీ) ఫల నియమ రహితాహింసాదిమాత్రముం ధర్మశబ్దార్థమెన్ఱుమ్పక్షత్తి లుమ్ పరిహారమ్ శొల్లుకిఱార్ (నియమే)తి. ప్రపన్ననుక్కే అధర్మపరిహారం

ముమ్ ధర్మ శబ్దార్థమెన్ఱుమ్ పక్షత్తిలుమ్ శొల్లుకిఱోమ్. అధర్మపరిహారేపి ధర్మత్వేన వివక్షితే। స్యాత్స్వాతన్త్ర్య విధే రేవనిత్యం తస్య పరిగ్రహః॥ ఆనుకూల్య పరిత్యాగం ప్రాతికూల్య పరిగ్రహమ్। ప్రపత్త్యఙ్గం ప్రతిజ్ఞాతుం నశక్యం సాధుసంసది॥ ప్రపన్నమధికృత్యైవ సదాచారానతిక్రమః। ప్రపత్త్యధ్యాయపఠితః ప్రతిసంధీయతా మిహ॥ ఇప్పడియాన పిన్బు "చోదనాం ప్రతిచోదనాం" ఎన్గిఱ విడత్తిలుమ్ "ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ" ఎన్గిఱ విడత్తిలుమ్ ప్రపత్తిక్కఙ్గమాక ఒన్ఱుమ్ స్వీకరిక్కవేణ్డావెన్గిఱతామిత్తనై. ముముక్షుమాత్రత్తై ప్పఱ్ఱి "త్రైవర్గికాం స్త్యజే ద్ధర్మాన్" ఎన్గిఱ కట్టళైయిలే

విశిష్య విధిక్కైయాల్ "సర్వధర్మా"నెన్ఱ విడత్తిల్ సర్వశబ్దం సఙ్కోచనీయమ్.

అ॥ (స్వా) సర్వధర్మత్యాగవచనమ్ నైరపేక్ష్య విధిపరంవా? సర్వధర్మత్యాగాఙ్గకత్వ విధిపరంవా? ఎన్ఱు వికల్పిత్తు ఆద్యపక్షత్తిలరు+ర్ (అధర్మే) తి. అధర్మపరిహారేపి-కేవలనిషిద్ధనివృత్తియుమ్ ధర్మశబ్దత్తాల్ వివక్షితమాకిలుమెన్ఱపడి.

(స్వా) ఇప్పడియాకిల్ "చోదనాంప్రతి" ఎన్గిఱ వచనత్తుక్కు గతియెను? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పడీ)తి. ఇప్పడియత్త పిన్బు-స్వతంత్రవిధేరేవానుల్లంఘనీయత్వే సిద్ధేయెన్ఱపడి. ఇఙ్గు విహితమాన సర్వధర్మత్యాగం సర్వధర్మనైరపేక్ష్యమాకక్కడవదు. అప్పోదు స్వతంత్రవిధియాలే ప్రపన్ననుక్కు వర్ణాశ్రమధర్మ పరిపాలనముణ్డాకైయాల్ యథేష్టాచరణత్తుక్కు అవకాశమిల్లైయెన్ఱపడి. ద్వితీయపక్షత్తై నిరసిక్కిఱార్ (అనుకూల్యే) తి. ఇత్తాల్ "అనుకూల్యస్య సంకల్పః" ఇత్యాది ప్రమాణమ్ సూచితమ్. విధినిషేధానాం ప్రపన్నేతర విషయత్వాత్ ప్రపన్నస్య ఐచ్ఛిక సంచార ప్రసంగ ఇత్యత్రాహ (ప్రపన్న) మితి. ఇహ-నశక్యతే ఎన్ఱుమర్థత్తిలెన్ఱపడి.

ఇప్పడి ప్రవృత్తినివృత్తికళై ప్రపత్త్యఙ్గమాక స్వీకరిక్కవేణ్డావెన్ఱుశొన్నాల్ మనసో భగవద్విషయే ప్రవృత్తియుమ్ విషయేభ్యో నివృత్తియుమ్ ప్రపదనాపేక్షితమెన్గై విరుద్ధమన్ఱో? ఎన్నవర్థాన్తర మరు+ర్ (ముముక్షు మాత్రత్తైప్పఱ్ఱి)

ఫలాన్తర సాధనమాక చోదిత్తైకళాన ప్రవృత్తినివృత్తికళై యుమ్ అవఱ్ఱుక్కు ఉప్పాన శాస్త్రఙ్గళైయుమ్ విడచ్చొన్న తాకవుమామ్. ఇజ్జనన్తిక్కే నిత్యనైమిత్తికాదికళుడైయ స్వరూపత్యాగమ్ వివక్షితమెన్నిల్ మఱ్ఱైయొన్న సర్వవిరోధ ముమ్ ప్రసఙ్గిక్కుమ్. ఇన్ద నిష్కర్షమ్ సత్వనిష్ఠరాయ్ వివే కికళాయిరుప్పార్ తెళిన్దు అఙ్గీకరిప్పార్కళ్. ఇవ్వర్థత్తై "శెయ్యాతన శెయ్యోమ్ తీక్కుఱళై చ్చెన్రోతోమ్" ఎన్నుమ్ "శెయ్యేల్ తీవినై యెన్రరుళ్ శెయ్యుమ్" ఎన్నుమ్ అరుళిచ్చెయ్ తార్కళ్. "నాయినేఱ్ శెయ్త కుఱ్ఱమ్ నఱ్ఱమాకవే కొళ్ ఞాలనాతనే" ఎన్నతుక్కుమ్ తాత్పర్యత్తై ప్పార్త్తాల్ క్షమిక్కవేణుమెన్రు అపేక్షిత్తపడియాలే ప్రపన్ననుక్కు అవ

విది. (దీ) అవఱ్ఱుక్కు ఉప్పాన శాస్త్రఙ్గళ్-చోదనాం ప్రతిచోదనా మొదలానవై.

(స్వా) విపక్షత్తిల్ బాధకమురైర్ (ఇజ్జనన్తిక్కే) ఇతి. ఇవ్వర్థమ్ ప్రమాణసిద్ధమాకిల్ శిలర్ అఙ్గీకరియామలిరుక్కక్కూడుమో? ఎన్నవరైర్ (ఇన్దనిష్కర్ష) మితి.

ఇప్పడియాకిల్ దర్శనప్రవర్తకరాన నమ్మాళ్వార్ ప్రభృతికళ్ ఇన్ద వర్థత్తై శొల్లవేణ్డావో? ఎన్నవరైర్ (ఇవ్వర్థత్తై) ఇతి. శెయ్యాదనై - అకృత్య ఙ్గళై, తీక్కుఱళ్ - కూరమాన సూక్తికళై, అసచ్ఛాస్త్రఙ్గళై; శెన్రు - కిట్టి, గురూపసమర్పణంపణ్ణి, ఓదోమ్ - అధ్యయనమ్ పణ్ణోమ్. శెయ్యేల్ - పణ్ణాదే, ఎన్రరుళ్ శెయ్యుమ్ - కృపైపణ్ణుమెఴ్ణై. ఇప్పడియాకిల్ "నాయినే" యెన్గిఱ పాట్టిల్ నిషిద్ధానుష్ఠానముమ్ సమీచీనమెన్గిఱదు విరోధియాదో? ఎన్న వరైర్ (నాయినే) నితి. ఞాలనాతనే - జగన్నాథనే, నాయినేఱ్ - అడియేఱ్, నఱ్ఱమ్-గుణమ్, కుఱ్ఱమ్ - నిషిద్ధమ్, ఉపచారమాక, కొళ్ - అఙ్గీకరిత్తరుళ వేణుమెఴ్ణై.

తాత్పర్యత్తై ప్పార్త్తాల్ క్షమిక్కవేణుమెన్రు నిష్కర్షిక్కక్కూడుమో? శబ్దస్వారస్యమిల్లైయే? ఎన్న, ప్రమాణానుగుణ్యత్తాలే క్షమిక్కవేణుమెన్రే గాథా

రాధమ్ పుకున్దాల్ "అజ్ఞానాదథవా జ్ఞానాదపరాధేషు సత్స్వపి। ప్రాయశ్చిత్తం క్షమస్వేతి ప్రార్థనైకైవ కేవలమ్ ॥" ఎన్గిఱ పడియే క్షమై కొళ్ళ ప్రాప్తమ్. ప్రాయశ్చిత్తాంతరాశక్తః కాలక్షేపాక్షమోఽపివా। పునః ప్రపద్యతే నాథ మభిందఽ లోకసంగ్రహమ్ ॥ ముముక్షుత్వమే అడియాక బుద్ధిపూర్వ నిషిద్ధఙ్గళ్ పుకిరావెన్నుమ్ వార్తైయుమ్ "విద్యతే బ్రాహ్మణే దమః" ఎన్నుమాప్పోలే ఔచిత్యత్తాలే శొన్నపడి యత్తనై. ముముక్షువుక్కు బుద్ధిపూర్వ నిషిద్ధఙ్గళ్ పుకున్దు పరిహారఙ్గళ్ పణ్ణుకై మహర్షికళ్ పక్కలిలుమ్ ఋషిప్రాయర్ పక్కలిలుమ్ ఉట్పడ కణ్డుపోరానిన్ఱతిఱే. ఇఙ్జనన్ఱాకిల్ ఉపాసకర్కళుమ్

తాత్పర్యమెన్ఱు అరు+ర్ (అజ్ఞానా) దితి. బహుష్వపరాధేషు సత్సు ప్రతినిమిత్తమ్ ప్రాయశ్చిత్తంమాస్తు, ఏకా ప్రార్థనైవ, కేవల-మతిశయితం ప్రాయశ్చిత్తమెన్ఱపడి.

ఇప్పడియాకి లపరాధపరిహారత్తిల్ శక్తనుక్కు ప్రతిపదమ్ శిష్టతయావ్యపదేశ్యనుక్కుమ్ ప్రతిపదమే పణ్ణవేణుమెన్ఱు శొన్నదు విరోధియాదో? ఎన్న, ప్రపదనమశక్త విషయమాకైయాల్ విరోధమిల్లై యెన్కిఱార్ (ప్రాయశ్చిత్తే)తి. ప్రాయశ్చిత్తాంతరే - ప్రతిపదే, అశక్తః - శక్తౌసత్యామపి నిశమ్యాక్షమశ్చేదపినాథం పునః ప్రపద్యతే. వ్యపదిష్టశ్చేత్ లోకసఙ్గ్రహమభిన్దఽ సఽ స్వాత్మసాక్షికం ప్రపదనం కృత్వా దీర్ఘకాల సాక్షికం ప్రతిపదం లోకసఙ్గ్రహార్థం కుర్యాదెన్ఱు కరుత్తు.

ఇప్పడియాకిల్ ముముక్షువుక్కు బుద్ధిపూర్వనిషిద్ధమ్ పుకుతాదెన్ఱు పూర్వాచార్యోక్తి విరోధియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ముముక్షువుక్కే) ఇతి. ఔచిత్యత్తాలే ఎన్ఱుమత్తైస్థాపిక్కిఱార్ (ముముక్షువుక్కే) ఇతి. (దీ) కణ్డుపోరానిన్ఱదు-శాస్త్రత్తిలుమ్ లోకత్తిలుమెన్ఱపడి.

ముముక్షువుక్కు బుద్ధిపూర్వాపరాధమ్ వారాదెన్ఱదిల్ బాధకమరు+ర్ (ఇఙ్జనన్ఱాకిలి) తి. ఉపాసకనుక్కుమ్ విహితానుష్ఠానత్తి లజ్జతాభిసన్ధియుమ్

ముముక్షుక్కళాకైయాలే అవర్కళుక్కుమ్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘమ్ ఘటియామైయాలే ఉత్తరాఘాశ్లేషమ్ ప్రామాదిక విషయమ్. బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కు క్షన్తవ్యత్వమిల్లై యెన్ఱు వ్యవస్థై పణ్ణవొణ్ణాతొఴియుమ్. ఉపాసకనుక్కుమ్ ప్రపన్ననుక్కు వర్ణాశ్రమ (జాతి) గోత్ర ప్రవరచరణకులదేశ కాలావస్థాగుణ సమయాదికళై ఉపాధియాకక్కొణ్డు శొన్న నిషిద్ధఙ్గళ్ తవిరుమిడత్తిల్ విశేషమిల్లై. నిషిద్ధఙ్గళ్ పుకున్దాల్ ప్రాయశ్చిత్తమ్ యథాధికారమ్. ఆకైయాలే వైషమ్యముణ్డు. "ఎన్నడియార్ అతు శెయ్యార్ శెయ్తారేల్ నన్ఱు శెయ్తార్"

కైఙ్కర్య బుద్ధియుమెన్ఱిఱ భేదమొప్పాలే నిషిద్ధ నివృత్తియిలుమ్ వైషమ్యమిల్లైయో? ఎన్నవ+ర్ (ఉపాసకనుక్కు) మితి. (వర్ణే)తి - బ్రాహ్మణో నసురాం పిబేత్ - యతి ర్ద్వయేన పతతి. సగోత్రాం నవిమంత్రయీత, సమాన ప్రవరాన్నో ద్వహేత్, స్వసూత్రే విద్యమానే పరసూత్రేణ నకుర్యాత్ - సకుల్యాన్నాతి క్రమేత్, నర్మదోత్తరే కటకే ఉపాకర్మ నకుర్యాత్, ఏకాదశ్యాం న భుఞ్జీత, నాతుర స్స్నాయాత్, నాన్యం దేవం నమస్కుర్యా ద్విష్ణుపాదాబ్జసంశ్రయః ॥ శిఖాం పుణ్డ్రంచ సూత్రంచ సమయాచారమేవచ । పూర్వైరాచరితం కుర్యా దన్యథా పతితో భవేత్ ॥ క్రమేణ ఇత్యాది నిషిద్ధత్తై తవిరుమిడత్తిలెన్ఱపడి.

భక్తప్రపన్ననుక్కు వైషమ్యమిల్లై ఎన్ఱు శొన్నాను కూడుమో? అప్పోను నిషిద్ధాచరణత్తిలుపాసకనుక్కు యోగముమ్, ప్రపన్ననుక్కు ప్రతిపదమాదల్ ప్రపదనమాదల్ ప్రాయశ్చిత్తమెన్ఱుమ్ భేదమ్ కూడాదో, క్రియాదో? ఎన్నవ+ర్ (నిషిద్ధఙ్గళ్ పుకున్దా)లితి. నిషిద్ధపఙ్గనమధికారభేదమిల్లామైయాలే ఏకరూపమానాలుమ్ ప్రాయశ్చిత్తమధికారభేదవత్తాకైయాలే వైషమ్యముణ్డెన్ఱు కరుత్తు.

భాగవతనుక్కు అపరాధమ్ పుకరాదెన్నవొణ్ణాదెఙ్గైయిలే యుక్త్యన్తరమురు+ర్ (ఎన్నడియా) రితి. శెయ్దారేలెన్ఱు శొల్లుకైయాలపరాధమ్ సంభా

ఎన్గిఱతువుమ్ అపరాధమ్ పుకుతుమెన్గైక్కు లిఙ్గమ్. ఇఙ్గు "శెయ్తారేల్ నన్ఱు శెయ్తా"రెన్ఱతుక్కు ప్రామాదికమాక ప్పుకున్దాల్ నామే క్షమిప్పుతోమ్. బుద్ధిపూర్వకమాక ప్పుకున్దాల్ అవర్కళ్ క్షమైకొళ్ళాతవళవిలుమ్ శిక్షా విశేషఙ్గళాలే నామ్ శమిప్పుతోమ్. ఒరుపడిక్కుమ్ నామ్ కైవిటోమెన్ఱు తాత్పర్యమ్. "నన్ఱు శెయ్తారెన్పర్ పోలుమ్" ఎన్ఱు శొల్లుకైయాలే ఇతు వస్తు వృత్తియిల్ నన్ఱన్ఱెన్ఱు మిడమ్ సూచితమ్. అపాయసంప్లవే సద్యః ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ । ప్రాయశ్చిత్తిరియం సాత్ర యత్పున శ్శరణం వ్రజేత్ ॥" ఎన్ఱు శొల్లుకైయాలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తిల్ ఈశ్వరనుక్కు నిగ్రహేచ్ఛై ఉదియాతెన్నవొణ్ణాతు. సర్వశక్తియానవనుక్కు

వితమెన్ఱు కరుత్తు. "నన్ఱు శెయ్దా"రెన్ఱు నిషిద్ధత్తైయుమ్ ఉత్కృష్టమాక చ్చొల్లుకిఱదు విరోధియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇఙ్గు) ఇతి. ఇప్పడి కల్పిక్కైక్కు నిదానమ్ కాట్టు+ర్ (నన్ఱు) ఇతి. (దీ) ఇదు వస్తు వృత్త్యా నల్లదన్ఱెన్ఱు వివక్షితమెన్ఱు+ర్ (నన్ఱు శెయ్దార్ ఎన్బర్ పోలు) మిత్యాదియాల్. "సర్వపాపేభ్యః" ఎన్గిఱవిడత్తిల్, సర్వ శబ్దా సఙ్కోచాత్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘముమ్ క్షంతవ్యమెన్ఱుతోత్త్రా నిఱ్కిలిఙ్గదర్శనమాత్రత్తాల్ సర్వ శబ్ద సఙ్కోచ మ్కూడుమో? శిక్షాపణ శాస్త్రమ్ భక్తవిషయమెన్న వేణ్డావో? ఎన్న ప్రపన్ననుక్కు ఉత్తరాఘమ్ లేపియాదెన్ఱవర్కళుక్కు ప్రపన్న విషయత్తిలీశ్వరనుక్కు నిగ్రహేచ్ఛైయుదియాదెన్ఱు తాత్పర్యమో? ఉదిత్తాలుమ్ నిగ్రహ ఫలమిల్లైయన్ఱో? ఈశ్వరనుక్కు ప్రీత్యభావమాత్రమ్ పిఱక్కుమ్ కర్తావుక్కు ప్రత్యవాయమిల్లైయన్ఱో? కర్తావుక్కు ప్రీత్యభావముణ్డెన్ఱు తాత్పర్యమో? ఎన్ఱు చతుర్ధా వికల్పిత్తు క్రమేణ దూషిక్కిఱార్ (అపాయసంప్లవ) ఇత్యాదియాల్. ఇన్దవచనమ్ ప్రపన్న విషయమాకైయాల్ తద్వ్యతిరిక్తవిషయమన్ఱెన్ఱు కరుత్తు. ద్వితీయత్తై నిరసిక్కిఱార్ (సర్వశక్తి)రితి - సర్వశక్తిత్వా త్స్వసంకల్పితకరణమ్ సిద్ధమెన్ఱు కరుత్తు. తృతీయత్తై

నిగ్రహేచ్ఛై పిఱన్దాల్ క్షమై కొళ్ళాత పోతు ఫల మిల్లై యెన్నవుమొణ్ణాతు. ఈశ్వరనుక్కు ప్రీత్యభావమాత్రం పిఱక్కు మిత్తనై యెన్టాల్ తనక్కు అత్తాల్ మేలొరు ప్రత్యవాయ మిల్లైయాకిల్ పునః (ప్రపత్తి) ప్రాయశ్చిత్తమ్పణ్ణవేణ్డా. తనక్కుమ్ ప్రీత్యభావమ్ పిఱక్కుమత్తనై యెన్టాలుమ్ ప్రత్య వాయమ్ సిద్ధమాయిఱ్ఱు. అతిలుమ్ కళ్ణ్దతుక్కు ప్రాయ శ్చిత్తమ్ వేణ్డా. మేలుమ్ అనువృత్తమాయ్ వరప్పుకుకిఱ ప్రీత్యభావత్తై ప్పఱ్ఱ ప్రాయశ్చిత్తమెన్టా లిత్తోడు తుల్య యోగక్షేమతైయాలే యథాసంభవం శ్రుత్యాది సిద్ధఙ్గళాన ఉపక్లేశఙ్గళుమ్ వరు మెన్ఱు భీతనాయ్ ప్రాయశ్చిత్తమ్ పణ్ణ ప్రాప్తమ్. ఆకైయాల్ ఉపక్లేశఙ్గళుమ్ ఇఙ్గుఱ్ఱ భగవదను భవత్తుక్కు కరణశక్తి జ్ఞానసఙ్కోచ దుఃఖాదికళ్ అడియాక వరుమ్ విచ్ఛేద సంకోచఙ్గళుమ్ నియతాయుస్సుక్కళ్ అల్లా

వ+ర్ (ఈశ్వరను) క్కితి – చతుర్థత్తై ని+ర్ (తనక్కు) మితి – స్వామి ప్రీత్య భావమూలక స్వప్రీత్యభావమే ప్రత్యవాయమెన్టపడి.

ఒరు పాపమ్పణ్ణినాల్ భవిష్యద్దుఃఖానుత్పత్త్యర్థమ్ ప్రాయశ్చిత్తమ్ వేణ్డా. పాపోత్పత్తి క్షణమారభ్య అనువర్తిక్కిఱ మనో వైరస్యరూప స్వపర ప్రీత్యభావ త్తిల్ అతీతత్తుక్కుమ్ ప్రాయశ్చిత్తమ్ వేణ్డా. భవిష్యత్ప్రీత్యభావమాత్రత్తుక్కు ప్రాయశ్చిత్తమ్ పణ్ణవేణుమెన్ఱు తాత్పర్యమ్ శొల్లవేణ్డావో? ఎన్నవ+ర్ (అదిలు) మితి.

ఇప్పడి దుఃఖభీతనాయ్ ప్రాయశ్చిత్తమ్ పణ్ణ ప్రాప్తమెన్నిల్ ప్రాయ శ్చిత్తమ్పణ్ణాదే యిరుక్కుమవనుక్కుమ్ దుఃఖమ్ కాణామైయాలే ఉపక్లేశవరు మెన్ఱు నియమముణ్డో? ఎన్నవ+ర్ (ఆకైయా) లితి. ఉపక్లేశశాస్త్ర ముపలక్షణ మెన్ఱు కరుత్తు.

తార్కుక్కు ఆయుర్వృద్ధియాలే పరమ ఫలత్తుక్కు విళమ్బమ్ ప్రసంగియామైక్కు పునః ప్రపదనమ్ పణ్ణుకిఱతు. ఇతు వేణ్డావెన్బార్క్కుమ్ నిషిద్ధజ్గళై క్షమిక్కుమ న్యాయత్తాలే ఇతువుమ్ క్షమా విషయ మాకైయాలే ఇతువే ఉచితమ్. బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తుక్కుమ్ ఏఱ్ఱవే ప్రపత్తి పణ్ణవొణ్ణా తెన్నుమిడముమ్ మున్బు కోలిన ఫల మోక్షియ ఫలాన్తరార్థ మాక ప్రపత్త్యన్తరమ్ పణ్ణుకైయిల్ విరోధమిల్లై యెన్నుమిడ ముమ్ మున్నే సమర్థిత్తోమ్. ఇప్పడి భగవదాజ్ఞా సిద్ధమాన సదాచారానుపాలనత్తిలుమ్ విరోధ మిల్లామై కణ్డుకొళ్వతు.

అ॥ ఆనాలుమ్ నిషిద్ధమ్ ప్రసక్తమానాలుమ్ క్షమావిషయమెన్ఱు శిలర్క్కు తోత్తుకైయాలే ప్రాయశ్చిత్తమ్ వేణ్డావెన్గిఱ వాదముమ్ కూడాదో? ఎన్న వ+ర్ (ఇదు) ఇతి. నానాపక్షప్రసక్తా బాధక సమ్భావనా రహితమానమార్గమే ఉచిత మెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘత్తైయుమ్ నివృత్తమాక వేణు మెన్ఱు కోలి మోక్షార్థ ప్రపత్తియై యనుష్ఠిత్తాలుత్తరాఘాశ్లేషవచన ముపపన్న మన్ఱో? అప్పడి ప్రణ్ణ లాకాదెన్ఱిల్ పాపారంభక పాపత్తైయుమ్ కోలి ప్రపదనమ్ కూడాదెన్ఱుమ్ ప్రస జ్గియాదో? ఎన్న వ+ర్ (బుద్ధిపూర్వే) తి. (మున్నే) ఇతి—అపరాధ పరిహారత్తిలె న్ఱపడి. ఉక్తప్రకారత్తై ఆజ్ఞాసిద్ధకైంకర్యత్తిలు మతిదేశిక్కిఱార్ (ఇప్పడీ)తి. అకృత్యమ్ క్షమావిషయమాకిఱాప్పోలే సదాచారానుపాలనముమ్ క్షమావిషయ మాకైయాలే విరోధమిల్లామైయాల్ మికవుముచితమెన్ఱు కరుత్తు. యద్వా; (దీ) పునః ప్రపత్తియిల్ పూర్వప్రపత్తి విరోధమిల్లాదాప్పోలే సదాచారానుపాల నత్తిలుమ్ విరోధమిల్లైయెన్గిఱార్ (ఇప్పడీ) త్యాది.

అ॥ (స్యా) ఆజ్ఞానుపాలనత్తిలే విరోధమిల్లైయెన్ఱు శొన్నను కూడుమో? అలేపపక్షత్తిలర్థసాధ్యమాయుమ్ ప్రయాససాధ్యమాయుమిరుక్కిఱ ప్రాయశ్చిత్త ముమాజ్ఞానుపాలనముమ్ వ్యర్థమన్ఱో? కిఞ్చ, ఆజ్ఞానుపాలనమ్ స్వరక్షణార్థ

ప్రపన్నస్య నిషిద్ధైర ప్యలేప ముపపాదయన్ । యథాభిమత సద్వృత్తి నిష్ఠేభ్యః కిమసూయతి ॥ ఆజ్ఞాతిలంఘనే యస్య రక్షకత్వం న భజ్యతే। ఆజ్ఞానుపాలనే తస్య కథం తదుపరుధ్యతే ॥ నచాచారం వినా కించి త్కైంకర్య ముపపద్యతే । న హి శౌచ మకృత్వైవ సమారాధన మర్హతి ॥ ఆచార ప్రభవో ధర్మో ధర్మస్య ప్రభు రచ్యుతః । ఇతి పంచమవేదేపి సర్వ శాస్త్రార్థ ఈరితః ॥ ప్రపత్తి ప్రతిసంధాన మాప్తై ర్యదుపదిశ్యతే । తత్స్వాధికారనియత హానోపాదానసిద్ధయే ॥

స్వవ్యాపారమాకైయాలుమ్ కృతకృత్యతా విరోధియాకైయాలుమీశ్వరన్ కైవిడానో? ఎన్నవర్ (ప్రపన్నస్యే)తి. అలేపవాది నిషిద్ధాలేపవదాజ్ఞానుపాలనముమ్ క్షంతవ్యమాకైయాలే యథాయోగ్యమ్ పూర్వాచార్యాభిమత సద్వృత్తనిష్ఠేభ్యః కిమసూయతి? యస్య - భగవతః, ఆజ్ఞాతిలంఘనే రక్షకత్వం నభజ్యత ఇత్యుక్తవతః పురుషస్య ఆజ్ఞానుపాలనే, తస్య - భగవతః, కథం సంధ్యాస్నానాదికరణే తద్రక్షకత్వముపరుధ్యతే. తస్యాపి నిషిద్ధవత్ క్షాంతి విషయత్వాత్.

సదాచారాతి లఙ్ఘనత్తిల్ అనిష్టమ్+ర్ (నచే)తి. స్వాభిమతమాన అనుజ్ఞా కైఙ్కర్యముమ్ సిద్ధియాదెన్గిఱార్ (నహీ)తి. యద్వా—అకరణే బాధకాభావే ప్రయాసాది సాధ్యమనుష్ఠానం కిమర్థ? మిత్యత ఆహ (నహీ)తి. ఆజ్ఞాసిద్ధ ఆచారాకరణే ఆరాధనాది కైఙ్కర్యాఽనర్హతాపి స్యా దితి భావః.

సదాచారావశ్య కర్తవ్యత్వే ప్రమాణమాహ (ఆచారప్రభవ) ఇతి. ఆచారత్తాలే కర్మయోగాది ధర్మముత్పన్నమామ్. అన్ద ధర్మఙ్గళుక్కు అచ్యుతన్ ఫలప్రదన్. ఆచారాభావత్తిలీశ్వరననుష్ఠిత్త ధర్మఙ్గళుక్కు ఫలఙ్కొడానెన్ఱు తాత్పర్యమ్. (ప్ర) పంచమవేదశబ్దేన "వేదానధ్యాపయామాస మహాభారత పంచమా" నిత్యేతత్స్మరితమ్. సర్వశాస్త్రార్థ ఇత్యనేన "సర్వాగమానామాచార" ఇత్యేతత్స్మరితమ్.

(స్వా) నన్వపాయసంప్లవే పూర్వ ప్రపత్తి ప్రతిసన్ధానమేవ కర్తవ్యమ్. న పునః ప్రాయశ్చిత్తమిత్యాప్తోక్తిర్విరుధ్యేతే త్యత్రాహ (ప్రపత్తీ) తి. ఆప్తవచనమ్ ప్రాయశ్చిత్తం నిరాకరణార్థం న భవతి. కింతు స్వాధికార నియత హానో

ప్రతిసన్ధానతో హి స్యా దధీపూర్వేష్వ లేపధీః । బుద్ధిపూర్వే ష్వపి పునః ప్రపత్తేరేవ సంగ్రహః ॥ అతో నిరపరాధేన వర్తితవ్యం కృతాత్మనా । అపరాధ ప్రసంగే చ పునః ప్రపదనం క్షమమ్ ॥ అడియిలే నిరపరాధనాకవేణుమెన్ఱు కోలి ప్రపత్తి పణ్ణినవనుక్కుమ్ పిన్బు అతుక్కాక ప్రపత్త్యన్తరమ్ పణ్ణినవనుక్కుమ్ ఉత్తరకృత్యమ్ నిరపరాధమాకవే నడక్కుమ్. ఇతిహాస పురాణఙ్గళిల్ శిల వృత్తాన్త దర్శనమాత్రత్తై క్కొణ్డు వచన విరోధత్తై అనాదరిత్తు భాగవతనుడైయ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘమ్ క్షన్తవ్య మెన్ఱు శిలర్ శొల్లువర్కళ్. ఇతువుమ్ అవ్వో ప్రకరణఙ్గళిల్ అభిప్రాయ మఱియామల్ వన్దతు. మహారాజర్క్కు ముట్పడ సమయాతిలంఘన మాత్రమాన

పాదాన సిద్ధయ ఇత్యర్థః. తముపపాదయతి (ప్రతిసన్ధానత) ఇతి. అహం ప్రపన్న ఇతి ప్రతిసన్ధానే అధీపూర్వేషు ప్రాయశ్చిత్తహానమ్. ధీ పూర్వేషు స్వాధికారోచిత ప్రపత్తేరేవ ఉపాదానం సిధ్యతి. ఉపసంహరతి (అత) ఇతి. తథాచాకరణే ప్రత్యవాయ ప్రసఙ్గాత్కరణే బాధకాభావాత్తైఙ్కర్యతయా ఆచార్యాభిమతత్వేన స్వరక్షణవ్యాపారత్వాభావా దకరణే భగవదభిమతానుజ్ఞాయామపి అనర్థాపత్త్యా ఆజ్ఞాధర్మానుపాలన మావశ్యకమెన్ఱు కరుత్తు.

నిరపరాధేన వర్తితవ్యమెన్ఱపోతుమో? ప్రారబ్ధవశత్తాలే వరుకిఱత్తై నిరోధిక్క క్కూడుమో? ఎన్న తన్నిరోధోపాయత్తిలే యత్నిక్కైయే తన్నిరోధమెన్గిఱార్ (అడియిలే) ఇతి. శిలర్ పెరుమాళ్ పిరాట్టి మొదలానారుడైయ మహారాజర్ రాక్షసికళ్ విషయత్తిల్ శెయ్ద వృత్తాన్తత్తైక్కొణ్డు బుద్ధిపూర్వాపరాధముమ్ క్షన్తవ్యమెన్ఱుమ్ పక్షత్తైయనువదిక్కిఱార్ (ఇతిహాసే) తి. (వచనవిరోధత్తై) ఇతి "మనీషీ వైదికాచార" మెన్గిఱ వచన విరోధత్తై ఎన్ఱపడి. ఇత్తై నిరసిక్కిఱార్ (ఇతువు) మితి. నిదర్శనార్థమాక మహారాజరుడైయ అపరాధ ప్రకరణ తాత్పర్యత్తై వెళియిడుకిఱార్ (మహారాజరుక్కు) మిత్యాదినా.

అపరాధమ్ పెరుమాళ్ తిరువుళ్ళత్తిలే శోకాభిభవత్తాలే ప్రతి భాసిత్తు "న చ సంకుచితః పంథా యేన వాలీ హతో గతః। సమయే తిష్ఠ సుగ్రీవ మావాలి పథ మన్వగాః॥" ఎన్ఱరుళి చ్చెయ్య క్కేట్టు ఇళైయ పెరుమాళ్ పెరుమాళ్ తామే తణియవిడవేణ్డుమ్పడి శీఱి యరుళి కిష్కింధైయిలే శెల్ల- "కృతాపరాధస్య హి తే నాన్యత్పశ్యామ్యహం క్షమమ్। అంతరేణాంజలిం బద్ధ్వా లక్ష్మణస్య ప్రసాదనాత్॥" ఎన్ఱు ఐందిరవ్యాకరణ పండితర్ మహారాజర్క్కు ఉపదేశిత్తానిఱే. అవ్వళవిల్ మహారాజరు మిఱైన్దు "యది కించి దతిక్రాంతం విశ్వాసా త్ప్రణయేన వా। ప్రేష్యస్య క్షమితవ్యం మే నక శ్చిన్నాపరాధ్యతి॥" ఎన్ఱు విణ్ణప్పమ్ శెయ్యవేణ్డిఱ్ఱు. అప్పోతు ఇళైయపెరుమాళుక్కుమ్ తామ్ మిగుతియాక చ్చొన్న వార్త్తైకళుక్కు "యచ్చ శోకాభిభూతస్య శ్రుత్వా రామస్య భాషితమ్। మయా త్వం పరుషాణ్యుక్త స్తచ్చ త్వం క్షంతు మర్హసి॥" ఎన్ఱు క్షమైకొళ్ళవేణ్డిఱ్ఱు. ఇప్పడి ప్రప న్ననుక్కుమ్ ప్రారబ్ధ కర్మవిశేషఙ్గళాలే బుద్ధిపూర్వోత్తరా ఘమ్ పుకిరవుమ్ కూడుమ్. అవై పుకున్దాల్ అనుతప్తనాయ్ క్షమైకొళ్ళవుమ్ వేణుమ్. "నధర్మనిష్ఠోస్మి" - "కుళిత్తు

సమయః - కాలమాదల్ సఙ్కేతమాదల్, శోకాభిభవత్తాలే- శోకాభిభవాభి నయత్తాలే ఎన్ఱపడి. తణియవిడ - పొరుక్కవిడ, అఞ్జలిం బద్ధ్వా లక్ష్మణస్య ప్రసాదనాదంతరేణ నాన్యత్పశ్యామి ఎన్ఱన్వయమ్. అవ్వళవిల్ - అక్కాలత్తిల్, విశ్వాసా త్ప్రణయేన వా యది కిఞ్చి దతిక్రాంతమ్. మిగుదియాక - అపరాధత్తుక్కు త్తక్కదన్ఱియే, (స్వా) ఇన్ద న్యాయత్తై భాగవత విషయత్తిలు మతి దేశిక్కిఱార్ (ఇప్పడీ)తి. "నధర్మనిష్ఠోస్మి" ఇత్యాదికళిలే ప్రపన్ననుక్కు జ్ఞాతి లఙ్ఘనమ్ శొల్లవిల్లైయో? ఎన్నవ+ర్ (నధర్మనిష్ఠోస్మి) తి. కుళిత్తు - స్నానమ్

మూన్ఱనలై యోమ్బుమ్ కుఱిక్కోళ్ తన్మై తన్నై యొళిత్తి ట్టేన్” ఇత్యాదికళుమ్ కర్మయోగాదికళుక్కు శక్తియిల్లామై శొల్లుకిఱన వత్తనై. యథాశక్తి భగవదాజ్ఞానుపాలనత్తై త్తవిఱ చ్చొల్లుకిఱన వన్ఱు. ఆకైయాల్ ప్రపన్ననుక్కుమ్ బ్రాహ్మణ్యాది విశిష్ట శరీరమ్ విడుమళవుమ్ అవ్వోజాత్యాది కళుక్కేడాన భగవదాజ్ఞానుపాలనమ్ కర్తవ్యమ్. ఆహార గృహమంత్రార్థ జాత్యాది నియమైర్యుతః । కుర్యాల్లక్ష్మీశ

పణ్ణి, మూన్ఱనల్ - త్రేతాగ్నికళై, ఓమ్బుకై - ఉపచరిక్కై, కుఱిక్కోళ్ - సావధానత్తైయే కొళ్ళునిఱ్కై, అన్తణ్మై - బ్రాహ్మణకృత్యత్తై, ఒళిత్తిట్టేన్ - త్యజిత్తేన్ ఎన్ఱపడి.

పూర్వపక్షికళ్ కల్పిత్త అర్థత్తై నిరసిక్కిఱార్ (కర్మయోగాదికళుక్కే) త్యాదియాల్. ప్రపన్ననుక్కు ప్రపత్త్యుత్తరక్షణం తుడఙ్గి ఫల దశైయాకై యాలే అప్పోదు మాజ్ఞాకైఙ్కర్య మనుష్ఠేయమాకిల్ ముక్తిదశైయిలుమనుష్ఠేయ మాక ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఆకైయా) లితి. ఆకైయాల్ - అలేపవాద ఙ్కాడామైయాలే; (బ్రాహ్మణ్యాదీ) తి-ముక్తిదశైయిల్ బ్రాహ్మణ్యాద్యధి కారవిగమత్తాలే అనుష్ఠానప్రసఙ్గమిల్లై.

(దీ) కైఙ్కర్యప్పిణువిడత్తిల్ నియమఙ్గళై సఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (ఆహారే)తి యద్వా-(స్వా) ఆజ్ఞానుపాలనమ్ కర్తవ్యమాకిల్ అనుజ్ఞాకైంకర్య మకర్తవ్యమాక ప్రసఙ్గియాదో? అమువుమ్ స్వయంప్రయోజనమాక కర్తవ్యమెన్ఱిల్ నిత్యనైమి త్తికమకృత్వాపి అనుజ్ఞా కైంకర్యమ్ ప్రసఙ్గియాదో? నిత్యనైమిత్తికమ్ ప్రత్య వాయనివారణ అర్థతా పాదకత్వాదావశ్యకమెన్ఱిల్ యావన్నిత్యమ్ కర్తుం శ క్యమో? కిఞ్చ-గృహస్థనుక్కు యతిధర్మముమ్ యతిక్కు గృహస్థధర్మముమ్ ప్రసఙ్గి యాదో? అభక్ష్య భక్షణ దశైయిలు మన్యాయార్జిత ద్రవ్యత్తాలుమ్ కైంకర్యమ్ ప్రసఙ్గియాదో? ఇత్యాది శఙ్కైకళై పరిహరిక్కిఱార్ (ఆహారేతి) - ఆహారః- ఆహారనియమః-జాత్యాశ్రయ నిమిత్తానుష్టాన్నమేవ భోక్తవ్యమితి నియమః, గృహ నియమః-సదాచార్యాదాగత జ్ఞానవదైవ కర్మ కార్యమ్. విశిష్టాత్ప్రతిగ్రహోవా

కైంకర్యం శక్త్యాఽనన్య ప్రయోజనః ॥ ఆచారాత్మగుణో పాయ పురుషార్థవిశేషతః । అధికారిణి వైశిష్ట్యం ప్రకృష్యే తోత్తరోత్తరమ్ ॥ ఇప్ప్రభావనియమమ్ రహస్యత్రయత్తిల్ ఈశ్వరనుడైయ ప్రశాసితృత్వాది గుణానుబన్ధమాక అనుసన్ధేయమ్.

యద్వా ; వాసస్థలనియమః, మన్త్రనియమః-స్వసూత్రప్రోక్త ఉపదేశపరంపరా ప్రాప్తమన్త్రైరేవ క్రియానుష్ఠానమితినియమః, సదాచార్యోపదిష్ట కామ్యభిన్నభగవన్మన్త్ర ఏవ జప్య ఇతివా, అర్థనియమః - న్యాయార్జిత ధనేనైవ కర్మకార్యమితి నియమః, యద్వా; మన్త్రార్థనియమః - భగవత్పర్యన్త మన్త్రార్థానుసన్ధాన నియమః జాతి నియమః-బ్రాహ్మణత్వాదినియమః, ఆదిశబ్దేన ఆశ్రమాది నియమోగృహ్యతే, లక్ష్మీశ కైఙ్కర్యమ్ - నతు దేవతాంతర ధర్మంవా భగవన్మాత్ర కైఙ్కర్యం వా.

ఇప్పడియానాల్ భక్తనైకాట్టిలుమ్ ప్రపన్నాధికారిక్కు విశేషమిల్లైయో? ప్రపన్ననుక్కు ఆజ్ఞాకైఙ్కర్యం నకర్తవ్యమెన్నుమ్ భక్తనుక్కు కర్తవ్యమెన్నుమ్ శొల్లిలన్రో? విశేషమేప్పడుమెన్నవ+ర్ (ఆచారే) తి. సామాన్యాచారరైక్కాట్టిలుమ్ ఆచారవిశేషవాన్ పూజ్యన్, అవనైక్కాట్టిల్ శాన్త్యాద్యాత్మగుణవానధికన్, ఇవనైక్కాట్టిలుమ్ భక్తిప్రపత్తిరూప ఉపాయవిశేషనిష్ఠన్, ఇవనైక్కాట్టిల్ ముముక్షువధికన్, ఇన్ద న్యాయత్తాలే భక్తినిష్ఠరైక్కాట్టిల్ ప్రపత్తినిష్ఠాధికారీ అవిళమ్బేన మోక్షసాధన ఉపాయావలమ్బనేన అధికన్. ఇవనైక్కాట్టిల్ భగవత్ప్రీత్యేక ప్రయోజనతయా కైంకర్య పురుషార్థ విశేషనిష్ఠనధికనెన్నపడి. ఆధిక్యాన్యథానుపపత్త్యా ఆజ్ఞాతిలఙ్ఘనమ్ ప్రపన్ననుక్కు వేణుమెన్నపడియన్నెన్ను కరుత్తు.

ఇప్పడి ప్రభావవ్యవస్థైక్కు వాచకశబ్దమ్ మన్త్రత్తిల్ ఇల్లామైయాలే ఇఙ్గు నిరూపణమ్ వ్యర్థమన్రో? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్ప్రభావే)తి. ప్రభావస్య నియమః వ్యవస్థా ఎన్నపడి. వాచకశబ్దమిల్లావిట్టాలుమ్ ఆర్థికమాక సిద్ధిక్కుమెన్ను కరుత్తు. (ప్ర) ప్రశాసితృత్వాదీతి - నారాయణశబ్దార్థ భూతప్రశాసితృత్వ హితప్రవర్తకత్వాది గుణకార్యత్వా త్తత్రైవానుసన్ధేయమిత్యర్థః.

తకవాల్ తరిక్కిన్ఱ తన్నడియార్కళై త్తన్ తిఱత్తిల్,
మికవాదరఞ్జెయ్యుమ్ మెయ్యరుళ్ విత్తకన్ మెయ్యురై[యిన్,
అకవాయఱిన్దనమ్ ఆరణనీతి నెఱికులైతల్,
ఉకవారెన వెఙ్గళ్ దేశికరుణ్మై యురైత్తనరే ॥ ౩౧ ॥

చాతుర్వర్ణ్య చతుర్విధాశ్రమముఖే భేదే యథావస్థితే
వృత్తం తన్నియతం గుణానుగుణయా వృత్త్యా విశిష్టం శ్రితాః।

ఇప్పడి ప్రభావనియమమ్ రహస్యత్రయ ప్రతిపాద్యమెన్నిల్ శిలర్ ప్రభావాదిక్యమ్ రహస్యత్రయం ప్రతిపాద్యమెన్ఱు శొల్లుకిఱదు విరోధియాదో? ఎన్న, అదు మహర్షిమత విరుద్ధమెన్ఱుమ్, స్వసంప్రదాయమ్ ప్రమాణమూలమెన్ఱుమ్ పాట్టాలేయుపపాదిక్కిఱార్ (తకవా) లితి. తకవాల్ - భగవత్కృపైయా తరిక్కిన్ఱ — ఆత్మధారణం ధృతవతః, తన్నడియార్కళై - స్వదాసాన్, తన్ తిఱత్తిల్ - స్వస్వభావప్రదానే, స్వసామ్యాపాదనేనేతి భావః, మిక - ఆధిక్యేన, ఆదరమ్ శెయ్యుమ్ - ఆదరమ్ కుర్వతః, మెయ్యరుళ్ - సత్యభూత కృపావతః, విత్తకన్ - ఆశ్చర్యచేష్టితస్య శ్రీకృష్ణస్య, మెయ్యురైయిన్ - సత్యవచనభూత చరమశ్లోకస్య, అకవాయఱిన్దవర్ - తాత్పర్యాభిజ్ఞాః, వ్యాసాదయః, ఆరణనీతి నెఱి-వేదాన్తోదిత నీతిమార్గస్య, కులైదల్-భఙ్గమ్, ఉకవార్ - నాఙ్గీకుర్వన్తి, ఎఙ్గళ్ దేశికర్-అస్మదాచార్యాః, ఉణ్మై- సత్యభూతార్థమ్, ఉరైత్తనర్ - అవోచన్. ఏకదేశికళైప్పోలే స్వకపోల కల్పిత మల్లామైయాలుమ్ వ్యాసాద్యభిమతమాక స్థిరీకరణ ప్పణ్ణుకైయాలే అసత్సమ్ప్రదాయమే ప్రామాణికమెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇన్ద ప్రభావ వ్యవస్థా నిరూపణమ్ వ్యర్థమన్ఱో? కలియిలే దుర్జనభూయిష్ఠతయా ఏతాదృశ ప్రభావశాలి పురుషన్ దుర్లభనాకైయాలిన్ద చిన్తాభ్యుపగముమ్ పణ్ణిఉకక్కిఱ పురుషన్ అతి దుర్లభనాకైయాలరణ్యచన్ద్రికైపోలే వ్యర్థయన్ఱో? ఎన్గిఱశఙ్కైయై పరిహరిత్తుక్కొణ్డు అధికారార్థత్తై సఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (చాతుర్వర్ణ్యే)తి. చాతుర్వర్ణ్యమ్ - బ్రాహ్మణ్యాది జాతికళ్, చతుర్విధాశ్రమం - బ్రహ్మచర్యాది, ముఖశబ్దత్తాలే పురశ్చ్ఛదత్వ చరణాది సఙ్గ్రహః, యథావస్థితే — శాస్త్రోక్త ప్రకారేణ వ్యవస్థితమాయిరుక్కిఱ ప్రభేదు, తన్నియతం వృత్తం - వర్ణాశ్రమాది ధర్మజాతమ్, గుణానుగుణయా వృత్త్యా విశిష్టం -

త్యాగోపప్లవ నిత్యదూరశరణప్రజ్యావిధాకోవిదా
శ్చిన్తామభ్యుపగన్తుమన్త్రిమయుగే ప్యేకాన్తిన స్సంతి నః ॥౫౬॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాన్తాచార్యస్య కృతిషు
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
ప్రభావవ్యవస్థాధికారః
పంచవింశః.

వైష్ణవత్వాది గుణప్రయుక్త దేవతాంతర వర్జనాది వృత్త్యా పూర్వోక్తధర్మజాతం విశిష్టం శ్రితాః, భక్తానామేవ ఏతదపేక్షితం ప్రపన్నానాం తత్త్యాగ ఏవేత్య త్రాహ (త్యాగే) తి. త్యాగః – సర్వధర్మ స్వరూపత్యాగః, సఏవోపప్లవః – ఉపద్రవః, తస్య నిత్యం దూరే శరణప్రజ్యా విధా కోవిదాః – ఏవం భూత ప్రభావశాలినో ఏకాంతినః, నః – అస్మాకం, అంతిమయుగే, చింతామభ్యుప గంతుమ్ – ప్రభావ వ్యవస్థా విచారం అభ్యుపగంతుమ్, అస్మత్సహాయ భూతా అపి పరమైకాంతినః కతిచన సంతి ఎన్నపడి. అతో న చిన్తావైయర్థ్య మిత్యు క్తరుత్తు. ॥౫౬॥

(వి) అత్ర దీపికోక్త సంగ్రహకారికా లిఖ్యంతే-

స్వవంశోత్తారకత్వంచాపరిచ్ఛిన్నప్రభావతా। సమం సర్వప్రపన్నానాం జాత్యాదౌ తు వ్యవస్థితిః ॥౧॥ సత్వాదిగుణవద్దేహ ప్రయుక్త బ్రాహ్మణత్వతః। సత్వాదిగుణవచ్చిత్త బ్రాహ్మణ్యం త్వన్యదిష్యతే॥౨॥ శారీరబ్రాహ్మణత్వాది రుత్పత్తి మరణావధిః। మానసబ్రాహ్మణత్వాది స్సత్వాన్యస్నేహ హేతుకః ॥౩॥ ప్రహ్లా దాదౌ జన్మసిద్ధ శ్చాన్యత్రాగంతుక స్స్మృతః। బ్రాహ్మణేచిత్తశూద్రత్వ మశని ష్టావహం భవేత్ ॥౪॥ శూద్రే మానసవిప్రత్వం తత్ప్రశంసావహం భృశం। గర్వహేతుర్ద్వయ్యుభయ మనర్థే పర్యవస్యతి ॥౫॥ ఉభయం యది నైచ్యాయ పురు షార్థాయకల్పతే। దేవతాన్తర సంబంధ త్యాగాదేకాంతినస్స్మృతాః ॥౬॥ పరమై కాన్తిన స్తేస్యుర్యర్థాంతర పరాఙ్ముఖాః। శేషాస్తత్రాపి భగవత్కైంకర్యైక

ప్రయోజనాః ॥ ౭ ॥ అధర్మపరిహారేపి ధర్మత్వేన వివక్షితే । త్యజధర్మమితిత్వత్ర తత్త్యాగో నోపపద్యతే ॥ ౮ ॥ యత్స్వతంత్ర విధేరేవ నిత్యం తస్య పరిగ్రహః । శరణాగతి మాత్రంతు లోకే యద్యపి దృశ్యతే ॥ ౯ ॥ శాస్త్రాదృతే పరికరః క్రమశ్చాపి నసిధ్యతి । సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్యేత్యత్ర ధర్మోర్జునోక్తితః ॥ ౧౦ ॥ నివృత్తిరూపధర్మాణామపిత్యాగప్రసంగతః । బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘానా మలేపం కేచిదూచిరే ॥ ౧౧ ॥ అలేపక మతాదేతత్కృష్టం పాపస్య కర్మణః । అవశ్యకరణీయత్వం యదేతైః ప్రతిపాద్యతే ॥ ౧౨ ॥ పూర్వమేవన్యాసకాలే బుద్ధిపూర్వోత్తరాగసామ్ । క్షంతవ్యత్వాయ సంకల్పోనకార్యోవిద్యభావతః ॥ ౧౩ ॥ పూర్వోద్దిష్టఫలాధన్య ఫలార్థం చేత్పునః క్రియా । ప్రపత్తేరైవదోషాయేత్యర్థః ప్రాగేవ దర్శితః ॥ ౧౪ ॥ ప్రపత్తికాలే నిష్పాప వృత్తిసఙ్కల్పనం క్షమం । యద్వాపశ్చాత్తదర్థంతు పునఃప్రపదనం చరేత్ ॥ ౧౫ ॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రయసార వ్యాఖ్యాన సఙ్గ్రహే

ప్రభావ వ్యవస్థాధికారః

పఞ్చవింశః.

శ్రీమతే నిగమాంత మహాదేశికాయనమః.

శ్రీరహస్యత్రయ సారార్థ రత్నావలీ.

(౧) సంశోధ్యైవం ప్రమాణై ర్బహుభి రనుగుణై ర్యుక్తిజాలైశ్చ
సిద్ధం సాధ్యం చోపాయమార్గః పరిహరణకృతే వైష్ణవానాం ప్రభావం।
యుక్తం ప్రఖ్యాపయిష్యన్ ప్రథమ మిహ సముల్లంఘ్య కైశ్చిత్ప్రమా
ణాన్యత్యుక్తం తం వ్యవస్థాపయతి తదవిరుద్ధం చ లోకావిరుద్ధం ॥151॥

(౨) దుర్జాతే ర్విష్ణుభక్త్యా ప్రవిలయ వచనాత్సాధుజాతేశ్చ వాదా
న్నైవా సాధ్యం తపోభి స్త్వితి మనుకథనాత్ క్షత్రియే విప్రతాయాః।
విశ్వామిత్రే ప్రసిద్ధ్యా మునివచనబలాత్ క్షత్రియో వీతహవ్యో విప్రో
భూ త్సద్య ఏవే త్యపి కథితతయా పంచమామ్నాయ కర్త్రా ॥ 152 ॥

(3) సర్వత్వాదేస్తు జాతేరపి నహుషముఖేషూద్భవా ద్విప్రవాక్యా
దాచార్యత్వ ప్రసిద్ధ్యాపి చ మధురకవే శ్శ్రీశఠారా మునీంద్రే।
ధర్మవ్యాధాదిభి శ్చోత్తమ జననజుషాం భూరిధర్మోపదేశా
చ్ఛూద్రాశ్చ బ్రాహ్మణాస్స్యు ర్హరిభజనమహిమ్నేతి కేచిద్వదంతి ॥

(౪) ఏషా ప్రత్యుక్తిరేషాం యది హరిభజనా న్నీచజాతి ర్వినశ్యే
ద్దేవత్వాదే ర్నికృష్టా విలయ మపి నరత్వాది జాతిర్భజేత।
ఇష్టాపత్తిర్న చాస్మి న్ననుభవవిహతే శూద్రతాద్యైన నశ్యే
న్నాన్య చ్చేత్త్వన్మతేఽపి ప్రపదనమహిమన్యూనతాపత్తిసామ్యమ్।

(౫) త్యక్త్వాతర్కాంతథాత్వం యదివచనబలాదుచ్యతేహంత శూద్రో
మాసార్థం వైష్ణవస్స్యా దశుచి రితి తథా న స్వరశూద్రజాతేః।
సంజాత శూద్రయోనా వహ మితర దతో నోత్సహే వక్తు మిత్యా
ద్యాప్తోక్తీనాం సహస్రం గమయతి వృషలే వైష్ణవే శూద్రభావం ॥155॥

(౬) విపరీత్వం గూఢమాసీత్తుశికభువి చరువ్యత్యయ స్తత్రమానం
పశ్చాత్తద్వ్యంజకం తత్తప ఇతి విదితం పీతహవ్యాదికేషు ।
విప్రీత్వాదిర్మునీనాం మహిమత ఇతరత్రాపి తస్యాతిదేశం
నాంగీకుర్వంతి సంతో న వచనవిహితౌ న్యాయ ఇత్థం హి నీతిః ॥156॥

(౭) విప్రే ప్యాచార్యకం య ద్వకుళధరమునే స్తత్తథైవాభ్యుపేతం
వ్యక్తం తేజోధికానా మతిపతతి తదన్యస్య దృష్టాన్తభావమ్ ।
నాతీయుస్స్వాంరయోపి పరిగుణితమహిమాం బోధయో జాతిధర్మా
నిత్యేవం జాయతే చ ప్రణవ విరహితస్వపరిబంధాదిమానైః ॥ 157 ॥

(౮) ధర్మవ్యాధాదయో న ద్విజ మపి గురుతా మన్వతిష్ఠన్నపాత్రే
తత్రైతద్వందనోక్తే రపితు నిరవహా ధర్మసందేహశాన్తిమ్ ।
న్యాయ్యం తద్జ్ఞానమాత్ర గ్రహణవచవతోగత్యభావేపి నీచా
దేషాం వృత్తం స్వవర్ణోచిత మపి విదురః పర్యగైషీత్స్వవర్ణాం ॥158॥

(౯) ప్రామాణ్యంవాచ్యమిత్థం ద్వివిధవచనయోర్వ్యార్థ శారీరభేదా
ద్బ్రాహ్మణ్యాది ద్విధాస్యాద్ద్వివిధమపి సముద్రిక్త సత్త్వాదిరూపమ్ ।
తత్రాద్యం సర్వసంభావిత మిదమవలుబ్ధ్యైవ నింద్యాప్రశంసే
శాస్త్రోక్తే జన్మసిద్ధం స్థిరమపి చరమం తత్తువిద్యాదిమూలమ్ ॥ 159 ॥

(౧౦) ఏకాంతీభక్తిమాంశ్చేద్భగవతి వృషలోప్యగ్రజై శ్లాఘనీయో
నైవావజ్ఞా విధేయాత్త్వపర ఇతి యథాశాస్త్రమన్యా ప్రవృత్తిః ।
విప్రశ్చేద్భక్తిహీనో నృపశురితి గిరా చేతసావానమాన్యః
తస్మాజ్జాతివ్యవస్థోచిత ఇహ భగవద్భక్తభూమావసేయః ॥ 160 ॥

ఇతి శ్రీరహస్యత్రయసారార్థరత్నావల్యాం
పరిభావవ్యవస్థాధికారః పంచవింశః.

శ్రీమతే వేదాన్తగురవే నమః.

ప్రభావరక్షాధికారః.

శిలాదేః స్త్రీత్వాదిర్విపరిణతిరస్త్వద్భుతమిదం
తతోఽప్యేతచ్చిత్రం యదుత దహనస్యైవ హిమతా ।
తృణస్యైవాస్త్రత్వం రిపుషు నిహతేరేవ హితతా
పదత్రేణైవేహ త్రిభువనపరిత్రాణ మితి చ ॥ ౨౮ ॥

(దీ) ప్రభావరక్షైయావదు? ప్రభావత్తై శాస్త్రోక్తస్థితిక్కు క్కుఱైయ నిఱైక్క యథాప్రమాణమ్ సమాధానమ్ పణ్ణుకై. అది ఉపాయత్తుక్కు ప్రారబ్ధనివర్తకత్వఙ్గూడామై. ప్రారబ్ధనివర్తకత్వవచనఙ్గళుపచ్ఛన్దనరూపఙ్గళెన్ఱు శిలరెణ్ణువర్కళ్. తన్నిరాసార్థమాక ప్రభావత్తుక్కు ప్రారబ్ధ నివర్తకత్తై కైముత్యన్యాయేన దృఢీకరిక్కైక్కాక భగవానుడైయ విచిత్రశక్తియోగత్తై యరు+ర్ (శిలాదే) రితి. రామావతారత్తిల్ శిలైయానదు రామపాదస్పర్శత్తాల్ అహల్యారూపమాన స్త్రీయాకవుమ్, కృష్ణావతారత్తిలుత్తరాగర్భమాన కరియానదుపుమానాకవుమ్, ఆనదు ప్రసిద్ధమిఱే. ఇన్ద అద్భుతత్తైక్కాట్టిలుమ్ ప్రహ్లాదవిషయత్తిల్ హిరణ్యనాల్ వేగప్పట్ట అగ్నియానదు భగవదనుగ్రహత్తాల్ హిమమాకవుమ్, హనుమాన్ విషయత్తిల్ రాక్షసనాల్ వాల్ కొళుత్తప్పట్ట అగ్నియానదు పిరాట్టియుడైయ ప్రభావత్తాల్ హిమమాకవానదువుమ్, చిత్రం— అద్భుతతరం, ఇదక్కాట్టిలుమ్ కాకాసురన్ విషయత్తిల్ ప్రయోగిక్కప్పట్ట తృణమస్త్రమాక ఆనదు చిత్రమ్. ఇదక్కాట్టిలుమ్ కబన్ధయమళార్జునాదివిషయత్తిలే హననమే హితరూపమాక ఆనదువుమ్ తతోఽపి చిత్రమ్. తిరువయోధ్యైయిల్ అభిషిక్తమాన పాదుకాయుగళమ్ త్రిభువనత్తుక్కుమ్ రక్షకమాక ఆనదువుమ్ తతోఽపి విచిత్రఙ్గళ్, ఇప్పడిప్పట్ట ప్రభావత్తైయుడైయ సిద్ధోపాయత్తుక్కు ప్రారబ్ధాంశ నివర్తనత్తిల్ అరుక్కుత్తాన్ సన్దేహ ముణ్డాకుమెన్ఱు కరుత్తు. (స్వా) ఆద్యే శిలాత్వావస్థాపరిహాణేన విస

ఉపాయపరిభావవ్యవస్థైశొన్నోమ్. ఇనిమేల్ ఉపాయప్రభావత్తై సంకుచితమాక స్పార్త్తువరుమ్ తప్పుకళ్ పరిహరిక్కిఱోమ్. "అత్యుత్కటైః పుణ్యపాపైరిహైవ ఫలమశ్నుతే" ఎన్గిఱ కణక్కిలే "ఉపాయభక్తిః ప్రారబ్ధ వ్యతిరిక్తాఘనాశినీ। సాధ్యభక్తిస్తు సాహన్త్రీ ప్రారబ్ధస్యాపి భూయసీ॥" ఎన్గైయాలే ప్రారబ్ధఙ్గళైయుమ్ కూడ అముక్కిశెయ్ ఫలత్తైయుమ్ కొడుక్కవైత్తాల్ ప్రపత్తియైప్పణ్ణినవనుక్కు విద్యాన్తరన్యాయత్తాలే ఉత్తరపూర్వాఘఙ్గళుమ్ ఇవ్విద్యైక్కు తన్నేఱ్ఱమాన సామర్థ్యత్తాలే ప్రారబ్ధ కర్మఫలత్తైప్పఱ్ఱ వుండాన ఆర్త్తియిలే ఎల్లైక్కి-

దృశ స్త్రీత్వాది పరిణామస్య అద్భుతత్వమ్, అనన్తరచతుష్టయేతు ఏవకార ద్యోతిత వహ్నిత్వాది విరుద్ధధర్మ సత్త్వఏవ తద్విరుద్ధ హిమవత్వాది ధర్మప్రాప్తి ఘటనాపరీత్యా అద్భుతత్వమ్, చరమోదాహరణే అచేతనపదత్రస్య ఈశ్వరకార్య త్రిభువన సంరక్షకత్వ ప్రతీతేశ్చ తతోప్యత చ్చిత్రమిత్యుక్తమ్. ఏవం భగవత్ప్రభావ వైచిత్ర్య త్తద్విషయక ప్రపత్తేరపి గురుతరభక్తియోగాది స్వప్యదృష్టప్రారబ్ధ నివర్తకత్వానుషఙ్గిక పఙ్క్తిపావనత్వాది సాధకత్వాది ప్రభావోపి నిరాతంక స్సిధ్యతి ఎన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ దీ॥ వక్ష్యమాణార్థ సఙ్గతి ప్రదర్శనార్థమ్ పూర్వాధికారోక్తార్థత్తైయనువదిక్కిఱార్ (ఉపాయే) త్యాది. ఇదిల్ శఙ్కోత్థాపనార్థమాక సిద్ధాన్త్యభిమత అర్థవిశేషత్తై యనువదిక్కిఱార్ (అత్యుత్కటై) రిత్యాదినా. అతి ప్రబలపుణ్యఙ్గళాలిన్ద జన్మత్తిలేయే ఫలమ్ పెఱువరెన్గై. ఉపాయభక్తిః- భక్తియోగమ్, సాధ్యభక్తిః- ప్రపత్తి ఎన్ఱపడి. ఇను మహాప్రభావైయాకైయాల్ ప్రారబ్ధాంశత్తుక్కుమ్ నాశకైయామ్, యద్వా—(స్వా॥) ప్రపత్తిక్కి ప్రారబ్ధనివర్తకత్వం కర్మఙ్గళిల్ ఓరిడత్తిలుమ్ కాణామైయాల్ కూడుమో? ఎన్గిఱశఙ్కైయై పరిహరిక్కిఱార్ (అత్యుత్కటై) రిత్యాది. ఒరుధర్మఙ్గళిలుమ్ కాణాద ఐహిక ఫలప్రదత్వమ్ అత్యుత్కట పుణ్యాదికళుక్కు శొల్లుకిఱాప్పోలే ఇనువుముపపన్నమెన్ఱు కరుత్తు. అముక్కి-నశిప్పిత్తెన్ఱపడి. (స్వా॥) "మాశుచ" ఇతివాక్యత్తుక్కు అభి

డాక క్షణాన్తర దివసాన్తర జన్మాన్తరాద్యనువృత్తియుమ్ కణ్ణి
యక్కడవతెన్ఱు "మాశుచః" ఎన్గిఱవాక్యత్తుక్కు అభిప్రా
యమ్. ఇవ్వర్థమ్ తత్త్వమాకిల్ ప్రారబ్ధకర్మవిశేష ఫలమాయ్
క్కొణ్డు వరుకిఱ దుఃఖఙ్గళుమ్ దుఃఖకారణఙ్గళాన కర్మఙ్గళి
నుడైయ ఆర్జనముమ్ కణ్ణియవేణ్డావో? ఆర్త్తనాయ్ పురుషర్
అర్థిక్క క్కొడుక్కవేణుమెన్నిల్ ఆనుషఙ్గికమాన పఙ్క్తిపావన
త్వాదికళైప్పోలే అనభిసంహితఙ్గళైయుఙ్కూడ హితైషియాన
ఈశ్వరన్ తానే కొడుక్కత్తట్టెన్? ఇప్పడి శెయ్యక్కాణామై
యాల్ శోకవిషయమాన అంశమెల్లామ్ నిశ్శేషమాక ప్రపత్తి
యాలే కణ్ణియుమెన్ఱవిడమ్ ప్రపత్తిప్రభావాతిశయత్తై ప్పరక్క
స్తుతిపణ్ణినపడియెన్ఱు శిలర్ ఇత్తై ప్రభావత్తై వరైయిట్టు ప్పార్
ప్పర్కళ్. ఇతుక్కు ఉత్తరమ్ అనుగ్రహశీలనాయ్ ఆశ్రయి
ప్పార్క్కు ప్రపత్తివాక్యోచ్చారణ ప్రారంభత్తిలే కడుక
మోక్షమ్ కొడుక్క త్వరిక్కిఱ ఈశ్వరన్ ఇవనుడైయ నన్మై
యాలే శిఱితుకాల మిఙ్గేవైక్క విరైన్ద వళవిలే ఇవ్విడత్తి
లుళ్ళ శిఱ్ఱిన్పఙ్గళై దుఃఖప్రసఙ్గమఱ అనుభవిక్కు మాకిల్
ఇవనుక్కన్నైయెరుక్కాలుమ్ మాళాతు. భగవదనుభవ
త్తిల్ భోగ్యతాబుద్ధియుమ్ కొళ్ళువిట్టు వారాతు-ఆకైయాల్

ప్రాయమిత్యంతమ్ సిద్ధాంతానువాదమ్. ఇదిల్ శఙ్కైయైక్కాట్టు+ర్ (ఇవ్వర్థం తత్త్వమాకి) లిత్యాదియాల్, అదిల్ సిద్ధాన్తి శఙ్కిక్కిఱాన్ (ఆర్త్తనా) యెన్ఱుతుడఙ్గి, శఙ్కైక్కు సమాధానమ్ శొల్లుకిఱార్ (ఆనుషఙ్గికమాన) విత్యాదియాల్. ఆనుషఙ్గికమ్-అవాంతరఫలమ్, అనభిసంహితఙ్గళైయుమ్ – అప్రార్థితఙ్గళైయుమెన్ఱపడి. వరైయిట్టు-పరిచ్ఛేదిత్తెన్ఱై, ఇఙ్గే-ఇవ్విభూతియిలే, శిఱ్ఱిన్బఙ్గళై. శబ్దాద్యల్పసుఖఙ్గళై. (వి) కొళ్ళువిట్టువారాను-అభివృద్ధానస్యాత్.

"యస్యానుగ్రహ మిచ్ఛామి తస్య విత్తం హరామ్యహమ్ । బాంధవైశ్చ వియోగేన సదా భవతి దుఃఖితః ॥ తేనదుఃఖేన సంతప్తో యది మాం న పరిత్యజేత్ । తం ప్రసాదం కరిష్యామి యస్సురైరపి దుర్లభః ॥" ఎన్గిఱ పడికళిలే దుఃఖాదికళుక్కు కారణమాన ప్రారబ్ధకర్మ విశేషత్తై సన్నిహితమాన కళాది కళై ప్పోలే తుణైయాకక్కొణ్డు పిత్రాదికళై ప్పోలే శిక్షకనాన ఈశ్వరన్ శిలకళిన ప్రకృతికళుక్కు పణ్ణుకిఱ అనుగ్రహవిశేష మిత్తెన్ఱు అనుసంధిక్కై ఉచితమ్. ఒరు వ్యాధి విశేషత్తై యుణ్డో? వెన్ఱు రాజా కేట్క్క అవరుమ్ ఒరు ఉపాధ్యాయర్ ఉణ్డెన్ఱు భట్టర్ అరుళిచ్చెయ్తార్. ఆయుస్సు వరైక్క వొణ్ణా తపడి నియతాయుస్సానవనుక్కు ఉళ్ళత్తిల్ ఉద్వేగమ్ పిఱక్కై క్కాకవుమ్ అనియతాయుస్సుక్కళుక్కు ఆయుష్కామి

అ॥ వ్యాజమాత్రానుగ్రహార్థమ్ దుఃఖోత్పాదనమ్పణ్ణిల్ సర్వవిషయత్తిలుమ్ దుఃఖంప్రసజ్గియాదో? అన్యథా వైషమ్యనైర్ఘృణ్యమ్ ప్రసజ్గియాదో ఎన్నవ+ర్ (ఆక్కైయా)లితి. ఆక్కైయాల్ – దుఃఖప్రసజ్గరహితమాక భోగప్రదానమ్ హిత మల్లామైయాలే ఎన్ఱపడి. (స్వా) తంప్రసాదమితి–యేదుర్లభఃప్రసాదః తం ప్రసాదమ్ కరిష్యామీత్యన్వయః.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ లోకత్తిల్ దుఃఖానుభవత్తాలే హితత్వ బుద్ధి ఓరిడత్తి లుమ్ కణ్డదిల్లైయే! ఎన్న ఐతిహ్యకథనత్తాలే సమర్థిక్కిఱార్ (ఒరువ్యాధి) తి. (దీ॥ శిఱ్ఱిన్బజ్గళై యాశైప్పడ ఒట్టాద శిక్షకరిరే వ్యాధికళ్,) అకృత్య ప్రవృత్తనై నివర్తిప్పిక్కిఱవనుమ్ హితప్రవర్తకనుమన్ఱో ఉపాధ్యాయన్? దుఃఖ జనకవ్యాధియై ఉపాధ్యాయనెన్ఱు శొల్లక్కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (ఆయుస్సి)తి= ముముక్షు వుక్కు ఉద్వేగరూపహితత్తై ప్పణ్ణువిక్కైయాలుమ్ ఆయుర్వృద్ధిరూప హిత నివారకమాకైయాలుమ్ ఎన్ఱు కరుత్తు. ఆదిశబ్దేన భయ గ్రహణమ్.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ ముముక్షుక్కళ్ దుఃఖవ్యాధ్యాది నివృత్తియై ప్రార్థిక్క క్కూడుమో? వ్యాధి హితమానదాల్ హితనివృత్తి ప్రార్థన మసజ్గతమన్ఱో? అను

యజ్ఞళై యిట్టు వళర్క్క నినైయామైక్కుమాక దుఃఖాదికళ్ ఇవనుక్కు ఉపాధ్యాయర్కళ్. ఇతు ఆళ్వాన్ ఉప్పిట్టార్ పక్కలిలే ప్రసిద్ధమ్. అపచారఙ్గళైయుమ్ తత్ఫలఙ్గళైయుమ్ శిలర్క్కు క్కాట్టి మఱ్ఱైక్కిఱ వితువుమ్, "పామ్బోడొరు కూరైయిలే పయిన్ఱాఱ్పోలే, తాంకాతుళ్ళమ్ తళ్ళ మెన్ఱా మరైక్కణ్ణా" వెన్ఱు నిర్వేదపూర్త్తియైక్ కొడుక పిఱప్పిత్తుత్తాన్ ఇశైన్ద సంసార నివర్తనత్తై క్కొడుక ఇవనైయుమ్ ఇశైవిక్కైక్కాక వత్తనై. ఇవ్విడత్తిల్ ప్రతికూలానుభవాంశమ్ దుష్కర్మఫలమ్. ఇతు శిక్షణమాకి అతువుమ్ ప్రాయశ్చిత్త

అవివేకకృత్యమెన్ఱిల్ వివేకికళ్ ప్రాక్షియామలిరుక్కక్కణ్డుణ్డో? ఎన్నవర్ (ఇను) ఇతి. (దీ|| కూరత్తాళ్వాన్ నేత్రవ్యసనత్తై ఉపాధ్యాయరాకత్తైళిన్దిఱే ప్రాకృతచక్షుస్సై ప్రాక్షిత్తిలర్.)

అ|| ఆనాలుమ్ కఠినప్రకృతికళ్ నిక్కై యిరుక్క శిలరుక్కు అపచారత్తైయుమ్ తత్ఫలత్తైయుమ్ కొడుక్కక్కూడుమో? ఎన్నవర్ (అపచారఙ్గళైయు) మితి. శిలరుక్కు-ఋజుప్రకృతికళుక్కెన్నపడి. తత్ఫలత్తైయుమ్-భగవదనుభవవిచ్ఛేదాదికళైయు మెన్నపడి. కాట్టిమఱైక్కిఱ వినువుమ్-మిన్నొళిపోలే కాట్టి నివృత్తిప్పిక్కిఱ వినువుమ్, కూరైయిలే - ఎళిప్పిలే, (దీ||) పయిలుకై-కూడవసిక్కై, తాఙ్గామ-ధరియాను, ఉళ్ళమ్-మనస్సు, తళ్ళుమ్-తళ్ళవాన్నిఱుక్కుమ్, (స్వా||) ఎన్ పుణ్డరీకాక్ష! కటాక్షిక్కలాకాదో! ఎన్ఱు కరుత్తు. సర్పమ్ దృష్టమాయ్ కూరైయిలే యొళిన్దాలుమ్ పునశ్చ దృష్టమాయ్ బాధిక్కుమో? ఎన్ఱు భయత్తైయుణ్డాక్కిఱాప్పోలే ఎప్పోను అపచారముణ్డాయ్ బాధిక్కిఱదో ఎన్ఱు భయత్తైయుణ్డాక్కి-నిర్వేదత్తై యుణ్డాక్కిఱదెన్ఱు కరుత్తు.

అ|| ఇప్పడి దుఃఖోత్పాదన మనుగ్రహఫలమాయ్ కొణ్డా శిక్షారూపమిఙ్గు శొన్ననకూడుమో? దుఃఖమ్ నిగ్రహ సఙ్కల్పరూప దుష్కర్మ ఫలమన్ఱో? ఎన్నవర్ (ఇవ్విడత్తి) లితి. ప్రతికూలానుభవత్తిల్ ఆకారత్రయముణ్డు. అదావను

త్తిలే మూట్టుకిఱతువుమ్ ఉపాయఫలమ్. ఇవర్గళ్ శిక్షణాదికళ్ ప్రారబ్ధ సుకృత విశేష ఫలమాయుమ్ వరుమ్. ప్రాణార్థియాయ్ విఴున్ద కాకత్తుక్కు ప్రాణనైక్కొడుక్కైయాలే అఙ్గుమ్ ప్రపత్తి ఫలమ్ పూర్ణమ్. దుష్ప్రకృతియాన ఇక్కాకత్తుక్కు శిక్షైయాక ఒరుకణ్ణై వాఙ్గివిట్టతువుమ్ నిగ్రహమన్ఱు. అనుగ్రహ విశేషమ్. ఆకైయాల్ ఆభూతసంప్లవమ్ నరకత్తిలే కిడక్కుమ్పడి క్షణకృత పాపకర్మఙ్గళుడైయ ప్రభావమాన

ప్రతికూలానుభవరూపత్వముమ్, నిర్వేదోత్పాదన ద్వారా పునశ్చ సజాతీయాపరాధకరణ ప్రతిబన్ధరూప శిక్షణరూపత్వముమ్, అపరాధప్రసక్తౌ భవిష్యత్సజాతీయదుఃఖభీత్యా ప్రాయశ్చిత్తప్రవర్తకత్వముమెన్ఱు. అదిల్ ప్రతికూలానుభవాంశమ్ దుష్కర్మఫలమ్. శిక్షారూపత్వాద్యంశమ్ ప్రపత్తిజనితానుషఙ్గికానుగ్రహఫలమెన్ఱపడి.

అ॥ ఇప్పడి శిక్షణరూపత్వాదికముపాయఫలమాకిల్ శిక్షణానుగుణ జన్మాన్తరీయ సుకృతముణ్డాకిల్ వ్యర్థమాక ప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇవర్గళ్) లితి. ఆదిశబ్దేన ప్రాయశ్చిత్తప్రపత్తిర్గృహ్యతే.

అ॥ శరణాగతనాన కాకత్తుక్కు ఫలమ్ కిడైయాత్తాలుమ్ నయనోత్పాటనరూప దుష్ఫలమ్ కాణ్గైయాలుమ్ ప్రపత్తిక్కు ప్రభావమెప్పడికూడుమ్? ఎన్గిఱ శఙ్కైయై పరిహరిక్కిఱార్. (ప్రాణే) తి.

ఒరు కణ్ణై వాఙ్గివిట్టత్తుక్కు తాత్పర్యమరు+ర్ (దుష్ప్రకృతియానే) తి. దుఃఖరూపమాకైయాలే నిగ్రహఫలమన్ఱో? ఎన్నవ+ర్ (అనుగ్రహవిశేష) మితి. (స్వా) ఉపాయవిశేషజనిత సజాతీయపాపాంతర ప్రతిబన్ధోద్దేశ్య నయనవిపాటనసఙ్కల్పరూప అనుగ్రహ విశేషఫలమెన్ఱపడి,

అ॥ (దీ॥) ప్రపత్తి ప్రభావత్తిల్ బాధకత్తై పరిహరిత్తు సాధకమరు+ర్ (ఆకైయా) లిత్యాదినా. ఆభూత సంప్లవం-బ్రహ్మప్రళయ పర్యంతం, (స్వా॥) (పాపే) తి-క్షణిక పాపత్తుక్కు తాదృశ నరకపాతనశక్తి భగవన్నిగ్రహత్తాలే

భగవన్నిగ్రహ (విశేష) త్తై యుశైన్దాఱ్పోలవుమ్ "దుర్గసంసార కాంతార మపారమభిదావతామ్। ఏకః కృష్ణ నమస్కారో ముక్తి తీరస్య దేశికః॥" ఎన్నుమ్ "ఏకోపి కృష్ణే సుకృతః ప్రణామో దశాశ్వమేధావభృథేన తుల్యః। దశాశ్వమేధీ పునరేతి జన్మ కృష్ణప్రణామీ నపునర్భవాయ॥" ఎన్నుమ్ సుకృత ప్రణామ విశేషత్తినుడైయ ప్రభావత్తై యుశైన్దాఱ్పోలవుమ్ "సకృదేవ ప్రపన్నాయ॥ అథపాతకభీత స్త్వం॥ కుయోనిష్వపి సంజాతో య స్సకృచ్ఛరణం గతః॥" ఇత్యాదికళిల్ శొల్లుకిఱపడియే ప్రపత్తిప్రభావత్తైయుమ్ శాస్త్రార్థోపప్లవ ప్రసఙ్గమిల్లాత విషయత్తిల్ శురుఙ్గాతే అనుసంధిక్క ప్రాప్తమ్. "తం మాతాపితృహంతార మపి పాతిభవార్థిహా" ఎన్ఱతువుమ్ ఉత్తరాఘవిషయ మల్లాదపోతు ఉపప్లవమిల్లై. ఉత్తరాఘ విషయత్తిల్ నిస్తార

యిల్లై, అప్పడియే అనుగ్రహ విశేషజ్ఞాడుమెన్ఱపడి. (దుర్గే) తి-దుర్గంచతత్ సంసారకాంతారంచ, దేశికః-ప్రాపకః ఎన్ఱపడి. (ఏకోపీ) తి- ఏకోపీత్యపిః తుల్య ఇత్యత్రాప్యనుషంజనీయః, కిమర్థః? తుల్యః కిం? నతుల్యఇత్యర్థః. అన్యథా ఉత్తరార్ధా అసాంగత్య ప్రసంగః ఎన్ఱు కరుత్తు. సుకృతప్రణామాదివత్సాఃక ప్రమాణముమ్+ర్ (సకృది) తి. (శాస్త్రార్థోపప్లవే) తి - శూద్రభాగవతనుక్కు-సమయాచార విశేష విధాయక శాస్త్రోపప్లవ ప్రసఙ్గత్తాలే బ్రాహ్మణ్యాపాదక పరిభావాదికళిల్లై ఎన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడియాకిల్ "తం మాతా పితృహంతార" మెన్గిఱ వాక్యత్తాల్ బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ నివర్తకత్వప్రభావముమ్ ప్రపత్తిక్కు- శొల్లుకిఱతు విరోధియాదో? ఎన్నవ+ర్ (తం మాతే) తి-అపాయసంప్లవే సద్యః ఎన్ఱు బుద్ధిపూర్వోత్తరాఘ ప్రాయశ్చిత్త శాస్త్రానుపప్లవాయ, అన్ద వచనమ్ పూర్వాఘవిషయమెన్ఱు కరుత్తు. ఇప్పడియాకిల్ ప్రపన్ననుక్కు- ఉత్తరాఘత్తిల్ నరకప్రసఙ్గియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఉత్తరాఘత్తి) లితి. (మున్బే) ఇతి-అపరాధ పరిహారత్తైయెన్ఱపడి.

క్రమఙ్గళ్ మున్బే శొన్నోమ్. “శరణాం చ ప్రపన్నానాం తవాస్మీతి చ యాచతామ్ । ప్రసాదం పితృహంతౄణామపి కుర్వంతి సాధవః ॥” ఇత్యాదికళుమ్ ఇప్పడిక్కు సుఘటితఙ్గళామ్. నమ్ దర్శనత్తిలే నిలై యుడైయరాయ్ ముముక్షుక్కళాయ్ కర్మజ్ఞాన భక్తి ప్రపత్తికళిల్ ఏతేనుమ్ ఒరుశాస్త్రీయ మర్యాదైయాలే భగవత్ప్రవణరానార్కుక్కు యతమాన సంజ్ఞాద్యవస్థైకళిలే అర్థసజ్గాదికళాకిఱ శిల వ్యాధికళ్ నిశ్శేషమాకశమియాతమట్టైక్కొణ్డు అవర్కళ్ ప్రాకృతరై ప్పోలే అసంభావ్యరెన్ఱు శిల వైరాగ్య మాత్ర ప్రధానర్కళ్ శొల్లువర్కళ్. ఇతువుమ్ భగవచ్ఛాస్త్రాదికళిల్ ఖిన్న వృత్త్యాది

“శరణంచ ప్రపన్నానాం” ఎన్గిఱ వచనత్తుక్కు- మిమవే తాత్పర్యమాకిల్ సుఘటితఙ్గళెన్గిఱార్ (శరణంచే)తి.

ఇప్పడి భగవత్ప్రభావముమ్, ప్రపత్తిప్రభావముమ్ సమర్థిత్తు భాగవతప్రభావత్తై సమర్థిక్కైక్కాక పూర్వపక్షత్తైయుపక్షేపిక్కిఱార్ (నమ్దర్శనత్తి)లితి. (దీ॥ నిలై-స్థిరాద్యవసాయమ్) నాథోపజ్ఞమెన్గిఱ శ్రీభాష్యకార దర్శనస్థరే భాగవతరెన్ఱపడి. (కర్మే)తి – కర్మయోగ జ్ఞానయోగఙ్గళెన్న భక్తిప్రపత్తికళెన్న, ఏతదన్యతమ ప్రవణరే భాగవతరెన్ఱు కరుత్తు. (యతమానే)తి– (దీ॥ దోషాణాం పరిపాచనాయారంభో యతమానసంజ్ఞా, కృతప్రాయశ్చిత్తేభ్యోఽ కృతప్రాయశ్చిత్తానాం పృథక్కరణమ్ వ్యతిరేకసంజ్ఞా, బాహ్యేంద్రియ ప్రవృత్త్యభావేపి మనసో రాగమాత్ర ప్రవృత్తిరేకేన్ద్రియ సంజ్ఞా, దృష్టశ్రుత విషయవైతృష్ణ్యవతో వశీకారసంజ్ఞా, అర్థసంజ్ఞాదీత్యాది శబ్దేన కామక్రోధాదిగ్రహణమ్, ఖిన్నవృత్త్యాదికళ్ – దేహయాత్రైనడవాద దరిద్రర్, ఇవర్కళుడైయ వర్తనమ్ శొల్లుకిఱ ప్రకరణఙ్గళాలే ఎన్ఱపడి. “నిర్ధనాంశ్చవతో లోకే వృత్త్యర్థం భృశకర్శితాన్ । నావమన్యేత త్రైలోక్యం పవిత్రీ కురుతే హరిః॥” ఇత్యాది కణ్డుకొళ్వదు.

అ॥ (స్వా॥) “డంభిహైతుకే” త్యాదినా శిలరై బుద్ధిభేద నిబన్ధనమాక అసంభావ్యరాక చ్చొల్లుకిఱాప్పోలే ఇవర్కళుక్కుమ్ త్యాగఙ్కూడాదో ?

ప్రకరణఙ్గళాలే పరిహార్యమ్. "డంభి హైతుక పాషండి బక వృత్తీంశ్చ వర్జయేత్ ॥ యే తు సామాన్యభావేన మన్యంతే పురుషోత్తమమ్ । తేవై పాషండినో జ్ఞేయా స్సర్వకర్మబహిష్కృతాః । పుంసాం జటా భరణమౌండ్యవతాం వృథైవ॥" ఇత్యాదికళిల్పడియే వழி తప్పినార్ పక్కల్ శొల్లుమ్ వార్త్తైయై నల్ వழியిలసిత్తడమాటినార్ పక్కల్ శొల్లలాకాతిఱే. భాగవతరిల్ ఊన హీన పరిస్రస్త నష్ట విషయఙ్గళిల్ పరిమాణ్ఙళిల్ తారతమ్యమ్ విధిత్తదేయాకిలుమ్ ఐకాన్త్యమ్ కులైయాతే యిరుక్కుల్ ముడివిల్ ఒరు విరకాలే యివర్కళ్ ఈడేఱ విడువర్కళ్. ఇవర్కళ్ తిఱత్తిలుమ్ అపచారమాకా తెన్నిఱే శాస్త్రమ్ విధిత్తతు. "నేహాభిక్రమనాశోస్తి ప్రత్యవా

ఎన్న, ఉత్తరమురైక్కిఱార్ (డంభీ) తి - (దీ॥) హైతుకాః - యుక్తిమాత్రశరణాః, పాషణ్డికళ్ - దేవతాంతర పరత్వవాది ప్రముఖర్, బకవృత్తికళ్ - వంచనైయాలాశ్రిత ఘాతుకర్. పాషండికళై యుదాహరిక్కిఱార్ (యేత్వి) తి - నల్ వழிకళిలే యిழிన్దవర్కళైయుమ్ ఊనహీనాది భాగవత విషయత్తిల్ పరిమాత్తం శొల్లుకైయాలే భాగవతప్రభావమ్ సఙ్కుచితమాకాదో? ఎన్న అవర్కళుక్కు మోక్షపురుషార్థమిల్లైయెన్ఱు ప్రభావం న్యూనతైయో? అవర్కళ్ విషయత్తిల్ అపచారమనుమతం బాధకమిల్లైయెన్ఱు శొల్లుకిఱదో? ఎన్ఱు వికల్పిత్తు క్రమేణ ఉత్తరమురైక్కిఱార్ (భాగవతరి) లిత్యాదినా. ఊనర్ - తాపసంస్కారమాత్ర విధురర్, హీనర్ - పుణ్డ్రసంస్కార హీనర్, పరిస్రస్తర్ - నామసంస్కారహీనర్, పరిమాత్తం - అదరమ్, యద్వా; ఊనాః - స్వకర్మహీనాః, హీనాః - స్వసూత్రత్యాగినః, పరిస్రస్తాః - స్వగురు దేవతాత్యాగినః, నష్టాః - సత్సఙ్గ వర్జితాః, (ఒరువిరకాలే) ఇతి — యథోచిత ప్రాయశ్చిత్తత్తాలే ఎన్నపడి. (ఇవర్కళ్ తిఱత్తిలు) మితి - పరిమాత్త తారతమ్యమ్ విధిత్తదేయాకిలుమ్ అపచారపరిహరణమ్ సర్వత్రసమానమెన్ఱు కరుత్తు. (శాస్త్రమ్ విధిత్తతు) ఇతి - "యే బ్రాహ్మణాస్త్వహం, యశ్శూద్రం, వైష్ణవేపరివాదాంశ్చ" ఇత్యాదికళిలే ఎన్నపడి.

యో న విద్యతే॥ స్వల్పమప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతో భయాత్॥" ఎన్నుమ్ "పార్థ నైవేహనాముత్ర వినాశ స్తస్య విద్యతే। న హి కల్యాణ కృత్క-శ్చిద్దుర్గతిం తాత గచ్ఛతి॥" ఎన్నుమ్ కర్మయోగత్తిల్ శొన్న ప్రభావమ్ భక్తిప్రపత్తికళిల్ క్కై ముతికన్యాయత్తాలే సిద్ధమిఱే. "అపిచేత్సుదురాచారో భజతే మా మనన్యభాక్। సాధురేవ సమన్తవ్య స్సమ్యగ్వ్యవసితో హి సః॥ అపిపాపేష్వభిరతా మద్భక్తాః పాండునందన। ముచ్యంతే పాతకై స్సర్వైః పద్మపత్రమివాంభసా॥" ఎన్నుమ్ సర్వేశ్వరన్ తానే అర్జుననైయుమ్ ధర్మపుత్రనైయుమ్పఱ్ఱ

అ॥ ఇప్పడి ఉపాయనిష్ఠరాన ఊనహీనాదికళ్ నిష్టాహానియిలుమ్ ఐకాంత్యమ్ కులైయాదే ఇరున్దాల్ వీడేఱివిడువర్కళ్ ఎన్నుమదిల్ ప్రమాణమ్ కాట్టుకిఱార్ (నేహాభిక్రమ) ఇతి. ఇహ - కర్మయోగే, అభిక్రమః-ఉపక్రమః, ఉపక్రాన్తస్య అల్పస్యాపి నాశో నాస్తి. మధ్యేవిచ్ఛేదే ప్రత్యవాయోపి నాస్తి, శేషం స్పష్టమ్.

ఆనాలుమ్ భాగవతర్క్కు అకృత్యానుష్ఠానదశైయిల్ ప్రభావముమ్ తత్ప్రయుక్త ఉపచారముమ్ కూడుమో? ఎన్నవర్ (అపిచే) దితి. ఇన్దవచనత్తిల్ "పురా" ఇతి నిర్దేశమిల్లాత్తినాలుమ్ "భజతి" ఇతి వర్తమాన నిర్దేశమిల్లాత్తినాలుమ్ భజనకాలే దురాచారం గమ్యతే. గీతాభాష్యత్తిలుమ్ ఇదేప్రకారం వివరిక్కప్పట్టిరుక్కిఱదు. "సాధురేవ సమన్తవ్యః" ఎన్గైయాలే ప్రభావముమ్ ఉపచారముమ్ స్పష్టమెన్నపడి. (అపీ) తి-మద్భక్తాః పాపేష్వభిరతాః అపి ముచ్యంతే ఎన్గైయాలే భాగవత ప్రభావమ్ సిద్ధమెన్నపడి. (సర్వేశ్వరే) తి. ఇన్దవచనత్తిల్ ప్రియతమర్కళాన అర్జున ధర్మపుత్రర్కళుక్కు సర్వజ్ఞనాన సర్వేశ్వరన్ తానే శొన్నపడియాల్ ఇదు తత్త్వమెన్నపడి.

ఇప్పడియాకిల్ పూర్వమ్ ఉత్తరాఘప్రాయశ్చిత్తమ్ శొన్నదువిరోధియాదో? ఎన్న, భగవదాశ్రయణ ప్రభావమ్ సంభావిత పాపరుక్కు ప్రాయశ్చిత్త ప్రవర్తన ముఖేనైవ నివర్తకమెన్నుమ్ అసంభావితాపరాధర్క్కు అవిళమ్బేన మోక్షోత్పా

అరుళిచ్చెయ్తార్. అప్పడియే శ్రీపుండరీక నారద సంవాద త్తిలుమ్ "చీరవాసాజటీవాస్యా త్త్రిదండీ ముండఏవవా। భూషితోవా ద్విజశ్రేష్ఠ నలిఙ్గం ధర్మకారణమ్॥ యే నృశంసా దురాత్మానః పాపాచారరతా స్సదా। తేఽపి యాంతి పరం స్థానం నరా నారాయణాశ్రియాః॥ లిప్యంతే నచ పాపేన వైష్ణవా వీతకల్మషాః। పునంతి సకలం లోకం సహస్రాంశురివోదితః॥ జన్మాంతరసహస్రేషు యస్య స్యా ద్బుద్ధిరీదృశీ। దాసోహం వాసుదేవస్య సర్వలోకమహాత్మనః॥ సయాతి విష్ణుసాలోక్యం పురుషో నాత్రసంశయః। కిం పున స్తద్గతప్రాణాః పురుషా స్సంయతేంద్రియాః॥" ఎన్ఱు భగవత్ప్రివణర్ అను

దక మెన్ఱుమ్ సప్రమాణమాక నిరూపణమ్పణ్ణికొణ్డు వ్యతిరేకముఖేనాపి భగవదాశ్రయణపరిభావత్తై దృఢీకరిక్కిఱార్ (అప్పడియే) ఇతి. భగవత్పరః, చీరవసనోవా, జటీవా, త్రిదండీవా, ముణ్డఏవవా, సువసనోవా. సుకేశోవా, ఏకదణ్డీవా, శిఖీవా, భవతు. ఏవం అన్యైర్లింగై ర్భూషితోవా, రహితోవా, భవతు. లిఙ్గం - తత్తదాశ్రమ చిహ్నాదికమ్, నధర్మకారణమ్-మోక్షకారణంనభవతి. కుత ? ఇత్యత్రాహ (య) ఇతి. నారాయణాశ్రియణమేవ మోక్షసాధన మిత్యర్థః "తేఽపి" ఇత్యత్ర అపిశబ్దేన ప్రాయశ్చిత్తముఖేనేతి గమ్యతే. అన్యథా అపి శబ్దవైయర్థ్యాత్, (లిప్యంతే నచ పాపేనే)తి-ప్రామాదిక విషయమ్, వీతకల్మషాః-ప్రాయశ్చిత్తేన వీత కల్మషాః, అన్యథా అకల్మషా ఇత్యేవప్రయోగస్స్యాత్. నారాయణాశ్రితా ఇతి భక్తవిషయమ్. జన్మాన్తరేత్యాది ప్రపన్నవిషయమ్. "ఇతి" పదాధ్యాహారేణ దాసోహమితి యస్య బుద్ధిస్స్యాత్ సయాతీత్యన్వయః, కిం పునరిత్యాదినా నిరపరాధ భాగవతానాం కైముత్యేన ప్రాప్తికథనమ్, అశ్వమేధశతై రిత్యాదివ్యతిరేకముఖేనపరిభావ స్థిరీకరణమెన్ఱపడి.

అ॥ భగవత్ప్రిణవర్ కళుక్కు— దోషానువృత్తియుణ్డానాలుమ్ పూర్వోక్త ప్రమాణఙ్గళాలే పరగతియుండెన్ఱు తోన్ఱినాలుమ్ "యతోవాచో నివర్తంతే" ఎన్ఱు భగవత్ప్రిభావమపరిచ్ఛిన్నమానాప్పోలే, అప్పడి భాగవతవిషయత్తిల్ ప్రమాణ

వృత్తదోషరానాలుమ్ యథార్థ ప్రాయశ్చిత్తాది ముఖత్తాలే మోక్ష సిద్ధియిల్ సంశయుమిల్లై యెన్నుమిడత్తైయుమ్ నిర్దోష రుక్కు కైముతికన్యాయత్తాలే కడుక మోక్ష సిద్ధియైయుమ్ శొల్లి "అశ్వమేధశతై రిష్ట్వా వాజపేయశతైరపి। న ప్రాప్ను వంతి సుగతిం నారాయణ పరాఙ్ముఖాః॥" ఎన్ఱు భగవద్వి ముఖరుక్కు అనన్తఙ్గళాన ఉత్కృష్ట సుకృతఙ్గళాలుమ్ సుగతి యిల్లై యెన్నుమ్ మహర్షి ఇవ్వర్థఙ్గళై ప్రపంచిత్తార్. "యో హ్యేనం పురుషం వేద దేవా అపి న తం విదుః" ఎన్గై యాలే భగవజ్ఞానముడైయననుడై ప్రభావమ్ నిత్యసూరికళు క్కుమ్ పరిచ్ఛేద్యమన్ఱిత్తే. ఆకైయాల్ అనువృత్త బుద్ధి పూర్వ దోషరాన భాగవతర్కళ్ ఉపక్లేశాదికళుణ్డానాలుమ్ అవజ్ఞాదికళ్ పణ్ణలాగాతు. "అవైష్ణవ నమస్కారాదవమా నాచ్చ కేశవే। వైష్ణవే పరివాదాచ్చ పతత్యేవ నసంశయః॥ యతి నిందాపరో నిత్యం వైష్ణవానవమన్యతు। అధ్యాత్మ విముఖ స్సోస్తు బిసస్తైన్యం కరోతి యః॥ అంతర్దుష్టో బహి శ్శాంతో బ్రహ్మవిద్వేషతత్పరః। కర్మనిందాపర స్సోస్తు బిస స్తైన్యం కరోతి యః। నిత్యానుష్ఠానసంసక్తా నధ్యాత్మ

మిల్లామైయాల్, భగవదపచారమ్పోలే వర్జనీయనియమముణ్డో! కిఞ్చ, భాగవత రుక్కు బుద్ధిపూర్వాపరాధత్తినాలుమ్ ఉపక్లేశప్రసక్తమాకిల్ నిగ్రహమే ప్రసజ్గి యాదో? ఎన్న భగవత్ప్రభావ తుల్యమాక భాగవత ప్రభావమపరిచ్ఛిన్న మెన్గైయిల్ ప్రమాణప్రదర్శనపూర్వకమ్ తదపచారమ్ వర్జనీయమెన్ఱరుళ్ (యో హ్యేన) మితి. ఆకైయాల్ – అనవచ్ఛిన్నప్రభావ మిరుక్కైయాల్ ; నకేవలం ప్రభావకృతమాక వపచార వర్జనం, శాస్త్ర బలత్తాలుమ్ వర్జనీయ మెన్ఱరుళ్ (అవైష్ణవే)త్యాదినా. పతత్యేవ —అధః పతత్యేవ, నోర్ధ్వగమన మెన్ఱపడి. ఏవ శబ్దత్తాల్ భాగవతాపచారమ్ అతిప్రబల మెన్ఱపడి.

జ్ఞానదుర్బలాన్ । వ్యామోహా (యతు) యేత్తు దుర్బుద్ధిర్బిసస్తైన్యం కరోతి యః ॥” ఎన్ఱు శొల్లప్పట్టతిఱే. శ్రీభాష్యకారర్ అకృత్యకరణ కృత్యాకరణఙ్గళోడే భగవదపచారాదికళై చ్చేర వెచ్చుత్తతు గోబలీవర్దన్యాయత్తాలే భగవదపచారాదికళై తీవ్రఙ్గళెన్ఱైక్కైక్కాక. ఎల్లామ్ భగవదపచారఙ్గళాయిరుక్క ముఖ భేదఙ్గళై వివక్షిత్తు చ్చిలవఱ్ఱై ఇఙ్గు భాగవతాపచారఙ్గళ్ ఎన్గిఱతు. యావై శిల అపచారఙ్గళై పుణర్మ్బ శెయ్కిఱాన్ అప్పడిప్పట్టవై తన్నైయే భగవద్భాగవత విషయఙ్గళిలే శెయ్తాల్ విషయ స్వభావత్తాలే రాజ ద్రోహాదికళ్ పోలే మికవుమ్ దణ్డహేతుక్కళామెన్ఱు విశేషోపాదానత్తుక్కు అభిప్రాయమ్. నరకత్తుక్కు నాన్ఱ

అ॥ ఇప్పడి భగవద్భాగవత ప్రభావముణ్డాకి లకృత్యకరణ కృత్యాకరణఙ్గళోడు సమానమాక శ్రీభాష్యకారరడుత్తను శేరుమో? సామాన్యబ్రాహ్మణ దేవతాన్తరాపచారము మకృత్యమాకైమాలే ఇతువుమ్ తత్తుల్యమాక తోన్ఱాదో? ఎన్నవ+ర్ (శ్రీభాష్యకారరు) మితి. ఆదిశబ్దేన భాగవతాపచారో గృహ్యతే. “మజ్జనానవజానాన్యో మాంతు పశ్యతి సున్దరి। చతుర్వింశాపరాధంతం కల్పయామి వసున్ధరే” ఎన్ఱు భాగవతాపచారం భగవదపచారాంతర్గతమాక శాస్త్రసిద్ధమాయిరుక్క తనిత్తు ఎడుత్తదఱ్కు అభిప్రాయఙ్కాట్టుకిఱార్ (ఎల్లా) మితి. ముఖభేదేతి— సాక్షాద్భగవదప్రీతిహేతుత్వత్తాలుమ్ భాగవతాప్రీతిద్వారా భగవదప్రీతిహేతుత్వత్తాలుమ్ పిరియవెడుత్తదెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ భగవద్భాగవతాపచార మకృత్యకరణాదితుల్య ఫల సాధనమాకిల్ తీవ్రతై కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (యావై) ఇతి. రాజేతి—ఆదిపదేన రాజకుమారాపరాధో గృహ్యతే.

అ॥ ఇఙ్గు భాగవతాపచారమ్ ఎవ్విషయత్తిల్? కర్మయోగాదినిష్ఠవిషయత్తిలెన్ఱిల్, అవర్కళుక్కు ఉపాయపూర్త్తి యిల్లామైయాలే తదపచారవర్జనఙ్కూడుమో? ఎన్నవ+ర్ (నరకత్తు) క్కితి. (సం॥ నాన్ఱాఙ్కాల్-మూలకారణమ్). పూర్వ కర్మయోగాదినిష్ఠ విషయత్తిల్ అర్థసఙ్గముడియాక అపచారమాకాదెన్ఱు

జ్ఞాలాన సంసార మండలత్తిలే నల్వఴి నడప్పార్ దుర్లభరా యిరుక్క భగవద్విషయత్తై ప్పఱ్ఱి అధికారానురూపమాక ముక్తిమార్గత్తుక్కు మున్నడియాన కర్మయోగాది పర్వఙ్గళిలే నిన్ఱారైయుమ్ నెకిఴ్నినైక్కై భాగవతాపచారమ్. "నశబ్ద శాస్త్రాభిరతస్య మోక్షో నభోజనాచ్ఛాదన తత్పరస్య। నచైవ రమ్యావసథప్రియస్య నలోకచిత్తగ్రహణేరతస్య॥" ఇత్యాది కళిలుమ్ భగవత్ప్రావణ్యమన్ఱిక్కే "శిశ్నోదరే యేభిరతా స్సదైవ స్తేయా నృతావాక్పరుషాశ్చ నిత్యమ్। వ్యపేత ధర్మా ఇతి తాన్ విదిత్వా దూరాద్దేవా స్సంపరివర్జయంతి॥" ఎన్గిఱపడియే బాహ్య విషయ ప్రావణ్యమే యుడైయార్క్కు మోక్షమిల్లైయెన్ఱపడి. "పరాఙ్ముఖానాం గోవిందే విషయా

శొల్లిఱ్ఱు. ఇఙ్గు ఉపాయపూర్త్యభావప్రసక్త అపచారవర్జనం శొల్లుకిఱదెన్ఱు కరుత్తు. ఆకైయాల్ పౌనరుక్త్యమిల్లై.

అ॥ భాగవతాపచారత్తై నిరూపిక్కిఱార్ (భగవది)తి. (సం॥ నెకిఴ్నినైక్కై—మానసమవజ్ఞానం) (వి॥ హీనతయాస్మరణం) అతఏవ మహాప్రభావరెన్ఱు కరుత్తు.

అ॥ "నశబ్దశాస్త్రాభిరతస్య" ఎన్ఱు శబ్దశాస్త్రనిష్ఠాదికళుక్కు మోక్షమిల్లై ఎన్ఱు పొదువిలే శొల్లుకైయాలే అను భాగవతరుక్కుమ్ సమాధానమాకైయాల్ తదపచారం తీవ్రమాకుమో? ఎన్నవ+ర్ (నశబ్దే) తి. స్తేయసహిత మనృతం యేషాంతే, వాచిపురుషాః (దేవా) ఇతి, కిముతభగవానెన్ఱపడి. (విషయప్రావణ్యమే) ఇతి—భగవత్ప్రావణ్య మిల్లాదవనెన్ఱపడి. "నశబ్ద శాస్త్రాభిరతస్య" ఇత్యాదివచనమ్ సామాన్యమాక విరుక్క సఙ్కోచిప్పిక్కక్కూడుమో? "శిశ్నోదరే" ఇతి వచనేన సఙ్కోచ నియతమితిచేత్ అదిల్ ఇతరవ్యవచ్ఛేదమ్ తోన్ఱవిల్లైయే? ఎన్నవ+ర్ (పరాఙ్ముఖానా) మితి.

ఆనాలుమ్ "తన్మయత్వేన" ఎన్గిఱవచనత్తిల్ భగవత్ప్రావణముమ్ విషయ వైముఖ్యముమ్ ఇరుక్కిఱవధికారిక్కు మోక్షమ్ శొల్లుకైయాల్ విషయాసక్త

సక్త చేతసామ్ ॥ తేషాం తత్పరమం బ్రహ్మదూరాద్దూరతరే స్థితమ్ ॥" ఇత్యాదికళిలుమ్ ఇవ్వర్థమ్ సిద్ధమ్. "తన్మయత్వేన గోవిందే యే నరా న్యస్త చేతసః । విషయత్యాగిన స్తేషాం విజ్ఞేయం చ తదంతికే ॥" ఇత్యాదికళ్ భగవత్పరరుమాయ్ విషయ త్యాగికళుమానార్కు విళంబమిల్లై యెన్గిఅన. ఉళ్ళోరుపశైయఱ్ఱు ప్పశుత్తోల్ పోర్త్తు ప్పులిప్పాయ్చ్చల్ పాయుజ్కణక్కిలే భాగవతభావనై పణ్ణి త్తిరివారైయుమ్ ఉళ్ళతియుమళవుమ్ ఉపరిచరాదికళ్ అసురాదికళై ఆదరిత్తాప్పోలే రూపనామజ్గళైయిట్టు ఆదరిక్క ప్రాప్తమ్. ఇప్పడిక్కొత్త శైలూషవృత్తికళై ప్పఱ్ఱ "నలింగం ధర్మ

పరిపన్ననుక్కు మోక్షమిల్లామైయాల్ తదపచారమ్ క్రూరమెన్ఱే! ఎన్నవర్ (తన్మయత్వే నే)తి— తన్మయత్వేన-తదాసక్తి ప్రచురత్వేన ఎన్ఱపడి. విషయాసక్త భాగవతరుక్కు విళమ్బేన మోక్షముమ్, విషయాసక్త భాగవతరుక్కు "అంతికే" ఎన్గిఱత్తాలే అవిళమ్బేన మోక్షముమ్ శొల్లిఱ్ఱు. అవర్కళ్ విషయత్తిలుమపచారజ్గాడాదెన్ఱు కరుత్తు.

ఆనాలుమ్ వికలభాగవత విషయత్తిలపచారమ్ వర్జనీయమానాలుమాదరజ్గాడుమో? ఎన్న కైముత్యన్యాయత్తాలే సమర్థిక్కిఱార్ (ఉళ్ళోరు) ఇతి. యద్వా; ఇప్పడియాకిల్ భాగవతభావనైయుడైయవనై ఆదరిత్తాలవైష్ణవోపచారముమ్ తిరస్కరిత్తాల్ భగవద్భక్తలిజ్గ తిరస్కారేణ భగవదపచారముమ్ ప్రసజ్గియాదో? ఎన్నవర్ (ఉళ్ళోరు) ఇతి_ అవైష్ణవనెన్ఱఱిన్దు ఆదరిత్తాలన్ఱో? బాధకమెన్ఱు కరుత్తు. (దీ॥ రూపం-వేషం, నామం-దాస్యనామం,) (వి॥ ఆదరిక్క ప్రాప్తం-"చోరోప్యవధ్య శ్శ్వపచోప్యదూష్యః బుణ్యాప్యపీడ్యో పశురప్యతాడ్యః । యోహ్యంకితో వైష్ణవలాంఛనేన సఏవ విష్ణుః ప్రతిమాసమానః" ఇత్యాది శాస్త్రార్థ హృదయజ్ఞాన పర్యంతమేవ వేషందృష్ట్వా ఆదరః కార్య ఇతి భావః. ఉళ్ళరియుమళవెన్ఱుశొన్నదు కూడుమో? వేషమాత్రత్తాలీశ్వరన్ రక్షియానో? వేషమాత్రము మతీన్ద్రపిన్బు ముపచార నిమిత్తమాకాదో? ఎన్నవర్ (ఇప్పడీ)తి.

కారణమ్ ॥ ఫలం కతకవృక్షస్య యద్యప్యంబు ప్రసాదనమ్ । ననామగ్రహణేనైవ తస్య వారి ప్రసీదతి ॥" ఎన్గిఱతు. "ఆర్తా విషణ్ణా శ్శిథిలాశ్చ భీతాః ఘోరేషు చ వ్యాధిషు వర్తమానాః। సంకీర్త్యన్ నారాయణ శబ్ద మాత్రం విముక్త దుఃఖా స్సుఖినో భవంతి ॥" ఎన్నుమ్ "అవశేనాపి యన్నామ్ని కీర్తితే సర్వ పాతకైః । పుమాన్ విముచ్యతే సద్య స్సింహత్రస్తై ర్మృగైరివ ॥" ఎన్ఱుమ్ "సాంకేత్యం పారిహాస్యం వా స్తోభం హేళన మేవ వా । వైకుంఠనామ గ్రహణ మశేషాఘ వినాశనమ్ ॥" ఎన్నుమ్ "హరి ర్హరతి పాపాని దుష్టచిత్తై రపి స్మృతః । అనిచ్ఛయాపి సంస్పృష్టో దహత్యేవహి పావకః॥" ఎన్నుమ్ "ఏతావతాలమఘనిర్హరణాయ పుంసాం సంకీర్తనం

లిఙ్గం_వేషమాత్రమ్, నధర్మకారణమ్ - భగవత్ప్రసాద జనకం నభవతీ ఎన్ఱపడి. (దీ॥) ఫలమితి- నామమాత్రత్తాల్ ప్రయోజనసిద్ధియిల్లై ఎన్ఱ మదిల్ ప్రమాణమ్ కతకస్యఫలం - తేత్తాఙ్కొట్టై.

అ॥ స్వా॥ ఆనాలుమ్ భగవద్విట్టుక్కు వేషనామప్రయోజకమానాలుమ్ భగవత్పరివాదార్థమాక నామోచ్చారణమ్ మోక్షపర్యంత ఫలజనకమాకాదో? అను అభిసన్ధిభేదత్తాలే కార్యకరమన్నెన్ఱిల్ "సఙ్కీర్త్య నారాయణ, సాఙ్కేత్యం పారిహాస్యంవా," ఇత్యాదికళ్ విరోధియాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఆర్తా) ఇత్యాదినా. ఆర్తాః ఐహికఫలాలాభార్తాః, విషణ్ణాః-ఆముష్మికాలాభాద్దుఃఖితాః, శిథిలాః- క్వాప్య ప్రతిష్ఠితాః, భీతాః-సంసారభీతాః, సింహత్రస్తై ర్మృగైరివ స్థితైః సర్వపాతకైః రిత్యన్వయః. సాఙ్కేత్యం - కస్యచిన్నారాయణ ఇతి, సఙ్కేతంకృత్వా తదుచ్చారణమ్, పారిహాస్యం - తవనారాయణేతి నామసాధు కృత మితిపరిహాసః, స్తోభం-నారాయణేతి వక్తవ్యే నాణేతి కథనమ్, హేళనమ్- అనాదరేణకథనమ్, (ఏతావతాల) మితి- ఏతావత్-ఆఙ్ ప్రశ్లేషిణ, ఆ_అలమ్, అలమ్-అత్యంతపర్యాప్తమ్, అధికమిత్యర్థః. కుతః? యత్-యస్మాత్, అఘవాన్- అతిపాపీ, అజామిళోపి మ్రియమాణస్సన్ పుత్రం నారాయణేత్యాక్రుశ్య అదృష్టాభి

భగవతో గుణకర్మనామ్నామ్ । ఆక్రుశ్య పుత్రమఘవాన్ యదజామిళోఽపి నారాయణేతి మ్రియమాణ ఉపైతి ముక్తిమ్॥" ఎన్నుమ్ "మొయ్త్తవల్వినైయుళ్ నిన్ఱుమూన్ఱెఴుత్తుడైయ పేరాల్, కత్తిరపన్దు మన్ఱే పరాంగతి కణ్డుకొండాన్, ఇత్తనై యడియరానార్క్కు ఇరంగుమ్ నమ్ అరంగనాయ, పిత్తనై ప్పెఱ్ఱుమ్" ఎన్నుమ్ శొల్లుకిఱ వినైయెల్లామ్ భగవత్ప్రద్వేషమిల్లాతవనుక్కు ఆస్తిక్యమ్ మన్దమాకిలుమ్ బాలాదికళైప్పోలే అర్థజ్ఞానమ్ ఇల్లైయేయాకిలుమ్ వాయ్వేరువుమాప్పోలే అభిసంధియిల్లైయేయాకిలుమ్ సంకేత పరిహాసాదికళిలే తువక్కుణ్డు అభిసంధ్యంతరముణ్డాకిలుమ్ ప్రయోజనాన్తరసఙ్గముణ్డాకిలుమ్ దోషాన్తరఙ్గళ్ ఉణ్డాకిలుమ్ సఙ్కీర్తనమ్ పావనతమమెన్ఱపడి.

సన్ధిం వినాపి ముక్తిముపైతి, భూతేలట్, వర్తమానత్వాఽనన్వయాచ్ఛాందసో వ్యత్యయః యద్వా — స్మశబ్దాధ్యాహారేణ లట్, స్మ ఇతి భూతార్థే లట్. యతః — పుత్రాహ్వానార్థం ఉచ్చరితైక నామమాత్రేణాఖిలాఘ నివృత్తిపూర్వికా ముక్తిః. అతః ఏతావత్కీర్తనమధికమెన్ఱు కరుత్తు. (మొయ్త్తవల్ వినై) ఇత్యాది — మొయ్త్త — ఆపరిత్తుక్కొణ్డిరుక్కిఱ, వల్ వినైయుళ్ — సంసారత్తుళ్ ఎన్ఱపడి. మూన్ఱెఴుత్తు — గోవిందా ఎన్కిఱ తిరునామత్తాల్, కత్తిరబంధు — పాపిష్ఠత్వేన ప్రసిద్ధ క్షత్రబంధువెన్గిఱ రాజావుమ్, అన్ఱే — అన్ద జన్మత్తిలేయే, పరాఙ్గతి — పరమపదత్తై, ఇత్తనై అడియరానార్క్కు — ఇన్ద క్షత్రబంధుమాత్రమానుకూల్యముడైయార్క్కుమ్ (దీ॥ భాగవతాభాసర్క్కుమెన్ఱపడి.) పిత్తనై — వ్యాముగ్ధనై, పెఱ్ఱుమ్ — అన్ద పిఱవియిల్ పిఱఙ్గుమారు ఎన్ఱన్వయమెన్ఱపడి. (ఆస్తిక్య) మితి — "ఆర్త" ఇత్యత్రాభిప్రేతాగ్రహ్. (బాలా) దీతి. నారాయణ శబ్దమాత్రమితి, అర్థజ్ఞానవ్యవచ్ఛేదేన సిద్ధమానవగ్రహ్. వాయ్ వెరువుమాప్పోలే ఇతి — అవశేనాపీత్యర్థః. సాఙ్కేత్యమిత్యాదిస్పష్టమ్, (ప్ర)యోజనాన్తరే)తి — గుప్త చిత్రేరిత్యాద్యర్థం, (దోషాన్తర) మితి — ఆక్రుశ్య పుత్రమిత్యాద్యర్థమ్.

అల్లతు భగవత్పరివాదాదికళుక్కాక భగవన్నామసఙ్కీర్తనమ్ పణ్ణినాలుమ్ పాపమ్ పోమెన్ఱపడియన్ఱు. భగవత్పరివాదాదికళ్ పాతకఙ్గళాకవిఱే పరిగణిత్తుక్కిడప్పతు. "యే ద్విషన్తి మహాత్మానం న స్మరంతి చ కేశవమ్ । న తేషాం పుణ్యతీర్థేషు గతి స్సంసర్గిణామపి ॥ యః పుత్రః పితరం ద్వేష్టి తం విద్యా దన్యరేతసమ్ । యో విష్ణుం సతతం ద్వేష్టి తం విద్యా దంత్యరేతసమ్ ॥" ఎన్ఱుమ్ శొన్నార్కళిఱే. "గోప్యః కామా ద్భయాత్కంసో ద్వేషాచ్చైద్యాదయో నృపాః । సంబంధా ద్వృష్ణయో యూయం స్నేహాద్భక్త్యా వయం ప్రభో ॥" ఎన్గిఱపడియే ఏతేనుమొరువకైయాలే తువక్కుండారుమ్ పిఴైప్పా రెన్ఱతువుమ్ "యయా కయాచ విధయా సంబంధ స్సతు పావనః" ఎన్ఱతువుమ్ పూర్వ సుకృత విశేషఙ్గళాలే నియతరాన అధికారి విశేషఙ్గళైప్పఱ్ఱి యెన్నుమిడమ్ ఇవర్కళుడైయ పూర్వాపర వృత్తాన్తఙ్గళ్ శొల్లుకిఱ పురాణాదికళిలే ప్రసిద్ధమ్. ఇప్పడి భగవత్క్షేత్రత్తిల్ శరీర విశ్లేషాదికళ్ మోక్షోపకారకమా

అ॥ వ్యవచ్ఛేద్యార్థత్తైదర్శిప్పిక్కిఱార్ (అల్లది)తి. నారాయణశబ్దమాత్రమెన్ఱ కీర్తనమాత్రమ్ పావనమాక తోత్తుకైయాల్ పరివాదముమ్ పావనమాకలాకాదో? ఎన్నవ+ర్ (భగవది)తి. "అవమానాచ్చ కేశవే" ఇత్యాదావెన్ఱపడి. పరివాదమ్ పాపమానాలుమ్ భగవద్విట్టుక్కు సఙ్కీర్తనముత్తారకమాకాదో? ఎన్నవ+ర్ (యేద్విషంతీ)తి. భగవద్ద్వేషిక్కు సఙ్కీర్తనం కార్యకరమన్నెన్ఱు కరుత్తు. "గోప్యః కామా"దిత్యాది ప్రమాణఙ్గళిల్ భగవద్విట్టుక్కుమ్ పరగతి శొల్లుకైయాలే ద్వేషభావ సంబంధమిరుక్కైయాలుమ్ పరగతి శొల్లవేణ్డావో? ఎన్నవ+ర్ (గోప్య) త్యాదినా. విషయవాసం సుగతి జనకమెన్ఱు శాస్త్రసిద్ధమాకైయాలే క్షేత్రవాసత్తాల్ ప్రతికూలర్కుక్కుమ్ మోక్షముణ్డాకాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పడీ)తి. ఇప్పడి శాస్త్రార్థమఙ్గీకరియావిట్టాల్ బాధక మరుళిచ్చెయ్కిఱార్

మెన్నతువుమ్ పశ్వాదికళై ప్పోలే యాకిలుమ్ ప్రాతికూల్యమ్ ఇల్లాతార్కుక్కు ఉపకారకమా మెన్నపడి. ఇజ్జనల్లాతపోతు అజ్జే భగవత్ప్రాతికూల్యమ్ పణ్ణప్పురుద్ద పట్టవర్కళుక్కుమ్ మోక్షముణ్డాక ప్రసజ్గిక్కుమ్. "దుష్టేంద్రియవశాచ్చిత్తం నృణాం యత్కల్మషై వృతమ్ । తదంతకాలే సంశుద్ధిం యాతి నారాయణాలయే ॥" ఎన్గిఱ శ్రీసాత్వత వచనముమ్ క్షేత్రవాసాది తత్పరరానార్కుక్కు శాస్త్ర విరోధమ్ ఇల్లాత శబ్దాది ప్రావణ్యత్తాలే మున్బు భగవత్సాక్షాత్కారాదికళ్ ఇల్లైయే యాకిలుమ్ అంతిమ కాలత్తిలే తెళివుణ్డామెన్ను మివ్వళవిలే తత్పరమెన్నుమిడమ్ ప్రకరణాది సిద్ధమ్. "యం యోగినః ప్రాణవియోగకాలే యత్నేన చిత్తే వినివేశయంతి" ఎన్ను శొల్లప్పడుకిఱ స్వయత్నాపేక్షై యఱ అన్తిమకాలత్తిలే ఇవర్కళుక్కు త్తెళివు వరుకిఱ వితు వేఱ్ఱ్రమ్. ఇతు "కేవలం మదీయయైవ దయయాతి ప్రబుద్ధః" ఎన్ను ప్రపన్నర్ విషయ

(ఇజ్జనల్లాదపోది)తి. దుష్టేన్ద్రియవశాచ్చిత్తమెన్ను విట్టుక్కళుక్కుం విషయవాసత్తాలే అంత్యకాలత్తిల్ తెళివుణ్డామెన్ను శొల్లవిల్లైయో? ఎన్నవ+ర్ (దుష్టే)తి. శబ్దాది ప్రావణ్యమే ఇన్ద్రియాది దోషమ్. భగవత్సాక్షాత్కారాభావమే కిల్బిషమెన్నపడి.

అ॥ ఇన్ద క్షేత్రవాసమ్ కర్మయోగాది ద్వారా అంత్యకాలత్తిల్ తెళివై యుణ్డాక్కుమాకిల్ ఇదిల్ నామసఙ్కీర్తనాద్యపేక్షయా అతిశయముణ్డో? సాక్షాన్మోక్షసాధనమాకిల్ జ్ఞానాదేవమోక్ష మెన్గిఱను విరోధియాదో? ఎన్నవ+ర్ (యంయోగిన) ఇతి. భక్తిద్వారా సాధనమానాలుమ్ స్వయత్నమంతరేణాంతిమస్మృతిజనకత్వం క్షేత్రవాసత్తుక్కు ఏఱ్ఱ్రమెన్ను కరుత్తు.

అ॥ ఇప్పడి ప్రపన్ననుక్కుమిల్లాద తెళివు క్షేత్రవాసికళుక్కుణ్డాకిల్ ప్రపన్నాపేక్షయా అధికపరిభావముమ్ ప్రపన్ననుక్కు పరిభావన్యూనతైయుమ్ ప్రసజ్గియాదో? ఎన్న పూర్వోక్తత్తై స్మరిప్పిక్కిఱార్ (ఇతు) ఇతి. ఉళ్ళొరుప

త్తిలుమ్ ప్రదర్శితమ్. ఆకైయాల్ భగవత్ప్రతికూలర్క్కు ప్రాతికూల్యశేషమాన రూప నామక్షేత్ర వాస సంకీర్తనాదికళ్ తఞ్చమాకాతు. పుణ్యక్షేత్రఙ్గళిల్ పణ్ణుమ్ ప్రతికూలాచరణఙ్గల్ మికవుమ్ బాధకఙ్గళామెన్నుమిడమ్ బహు శాస్త్రసిద్ధమ్. ఇతువుమ్ భగవత్ప్రభావమ్. భగవత్ప్రవణర్క్కు వృత్రన్ క్షత్రబంధు ఉళ్ళిట్టార్క్కుప్పోలే యుళ్ళ ఆనుకూల్యఙ్గళ్ తానే యెల్లాదోషఙ్గళైయుమ్ ఒరు విరకాలే

ళైయన్ఱు ఇత్యాదినా శొన్న వర్థత్తై యుపసంహరిక్కిఱార్ (ఆకైయా) లితి. ప్రాతికూల్య శేషమన్నికే ఇరుక్కిఱ క్షేత్రవాసాదికం కిఞ్చిత్సాదకమెన్టుకరుత్తు.

అ॥ ప్రతికూలరుక్కు క్షేత్రవాసమ్ క్రమేణవాకిలుమ్ కిఞ్చిత్సాదకమన్టో? ఎన్నవ+ర్ (పుణ్యక్షేత్రఙ్గళిలు) మితి. తీర్థపాపం న కుర్వీత విశేషాత్తు ప్రతిగ్రహమ్। మజ్జరం పాతకం తీర్థే మజ్జరశ్చ ప్రతిగ్రహః" ఇత్యాదికళిలే ఎన్టుపడి.

అ॥ భగవత్క్షేత్రత్తిల్ ప్రాతికూల్యమత్యంత బాధకమాకిల్ భగవత్ప్రభావత్తుక్కు కొత్తైవారాదో? ఎన్నవ+ర్ (ఇతువు) మితి. ప్రాతికూల్యత్తుక్కు ఇతర స్థలాపేక్షయా అధిక బాధకత్తిల్ భగవత్ క్షేత్రత్వమ్ హేతువాకైయాల్ భగవత్ప్రభావాతిశయమెన్టుపడి.

అ॥ భగవత్ప్రవణర్క్కు క్షేత్రవాసమిరుక్కచ్చెయ్దే నిషిద్ధ ప్రసక్తియుణ్డాకిల్ క్షేత్రవాసమ్ బాధకమాక ప్రసజ్గియాదో? ఎన్నవ+ర్ (భగవత్ప్రవణర్క్కు) ఇతి. అపరాధ ప్రసక్తరై ధిక్కారాదికళాలే నివృత్తపాపరాక్కి పురుషార్థోత్పాదన మభిజ్ఞకృత్యమాకైయా లపచారమ్ వర్జనీయమెన్టు శొన్ననుకూడుమో? ఇజ్జనల్లాదపోను పాపానువృత్త్యా పురుషార్థహానివారాదో? శిక్షైయుమ్ పురుషార్థముమ్ భగవదధీనమ్. అను నమక్కన్వయమిల్లై ఎన్నిలపచార వర్జనమ్ బ్రాహ్మణ సామాన్య విషయత్తిలుమ్, తుల్యమాకైయాల్ భాగవత విషయత్తిల్ కర్తవ్యాతిశయమిల్లైయే? ఆదరమధికమెన్టిల్ అప్పోను తనక్కుమ్ అపరాధప్రసక్తియిల్ భాగవతాదరమ్ సిద్ధిక్కైయాలపరాధరుచి ప్రసజ్గియాదో? ఈశ్వరన్ శిక్షకనాకిల్ తనక్కు మపరాధ ప్రసజ్గత్తిల్ శిక్షై శజ్కితయాయ్

పోక్క- ఉత్తారకజ్గళామ్. ఆనపిన్పు స్వసంకల్ప నియతమా యిరుప్ప తేతేను మొరు వ్యాజత్తాలే సర్వేశ్వరన్ స్వరూప ప్రాప్తమాన ముక్త్యైశ్వర్యం కొడుక్క నినైప్పిట్ట అధికారిపక్క లుళ్ళ దోషజ్గళుక్కు చ్చెలవు శెయ్వార్. "ఏక శ్శాస్తా న ద్వితీయోఽస్తి శాస్తా" ఎన్నుమ్ "ప్రశాసితారం సర్వేషాం" ఎన్నుమ్ "శాస్తా విష్ణు రశేషస్య" ఎన్నుమ్ శొల్లప్పడుకిఱ అవన్ తానే యెన్ఱు తెళిన్ద "రాగాది దూషితే చిత్తే నాస్పదీ మధుసూదనః । న బధ్నాతి రతిం హంసః కదాచిత్కర్దమాంభసి ॥" ఇత్యాదికళై ప్పార్త్తు నెకిళ్రాతే ఇవ్వధికారికళ్ పక్క లుళ్ళ గుణాంశత్తై మరుభూమియిల్ తణ్ణీర్ పెఱ్ఱాప్పోలే యుకన్ద "కర్మణా మనసా వాచా యదభీక్ష్ణం నిషేవతే । తదేవాపహరత్యేనం తస్మాత్కల్యాణ మాచరేత్ ॥" ఎన్గిఱ పడియే కరణత్రయత్తాలుమ్ తాన్ నల్వళ్షివిడాతే "సంసార విషవృక్షస్య ద్వేఫలేహ్యమృతోపమే । కదాచిత్కేశవే భక్తి స్తద్భక్తైర్వా సమాగమః ॥" ఎన్ఱిజ్గిరున్ద కాలత్తుక్కు ప్రయోజనమాక వెదుత్త "పరమనై ప్పయిలుమ్ తిరువుడై య శిఱు మామనిశరుడన్ శేర్త్తియాకిఱ శీరియ పెఱాప్పేఱ్ఱాన త్తిరు

ఇజ్గిరున్ద కాల ముచిత వృత్తియై యుపసంహరిక్కిఱార్ (ఆనపిన్పు)తి. నినైప్పిట్ట- సజ్కల్పిత్త, శెలవు - శిక్షై, నెకిళ్రాదే - తనక్కు రాగాదికళ్ ఆకాతెన్ఱు పార్త్తు భాగవతర్ తిఱత్తిల్ అనాదరియాదే ఎన్ఱపడి. (తాని)తి - భాగవతాపరాధ సందర్శనత్తాలే తానుమ్ అపరాధ ప్రసక్తనాకాదే ఎన్ఱు కరుత్తు. పరమనై - పరమాత్మావై, పయిలుమ్ - ఆశ్రయిక్కుమ్పడియాన, తిరు-సంపత్తైయుడైయరాన, శిఱుమామనిశరుడన్ - దేహయాత్రానువృత్తియాలే ప్రాకృతర్కుక్కు శిఱియవరాయ్ తోత్తి జ్ఞాన వైరాగ్యాదికళాలే, మా-మహాప్రభావరాన, మనిశర్ - భాగవతరుడన్, శేర్త్తి - సంసర్గమాకిఱ, శీరియ-శ్లాఘ్యమాన, పెఱాప్పేఱ్ఱాన-

వరుళాలే "పెఱ్ఱోమ్" ఎన్ఱు కృతార్థరాయ్ "తిరుమాల్ తలైక్కొణ్డ నఙ్గళుక్కెఙ్గే వరుమ్ తీవినైయే" ఎన్ఱు వ్యవసితనాయ్ "ఆళ్కిన్ఱాన్ ఆఴియాన్ ఆరాల్ కుఱైయుడైయమ్" ఎన్గిఱపడియే పరమపదత్తిల్ పెఱప్పుకుగిఱ పరిపూర్ణ కైంకర్య సామ్రాజ్యత్తుక్కు ఇఙ్గే ముడిశూడి యిరుక్క ప్రాప్తమ్. ఇప్పడి వ్యవస్థితమాన ప్రభావమ్ రహస్యత్రయత్తిల్ ఫలనిర్దేశ ప్రదేశఙ్గళిలే అనుషఙ్గసిద్ధమాక అనుసంధేయమ్.

ఉణ్మై యురైక్కుమ్ మఱైకళి లోఙ్గియ వుత్తమనార్,
వణ్మై యళప్పరి తాతలిన్ వన్దు కఴల్ పణివార్,

(వి॥ ప్రాప్తుమశక్యం ఫలం) పెరియపురుషార్థత్తై, తిరువరుళాలే - దివ్యదమ్పతికళుడైయ శ్రీమత్కృపైయాలే ఎన్ఱపడి. (తిరుమాలి)తి. తిరుమాల్ - శ్రియఃపతి, తలైక్కొణ్డ - పరిగ్రహిత్త, ఎఙ్గే తీవినై - క్రూరపాపం వరుమెన్ఱు, వ్యవసితనాయ్ - నిశ్చయముడైయవనాయ్, ఆఴియాన్ - చక్రాయుధన్, నమ్మై ఆళ్కిన్ఱాన్ - ఇనియారాల్ కుఱైయుడైయమ్ - మఱ్ఱెవరాల్ పేఱ్ఱుక్కు కుఱైయుడైయోమ్, సర్వం నమక్కు సంపూర్ణమెన్ఱు, ఇఙ్గే - సంసారత్తిలే, ముడిశూడి - పట్టాభిషిక్తనాయ్ ఎన్ఱపడి.

అ॥ ఇని ఇన్ద ప్రభావత్తై రహస్యత్రయత్తిల్ వాచకశబ్దాభావాత్ప్రతిపాద్యమల్లామైయాలే తద్వ్యాఖ్యానరూప ఇన్ద ప్రబన్ధత్తిల్ ఇన్ద నిరూపణమసఙ్గతమన్ఱో? ఎన్నవ+ర్ (ఇప్పడీ)తి. ఫలనిర్దేశ ప్రదేశఙ్గళిలే - నారాయణ పదోత్తర చతుర్థీప్రభృతికళిలే యెన్ఱపడి. అనుషఙ్గసిద్ధమాక - ఫలమ్ ప్రభావాధీనమాకైయాలే అర్థసిద్ధమాకవనుసన్ధేయమెన్ఱపడి.

అ॥ ఆనాలుమ్ శరణ్యన్ నిర్దిష్టనాకైయాలే అనవచ్ఛిన్న ప్రభావవానాకిలుమ్ భాగవతాళ్ జాత్యాది కృతాపకర్షవాన్కళాకైయాలే తథావిధ ప్రభావరాకక్కూడుమో? ఎన్గిఱ శఙ్కాపరిహారపూర్వకమాక ప్రభావోపదేష్టాక్కళాన దేశికర్ పక్కల్ కృతజ్ఞతానుసన్ధానరూపమాన పాట్టాలధికారార్థత్తై సఙ్గ్రహిక్కిఱార్ (ఉణ్మై) ఇతి. ఉణ్మై - ఉళ్ళపడి, యురైక్కుమ్ - సత్యవాదికళాన, మఱైకళిల్ - వేదాన్తఙ్గళిల్, ఓఙ్గియ ఉత్తమనార్ - నిస్సమాభ్యధికనాన పురుషోత్తమనుడైయ, వణ్మై - ప్రభావమ్, అళప్పరియ - పరిచ్ఛేదిక్క వశక్య

తన్నై క్కిడన్దిడత్తర (త్తా) మ్మఱవెన్న వియప్పిలత్తామ్,
ఉన్నై యుత్తైత్తనర్ ఓరన్తవిర వుయర్న్దనరే ॥ 33 ॥

రాగద్వేషమదాదిభిరైరిహ మహారక్షోభి రక్షోభి (తే) తం
నిత్యే రక్షితరి స్థితే నిజభరన్యాసాభిధానం తపః ।

మేన్మైగ్గ, ఆదలిన్ - ఆకైయాల్, వన్దు - ఆకిఞ్చన్యాదియుక్తరాయ్వన్దు, కழల్ పణివార్ - తిరువడికళై ఆశ్రయిక్కుమవర్, ప్రపన్నరుడైయ వెన్నపడి. తన్ మైమ్ - జాత్యాదికృతనైచ్యం, కిడన్దిడ - ఇరున్దాకిలుమ్, అత్తాలవర్కళుక్కు పురుషార్థముమ్ భగవదభిమానముమ్ న్యూనమిల్లామైయాల్ ప్రభావత్తుక్కు కుఱైయిల్లై ఎన్ఱు కరుత్తు. తరమ్ - వరిశై, ప్రభావమెన్నపడి. అళవెన్న - పరిచ్ఛిన్న మేన్మైగళ్, ఇయప్పు - ఉక్తి, ఇలదామ్ - ఇల్లాదదామ్, అపరిచ్ఛిన్నమెన్నపడి. "యో హ్యేనం పురుషం వేద దేవా అపి నతం విదుః" ఎన్నదిఱే. (వి॥) తామ్ - స్వయం భగవానేవ, అళవు - ఉపమానం, తేషాం - ప్రభావే భగవానేవ తుల్యః, ఎన్న - ఇత్యుక్తి యథా, వియప్పు - విస్మయః, ఇలదామ్ - నభవేత్తథా. (ప్ర॥) అపరిచిన్నప్రభావో భగవానేవైతేషాం సదృశ ఇత్యుక్తేపి కిమిదం విస్మయనీయమ్ ? ఉన్నై - ఇన్దయథార్థత్తై, ఉయర్న్దనర్ - జ్ఞానానుష్ఠానఙ్గళాలే వ్యాసాదిభ్యోప్యధికరాన అస్మదాచార్యర్కళ్, ఓరన్తవిర - సదోషభాగవతర్ నిర్దుష్టభాగవతర్ ఎన్ఱు పక్షపాతమన్ఱిక్కే, యద్వా ; మన్దాధికారి పూర్ణాధికారి ఎన్గిఱ పక్షపాతమిల్లామల్ కేవల వాత్సల్యత్తాలే, ఉత్తైత్తనర్ - ఉపదేశిత్తార్కళ్ ఎన్నపడి. ॥ 33 ॥

అ॥ (దీ-ప్ర) శ్రీ భాగవతరుడైయ ప్రభావమ్ వేదవాచామప్యగోచరమెన్ఱు ఉపసంహరిక్కిఱార్, యద్వా - ఉపాయనిష్ఠాళుడైయ ప్రభావమపరిచ్ఛిన్నమెన్ఱు కాట్టి, ఉపాయ ప్రభావము మపరిచ్ఛిన్నమెన్ఱు కాట్టుకిఱార్ (రాగద్వేషే)తి. (స్వా) రాగః - విషయకామనా, ద్వేషః - తత్ప్రతిబన్ధద్వేషః, మదః - స్వోత్కర్షాభిమానః, ఆదిశబ్దేన మోహస్య గ్రహణమ్, ఏవమాదిభిః - అనాత్మగుణైః, మహారక్షోభిః - రాక్షసాళైక్కాట్టిలుమ్ రాగాదికళ్ ఆత్మనాశకమాకైయాల్ మహారక్షస్సుక్కళాక శొల్లప్పట్టను. ఏతైః, అక్షోభితే - అప్రతిబద్ధే, నిత్యే రక్షితరి - ప్రపన్నానాం రాగాదిదోషే సత్యపి సంకల్పితకాలే ఫలప్రదానాదాశ్రితరాగాది రక్షోభిరక్షోభితే ఇత్యర్థః. నిత్యం - ఆశ్రితరక్షణవ్యాజాన్వేషణ పర

యత్కక్షీకృత మత్యశేత వివిధాన్ ధర్మానధర్మద్రుహః
స్తద్భూమార్ణవలేశవర్ణనమపి ప్రాచాం నవాచాం పదమ్ ॥౫౮॥

ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య
శ్రీమద్వేంకటనాథస్య వేదాంతాచార్యస్య కృతిషు
శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే ప్రభావరక్షాధికార షడ్వింశః.

ఇతి కవితార్కికసింహస్య + కృతిషు శ్రీమద్రహస్యత్రయసారే
స్థి రీ క ర ణ భా గో ద్వి తీ యః.

తయా నిత్యరక్షితృత్వం స్థితే, అక్షోభిత మితి పాఠే తపోవిశేషణమ్, తదా రక్షితరిస్థితేసతి, అక్షోభితం యత్తపః ఇత్యన్వయః, భగవతీతిశేషః, భగవద్విషయే యన్నిజభరన్యాసాభిదానం తపః, అధర్మద్రుహః – “ధర్మేణ పాప మపనుద తీ”తి సకల పాప నివర్తకాన్, వివిధాన్ – సత్యతపః ప్రభృతిభేదేన భిన్నాన్ ధర్మాన్ – భక్తియోగపర్యన్తానపి, అత్యశేత – అతిశయితమభూదితీత్యధ్యాహారః. ఇతి కక్షీకృతం – దేవేన అఙ్గీకృతం, తద్భూమార్ణవలేశవర్ణనమపి ; తస్య – న్యాసాఖ్యతపసః, భూమా–ప్రభావః, సఏవార్ణవః, తస్య లేశః–ఏకదేశః, తస్యవర్ణనమపి, ప్రాచాంవాచాం – వేదానాం, సంభూయమిళితానామపి, అపిఃకాకాక్షిన్యాయేనోభయత్రాన్వీయతే, నపదం – నవిషయభూతం, యస్య భగవతః ఉపాయత్వ ప్రభావః, “యతోవాచో నివర్తంత” ఇతి వేదాపరిచ్ఛిన్నః, తస్యాపి ఉపాయాంతర స్థానాపన్నత్వరూపోపాయత్వా పాదకస్య న్యాసస్య ప్రభావః కైముత్యన్యాయేన వేదానామపి అవిషయః ఎన్ఱు కరుత్తు. జనస్థాన నివాసినాం ఋషీణాం తపః దుర్బల రక్షోభిః క్షోభితమ్. ఇదంతు తపః మహారక్షోభిరపి అక్షోభితమితి వ్యతిరేకశ్చ వ్యజ్యతే. అక్షోభితమితి పాఠఏవ సమీచీనః ॥ ౫౮ ॥

(వి॥) ప్రపన్నస్యైహికం దుఃఖ మసహ్యమపినోహరిః । నివారయత్యతః కర్మ ప్రారబ్ధం నవినాశయేత్॥ ౧ ॥ ఇత్యేతద్వచనం మన్దంహితార్థీన్దుఃఖమైహికమ్ । హరిర్నివర్తయేన్నైవ ప్రారబ్ధాంశంతునాశయన్ ॥ ౨ ॥ అస్మద్దర్శననిష్ఠానాం కర్మజ్ఞానాది వర్తినామ్ । కాదాచిత్కార్థ సంగాదేర్నిన్దవ్రతానోప

శ్రీ రహస్యత్రయసారార్థ రత్నావలీ.

(౧) ఉక్త్వా భూమ్నోన్యవస్థామనధిక మథచోపాయ తన్నిష్ఠభూమ
న్యూనత్వాశంకిచేతః కలుషమపనయత్యత్రమానైశ్చతర్కైః ।
భూమ్నస్సిద్ధాహిశంకావిఘటనముచితం తత్ర తస్మా ద్వ్యవస్థా
పశ్చాద్యుక్తేతిసత్యంసమరచితమియం సిద్ధవత్కృత్యపూర్వామ్ ॥ 161 ॥

(౨) ప్రారబ్ధస్యాపిహాస్త్రియదివచనబలాన్న్యాసవిద్యాభ్యుపేతా
తన్నిష్ఠానాం బుధానా మిహ కిమపి తదా నోపలభ్యేత దుఃఖమ్ ।
తత్తాదృక్పావనత్వాదికమివ విపదాం హాని రప్రార్థితాఽపి
న్యాసస్యైవ ప్రభావాత్కిమితి నభవతి ప్రత్యుతైతాహిబహ్వ్యః ।

(౩) తస్మాన్న్యాసప్రశంసా పరమిదమితి యే మన్వతే తాన్ప్రతీదం
వాచ్యం ప్రారబ్ధకర్మాణ్యపహరతియది న్యాసవిద్యాప్యకామే ।
నిశ్శేషం కర్మనాశాన్నిజతను విలయస్సద్య ఏవేతిమత్వా
లోకేస్యాన్న్యాసవార్తా శ్రవణ కటురత శ్శాస్త్రవైఫల్యమేవ ॥ 163 ॥

(౪) తేషామిచ్ఛానుసారాదుపశమ ఇతి తద్వాక్యభావోభ్యుపేయో
దుఃఖావాప్తిర్మురారి స్మృతికృదభిమతాజ్ఞానినస్త్వన్నదోషః ।
తత్తత్కర్మానుసృత్యా వితరతి హితమిత్యచ్యుతోన్యస్య శిక్షా
రూపం భక్తస్య దుఃఖం జనకఇవ తనూజస్య వైరాగ్యసిద్ధ్యై ॥ 164 ॥

జాయతే ॥ ౩ ॥ ఐకాన్త్యం సుదృఢం యేషు క్వచిత్తేషు స్ఖలత్స్వపి । అవజ్ఞా పరిహర్తవ్యేత్యేవం శాస్త్రవినిర్ణయః ॥౪॥ ప్రపన్నవేషమాత్రేచ్ఛ తజ్జ్ఞానావధి వైష్ణవః । ఆదరాదనువర్తేత కిం పున స్సత్పథే స్థితాన్ ॥ ౫ ॥ భగవత్తేత్రిమరణం దేహినా ముపకారకమ్ । ప్రాతికూల్యత్యజామేవ విపక్షేఽతిప్రసఙ్గతః ॥ ౬ ॥

ఇతి శ్రీమద్రహస్యత్రియసార వ్యాఖ్యా సఙ్గ్రహే
ప్రభావరక్షాధికార షడ్వింశః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః.

No 27792

(౫) వైరాగ్యైకప్రధానాః కతిచిదిహ వదన్త్యర్థ కామాది సక్తాన్
పుంసః ప్రారబ్ధ చైత్యాన్స్మరరిపు శరణానప్యసంభాషణీయాన్ ।
ప్రాజ్ఞానాం నైతదిష్టం విపథగతజనేషూచ్యమానా హి నిందా
నార్హా మార్గే స్ఖలత్సు స్ఫుటమపి వచనైర్ఘుష్యతే ముక్తిరేషామ్ ॥ 165 ॥

(౬) మంతవ్యస్సాధురేవ హ్యపరిమిత దురాచారశీలోప్యనన్యో
మద్భక్తః పాపసక్తా అపి చ మమజనాస్తైర్విముచ్యన్త ఏవ ।
ఇత్యేవం మాధవోక్త్యా ప్రియమపి విజయం ధర్మసూనుం ప్రతీదృ-
గ్భక్తేష్వప్యాగ ఆత్మప్రపతనకర మిత్యేవ నిర్ణీత మార్యైః ॥ 166 ॥

(౭) భూయాంసోప్యేషు దోషాః పరమపదగతిం నాలమేవోపరోద్ధుం
నిష్కృత్యా శిక్షయా వా క్షపణమిహ కరోత్యేవ తేషాం ముకుందః ।
నాలం ముక్త్యై బహూన్యప్యవికలసుకృతాన్యచ్యుతద్వేషభాజాం
తేపి స్యుస్సాధువేషా యది హృదవగమాత్ప్రాజ్ఞిషేవ్యా న పశ్చాత్ ॥

(౮) అద్వేషే క్షేత్రవాసః కథమపి భగవన్నామసంకీర్తనం చ
శ్రేయో మూలం తదస్మిన్ జగతి తతమహామోహగాఢాంధకారే ।
కశ్చిత్ఖద్యోతవత్స్యాద్యది సుపథచరోహ్యృప్యతాం లాభమాత్రా-
త్తస్మాన్నాన్యసాది భూమాంగతవిహతి యథామానమేవాభ్యుపేయః ॥

ఇతి శ్రీమత్కౌశిక కులతిలక కపిస్థలం రఙ్గనాథార్య ప్రణీతాయాం

శ్రీ రహస్యత్రయసారార్థ రత్నావల్యాం

ప్రభావరక్షాధికార షడ్వింశః.

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః

ద్వితీయ సంపుటమ్ ముగిసెను.

శుద్ధాశుద్ధ పత్రికా.

పుటే	పఙ్క్తిః	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
3	2	తనక్కు	తనకొక్కరు
,,	6	నిర్భయ	నిర్భర
5	8	దృణాపా	దృణాప
6	21	శుత్యా	శ్రుత్యా
7	18	యాయం	యూయం
8	13	స్వమాపే	స్వరూపే
,,	21	రవర్త	రావర్తి
12	19	వవస్తు	వస్తు
25	1	అజరో	అజగరో
45	9	వకొక్కడు	వణకొక్కడు
47	23	ప్రసూణ	ప్రమాణ
,,	24	ప్రాస్తానా,	ప్రాస్తానా,
48	1	తప్యాసో	తస్యాసో
,,	,,	ప్రజేత్	వ్రజేత్
,,	,,	యధా	యథా
,,	2	తదైప	తథైవ
,,	4	వృష్ణి	పృష్ణి
,,	5	నైయా	న్త్రియా
,,	,,	యుకస్ధ	యుకన్ద
,,	7	ఎనిర్ధ	ఏన్గిఱ
49	18	మతియక్రమ్	మతిమయక్రమ్
,,	23	ప్రసూణ	ప్రమాణ
,,	24	ప్రాస్తానా	ప్రాస్తానా
50	11	వాస్తికత్వ	నాస్తికత్వ
,,	18	ఎత్తైత్ర	ఎత్తైత్ర
51	11.	నసశ్యతః	నపశ్యతః
,,	14	లాయేత్	లాళయేత్
52	5	సతీ	సతీవ
,,	15	ఊడీ)	(దీ)
52	16	(పోను	అపోను
56	14	శవ్మాన్త్ర	శస్త్రాన్త్ర
59	24	న్యైవ	స్యైవ
61	5	అడుమై	అడిమై
,,	10	వన్తు	వస్తు
,,	16	అడుమై	అడిమై
63	7	స్వసను	స్వసమ
,,	9	స్వేన	స్వేన
,,	11	రర్ధ	దర్ధ
66	10	ఉ నై	ఉ సై
,,	13	యుమి	యమి
,,	26	సస్య	నస్య
67	12	వ్రితి	ప్రితి
,,	14	,,	,,
69	7	ప్రిహర్త	ప్రిహర్ష
71	15	వేన్ద్రి	పేన్ద్రి
,,	17	ఫూజ్యః	పూజ్యః
72	13	వూర్ణ	పూర్ణ
73	14	కృత	కృత
77	24	గ్యది	గ్యాది
79	9	వష్ట	వదిష్ట
,,	17	ైకం	కైకం
,,	18	యతు	యితు
,,	,,	విధ	విద
,,	22	ననా	న్దనా
81	26	సమ్బన	సమ్బన్ధ
82	8	వర	పర
,,	20	వసై	వస్థై

పుటే	పంక్తౌ	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
82	25	వస్థె	వస్థై
,,	,,	ద్ధర్ధం	ద్ధర్థం
83	6	రేఛై	రేచ్ఛై
,,	10	ర్ధత్తై	ర్థత్తై
,,	24	స్యస్యా	స్వస్యా
87	25	సిర	స్థిర
88	17	అడుమై	అడిమై
100	9	తీర్ధేషు	తీర్థేషు
101	5	లక్షు	లక్షణ
104	17	మోక్షార్ధం	మోక్షార్థం
,,	20	కినాల్	నాకిల్
,,	22	కది	దీక
,,	23	విపిశ్లైప	విశ్లైప్పి
,,	24	ఖ్వలత	ఖల్వీత్యత
105	11	తారః	తార్థః
,,	,,	అనర	అనర్థ
,,	19	నుహృద	సుహృద
,,	27	సనేయస్ధలం	సన్నేయస్థలం
106	20	పదతి	పద్ధతి
110	13	ప్తి	పిత్త
113	6	ప్రస్త	ప్రసక్త
,,	12	ర్తనం	కీర్తనం
114	18	సనూ	సమా
115	19	బుది	బుద్ధి
,,	23	వూర్వ	పూర్వ
116	6	ల్లార్	న్లార్
,,	13	తుక్తిః	త్యుక్తిః
,,	,,	దైర్త్యా	ధైర్యా
,,	14	షా	షాంప
120	3	ఫ్పోలే	ఫ్పోలే కాకా సురన్యాయత్తాలే
120	8	యా	యాకై
,,	14	ఘణ్డ	లఘుదణ్డ
,,	22	బుది	బుద్ధి
,,	26	భేధ	భేద
,,	,,	,,	,,
125	13	సజ్గా	సజ్గా)
,,	17	హోతీ	జుహోతీ
126	7	చన	వచన
,,	10	భీపా	భీష్టా
,,	13	ప్రప	ప్రపత్తి
,,	17	ప్రపతి	,,
,,	23	భిపా)	భిపా)
127	7	వన	వచన
,,	13	మెన్టు	మెన్బు
,,	,,	బుదిపూర్వోత	బుద్ధిపూర్వోత
,,	19	కాకైపరమాన్నై	కాన్తిపర మాకై
128	13	వ్రత్యుత	ప్రత్యుత
,,	14	ఓరుప	ఓరప
,,	15	వ్రప	ప్రప
,,	16	ఉవ	ఉప
,,	24	వస్ధా	వస్థా
129	9	కైర్ణ	కైర్గ
,,	12	యున్సు	యుస్సు
,,	13	,,	,,
,,	,,	,,	,,
130	4	ఆజ్ఞా	ఆజ్ఞాతి
,,	22	శజై	శజై
,,	27	షాసే	షాసే
131	11	ఉషిస్తి	ఉషస్తి
,,	,,	గ్యతి	గ్యత్తి

పుటే	పంక్తౌ	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
325	[illegible]	వ్యఞ్చి	వ్యఞ్జి
356	8	కర్మ్ర	కర్మ్రి
364	23	రుచ్యుప్ప	రుచ్యుత్ప
[illegible]7	14	షీయ	ష్ఠీయ
427	3	జపన	జపన్న
428	9	తముక్త	తముక్తి
433	15	త్రిల్	త్రిꣳ
434	2	ఓట్ట	ఒట్ట
440	4	ఇతిల్	ఇతిꣳ
,,	9	తస్మాత్య	తస్మాత్త్వ
456	,,	నమ్	నర్
461	21	ఇత్పడి	ఇప్పడి
462	17	క్తర్ధలి	క్తౌర్ధ
464	2	ఖిఃతః	ఖితః
467	11	ర్ధిహా	రిత్హా
472	2	శయి	శయ

పుటే	పఙ్క్తౌ	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్	పుటే	పఙ్క్తౌ	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
,,	13	ణార్థం	ణార్ధం	146	18	జవ్మ	జన్మ
,,	14	మర్ధం	మర్థం	149	8	వ్రిప	ప్రిప
132	15	వసు	వను	,,	16	సర్ప	సద్ప
,,	19	శ్శృదాః	శ్శృద్ధాః	150	10	సల	స్థల
,,	23	రధ	రబ్ధ	154	19	ప్రవ	ప్రప
,,	25	వ్రథ	ప్రథ	159	2	కోయి	కోయిల్
133	3	ప్పట	ప్పట్టి	,,	3	టానే॥	తానే॥
,,	11	వ్రపత్తే	ప్రపత్తే	,,	13	అధక	అధిక
,,	12	స్నీత్తన	సీన్తన	,,	19	వుణ్యాస్య	పుణ్యాస్య
,,	23	తృతిబుధసు	తృప్తిబుధస్తు	,,	20	ఆయ	అయ
134	7	స్వభా	స్వభావ	,,	,,	పుళ	పుక
135	15	ర్ధః	ర్థః	,,	21	వ్పడు	ప్పడు
136	9	పౌప	పాప	160	5	మిక	మికు
,,	23	ర్ధః	ర్థః	,,	6	అత్తకిరిపత్తిర్	–అత్తికిరిపత్తర్
,,	,,	వస్థా	వస్తా	164	13	యథాస్య	యథాస్వ
,,	26	సనూ	సన్ధా	,,	17	సంమో	సంయో
137	11	వాన్త	వాన్తర	,,	26	అదేన	అనేన
,,	21	భక్త్యాది	భక్త్యాది	172	7	ఇవైశ్య	ఇవైవ
138	22	శ్రోత్రి	శ్రోత్రి	173	,,	విశమ్బ	విళమ్బ
139	10	డుమై	డిమై	174	1	వాగ్రమ్	వామ్రమ్
142	12	శా	వశా	192	2	బోద్యమ్	చోద్యమ్
,,	17	భాగ	భాగవ	200	20	భోగ్యత్తై	భాగ్యత్తై
143	5	న్వభా	స్వభా	,,	24	మిడనైయుర్	మడనైయర్
,,	20	వ్రికా	ప్రికా	,,	26	యుల్లాద	యిల్లాద
144	16	తావ	తాప	230	4	కించై	కించైత
,,	19	యిక్చి	యశ్చి	240	,,	వత్తి	వృత్తి
,,	22	గురుణాం	గురూణాం	244	1	సంధ	సంస్థ
,,	23	స్మిన్నే	స్మిన్వే	248	7	తాస్సన	తాస్థన
146	6	ఞ॥ –	(ఐ॥	291	9	త్వంమ	త్వన్మ
,,	9	అరుళ్	అరుళ్	314	15	శర్వా	శ్వర్వా
,,	13	ముహి	మహి	321	26	ప,	పణ్ణి,

Location.................... R......

ACADEMY OF SANSKRIT RESEARCH
MELKOTE LIBRARY
Acc. No 27792
Date

No 2 7 7 9 2

Location.............................. R.........

LIBRARY
Academy of Sanskrit Research
MELKOTE

Location.............................. R.........